

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 01063

VERK TSE

Mordecai Strigler

*Permanent preservation of this book was made possible
by Jane & Norman Schwartz
in memory of
Ethel Kapiloff*

FUNDING FOR THE CORE COLLECTION OF YIDDISH LITERATURE
WAS MADE POSSIBLE IN PART BY A GRANT FROM THE
DAVID AND BARBARA B. HIRSCHHORN FOUNDATION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

מרדכי שטרינגלעך

וואערט „זע"

בַּרְכָּעֶרֶת - פֿעַרְבִּיט

דָּאֵם פְּוִילְעֵעַ יִדְנֵנוֹת

64

רַעֲדָאָקְטָאָר :
פּוֹאָרָק שְׂוָרְקָאָר
פּאָרְלָאָגָט - לְוִוְוִיר :
אַבְרָהָם מִיְּטָלְבָעָג

די רישימה פון דערשינגענע בענד — צום סוף פונעם בוק

מרדכי שטרינגל ערד

זוער ק „צע“

באנד אינס

פרעדזשע

ארויסגענעבן דורךן

צענטראל-פראד באנד פון פויילישע יידז אין ארגונטינע

“Año del Libertador General San Martín”

בונאס-איירעם, 1950

IMPRESO EN ARGENTINA
PRINTED IN ARGENTINE

Copyright By
M. Strigler, Paris

MORDCHAI STRIGLER

WERK "Ce"

Editado por la

Unión Central Israelita Polaca en la Argentina

Buenos Aires

Se terminó de imprimir el día 14 de abril de 1950, "Año del Libertador General San Martín", en los Talleres Gráficos Julio Kaufman, Corrientes, 1976, Buenos Aires, República Argentina.

זעט זעט

בוך דריי פון דעם ציקל

אויפגעברענטע ליכט

אויפגעשריבו איז פאריז איז די יארן 1946-1947.

הינדעלען און וויטן אמעריךע —
מייט ליבשאפט.

...מיט די טויטע איז נישט מעגלעך מער צו רעדן.
מען קען זיך אויך פאר זיך נישט פארענטפערן. עס איז
נאָר פֿאַרְבָּאַטְן אֹוֵיפֶזֶן זַיִדְרוֹפְּצָוְלִינְגֶן דַּאַס, וּוְאַס זַיִדְ
הַאֲבָן בַּיּוֹם לְעַבְנָן נִשְׁתְּגַעַטְרָאָגֶן אֹוֵיפֶזֶן זַיִד. פֶּאַר דַּעַר
בִּיטּוּרְקִיּוּט אָוָן פֶּאַרְן אַמְּתָה, וּוְעַלְן זַיִד דַּי עַרְשְׁטָעַ מַוחַל
זַיִן.

נאָר אַיר, לְעַבְדִּיקָע, אֹוְיב אַיר וּוּעַט זַיִד אַין דָּאַ
זַיִקְן בּוֹךְ דַּעַרְקָעָנוּ — פֿאַרְשְׁטִיְּטָה:

פֶּאַר בְּלוּזְעָר פֿאַרְבָּטָאַר מַעַן זַיִד מִיט דַּעַר פֿעַדְעָר
נִשְׁתְּ בְּאַנוֹצָן, בַּיּוֹם אֹוְיפֶזֶן גַּעַכְטִיקָע צִוְּיטָן פּוֹן אָנוֹנִי
דוּעָר פִּיּוֹן. טָאַ לְאַמְּרָה נַאֲכָאָמָּל אַנְקוֹקוֹן אָונְדוּעָר פְּנִים
פּוֹן יְעַנְעַ טָעָג, אַן דַּעַר מַאֲסָקָע, וּוְאַס מִרְ וּוּאַלְטָן פֶּאַר
זַיִד חַיְינָט גַּעַוּאַלְטָ גַּעַפְּנִינָעָן ...

קאפיטל אינס

I

וואס עס קומט פאָר איז דער אַפְּטִיכְלָונְג פון סַקָּרוֹזִישִׁיסְקָעֶר לאָנָּועָר,
ווערך צע, איז נישט געווען צום פֿאַרְשְׁטִיּוֹן. נישט אַנדְרֵיש, נַאֲרָאָלָע
מענטשן זענען דאַ משׂוֹגָע גַּעֲוָאָרָן. די פֿאַלְיאָקָן, די דִּיטְמָוָן, די אַסְּקוֹרָאיָר
נָעָר... אָוָן אָוִיךְ די יִידָּן זענען מִיטְגָּרְיעִיסְן גַּעֲוָאָרָן מִיטְן אַלְגָּעְמִינְעָם
משׂוֹגָעָת.

וואס איז דען דער גאנצְעָר ווערך צע? אַ גְּרוּם רַאֲדָה פון מְטוּרָפָן
טוּסְט, וואס. שְׁלַעַפְט אַרְיָין מענטשן אָוָן נַאֲגָט פון זַי אַוִּיס די בְּלוֹטָן.
בְּלוֹזָן די חַוְילָע, בִּינְעַרְדִּיקָע כְּלִים — אָוָן וּוּלְכָע דַּאֲסָם לְעַבְנָן אַיז פֿרְיעָר
גַּעֲוָעָן אַרְיָינְגַּעַנְעָטָן — זַיְיָ וּוּרָעָן שְׁפַעְטָר אַרְיָינְגַּעַנְיָודָרָט אָוָן דָּעָר
ערָד, אָזְוִי וּי מָעָן וּוּרָפְט צָו אַ גַּעַטְרִיּוּם הָוֵט אַ בְּיוֹן... וּי אָזְוִי זְשָׁעָר
קָעָן מָעָן. דָּא טַרְאָכָטָן פָּוָן לְעַבְנָן, פָּוָן לִיבְעָדָיְנְטָרְגָּעָס אָוָן רַאְמָאָנָעָן? טָא
פֿאַרְוּוּאָס חַאֲבָן די מַאֲכָתָה אַבָּעָר אַ פּוֹל מְוּלָּמָוֹת פְּלָעָנָר, וּי אָזְוִי דָעָם

לאָנָּועָר אַוִּיסְצּוּבְּוּעָן, פֿאַרְגְּרָעָסְעָרָן אָוָן פֿאַרְשְׁעָנָרָן אִים?
אַיבָּעָר אַ יָּאָר צִיּוֹת זענען דָּא גַּעַשְׁטָאָנָעָן אַ פֿאָרְפְּגָעְצּוּמָטָע באָר
ראָקָן אָוָן מִיטְן וּוּאָלָה. זַיְיָ זענען גַּעֲוָעָן אַרְיָינְגַּעַנְעָטָן אָוָן פְּעָמָע בְּלָאָלָה
טעָם אָוָן באָוּהָפָן מִיטָּבָרְגָּשׁ שְׁמוֹז. וועָר הָאָט דָעָן באַדָּרָפָט אָנָּכָּי
דָּעָרְשָׁן? ס' אָזְוִי סְיִוּ-זְיִוּן וּוּינְקָל, וואס אָזְוִי פֿאַרְמְשָׁפְט אָוּנְטְּעָרְצָוְנִין. די
מענטשן דָּא זענען שְׁוִין טּוּסְט, נַאֲר זַיְיָעָן נַאֲר אַרוּם אַיבָּעָר דָעָר אָוִי
בעַרְפְּלָאָד פָּוָן זְוִיעָרָע קְבָּרִים. אַלְעָמָאָל עַפְנָט זִיךְרָן נַאֲר אַ שְׁטִיחָ קְבָּרְדִּיקָע
ערָד אָוָן שְׁלֹנְגָּט אָוָן אַיר חַלְקָע מַעֲנְטְּשָׁן-לִיבָּ. דַּאֲסָם וּוּטָם אָזְוִי דָוִיעָרָן,
בְּיוֹ דָעָר לְעַצְטָעָר נְפָשָׁ וּוּטָם זִיךְרָן דָּא אַרְוּמְדָרְיוּעָן. וּוּמְעָן זְשָׁע קָעָן עַם

אנגניאין, ווי איזו עטלאכע טויזנט יידן גיינען אנטקען זיער שקיעה, אין דער טיף פון די וועלדר, בי סקאראזישיסקא, וואס קענען שווין אוזעלכע וועזנס, מיטן חותם פון טויט אין זיער מארך, באזוויזן סיינטס פון לעבן, פון פרײַה, אינטרגגע און אייפערווכט? דא דארף זיער געדאנק זיין פאָרנוּמען מיט דער אַיְן עָרָה ווארטעניש: אויפֿן אַיְינָעָנָעָם פָּאָרָה...
יעש...

אייז קלְאָר געוווען, פאָרוֹזָס דַּי דִּיּוֹתְשָׁן האָבָן מיט אַ פָּאָרָה חדשים פריער אַפְּגַעַשְׁטָעַלְטַדָּס אַוְיסְבָּרִירְטָעָרְן דֻּס לְאָגָעָר. ווער דַּאֲרָף דַּאֲסָ נְאָצָע אַוְיסְפָּלְאָסְטָעָרְן, שְׁעַנְעָרְמָאָכָן אָוֹן בְּאַקְוּעָמָרְעָ? דַּאֲיַז אַוְנְטָעָרְגָּנְגָּן: אייז אַ שְׁאָר דַּי מִינְדָּסְטָעְמָאָרְבָּעָטָמָ, וְאָסָמְלִיְינָט דַּאֲאָרִיָּן. זָאָלָן דַּי לְעַבְדִּיקָעְמָתִים זַיְקָ שְׁטִיקָן אָיַן דַּי פָּאָרָה בְּאַרְאָסְלָעָרָה, טְרַעַטָּן אַיְינָעָרְמָאָרְזָוִיטָן אָוֹן אַוְיסְגָּיָן — אַנְגָּלְעָנָט אָיַן אַוְעַנְטָלָה, אַדְעָרְאָוִוָּפָ אַ צְוֹוִיטָמָס גּוֹפָ... סְאַיְזָ גּוֹנָגָן פָּאָרְזָ!

אוּסָ זְעַנְעָן פָּאָרָאָן וְוַיְינִיק בְּאַרְאָקָן — אייז שְׁטִילָעָר. דַּאֲסָ נְאָצָע מְקוּם רְיוֹסְטָטָז זַיְקָ נְיַשְׁטָטָז וְוַיְוַיְטָע אַוְיָן. סְאַיְזָ שְׁוּרָעָרְעָרְעָס צַו דְּעָרָה-בְּלִיָּקָן. אַוְיךָ דַּאֲלִיָּן וְוּרְטָטָדָר גְּעָרָעָנְגְּרָעָסְטָעָרָה, דְּרַשְׁטִיקָטָה, בְּיִוְם מִינְדָּסְטָן גַּעַבָּן זַיְקָ מַעְרָ לְוֹפְטָ אָוֹן פְּלָאָזָז וְעוֹלָן זַיְקָ לְעַבְדִּירָה, שְׁפִירְעָוְדְּקָעָרָד... פָּאָרוֹזָס זְשָׁעָז וְאָלָמָעָן זַיְקָ אַוְיפָּוּקָן? דַּאֲרָף עָסָה אַוְיסְעָן פָּוֹן אַקְּסָטָן, אַנְגָּעָפָּאָמְפָּעָט מִיט אִימָה פָּוֹן פָּאָרָה נְיכָתָונָג אָוֹן מִיט דָרָר זְכָרְקִוְיט, אַוְבָּאָלְדָר וְוּרְטָטָמָעָקָט.

הָאָבָן אַלְעָ פְּאָרְשָׁטָאָנָעָן, צְוָלִיבָז וְאָסָדָיָ נְיַיְעָ בְּאַרְאָקָן זְעַנְעָן גַּעַ-בְּלִיָּבָן מִיט אַפְּעָנָעָ מִילְעָדָר אָוֹן נְיַשְׁטָצְוָגְעָשָׁלָגְעָנָעָ טִירָאָ-וְפָעָנָמָעָרָה. וְעוֹרָ דַּאֲרָף עָסָ דָעָן? זְעַנְעָן אַוְיךָ דַּי אַנְגָּעָהוּבָעָנָעָ שְׁטָעַנְלָעָךָ אָיַן מִיטָן פָּוֹן דַּי בְּלָאָטָעָס גְּבָלִיָּבָן נִיטָ-פָּאָרְעָנְדִיקָטָה. דַּי אַנְגָּעָשָׁאָטָעָנָעָ שְׁטִיקָעָרָד קָאָסָ אָוֹן שְׁטִינְעָרְדְּבָרְדָקָהָבָן שְׁנָעָל גְּעַנוּמָעָן אַיְינְזָנְקָעָן אָוֹן דַּי בְּעַטָּעָ, קְלָעְפִּיקָעָ מְאָסָע הָאָט אַרְיְבָעְגָּנוּיָרָן דַּי קְרָעְצִיקָעָ שְׁטָעַנְלָעָךָ-אָדָרָעָן, פָּוֹן שְׁוֹוָאָרִץ-רוּיטָן וְוּונְדִ-קָּאָלָרָה. אַוְיסָ מִיטָן טְמַפָּא אָוֹן אַיְיפָרָעָ, וְאָסָדָיָ דַּי דִּיּוֹתְשָׁן הָאָבָן אַנְגָּעָהוּבָן אַרְוִיסְוּוֹיָזָן! וְעוֹרָ וְוִוִיסְטָט עָסָ דָעָן נְיַשְׁטָ, פָּאָרָה וְאָסָ?

טָא ווי אַזְוִי דָאָיָעָן דַּי מְעַנְטָשָׁן וְוַיְוַטָּר אָרוּם, קַעַמְפָן פָּאָר אַ בְּרוּיטָ-

ביסן און א שלונג זופֿ? צוֹלִיב ווֹאָס זוּבָן זַי נַאֲךְ אַרְוֹם תַּעֲנֵן אָנוּ לִיבָּעַדְפָּאַל אָוִוֶּן דָּאָזִין מִיסְטָקָאַסְטָן פָּוּן טְוִוִּיטֿ? פָּאַרְוֹאָס שָׁאָרָן זַיְךְ נַאֲהָ, אַיְן דַּי נַעֲכָתְּ, טָוְנְקָעַלְעַ שָׁאָטָנְסָן צַוְּדִי מִיךְּלַבְּאַרְאָקָן אָנוּ טָרָאָנָן נַאֲךְ שְׁטִיקָעַד גַּעֲלַעֲכָטָעַר צְוּוִישָׂן דַּי צִיּוֹן? אָנוּ פָּאַרְוֹאָס זַעַנְעָן ווּידָעַר אַרְיִינְגְּנֶעְפָּאַלְעַן אַמְחָנָה דִּיוּטָשָׂן אַחֲעָר אָנוּ ווּידָעַר אַלְעַז אַוְיפְּגָעוּעָקָט פָּוּן דָּרְיָוָל?

זַעַט נַאֲהָ, זַעַט! עַס קְוּמָעָן ווּידָעַר אַן עַטְלַעַכְעַ אַיְנוֹשָׁוִינִיעָן, מַעַן מַעַסְט שְׁוִין ווּוִוְוִיטָעַר בַּיְיַי צְוִימָעָן אָנוּ מְצִיְּכָנְט פְּלַעַנְעָר. עַס בָּאוּוּיוֹן זַיְךְ ווּידָעַר אַיְנְסְפָּעְקָצִיעָם, ווֹאָס ווֹאָרְפָּן אָפְּ אָנוּ בָּאַשְׁטָעְמִיקָן. יַעֲדָעַר באָ-זְוָנְדָעַר מַחְתַּט זַיְךְ אָוִוָּס נִיְיַע פְּלַעַנְעָר, ווֹאָס עַר הַאלְּטָן אִין אַיְין רַעַפְעַד רִירָן מִיטָּ דָעַם גַּאנְצָן עַרְנָאָסְט. דָעַרְנָאָךְ גַּעַמְעָן, צְרוּיךְ ווּ פְּרִירָעַר, אַנְסָרָד מַעַן גַּאנְצָעַ ווּאַגְּאָנְעָם מִיטָּ בָּאַרְאָקְזְּגַעְהַלְעַץ אָנוּ קָאַקְסְּ-אַפְּפָאַלְעַן! עַס האָט זַיְךְ ווּידָעַר אַגְּנָעָהוּבִּין אַגְּרָוְדָעַר אַרְוֹם פָּעַסְעַר מִיטָּ קָאָלֶךְ, הָאָלֶץ, בָּלִים אָוּן מַאְשִׁינְעָן. עַס האָבָן זַיְךְ נַאֲךְ אַמְּמָל בָּאוּוּיוֹן דַּי אַיְזָעְרָנָע שְׁנָעָם אָנוּ ווּאַגְּאָנְעָטָקָעָם אָנוּ אַגְּנָעָהוּבִּט גַּאנְצָעַ בָּעָרָג מִיטָּ לְיַאְרָעָם, אַזְוִי ווּ מַעַן ווּאָלָט זַדְךְ דָא פָּאַרְמָאָסְטָן אַוְיפְּצָוְשָׁטָעַלְעַן אַגְּנָעָץ, טָוְלָדְקָעַ שְׁטָאָט. זַעַט נַיְוַן דָעַן נִשְׁתַּמְשָׁוֹגָעַ? פָּאָרְ ווּוּמָעַן? צְוֹלִיב ווּאָסָס?

דָעַר הַוִּוְוְפָט אַיְנוֹשָׁוִינִיעָר, מִיטָן הָעָלָן אַנְצָוָג, ווּוִוְיְסָט אַבְּעָדְגָעָר נִגְּרָנִישָׂט. מַעַן האָט אִים צְוּגַעַשְׁטָעַלְטָס מַאְטָרְיָאָל אָנוּ מַעַנְטָשָׂן — מוֹזָעָר עַפְעַט מַאְכָן דְּעַרְמִיטָן. עַר דָּאָרָפְּ נַאֲרָנָאָסְטָן אַוְוָה דַי שְׁטָרְבִּיכְּן פָּוּן דָעַם באָרְ פְּוּלְעָנָם פְּלָאָזְן אָנוּ ווּוִוְיטָעַר — זַאֲלָדְךְ ווּוְלָט זַיְךְ אַיְבָּרְקָעָרָן. עַר חָעָן נַאֲרָ פּוֹלְ אַגְּנָטְעָרְשְׁמִיְּבָלְעָן, זַעַט זַיְנָעָ גַּעַלְפָּהָן אָנוּ אַוְיפְּזָעָעָר; נִיְדָא, קָאַפְּרָנִיס אָנוּ קָאַטְלָעַנְגָּא ווּזְיכָלָעָן זַיְךְ

— אַיְדָוִישׁ מִידָּה גִּימָט מַעַן דָא אַוְיפְּשָׁטָעַלְעַן! זַי ווּטָזַיְךְ צִיעָן פָּוּן אִין עַק ווּאָלָד בַּיְזָ צָומָ צְוִוִּיטָן... אָנוּ ווּעָן דַי דִּיוּטָשָׂעָרְ פְּרִיזְטָלְעָךְ ווּטָזַיְךְ פָּאַרְגְּלָזְטָן צַוְּגִיָּן אַוְוָה יַאֲגָד — ווּטָזַיְךְ מַעַן קְוּמָעָן אַחֲעָר, אִי-נַעַם חִוְּתְ-גָּאָרָטָן אָנוּ — הַוּרָא אַוְוָה דַי יַדְעַלְעַן! שְׁוֹן אַיְנָמָאָל דַיְרָ אַזְנָ אַיְנְפָאַלְעַן! אַט דָאָס הַיִּסְטָ אַוְועַלְטָעַלְעַז מִיטָן קְלָגָעָ קָעַפְעַלְעַז!.. נַאֲרָ מִילָּא, ווֹאָס בָּהָמָה שָׂעָרְ מִילְעָרְ פְּלָאָפְלָעָן אַלְעַז! דָעַרְוּיָל אִיזְנָ גַּעַד ווּאָרָן אַן אַגְּנָעָלוֹף פָּוּן דִּיוּטָשָׂעָמְטָרָם. יַעֲדָעַר פָּוּן זַיְיָ קְוּמָט דָאַ

עפעם זען, שמייכלען פון עפעם, וואס נאָר ער אַינְגֶּר ווַיִּסְמֶת. דאסטער ראָסט אלְיאָן ווערט גישט מיר אַנְצָוֹווּיזָן די טעבענִיקער מיט זַיִן דָּאָרָן פִּינְגֶּר, וואָס דָּא אַיְזָן אלְיאָן פָּאָרָאָן צָו טָוָן. ער גְּרוֹלְצָט מיט זַיִן כּוּבָּאָטָר נָהָר, זַעֲגָנְדִּישָׁעֶר שְׁטוּם, בִּיוּזְעָרֶט זַיִן, אַיְלָט אָן טְרִיבִּיכְט. עַס דּוֹכְט זַיִן, אַזְּ דָּאָס זַעַגְט ער אַיְזָן מיט זַיִן קָוֵל יַעֲדָן בּוּם, וואָס פָּאָלָט אַיְן חְלָשָׁות בַּיְּ דִּי זַיִיטָן פָּוֹן ווּאָלָד.

דעָר אַרְמוּנִיקָּעֶר אִימְפְּטָע אָוָן טָוָלָהּ הָאָט אַוִּיךְ אַוְּפְּנִיגְעָוָעָקָט די יַיְדָן, וואָס זַעַגְעָן שַׁוִּין גַּעַגְנָגָעָן אַוִּיףְּ דָּעָר עַרְד מִיטְּ רַעֲזִינִירָטָעָר אַיְנְגָּעָעָשָׁלָאָפְּנִיקָּיָטָה. אַוְּבָּדָא בּוּיטְּ מַעַן אָוָן גְּרוֹיְט צָו אַזְּוּפְּיָלְ פְּלָאָזָיְן, אַיְזָן אַזְּ מַעַן רַעֲכָנְתָן נָאָךְ אַוִּיסְּ אַוִּיףְּ די יַיְדָן דָּאָ, מַעַן זַאְרגָּטָן נָאָרָפָּאָר, אַזְּ מַעַן זַיִן צְרוּיכָּא אַוְּפְּרוֹדוּרָן, עַפְּגָּנָעָן די אַוִּינָן. פָּאָר קִיְּן פָּאָרְמְשָׁפְּטָע צָוָם טְוִוִּיט ווּאָלָט מַעַן נִישְׁתָּאַזְּוּפְּיָלְ טָאָרָאָרָאָמָעָה ווּעַט! ווּעַרְן אַלְעָ אַרְיְינְגָּעָצָיָן אַיְן טָוָלְדִּיקָּן בְּשָׂוֹף, ווּ גְּלָנוּלִים, וואָס קְלָאָמָעָרָן זַיִן אַיְן אַלְעַבְּנָסְ-עַבְּאָ פָּוֹן זַיִעְרָ אַמְּאָלָה.

נאָר צְוָנוּלִיכְּן זַיִן מִיטְּ דָּעָר גַּאנְצָעָר זַיְכְּרָקִיטָן קָעָן עַס נִישְׁתָּקִיְּיָה: בַּיּוּן טָאָקָעָ די דִּיְוִיטָשָׁן אַיְזָה שְׁטָאָט אַיְזָן "יַיְדָן-רִיְנָעָם" פּוּלְאָן פָּוֹן 1943? אַמְּתָה אַיְזָה טָאָקָעָ, אַזְּ זַיִן ווערט אַוְּפְּגָּנְעָשָׁטָלָעָטָן פָּוֹן בָּאָרָאָקָן מִיטְּ שְׁמָאָלִינְגָּקָעָ גַּעַלְעָדָעָ אָוָן דָּאָרָעָ, צְעַבְּרָאָכָעָנָעָ שְׁטָעַגְלָעָךְ. אַבָּעָר דָּאָךְ קָאָסָט דָּאָס אַרְבָּעָט. אַפְּלָוְ קָאָלְךָ הָאָט מַעַן גַּעַרְבָּעָנָגָט צָוָם אַוְּסָוּיָּסָן די צַיְמָעָרְלָעָךְ! וּוּ אַיְזָן עַס דָּעָן מַעַלְעָדָעָ, אַזְּ דָּאָס זַאְלָגְּמָאָכָט ווּעַרְן אַוְּמָה זַיִסְטָ, גְּלָאָט אַיְן דָּעָר ווּעַלְטָ אַרְיְיָן?

בּוּוּטָן מַעַן נִישְׁתָּאַזְּוָאָלָדָעָם יַיְדָישָׁן מַוְּרָאָשָׁנִיקָן מִיטְּ דָּעָר אַיְנְצִיְּדָעָר כּוּוֹנָהָה: אַזְּ דָּאָס דִּיְוִיטָשָׁע אַוִּיגְּ זַאְלָ שְׁפָעָטָעָר הָאָבָּן אַכְּזָוְנְדָרָעָר פְּרִיְּה, ווּעַן דָּאָס אלְיאָזָן ווּעַטְּ צְרוּיכָּא אַוְּסָגְּנָלִיְּדִיקָּט ווּעַרְן, חָרוֹב ווּעַרְן? עַס שְׁמַעְקָט זַיִן נִישְׁתָּאַזְּוָאָלָטָעָט אַזְּאָ שְׁטִיקָּל ווּעַלְטָ, וואָס הָאָט זַיִן אלְיאָן שְׁזָוִין אַוְּמָגְּבָּרָעָנָגָט מִיטְּן גַּעַרְאָנָקָן, מִיטְּ רַעֲזִינִירָטָקָיִיט. וואָס פָּאָר אַטְּ טְעַם הָאָט עַס צָו דָּעַרְהָגָנָעָן אַזְּוּלְכָּעָט טְוִוִּיטָעָ נְפָשָׁוֹתָהָ? ווּלְלָן זַיִן דָּאָ אַוְּסָפְּיָינָעָרָן, אַוְּסָפְּוֹצָן, אַזְּ עַס זַאְלָגְּמָאָכָט צְרוּיכָּא ווַיִּיעַן מִיטְּ לְעָבָן אַזְּ נְאָרְמָאָלָעָ אַיְלוֹזָעָס אַזְּ דָּעַרְנָאָךְ...

אַבָּעָר דָּאָרָסָטָה, דָּעָר דִּירָעָטָאָרָה, שְׂוּוִינְגָטָ פָּאָרָבִּיסָן. אַזְּ וואָס

ווײַיסן דען די פוילישע מײַסטערט? קלאָפּן די האַמערט, קראָבעצָן די זעגן אונן די בײַמער פֿאָלן. דער משׂוֹגֶנֶר יְרוּד ווּקְטָט אַוִיפָּ דָּעַם ווּאַלְדָּ. עַס קְוּמָן אַנְצּוּלוּיפָּן אַיְלָעָוְדִּיקָּעַ צָוֵן מִיטָּמָאַטְעָרְיאָל אַונְן יְידָן לְאָדוֹן זַיִּה אַפְּ מִיטָּצְעהָשְׁטָעָר פְּלִינְקְקִיטָּ. די אַוקְרָאַינְעָר ווּאַכְלִיָּיט שְׁוַׁקְעָן זַיִּה אַפְּלִיכּוּ אַיבָּעָר מִיטָּ די פּוֹוְלִישָׁע אַוְיפָּזָעָר, אָז דָּאָס זְעַנְעַן אַלְזָ משׂוֹגֶנֶר שְׁטָמָקָ. זַיִּה וְוַיְיסָן גְּנוּנוּ, אָז פָּאָר די יְידָן אַיז שְׁוֵין אַלְצְדִּינְג אַומְזִיסְטָן... אַבָּעָר די דִּיְוִיטָשָׁן ווּעָרָן קְיִינְמָאָל נִישְׁתָּ אַזְוִי וְוַיְוִיטָ משׂוֹגֶנָּעָ, בֵּין פְּאַרְלִירָן דָּעַם באַוּוֹסְטוּזָין. זַיִּה קְעַנְעַן דְּרָעוֹווֹיל נָאָר קְאַנְטְּרָאַלְוָן וְזַיְעָר שְׁגַּעַן, אִים אַנְדְּרִיוּזָן אַונְן צְוַשְׁרִוּפָן בֵּין דָּעַר מִינְדְּסְטָעָר הָאָרָ. דָּאָס ווּילְדָעָ אַונְן דָּעַזְאַרְיעַנְטִירְטָע פָּוּן זַיְעָרָ מִשְׁוֹנָעָת לְאָזָן זַיִּה אַבָּעָר פָּאָר זַיְעָרָ מִיטָּהָעָפָּר אַונְן שְׁוֹתְּפִים. פָּאָר זַיִּה אַלְיָוּן לְאָזָן זַיִּה אַבָּעָר די נְאַנְצָע אַוְיְסָגָעָ רְעַכְנְטִיקִיט אַונְן פְּלָאַנְמְעַסְיִיקִיט פָּוּן זַיְעָרָ שְׁגַּעַנוֹת. קְיִינְעָר פָּוּן די מִיטְלְוָעָפָּר טָאָר עַמְּ אַבָּעָר נִישְׁתָּ ווְיָקָן. צָו דָּעַם דָּאָרְפָּן זַיִּה נִשְׁתָּ קִיּוֹן שְׁוֹתְּפִים!

הָאָטָט טָאָקָע קְיִינְעָר נִשְׁתָּ גְּנוּוֹסְטָ, וּאָס זַיִּה זְעַנְעַן דָּא אַוְיָסָן טִיטָן נִיעָם וְעָשָׂ.

II

אַוְדָאי ווּעַט די דָאַזְוִיקָע ווּוְלְטָ אַונְטָעָרְגִּין. סְאַיזָן אַזְוִי זַיְבָּעָר, אָז אלְעָ וְוַיְיסָן דָּעַרְפָּן: די דִּיְוִיטָשָׁן, פְּאַלְיָאָקָן, אַוקְרָאַינְעָר אַונְן בְּפָרְטָ די יְידָן גְּוָאָפָּ. נָאָר עַמְּ טְרָעָפָּט: מַעַן אַרְכָּעָט אַמְּאָל לְאַנְגָּנָעָ חְדִשִּׁים, בְּכָדִי אַוְיִיפָּ צְוֹשְׁטָעָלִין אַן אַרְעָנָעָ, אַ מעַעַטָּעָר-סְצָעָנָעָ, וּאָס קְיִינְעָר ווּוִיסְטָ נִשְׁתָּ ווּיְ לְאַנְגָּז זַיִּה ווּעַט דָּאָרְפָּן זַיִּה הָאַלְטָן. אַבָּעָר דָּאָקְרִיבָּטָמָעָן זַיִּה צָו אָזָן מַעַן פְּצִיצָת זַיִּה אַוִּים מִיטָּ אלְעָ דְּעַטְאָלָן. די אלְעָ אַוְיְסָגָעָדָאָרְטָעָ סְקָעַלְעָטָן וְוַיְיסָן אַיְוִינְטָלְעָךְ, אָז דָּאָ שְׁטָעָלָט מַעַן נִשְׁתָּ קִיּוֹן נָאַרְמָאַלְעָ ווּוְלְטָ, אַיִּן ווּלְעָ כְּבָר מַעַן ווּעַט קְעַנְעַן אַונְן דָּאָרְפָּן לְעָבָן. דָּאָ מַאֲכָתָ מַעַן נָאָר אָז אַרְטָט פָּאָר אַ שְׁפִּילָ אַזְוָאָ, וּוּ מַעַן ווּעַט דָּאָרְפָּן אַפְּשָׁפְּלִין אַ שְׁטִיסְלָ צִוִּיטָ די רָאָלָן, וּאָס אַ טְיְוָוְלְדִּיקָּעָר רְעַזְוִיסְטָעָר הָאָט אַוְיְסָקָאַמְבָנִירָט. עָרָחָט זַיִּה פְּאַרְשָׁרְבָּן אַיִּן זַיִּה בִּיכְלָ, וּוּ לְאַנְגָּז די מַאֲסָן-סְצָעָנָעָס ווּלְעָן דָּאָרְפָּן דְּוּעָרָן, וּוּפְלָיְלָ מִינְוָטָן יְעַדְרָ אַיְנָעָרָ פָּוּן זַיִּה ווּעַט דָּאָרְפָּן אַוְיִיפָּ

טרעטן ווי א לעבעדיקער... מיטן פאראלאנג צו עסן אוון און ארט צום שלאפען; צום גיין אויפֿ א טורך שטעגֿל אוון א ווילן צו וואשן זיך דאס פנימֿ.

הער רוצעיסער דערציזעלט עם אבער קיינעם נישט. יעדער סטאָט טיסט קען עם נאר אנטפֿרען בעי זיין געונט צוושטאנד אדרער בעי דער פאָרדעכטיקער לוֹפְט, וואָס טראָגֶט זיך דא שטענדיך אָרוּם מײַט גְּרוּעַסְדוֹת. די אָרְעָנָע דאָ דָאָרָה קענען אַוְיפֿנְעָמָעַן פִּיר טוֹזִוְנַט נְפּוּשָׁת. דאָ וועלן זיין דָאָרְפָּן פָּאָרְשְׁטָעָלַן זְוִיעָר פָּאָרְמָעָסְטַמִּיטְן טוֹטָם, מײַט דער פִּין אָוּן מיטְן הָוָנָגָעָר. זְוִי ווֹיסְּן אָוִיךְ נִישְׁט, וועט דאָ זְיַין דָרָר זְוִיר טִיקָּעַר. צְוּשִׁיָּעַר, ווּ ער אִין אוּן וואָס ער זְאָגַט דָעָרְוִיאַת... מעַן קען אָוִיךְ נִישְׁט ווֹיסְּן. צְוָלִיב ווּאָס ער דָאָרָה עַס נִיְּטִיק, דָעַם סְפָעַקְטָאָקָל... אִין עַס נָאָר. צְוָלִיב דָיְנָעַם פָּאָרְגָּעָנִיגְן?

ס' אִין אָוִיךְ מְעַלְּגָעַ, אָז דָעַם צְוֹזָאָמָעָנְשְׁטָעַלְעַר ווּעַט דָאס מְאָסְןַ שְׁפִּילַ נִמְאָס ווּרְעָן אִין מִיטְן. ער ווּעַט דָאָן נִישְׁט ווֹאָרְטָן, בָּיוֹ אַלְעַ ווּעַלְןַ פּוֹן זְיךָ אַוְיסְּשָׁעָפְןַ אַלְעַ מְעַלְּגְּבָקִיְּתָן. ער ווּעַט פְּלוֹצִים אַרְוִיאָת מְיַיט אַ פִּינְפִּינְפִּינְ אָוִיךְ דָעַר ווֹאָקְלְדִּיקָּעַר עַסְטָרָאָדָע אָוּן אַ בְּרִילְ טָוּן: גְּעַנְדִּיקָּט דָאס שְׁפִּילְ אָוּן — ס' ווּעַט זְיךָ עַנְדִּיקְן... קִין בְּרִירָה ווּעַט נִישְׁט זְיַין. מ' ווּעַט שְׁטִילְ אַרְנוֹנְטָעָרְגִּין ווּי נִשְׁטָדְעַרְשְׁפִּילְטָעַ אַקְטְּיוֹאָרַן, וואָס ווֹאָרְפָּן צּוּם לְעַצְּטָן מָאָל אַ בְּלִיּוֹק אָוִיךְ דִּי צְוֹגָעָפָאָרְבָּטָעַ דְּעַקְאַרְאַצְּיָעַס אָוּן קְרַעְכָּצָן דָעְבָּבִיִּי: אָוּי, ווּעַן דָאס זְאָל גְּעוּזָן דָוִיעָרַן נָאָךְ אַ פָּאָרְמִינְטוֹן! נָאָךְ סְעַדְקָוְנְדוֹן — אָוּן אַיךְ ווּאָלַט גְּעוּזָן בָּאוֹזִוְן מִיְּנַחַת! אַלְעַז אִין מִיר חָאַט זְיךָ דָעְרָנְעַטְרָט צּוּ יְעַנְעָם מְאָמָעָנְטָמַן... ווּיְוּיְוּיִי, ער חָאַט מִיר אַיבְּעַרְגָּעַר... רִיסְטָן...

ווערט דאַ אַלְעַז צְוֹגָעָרִיט ווּי צּוּ אַ סְצָעָנָע. די מְעַנְשָׁתָן ٦ עַבְןַ דָאַ נִישְׁט אָוִים דָאס גְּשַׁעְעַנְעַ, נָאָר שְׁפִּילְן עַס אָוִים. זְיַי זְעַנְעַן צְוֹגָעַר פָּאָרְבָּט אָוּן גְּרִימִירָט, לְיִוְתְּ דָעַר גְּרוֹלְיִיכָּר מִיּוֹסְטָעַרְהָאָנָט, וואָס האָט זְיַי סְגָנְעַסְטִיאָנִירָט אָוּן גְּנוּמָעַן זְיִיעָר גְּעַמִּיטְצְוַשְׁטָאָנָד אִין זְיַין רְשֻׁוֹת. די, וואָס דָאָרְפָּן דָאַ אַוְיְפְּטָרָטָן, ווֹיסְּן אֲפִילָן, אָז נָאָכָן אַפְּשְׁפִּילְן מוֹזָה אַרְעָנָעַ פְּרִיְּוּ ווּרְעָן, עַס אִין זְיַי אַבְּעַר גּוֹט אַרְיוֹנְצְּוֹכָאָפָן נָאָךְ אַ מִינְוֹת אָוּן נָאָךְ אַ מִינְוֹת פּוֹן זְיַין אָוִיךְ אַ לְעַבְּדִיקָּעַר סְצָעָנָע...

די באראקן-זונטעלע, וואס מ'פирט דא און, זענען אויס ווי געמאכט ספצעיעל פאר נאכגעמאכט שטיבלעך פון און אפערעטער, וואס דארען לאנג נישט אנהאלטן... עס זעם אויס, איזו ווי מען וויל דא ערמעצן אפ' נארן: מען וועט צווזאמענקלאלפֿן די ברעטלטשינע, אוישטערן די קינ-דרער-הייזקעס מיט פארב, עס זאל אויסזען ווי עפֿעס לוייטישם. נאר ווען עס וועט זיך ווער אנטשפאָרן אין די ווענט — וועלן זוי געבן אַ פֿאָל-איין, די בעלקעס וועלן אַ זען געבן אַיבער די קעפֿ און אַ פֿאָרְבָּרְגָּעָנָּעָרְךָ פון דער זויט וועט זיך פֿוֹנָּאָנָּדָּרְעָלָּאָכָּן:

— אוי, אידיאָטן איר! איר האט עס טאָקע געמיינט אויף און אמת? איר האט נאָך געלוּוּבּט, אָז דאַ שטעלט מען פֿאָר אַיִּיךְ הייזער? אָט, ווי עס זענען נאָך פֿאָרְאָן נאָרְאָנִים אויף דער וועלט! דאס זענען אַבְּער נאָך די ערשות קָלְעָרְעָנִישָׁן. דערוּוּיל זענען עט-העכּעַ נֵיעַ באָראָקָן פֿאָרְטִּיךְ גַּעֲוָאָרָן. שטיּיעַן זוי אָז וואָרטָן אויף אַ באָפֿעלַ, וואָס זאל וועגן זוי דעְצִידְרָן. זוי זענען אויס אַנְדְּרָעָשׂ ווי די פֿרְיוּרְדִּיקָעַ. די אַלְמָעַ באָראָקָן זענען גַּעֲפָרְבָּט אויף אַ גָּרְיִינְגְּעָלְבָּלְעָנָּן מִישְׁלָאָלִיךְ. פֿאָרְנָאָכָּט נִיסְּן זוי זיך צְנוּנִיָּה מִיט דער פֿאָרְבָּט פון זואָלֶד אָן בִּיטְאָגְנִיסְּן זוי זיך צְנוּנִיָּה מִיטְן זונעַן-גַּעַל. דאס אָז אַ סְפְּעַצְיַיְלָעַר קָאָלִיךְ, וואָס מַאָכְטָן, אָז מען זאל זיך פון דער הוּיךְ נִישְׁתְּ דַעְרְקָעָנָן. אַיִּיךְ פון ווּוִיטָן זעם מען זוי נִישְׁתְּ שְׁטָאָרָק אָן. דערפֿאָר אַבְּער זענען די נֵיעַ באָראָקָן-זונט פֿוֹיכְטְּלָעְדְּ-זְוּוּיִם. מִיט דער גַּאנְצָעָר, ווּוִיסְטָר נַאֲקָעְטָקִיִּים פון יונְג-גַּעַשְׁנִיטָעָנָה זְאָפְּטִיבִּיָּמָעָר. בלענדן זוי אַוּוּק אַין דער ווּוִיטְסִיָּט אַריִין מִיט אַ משְׁוֹנְהַדִּיקְ-רוּפְּנִידְקָן גַּעַשְׁרִי.

די פֿוּלְיַוּשָׁע פֿאָכְמַעְנָעָר קָנִיְּתָשָׁן מִיט דער נָאָז: — נָאָסָע בִּרְעַטְעָר נאָך... זוי וועלן שְׁפַעְטָעָר אַיִּנְטְּרִיקָעָנָעָן פון דער זוּן אָוּן עס וועלן זיך מַאָכְן גַּרְוִיסְעַ שְׁפַאְרָוּנָעָם... אָז, וואָס פֿאָר אַ לְעָד בער!

זוי באָדוּעָן נִישְׁתְּ די יִידָּן, וואָס וועלן שְׁפַעְטָעָר-צָוָה האָבָן קָאָלֶט. דאס לִיגְט זוי נִישְׁתְּ אַין זונעַן. זוי פִּילְן זיך דאַ אַבְּער ווי שְׁפַעְטָעָר-דִּיקָעַ באָלְעָבָאָטִים. די דִּוִּיטָשָׁן וועלן דאַ אַמְּלָא אַוּוּק פון דָאָנָעָט. טָאַ ווער וועט דעַן יְרַשְׁעָנָעָן דאס אלְאָז, וואָס וועט נאָך זוי פֿאָרְבָּלְיִוּבָן? זענען זוי

ニישט צופרידן, וואס מען ברעננט אחער אוזא שלעכט מאטעריאל. די ירושה גויט זוי נישט איזן. אבער די דײַויטשע מײַסטערט ארט עס נישט. זוי האבן אנדרער דאגות. זוי קאנטראָלִירן נאר, עס זאלן זיין גענונג בע- סער מיט פֿאָרב: שווארצע, גראַען, רויטע... בעזאָז זיך די געדיכט-פֿגעט פֿלִיסְקִיּוֹת אַנטְקָעָן דער זונְ מיט אַבָּזְוָנְדָרְן שְׂטָלְאַץ, דערפֿאָר אָפְשָׁר, וואס צוּט אַיר ווועט מען זוכְן צוּ פֿאָרְשְׁמִירְן דָּאָס אָוָגְן פָּוּן דער ווועלט. אויך די יודִישׁע פֿאָלִיזְצִיּוֹן קומְט אַלְעָמָל זעַן, זוי עס האָלָט. זוי העלְפָן אָונְטְּעַטְּרְטוֹבִּן די אָרְבָּעָטָר, באַטְשׁ קִינְעָרְהָט עס זוי נישט באָפְּוּלְן. זוי קוֹפָן אָוּן שְׁמִיכְלָעָן צופרידן. מען קעַן נישט זוּיסְן גַּעֲנוֹי, וואס עס טוֹט זוי דָאָזְוִי הנָהָה. נאר פָּוּן די גַּעֲצִילָעָט בְּרַעְקָלָעָר ווועַרְטָע, וואס דערקיילָעָן זיך ווּוִיטָרְפָּן זַיְידְרָעְטָן קָעַן מעַן עס פֿאָרְשְׁטִינוֹן: יָאָ, לְיָאָ דִּיקְ וּוּלְעָן די באָרָאָקְן נִישְׁתְּשִׁיטְן... אָוּן אָז מעַן בּוֹיַט — ווועט מעַן ברענְגָעָן פֿרְוִישׁעָ פֿאָרְטִיעָס! אָז דָאָס בְּלוֹזָעָ דער- מאָנְעָן זיך אַין נִיעָגְרָעָפָס מַעְנְטָשָׁן פֿאָרְשָׁאָפָט זוי אַבָּזְוָנְדָרְעָ פֿרִידָה. מיט נִיעָגְרָעָפָס זעַנְעָן פֿאָרְבָּונְדָן פֿרִישׁעָ, פֿאָלִיזְצִיּוֹן עַמְאַצְיעָם. עס אַיז גָּוֹט זיך פֿאָרְצּוּשְׁטָעָן, ווי אַזְוִי עס מַאְרְשִׁוּרְט אָרְיִין אַפְּרִישְׁעָרְעָ עַשְּׂאָ... לאָז דָוְרָכְן טַוִּיעָר. עַר קומְטָפָן ווּוִיטָרְפָּן די פֿנִימָעָר ווועט מעַן דָאָס עַרְשְׁטָעָמָל. אַנְחָתְדִיק גַּעַפְּלָרְעָנְט זוי אַוִוָּף: אַוִוָּף דַעַם פָּנִים ווועַל אַיְדַיְהָאָבָן די דעה, די מַאְכָּבָט... אָז אַוְוָקְ אַוְוָה זוי אַלְעָ, וואס מַאְרָ שְׁוִין דָאַרְיִין, מיט דער שְׁרָעָקְ פֿאָרְ דַעַם נִיעָם אַין די אַוְוָן...).

הַיְינְט, דָאָס קוֹפָן פָּוּן יַעֲנָעָ מִיט אַדְרָקְ-אָרְצָה גַּעֲמִישָׁת מִיט מַוְרָאָ פֿאָרְ דִּי גַּלְאָנְצִיקָעָ שְׁטוּוֹלָן זיך לְיִוְנְטָן זַיְהָן קִילְעָכְדִּיקָן הַוִּילְטָן! פָּאָרְן שְׁפִירְן אַיְמָאָל אַזְאָ בְּלִיס אַוִוָּף זיך לְיִוְנְטָן זַיְהָן זַיְהָן אַלְעָמִידְצִיאָנָט אַין אַלְעָמָל! מעַן ווועַרְט אַוְפָאָמָל אַרְוּמָגְעָנוּמוּן פָּוּן אַגְּלָמְנְדָרִיךְ הַעֲרִשְׁעָרָה גַּעַפְּלִי, פָּוּן שְׁפִירְן זיך אַרוּבְּגָהְבוּן הַוִּירְהָוִיךְ, אַיבְּרָעָלָעָ... דְרָצְיוֹ קומְעָן מִיט יַעֲדָן טְרָאָנְסְפֿאָרָט אַזְוִיפְּלָיְשְׁוִינְעָ מַיְידְלָעָךְ אַזְעָן עס אַיז גָּוֹט... ווועַן זוי זעַנְעָן דִּיך בְּאַלְעָד אָזְן, ווי אַיְינָעָם פָּוּן די, וואס האָט אַיבְּרָעָ זוי אַזְאָגְן... קומְעָן זוי אַלְעָמָל צַוְּלָאָפְּנָהָן פֿעַסְטָעָ שְׂטִוּלְ-טְּרוּיט אַוְסְמָסְטָן מִיטָּן אָוָגְן, ווי לְאָגְן עס דָאָרָפְּ דָוִיעָן, בֵּין אַלְעָז ווועט פֿאָרְטִיעָס זַיְהָן. דָאָז ווועט מעַן זַיְכָּעָר ברענְגָעָן נִיעָגְרָעָפָס מַעְנְטָשָׁן. אָז דַעַם זעַנְעָן.

זוי זיבעל. וועקט עם אויפֿ אין זוי אוזא פִּיבְּעַרְדִּיקְּן דְּיוֹ. די בְּלֵיּוּז דְּעַרְתְּנוּגָג, די האָפְּעַנְגָּג אוּפֿ אֶזָּא דְּעַרְוָאָרְטְּנוּגָג, לְעַכְּט זוי אוּפֿ: מעַן שְׁטוּלַת פָּאָר זְוִיּוּרְטוּעָן אֶפְּאָרְגְּרָעְסְּעַרְטָעָ מְלֻכָּה, אַיְן וּוּלְכְּבָעָר זוי וּוּלְן בְּאָפְּעַלְןִי אַיְן מִזְטָעָן קְוָמָעָן אוּפֿ נִיעָן מְעַנְּגְּלָעְכְּקִיּוֹתָן.

עַם טְרַעְפְּט אַמְּאָגָג, אָז אֶשְׁטְּילְעָרָפְּטָאָלְיכְּיאָנָט פָּאָרְוָאָרְפָּט אַפְּיָלוֹ אֶוְאָרְטְּ פָּוּן סְפָּקָה:

— נָו, מְקָעָן נָאָךְ גָּאָרְנִישָׁט וּוּסְטָן? זַי קְעַנְעַן אָוּפְּשְׁטָעַלְן אֶגְּנְצָעָ מְדִינָה אַיְן קְיָוָן לְעַבְּדִיקְּן נְפָשָׁ זָאָלָן זַי אָהִין נִישְׁתָּ בְּרַעְנְגָעָן...

זַיְיָ קְעַנְעַן וּוּיְיָנִיךְ מְשֻׁגָּעָן מַאֲכָן, קְלָעָרָט אִירָאָ?

אֶזָּא זַגְגָּאָ פָּאָרְלִירָט זַיךְ אָבָעָר אַיְן פְּרַיְוָלְעָכָן גַּעֲרוּיָשָׁ. די מְעַרְהַיִּיטָּה לְוִיפְּטָאָלְעָמָל אָהִין אַוְן צְרוּקָ, מִזְטָעָ דָעָר זְוִיכְּרָקִיּוֹת, אָז פָּאָר זַי הָאָט זַיךְ נָאָךְ די וּוּלְטָ נִישְׁט גַּעְנְדִּיקְּט.

III

שָׁוֵין פִּיר חְדִשִּׁים אָז מְעַכְּלָעָ דְּרִיוּת זַיךְ אָרוּם אַיְן וּוּרְקָ צָע אַיְן עַר קָעָן נָאָךְ אֶלְיָזָר נִישְׁתָּ פָּאָרְשְׁטִיָּן, וּוּאָס דָא קְוָמָט אָזְעַלְכָעָם פָּאָר מִזְטָעָן דִּי מְעַנְטָשָׁן. עַר פָּאָרְשָׁטָט נָאָךְ מִיטָּ בְּאָחָלְטָעָנָעָ בְּלִיְקָן די פָּאָלְצִיָּן, קָאָדָעָן אַוְן יְעַדְןָ מְעַנְטָשָׁ, וּוּאָס וּוּאָרְפָּט זַיךְ אָסָם נָאָךְ אַיְן אָוֹגָן. דָּאָס וּוּלְרָ עַר פָּוּן זְוִיְּרָדָר תְּנוּהָ דְּעַרְגְּנוּיָן, פָּאָרְוָאָס זַיְיָ פְּרִוְן זַיךְ דָא אֶזְזָיָוּ אָוֹתָהָ, לְעַבְּן אֶזְזָיָוּ, וּוּסְטָן וּוּאָלְטָן קְיָוָן נְעַכְּטָן אַיְן קְיָוָן מְאָרְגָּנָן גַּעְוָעָן. אַיְן זַיְיָן יְוָגָנָט הָאָט מְעַכְּלָעָ גַּעְלִיעָנָט עַרְגְּנָעָז וּוּעָנָן אָזְעַלְכָעָ נָאָרָ קְלִיְינָעָ בְּאָשְׁעַפְּעַנְיִישָׁן, וּוּאָס לְעַבְּן סְרִיחָכָל אֶזְזָיָוּ דָעָר וּוּלְטָ גַּעְזִיְלָטָעָ שְׁהָעָהָן. די דָאָזְיָקָעָ קְלִיְינָעָ לְעַבְּנָסָהָבָן אָבָעָר נִישְׁתָּ קְיָוָן אָנוֹגָג, וּוּסְרָאָזָעָס אֶזְזָיָוּ דָעָר מִשְׁךְ פָּוּן עַטְלָעְכָעָ שְׁהָעָה. וּוּקְלִיְינָן זְוִיְּרָדָר גָּוָף אַיְיָ, אֶלְעָגָרָעָס עַסְרָ וּוּאָקָסָט פָּאָר זַיְיָ אֶזְזָיָוּ יְדָעָ מִינְגָּט אָזָן סְעַקְוָנְדָעָ. פָּאָר זַיְיָ קְלָאָפְּט דִּי צִוְּתָמִזְטָ אַזְנְדָעָר דִּיטָמָ אַזְנְטָעָמְפָאָ. אַיְן אֶמְגָנָט וּוּאָקָסָן זַיְיָ אָוֹסָמָ. אַיְן צָעָן מִינְגָּט אָרוּם, נָאָכָן גַּעְבּוּרָן וּוּרָן, גַּעְפְּנָעָן זַיְיָ זְוִיְּרָ זְוּוּוֹג אָוֹן אַיְן אֶהָלְבָעָר שָׁהָ אָרוּם קִינְדָלָעָן זַיְיָ שָׁוֵין אַלְיָוּן. עַר הָאָט נָאָךְ דָאָן נִישְׁתָּ פָּאָרְשְׁטָאָנָעָן, זַיְיָ שְׁטָאָרְקָ-אִינְטָעְנָסִיָּוּ עַס

קען ווערן יעדע מינוט, אויב זי איזן אַנְגָּנוּזָעָנָעָר טִילְפּוֹן לְעָבֵן. באַזְשָׁאָפְטָט טָאָקָעְ דִּי נָאָטוֹר בָּאוֹנוֹנְדָּרָעְ מִינְוֹטוֹן פָּאָר אַזְעַלְכָּבָּר בְּרוֹאִים, וּאָסְחָבָן אַזְ אַנְדָּעָר כָּה וּוּ בַּיְ מַעֲנְטָשָׁן? וּוְעָן עַר אַיזְ גַּעֲוָעָן אַסְיָה, הַאָט דָּאָס אִים אַנְגָּנוּאָסְן מִוְתְּ טָרוּוּרָה; וּוּ אַזְוִי קָעָן עַפְעָם וּוּרָטָה וּוּן אַלְעָבָן, וּאָסְ דָּוּעָרָט וּוּנְצִיקָּר וּוּ אַמְעָנְטָשָׁס נַאֲכָלְלָעָבָר שְׁלָאָףְּ אַזְאָר בְּרָעָלָט צִוְּיָה פִּילְטָט דָּאָר דָּעָר מַעֲנְטָשָׁ אַפְּלוֹן נִישְׁתָּה, וּוְעָן זַי גִּיְתָּה בַּיְ אִים פָּאָר לְוִירָן!

אַיְנְגָּלְעָרִישָׁע פָּאַנְטָאָזִיעָ, וּאָסְ מַעֲטָט זַיְ אִים דָּעַם לְעַבְנָסְ-פְּלָאָן אַוְוָה יַאֲרָן אָוֹן פָּאָר יַעֲדָן בְּרָעָלָט דָּעַרְגָּרִיכָּוָנָג זַעַט זַיְ פָּאָר לְאַנְגָּעָן וּאָכָּן אָוֹן חַדְשִׁים — זַי זַעַט דָּאָס עַרְשָׁטָע אָוֹן דָּעַרְשִׁיפְּרָט דִּי אַרְעָמְקִיָּת פּוֹן אַזְעַלְכָּבָּר וּוּזָעָנָס; זַיְ בָּאוֹיוֹזָן דָּאָר נַאֲרָנִישָׁס אַנְצְוָכָּאָפָּן, אַנְצְוָוָאַרְעָמָעָן דָּעַם גַּלְעָט פּוֹן לְעָבֵן אַיזְ זַיְ אָוֹן עַס דָּעַרְשָׁפְּרָוִן אַזְוִי, וּוּ מַעַן קָעָן עַס פִּילְזָן דָּרְךְ לְאַנְגָּן זַאְמָעָן וְאַרְזְנִיטָּטִיטָּתָּטָּת.

וּאָסְ וּוּאָלָט גַּעֲוָעָן, וּוְעָן דָּעָרְ מַעֲנְטָשָׁ אַזְלָז זַיְ אַוְיךְ גַּעֲפְּנָעָן אַיזְ אָזְן עַגְגָעָר קָלָאַטְקָעָדְצָוִים פּוֹן עַטְלָעָכָבָעָר שָׁה אָוֹן דָּעַרְמִיָּת זַאָל זַיְ אַלְזָן עַנְדִּיקָּה? וּוּ אַזְוִי וּוּאָלָט אַמְעָנְטָשָׁ גַּעֲטָוֹן, וּוְעָן עַר מַזְוָן אַפְּלָעָבָן אָוֹן אַוְפְּלָיְזָן זַיְ אַיזְ אַמְשָׁנָה דִּיקְ-בִּיצָּהָן טַעַמְפָּאָן?

עַר הַאָט זַיְ דָּעַרְשָׁאָרָקָן, דָּעָרְ קָלִיְנָעָר מַעְבָּלָעָ, וּוְעָן עַר הַאָט גַּעַד טְרָאָכָט דָּעַרְפּוֹן. וּוּ אַזְוִי וּוּאָלָט מַעַן זַיְ טָאָקָעְ אַזְ עַזָּה גַּעֲנָבָן? וּאָסְ וּוּאָלָט גַּעֲבָלִיבָן פְּרִיעָר צַוְּ פָּאָרָכָּפָּן?

אָוֹן שְׁפָעַטָּעָר, אַוְיךְ אַלְסָן יַנְגָּלָ, אַיזְ אִים אַוְוָסְגָּעָקָוָמָעָן צַוְּ זַיְצָן בַּיּוֹם בְּעַטְלָ פּוֹן זַיְנָס אַ קָּרָאנְקָ חַבְּרָל. אַלְעָ אַין שְׁטוּבָ זַעֲוָעָן גַּעֲוָעָן טְרוּיְעִירִיק אָוֹן פָּאָרְוּיְינָט. מַעְכָּלָעָ הַאָט אַפְּלוֹן נִישְׁתָּמָעָן גַּעֲנָיִ, פָּאָרְוָאָס זַיְ וּוּיְנָעָן אַזְוִי. דָּאָזְנָהָט עַר אַוְיְגָעָנְכָאָפָּט פּוֹן דָּעָרְ זַיְתָּ אַשְׁרָקָלְעָר וּוּאָרָט, וּאָסְ עַמְעַזְיָהָט שְׁטִילְגָּעָלְזָן: „עַר וּוּטָן לְאַנְגָּגָ נִישְׁתָּמָעָן, יִשְׁרָאָלָק. דָּעָר דָּאָקָטָאָר הַאָט אִים גַּעֲנָבָן נַאָר נַעֲצִיְּגָטָע טְעָנָ...“ מַעַד בְּעַלְעָהָט דָּאָזְנָהָט גַּעֲקָוָת אַזְוִי זַיְן חַבְּרָלָס בְּלִיְיכָן פְּנִים אָוֹן אַגְּוּוֹיָן הַאָט זַיְ בַּיְ אִים גַּעֲמִישָׁט מִיטָּט צַאָרָן קָעָן וּוּמְעָן:

— וּוּ קָעָן עַס זַיְן? אַט לִינְטָ דָא אַיְנְגָלָעָ, אַחֲרִיקָהָן, וּאָסְ דָּאָרָפְּ גְּרוּסְ וּוּרָן, אַוְפְּוּזָקָסְן וּוּ זַיְ אַלְעָ דָאָרָום אָוֹן — עַר וּוּטָן עַס

ニישט באזוייזן! געציילטע טעגא!... וואס וועט ער דען באזוייזן פריער אויפֿצּוֹטָן?

ערשת איצט, אין ווירק צע, פארשטייט מעכעלע אויף קלאה, וואס ער האט דאן געוואַלְט אַרוּינְשְׁרוּעָן אין זיין בלאסן חברל:

— ישראליך, דו הערטט געציילטע טעג האסטו נאָך! טא וואַסּוּשָׁע ליגסטו אָפּ דיינע פֿאָר טעג אויפּן בעטְל? דו ריסט זיך אַפְּילו נישט. וועסט אָזֶוּ אָפְּלָונְן דיינט אָזֶן בְּלִיבְּנָן אַ קלִיינְנָעָה, גָּאָר אַ קלִיינְנָעָר — בְּזַוּ מען וועט דיך אָוועקְטָרָאנְגּן... פֿאָרוּאָס שְׁפִּרְנְגְּסָטוּ נִישְׁתָּאָרָאָפּ, צִיסְט זיך נִישְׁתָּאָסְט אָזֶוּ, אָזֶן דו זָאָלָסְט אָזֶן אַיְזָן מִינְוּתָוּ וּוּרְוָן גְּרוּסָס, אָזֶוּ גְּרוּס וּ דיין טָאָטָעָן? פֿאָרוּאָס לְיוֹפְּסָטוּ נִישְׁתָּאָרָוּם; דו עַסְטָט נִשְׁטָמָרָסְט נִשְׁטָמָרָסְט אָרוּסָם נאָך אַלְץ אין דער וּוּלְטָם, וואָסּ דו דָּאָרָפְּסָט אַרְאָפְּשָׁלִינְגָּעָן אין דיך פֿאָר טעג דיינְנָע... פֿאָרוּאָס?

אָזוּיְיָהָט ער דאן געוואַלְט אָזֶן זײַן קְרָאנְק חְבָּרָל אָזֶן עַס נִשְׁתָּאָסְט זָאָגָט. די ווערטער האָבָן ערשת אַנְגָּעָהוּבוּן אַוְיְפְּקָומָעָן אין אַיְם אָזֶן וּעְנָעָן נאָך נִשְׁטָמָרָסְט דָּעָרָגָנְגָּעָן בְּזַוּ יְעָנֵר פּוֹלְקִיְּטָם, וואָסּ גִּיסְט זיך אַיבָּעָר אָזֶן שְׁפָאָרָט אָרוּסָם פְּזַן גְּדָרָאנְק, דָּוְרָךְ צָוְנָג אָזֶן לְיָפָן. אָזֶן דָּעָרָנָהָר, וּעְנָעָן ער האָט גְּזָעָן יְשָׁרָאָלִיקָן אָוּוּקְטָרָאנְק אָזֶן אַ שְׁוֹוָאָרְצָעָר מִיתָּה, האָט ער אַלְגָּנָגָע צִוְּיָה גַּעֲפּוֹלְטָם, אָזֶן דָּאָסּ גַּעַשְׁטָאָרְכָּבָעָנָעָה חְבָּרָל האָט אָזֶן אַיְבָּעָרָד גַּעַלְאָזָטָם אַ פְּקָדוֹן פְּזַן וּוּרְטָמָר אָזֶן אַ נִשְׁטָמָאָסְגַּעַשְׁטָאָנָגָעָן מָאָזֶן נְוָנָגָן. אַבָּעָר זִי האָט נאָך גַּעַשְׁעָנָט אַוְיְסָוְאָקָסָן אָזֶן קְלָאָר וּוּרְוָן צְוּזָאָמָעָן מִיטָּדָע אַוְיְסָגָעָרְיְּפָטְקִיְּטָם פְּזַן יְעָנָם גְּדָרָאנְק, אָזֶן וּוּלְכָן דער פְּקָדוֹן אָזֶן גַּעַלְיָהָבָן...

ערשת אָזֶן די יְאָרָן פְּזַן טָוִיט, וּעְנָעָן מעכְּלָעָה האָט גַּעַהְבָּרָט סְסָדָר אַרוּבָּזָה אַפְּהָילָבָּן-די טָרִיטָטָן פֿאָרְנִיכְטָוָנָגָן; וּעְנָעָן ער אַיְזָן כְּסָדָר גַּעַשְׁטָאָנָגָעָן אָפּ גַּעַרְקָטָפָּטָן דָּעָרָסָכָה אַוְיָהָט אַמְּלָאָה פְּזַן טָעָג אַמְּלָאָה אַמְּלָאָה — האָט יְעָנָע תְּבִיעָה בְּיַיְיָ יְשָׁרָאָלִיקָם בְּעַטְלָא אַוְיְגָעְקְרָעְבָּצָט אָזֶן אַיְם. דָּאָסּ מְאָל האָט ער זִי קְלָאָר פֿאָרְשָׁטָאָנָגָעָן אָזֶן אַיְם האָט זִיך אַוְיָגָעָן זַוְּזָעָן, אָזֶן אַלְעָא דָא וּוּלְזָן זִי אַוְיְפָמָאָנָגָעָן צְוּזָאָמָעָן מִיטָּאָיִם, נאָך זִי קְעָנָעָן נִשְׁטָמָט.

— אָזֶן יְעָנָע מִינְוּטָן האָט ער בְּאָגְרִיפָּן דָּעָם זַיְן פְּזַן יְעָנָע קְלִיּוּעָ באָ-

שעפנענישלאע, וואם קענען אין געציילע שעהען אַרְיבּוּרִיאָגָן דֵי טֵי אָזֶן די פְּרִיּוֹן פֿוֹן אַגְּנָנִי לְעָבָן. עֲרַחַט זַיִן פְּאַרְשְׁתָּאָגָעָן אָזֶן מְקָנָה גַּעֲיוֹן, פְּאַרְוּאָס זַיִן קענען עַס בָּאוֹוִוּן. בַּיִּזְוּעַר פְּאַרְגְּנִי לְאָזֶן זַיִן גַּאֲרְנִישָׁטָאָבָעָר קִיּוֹן נִישְׁטְדָעָלְבָטָם הַיְנְטָעָר זַיִן.

די דערמאָנוֹגָג פֿוֹן יְעַנָּע פְּלִינוֹן, צְוֹזָאָמָעָן מִיטָּן מְחַשְּׁבָה-בְּרָעָקֵל בַּיִּזְוּרָאָלִיקָס בְּעַטְלָה, הַאַט אַיִּס אַוְיִיךְ נִישְׁתָּצְרוּוֹן גַּעֲלָאָזָט בְּיִם צְוּפָוֹן זַיִן צַוְּדָעָם וּוְילְדוֹן גַּעֲיוֹגָ פֿוֹן דָּעָר פְּאַלְצִיכְיָי אָזֶן סְתָמָאָרְגָּפָעָר. עֲרַחַט זַיִן גַּעֲנוֹמָעָן דָּרָךְ דָּעָם פְּאַרְשְׁטִיאָן אַוְיִף זַיִן אַיְינְגָעָנָעָם אָפָּן:

— וואם ווילְן זַיִן דָּעָן, די מענטשָׁן, וואם באָגְלָאנְצָן זַיִךְ דָּא אַזְוִי, אַוְיִף דָּעָם לְעַבְּדִיקָן בִּיתְהַקְּבָּרוֹת? וּוי אַזְוִי אַזֶּן גַּעֲסָמָעָן דָּעָרָג, אָזֶן מְעַנְטָשָׁן, וּוְעַלְכָעַ האָבָן אַיִן נַאֲרָמְלָעָ צִיּוֹן נִשְׁתָּאָפְנוּטָן קִיּוֹן שְׁרָעָלָעָ — בע זָאָכוֹן, זָאָלָן אִיצְטָגָרִיט זַיִן אַוְיִף אַלְאָן, אַפְּלִיוֹ אַוְיִף פְּאַרְבְּרָעָכָנָס — אַבְּיִ צַוְּדָעָרְגִּירִיכָן קְלִינוּן מַאֲכַט-שְׁטִיכָלָעָ, וואם ווּלְעָן בָּאַלְדָּ זַיִךְ עַנְדרִיקָן? אַבְּעָר דָּא הַאַט זַיִן דָּאָס לְעָבָן אַיְינְגָרָאָמָט אַיִן אַ קְוַרְצָעָר פְּרָעָסְפָּעָקָט טִיוֹן אָזֶן זַיִן נַאֲר אַיְבְּרָגְנָעָלָאָזָט קְלִינוּן שְׁעָהָעָן, מִיטָּן וּוְיִנְסִיךְ זַאָפְטָן אָזֶן הַאַרְיוֹזָאנָטָן. זָוָן זַיִן אַוְיִצְעָזָעָסָן דָּאָס בִּיסְלָן גַּעֲלִיבָעָנָעָטָן מִיטָּן צַעַן מִיטָּן לְעָרָ, אַרְיוֹסְצִיעָן די לְעַצְעָטָוּוֹרָעָמְקִיטָּ פֿוֹן אַלְעָלָ שְׁוּסָן, וואם זַיִן קענען נַאֲר דָעְרָגְרִיכָן. זַיִן זָוָן זַיִךְ אַוְיִצְצָוְלִיבָן אָזֶן אַוְיִצְצָרוּשָׁן מִיטָּן אַלְעָלָ מִיטָּן, וּלְעָן, וואם זַיִן קענען נַאֲר אַנוּעָנדָהָן.

עם אַזֶּן גַּאֲנָנִי מְעַנְלָעָ, אָזֶן וּלְעָן זַיִן זָאָלָן גַּעֲוָעָן האָבָן די אַוְיִסְוִיכָטָן אַוְיִף אַ לְאָגָנָג לְעָבָן — וּוְאָלְטָן זַיִן אַוְיִיךְ גַּעֲזָוָונָן פֿוֹן בעַכְרָעָר טְרָאָפְנוּזָוִוָן. סּוֹפְּ כָּל סּוֹפְּ הַאַט יְעַדְרָעָר מְעַנְטָשָׁן אַיִן זַיִךְ אַ לְעַכְיָץ נַאֲר מַאֲכָט אָזֶן דָעָרָגְרִיכָן. אַיִן יְעַדְן מְעַנְטָשָׁן דְּרִימְלָעָן אַוְיִיךְ חַלְמוֹתָה, פְּאַרְבְּרָעָכָנָס אַדְעָר אַפְּנוֹיְגָנוֹנָס גַּרְיוֹתָצָוֹת צַוְּתָו — אָזֶן מְטוֹת אַוְיִיךְ — גַּעֲוִוִּיסְטָפְּאַרְבְּרָעָכָנָס אַדְעָר אַפְּנוֹיְגָנוֹנָס גַּעֲוָעָן פֿוֹן דָעָר מַאֲרָאָלָג. אַיְבָעָר אַ לְאָגָנָג, גַּעֲוָעָלְעָדָר לְעָבָן וּוּרָן זַיִן אַבְּעָר צְעָדָה שָׁאָטוֹן אָזֶן וּוּרָן זַיִךְ נִשְׁתָּאָטָן אָזֶן. דָּאָס וּוּסָן, אָזֶן עֲרַחַט הַאַט יְעַדְן אַיִם אַיִן. עֲרַחַט קָעָן דָעְרָפָאָר זַיִךְ זַעְטִיכָן מִיטָּן אַ קְלִינוֹן בְּרָעָקֵל מַאֲכָט יְעַדְן טָאָגָן אָזֶן פְּרִיּוֹעָן זַיִךְ מִיטָּן פְּצִיעָלָעָר דָעְרָגְרִיכָן. זַיִן זָאָלָטָן אָזֶן לְוִיִּיף פֿוֹן אַסְטִיךְ יָאָרָן אַגְּנָנְצִוְוָגָן די סּוֹמָעָ פֿוֹן וּוּירָע שְׁטָרָעְבָוָנָגָן. אַוְיִיךְ די מִיטְלָעָן, וואם זַיִן זַיִן זָאָלָטָן דָעְבָּיִ צִיּוֹנוֹוִוִיזָן אַגְּנְעָוָעָנדָט, קענען

אין א יארנידם פאָרלוּיַּרְן-גִּינְיָן און זיך נישט אַרוֹוִיסּוּן אַזּוּ בָּוּלְטַן.
איין שטיקל נישט-אַרְגְּנְטִילְעַכְּקִיט אַזּוּ אַזּוּ וּוּוִיט פָּוּן דָּעַם צְוּוִיתָן, אַזּוּ זַיִן
פָּאָרְלִירְוָן צְוּוִישָׁן זַיִן דָּעַם צְזָזְמָעַנְהָאנְגָּן.

די זַיְכָּרְקִיְּט, אַזּוּ מַעַן קָעֵן נַיְן גַּעֲלָאָסְן — אַזּוּ אַזּוּ עַס אַזּוּ מַעַן-
לָעַךְ אַזּוּ! — צָוֶם צִילַּוּ, דָּעַרְלָאוּן נִישְׁט דִּי אַינְסְטִינְקְטוּן זַיִן אַרְוִיסְרִיְּסָן
אַזּוּ זַיִן אַרְוִיסְוּאָרְפָּן אַוְיסְעָרְדָּן דִּי פְּסִיכְיָשׁ גַּרְעָנְעָצָן. אַיְצָט אַבָּעָרְהָאָבָּן
זַיִן אַלְעַ לְוָסְטָן אַזּוּ בָּאָגָּרְעָן צְזָזְמָעַנְגָּדְרִיקְט אַוְוּפָן אַזּוּ עַנְגָּן שְׂתָה. זַיִן הָאָבָּן
זַיִן דָּעַרְפָּאָר אַרְוִיְּפָגְּעַלְיוּגָּט וּוּי אַלְאָסְט אַזּוּ גַּפְּאָדְעָרְט דָּסָם זַיְעָרְיקָע.
דָּעַרְפָּאָר זַעַנְעָן. זַיְיעָרָעְ סְטִיכְיָעָם אַיְבָּעְגָּעָפָּאָרָעָמָט גַּעַוְאָרָן, לְוִיט דָעַרְ
טָבָּעְ פָּוּן יָעַנְעָ בָּאַשְׁעַפְּעַנְיָשָׁן, וּוּסְמָזָן אַלְעַ אַפְּטָוּן אַזּוּ זַיְיעָרְ לְעָבָן...
נִשְׁטָמָט אַלְעַ קָעְנָעָן עַס אַזּוּ. טִילְוָן דָּעַרְשְׁטִיקָן דָעַם דָּאָזְיָקָן כָּחְ אַזּוּ

זַיִן. אַנְדָּעָרָעְ אַבָּעָרְ לְאָזְן אִים פְּרִיְּ צְעוּהָלוּיָּן זַיִן אַזּוּ דִּי גַּעֲבָלוּטָן.
מִיטָּן דָּאָזְיָקָן גַּעֲדָאָנָק הָאָט מַעֲכָבָלָעְ גַּעֲנוּמָעָן זַעַן דָעַם נַגְּנָצָן וּוּרְקָ
צָע. אַלְעַ זַיְנְלָאָזְיָקִיָּטָן פָּוּן דִּי מַעֲנְטִישָׁן הָאָבָּן בָּאַקְּמוּן אַזּוּן: מַעַן בּוּיט דָאָ
אַשְׁטָמָט. זַאְל זַיִן אַזּוּ זַיִן וּוּטָמָט דָאָלָאָגָּג נִשְׁטָמָט אַנְחָאָלְטָן. מַעַן דָּאָרָף אַבָּעָרְ
נִשְׁטָמָטָקִיָּט אַזּוּ טָרְמָן. שְׁלָעָפָן דָּעַרְוּיְּלָיְּלָיְּן דִּי בְּרָעְטָה, פְּרִיעָיָן זַיִן
שְׁטִימָטִיקִיָּט אַזּוּ טָרְמָן. זַיְעָרָעָפָן אַזּוּסְמָעָר אַזּוּ גַּרְעָסָר, כָּאָטָשׁ עַמְּעָז
פָּוּן אַזְוִינְקָלְוָן אַרְפָּט אַמְּאָל אַרְיָין אַצְוּוּיפָל:

— וּוּרְ זַיְוִיסְטָן, פָּאָר וּוּמָעָן מַעַן גַּרְיָוָת עַס דָאָ צָע...
דָעַם שְׁטָמָטָרָן פָּוּן אַזְוּלְכָעָן וּוּרְטָעָרָן דָּעַרְפִּילְוָן בָּאַלְעַ אַזּוּ דִּי הָעָרָ
צָע. דָאָ וּוּלְ מַעַן אַבָּעָרְ אַזְוּלְכָעָם נִשְׁטָה הָעָרָן. דָעַם פְּסִיקְדִּין הָאָט שְׁוִין
יעַדְעָרְ סִיְּזָוִי בּוּי זַיִן אַרְוִיסְגָּנְעַטְרָאָנוּן אַזּוּ נַאֲרָר אַסְרָ גַּעֲטְרָאָכָט דָעַרְפָּוּן —
דוֹכָטָן זַד אָוִסָּמָן, אַזּוּ מַעַן הָאָט עַס שְׁוִין גַּעֲהָרָט אַזּוּ יְעַדְעָרְ וְאָנָט עַס שְׁוִין
צָעַם זַיְפְּלָטָן מָאָ. דָאָס וּוּלְ עַרְ נַאֲרָסְתָּמָ אַיְבָּעְרָחוּזָן זַיִן פָּאָרְנוּזָן
אַלְעָמָעָן... בִּיְזָעָרָט מַעַן זַיִן פָּוּן אַלְעַ זַיִטָּן:

— זַיְפָּל אַזּוּ דָעַרְ שְׁיָעָרְ דָאָס אַיְבָּעְרָצְוּפְּלָעָן? שְׁוֹטָה אַיְנָעָרָ!
דָאָס אַרְיָינְקָלְעָרָן אַזּוּ רָעָדָן וּוּטָמָט דִּיר דָעַן בְּעַסְעָרְ מַאֲכָן?

דָעַרְ שְׁלָוָם מַיטָּן גּוּרְלָ בּוּי דִּי סְתָמְמָעְנְטָשָׁן דָעַרְגִּיָּמָ אַפְּיָלוּ אַזּוּ
זַיִטָּמָן, אַזּוּ טָאָמָעָר נֻמְטָמָ אַיְנָעָרְ קְרָעָצָן אַוְנָטָעָר דָעַרְ מַשָּׁאָ פָּוּן דִּי דָאָ.

פְּלָאָטָן — קָעָנָעָן עַם אֹוֵיךְ דַּי אַנְדָּרָעָן נַוְשָׁת פָּאָרְלִיּוֹדָן. וּוֹאָרְנָטָן מַעַן אַיִם
פָּוּן אַלְעָן זַיְיטָן מִיטָּפָאָרוֹרָה: — וּוֹעָסָט גַּיְוָן אַין דַּעַר הַאַלְעָן 58... דַּאָרָט וּוֹעַט דַּיר זַיְוָן לַיְיכְּטָעָר,
וּוֹאָסָט?

אוֹן דַּאָס שְׁטִוְילָט יַעֲנָעָם אַיְוָן. בְּלִיְוְבָט נַאֲר אַפְּצָוּוּאָרָטָן אוּוֹפָן גְּרִיוֹיטָן.
דַּעַר קְלוֹנוּעָר צִינְיּוּקָעָרָן פָּוּן וּוֹעַרְקָעָעָן, אִינְזְיּוּנְיָעָר קְרוּעָן, הַאָט אַפְּיָלוּ דַּעַר
רוֹיָף זַיְוָנָס אַ בָּאָלִיבְּטָעָ פִּילְאָזְוָאָפְּיָעָן: — אַ גָּאנְצָעָן וּוֹעַלְטָט מִיטָּ דִּיְוְטָשָׁן חַאְבָּן אֹוֵיךְ זַיְדָן גַּעַנְוָמָעָן צַוְּ אַרְאָנוּ
פָּאָר מִירָן, אַוִּיסְצּוּקָלְעָרָן וּוֹאָסָט מִירָן צַוְּ טָוָן — טָא זַאְל זַיְיָן כָּאָטָשָׁן
דַּאָרָן דַּעַר קָאָפָן אוֹן נַוְשָׁת מִירָן... זַאְל זַיְיָן בָּאָטָשָׁן דַּי אַיְנָעָן מַאְטָעָרְנִישָׁן
בְּלִיְוְבָן...
נַעַמְעָן עַם אַלְעָן אַוְהָן; נַיְשָׁת מִיטָּ קַיְוָן בִּיטְעָרָן גַּעַלְעָכְטָעָר נַאֲר מִיטָּ
רַעֲזְוּגְוִינְדְּטָעָר הַסְּכָמָה.

קָאָפִיטָל צַוְּוִי

I

מַאְדָּנָעָן זַעַט עַם אֹוֵים בַּיּוּם טַוְיָעָר פָּוּן לְאָגָנָר. גָּאנְצָעָן שַׁעַהָעָן קָעָנָעָן
אַוְעָלְגָיָין אַין אַ שְׁטִילְקִיּוֹת וּוֹאָסָט פָּאָרְגְּנוּוּעָרָט אַלְעָן אַרְוָם. אַבָּעָר זַעַעַן
עַם נַעַמְעָן זַיְדָן הַעֲרָן פָּוּן וּוֹוְוִוְיָטָן דַּי טְרוּתְהִיחִיכָּן פָּוּן אַ גְּיֻעָנְדְּקָעָר גְּרוּפָעָן
— טָוָט זַיְדָן דַּעַר טַוְיָעָר אַ פְּרָאָל אֹוֵיךְ. אֹזְוִי דַּוְיָעָרָט עַס בִּיזָּן דַּי מַעֲנָטָשָׁן
שְׁטְרָאָמָעָן אַדוֹרָךְ אוֹן וּוֹרָן פָּאָרְשְׁלָוְנְגָעָן פָּוּן הוֹהָף מִיטָּ וּוֹלְדָעָר גִּירְקִיּוֹט.
דַּעַר פָּאָלְצִיאָנָט, וּוֹאָסָט יוֹאָכָט בַּיּוּם טַוְיָעָר, וּוֹעָרָט אַין דַּי רְוִוְשָׁהָעָן
אַנְגָּעָשְׁטָעָקָט מִיטָּ דַּעַר שְׁלָעְפָּעָרְדִּיקָעָר פּוֹלְקִיּוֹט פָּוּן אַרְוָם. עַר זַיְצָט אַין
זַיְוָן אַוִּינְגָּשְׁטָעָלָטָן בַּיְהָל אֹן וּוֹאָרָט אַפָּ דַּי הַוְּלִצְעָרָנָעָט טְרוּתְ-קָלָעָט אַוּפָן
וּוֹגָן. דַּעְרוּוֹיָלָן גַּאֲפָט עַר אַין דַּעַר הוֹלְקִיּוֹט אַרְיוֹן.

זעם איזינגער פֿאַרנְאָכֶט קּוֹמֶט די ערשותע, אַנְגָּלָאָדָעָנָע וּאַקְיָיט
אויף מענטש און אויף טויער. דער פֿאַלְיִצְיאָנֶט נעמט דאן פֿלאָנְטָעָן מֵיט
די שליסלען, גראבלט זיך בַּיּוֹם טויער, עפָּנֶט אויף און קּוֹמֶט אויף דעם
ברויוין, שטויבּ-פֿאַרְוּאַלְקָנְטָן וועג, זוכניך אין דער וווײַט, אויבּ עס קּוֹמֶט
ニישט ווער.

בָּאוּוִיזֶט זיך אַשׁוֹאָרֶץ פֿינְטָעָלָע אַוְיפּוֹן וועג, טְרִוִּיסְלָט ער זיך אויף,
צייט זיך אוים אין דער גאנְצָעָר לְעָגָן אָנוֹ נעמט רְפָּוָן: וּאַכְעָן!!!
דאָן קִרְבָּט אַרוֹים פּוֹן אַבָּאָך אַדִּיק, פֿעָסֶט גַּעַשְׂטָאָלָט מֵיט אַגְּרוּסֶן
העפְּט אָין דער האָנט אָנוֹ שְׁטָעָלָט זיך בַּיּוֹם טויער, אַקְעָנָאַיבּּר דעם
פֿאַלְיִצְיאָנֶט. דָּאַס אָין מָאָרָעָק, דער קָאַמְעָנְדָאָנֶט פּוֹן דער לאָגְנָעָרָ
בוּוֹרָא. ער אַיּוֹ אַרְוַאְקָעָר אָנוֹ קָאַלְטָבְּלוּטִיקָע, דער מָאָרָעָק. ווען די מְחַנָּה
רְוקָט דְּעַרְוּוֹיָל אָן אָנוֹ נעמט אַדְרוֹכְמָאָרְשִׁירָן דְּרוֹכָּן טויער, האָט ער גָּאָרָ
ニישט מְעָר אָין זְוִינָעָן נָאָר דָּאַס צְיוּילָן. ער שְׁלָאָגָט וּוּוַיְנִיק, מָאָרָעָק,
אָנוֹ אַיּוֹ פּוֹן די גַּעַזְיְלָטָע, וּאַס זְוִילָעָן זיך וּלְעָטָן אויף אַגְּרוּסֶן אַוְיפּוֹן.
ער ברְיִקְעָת וּוּיְנִיק די מענטש אָין אָונְטָעָרטָשָׁן אַרְיָין, וּוּי די מְעַרְהִית
בָּאַפְּעָלָעָן; דער פֿאַרְאָר אַבָּעָר האָט ער אַגְּרוּסֶן נְחָת פּוֹן אַיבּּעְרָצִילָן אָנוֹ
אַנְטְּרָאָלִירָן די צָאָל צָוָּמָן וּוּפְלָטָן מָאָל.

שְׁפָעָטָעָר וּוּרְעָט וּוּדְרָעָר שְׁטָילָן בַּיּוֹם טויער. די אַרְיִינְקָוּמְעַנְדִּיקָע צָעָ
קְרִיבָּן זיך אָין אַלְעָז וּוּיטָן אָנוֹ בַּיּוֹם טויער בְּלִיְבָּט לְיָוָן אָן אַומְהִימְלָעְבָּדָ
קִיטָּט, וּאַס קּוֹמֶט מֵיט יְעַדְעָר שְׁטִילְקִיטָּן נָאָר אַגְּרוּשָׁן. אַמְּאָל בְּלִיְבָּט
נָאָר דער פֿאַלְיִצְיאָנֶט אַגְּרוּשָׁן אָין דְּרוֹוָן אַיִלְלָה אַפְּוּאַרְטָנְדִּיק
אָרוֹם. אָין דער רְיִי בָּאַמְעָרָקָט ער אַפְּט אַמְּיִידָל, וּוּלְכָעָר ער בָּאוּוִיזֶט
אַרְיִינְצָוּאָרָפָן אַגְּרוּט אָינוֹ גַּעַהָר אַרְיָין:

— קּוֹמֶט צָו אָין אַשְׁהָ אַרְוּם צָוָּמָן טויער...

הָאָט ער שְׁוִין פּוֹן וּאַס צָו קְלָעָרָן, אויף וּאַס צָו וּוּאָרָטָן. די צִוְּיט
אָיּוֹ שְׁוִין מְעָר בַּיִּים נִשְׁתָּמָט אַזְוִיגָּפָּסֶט אָנוֹ לְאַגְּנוּוּיָלָק. די טְרִיטָזִין
אָהָיָן אָנוֹ צְרוּקָעָן זְעָנָעָן כָּסְדָּר פֿאַרְשָׁלְוּנָגָעָן אָין אַגְּרוּט:

— וּוּעָט זַו קְוּמָעָן אַדְעָר נִשְׁתָּמָט? זַו קּוֹמֶט... זַו זְוּעָט קְוּמָעָן...

צָו טְרַעְפָּן זיך מִידָּל פֿאָר אַפְּאַלְיִצְיאָנֶט אָין וּוּרָק צָע אָיּוֹ
ニישט קְיָין וּלְטָנָהִיָּט. עַס קָעָן אָיּוֹ נִשְׁתָּמָט מָאָכָן אַומְרוֹאִיך. פֿאָר די גּוֹדָנָע

וואר-עהן איז אבער גוט זי צו באשטעלן און דערויל אויספילן דעם
חלֵי מיט אן אונגענעם ווארטעניש...
די נאכט קומט צו קריין פון די לעצט. זי קומט אן פון וואלדס זויט
און שארט זיך אריין פון דער פינצעטערער לאגער-זיט, אינשלינגענדיק
דעם שאטן פון וואך-האלטנידיקן פֿאַלְיוֹצְיאָנט... באָלֶד טומ ווער אָ
בריך בײַם מוייער און אָ טונקל-געלאַן ווונד גיט שטעכיך זיך אָ הענד-אָן אָוּר
דעם לֵיבּ פון דער פֿינְצְעָרְנוּשׂ: דער טויער-לְאַמְפּ! בלוייז די ביימער פון
אָרוּם שטיויען ווּ שומרים און דער לאָן נישט, אָן דָּאָס לִיכְט זָאָל פֿאַרְקְּרִיכְן
בֵּין דער וואָלְדִּיגְעַדְיכְּפִּיט אָן שטערן דער שׂוֹאָרְצָעֶר חַשְׁבָּוֹת אַיִּנְצָר
שְׁאָפּוֹן אִין ביימער-פֿלְאַנְטָר. עָס דָּוְכְּט זָיך ווּ דער שׂוֹאָרְצָעֶר, צַעֲשָׂוּי
בערטער זָוֵל בְּלִיקְט צְרוּיךְ מִיטּ מַעֲכִיטְקִין צָאָרָן אָן זִינְעַט בְּלִעְטָר שָׁאָרְכִּן
מִיטּ יְרָנוֹן, ווּ זָוֵי ווּאָלְטָן דָּאָרְט אָוּסְגַּעַרְבָּעָט אָ פֿינְצְעָרְן פֿלְאָן פון
פֿאַרְשָׂוּעָרָנוּנָג. קְלִיּוּנָעָ רְצָחוֹת לִיכְטָן קְרִיכְן נִינְגְּרִיךְ צָו, בֵּין דעם מַעֲכִיטִיקְ
שׂוֹאָרְצָן קָאָלָס צּוּפָּסָנָס. זָוֵי דְּרִינוּנָעָ אָפִילּוּ אָרְיִין צָו אִים בֵּין דִי קְעַכְּלָן,
באָלֶד אָבער גַּעַמְעַן זָוֵי דָּאָרְט צָאנְקָעָן — גְּלִיכְיךְ ווּ זָוֵי ווער
דָּאָרְט אָרְיִינְגַּעַנְאָרְט אָן דָּרְשְׁטִיקְט.

פִּון צִוְּיט צָו צִוְּיט רָאָנְגָּלְט זָיך אִים אָ פֿאַרְשְׁפְּעִיטִיקְטָעָר שָׁאָטָן זָוֵן
וועג צָוּמָּאָן דער פֿינְצְעָרְנוּשׂ. ער נִיְוִת מִיטּ בְּלִינְדָּעָ, טָאָפְּנְדִּיקָּעָ
טְרִיטְבֵּין ער קומט גַּעַנְטָר צָוּמָּאָט. ער טָוְנְקְלִיקִיט ווּזָאָס פֿאָרְ-
הָאָלְטָן, לִיְגַּט אִים אָרְיוֹף אָ גַּעַפְּלָאָוִיגְן אָוִיגְן אָן שְׁפְּרִירִיט אִים אִים אָנוּ-
טָעָר די טְרִיטְ גַּעַדְיכְּטָעָ, שׂוֹאָרְצָעָ קְנוּיָן. ער שְׁפְּרִירִיט אָבער אַיבְּעָר זָוֵי,
בֵּין דער טויער בָּאָמְעָרָט אִים מִיטּ זָיִן גְּרוּוֹסָן, גְּלִין אָוִיגְן; גַּעַמְטָעָ ער אִים
רוּפְּן צָוּזָה, צִיעָן... ער ווֹאָרְפְּט אִים צָוּאָ שְׁמָאָלָן, צִיטְעָרִיכְן לִיכְטִיפְּאָ-
סִיקְלָן, ווּ אָ רָעְטוֹנְגָּס-גָּאָרְטָל, ווּאָס פָּאָלָט אָרְיִין צָוּוֹשָׁן די צּוּוֹי גַּעַדְיכְּטָעָ
וּוָאָלְדִּפְּאָנְטָרָן אִין בִּידְעָ זָוֵית אָן ער נִיְוִת דָּרְוִוָּה, ווּ אָוּרָה ווּוִירָה.
אָוּסְגַּעַרְבָּעָן זָאמָד.

טְיִוְּלְמָאָל, ווען ער אִין שְׁוִין אַיְנוּוֹוִינִיךְ, לְוִיפְּט אִים נָאָךְ אָ קְוָל.
דָּאָס רֹופְּט דער פֿאַלְיוֹצְיאָנט, וועמָעָן סְאָיוּ לְאַנְגְּנוּוֹוִילִיךְ. די, ווּאָס ער הָאָט
בָּאַשְׁטָעָלָט, אִין נִישְׁט גַּעַפְּמָעָן, אִין אִים אַיְנוּנְעַפְּאָלָן צָו בָּאָזְוָן דעם פֿאָרְ-
שְׁפְּעִיטִיקְטָן פִּון קָאָפּ בֵּין די פִּים... ער זָוְכְּט אִים אָדוֹרָךְ גַּרְנְטְּלָעָה, ווּ עָס

וואלט אים געגאנגען אין לאבען צו געפינגען ביי יונעם עפער א פאראדען טיקע זאך. ער וויסט אפשר אליען, אועס איז נישטא וואס צו זוכן ביי דעם פאראלוורענען שאטן אין שמאטעס... שוליך איז אבער די פארא פאלענע שוויונגניש ביימ טויער, וואס ווארט אוף אים אן א שרעפעז דיקע גודנאקייט, וואס לאזוט נישט זיין אליען. כאפט ער זיך, צו וואס עס לאזוט זיך; אביז צו האבן דערוויל עפער א באשעטען. ער נישטערט ביי יונעם איז די שטיקער צויטן פון זיינע מלובשים און פרענט אים ערביי אום פארשידענע ניעס פון פאבריך. ער קען מיט אים רעדן דער בעי געמיטלעך, גלייך זוי מיט זיין קרייכן איז יונעם פארא�נסטער לעכער דאראפ מען זיך נישט באליידיקן... טוילמאָל כאפט ער זיך איז מיטן און געט זיך, האָלֶב-שעמעודיך, פאראענטפערן:
— דו וויסט דאך... איך מוועס... נאָר — מיין עסַק זעטן! קנעפל זיך צו!

ער האלט נאָך אָפּ דעם אַיִינְצָלְפֿאָרְשְׁפַֿעְטִיקְטָן אַ ווֹילְ אַוּפְּ אָ שמעם וווען גאנרנישט און פון וואס עס קומט נאָר איז מוויל אַרְיִין. וווען עמיצער וועט עס צו פון דערוויטטס — ווונדרט עס אים שוון אַפְּילְוִ נישט, וואס עס שטייען דאָרט צווווי מענטשן און זוי שמווען צוישן זיך, הנמ' מיט אַ מינוט פרווער איז אַיִינְעָר געווען דער האָר און שטראנגער קאנטראָלְרָעָר פון יונעם מאָגָעָן בִּיסְלְ לְעַבְנְסְ-אַטְעָם...
דאָס דוויירט אָפּט אַזְוִי לאָגָג, בייז עס באָוויזט זיך עפער אָ צווווית געשטאָלט. דער פֿאָלִיצְיאָנְט גִּיט זיך דאָן אַ וואָרָה אָן וווערט צוֹרִיךְ ערנטט. אַוּפְּ זוֹין פְּנִים נוֹט צוֹרִיךְ אַ שְׁפְּרוֹנְגְּ אַרְוִיפְּ דָאָס באָפְּעָלָעָ רִישָׁע. ער מעסט אָפּ דעם, וואס שטייט און שמוועט מיט אים מיט אַ נוֹיעָם מֵין בלְיִק, אַין ווועלְכָן עס קומען שוין צוֹרִיךְ צוֹם אַוְיסְדָּרָוק אלְעָ רְמַחְ אַברִים פון אַ פֿאָלִיצְיאָנְט:

— דו! טראָג זיך אָפּ, דו הערטס! ? לאַמִּיך דֵּיך פָּאָר די אוינְגְּ נישט וווען... אַין יונגער נעט אַוּעָקה הינְקָעָן אַ דערשְׁרָאָקְעָנָר... דער לאָגְנְרָהְיָה שטייט דערביי אַין לאָכְט מיט זיין קְרָעָנְקָלְעָךְ-פֿאָרְגָּנְלָטְן שְׁמִינְיכְּ פון דעם שְׁפִּילְ. פון דער אַנדְרָעָר זוֹיט לאָגָעָר רְיִסְוּן זיך די בְּאָרָאָקְלְיָכְטָעָר צו די דראָטן, כָּפָן זיך אַרְיבָּעָר אַוּפְּ דער צוֹוִיטָעָר זוֹיט ווֹאָלָד, ווֹ זַי ווֹאָלָטָן

אין דער נאכטישטילקיות געוואלט אנטלויפן פון דאנעט. באָלד אַבער וווען זוי אַיינגעלאַשן אָונֵן דער הוֹשֵׁך צְעוֹצֵץ זַיְך וְאַ זְוִיגָּעָר אַיבָּעָר אַלְעָד-כָּעָר. מעַן הַעֲרָתָן נָאָר דָּאָס אָומְנָדָרְלְדִּיקָּעָה הַוְסָטָן פָּוּן אַ פָּאַלְיִצְיאָנָט, וְאָסְקָנְעַט זַיְך סִיכְנְדִּיך אָרְיִין אָינֵן דער אָוּמוֹרָאַיקָּעָר שְׁטִילְקִיּוֹת אָרְיִין.

II

שְׁוַיָּן אַ צִיִּיט, אָז מעַן האָט פָּוּן דער אַיְנָעָוָיוַיְנִיקְסְּטָרָר דִּינְסָט אַרוֹוִיסְ-גַּעַנוּמָעָן דִּי אַוקְרָאַינְיְשָׁע וּוּרְקָשָׁוֹז אָונֵן אַיבָּעָגָעָבָן דִּי וְאָז דער יַיִדְיָה שְׁעָר פָּאַלְיִצְיָה. אַיְינָעָר הַיְתָן דָּעַם טְוִוָּר אַ גַּאנְצָע נָאָכָט אָזֵן עַטְלָעָכָע וּעְנָעָן צְשָׁטָעָלָט בַּיְיַי דִּי דְּרָאָטָן אָינֵן אַלְעָד זַיִיטָן. דָּאָס עַלְכָּע — בַּיִיטָּאָג. זַיְך זַעַם גַּעַנְגָּעָטָילָט אָינֵן צְוֹוִי גְּרוּפָן, וְזַיְך פָּאַבְּרוּקָס-אַרְבָּעָטָר, מִיטָּצְוֹוִי בָּאוּנְדָעָרָע קָמְעַנְדָאָנָטָן.

די נַיְוָאַוִּיפָּעַשְׁטָלְטָע בָּאַרְאָקָן שְׁטִיּוֹעָן אַוְיָפָן מִיטָּזְזָעָג, צְיוּשָׁן דִּי פָּרְיוּעָן-בָּאַרְאָקָן אָונֵן דִּי דְּרָאָטָן. דָּוֹד זַיְך אַוִיך דָעַר וּוּגָּז צַו דִּי פָּלָאָ-זָעָטָן. האָט גַּעַטְרָאָפָן, אָז אָינֵן דִּי עַרְשָׁתָעָן נָעַכְתָּן זַעְנָעָן טִיְּלָא אַרְיָינְגָּעָהָמָעָן דָעַרְשָׁרָאָפָעָן אָינֵן בָּאַרְאָקָן אָונֵן דָעַרְצִיְּלָט, אָז זַיְך הָאָבָן גַּעַהְעָרָטָן, גַּיְעַנְדִּיך אָינֵן בַּיְתָהָכָסָא אָרְיִין, וְזַיְך דְּרָאָטָן, אָינֵן דִּי פְּרִישָׁע פּוֹסְטִיקִיָּמָן, שְׁעַפְּטָשָׁעָטָן, שְׁוַשְׁלָעָטָן מעַן זַיְך.

מעַר קָלְיָונָרָע הָאָבָן אַבער שְׁוַיָּן גַּעַוּסָט, אָז דָּאָס לְוִוְּפָט אַלְעָמָאל אָרְיִין אַ פָּאַלְיִצְיאָנָט, וְאָסְקָנְעַטָּה שְׁטִיּוֹת אַוִיך דָעַר וְאָחָר, זַיְך זְוִיכָּן הַיְמָלְעָקָיִיט מִיטָּא מִידָּל, וְאָסְקָנְעַטָּה זַיְך אַרְזָוָאָס אַרְיָינְגָּעָהָרָט אָזֵן דָעַר פִּינְצָטָעָר, פָּוּן אַיר שְׁטוּרְיוֹעָן גַּעַלְעָנָר. גַּעַוּזָעָן אַפְּיוּלוֹ אַזְעָלָכָע, וְאָסְקָנְעַטָּה אַונְטָעָרָקָוָן אָונֵן זַעַן, דָעַרְהָעָרָן וּוּ אַס, וּוּ עַדְּ רָאָזָן מִיטָּא וּוּ עַדְּ נִישָׁט וּוּסְנָדִיך אַפְּיוּלוֹ, זְוּרָעָט סְהָאָט עַם זַיְך גַּעַמָּאָכָט. די לְאַגְּנָעָר-לְצִיבָּה, זַיְך פְּרִידְלָאָנד אָונֵן אַיְנוֹשָׁיְנִיעָר קוֹרַיָּה, הָאָבָן אַפְּיוּלוֹ אַוִיך וּוּעָנָן דָעַם אַירָאָנִי זַוְּרָט, זְאַגְּנָדִיך: אָינֵן וּוּרְקָע צֻעָּזָעָן אַפְּיוּלוֹ דִּי שְׁדָרִים מַעַר מַחְבָּלִים וְזַיְך דִּי לְעַגְעַנְדָּם. פָּוּן יְעַנְעַטָּה מַעַן בְּלִיוֹן נָאָר דָעַרְצִיְּלָט, פָּוּן דִּי הַגָּעָ אַבער קָעָן מַעַן שְׁפִּירָן דִּי קָלָעָט, אַוִיך מַעַן אָינֵן נָאָר אַ בְּלִין דָעַרְיוֹף...

נוינגריך זונגען אבער דא אומעטום, אויך אין ווערך צע; האט זיך די ניוגעריקיט אויפגעוועקט אין די פֿרוּעַנְדְּ-בָּאָרָאָקְּן אָוֹן זיך פָּון דָּאָרָט אַיְבָּעָרְגָּעָטְרָאָקְּן אַיְבָּעָרְן גָּאנְצְּן לְאָנְגָּרָה. ווי נאָר מען האט באַםְעָרָקְט אַפָּאָ-לייציאָנט רעדן מיט אַמִּידְלָן, נֵיָן מִיט אַיְרָ אַפְּטָעָר אָוֹן זיך שׂוֹינְגָּן בַּיּוֹם פִּירָן צוֹ דָעַר אַרְכָּבָט — האט מען זיך שׂוֹין גַּהְאָלָטָן אַוְיפָּן אָוְיגָן מען האט נַאֲכָגָעָזָעָן ווער מיט זועמען עס שְׁפָאַצְּרָת אַרוֹם פָּאָרְנָאָכָט אָוֹן וועֶלֶּי בעס כָּאָפָט זיך שְׁפָעָטָעָר אַרְוּסָס... מְכֻלְמָרְשָׁת פָּאָר אַיְרָ גַּעֲבָרוֹוִיךְ. אלָעָה האָבָּן זיך די עַרְשָׁתָעָ צִיטָן גַּעֲשָׁמָט דָעַרְמָוִיךְ, נִישָׁת בְּלֹוִוָּן די מִידְלָעָה, נאָר אוֹיךְ די פָּאַלְיִצְּיוֹן אַלְיִוָּן. ביּוֹעָס אַזְוָּגָעָן אַיְינָרָ אַוְן דָּרְפָּנְדָּן אַ-וְאָרט, וואָס האט אלָעָה אַיְבָּעָרְגָּעְנְדָּרָט.

געטראָפָן האט עס מִוְּטָן בְּלִיּוֹן פָּאַלְיִצְּיוֹנָטָל, מעכְּלָעָס פְּרִיּוֹנְט מַאַ-נִּיעָקָן, וועֶלְכָּבָר האט גַּעֲהָאָט אַפְּרוֹוִי, פָּאַרְשָׁטָעָקָט אַוְוָיפָּעָר, "אַרְיְשָׁעָרָה" זוֹיט אַיְן אַגְּעָנָטָן דָּאָרָה. זיך האט אַיְם פָּוֹן צִיּוֹת צוֹ צִיּוֹת באַזְאָרגָנָט מִיט גַּעַלְתָּ דָוְרָק גַּעֲהִימָעָ וועָגָן אָוֹן עַר אַזְוָגָעָן גַּעֲנוּמָעָן אַיְן סְטָאַבְּלִין קָאנְ-טָאָקָט. דָעַרְפָּאָר האָבָּן אלָעָה זיך גַּעֲנוּמָעָן אַינְטָרְעָרְסִירָן, וועָגָן עַר האט גַּעֲנוּמָעָן אַרְיִיסְטוֹוִיזָן זָאָרְגָּעוּדוֹרְקָיָיט דָעַם קְלִינְגָּעָם, גַּעֲפָאָקָטָן מִידָּלָן, וואָס אַרְדָּנָט די קְעַסְטָלְעָךְ בַּיִּ שְׁמִיצָן אַיְן דָעַר אַפְּטִילְוָונָגָן. אלָעָה מַאַל האט מען אַיְם גַּעֲזָעָן אַיְרָ צְׂבוּרָעָנָגָעָן אַפְּרָצִיעָ זָוָף, אַשְׁטִיקָל בְּרוּוֹטָן... האָבָּן עַס אַיְן גַּעֲהָאָלָטָן אַיְן אַיְבָּעָרְגָּעְוָאָרָפָן מִיט הַוְּנָגְרִיךְ עַרְנָה. מען האט אַ-זיך גַּעֲהָאָלָטָן אַיְן אַיְבָּעָרְגָּעְוָאָרָפָן מִיט וועֶרְטָרָה, אַיְן וועֶלְכָּבָר עַס אַיְן גַּעֲהָאָלָטָן צוֹ דָעַקְעָנָעָן אַסְדְּרָדִישָׁ נַאֲכְשִׁפְרָן, אַפְּאַרְפָּאָלָגָן יְהָדָן רִוְּרָן:

— ברָאָנִיאָ, האָסָט גַּעֲזָעָן? הַיְנָטָה אַט עַר דָּאָס בְּרוּוֹט באַשְׁמִירָט מִיט פּוֹטָעָר...

— נַעֲכָּטָן האָט עַר גַּעֲרָעָנָגָט צְׂווֹי טָאָמָאָטָן — רְוִוְוָעָ וְוִי בְּלֹוְט...

— ... אַיְן דָעַר אַפְּרָצִיעָ זָוָף אַיְרָעָרָ זְעָנָעָן אַרְוּמָגָעָשָׁוּוֹמָעָן שְׁטִיקָעָר פְּלוּוּשָׁ...

דָאָס מִידָּל האָט עַס אַיְן מַאַל אַוְיְגָעְכָּאָפָט אָוֹן גַּעֲוָוָאָרָן צְׂוָנְטָעָרָ-רוּוּט, פִּיעָרָ... באַלְדָּה האָט וועָגָן אַטְשָׁעָפָע גַּעֲטָוּן מַאֲנִיעָקָן אַלְיִוָּן, גַּעֲפָרָוּוּט אַיְם אַשְׁטָאָד טָוּ מִיט אַז אַוְמְשָׁוְלְדִיךְ וועֶרְטָלָן:

— זי ווועט דיר שווין באלאד אויך קענען שיקון עפערס פון א באהעל טעניש...

מאניינע אין א וויל געשטאנגען א פארלוירענער. באלאד האט זיך אים אבער אונטערגערכט א גליקלעכער געדאנק:

— וואס דרייט איר א קאָפּ מײַט אַיְירעַע מַיאָוּסָע שְׁטִיקָה, אַיְדִּיאָטָה קעס! דאס איז דאָך מײַינָע אַ קְזֹוֹינָעָן! ערשות יַעֲנָע וְאֶרֶךְ הַאָבָּא אַיְךְ זַי דַּעַרְתָּ קענט אַוִיפּ דַּעַר הַאַלְעָם, טָאַ וְוַעֲמָן זָאַל אַיְךְ הַעֲלָפָן, אַוְבָּי נִשְׁתָּמָת דַּעַר לְעַצְּמָה?

טער פון מיין משפהה, וואס איז מיר איבערגעבליבן?
דאָס צופעלוקע וווארט, פון א געפונגענער "קְזֹוֹינָקָעָה" האט באקומען פְּלִינְגָּל אַיְבָּרָן לְאָגָּנָר. אַלְעָ פָּלְאִיצְּיִילִיּוֹת אָוָן בְּעַסְעָר-סִיטּוֹאַירְטָעָה האָבָּן ערפעס אַוִיפּ אַ מַאְדָּנוּס אָוָפּ גַּעֲפִינָעָן גַּעֲפִינָעָן, גַּרְאָד זַעֲנָעָן אַלְעָ גַּעֲוָעָן דַּי יַיְנָגְסָטָעָה אָוָן שְׁעַנְסָטָעָה. סְחָאָטָה זַיְךְ גַּעֲקָעָנָט אַוִיסְדוּכָּטָן, אָז זַי דִּינְתָּמָת דָּאָס מָוֶל אַבְּיָלוּ דַּעַרְמִיטָה, וואס פון זַיְעַר משפהה אַיְזָה עַמִּיצָּעָר אַאֲפָרְבָּלִיבָּן... אָוָן מַוְּתָּאָ קְזֹוֹינָעָה מַעַן דַּאָךְ אַוְמָנָיוֹן, צַעֲרָטְלָעָךְ אַרְוָמְגָעָנוּמָעָן, אַיְבָּרָן לְאָגָּנָר; אַיְרָעָן מַעַן צַובְּרָעָנָגָעָן אַשְׁטִיכָּל בְּרוּוּת אַוִיסְכוּכָן פָּאָר אַיְר אַ לְּיִכְתְּבָעָר אַרְבָּעָטָה... מַעַן קָעָן אַפְּיָלוּ אַרְיוֹנְקָעָמוּנָה בְּיוֹנָאָכָטָה, וַעֲן קִיְּין לְאָגְּנָרְמָעָנָטָשׁ טָאָר זַיְךְ שְׁוִין נִשְׁתָּמָת דְּרִיּוּן אַוְיָפָּן הַחַיָּה, אָוָן זַי אַרְוִיסְרוּפָּן אַוִיפּ אַשְׁפָּצִיר אַיְן דְּרוּיָסָן. אַוִיפּ דַּעַר נָאָס אַיְזָה קָוָל אָוָן לִיבְלָעָךְ. אַ פּוֹלָעָה לְבָנָה וַיְיָ אַ פָּאָסְטוּךְ שְׁטִוִּיטָה דְּרוֹאָק אַוְיָפָּן הַימָּל אָוָן גַּיט אַכְּטָוָנָג אַוִיפּ דַּי שְׁטָעָרָנָם, וואס פִּיטְעָרָן זַיְךְ שְׁוִין דַּעַר טָוָנְקָלָה לְלַיְוָעָד לְאָנְקָעָה, וואס זַשְׁעָה ווועט זַי זַוְצָן אַיְן דַּוְשָׁנָעָם בְּאַרְאָק, וַעֲן אַיְזָה דְּרוּיָסָן אַיְזָה מַחְיהָ צַוְּשָׁפְּאָצִירָן אַיְן דַּעַר שְׁטִילְקִיָּת, גַּעֲשִׁיכָּצָה פָּוָן אַפְּלִיצְּיָאנְטָה? וַעֲן עַמְּ אַיְזָה רְוָאָק, קָעָן מַעַן דְּאָרָט אַוִיךְ כָּאָפָּן אַשְׁמָעוּס וַעֲנָן דַּעַר אַמְּאַלְיָקָעָר משְׁפָחָה, זְכוּרָנוּת זַיְךְ דַּעְרָצִיּוֹלָה... אַזְוִי האט עַס צַוְּדָה ערשות געהויסן, בכדי "צַוְּ פָּאָרְשָׁטָאָפָּן דַּי מִיְּלָעָר".

און דַּעַר גּוֹרֵל אַיְזָה בַּיּוֹן דַּעַר לְעַצְטָעָר מִינְוֹת אַזְוִי בַּיּוֹן אַוְמְבָרָהָה מַנוֹתְדִּיקָה! גַּרְאָד דַּי מִיְּלָעָר, וואס האָבָּן זַיְךְ שְׁעַלְעָר אַיְנְבָּרָעָכָן, שְׁוֹאָכָעָר וּוּרָעָן; גַּרְאָד דַּי, וואס זַעֲנָעָן גַּעֲקָעָמוּנָה מַיְטָאָפָּגְעָרִיסָעָנָה צַוְּטָן פָּוָן פָּאָברִיךְ, מִידָּע אַוָּן פָּאָרְגָּעָלְטָעָה אַוָּן וּוּאלְטָן גַּעֲדָרָפָט עַמְּעָצָן, וּוּלְכָעָר

ואל זיו מיטהעלטן אכיסל — זיו האבן נישט געפערט געפינען קיין קרוב,
קיין נאנטן...

געווען אזעלכע מידלעך, וואס האבן די קויזינער-געשיכטעס גענומען
טוייט-ערנסט. וענען זיו געגאנגען אונ געקווט איזן די פנימער, איבער די
מענער-רייען... פארשידענע מעשיות זענען ארגומגענאנגען, זיו איזו איזן
מידל האט איזן דער אדרער יונער האלע דערקענט אירס א ברודער, א
לייבלען ברודער... קיינער האט עם נישט געען; דאך האט עם געועקט
האפענונגגען, בענヶשאפטן, וועלכע האבן געבירן איז אנדער מעשה, זיו
איזו די פרוי פון א נאנטן באראק האט מיטאג'צייט געען א מענטש
ארומגיון און קליבוּן קארטאָפֶל-שאָלעכִין, און וווע זייל האט זיך איז
איינגעוקט, האט זייל דערקענט איר מאן... זענען די פרויין און מידלעך
געגאנגען איזן די ריאוּן און זיפצענדיס געשמיינט צוישן זיך:

— אַך, וווע זיך געפֿן כאטש אַ וויטן קרוב... איז נישט קיין קויזן!
נאָר ביסלעכובוּז האבן אלע גענומען פארשטיין, זיו איזו עס זוכן זיך אַפְּ
קויזגען. די פיקרניינאָרקייט און סתם שווין-אויסגעמאָטרטערט מידלעך און
פרויין, איז זיו פֿלעַן צוּרְקְפּוּמָעַן איזן די פֿאָרָאָכְטָן פֿון דער פֿאָרִיךְ, האבן
זוי זיך אַזְוַעְקְגַּזְעַט פֿאָר דעם באָראָק, אַדער טְרוּיְעִירִיךְ אַרוֹיסְגַּעַקְטָּט
דוּךְ די פֿעַנְצְּטְעַרְלָעֵךְ און צוישן זיך געשמיינט מיט שטילן אַומְעַט און
קְנָאָה:

— אָוּדָאִי, מֵיד ווּלְעַן קַיִן קוֹזִינְעַן נִשְׁתַּת גַּעֲפִינְעַן... אָז מְאַיִּז
הוּלְגַּעַלְעַר שְׁטוּב — אָז אַוְסְגַּעַדְרָט דְּעַרְצָו! נָאָר ווּן אַיךְ האָב אַכְּיָסְלָאָפְּרָוּ אָז ווּסְמַצְּוָתָן — ווּאַלְטָא אַיךְ דָּעַן נִשְׁתַּת גַּעֲפִינְעַט אַוְסְזָעַן נְלִיְּיךְ
זְוַי אַלְעַעַלְעַד?

ביסלעכובוּז האבן די "קויזינקעס", וואס האבן געפונען אַנְגַּעַזְעַנְעַן
"קויזגען", זיך אַוְפִּיגְעַהְעַרט דְּעַרְמִיט צָו שְׁעַמְעַן. אַדְרָבָה, זייל האבן גענומען
שְׁטָאַלְעַז ווּרְעַן דְּעַרְמִיט. עַס האָט אַיךְ אַרוֹיסְגַּעַרְפָּן צָו זְוַי אַגְּנוּוֹיסְן דְּרָךְ
אַרְץ: דַּעַם פְּאַלְיְצִיאָנָטָס קוֹזִינְעַן, יְעַנְעַמְסָ!... זייל האָבָן אַוְסְגַּעַזְעַן פְּוּלָעַר
אָזִין פְּרִוְילְעַכְּבָר. עַס האָט זְוַי אַפְּיָלוּ נִשְׁתַּת גַּעֲרָט, ווּסְמַצְּוָתָן די פֿאָרְשָׁעָמָּה
טַע פְּרִוְיטְשָׁן אַרְאָפְּה האָבָן טְרוּיְעִירִיךְ מִידְלָאָ-אוּגָן אַוְוָה זְוַי גענומען קוֹזָן
מִיט כְּעַם אָז פֿאָרְבִּיסְנְקִיְּיטָן...

III

וּווֹ אַ פּוֹנָק, וּוֹאָסּ כְּאֶפְטָן זַיְדָ אַרְיוֹן אֵין אַ פָּאָסּ פּוֹלוּוֹעָר, אֲזַוְּ הַאֲטָם דָּאָסּ וּוֹאָרָט "קְזֻוּנְקָעַ" זַיְדָ אַרְיוֹנְבָּאָקְמוּעַן אֵין וּוֹעַרְקָעַצְּ אַרְיוֹן. דָּאָסּ הַאֲטָם גַּעֲגַבָּן דִּי עַרְשְׁטָעַ מַעְגְּלַעְבְּקִיּוּט זַיְדָ צְזֻזְמַעְנְצְזַקְמוּעַן, פָּאַרְשְׁטָעַנְדְּלָעַרְ מַאֲכָן דִּי טְוַנְקָעַלְעַ, פָּאַרְבָּאַרְגָּעַנְעַן אָזְן אַפְּעַנְעַן דַּרְעַנְעַטְעַרְוָנְגָן. דָּאָסּ הַאֲטָם וּווֹ אַ פְּלָאָסּ אַרְיוֹסְגַּעַזְעַצְטָ פָּוֹן דִּי בְּלָוְטָן, אַיְפְּעַרְזִיכְטָקָעַ גַּעַמְאָכְטָן, מַיְתְּנָעַן שְׁלַעְפְּטָ... מַיְידְלָעַה, וּוֹאָסּ וּעֲנָעַן אַקְאָרְשָׁטָן גַּעֲוָעַן אַיְינְעָמָסּ קְזַוְנָעַן, וּעֲנָעַן פְּלָוְצִים גַּעוֹאָרָן אַיְוָסּ אָזְן "דָּעַרְקָעַנְטָ" גַּעוֹאָרָן פָּוֹן אָזְן אַנְדָּרָן. דָּאָסּ וּוֹאָרָט "קְזֻוּנְעַן" צַוְּ דָּרָר שְׁעַמְעוֹדְרִיקָעַר טִיר אַיְזָן גַּעַפְנוֹנָעַן גַּעוֹאָרָן. דָּאָסּ וּוֹאָרָט "קְזֻוּנְעַן" הַאֲטָם זַיְדָ בְּלָוְזָן גַּעַפְנָט — שְׁפַעְטָעַר אַיְזָן זַיְדָ שְׁוִיןָן שְׁמִינִין גַּעַלְבִּיןָן אֵן אַפְּעַנְעַן אָזְן מַעְןָה הַאֲטָם שְׁוִיןָן גַּעַקְעָנָט דָּעַם שְׁלִימָלָ פָּאַרְוּאָרְפָּטָן אַוְיָה שְׁטַעְנְדוּסָה. מַעְרָה הַאֲטָם מַעְןָה אַיְםָ נִישְׁתָּבָאָדָרְפָּטָן. דָּאָךְ הַאֲטָם אַיְםָ נָאָךְ יַעֲדָרָ גַּעַטְרָאָנָן אֵין מַוְלָּה, וּווֹ אַ זַּאַךְ וּוֹאָסּ אַיְזָן טָאָלָעָן נִישְׁתָּנְטוּסָה, זַיְדָ אַיְזָן אַבְּעָרָ שְׁיָוָן אָזְן אַיְזָן דָּעַלְעָדָר — אַיְזָדָעָר צַוְּ נִיּוֹן אַוְיְבָרְעָכָן, אַפְּלִיכָּן אֵן אַפְּעַנְעַן טִירָן, מִיטָּה אַחֲקָקָן... דָּיְ דָּעַרְשָׁלְאַגְּנָעָנָעָן אָזְן צְרוּקָנְהַאֲלַטְעָנָעָן פָּוֹן דִּי בָּאַרְאָקָן הַאֲכָן דָּאָסּ וּוֹאָרָט גַּעַנוֹמָעָן נַזְעָן אֵין אַיְרָאָנְשָׁן תָּאָן. סְאַיְזָן אַפְּלִיכָּן גַּעוֹאָרָן אַבָּאָדָ צְיִיכְעָנוֹגָן מְגַוָּם צַוְּ זַיְוָן, אַונְטָרְשָׁטְרִיכָּן אַ גַּעַוְוִסְעָשָׁ חַשְׁכָּוֹתָן אָזְן לְאַגְּנָעָדָ רִיכְכָּוֹתָם. פְּרִידְלָאָנָה, לְמַשְּׁלָח, וּוֹעַלְכָּרָה הַאֲטָם אַמְּאָלָ גַּעַוְאָלָטָ שְׁילְדָעָרָן מַעְכָּבָהָן, זַיְדָ גַּוְטָ אַיְםָ גַּוְיָה אַוְיָה זַיְוָן אַרְבָּעָטָסְ-פְּלָאָץָן, הַאֲטָם עַם אַגְּנָהָוּבָן צַוְּ דָּעַרְצִיְּלָן אַזְוִי אַרְוֹם:

— מַיְלָאָ, זַוְפָּן — הַאֲבָא אַיְדָ אַיְבָּרְגָּעָנָגָן... אָזְן בְּרוּוּת הַאֲבָא אַיְדָ אַזְוִיְּפִיָּה, אַזְוִיְּפִיָּה אַזְוִיְּפִיָּה זַיְדָ שְׁוִיןָן גַּעַקְעָנָטָן פָּאַרְגָּנָעָן אַוְיְסָזְוָוָן אַ קְזַוְנִין קָעָ... אָזְן עַם זַעַנְעַן זַיְדָ צְזֻזְמַעְנְגַעְקָוּמָעָן עַטְלָעָכָעָ פָּאַלְיוּזְיְ-לִיּוּטָן, הַאֲכָן طִיְּלָ פָּוֹן דִּי עַלְטָעָרָעָ אָזְן אַבְּסָלָ צְרוּקָנְהַאֲלַטְעָנָעָרָעָ — וּוֹאָסּ הַאֲכָן שְׁוִיןָן גַּעַחְאָטָ פָּאַלְיוֹרָן דִּי פְּרָוִי מִיטָּה דִּי קִינְדָּעָר — זַיְדָ גַּעַשְׁוּבָטָ צְזַוְשָׁן זַיְדָ הַאֲלָכְ-פָּאַרְטָרָאָכָט אָזְן הַאֲלָכְ מִיטָּה אָזְן אַוְיְפָגְנְעִירִיצְטָעָר בְּעַנְקָשָׁאָפָטָן:

— אָזְן, זַיְדָ זַעַנְעַן סְאַזְטָוָן? סְאַזְטָ אַפְּשָׁרָכְדָּאָיָ גַּעַוְוָעָן זַיְדָ אַוְיְסָזְוָוָן עַפְעָם אַ לְיִוְתִּישָׁ קְזֻוּנְקָעַלְעַעַ?

פֿוֹן דִי "אוּבְּרֶשְׁטָע" שִׁיכְטָן אָין לְאַגְּנָדָה הָאָט דַּעַר קְוִינְעַס-מְנָהָג גַּעַנְמַעַן אַרְאָפְּגַּיְיָן צְוַיְישָׁן דִי נְיוּדָרִיקְסְּרָע שִׁיכְטָן, בֵּי דִי גְּזֻוּנְטְּרָע לְאָרְגָּנְטָן. מִיְּדְלָעָר, זֹאָס הָאָבָן נִישְׁתָּנְעַטְמָן צְוַקְמָעָן צָו דִי "גְּרוּרְסָע", הָאָבָן גְּנוּמָעָן זָוְן צְוַיְישָׁן דִי אַיְנְפְּאַכְּרָעָר, וֹאָס קְעַנְעַן זִיךְרָן נַאֲרָצָע, אַלְיאָז אָן עַצְחָה גְּבָנָן מִיט דַּעַר פְּאַכְּרִיךְ אָוֹן מִיטָּן חְוָנְגָעָר. צְוְנְלִיךְ מִיט דַּעַר קְנָהָה צָו אַנְדְּרָעָר הָאָט אַוְיךְ אַוְיְפְּגַּנוּוֹאַכְּטָדָם דָּאָס גְּעוּפְּלָן פֿוֹן אַיְנְזָאַמְּקִיְּטָם, דִי עַלְגָּטָם. מַעַן הָאָט פְּלַצְיָוִם זִיךְרָן אַוְיךְ אַוְיְחָד דַּעַר צִיְּטָן אָין גְּזַעַן וֹי גַּיְוָת אַוְעָקָר, זִיךְרָן פֿוֹטָם, מַעַן וּוּרְטָמָלְטָר... אָין וּמָר וּוּסְמָט, וֹי לְאָגָּנָג דָּאָס לְעַבְּנָן פֿעַן זִיךְרָן צְיַעַן אָין צְיַעַן... אָין טָאַמְּרָע לְעַבְּטָמָל אַיְבָּעָר, וּוּטָמָל שְׁפָעְטָר שְׁוִין זִיךְרָן אָין דִי יָאָרָע. אָין אַוְיךְ אַחֲרָאָמָל אַיְבָּעָר, וּוּטָמָל שְׁפָעְטָר שְׁוִין זִיךְרָן אָין דִי יָאָרָע. אַוְיךְ אַיְבָּעָר, פֿעַנְוָגָה הָאָט אַגְּלָעָצְלָגָעָטָן: וֹאָס קְעַנְעַן מַעַן דָּעַן וּוּסְמָט? אָפְּשָׁר קְעַנְעַן אַזָּאָז קְוּוּנְיַעְקָאנְטָשָׁפָט זִיךְרָן פְּאַרְפָּסְטִיקָן, זִיךְרָן אַרְבְּעָצְיָעָן אַוְיךְ אַוְיָךְ וּוּסְמָט טָרָר, אַוְיךְ גָּאָט וּוּטָמָל שְׁעַקְעָן דָּאָס לְעַבְּנָן אָין דִי פְּרִוּי?...

צְוַרְשָׁט אָיָן דִי צָאָל מַעַנְגָּר גְּזַעַן גָּאָר אַגְּרָעְסְּרָע וּוּי פְּרוּיָען. דִי שְׁטָמְרְבְּלַעְבְּקִיּוֹת הָאָט אַבְּעָר בְּעַיקָּר אַוְיְסְמָגְּרָיסָן דִי מַעַנְגָּר; גָּאָנִי בָּאָזְנוֹנִי דַּעַר הָאָבָן זִיךְרָן דִי פְּרוּיָען בְּעַסְטָר גְּהַאֲלָטָן. גָּוֹט-אַוְיְסְעַנְדְּרִיךְעָפָרָן זִיךְרָן צְעַן גְּזַעַן וּוּסְמָט מַעַר זִיךְרָן מַעַנְגָּר, וּוּלְכָבָעָן זְעַנְעַן גְּזַעַן אַרְיִינְגָּעָטָן אַיִּדְעָר זָאָרָג פֿוֹן דַּעַר אַרְבָּעָט, פֿוֹן טְעַנְלָעָכָן הְוָנְגָעָר אָין אַפְּלָוָו רְדָכָט נִישְׁתָּבָּאָמְרָקָט, אָז אִין לְאַגְּנָדָה זְעַנְעַן אַגְּרָעְסְּרָע שְׁיַעַנְעָאָמָל מִידְלָעָר. דַּעַר אַוְיָסְמָט וְאָל אָז דַּעַר פְּאַרְפָּאָר גְּזַעַן אַגְּרָעְסְּרָע אָין דִי זָאָטָע אָין אַוְיְסְגָּרְוָטָע זְעַנְעַן אַרְמְגְּנָעָנָגָעָן וּוּי אַוְיְסְדָּרְוּוּיְלָעָט מִיחָסִים....

דִי פְּשָׁוּטָמָל אַוְיְסְגָּעְטָמָלָטָע אַרְבָּעָטָר פְּלַעַגְנָן לִינְגָן בִּיְנָאָכָט אַוְיָחָד, דִי נַאֲקָעָטָע פְּרִוְתָּשָׁע אָין שְׁמוּעָן צְוַיְישָׁן זִיךְרָן זְעַנְעַן אַמְּלִיכָּעָמָל מִידְלָעָר, וּוּלְכָבָעָן זִיךְרָן הָאָבָן לְכָבָד גְּהַעַטָּה. אִין יְעַנְעַן צְיַיְמָן זְעַנְעַן זִיךְרָן נִישְׁתָּגְּזַעְעָן אַוְיְסְנָדָאָרָט אָין פְּאַרְהָוָנָגָעָרָט. אִין דַּעַר זְכָרָפָן יְעַנְעַן לִיְּדָה בְּעַם בֵּי זִיךְרָן גְּעַבְּלִיבָּן אָין זְכָרוֹן וּוּי אַנְרָמְלָעָעָר, גְּטוּטָע זָאָר, וּוּלְכָבָעָן אַיִּזְמָרְלוּוּרָן גְּעַגְּגָנָגָעָן. דִי מִידְלָעָר פֿוֹן לְאַגְּנָדָה הָאָבָן זִיךְרָן זִיךְרָן אַבְּעָר אַזָּוִי וּוּי נִשְׁתָּגְּזַעְעָן... טִיְּוְלָמָל הָאָט זִיךְרָן אַפְּלָוָו יְאָסָרָנָה גְּעַקְעָנָט בְּאַמְּעָרָקָן נִשְׁתָּבָּאָמְרָקָט נִשְׁתָּגְּזַעְעָן אַזָּא אַוְיְפְּגַּנוּנָגְּטָמְשָׁוְגָעָנָר גְּלָאָנָץ. דָּאָס אִין גְּעַשְׁעַן וּוּסְמָט עַר הָאָט אַוְיְסְגָּעְקָט דַּוְרָךְ אַפְּעַנְצָטָר אָין גְּזַעַן וּוּי פְּאַרְלָעָר גַּיְעָן אַרְומָן אִין

הרזיסן, אדער ווען א מײַודַל האט אַריינְגָּנוּאָפָּן אַ פָּאָרְבָּלְאָנְדוֹשָׁעָטָן בְּלִיָּק
אין באראק אַרְיוֹן... אַ נְאָנְגְּדִיקָּעַ בענְקָשָׁאָפָּט האט אַ רִים גַּעֲטָוָן: בֵּין אַיךְ
דעַ נִישְׁתָּאָזְזִי יְוָנָגָן וַיְזִוֵּי? פָּאָרְוָאָס קָוָמָט עַם נָאָר יַעֲנָעָז?
דעַר מַאֲכְטָלְאָזָעָר וַיְיִתְחַיּ אַוְן אַלְעָאָבָרִים האט אַים אַבָּעָר אַפְּגָעָעָנטָז
בערט אין דער מַחְשָׁבָה:

— דו געהרטס זיך מעד נִישְׁתָּאָן דער מַרְטִימִיט. וְועַגְן זַיְהָ קָעְנְסָטוּ מַעַד
נִישְׁתָּאָרָאָקְטָן! אַ מִידָּלָה? דָּאָס קָעַן בְּלוּזָן זַיְהָ חָלוּסָפָן אַמְּאָל. מַיְהָ
די הַיְוִינְטִיקָעַ, די וּוּלְכָעַ זַעֲנָעָן דָּאַ פָּאָרָאָן, לְעַבְסָטוּ מַעַד נִישְׁתָּאָזְזִי אַיְן
וּוּלְטָז...

איַיְנְמָאָל האט אַפְּילָוּ מַעֲכָלָעַ גַּעַהְעָרָט עַמְּצִין גַּיְפְּטִיקָעַ אַ צִּישָׁע טָוָן
פָּוָן אַ וַיְיִנְסְּלָאָפְּרִוְתְּשָׁע אַרְוִוִּים:

— עַט, מִיר זַעֲנָעָן מַעַד נִישְׁתָּאָן חַשְׁבָּוּן... זַיְהָ וּוּלְגָן שָׂוִין מַזְוָן אַלְעָאָן
אַרְיִינְפְּאָלָן צַוְּיִהְקָרְטִיקָעַ האט בְּיָמִים גַּרְעָסָטָן טַוָּיל פָּוָן דִּי לְאַגְּנָעָרְמָעָנָר
אַזָּאָ רַעְזְגִּינְיִירְטִיקָעַ האט בְּיָמִים גַּרְעָסָטָן צַוְּיִהְקָרְטִיקָעַ...

צַוְּגָעָנוּמָעַן דַּעַם חַוִּשׁ. זַיְהָ הַאָבָּן נָאָר בַּאֲמָרְקָט די פְּרוּעָן, וְועַגְן מַעַן האט
בְּיוֹ טַוָּיל פָּוָן זַיְהָ אַחֲנָדָל גַּעַטָּוּן מִיטָּאָ צִּינְגָּרְעָטָל, אַדְעָר אַ שְׁטִיקָל בְּרוּטִיט.
די דַּאְזְזָקָעַ מַעֲנְטָשָׁן, אוֹיְסָגָעָהָנוּגָרָט אַוְן פְּאָרְגְּרָעָבָט, הַאָבָּן זַיְהָ אַפְּטָגָעָז
זַיְהָדִילָטָמָן, גַּעַלְעַבְטָלְעַבְעָר נִיכְוָלְפָה אַוְן רַיְדָן זַעֲנָעָן וּוּבְעָרָז
אַבָּעָר בְּמַעַט אַרְיִסְגָּעָפָאָלָן פָּוָן זַיְהָרָעָ רַיְדָן, זַיְהָ אַזְּאָרָז וּוּאָס אַיְזָן פְּאָרְגָּעָסָן
גַּעַפְּאָלָן — אַיְזָן עַמְּסָנָהָרָת נִשְׁתָּאָמָרָה... אַוְן אַוִּיבָאָזָז זַיְהָ שְׂוִין יָאָ אַמְּאָל
מַאְגָעָר אַוְן בְּלָאָס, זַיְהָ אַסְּיוּוּטָן פָּוָן אַ וַיְיִתְחַיּ אַזְּבָעָטָן...

מַעֲכָלְעָן אַיְזָן עַמְּאָל אַוִּיפְּגָעָפָאָלָן. אַוְן דָּעַר האט זַיְהָ דְּרַעְתְּרָאָקָט,
אוֹ דָּאָס מִיְּדָן זַיְהָ אַוִּיסְבָּכְיוֹן, נִשְׁתָּאָמָרָה זַיְהָ אַלְיָוָן וּוּיְוִיטָן דְּרָעָמִיט,
נִשְׁתָּאָמָרָה אַנְרִירָן אַ וּוֹנָה, בְּיָמִים דְּרַעְמָאָנָהָן זַיְהָ, אַזְּ אַמְּאָזָן מַעְנָאָר.

בְּיוֹ אַנְדָּעָרָעָ, די אַיְדָעָלְעָרָעָ, אַיְזָן דָּאָס מִין וּוּבָאָ שְׁטָעָקָן גַּעַבְּלִיבָן אַיְזָן
זַרְזָן מִיטָּאָן אַיְבָּרְבָּלְיָיבָן פָּוָן עַפְּעָם הַיְוִימִישָׁ-פָּאָרְבָּעָנְקָטָם, זַיְהָ אַ זְּכָרָ בְּזָן
עַפְּעָם אַ הַיְלִיקָן שִׁימָעָר. יְעַדְעָם גַּרְאָבָעָ וּוּאָרָטָ פָּוָן דָּעַר זַיְהָ וּוּאָלָט אַיְזָן
פָּאָרְשָׁוּעָכָט עַפְּעָם אַוּלְכָעָם, וּוּאָס קָעַן שְׂוִין מַעַד נִשְׁתָּאָזְזִי צְוִירָקָומָעָן אַיְזָן
הַאָרֶץ מִיטָּדָעָ זַעֲלָבָר זַיְהָרָקִיָּטָ פָּוָן פָּאָרְשָׁוּוֹנוֹדָעָנָעָס...

... אפילו אין די אפטע, ביטער געראנגלען, ווי די חיות, פאר א טראפז פארנאנגער זופ אדרער א באמערטע קארטאטפל-שאָל; וווען די געגּל זענען גרייט אויפצ'ורייסן דעם נאָרגּל פון צווויטין, האָט זיך דער מײַן ניבולעפה זעלטנווען אַרויסיגעריסן פון דער קעל אַרויס... מעכְּבָּלָע האָט עס באָלֶר די ערשות צייטן באָמְערקט אָונֵן דאס האָט זיך פֿאָר אִים אַרויסגעוויזן ווי עפעם אַ באָהָלְטָעָנָע קְמִיעַ, ווֹאָס הענט נאָך אַלְּצַ אַוְיפַּן שאָטָן פון מײַן מענטש אָזֶן שְׂצַט אַזֶּן אִים די לְעַצְמָאַיְפְּגָעָה יְמָעָנָע שְׁטוּבָן פון גְּעוּזָן-מענטש לאָכְעָר אַיְדָלְקִיט.

בלויו דאס וואָרט "קוֹוְינְקָעַ" האָט זיך אַכְּבָּר טְרָאַץ דעם אַיְידָלָען היוטעלע אַיְנְגָעָבָרְגָּעָרט אָזֶן גְּעוּאָרָן דער פֿאָרְשָׁטָעְקָטָעָר אַוְיסְדָּרוֹס פון קְנָאָהָדִיקָעַר, טְיוֹאַפְּ-מְעַלְּאַנְכָּאַלִּישָׁר אַירָאָנִיעַ.

IV

האָט מעּן זיך גְּעוּאָלָט פֿאָרְטָאָכָּטָן, אָזֶן אוּיך אַין דעם גְּעוּזָן עֲפָעָם אַזָּא-נִיסְיָמְדִיקָעַר, אַיְכָּעָנָאָטְיְרָאַלְעָכְעָר כֵּת. ווַיְיָפַּל מָאָל האָט עס מעכְּבָּלָען גְּעַקְלָט פון דעם גְּאנְצָן מִיְּדָלָעָר-טָוּמָל, דעם קוֹזְוִינְקָעְ-פְּסִיכָּאָזֶן, ווֹאָס האָט דעם לאָגְעָר אַזְוִי שְׁנָעָל אַכְּפָּט גְּעַטְוֹן! צָום ווַיְפַלְּטָן מָאָל האָט אַ שְׁטָרָעָנָע שְׁטָמִים אָזֶן אִים זיך גְּעַבְּיוּזָעָרט, גְּשָׁרִין אָזֶן גְּעוּאָרָפָן זיך-פָּוּשָׁה:

— זיך פֿאָרְקָוִיפַּן זיך דָּאָך פֿאָר דעם מִינְדָּסְטָן! עס קוּמָט דָּא כְּמַעַט נִישְׁטָן פֿאָר-קְיֻזָּן צְוָאָמְעָנְפָּאָרָן צְוָלִיב נִשְׁמָה-נְאָעָנְטָקִימָן, צְוָלִיב גַּעֲפִילָס-צְיַעְנִישָׁן, נִאָר-פְּשָׁטוּמָע בְּרוּטִיזָנוֹת, זְנוּת אַוְיָפָקְרִיבָן!

סְאָזֶן אַבְּעָר גְּעַנְגָּה גְּעוּזָן צָוּן, ווי אַזְוִי די זְעַלְבָּעָמִיְּדָלָעָד האָבָּן אַוְסְגָּעָזָן מִיט גַּעַצְיָילָטָע ווֹאָכָּן פְּרִיעָר, ווי דָּעַרְשָׁלָאָגָּן זיך זְעַנְגָּעָן גְּעוּזָן, שְׁמוֹצִיךְ אָזֶן אַפְּגָּנְעָלָאָזֶן... דאס צָו גַּעַדְעַנְקָעָן האָט אוּיך גַּעַחְיִיסָּן בְּאַגְּרִיבָן, אַוְיָב נִישְׁטָן צָו בְּאַרְעָכִיטִין: נִיּוֹן, זיך ווֹאָלָטָן לְאָנְגָּג, אָזֶן זְיִיעָר טְרָיוּעָר אָזֶן אַפְּגָּנְדָּרְסָנְקִיטִין, נִישְׁטָן גְּעוּזָן זיך פֿאָרְטָאָכָּן: זיך ווֹאָלָטָן רְעוּגְנִירָט, אַרְיִינָר גַּעַפְּאָלָן אָזֶן אַ קְרָעָנָש אָזֶן אַוְעָק אַוְיפַּן ווֹעֶג פון אַזְוִיפַּל אַנְדָּעָרָע; יְעַנְעָם קוֹרָצָן ווֹעֶג, בִּזְוּ צָום שִׁיס-שְׁטָאנְדָן.

— דער אַוְיפְּטָרִיסְטָל אָזֶן זְיִי, אָזֶן דָּאָר-נִישְׁט גַּעַקְמָעָן... בלויו צְוָלִיב

דעם, וואס זוי האבן געהאט נאר א שטייל בראיט, א שטייל שווען. צווזאמען מיט דעם קויזונקעווימלעניש האט אין די פרויען אויך דער. ואקט צוריך דאס פאראחלשטע געפיל פון אינסטינקט געפעלן צו וווען. און אט די טרייב-קראפט האט זוי אפשר מער אויפגעלאכט, ווי אן אי בעירקער ביסן, ווי דאס פולע זאט וווען...

דאס באקומווען צוריך דעם באאומוסטיזין, איז מען גויט פארכבי אוינן וואס זען דיך אן, האט די מיזידעלע געברעננט נאר דער ארבעט צום איינציגין ואסער-קראן, זוי געגעבן געדול צום שטיין שעהען-אלאנן און ווארטן, בייז מען ווועט זיך קעגען גוט ארכומואשן... דאס געפיל, איז אויך דא דארה מאן עמעצין געפעלן, האט זוי געצווונגען דורך אלע וווען צויסצוווקן א שטייל שפיגגעלא, א קעמעלא; אויפצווין האלבע נעצט און צורעכט מאכן זיך דאס קלוייד, צווזאמענצעוישעפן שטיקלעך שמאמטע און מאבן דערפונ ערפעם איז בגד פון אַלְעָרְלִיָּה קָלְיִירָן, וואס האט דאר צונגגעבען אַחֲן...

אמת,עס זעגען געווען אועלכע, וואס האבן זיך, די ערשות צייטן, פאַרְנַאַכְט אַשְׁלִיְּדָעָר גַּעֲטָן אֹוֵיפְּדָעָר קְוִיָּעָ, גַּעֲלוֹזָת זיך אַדְּרָעָר זיך אַפְּגַּעַנְגַּעַבָּן דעם טְרִוְיָעָר נָאָר דָּעָר אַמְּלָאְקָעָר הַיּוֹם. דאס זעגען אַבְּעָר גַּעֲוֹעָן וְוַיְוָטָע אָזְן פָּאַרְפְּלִוְוִינְגָעָן וְכָרְנוֹתָן אָזְן די מַעֲנְטָשָׁן, וְוַעֲלָכָעָן דָּאָרָה גַּעֲפָעָלָן, דְּרוֹיָעָן זיך אַרְוֹם דִּיר, קָלָאָפָן אָזְן בְּלָוֶת מִיטָּמְשִׁידְקָעָ קָלָעָפָ — וְוַעֲרָן די טְרִוְיָעָר-שְׁפִינְגָּוּעָבְּכָעָר אַרְיִינְגְּנָעָצָוָן טִוְּפָעָר אָזְן אַיְ...

בר זוי שטייט די אַנְגְּנָאַסְעָנָעָן, גְּרָאָבָעָ שְׁפִּין, וואס רַוְּפָט זיך: לְעָכִין! האבן אַסְּרָפָן זוי אַוְיְפְּגַּעַוְאַכְט, זיך אַוְיְסְגַּעַנְבְּכָעָרָט אָזְן אַוְיְסְגַּעַן — פָּוֹצָט פָּן אַיְנָעָוְוִינִיק אָזְן פָּן אַוְיְסְגַּעַן — זוי ווּוִיטָט מַעֲגָעָךְ — אויך פָּן אַיְנָעָוְוִינִיק! זוי האבן אַוְיְסְגַּעַנְבְּכָעָרָט די קְנִיטָשָׁן אָזְן זוי באָר דְּלִיטָמִיט אַשְׁמִיכָל, וואָמִיט אַזְיִדְן טִישְׁטִיכָל. אָזְן אַפְּלִוְוָהָן, וואָמִיט האבן קִיּוֹן "קְוִוִּינְגָן" נִישְׁטָט גַּעֲהָאָט אָזְן זיך גַּעֲהִיטָן פָּן זוי, האבן נִישְׁטָט גַּעֲוֹאָלָט אַפְּשָׁטִינִין אָזְן אַוְיְסְגַּעַן, אָזְן רִיְּנִקְיָוִת אָזְן פְּרִוְּלִעְלִיכְיָוִת פָּן יְעָנָע. די פְּרִוְּרְדִּיקָעָה האבן שׂוֹין אַרְיוִסְמְגַעְשָׁאָרָט די בּוּשְׁהִקְאָשְׁתָּאָנָעָן פָּן בְּרָעָ נְעָנְדִּיקָן גַּעֲפִיל אַרְוִיס אָזְן זוי האבן נָאָר בָּאַדְּאָרָפָט יְעָנָע אַנְיָאָנָן; אַוְיִסְטָרָאָן אָזְן גַּעֲטָרָאָגָן וְוַעֲרָן פָּוֹנָעָם לְעָכִץ גַּעֲפָעָלָן צו וווען. אַיְזָה דאס וַיְיָעָר

נס געווארן, דאס ווינטַל פון גאט, וואס האט א שפיל געטַן מיט
לעבן איבער זויערע אויסגעדרויקנטַע ביינער...
אויסגעדרויטַע מענער מיט נאָרמַאלַע חישים זענען געווארן וואס וויז
קיינער פון די פֿרוּיעַן וואס האָבָן אַנגַעַהוֹבָן ניין מיט טענְצְלִידְקָע, זוכנְדִּיקָע
טרוּיט — האָט די אַנְשְׁטָרָעָנוֹגָג גַּמּוֹזָת זַיְן גְּרוּוֹס אָונָן גַּעֲוָאנְט. אַיְזַן דאס
גַּעֲוָאנְן די האָלְוִיצְנָאַצְיָע, וואס האָט זַיְן גַּעֲזִיגָּן... אַיְזַן דאס אַוְיךְ גַּעֲוָעָן
זַוְונְדְּרָעָה? ווֹי מעכְּבָלָעָו ווֹי עַס נִישְׁתָּאַשְׁטָעָטַן — הענְטַן עַס אַיְזַן
בעַר אַיְזַן. ווֹי שְׁטָאַרְקָע דָּעַר עַקְלָאַז וְאַל זַיְקָע אַיְזַן נִישְׁתָּרְפִּיסָּן, האָט עַר אַיְזַן
נאָךְ אַלְצַן נִישְׁתָּאַדְרְכָנְגָעָנוֹמָעָן; אַט קְוַטָּמָע עַר זַיְקָע אָונָן זַיְטְ-זַיְקָע
דאָס אַלְצַן, וואס אַיְזַן שְׁמוֹצָיָה, שְׁטָעְבִּיכָּאָן דָּאַס אַוְיךְ פֿרְיוּיט זַיְקָע פֿאַרטָּאַט,
דאָס האָרְצַע פֿלְאַטְעָרָטַדְאַךְ, ווֹעֵן אַיְזַן מִיטָּן די בְּלְאַטְּקָע זַוְמְפָן דְּרְיוּעָן זַיְקָע
אַרְוּם גַּעֲטָאַקְטָע שִׁיְוָהִיָּטָן, וואס לְוִיכְטָן אַרְוּםָעָפָן די שְׁמָאַטָּעָטָע, שְׁמִינִיכְיָה
לְעָן, בְּלִיּוֹן אַיְזַן פְּנִימָעָר אָונָן פֿאַרְהָעָלָן דָּעַם אַרְוּם... וואס אַרט עַס אַיְזַן
אַזְוִי, וואס זַיְקָע טּוֹעָן? זַיְקָע טְרָאָנָן אָונָן דָּעַרְהָאַלְטָן נִאַךְ די שִׁיְוָהִיָּטָפָן אַ
שְׁטָאַמָּן, וואס מעַן ווֹי אַיְזַן פֿוֹלְאַשְׁטָעַנְדִּיקָע מַנוֹוְלְדִּיקָע מַאַכְּן!...
זַיְקָע קְעַן מעַן זַיְקָע פֿרְיוּעָן מִיטָּן זַיְקָע שִׁיְוָהִיָּטָן נִישְׁתָּאַרְיְ�נְקָלְעָרָן
צַוְּפִּילְאַן! וְאַל דָּאַס עַרְשָׁטָע גַּעֲפִילָאַן, אַן פֿאַרטְּיִפְּוֹנָג אַוְיךְ קְוַמְעָן צֻוְם ווֹאַרטָּאַט.
בְּפֶרְטָה, ווֹעֵן דָּאַס הַאַלְטָאָה אַוְיךְ נִישְׁתָּאַלְזָוִיָּן די, וואס דָּאַס באַקְוּמָעָנָע בְּרוּוּת
שְׁטָאַרְקָט אָונָן פֿאַרְשָׁעַנְדָּרָטָמָע, נִאַךְ אַוְיךְ די אַנְדְּרָעָה, וואס ווֹעַרְן אַנְגַּעַנְיָה
פָּוָן יְעַנְעָר שִׁיְוָהִיָּטָפָן אָונָן זַיְקָע רִיְּסָן זַיְקָע מִיטָּן, ווֹעַרְן מִיטְנָעָן
צַוְּגָן מִיטָּן ווֹיְלָן אַונָן אַנְשָׁטָרָעָנָג אַוְיךְ שִׁיְּן צַוְּגָן — —
נִאַךְ האָט אַ שְׁטִילְעָאַן נְעַפְּלָאַיְפְּרָזְרָזְטָמָע גַּעֲפָרָעָמָן די אַינְעַרְלָעְדָּאַפְּנָעָאַן
שְׁטָאַרְבָּעָנָעָמָעָנָע פָּוָן די האָלְטָמָע. טְוִילָאַרְבָּעָטָעָרָפָן די שְׁוֹעָרָעָשְׁטָעָלָן
הָאָבָן נִאַךְ גַּעֲזָעָן אַיְזַן די גְּלָאַנְצִיקָע שְׁטִילְוָלָפָן דָּעַר פֿאַלְיִצְיָה דָּאַס אַפְּבִּילָד
פָּוָן אַ וְוּלָטָה, וואס עַקְוִיסְטִירָטָה, דָּעַם שָׁאָטָן פָּוָן זַיְקָע נִעְכָּתָן, וואס וְאַלְטָט
נִאַךְ צְוִירָקָע נִעְקָעָנָט ווֹעַרְן הַיִּנְטָן. זַיְקָע הָאָבָן גַּעֲזָעָן מִיטָּן זַיְקָע אַוְינְגָן, אַזְוִי
עַס אַיְזַן נִאַךְ פֿאַרְאָן גַּעֲנָום, נִאַרְדָּעָר פֿלְאַץ דָּעַרְפָּאָר אַיְזַן חָרָוב אַיְזַן זַיְקָע
— האָט באָגָן גַּעֲטָוָן, פֿאַרְוֹוָאָס זַיְקָע הָאָבָן פֿאַרְלוּוִירָן דָּאַס גְּלָוְסְטָעָנִישָׁ
אַוְן עַס רִיְּצָט זַיְקָע שְׁוִין אַפְּיָלוֹ נִישְׁתָּאַשְׁטָעָמָע נִעְכָּר שְׁאַרְפְּקִיָּטָה.
הָאָט גַּעֲטָרָפָן, אַזְוֹיְנָעָר פָּוָן די פֿאַרְהָוּשְׁכָטָע גַּעֲשְׁטָאַלְטָן אַיְזַן אַמְּאַל

אוֹרְוִיסְגֶּקְרָאָכְן, אַנְטְּקָעָנָנָגָנָגָנָעָן אָן. אַנְסְּפָמָעָנְדִיק צַעַשְׁטָרָאַלְט מִיְידָל אָוָן
וַיֵּד בָּאַמִּיט אוֹר אַרְיוֹנְצּוֹשְׁמִיכְלָעָן אַין פְּנִים אַרְיוֹן:
— פְּרִילְיוֹן...

זֶה הָאָט אֶבְעָר בָּאַמְּרָקְט דָּאָס צַעְקָרְוִמְּטָע מְוִיל, דַּי אַיְינְגְּרָאַבְּעָנָע
אוֹיְגָן אָוָן מִיט שְׁרָעָק גַּעַנוּמָעָן זַיְךְ אַפְּרוֹזְן זַיְיטְיק... אַזְׁעַלְכָּעָר הָאָט זַיְךְ
נִישְׁטָ פָּאַרְשָׁעָמָט, נִישְׁטָ גַּעַפְּלָט זַיְךְ גַּעַטְרָאָפְּן. סְאַיְזְ בַּיְ אַיְם נַאֲרָג גַּעַוְועָן
אַ פָּאַרְלָאָגָנָג אָזָא, אַרְיוֹסְצָנוֹיָן אָוָן עַלְעָגָאנָט אַ שְׁמַיְיכְלָטָן צָו אַ מִירְלָ.
פְּוֹנָקְט וּוֹי אַ טְוִיטָעָר וּוֹאַלְטָז זַיְךְ גַּעַנְגָּנָגָנָעָן אַ פָּאַרְמָעָסָט טָוָן, אַוְיבְּ עַר קָעָן
נַאֲרָג אָוָן אַטְעָם טָוָן מִיט לְוֹפְטָ פָּוָן אַוְיסְעָרָן קָבָר. וּוֹיְטָעָר גַּאֲרָנִישָׂט. נַאֲכִי
דַּעַס אָוָן עַר גַּעַבְּלִיבְּן שְׁטִוְיָן מִיט אַ נַּאֲרִישְׁ-צּוֹפְּרִידְעָנָעָם שְׁמַיְיכְלָ. וּוֹאָס
וּוֹיְטָעָר? עַר הָאָט שְׁוִין זַיְונָס דָּעַרְגְּרִיכְט, אַפְּילְוָוְ דָּעַרְמָאָנָט זַיְךְ אַן עַלְעָד
גַּאֲנָטָן קְנִיסָּטָ פָּוָן אַמְּאָל, דָּאָס לְיִכְּטָעָ פָּאַרְנוֹיָן זַיְךְ... וּוֹאָס זַיְחָאָט גַּעַד
טוֹאָכָט דָּעַרְבִּי — הָאָט אַיְם נִשְׁטָ אַיְנְטָעָעָטָרָט. אָוָן עַר גַּעַשְׁתָּאָנָעָן אַ
וּוֹיְלָעָ אָזָיְנָ אַרְיוֹשְׁעוֹוֹאָטָעָ אָוָן שְׁפָעָטָעָר זַיְךְ אַרְיוֹנְגְּנָעָשָׂאָרָט אַיְן בָּאַרְאָק
אַרְיוֹן, זַיְךְ אַזְׁעַקְנָעָלִיְינָט צְוִירָק אָזָיְנָ זַיְונָ קְוִיעָק אָוָן שְׁטִילָ, אָיְן זַיְךְ, אַרְיוֹנִי
גַּעַשְׁמִיכְלָט. דָּאָס הָאָט עַר דָּאָרָג נַאֲרָג גַּעַהָאָט אַ זַּעַוְונָג מִיט זַיְונָ פָּאַרְגָּאָנָ
גַּעַנְהָיִיט; וּוֹי אַ תְּפִיסְחָנִיק, צָו וּמְעָן אַ וּוֹיְטָ אָוָן נַאֲעָנָט גַּעַשְׁתָּאָלָט אָיְן
גַּעַקְוּמָעָן זַיְךְ זַעַן אָוָן אַיְבָּרְגָּעָלְלָאָזָט אַ גְּרוּס אָזָיְנָ זַיְונָ פָּוָן אַ וּוֹלָט,
וּוֹאָס קָעָן נַאֲרָג נַעַבְּן אַיְם פָּאַרְבִּיְשִׁימָעָר — אֶבְעָר זַיְךְ מַזְוָ פָּאַרְשְׁוּוֹינְדָן...

קָאָפִיטָל דָּרְיָי

I

דַּי פָּאַכְּרִיקְ-הָאַלְעָ 58 אָיְזְגְּנָעָטְיוֹלָט אָוָן אַבְּיִסְלָ אַפְּגָעָוְנְדָרָט פָּוָן
אַלְעָ הָאַלְעָם אָוָן אַפְּטִילְגָּנָגָנָעָן. אַרְוֹמָגְעָרִינְגָּלָט מִיט בִּיְמָעָר אָוָן קְסָטָעָם,
הָאָט זַיְאַוְיסְגָּעָזָעָן וּוֹי אַוְוִטְאַנְאָמָעָ פָּאַכְּרִיקְ. דַּעַר פָּאַקְטִישָׂעָר מִיְסָטָעָר
אַוְרָעָר אָזָיְנָגָעָן וּשְׁעַלְיָנְטָקִי, אַ פָּאַלְקָסְדִּיְוִיטָשָׁ פָּוָן יָעָנָר גַּעַנְנָת. אָזָיְ
וּוֹיְמָעָן חָאָט גַּעַכְּאָפְּטָמָן גַּעַנְגָּעָן פָּאַלְיָאָשָׁן צָו דָּעָרָ אַרְכָּבָעָט קוֹיְן דִּיְמָשָׁלָאָה,

האט ער אroiיסגעוויזן זיין הילגנרייטקיות און זיין אריינגענומען, זויפיל ער האט געקענט, אין זיין אפטילונג. דערפֿאָר האט ער נישט צונעלאָזט אין זיין האָלָע קיין יידן. ער האט אפייל געהאט אַ מאָטוּוּ דערפֿאָר אַן-צונעבן: היה ווי בי אים ווערן די גראאנטן דאס לעצט מְאֵלָקָאנְטָראָדֶר לִירָט, וויל ער זיין אָזָא וויכטיקע אַרבעט נישט אַנְפָאָרְטְּרוּעָן, האָבָּן זיך דָּאָרָט אַנְגָּעָלְבִּין אַ הִיפְשָׁע צָל שִׁקְסָעָם אָזָן זַיְעָרָעָן קָאָוּוֹאָלְעָרָן, מעָר וויפְּלָדִי האָלָע האט באָדָאָרְפָּט. דאס האט זיין געוֹאלְטַשְׁ צִין, נישט אָזָעָקָעָנָע גַּשְׁקָט צָו ווועָרָן. מיט דעם אַבעָר האט ער שׂוֹן יַזְאָ גַּעֲוָעָן פָּאָר זַיְן אַמְּאָלְקָעָר פּוֹלִישְׁקָיִיט.

יעלונסקי האט שׂוֹן צַעְמִילְטַדְּרָעְטָעָר די אַרְבָּעָט, אַוְיְסָגְעָוָכְט ווּאַסְמָעָר נְעַבְּנָאָרְבָּעָט אָרוּם זַיְן האָלָע אָזָיִן, אָזָן חֻרְשָׁרְמָאָכָט זָל אָרוּמָר נְעַמְּעָן ווּאַס מְעָרְמָנְשָׁן.

ווערט פְּאָלְיָאָק, מיט פְּרִישְׁ-אַנְטְּרָעְטָעָר "דייטשְׁ-פּוֹלִישְׁקָיִיט" אָזָן זַיְך. האט ער די ערְשָׁטָע צִיּוֹת בָּאַמִּימָט זַיְך אַרְיִיסְצָוּוֹוִיזָן זַיְן הַיְּפָעָרְ-פָּאָטְרִיאָ-טִישְׁקִיט, אָפְט גַּעַשְׁלָאָגָן מִיט-זַיְן גְּרוּסָן שְׁטָעָקָן אָזָן גַּעַצְּרָט זַיְך מִיט זַיְן גַּעַבְּרָאָכָעָנָעָם דִּוְיִיטָשְׁ פָּאָהָהָן-הָיָן-פְּאָלְיָאָקָן זַיְך מִיט אַחְוִיכָן אַרְדָּן, מיט ווּלְעָכָן די השְׁנָחָה אַלְיָוִן האט אַיִּם אַוְיְסָגְעָצְּיִיכָּנָט... צָו די פְּאָלְיָאָקָן האט ער זַיְך אַיְן אַנְהָוִיב בָּאָצְוָוָן שְׁטָרָעָנָגָעָר ווּי אַנְדָּרָעָ אָזָן כָּסְדָּר גַּעַהְאָלָטָן אַיְן אַיְן דָּרְצִיְּלָן ווּי אַוּוֹפְּ-פּוֹלִישְׁ, ווּי אָזָיִן זַיְן האָבָּן אַיְן אַנְפָאָגָן מְלָחָמָה פָּאָרְנִיכָּטָעָט צַעְנְטְּלִיקָּעָר טְוִוְּנְטָעָר דִּוְיִיטָשְׁ אַיְן בָּרָאָמְבָּרָגָעָר גַּעַגְּנָט. דָּעָרְ-בִּיְּהָאָט עַד אַקְעָנָגָעָשְׁטָעָלָט די דִּוְיִיטָשְׁ, ווּאַס זַוְּן נִשְׁתָּאָקִין נְקָמָה, גַּאֲרָבָּאָמִיעָן זַיְך צָו שָׁאָפָּן בְּרוּיט אָזָן אַרְבָּעָט פָּאָר אָלָעָן-פְּאָלְיָאָקָן, באָטָש עַס אָזָן מְלָחָמָה אָזָן יַעֲדָעָט שְׁטִיקָל בְּרוּיט-דָאָרָפָּעָן זַוְּן מִיט גַּאֲלָד צָרָגְּלִיךְ...

מיטן אַוְיְפָקָומָעָן פָּוּן די ערְשָׁטָע סְפִּיקָּות אַיְנָעָם עַנְדרְגִּילְטִיךְן זַיְג פָּוּן די דִּוְיִיטָשְׁן, האט אַוּיך זְשַׁעְלְנָסְקִי זַיְך גַּעַנוּמָעָן פָּאָרוֹזִיכְטִיךְ צְרוּרִיךְצִיעָן. ער האט בִּיסְלָעְכּוּוֹיזָן גַּעַנוּמָעָן אַרוּסְפִּינְטָלָעָן זַיְן בְּרָעָקָל פּוֹלִישְׁקָיִיט, פָּוּצָן עַס אַיְן די פְּעָדָרָעָן פָּוּן אַלְעָרְלִיָּן אַנְצְּזָהָעָרָעָנִישָׁן אָזָיִן, אָזָן ווּרְעָס ווּיל זָל פָּאָרְשְׁטִיּוֹן, אָזָן אַיְונְגְּנְטָלָעָךְ שְׁפִּילָט ער גַּאֲרָר אַ קָּאָמִישָׁ שְׁפִּילָ אָזָאָ... מִיט גַּעַצְּיִילְטָעָ, דָּעְרְשְׁטִיקָטָעָ בְּרוּמָעָן, האט ער גַּעַשְׁפָּאָפָּן אַן אַטְמָאָסְפָּעָרָעָ, אַיְן ווּל-

בעד עס זאלן קענען געבעוין וועגן שושקעריויען און סברוח ביי די פויי לישע מיטאראבעטער זייןע, אז „ער האט אפשר איז באפעל פון ערנצעז“, און ער האנדטלט לוויט באחאלטטענע דירעקטוון, וועלכע ער פירט נאר מיסטערהאפט-אקטיאריש איזס... אין א וויטס ווינקל האט ער ויך אפלו דערלויבט אויסציהערן אלעלריי ערנמא-נפשן פון די ארבטעטער און „אי-ערגענו-מען“ האט ער געשאקט דעם קאפ מיט באדויער... דערפֿאָר אבער האט ער ויך באטמו, אז אפֿיציאָל זאל זוין דיטשישקיות אָרוּסִי-קומען וואס בולטער פֿאָר די עכטער ריכסדייטשן. איינונטלאָען האבן עם געמאכט אלע פֿאָלְקְסְדִּיטְשָׁע מיסטער, סיי גָּאַיְ�וּסְטִיךְ אָוּן סיי פֿינְגָּאוֹן, ביי זשעלנסקין איין עס אבער אָרוּסְגָּעָקְומָעָן מַדְרָנָעָשְׁרִיּוּסְדִּיקָּעָר אָוּן פרעטנען-זעפּוּלָּעָר.

אין דער האלע איין ער געווין דער האר און באפעלער. ער האט עם אבער נישט געמאכט מיט יונער אפֿענער כיטרעהיט און ערנסט. צוואר מען מיטן מי יי סטער איין ער אויך געווין דער ליז, נאָר אָוּן קָלְאָוּן פון דער האלע. ער האט פֿאָרְשָׁאָטָן די דִּיטְשָׁן אָוּן פֿאָ-ליַּאֲקָן מיט וויצן, בייזע שְׁפִיצְלָעָך — אין וועלכּן דער ערנסט מיטן שפּאמַ האבן זיך שטענדיך אָזוּן צוֹזָאַמְעַנְקָעָטָן — בֵּין מען האט נישט גע-קענט וויסן, וואָס ער מײַינְט אָוּן וואָס ער וויל. ער האט זיך געמיישט איין אָזְעַלְכָּעָהָלְעָסְקִים, וואָס אָומְעָטָם גַּהֲעָרָן זַיְּצָוְדִּיְּלָפְּן; זַיְּזַעְנָעָן אָבָּעָר גַּעַוְוָן די בעסטע גַּלְעָנָהָיִיט, ווּ זַיְּנָעָ קָאָפְּרִיזָן האבן קענט אָרוּסְקָומָעָן נאָר לְעַכְרְלָעָך אָוּן דְּרָבְּבִּי אָוּיך טְרָעָפָן צוּ אָכָּר שְׁטִימָטָן צִיל אָוּן מִין. די פֿאָלְיָאָסָן האבן אִים אָנָּאָמָעָן גַּעַנְבָּעָן צְוִישָׁן זַיְּד: משוגענער אִידְיאָטִן! באָטש זַיְּהָאָבָן נישט אַיְינְמָאַל גַּעַקְעָנְטָפְּסָט-שְׁטָעָלָן, אָז גַּעַוְוָן עס האנדטלט זיך ביי פֿרָאָדוּקְצִיעַדְעָנִינִים, קען זשעלנסקי אַיְבָּרְכִּיטְרָעוֹן דעם קָלְגָּסְטָן מַאֲרָקִירָאָנט אָוּן פּוֹילְעָנְצָעָר. זַיְּנָעָ מְשֻׁורָּגָע שְׁטִיקָהָאָבָן אִים נאָר צְוֹנְעָהָלָפְּן, אָז די שְׁפִיצְיָקָעָשָׁנָה, ווּ זַיְּ אָז אַגְּטְרִוְּבָּעָר, זַיְּ צַוְּ אִים בְּעַלְכְּרָהָם נישט זַיְּ אָזְזִי אַנְגָּעָנְשָׁאָרָפְּט. „אָ משְׁוֹגְעָנָעָר!“ — אָוּן דָּאָס האט גַּעַלְעָטָט, אָז מעָן זַיְּ צַוְּ די אַיְנָעָ וּוּיְוִינְקָסְטָעָן, סְפָּעַזְיְּבִּישְׁ-פּוֹלִישְׁ פֿאָרְבִּיסְנְקִיטָן בְּנָגָע אִים אַפְּלָאָזָן, נישט דָּרָאָעָן מִיט זַיְּ זשעלנסקין אָז די האָרְץ-פֿאָרְבָּאָרְגָּוּנִישָׁן.

די גראסטע טיל פון דער ארבעט אין דער האלע איז געווען א ליבט
טע: אין דער אפנעםערוי האבן די יידן פון דער טראנספארט-אפטיטיילונג
געברעננט פארטיק-אויסגעארבעט גראנאטן. דא האט מען זוי אויסגען
פרוות און באשטעטיקט צומ אועזקשיין. דער סדר פון דער ארבעט איז
געווען איזו: אין דער האלע זענען געשטאנען צוווי גראַלאָנגע טישן מוט
אייזערענע באדעקס. פון ביידז זיטן טיש זענען געווען צוגעשלאנע דינע
אייזערענע שינעם, אווז וועלכע מען האט די גראנאטן איבערגעקיילט
פון איין האנט צו דער צויזיטער. בי ביעד זיטן זענען געזען לאָנגע
רייען מיט מענער און פרויינ איז יעדער האט זיך געהאט זיין ארבעט;
איינער האט זיך אפנעהופצט מיט אן אייזערן בערטעלע פון טראטיל-
שטוב, דער צויזיטער האט געריבן די דיקע מעטאל-זענען מיט אצעטאן,
א דרייטער האט געליגנט א שטעהפלע אופין באָרדן... און איזו האבן זיך
זיך געקויילערט פון האנט צו האנט, בי צו דעם ברען פון טיש, בי דער
טייר. שוער איז בלויו געווען די ארבעט פון ארויפליינן די גראנאטן אופין
טיש און בייס אַראָפנעם זיך; איינפֿאָקן יעדע כל' איז א קויש פון גע-
פלאָכטנע שטעהפלעך איז זיך צוריך אויפֿאָלְאָן אויה די טראנספארט-זואה-
גאנעטסעמ.

די יידן פון אנדרער אפטיילונגנען האבן די גראנאטן אריינגענעלעט
בי צו די טישן און דורך ספֿעציילע הייבערס אויסגעשטעלט די געלאָ-
דענע וועגעלאָך נעבן די דערלאָננערים. בי ביעד זיטן טיש איז געשטאָ-
גען א גרויסער, הילצערנער פֿלאָץ, אויסצוקלאָפֿן אויף זיך די כל'ים פון
שטוב.

וואָ נאר מען האט אריינגענערעננט אַ וואָגאנעטקה איז צונקומווען אַ
פֿוֹלוּישער קאנטראָלער, מיט א ספֿעציילן אויסמעסטער אין האנט און
נאָכְנָעָזָן, אויב דאס לאָך פֿאָרֶן צינדר ער אין ריכטיק אויסגעבויערט.
בָּאָטָש אַיְזָה האט מען די גראנאטן נאָכְנָעָזָן פֿאָרֶן אַרְוִישִׁיקָן,
האט דער מעסטער פון האלע 58 שטעהפליך געפֿונען פֿעלערן. ווען דאס
לאָך אַיְזָה געווען צו פֿלאָץ, האט ער עס פֿאָרטיפֿט מיטן ספֿעציילן בויערער,
ווען ער האט געהאט בייס שפֿיז פון אייזערנע מעסטער. ווען אַבעער
דאָס לאָך אַיְזָה שוּין געווען צוּטִיה, האט דער קאנטראָלער אַנְגַּשְׂרֵיבָן אַופֿין

גראנאט אַ גְּרוֹזִיסְעַ צִיפְעָר פִּינְגַּה. דָּאַסְטָהָט בָּאַדְיוֹיט, אָז דָּעַר גְּרָאַנְאַט טְוִוִּיג נִישְׁט אָזָן מַוְן מַוְן אַיבְּרָעָנְגְּשִׁיקְט וּוּעָרְן נַאֲכָאָמָל אַין דָּעַר גִּיסְעָרְיוִי. עַר הָאַט אָוִיךְ גַּעֲמָאַכְט אַנְדָּרָעַ קְרִיְידְ-צִיכְיִכְנָס אָוִיךְ דָּעַר אַיְזְעָרְנָעַר פָּעַל פָּוּן דָּעַר גְּרָאַנְאַטְ-פְּלָאַשׁ, וּוּאַסְטָהָט אַנְגְּנוּווֹיזְן דִּי מַעֲנְטָשְׁן בַּיּוֹם טִישׁ וּוּאַסְטָזִוִּי הָאָבָן צַו טֻוּן, בְּכָדִי דִּי מִשְׁחִיתִים צַו בְּרָעָנְגָן אַין אַרְדָּעָנְגָן. אַין גַּעַיְעָגַן צַו מַאֲכָן וּוּאַסְטָשְׁנָעַלְעָר דִּי הוּכְבָּעַ נַאֲרָמָע, זַעֲנָעַן דִּי צִיכְיִכְנָס גַּעֲוָעַן שְׁטָאַרְקָפָאַרְהָאַסְטָט בַּיּוֹם דִּי אַרְבָּעָטָעַר, וּוּיְוָל דָּאַסְטָהָט בָּאַדְיוֹיט: פָּאַרְלִירְן מַעַרְ צִוְּיטָטִים אַרְדָּעָנְגָן דִּי פָּעַלְעָה אַפְּטָמָע.

ニシט שטענדיך האבן די גיסעריען באויזן צוצשטעלן די נויטיקע צאָל גראנאָטן פָּאָר דָּעַר אַפְּנָעָמָעָרוִי אָזָן די גַּעַרְאַפְּטָעַ רִיעָן בַּיּוֹם טִישְׁן האָבָן דָּעַרְפָּאָר גַּעהָטָט גַּעַונְגָּה אַעֲלָנְגָּהִיטָן צַו כָּאָפְּטָן אַ שְׁמוּסָל צוּישָׁן זִיךְרָן פְּלִירְטָעוֹעָן אַדְעָר אַרְומָשְׁוִינָן זִיךְרָן צּוֹלִיבָא אַזָּא אַפְּהָאַלְטָט האָבָן זִיךְרָן אַבְּעָר בִּינְאַאַכְט גַּעַמוֹת בְּלִיְבָן לְעַנְגָּעָר, בַּיּוֹם זִיךְרָן אוּסְנָעָפָאַרְטִיקָט די נַאֲדָם. אָזָן מַעַן הָאַט גַּעַרְעָנְגָּט אַבְּיָסְט גְּרָאַנְאָטָן, הָאַט מַעַן זִיךְרָן וּוּאַסְטָשְׁנָעַלְעָר גַּעַוְואַלְטָט האָבָן אוּפְּפָן טִישְׁ אָזָן דָּעַרְפָּאָר גַּעַקְוּטָט מִיטָּבִיּוּז אַוְיָן וּוּדָעַר לאַנְטְּרָאַלְעָר נַעַמְתָּ אַוְיָסְקִילָּעָן זַיְוָנָעָ קְרִיְידָעָנָעָ פִּינְפָּן... אַמְּאָל פְּלָעָן זִיךְרָן אַרְיוֹנְפְּאָלָן אַיְן אַ צָּאָרָן:

— אַטְ דִּיר, אַיְן זַיְוָן קָ...עַר מַוְטָּעָר! מַזְוָעָט שְׂוִוִּין וּוּידָעַר נִישְׁט אַחֲיוֹמָנִין... צַו דָּעַר צִוְּיטָט...

די אַיְינְצִיקָעָן, צַו וּוּלְכָעָן מַעַן הָאַט גַּעַרְעָנְגָּט אַוְיָסְלָאָזָן דָעַם בעַם, זַעַן גַּעַוְועָן די יְוִידִישָׁע טְרָאָנְסְפָּאַרְטָלְעָר. פָּוּן אַלְעָזִיטָן הָאַט מַעַן צַו זִיךְרָן גַּעַנוּמָעָן שְׁרִיּוּעָן:

— הַוּרְגָּזִין! קִיּוֹן בָּעַסְטָרְעַ סְחוּרָה קַעַט אַור נִישְׁט בְּרָעָנְגָּעָן? אַיר זַוְכָּט אַוְיָס סְפָּעָצִיעָל די קָאַלְיִקָּעָם, בְּכָדִי מִיר זָאָלָן נִישְׁט קַעַנְגָּעָן עַנְדִּיקָן די אַרְבָּעָט!

ニシט אַיְינְמָאָל פְּלָעָנָט וּשְׁלַיְינְסָקִי, מִיט עַטְלָעַכְעָ פָּוּן זַיְוָנָעָ וּוּנְגָּעָן, צַוְפָּאָלָן שְׁלַאָגָן די יְוִדוֹה, פָּאָרוֹאָסְטָ די גִּיסְעָרְיוִי הָאַט גַּעַשְׁקָט שְׁלַעְבָּטָע גְּרָאָנָטָן — האָבָן די טְרָאָנְסְפָּאַרְטָלְעָר גַּעַזְוּטָרָט בַּיּוֹם אַרְיוֹנְפִּירָן די וּוּנְגָּעָן נַעַר אָזָן נַאֲדָר אַיְידָעָר דָעַר לאַנְטְּרָאַלְעָר הָאַט זִיךְרָן צְוֹנְעָרִירָט מִיטָּן מַעַסְטָר — האָבָן זִיךְרָן זִיךְרָן אַפְּגָנְטָרָאָן.

II

ביי יעדן ברעה פון טיש זענען געתטאנגען צווווי הוייבע, געזונטע פאַ-
לייאָקן און שנעל אַרוֹפְּגַעַזְוָאָרְפֵּן די גָּרְאָנָטָן אַרוֹפֵּן טִישׁ... די שיקטטעט
האָכָּן, זַיִן שנעל גַּעֲקוּלֶעֶרטָּט מִיטָּטָּה, די שְׁפִּיזִיָּה פִּינְגָּרָה, גַּעֲנוּרָבָּלָט אַיִּן דָּעָר
עֲפָעָנוֹנָגָה מִיטָּטָּה לְאָנָגָה, קַוְּפָרָעָנָה שְׁפִּיןָן אַיִּן זַיִּיךְ נָאָר גַּעֲוִיצָלָט אַיְבָּעָר די
צַוְּיוּיִי דָּרְלָאָגָנָרָם, וְאָסָּשְׁתִּיעַן אָפָּה פָּוּן דָּעָר אָרְבָּעָטָה... עַס האָכָּן זַיִּיךְ
אַבָּעָר שְׁטָעָנְדִּיךְ אַנְגָּזָעָזָמָלָט אַתְּ הַיְשָׁבָּה בִּיסְּלָה, "קָאָלְיָקָעָס", באַצְּיוֹכָנָטָה מִיטָּטָּה
פִּינְפָּנָה, וּוּלְכָבָּעָמָה מעַן האָטָּט גַּעֲמוֹנָט צְרוּקִישָׁקָן. האָכָּן זַיִּיךְ דָּרְעוֹזָיָל גַּעַ-
פִּילְטָט די נָעָנָל אָוֹן גַּעֲשָׁמָעָט אַלְעָא אוֹרָה אַמְּקָאָל מִיטָּטָּה שְׁטִילָעָה, שְׁפִּיצִיקָעָה
רִוְּדָה, מַעֲרָסְטָנְטִיָּלָס האָטָּט אַיִּינָה גַּעֲזָכָטָה גַּיְפָּטָה אַשְׁטָּאָךְ צַוְּנוֹן דָּעָר
צַוְּיוּטָהָרָה, בֵּיזָה מַאיָּזָה מִיד גַּעֲוָאָרָן דָּרְפָּוּן אָוֹן אַלְעָא שְׁלָעָבָטָה שְׁטִימָנוֹנָגָעָן
אוֹן וּוּוֹנְטָשָׁן אַפְּנָעָשִׂיקָט אַוְּרָה דָּעָר יַדְיָוָשָׁר קָאָנָטָה. די אַיְנָגָעָבָוָרָעָנָה
שְׁנָאָה צַוְּרָה דָּא גַּעֲהָטָה גַּעֲנוֹגָה צְיוּטָבָּלוֹזָן, אַיִּין וּוּלְכָבָּעָמָה זַיִּה האָטָּט
גַּעֲקָעָנָט אַנְשָׁוּלִין אָוֹן צְוָעָשָׁרָפָט וּוּרָן. דָּא אַיִּזְוָה צְיוּטָה גַּעֲוָוָן אַלְעָא אָוֹים-
צְוָהָעָרָן אָוֹן דָּעְזָאָנָה. אָוֹן שְׁפָעָטָהָרָה, וּוּזָן די אָרְבָּעָטָה האָטָּט גַּעֲמוֹנָט וּוּדָעָר
נִיְּזָן מִיטָּטָּה אַלְאָרְמִירָנְדִּיקָעָר שְׁנָעָלְקָיָיט, האָטָּט מַעַן נָאָר בָּאָוֹזָן דָּאָס פֿוֹנִיָּה
גַּעֲרָנְגִּיעָנָה אַנְצָוְהִיָּבָן מִיטָּטָּה לְאָנָגָה, אַוְּסָגָעָצָוָנָעָר קָלָה אַוְּפָן
יַדְיָוָשָׁן חַשְׁבָּוָן, זַיִּיךְ עַס וּוּאָלָט זַיִּיךְ אַשְׁאָר גַּעֲוָוָן אַיִּין מִינָּוֹת צַוְּלָיָבָה דָּעָם אַנְהִיָּבָן אָרְבָּעָטָן.

די אַוְּסָבָרָאַקְרָטָעָה גַּרְאָנָטָן גַּרְאָנָטָן אַוְּרָה גַּעֲוָוָן דָּאָס גַּעֲשָׁפָעָנָטָה פָּוּן
די יַרְדָּן אַיִּין די נִסְעָרִיָּעָן. מעַן האָטָּט זַיִּיךְ גַּעֲמוֹנָט נָאָכָמָאָל אַיְבָּעָרָאַרְכָּעָטָן
אוֹפְּנָן חַשְׁבָּוָן פָּוּן דָּעָר נָאָרָמָע אָוֹן בְּלִיְּבָן לְעַנְגָּר אַיִּין פָּאָבָרָוִס. נָאָר זַיִּיךְ
פִּילְטָט מַעַן האָטָּט זַיִּיךְ נִשְׁתָּחָתָה גַּעֲהָטָן בִּים גִּיסָּן — האָטָּט אַלְעָא 58 צְוִירָקָנָעָה
שִׁיקָּט אַיִּר טִילָּה. זַעֲנָעָן צְוָנָעָקָוּמָעָן פְּרִוְּשָׁעָה קָלָעָפָה פָּאָר "סָאָבָאָטָאָזָה" אָוֹן
אַצְּוֹנָאָבָמִי פָּוּן טָרָאָנָה אָוֹן אַיְנָמָאַשָּׁיָּנָרָן די גַּעֲפָסָלָטָה. די וּלְכָבָּעָמָה
רָע אָרְבָּעָט אַיִּין אַוְּדָה צְוָנָעָפָאָלָן די צַוְּוִי, וְאָסָּה האָכָּן אַרְוֹפָגָעָלִיָּינָט אַוְּדָה
די טִישָׁן פָּוּן דָּעָר אַפְּנָעָמָרְרִי.

דָּאָס בָּעָטָה פָּאָרְגָּעָנִיָּגָן ביי זַעֲלִינְסָקִין אַיִּין גַּעֲוָוָן צַוְּנָעָמָן דָּעָם
אַיְזָעָרָנָעָם מַעֲסָטָה בִּים קָאָנְטָרָאַלְעָדָר אָוֹן אַלְיָוָן נָאָכָוָן די פְּנִימָוֹת אָוֹן

— ווען איזויףיל אויגן זונען געווען אונגעשטעלט אין זיין זויט — צו
שריבין גרויסע, צולחכעריסדריקע פיננגן. ער האט דערבי מיט אין הנאהדיק,
ל'זיש שמייכעלע אויפגעכאנט יעדע קרומע גראמעסע פון די טיש-שייך-
סעס און זיך דערבי געהאלטן אין איין חכמהגען:

— וויאי און ווינה, דו וועסט היינט פארשעפעטיקן צו טראפען זיך מיט
דיין קאוואלאיר... נאך זאגן נישטן אויבך דו וועסט מיך שטארק בעטן —
בין איך נישט איזא שלעכטער, איך קען אים דר דה היינט פארטראטען...
ווײיסט דאך, פאר מיינע ארבעטער בין איך אלץ גרייט צו טוּן...

ער האט מיט א מאדרנער, נישט-מענטשלעכער פֿלִינְקִיּוֹת בְּאוֹוִוִּין צו
זיין אומעטום, שטיין איבער יעדן באזונדע און צווען, אויב מען באָז
האנדרט אַרְנְטְּלָעֵךְ די גראנאטן. טילמאָל איז ער פֿאַרְנְּגָלְעָדְּסִין פֿוֹן דָעַר
האלע און די שיקסע האבן גענומען פֿאַרְנְּגָלְעָדְּסִין דָאָס פֿוֹצָן. אַבעָר,
ווי נאך דער גראנאט האט זיך אַקוּילָעֵר געטן אַבְּיסָל וַיְוִיטָעֵר, האט מען
שווין געהערט זעליגנסקים קולבל קומען ווי אַגְּרִילָץ פֿוֹן יונער זויט
האַלְעָן:

— העי, דו זונח! נעם שווין צוירס די פֿלְאַש און מאָך דיין אַרְד
בעט... ווען נישט — וועסטו זיך מער נישט דאַרפֿן אַיְלָן צו דיין וועַעַט
טשערע; וועסט אַפְּיוֹו נישט דאַרפֿן מער נוֹיָן זען דיין גוֹלְמִידִין כלְאָפָּ...

געדענס עס!

אייזו זעליגנסקים שאָטן מיט די שׂוֹאָרְץ-צּוֹנוּגְשְׁפִּיצְטָע הַיְתְּלָעָר
וּוְאַנְסְּלָעֵךְ געהאנגען איבער דער האלע אַפְּיוֹו דָעַן, ווען ער איז דאַרט
ニישט געווען. עס האט זיך אַוְיסְגָּוּזִין, אַזְוִי זַוִּיר וּוְאַלְטָדָא אַיבָּרְגָּעֵר
לְאָזָט די ווענט, די לְאָמָפָן — אָזְזִוִּילְאָן דָאַלְצָזְהִיטָן מיט נישט
אנזועוואָדִיקָע, מְמוֹרִישָׁע אַוְינְזָן...

דאָס גָּאנְצָע נְאַכְשְׁפִּירָן אָזָן אָונְטְּעַטְּרִיבָן בֵּי אִים אַבעָר אַזְוִי נִישְׁט
געווען געמאָכָט מיט קִיּוֹן אַנוּעָוָוְדִיקָעֵר שלעכטקייט אָזָן גַּעֲפִילְלָאָזְקִיִּיט.
ニיכְבָּר אַזְוִי עַם געווען אַזְאָ פְּאַיְאָצִישׁ שְׁפִּילָ, אַזְאָ אַפְּשְׁעַטָּן אַזְיךְ פֿוֹן זיך
אלְיַיָּן, אַדְעָר אַפְּאַרְבָּאָרְגָּן נְאַכְּקָרְיָמָעָן עַמִּיצָן. טִילְמָאָל אַזְוִי אַים אַזְיךְ
דאָס נְמָאָס גַּעַוְאָרָן. זַיְן אַיְינְגָעְצָוְגָּן פְּנִים אַזְוִי דָעַן נאָךְ מֻעָר אַיְינְגָעָן
שְׁרוֹמָפָן גַּעַוְאָרָן אָזָן די וּוְאַנְסְּלָעֵךְ האָבָן זיך גַּעַוְאָרְפָּן נִישְׁט אָזָן קִיּוֹן

מייסטערדייקער אויפרעהונג, נאר ווי א מינוט פאָרן אַרוֹיסְפֶּלְאַצּוֹ אֵין אַ געווין... זיינע געפִּילן זענען אַבעָר געוווען אַזּוּ שְׁפִּרְנְּגְּשֻׁוְּדִיק ווי זיינע דָּאָרָע פִּיסְלָעָן. אַט טוֹט עָר אַ לְּוִיּוֹף צָוּ דָּעָר צְוּוּיְתָר זְיוּת הַאלָּע אָוֹן פָּנוֹקְט ווי דָּעָם גּוֹת, רְיוֹסְט עָר אַוְיךְ אַרוֹסְט זִין שְׁטוֹמָנָגּ פֿוֹן דָּעָם ווַיְבָהּ, סְעַנְתִּימְעַנְטָאַלְן קְלָאָמָעָר... אַוְיךְ זִין מְחַשְּׁבָהָת לְיוֹפָן דָּאָן אַיבָּעָר אֵין אַ צְוּוֹיָטָן. עַקְסְּטָרָעָם אַרְיוֹן, אַזּוּ ווי יַעֲדָר הַאַלְעָאוּיְנָכְל ווּאַלְטָט פָּאָר אִים באַהָלָטָן אַ בָּאוּנְדָעָרָע שְׁטוֹמָנָגּ.

בָּאָלָד אַוְפָּן צְוּוֹיָטָן טָאגּ פֿוֹן מְעַכְּלָעָם אַנְקְוָמָעָן אֵין הַאלָּע 58 חָאַט

ער עַס גַּעֲקָעָנֶט בָּאַמְּעָרָקָן אַוְיךְ זְשַׁעְלִינְסְּקָוּן אֵין יַעֲנָעָם טָאגּ הַאָט גְּרָאָד גַּעֲפְּלִוְיְצָט אַ רָּעָן. דִּי הַאלָּע הַאָט פְּרִיעָר אַוְפְּגָעָאַטָּעָמָט אֵין דָּרְשְׁתִּיקָּטָן רְיוֹחָ פֿוֹן שְׁוֹוִיָּס אֵין אַוְיכְּרִיְּסְּ-מְאַטְּעָרִיאַלְן. אַיְן דָּרוֹסְטָן, אַונְטָעָר דִּי פָּעָנְצָעָר, הַאָבָּן דִּי פָּאַרְשְׁטְּוִיבָּטָע בִּימְעָד זִיךְּ גַּעַד צְוּוֹאָנָן דִּי קָעָפּ אָוֹן דִּי שְׁוִיבָּן הַאָבָּן גַּעֲוִינְט ווי בִּי אַ נְאַעַנְתָּנָס לְזָוִיהָ. זְשַׁעְלִינְסְּקָי אַיְן גְּרָאָד אַרְמָגְנָלָאָפּוֹן אַ צְחַוְשָׁטָרָפּ פָּאָר אַוְיפְּרָעָנָגָן. צְוִילָבָן רָעָן זענען אַ סְּךְ דָּאַרְפִּישָׁע פָּאַלְיאָקָן נִישְׁתְּ גַּעֲקָמָעָן צָוּ דָּעָר אַרְבָּעָטָן. הַאלָּטָן אֵין לְאָגָעָר. דִּי יַדְיָוָשָׁע טְרָאַנְסְּפָאַרְטָלָעָר, ווֹאָס הַאָבָּן בָּאַדְאָרָפְּט אַוְועַקְפִּירָן דִּי פָּאַרְטִּיקָּע גְּרָאַנְאָטָן צָוּ צָוָגּ, זענען גַּעֲוָועָן אַינְגָּאָנָצָן אַדוֹרָכִי נְעוּוֹיָקָט אֵין זְיַעַרְעָע צְעַרְעַסְעָן הַוּיְזָן-פָּאָקָן זענען גַּעֲוָועָן אַנְגָּעָלָאָזָן ווי דִּי לְאָגָלָעָן. זענען זִיּוֹ גַּעַשְׁטָאָנָעָן בֵּי דָעָר טִיר, נִישְׁתְּ ווּסְנִידָק ווּאָס ווּוַיְטָר צָוּ טָוּן. זְשַׁעְלִינְסְּקָי הַאָט גַּעֲנוּמָעָן אַרְיְבָעָדְשָׁרְיוּן צָו זִיּוֹ — יַדְעַלְעָה, דִּי הַאלָּע אַיְן נִישְׁתְּ קְיָוָן אַרְטָמָפָאַר אַיְיךְ צָו שְׁטִינוֹן אֵין פּוּלְעָנָצָן מְאָרָשִׁ! אַיְן זִיּוֹן טָאוֹן הַאָט זִיךְּ אַבעָר מִיטְעָנוֹרִיסְטָן עַפְּסָם פֿוֹן מִיטָּר גַּעַפְּילָ, ווֹאָס הַאָט אַפְּגָעָשָׁוֹאָכָט דִּי שְׁטָרָעָנְקִיּוֹתָן; אַזּוּ ווי אַיְן דָעָר אָמָתָן ווּאַלְטָט אַוְיךְ עָר טְרוֹיְעָרָק גַּעֲוָועָן אַוְיךְ זְיַעַר לְיוֹפָן אֵין חַוְּצָגָאָן מִיטָּר שְׁוּוּעָר-אַנְגָּלְיוֹגִטָּע ווּעַגְעָנָעָר. עָר מָזָן שְׁרִיעָן אַוְיךְ זִיּוֹ, טְרִיבָּן זִיּוֹ — ווּיְלָא צָו יַדְן קָעָן מַעַן נִישְׁתְּ אַנְדָעָרָשָׁ; בָּאָלָד אַיְן עָר אַבעָר אַוְועָק ווּוַיְטָר, גַּעַד נִשְׁטָעָרָט אַיבָּעָר דָעָר הַאלָּע. סְמָאָכָט דָעָם אַיְינְדָרָוק, אֵין דָאָס ווּכָט עָר זִיךְּ סְפָעַצְיָעָל אַ בָּאַשְׁעַפְּטִיּוֹקָגָן, אֵין עָר זָאָל נִישְׁתְּ דָאָרָפָן כָּאֵר מְעַרְקָן יַעַנְיָי נְרוֹפְּקָעָה יַהְרָן, ווֹאָס שְׁטִוִּית דָאָרָט אַיְינְגָּעָרָטָשָׁעָט אֵין אַ

ווינקל; ער זאל נישט זען ווי זיעער קערפערזואראעלקייט נעמט אדרור די אונגעווויקטע שמאטעס, זוי פאלן צו צו די קערפערס און א קויבּ-מערלאברע פֿאָרָע נעמט זיך אָוּוּקְטְּרָאָנָן פֿוֹן זַיִן אַיִן דָּעַר הַוַּיְך... ער וויל נישט זען — בְּכִי וַיְיַשֵּׁט צו דָּאָבָּן טְרִיבְּבָּן אַן אַיְיךְ — בְּכִי דָּאָס רְחַמְנָוֹת זַאֲלָא אִים נִשְׁטָט אָדוֹרְכְּנָעָמָעָן... פֿלוֹצִים אֲבָעָר באַמְּעָרָקְט ער זוי וויזעדער אָוֹן ער לְאַזּוֹט זַיִן האָסְטִיךְ צַוְּגַיְין צו זַיִעַר ווַיְינְקָל. די יַידְן וַעֲרָן דָּעַרְשָׂאָקָן, זַוְּכָן מִיט די הענט אָן אַנְהָאָלָט אַיְינָעָם ווְאָגָן; אַמְּדָאָט אָן וַיְיַהְיָה ווּלְלָן אִים אֲשַׁלְעַפְתָּ טָוּן אָוֹן אָרוּסִים אַיְבעָרָן שְׁטוּרָעָם מִיט דָּעַר שְׁוּעָרָעָר משא... ער נִיּוּט! מִסְתְּמָאָה אָסְטִיךְ ער שְׁוֹן צַוְּגַיְּתָאָכָט, אַיִין גָּאָט ווַיְיסְטָט ווָאָס אַזְׁעַלְכָּעָס... זְשֻׁלְּיַנְּסָקִין אִינְטְּרָעָסְרִיט אֲבָעָר דָּעַר ווְאָגָן. ער באָ-טְרָאָכָט די צְוָרְעָקָן, אַוְיבְּ די גְּרָאָנָאָטָן זַוְּנָעָן גּוֹט אַרְמְגַנְגְּהַיְלָט מִיט די שְׁוּעָרָעָר בְּרַעֲוָנָטָן... ער בְּיוֹזָרָט זַיִן — אֲצְוִיקְנְגַהְאָלָטָן בְּיוֹזָרָן זַיִן אַזָּא — ווָאָס ווּלְפְּאָרְדְּעָקָן זַיְינָס אֲשְׁוָאָקְסִית, אֲפֿלוֹצִים דִּירְקָעָן גְּנַעַרְתָּרָט: קִיּוֹטָן:

— הוֹרְנוֹזִין! וַיְיַהְיָה ווּעַט אַיְיךְ זַיִן, אַוְיבְּ די גְּרָאָנָאָטָן ווּלְלָן כָּאָפָּן אֲזְשָׁאוּרָר פֿוֹן דָּעַם... .

דָּאָס ווּלְלָן ער דָּעַרְמִיט, אִינְגְּנְטְּלָעָר, זַיִן אַלְיָוִן גַּעֲבָן גַּעֲרָכְט, פֿאָרָ-וָאָס ער לְאַזּוֹט דָּאָ די יַידְן אַזְׁוִי לְאַנְגָּג שְׁטִיְין אַיִן זַיִן הַלְּאָעָר... נִשְׁטָט אַלְעָ-פְּאָרְשְׁטִיְיָעָן אֲבָעָר זַיִן אַוְיסְרִיָּה. אַיְינָעָרָן פֿוֹן דָּעַר גַּרְוָפָעָנָעָט זַיִן אַן מִיט דָּרְיִיסְטְּקִיָּט אָוֹן הַיְבָט אִים אַן אֲפֿצְוּנְטְּפָרָעָר: — ס' אַיִן, נִשְׁטָט מַעֲגָלָעָר, הַעָר מִיסְטָעָר... דָּעַר דָּעַן פְּאָרְגְּנִיסְט די אַוְינָן. מִיר קַעַנְעָן נִשְׁטָט באַמְּעָרָקָן, ווּלְלָן דָּעַר ווִינְטָה הַיְבָט אַוְיָה דָּעַם בְּרָעָ-זַוְּנָט... .

זַיִן זַאֲגָן טְרָעָפְט אֲבָעָר אִין זְשֻׁלְּיַנְּסָקִים אֲצְוִוִּיטָן פֿינְטָל. ער פֿילְטָן, אֹז זַיִן זַוְּנָעָן גַּעֲרָכְט. ס' אַיִן אֲבָעָר אֲגַעְתִּיקִיָּט ווָאָס זַיִן הָאָבָּן גַּעַ-בְּרַעְנָגָט צָוָם אַוְיסְדָּרָק, אֲיִדְיָוָשׁ מַוְיל הָאָסְטִיךְ עַס גַּעֲזָגָט אַן ס' אַיִן שְׁוֹן נִשְׁטָט מַעַר יַעֲנֵץ אַיְנָעָר גַּעֲפָל זַיִן, פֿאָרָ ווּלְכָן ער דָּאָרָף זַוְּכָן אֲבָרָ-רְעַכְתִּיקְוָנָג... ווּרְעַטָּר ער שְׁוֹן בְּיַיָּוֹאָפָּה זַיִן אַלְיָוִן, פֿאָרְוָאָס ער הָאָסְטִיךְ זַיִן גַּעֲנוּמָעָן אַיִן אַכְּטָן. דָּעַר גַּעֲדָאָנָק פֿוֹן דָּעַט זְשָׁאוּרָר אַוְיָה די גְּרָאָנָאָטָן ווּרְעַטָּ-צְוִירְקְנְגַהְאָלָטָן פֿוֹן עַמִּיצָן אַיְנָעָוְוִינִיקָן... וּוּלְלָן ווַיְיסְטָן, אֲפָשָׁר זְשָׁאוּרָן

אויך זיין, ביומ שלעפּן דעם יאך אינמיין אוז באחלחידיקן שלאקסידעגען? באכל אבער גיטס עס אים א צי אין דער צווויטער זויט פון וואגן; די ליוננט האט זיך דארט חוצפההיך א הוייב געטונג! זיינע אונגעהייבגע גע-דאנקען בליבין אויף יענקם ארט, וו ער איז פריער געשטאנגען. מיט זיין צערירן זיך, גיט זיך אויך איננווינוק עפּעס אוז שארפּן איבערטריס... זיין קול באקוומט אויפּאמאל דעם רעוועדריקן טאן פון ווילד-שרוייאקער אכזריות:

— פֿאַרְאָרְעָד מִיר נִישְׁתַּחֲדֵשׁ דַּי צִוְּנִין! בַּיְ מִיר ווֹלְט אַיר סַאַבָּאַטָּאַזְשָׁטְרִיבְּן? ווֹאַסְ? אָוָן שְׂוִין פֿאַלְטָט ער צו זַיְן, מִיט דַי דְּאָרָעָה הענט ווֹל ער באַטְשָׁאַלְעָאַלְעָאַלְעָאַל אַיְן מָאַל אַנְכָּאָפּן בַּיְ דַי הַלְּדוּזְעָר אָוָן אַרְוִיסְוּזְאַרְפּּן:

— מאָרְשָׁ פָּוּן דַּאַנְגָּעָט! ווֹאַן!

דאָס מאָסְקִירְטָע פֿינְטָלְעָע מענטש האט זיך שנעל אויסגעלאַשָּׁן. די יידן פרָאַלְעָן שנעל אויף די טְרִין אָוָן פֿלְיוּעָן אוועק מיט זיינער שׂוּעָרָן, אַיְידָה זערנעם יאָר. אַ ווַיְנְטָל טְמָט שנעל אַ שְׁפִּיְאָרִין דְּוֹרֶךְ דַעַר אַפְּעָנָעָר טְוִר, זְשֻׁלְּיְנְסְּקִין גְּלִיְיךְ אַיְן פְּנִים אַרְיִין. דַאָס צְעִירִיכְט אַיְם. די יְידָן זענען שְׂוִין אוועק. דַעְרְפָּאָר אַבְּעָר בְּלְאַקְעָט זַיְן גַּעֲשִׁרְיָאָרִין. די טִיר האָקְט זַיְן אָוָן נעט אַרְיְינְטְּרִיבְּן אַ פֿוֹגְּנְגָּעָר אַרְיִין. די טִיר האָקְט זַיְן שנעל צו אָוָן אַ שְׁטִיךְ ווֹנָט בְּלְיְוִטָּט אַיְן דַעַר האַלְעָא, גְּלִיְיךְ ווֹי מַעַן ווֹאַלְט דַעַם ווַיְנְט אַיְן דְּרוּיסְן אַפְּגָּעָה אָקְט אַן אַבְּרָה.. אַפְּשָׁר דַעְרְפָּאָר פֿאַרְגִּינִיט ער זיך דַאָרָט אַיְצָט אַיְן אֽוֹז וְלִילְלָה? אַ כְּלִיאָפְּ רָעָנָן קְלָאָפְּט אַרְיִין בַּיְ אַיְן די שְׂוִיבָן אַרְיִין, ווֹי ער ווֹאַלְט דַא עַמְּצִין גַּעֲדָרָט מִיט אַסְכָּה, מיט אַ נְקָמָה פֿאַר עַפְּעָם. מַעַן הַעֲרָת דַעַם ווֹינָט ווַיְוִיט נַאֲכָלְוּפּן דַעַם אַפְּהִילְךְ פָּוּן די קְלָאַפְּנְדִּיקָע רְעִדָּה, בַּיְ מַעַן הַעֲרָת זַיְן נַוְשָׁט מַעַר. קְלָאָפְּט דַעַר דְּרָעָן אָוָן קְלָאָפְּט, בַּיְ אַוְיךְ ער ווֹוְרָט מִיה. מַהְעָרָת אִים נָאָר ווַיְוִינָעָן מִיט דִיקָע טְרָעָן בַּיְ די ווֹאַסְעַרְדְּרִינָעָס פָּוּן דַעַר האַלְעָא. ווֹוְרָט שְׁטוּל. מַעְכָּלָע קְרוּ-טְשָׁעָט זַיְן אַיְן, זְשֻׁלְּיְנְסְּקִין זַאְל אַיְן אִים נִישְׁתַּחֲדֵשׁ דַעַם יְיד. אַבְּעָר יְנָעָר שְׁפְּרִיוּזָט שְׁוֹן צְוִירָק אַבְּעָר דַעַר האַלְעָא, אַיְוּלָט זַיְן דַעַר ווֹוְנָט בַּיְ די טִישָׁן אָוָן ווֹאַרְפָּט עַמְּעָצָן צַו אַיְן הַלְּ זְיִינָעָ קְלָעְרָנִישָׁן:

— הַיְנְטִישׁ בְּלוֹטָן! ווֹאַלְגָּעָרָט זַיְךְ אַיְן אַלְעָא צְרוֹת, אויף זְאוּוּעָרָכָעָם אָוָן קְרִינְט נִישְׁתַּחֲדֵשׁ קְיֻזְן פֿאַפְּלְעָקְסִיעָה... זַיְ שְׁלָעָפּן אָוָן שְׁלָעָפּן — אֽוֹזְוּ זַיְ אַוְיךְ גַּאֲמָס פֿלְיוּגָל גַּעֲטָרָאָגָן.

III

ווע אין יעדער האלע, האט מען אויך דא אויסגעטויולט פאר די ארד בעטער די פאברוק-יזופ צו מיטאג. א גרויסער טויל פון די ארכבעטער זע-געגען פון ריויכער היימן און זיך מיטגעברעננט פון שטוב געשמאָ-קע ביסנס. זוי האבן דערפֿאָר דאס עסן פון בלעכל נישט גענומען. אויך די אָרְעַמְעָרָע אָרְכְּבָּעָטָרָה האָבָּן די פָּאָרְקוּס-יזופ נישט גענומען אֵין מְוִיל אָרְיִין, הָגֵם מען האָט פָּאָר די פּוֹיְלִישָׁע אָרְכְּבָּעָטָר גַּעֲלָאָכְּטָבָּעָטָר אָוֹן גַּעַשְׁמָאָ-שְׁמָאָקָעָר. האָט מען טאָקָע אֵין די ערְשָׁטָע צִוְּיָוִתן צָוְרִיקָעָטָרָאָן אֵין דער קִירְאָרְיִין פּוֹלָע קָעְסָלָעָן. דָּאָס גַּעֲלִיבָּעָנָע האָבָּן די קִירְאָרְיִין צְוְיִיטָן טָאָג צָוְגָעָמִישָׁט צָוָם יְדוּשָׁן עַסְן אָוֹן גַּעַהָאָט די מְעַגְּלָאָקְיָוִת צָו גַּבְעָנָעָן פְּרָאָדוֹקָטָן. טִילְמָאָל האָט מען דָּאָס עַסְן אוּסְגָּעָנָאָסָן גַּעַבָּן דער האָלָע אָוֹן עַס זְעַנְעַן שְׂוִין גַּעַוָּעָן אָפְּלִיאוֹ אָזְעַלְכָעָן יְהָדָן, וְוָסָס האָבָּן גַּעַוָּסָט, וְעַן מעַן גַּיסְטָאָרוּס. דָּאָן האָבָּן זְוי זיך צָוְגָעָנָבָעָט צָוָם מִיסְטְּקָאָסָטָן אֵין אָפְּגָנָעָר. עַקְטָט דָּאָס אָרוּסָגָעָנָסָמָעָן עַסְן.

בִּיסְלָעָכְוִיּוֹן האָבָּן זְיך אָבָּרְדָּה די יְהָדָן גַּעַנוּמָעָן זְוִיכָן אַ וּוּנְגָן צָו דָּעָר האָלָע אָלִיּוֹן. דָּאָס אִיז אָמְבָּעָסָטָן מְעַגְּלָעָד גַּעַוָּעָן אֵין דָּעָר מִיטָּאָגְדְּפִּוּזָע. בִּי טִילְיָא אִיז נָאָך דָּעָר גַּעַשְׁעָטָס-חֹוש נִשְׁתָּאָרְכָּבָּן. זְוי האָבָּן באָד וְוִוְוִין אַנְצְׁוּקְנִיבָּן קָאנְטָאָקָט מִיטָּדִי אָרְעַמְעָרָע אָרְכְּבָּעָטָר פָּוֹן דָּעָר האָלָע אָוֹן זְוי פָּאָרְגָּעָלִיָּונְט עַטְלָעָכָע צִוְּגָאָרָעָטָן פָּאָר אַ בלעכל זְוָפָּ. דָּאָס האָט אוֹיך אַוְפָּגָעָוָעלָט דָּעָם האַנְדָּלְסְ-נָעָרָוָו בַּיּוֹ עַטְלָעָכָע פָּאָלִיאָקָן. זְוי האָבָּן זְיך צָוָם גַּעַרְיוּת אַ בְּלִי, אִין וּלְבָרָר זְוי האָבָּן אַרְיָינָגָעָנוּמָעָן זְוִיעָרָפָּאָרְצִיעָא אָוֹן זְוי אַזְוָעָקָעָשָׁטָעָלָט גַּעַבָּן זְיך. וְעַן אַלְעָה האָבָּן שְׂוִין גַּעַנוּמָעָן זְוִיעָרָס אָוֹן אִיז נָאָך גַּעַבְּלִיבָּן אִין קָעְסָל, האָבָּן זְוי זיך דָּעָרָנָעָטָרָט אָוֹן גַּעַבָּעָטָן אַ צּוֹלָאָג. שְׁפָעָטָרָה האָט זְיך שְׂוִין יְהָדָר אַיְינָעָר אוּסְגָּעָזָבָט זְוִין יְהָדָן עַס אִים פָּאָרְקוּיָּופָט פָּאָר גַּעַלְטָט אָדָעָר צִוְּגָאָרָעָטָן. עַטְלָעָכָע פָּאָרְצִיעָס זְוָפָּה האָבָּן אִים, אֵין דָּוְרְכָשָׁנִיט, אַרְיָינָגָעָנָנָט דָּאָס זְעַלְכָעָ, וְוָסָס זְיוֹן טָאָגְלִיוֹן.

איְבָּרְדָּה אלְעָ „וַיְהִי“ האָלָעָט זְיך שְׁנָעָל פָּאָרְשָׁפְּרִוִּיט דָּעָר קָלָאָג, אֵז אֵין דָּעָר האָלָע 58 עַסְן נִשְׁתָּה די פּוֹיְלִישָׁע אָרְכְּבָּעָטָר די זְוָפָּה אָוֹן בִּי יְהָדָר מִיטָּאָגְס-פּוֹיוֹעָה האָבָּן זְיך גַּעַנוּמָעָן דָּרְיָעָן הַוְּנָדָעָטָר יְהָדָן מִיטָּ

ארויסגעשטארץ-הונגעריקע אויגן בי דער האלע, האפנדיך איז עם ווועט זוי געלינגען זוי אויסצובעטן בי עמייצן.

די, וואס האבן נאך עפערס פארמאנט, האבן זיך צונגענרייט אַ גראמעער קעסעלע, אויסגעקופט בי עטלעכע מאן די פארציעס זויירע און שפעטר אַ רומגענאנגען בי די ווארטנדיקע רײען, אַ דער מיטגעגעמען עם אין באָך אונן דעקלאלמירט: קויפט פֿוּלִישׁ עַסְנֵן בְּנָמָנוֹת, זוי פֿוּלִישׁ עַסְנֵן — מoit פֿוּלִישׁ אונן פֿעַטְלִישׁ! דערפּון האט זיך געשפּאן אַ שנאה צוישן די, וואס האבן גָּרְנִישֶׁט, מoit די וואס האבן צו באָצָאַלְן אונן אויסקופּין... אלע טאג זענען הונדרטער מענטשן געלען אַוּפּון גָּרוּזֶן פֿלָאַזִּין, נישט וויט פּון דער האלע, געקודט אַהינցו מoit פֿאַרְחַלְשַׁטְעַ אַוְגַּן אונן געמאָז וְזַיְדְּן וְעַטְקָן מoit די בערג אַיְגַּעגען קלְלוֹת פֿאַר די, וואס האבן געוויזן דעם וועג פּון באָצָאַלְן:

— אַז פֿאַרְבְּרַעַנְט זָאַלְן זוי וווען! דאס זענען נאך יידַן! וְאַלְטָן זוי נישט געווען צעריעיץ זוי די העלדזער מoit געלט צוֹלִיב זַיְדְּן מסחרים — אַיז נאך מענְלָעַך געווען צו באָפּן אַמְּאַל אַ טְרָאַפּן אַן אַזְוִי... אַזְוִי מִידְן אַעֲבָדְלָו די גוּטוּ גָּוִיָּם, אַז די יידַן זענען אַנְגַּעַשְׁתָּפְטַמִּיט גַּעַלְט אַן קענען באָצָאַלְן... אַן באַזּוּנְדָּרָס, אַז זוי קענען עפערס האבן דערפּאָר —

צוֹלִיב וואס זָאַלְן זוי עם אַוּקְשַׁעַנְקָעָן? נישט אַיְנָמָאל האבן זוי זיך געוואָלַט וואָרְפּון אוֹפּ יְעַנְעַ, שְׁלָאָגָן אַן אוֹיסְגִּיסְן זוי די גַּעַפְּוִיטָעַ סְחוּרָה; קִיּוֹן כּוֹחַ צוֹ פֿאַרְפּוֹרָן גַּעַלְעָנָן אַיז אַבָּעָד נישט געווען. זוי האבן אַפְּלָו קִיּוֹן כּוֹחַ נישט גַּעַהָט צוֹ רְעִזְגִּינְרָן פּוֹן אַטְדָּעָר האַפְּעָנוֹנָג, עפָּעַם צוֹ באַקְוּמָן. ווי נאָר עס אַיז גַּעַסְמָעָן די שעָה פּוֹן מִיטָּאָגָן, האט עס זוי גַּעַצְוִינְגָּהָן, ווי מoit צוֹאַגְּגָעָן. זענען זוי אַזְוִי גַּעַלְעָנָן מַחְנוֹתוֹיוֹין אַן גַּעַוְאָרָט — בְּזַוְּ די צִוְּתָ אַיז אַרְיָבָּעָר... אַפְּשָׁר האט זוי¹ גַּעַשְׁטָאָרְקָט שְׂוִין בְּלִוְיָוּ דַעַר בְּרַעַקְלַעַג וְזַוְּ אַיְם אַז הַיִּנְטָ וְוַעַט אַ פְּאַלְיָאָקָס הַארְץ אַיְבָּעָרְגָּעָנוּמָן וְוַעַרְן; אַז עַר וְוַעַט גַּיְכָעָר וְוַעַלְן אַוּקְשַׁעַנְקָעָן ווי פֿאַרְקָוּפְּן... אַן יַעֲדָעָר פּוֹן זוי האט גַּעַהָט אַז דאס דערוועקְטָעַ רְחַמְנָתִיפְּצָל וְוַעַט זִיךְרָאַד צַו אַיְם דַעַר-קִיְּלְעָן? וועַר וְוַיְסָט? סְאַיז נאָר גַּעַוְעָן צוֹ באַמְּעָרָקָן, אַז טְרָאַז דעם וואס זוי זענען שְׂוִין אַזְוִיְפְּלַעַג אַזְוִיְקָעְנָאָגָעָן אַנְטְּוִישָׁטָעַ צוֹ דַעַר אַרְבָּעַט,

קַמְוָעָן אֲבִיזִיסְפּֿעָר לְיִוְידִיקִיט אַוְפֵּן הָאָרֶץ — זָעַנְעָן זַיִ מַאְרָגָן וּוּדְרָעָ גַּעַד
קַומְעָן, זָעָן כָּאַטְשׁ מִיטָּ דַי אַיְוְגַּעַנְעָן אַוְיָן דָּאָס אַרְטָ פָּוּן וּוּאַנְעָטָ עַס קַעַן
זַעַק אַפְּרִיטִין אֲשְׁטוּקָל עַסְבָּאָרָעָרָ נַס אָוָן עָרָ זַאְל קַומְעָן אַחַעַר צַו פְּלִיעָן,
אוּוּבָ אַפְּלָוּ עָרָ קַומְטָ נִשְׁתְּמָ... .

הַיּוּ עַזְבָּדָא פָּוּן אַוִיסְטִילָן דַי זַוְפָּ פָּאָר דַעַר הַאַלְעָה הָאָט זְשָׁעַלְיִינְסְּקִי
אַיְבָּעַגְעַנְעָבָן דַעַם הַוִּיכָּן טַש אַפְּ, אֲבִיזְעָר גַּוִּי, וּוּאָס הָאָט גַּעַהְלָמָן
איַז אַיְזָן שְׁרִיוּעָן כִּוּט זַיִן הַיְּזָעִירְקָעָר שְׁטוּמָע. נִשְׁתָּ אַיְוְגַּמְאָל הָאָט אַכְבָּעָר
אַפְּלָוּ טְשָׁאָפָּ נִשְׁתָּ גַּעַקְעָנָטָ מַעַר צְוּוּן דַעַם צַעַר פָּוּן דַי יִזְׁדָּן, וּוּאָס הַאָבָּן
זַיְקָ גַּעַקְנוּיְדָעָרָט אַוְפֵּן גַּרְאָזָן אַקְעַגְּנָאָבָּעָר, אַיְן פָּאַרְמָאָטָעָרָטָן הַוְּנָעָרָ;
בְּפָרָט אַיְן דַי עַרְשָׁטָע צִיְּטָן, זָעָן עַס אַיְזָ אַיְם אַוִיסְעַקְעָמָעָן צְרוּקָ צַו
שְׁלָעָפָּן אַיְן קִיךְ אַרְיוֹן הַאַלְבִּיְּפָלָוּ עַקְסָלָעָן. עַר הָאָט דַעַרְבָּאָר אַוִיסְעַטְיִילָט
דַי פָּאַרְצִיעָס אַזְן דַאַן צְנוּגָנָאָגָעָן צַו דַי יִזְׁדָּן, זַיְקָ אַוִיסְעַזְוָכָט עַטְלָעָכָעָ פָּוּן
זַיְיָ, זְוַעַלְכָעָ עַר הָאָט מִיטְנָעָרָפָן מִיטָּ זַיְקָ. עַר הָאָט זַיְיָ גַּעַנְעָבָן פָּוּלָעָ בְּלָעָכָי
לְעַעַעַסָּן, אַמְאָל אַיְיךְ גַּוְתְּמוּטָקְ צְנוּגָלְיִוְגָּט אֲבָרוֹקָן דַי לְיִדְקָעָ קַעְסָלָעָן אַיְן
קַעְרָפָעָר אַזְן זַיְיָ בְּאַפְּלָוּן שְׁפָעָטָעָר אַפְּצָוְרָאָגָן דַי לְיִדְקָעָ קַעְסָלָעָן אַיְן
קִיךְ אַרְיוֹן... יַעֲדָעָס מַאְל וּזְעָן עַר הָאָט זַיְקָ בְּאַוְיָזָן הַאָבָּן אַלְעָן גַּעַבְעָטָן, גַּעַר
וּוּיְינָט, גַּעַשְׁרִינָן... פָּוּן אַיְם הָאָט מַעַן זַיְקָ אַיְבָּעַגְעָוָוָאָרָפָן צַו אַנְדָעָרָעָ פָּוּן
דַעַר הַאַלְעָה, זְוַעַלְכָעָ הַאָבָּן זַיְקָ צְוָפְּלִיקְ גַּעַנוּמָעָן דַעַרְנָעָנָטָרָן, הַאַלְטָנְדִּיק
זַיְיָעָר. פָּאַרְצִיעָס אַיְן הַאָנָט. דַי שִׁין פָּוּן אֲחַפְעָנָגָגָה הָאָט שְׁאַרְפָּעָר גַּעַמְאָכָט
דַעַם הַוְּנָגָר. זָעַנְדִּיקְ דָּאָס בִּיסְלָעָן בַּיִי יַעֲנָעָם אַיְן הַאָנָט, הָאָט עַס בַּיִי
אֲסָךְ אַוִיפְגָּעוּוֹקָט אַזְאָ צְיַעַנְיִשְׁ אַזְן גַּעַרְיוֹצְטִיקִיט, בַּיִי עַס הָאָט זַיְקָ אַוִיסְטָ
גַּעַוְיָזָן, אַז אַז דַעַם עַסְן וּזְוַעַלְזָן זַיְיָ שְׁוִין מַעַר נִשְׁתָּ קַעְנָעָן אַוִיפְשָׁטִין אַז
אַזְוּקָנִין, נַאֲרָ פְּלָאָצָן אַוְיָפָן אַרְטָ. סַתְמַעַס אַז אַז, זַיְקָ אַז דַו וּוּוִיסְטָ, אַז
יַעֲנָעָר וּוּטָמָע אַז זַיְבָּעָר אַז אַוִיסְפָּעָן, אַז נִשְׁתָּמָעָבָן בְּכָחָ אַזְוִי יַעֲמָרְלָעָד
מִשְׁנָעָן צַו מַאְכָן; בְּשַׁעַת אַכְבָּעָר עַס אַז אַז דַי מִינְדָּסְטָע אַיְלוֹזָעָ, אַז דָּאָס
עַסְן קַעַן זַיְקָ וּוּרָן דַי זַיְיָ — וּוּרָטָ דַי פְּסִיכִיק אַזְוִי אַגְּנָעָשָׁרָקָן, בַּיִי
עַס וּוּיְזָט זַיְקָ אַזְוָמָ, אַז קַיִן צְוִוִּיטָע דַעַטְוָנָגָן, אַוִיסְעָר דַעַם, אַז נִשְׁטָמָ...
— אַזְוָקָ אַזְעַלְכָעָמָינְוָטָן פָּוּן מִשְׁגָּנָעָנָם הַוְּנָגָרָאָיִיסְבָּרוֹךְ. נִיּוּט דַי
מִעְנָטְשָׁלָעָבָעָ בְּאַרְעָכְנָטִיקִיט נִשְׁתָּ אַזְיָן גַּאנְצָן פָּאַרְלָזָרָן. טַיּוֹל זַוְיָוָסָן נַאֲרָ
דַאַן דַעַם חַשְׁבָוֹן, אַז אַוִיסְטָ וּוּטָ יַעֲנָר בִּישָׁטָ גַּעַבָּן; עַר הָאָט דַאַר אַכְבָּעָר

נארכינשט צו באצאלן! און דאס עסן מ ו ז ער איזט האבן, די גערוון פירן שוין צו ביז דעם סאמע שפיז פון מענטשלעכער אויסחהאלטערודרי קיטט... ניט מען פון זיך אווועק אלצדיניג, אלזין געווען אזעלכע, וואס האבן אונגשניטן פון זיך דעם קאמפלעט קנעפלעך, די שטיקלעך הויז וואס קעד נען נוצן פאר א לאטע צו לוייגן... און וואס נאך וואלט מען דען נישט אפה געגעבען, ווען מאֶזאל האבן?

האבן טיל פון די פויליש האלע-אָרבגעטער דערזען איין דער זויערעד קיד-זופ א גומ געשפט. צוליב דעם האט זוי פאָרדראָסן אויף דעם הויכן משאָפ, וואס נעט און שענט אווועק די יידן איזונס, פאר וועלכן מאַקען נעמען געלט. האבן זוי אָרְמְגָעַשְׁטָעַלְטָה די קעטלען בײַם אויסטהיילן, איבער-געווארט אלעמען און ווֹידָעָרָמָל אָונְטָעָרָגָעָשְׁטָעָלְטָה דאס געשיר:

— נים אַרְיוֹן!!!

תשאָפ איין געליבן איין אָפָּרְלָעָנְגָהִיט: דארטן שטייען די אָוָם-גָּלְיְּקָלְעָבָע און זוי בעטן זיך אָזֵז מיט זויער שטומען ווֹינְקְלָשָׁן פון ווֹיְנְטָס! אָבער דאָ קָוּסָן שָׂוִין אוֹוָה אִים אָוִינְגָן מיט שנאה. יעדרעס וואָרט זיערט אָזָן נישט קִיּוֹן בַּיּוּטָעָן נָאָר אָ בְּ אַפְּעָל, וואס שנויידט אָרְיוֹן זוי מיט מעסערט:

— דו קענטט זיַין אָגָּטָעָר מיט דַּיְּנָעָם, אָפְּלוֹ צוֹ דיְּזָוִידָר. ס'איַן דִּיְּוָן זאָך. אָבער דאָ אָזָן דאס עסן געלבענט געווארן פאר פָּאַלְיָאָלָן פון דער האלע, פאר אָונְדוֹן פָּאַרְשְׁטִוִּיסְטָה... אַלְזָאָן, נִים אָרְיוֹן, זאנט מען דִּיר...

די ערשטע ציַוְתָּן אָזָעָר צָעַטְמָלָט גָּעוּוֹאָרָן, גָּעַקְנִיּוֹטָשָׁט מִיטָּמָפָן שְׁמַעַרְוָן אָזָוּ נִישְׁט גָּעוּוֹסָט וְוָאָס צָוּ טָוּן; ער האט אָפְּלוֹ גָּעַפְּרוֹוֹס אָפְּעָד לִירָוּ צָוּ זָוִיעָר וּוֹשְׁרְגְּגָעָפְּלִיּוֹן:

— מענטישן! אִיר האט דָאָך גָּעָנוֹג עַסְנָן בְּיוֹ אַיְּיך אָזָן די הַיּוּמָן... אָזָן זַיְּ דָאָ קְרָאָפְּרִין פָּאָר הַוּנְגָעָר... אָזָא בִּיסְלָמִיסְטְּ-זָוָאָסָעָר רָאַטְשָׁוּעָט זַיְּ דָאָך דָּאָס לְעַבְּנָן... מענטישן, באָרָעָבָן נָאָר!...

פָּאָר די אָרוֹמְשְׁטִיוֹנְדִּיקָע אָזָוּ אָבער פָּאָרְדָּעָכְטִיש גָּעוּוֹאָרָן תשאָפָס מִיטְלִיּוֹד. ער אָזָן גָּעַשְׁטָאָנָגָעָן, גָּעַקְוָקָט אָוָף זַיְּ אָזָן נִישְׁט גָּעַקְעָנָט מִשְׁגָּגָה

זיוון, וואס מיט זיו קומט דא פאָר. פון אלע זיויטן זענען דערוועיל געפלויגן
שטעכַּיקע, נוּפְטִיקָע רֵיְיך:

— דוג, יידזֿ-משרת, וויסט נישט, זעט אוייס, אוֹוָה ווועלכָּר ווועלט
דוֹ לְעַבְסָט... אַ נְיָעָר בְּעַלְרָחְמָנוֹת גָּרוֹ! מענטשָׂן מאָכָּן גָּאלְדָּ פָּוּן יְזִיכְשָׁע
זָאָכָּן; אַנְדָּרָעָ זָוִיפָּן שְׁנָאָפָּס אָוּפָּן חַשְׁבָּן פָּוּן יְדִיכְשָׁע
שְׁטָעָלָן צָו אַיְזָן דַּי שְׁטָעָט... זָיו האָבָּן גַּעֲלָת אָזָן צַוקָּעָר... אָזָן דַּא גָּאָר —
ニישט גענונג, וואס דַּו פְּינְצְטָעָרָסְט אָפָּגָאנְצָעָז טָעָן אַיְזָן דַּעַר פָּאָרָזָק —
מוֹזָטוֹ זָיו נָאָךְ אָוּעָקָגָעָבָן דַּי... עַסְּזָן... זָיו ווּלְעָן שְׁוִין צְרוֹגָות האָבָּן בַּיִּ
דיַר, דַּי וְשִׁידְקָעָם — ווּעַט זָיךְ זָיו אַוְיסָוּיְזָן, אָזָן גַּעֲפִינְעָן זָיךְ אַיְזָן אַ
פְּעָנְסִיאָנָאָט. אַוְיבָּ עַם בְּלִיְבָּט אַיְזָן קָעָסָל, וּוּיְלָאַסְּקָעָמָן נִישְׁט —
טְרָעָטָן זָיו דָאָס חָלָק זָיוּירָם אָפָּ פָּאָר אַונְדָּן, נִישְׁט פָּאָר דַּי וְשִׁידְקָעָמָן...
קִיְּין גְּרוּוּסָעָר דְּבָרָן אַיְזָן טְשָׁאָפָּ נִישְׁט גַּעֲוָן. קִיְּין וְוּבוֹחִים מִיטָּ דַּעַר
גַּאנְצָעָר בְּאָפְטָעָה האָט עַר אַוְיךְ נִישְׁט גַּעֲקָעָט פִּירָן. האָט עַר רְעוּזִינְגָּרָט.
נָאָר טִוְּלָמָּאָל האָט עַר נָאָךְ אַרְבִּיכְעָרָגָוָאָרָפָן צָו דַּי יְידָן אַ מִיטְלִיְּדְ-בְּלִיָּק.
זָיוְיָה האָבָּן אִים אַוְיְגָעָכָאָפָט אָזָן וְזָיו גַּעֲזִוְּגָעָנָעָ פָּוּן אַמְּגָנָעָט זָיךְ אַלְאָזָן
געַטָּוֹן צָו אִים. עַר האָט זָיו אַבָּעָר גַּאֲרָנִישָׂט גַּעֲקָעָט גַּעֲבָן אַזְּן דַּעַרְשָׂאָקָן
צְשָׁפְרִוִּיט דַּי הַעֲנָתָן:

— אַבָּעָר מַעֲנָטָשָׂן, אַיְזָן קָעָן אַיְיךְ גַּאֲרָנִישָׂט גַּעֲבָן, מַעֲנָטָשָׂן!
די מַעֲנָטָשָׂן האָבָּן אַבָּעָר אַוְיְגָעָכָאָפָט זָיוְיָה טְרוּעָרִיקָן טָאָן, גַּעֲדָעָנְקָט
דָּעַם בְּלִיךְ זָיוְינָעָם — וואס האָט כְּמַעַט גַּעֲרוּפָן — אָזָן גַּעֲזָעָן דָּעַם פּוֹלָן
קָעָסָל, נָעָבָן ווּלְעָכָן עַר שְׁטָיוּיט — האָבָּן זָיוְיָה אַנְגָּעָהָוִיכְן וְוּרָאָן צְוָדְרִינְגְּלָעָה,
בָּעָטוֹן אִים, ווּיְיָנָעָן... אַ פּוֹלָ קָעָסָל עַסְּן, פָּוּן ווּלְעָכָן מַעַן נִשְׁטָן אַיְזָן
דַּעַר דַּי, מַוְזָּן צְוָעָמָעָן דָּעַם חָוָשָׁ פָּאָר זָעָן אָזָן פָּאָר שְׁדַּיְזָן בַּיִּ
די וואס צְיָעָן זָיךְ צָו אַטְרָאָפָן זָוָף, ווּיְזָוָּא אַחֲמִילְשָׁ נְלִיקָּה... האָט עַר זָיךְ
גַּעֲנוּמָעָן אַוְיְגָעָנָן, טְשָׁאָפָּ: פָּאָרְרוֹוָאָס פָּאָרְשָׁטְיוּעָן זָיוְיָה אִים נִשְׁטָן? וואס
וּיְזָוָּא זָיוְיָה פָּוּן אִים? עַר קָעָן דַּאָּרָ נִישְׁטָן צָו הַוְּנָגָעָ-זְוּלְדָּעָ מַעֲנָטָשָׂן קָעָן מַעַן
אַבָּעָר נִשְׁטָן אַפְּעָלִירָן מִיטָּ קִיְּין לְאָגִינְק; בְּפָרָט מִיטָּ אַלְגִּינְקָ פָּוּן אַ טְשָׁאָפָּ,
וואס לִינְגָט אַיְזָן האַלְכָּעָ טְעָנָרָ, זָוִיפָּן זָיוְינָעָ וְוּרָטָעָר פָּאָרְבָּיָ זָיוְעָרָ גַּעַדְ
דָּאָמָּה, ווּיְדַיְּ שְׁאָטָןָם, וואס שאָרָן זָיךְ אַוְיךְ דַּי שְׁפִּיאָה גַּעַל אָזָן לְאָזָן גָּאָרָ
ニישְׁט נָאָךְ זָיךְ אַיְבָּעָר... אַזְּאָהָנְגָעָרִיקָן קָעָן מַעַן נָאָרָה הַעַלְפָן אַדְעָר

פארטורייבן מיט קלעפַ, וואס ווארפַן זוי צוריך איזן אַינְסְטִינְקְטְיוּוֹעַר, נישט-בָּאַרְעַנְטֶעֶר פֵּאַ נִיְּקָ... האַט זיך טשאָפַ בִּיסְלַעְבּוֹיזַ גַּעֲנוּמָעַן צוֹ דַּי לְאַכְנְדִיקָעַ העַצְעַרְיעָן פָּוּן אלְעַזְוִיטָן:

— דַּוּן, וואס רְיוִיסְטוֹ זיך דעם האַלְדוֹן אָמוֹיסְטָן? דערלְאַנגַן זיך מִיטָן שטעַקָּן, מיט דער באַכְלָעַן! אַנדְרַעַשׂ וועַלְן זיך דַּיר סִיְּרוֹזַ נִישְׁתַּן לִיבְּן... סְחַאַט בַּיִּים גַּעֲפְּלָאַצַּט דָּאַס פְּרִימְיוּוּעַ גַּעֲדוֹלָה. וועַן ער אַיְזָן מִיד גַּעֲוָאָרָן פָּוּן אַוְיְזְקָלְעָרָן דער אַנְגְּלָאַפְּעָנָעָר מַחְנָה — האַט ער גַּעֲכָפָט דֻּעַם גַּרְוּסְטַן אַיְזְעַרְנָעָם לְעַפְּלָאָן גַּעֲנוּמָעַן האַקָּן אַיבְּעַר דַּי קַעַפְּ מִיט אַזָּא וּוְילְדָה קִיּוֹט, גְּלִיּוֹךְ וּוּאַ טִּיוֹוָל וּוּאַלְטָה זיך אַיִּם אַוְיְפָגְעוּקָטָם. אַרְוֹם האַט עַס גַּעֲדָנוּרָטָן פָּוּן פְּאַרְקְיַיכְטָעַ גַּעֲלַעְבְּטָעָדָס אַזְּן דער גַּעַשְׁרִיַּה פָּוּן דַּי צַעְבָּלָה-טִיקְטָעַ האַט זיך קִיּוֹם גַּעֲפָעָנָטָן אַדְרוּכְרִיסְטָן צְוִוִּישָׁן דַּי לְאַכְיִקָּעַ הַילְּכָן. זַעַן דַּי יַיְדָן גַּעֲוָאָרָן אַרְעַמְּרָעָט מִיט נַאֲך אַזְּן אַיְלוּוּעַ פָּוּן אַגְּוָטָן נַוְּיָּה... דַּאֲךְ זַעַן זַיְוִוְתָּעָר גַּעֲקָומָעַן שְׁטִיְיָן פָּוּן דַּעַר וּוּיְמָנָס, זיך צְקוּסָן אַזְּן וּוּאַרְטָן. נַאֲרָ צְוִוִּישָׁן זיך האַט מעַן אַלְיָין גַּעֲנוּמָעַן אַפְּשָׁוָאָקָן דַּי וּאַרְטָעַנְיָישָׁן אַזְּן בָּרְגָּעַחוֹרָטָן צָום וּוּפְלָטָן מָאָלָה:

— אַז מַעַן קָעַן נִשְׁתַּת האַפְּנָן אוֹפְּ קִינְעָם פָּוּן זַיְיָ... אוֹפְּ קִינְעָם נִישְׁתַּן...

IV

דערלְמִיט האַט זיך אַגְּנָגְהָוִיבָן דַּי עַרְשָׁטָעַ, פְּרַאַקְטִיְּשָׁעַ שְׁנָה מִיט אָ גַּרְוָנְטָן צוֹ דַּי יַיְדָן אַזְּן דער האַלְעָה. דָּאַס קּוּמָעָן אַזְּן בָּעַטְנָה אַוְיְפָגְעוּקָטָן אַזְּן אַפְּרַאַר שְׁנַצְיָים פָּוּן דער האַלְעָה יַעֲנָה, וואָס מעַן שְׁפִירָתָן צוֹ אָ קָאָן קָוֶר עַנְטָה, צוֹ אַזָּא וואָס קוּמָט מִיט זַיְוָן אַוְמְגָלִיקְלַעְבְּקִיָּט אַזְּוּעָקָט גַּעֲמָעָן אַפְּאַרְדִּינְסְטָל פָּוּן אַוְנְטָעָר דַּי הַעֲנָתָה. אַזְּן דער עַרְשָׁטָעַ רְיוִי האַט זיך דערלְמִיט אַיְבָּעַרְגָּעַנוּמָעַן דער שְׁלַעְגָּעָר אַזְּן האַלְבָּעָר אַוְפְּזָעָר סָאַדְזָא. עַרְשָׁטָעַ זיך אַפְּגָעָנְשָׁמְוּעָסָט מִיט נַאֲך עַטְלַעְבָּעַ „יַוְנְגְּלָעַד“ פָּוּן דער האַלְעָה, אַזְּן מַעַן זַאֲלָדָעָר צוֹ סּוֹפְּ מַאֲכָן אַזְּן נִשְׁתַּת דערלְאַזְּן, אַזְּן דַּי יַיְדָן זַאֲלָדָעָר אַפְּיָלוֹ פָּוּן דערְזָוִיְתָנָם. טַאַקָּעַ זַיְהָבָן טַשְׁאָפָן גַּעֲמָסָרָט: פָּאָר זַשְׁעַלְיַינְסְקִיָּן, אַזְּן עַרְשָׁטָעַ עַפְּעַס סְפָעַצְיַעַלְעַס סִימְפָאַטִּיָּעַס פָּאָר יַיְדָן. זַשְׁעַלְיַינְסְקִיָּן הַטָּעַט אַפְּיָלוֹ פָּרְיוּר אַזְּקָעָן, נַאֲרָ זיך נִשְׁתְּזִוְּיַסְנְדִיקָעַ גַּעֲמָאַכְתָּה: מַיְלָא, וואָס

טישאפעך פראוואעט דארטט פאר א שטייל! בכל האט ער די גראטען טויל פון זיין אכזריות ניכער אויסגעלאָדן אין שרוייען, שעלאָן און דראען. ווען אבער מען איז עס איים נוקומען זאגן — האט ער געמיות לאזן אין גאנגע זיין איסקאלקלולירטע, באָרבענטע מערדרערשטייט, אָפַלוּ בלוייז צולב א פשוטן חשבון: אין זי ז האָלע טאָר עס נישט געשען! באָלד וועלן אָרוֹמוּקְרִיּוֹן יְדִיעָות ווען אים, אָז עַר שְׁפָאָרְטָאָפּ דֵי זָוֶף פָּוּן דָּרָה האָלָע — אָוּוּפְּצָוּנָעָבָן דֵי יְזָדָן... עַר דָּרְלָאָזָט דָּרְצָזָן!

ער האט זיך דערפֿאָר אָונְטְּגָעָנְבָּעַט, אויף זיין קעציישן שטיינגר, צו טשאָפּס קעסָל, באָהָלָטָן זיך אַין קעמערל פָּאָר לְיוֹידְיקָעַ קעסְלָעָן אַין גַּלְיוּידָט וְוי פּוּקָם. אָז יַעֲנַדְרַה האט שְׂוִין גַּעַחַט אָוִיסְגַּעַטְיוֹלָט דֵי גַּעַוְוִינָרָן לְעַכְבָּעָ חַלְקִים, האט ער זיך אָרוּסְגַּעַרְקָט פָּוּן זיין באָהָלְטָעָנִישׁ, אַיבָּרָעָנְמָעָן דָּעַם טִיְּלָ-לְעַפְּלָן אַז זיך אָוְמְגַעְקָט מָטוֹן זַיְנָעַ שְׁפִיצְיָקְ-מְטוּרָפָעָן אַיְגָעָלָעָר אַיבָּרָעָן וּוּוּטְלָעָן פְּלָאָזִי. באָלָד האט ער אַז וַיְנָמָעַ גַּעַטְוָן מִיטָּן פִּינְגָּרָן צו דֵי יְדָן, וּוְאָס זָאָל באָוּוֹיּוֹן, אָז עַר דֵי פְּטָן... עַטְלָעָכָע אַירָעָנְדָרְיוּיסְטָעָה אַבָּן זיך גַּעַנְמָעָן רָוּקָן גַּעַנְטָעָר. ער האט זיך דָּאָן אַז וְעַנְדָרָעָן צו אַיְוָנָעָם פָּוּן זיין.

— הֵי, משָׁה! קָוָם אַחֲרָה נַעֲנָטָר... נָעַם מִיטָּדָיָן בְּלַעַכְלָן...

דר עַר יְדָה האט זיך דערגַּעַנְטָרָט פָּאָרְבִּיךְטִיק, נִישְׁטָ-וּוִיסְנִיךְ אַוְיָבָר עַר דָּאָרָף זיך צְרוּרִקְצִיעָן אַדְעָר אַזְכָּאָפָּן זיך וּוְאָס שְׁנָעַלְעָר, אַיְדָעָר אַנְדָּרָעָן וּוּלְן אָס אָוִיסְכָּאָפָּן... וּשְׁלָוִינְסִיקִי האט דָּעַרוּוֹיָל גַּעַנְמָעָן מִיטָּן לְעַפְּלָן אַזְנָבָן, אָרוּפְּצִיאָנִיךְ דָּאָס גַּעַדְבָּטָעָן אַוְיָבָן. בַּיָּם יְדָה האט עַס אַז גַּעַטְוָן אַזְנָבָן עַר אַזְנָבָן צְוּנְקָמָעָן. וּשְׁלָוִינְסִיקִי אַיְזָן דָּאָס מָאָל גַּעַוּוֹן וְזִיךְ אַזְנָבָן צְוּנְגָּלָאָזָן:

— שְׁרָעָס זיך נִשְׁתָּה... גַּיב אַחֲרָה דָיָן גַּעַשְׁרָיָן...

דר עַר יְדָה האט זַיְנָעַ אַיְוָנָעַנָּע אַוְיָנָן נִשְׁתָּה גַּעַגְוִוְבָּתָן: זַיְנָן כָּלִי אַז מִטְשָׁ אַיבָּרְגַּעַלְאָפָּן פָּוּן דָּרָגְנְדָרְטָרָט מַאֲסָעָ. דֵי גַּנוּיָס אָרוֹס האַבָּן עַס צְוָנָעָזָן מִיט בִּיאָזָן וּוּנְדָרָעָר אַזְנָבָן נִשְׁתָּה גַּעַקְעָנָט פָּאָרְשָׁטִין, וּוְאָס דָּרָגְנְדָרָט גַּעַנְדָר וּשְׁלָוִינְסִיקִי פְּרָאָוּעָט דָּאָפָּר אַשְׁטִיקָן. יַעֲנַדְרַה האט גַּעַמְאָכָט אַזְאָגָעָן עַרְנְסָטָע מִינָעָן, וְוי אַז וּוּוּלְטָוּר אַז אָוְמְגַלְקְלָעָכָע:

— נָנוֹ, זָאָלָן זַיְאָרָקְמָאָל וּוְיָסָן פָּוּן אַלְעָבָן!

באלח האט ער צורייק באמערכט, ווי דער זיך שטייט נאך אלז, אן איבעראשטער פון זיין אומגערכטן גליך און זיך ווידער צו אים וואראעם אַנְגַּעֲרוֹפֵן:

— און אייצט, מושען, גוי צורייק אויף דיין ארטט... שמיי נישט דא... ניין, דענק נישט! דו הערסט? גוי בלוייז צו י ע נ ע מ דארט און שיק אים אהער... אבער מאכט נישט און קיין לוייפעניש אויף מיין פאָפ... געדענטק!

ווען דער צווויטער ייך איז צונגעכוּמָעָן, האט ער ווידער באקומען א מאם עטן. די שקצים ארום זענען געשטאנען און די אוינן זענען זיך אַרְוִיסֶט געפראָבן. צוישן זיך האָבן זוי גענוּמָעָן ברומען:
— אט זעסטו! גוי קָלָאָן זיך פָּאָר אַ וְאַרְוִיסֶט! אוַיסְגַּעְהָעָרְט, צונען זאנט און אייצט — טוט ער פונקט פָּאָרְקָעָרְט... אָז סָקְ-הָכָל איז עס א משוגענער קָאָפ...

פונזוייטנס האָבן די יידן באמערכט, אָז דא איז עפֿעַס אָן ענדערונג. זענדיך ווי אויך דער צווויטער בְּ אַ קְ וְ מְ ט — זענען זיך געווארן האָט בערדישע, דרייסטער און זיך גענוּמָעָן רוקן גענטער... וְשֻׁלִינְסְּקִי האָט עס געזען און בלוייז מזריש זיך איבערגעווינקט מיט סָאָדוֹזָן. דענק האָט ער אַרְוִיסֶט געטוּן נאך אַיִינְקָע יידן:

— קינדרער, דא האָב איך שיין וויניק... נאָר געבען מײַן בַּיּוֹרָא שטייט נאך אַ פּוֹל קָעְסָל פּוֹן נְעַכְתָּן. ווילט איך נְעַכְתִּיק עַסְפָּן?
מער האָט מען נישט באָרָאָרְפְּט. די מענטשן האָבן גענוּמָעָן דְּרָעְנְגָעָן, שטייסן זיך... וְשֻׁלִינְסְּקִי האָט אַ זָּאָג געטוּן צו סָאָדוֹזָן:
— דָו, פִּיר זיך אַחֲנִצְוָן אָון גִּיב זיך אַיִן דער פּוֹלְעָר מאָס... איך וויל אַבער זען דעם יְעַנְיָקָן פּוֹן די הַוּרְנָזִין, ווֹאָס ווּלְעַן דָּארְט צּוֹפִיל פִּילְדְּרָעָן אָון רִוִּיסְט זיך, אוַיסְעָר דָּער רִיִּי...

דאָס שְׁטוֹפְּעָרִי אַיִן אַבער נִישְׁט מְעַנְלָעָך גַּעֲוּעָן אַפְּצָוְהַאַלְטָן. די מענטשן האָבן זיך שיין אלע געזען אַיִן דְּמִוּן מִיט אַנְגַּעֲפְּלָטָע כְּלִים. מען דָּארְפָּט נָאָר קָעְנָעָן זיין פּוֹן די עַרְשָׁטָע, באָקְוּמָעָן ווֹאָס פְּרִיעָר... וְשֻׁלִינְסְּקִי האָט דָּערְפָּאָר אַזְוִי ווי רְזַוְּגְּנִירָט:

— נו, פארפאלן... קומט אלע אריין אין דער האלע... אבער נאכּו
בָּאַקּוּמָן זָאַלְט אַיר זַיךְ אַלְעָ אַפְּטַרְאָגָן... אַיר הַעֲרָתָן?
די גַּרְוָעָע הָאָט זַיךְ אַלְאָזְנוּ גַּעַטְוָן נָאָךְ אִים מִיט גַּשְׁפָּאַנְטָעָר פְּרִיד.
די פָּאַלְיָאָקָן זָעַנְעָן גַּשְׁטָאָנָעָן אָנוּ גַּעֲוָאָרָט, וּוֹאָסְ דָּא וּוֹעַט וּוֹיְטָעָר זַיְן.
בָּאַלְדְּ הָאָבָן זַיךְ וּנְעַמְּעָן טְרָאָנָן בָּאַנוּמָעָן קְלוּתָן פָּוּן דַּעַר צְוּוּיְטָעָר זַיְיט
הַאַלְעָ-קָאָרִידָאָר... די פָּאַרְשָׁפְּטִיקְטָעָ יַיְדָן, וּוֹאָסְ הָאָבָן זַיךְ גַּעַוָּאָלָט פּוֹלְ
שְׁטָעַנְדִּיק אַיְכְּבָּעָרְצִיּוֹן אֵין וּשְׁלַיְנְסִיקִים גּוֹט הָאָרֶץ, זָעַנְעָן נָאָךְ גַּעַוָּעָן אוֹרִ
סְעָר דַּעַר הַאַלְעָ. לְוִוְתָן די גַּשְׁרָיוּעָן הָאָבָן זַיךְ אַנְגְּנָהָבוּן אַרְיָעָנִיטָן,
וּוֹאָסְ דָּאָרָט קְוּמָט פָּאָר אָוֹן זַיךְ גַּעַוָּמָעָן צְרוּקִיצְיָעָן. פָּוּן אַלְעָ זַיְיט זָעַנְעָן
אַבְּעָר גַּעַוָּמָעָן קְלוּפָן מִיט שְׁטָעַקְנָמָן אָוֹן אַיְזָנָס, וּוֹאָסְ הָאָבָן זַיךְ אַרְיָעָנִינָה
טְרִיבָן טִיפְעָר אֵין דַעַר הַאַלְעָ...
פָּוּן יְעַנְעָם טָאָג אָנוּ הָאָט זַיךְ אַנְגְּנָהָבוּן דָּאָס פְּיִינִיקָן יַיְדָן אֵין דַעַר

הַאַלְעָ 58. עַס אַיְזָן נִישְׁתְּגָעָן קִיְּין אָוּנְטָעָרְשִׁיד, אַוְיָב עַס אַיְזָן וּוֹעַר גַּעַד
שְׁוּמָעָן בְּעַטְלָעָן אָדָעָר קוֹפָן. וּוֹעַר עַס אַיְזָן צְגַעַמָּעָן נִעְנָטָעָר,
אַיְזָן אַזְוָעָק מִיט גַּעַבְרָאָכְבָּעָן רִיפָן. פָּוּן דָּאָרָט הָאָבָן זַיךְ יַעֲדָן
טָאָג גַּעַוָּמָעָן טְרָאָנָן יִדְרִישָׁ גַּעַשְׁרִיּוֹעָן. סָהָרָאָז מִיט זַיְנָעָן צְוּוִי גַּעַהְיָלְפָן:
דַעַר קְלִיּוֹנָר, 15-יִאָרִיקָעָר אַנְטָאָש אָוֹן בְּאַלְעָק, הָאָבָן אַפְּיָלוּ גַּעַכְאָפָט יַיְדָן,
וּוֹאָסְ זָעַנְעָן פָּאָרְבִּי, זַוְּיְוִוִּיטָן פָּוּן דַעַר הַאַלְעָ, אַרְיָעָנְגַעַשְׁלָעָפָט אָוֹן אִים
גַּעַבְרָאָכָן די בִּינְעָר. וּוֹעַן זַיךְ הָאָבָן זַיךְ אַוְיָסְגָעָוכָט זַוְּעָרָעָכָטָן, הָאָט
זְשַׁלְיָנְסִקָּי זַיךְ לְצִיְשָׁ לְסָטִיק גַּעַמְאָכָט אָוֹן זַיךְ אָוּנְטָעָרְגָעָבָן מִוטָּדְרָצָן.
די עַרְשָׁטָע טָעַג הָאָט אַפְּיָלוּ אַוְיָקָן דָּאָס נִישְׁתְּאַלְעָמָעָן אָפְּגָנְשָׁרָאָקָן.
אַיְוֹנָמָלָל, הָאָט גַּעַזְוִינָן יְעַנְיָקָעָל עַסְן, וּוֹאָסְ קִיְּנָעָר נִעְמָט נִישְׁתְּדָעָרְפָן,
גַּאנְעָן בָּאוּנְדָעָר. הָאָבָן אַרְום דַעַר הַאַלְעָ, אַיְזָן וּוֹעַלְדָל, גַּעַוָּאָקָסְ אַזְוִיפָל
גַּרְיָן-זַוְּעָרָעָעָר בְּעַרְעָלָעָר, מִיט וּוֹעַכְבָּעָמָעָן קָעָן זַיךְ אַוְיָד דֻּרְכָּאָפָן דָּאָס
הָאָרֶץ... וּוֹעַן אַבְּעָר עַטְלָעָכָע יַיְדָן זָעַנְעָן אַזְוִי לְאָגָג גַּעַשְׁלָאָגָן גַּעַוָּאָרָן מִיט
אַיְזָנָס, בַּיְזָן זַיךְ גַּעַשְׁטָאָרָבָן אָוּנְטָעָרְגָעָבָן פָּוּן סָהָרָאָז מִיט אַנְ
טָאָשָׁן — הָאָבָן יַיְדָן גַּעַוָּמָעָן צִיְטָעָר.

דַעַר קְלִיּוֹנָר אַנְטָאָש הָאָט אַפְּיָלוּ פָּאַרְשָׁטָאָנָעָן אַוְיָד זַיךְ רְצִיחָה אַוְיָסְ
צְנוֹצָן. עַד אַיְזָן גַּעַוָּעָן יְוָנָג אָנוּ דַעְרָפָאָר פְּרָאָטְעָזְוִירָט גַּעַוָּאָרָן פָּוּן זְשַׁעַר
לִינְסָפִין. עַר מִיט סָהָרָאָז הָאָבָן גַּעַוָּמָעָן שְׁמִיּוֹסָן אַוְיָד מִיְּדָלָעָר, וּוֹעַכְבָּעָ

זוי האבן אונגעטראפַן. האבן אנדרערע פון די מילדלעך געוזכט מיט אלע מיטלען צו מילדערן דעם פליינעם צאָרָן. ער האט זיך אויך שנעל אויסט געלערנט שלאָגַן יידַן מיט אַסְפַּצְיַעַן צילַן: זוי זאלַן זיך בי אַים אויסט קויפַן פון די קלעַפַּן. אַזְוִי אַרְוֹם האָט דער קליענֶר, בי ווינֶע 15-16 יאָר, זיך שווין דערווסט פון אלע תַּעֲנוֹגִים, וואָס אַ יִדְיּוּשָׁר פִּינִּישָׁר קעַן דערנְרִיךְן.

טראָץ אלען זענען נאָך פֿאָרט געוען טויל יידַן, וואָס זענען געקוּן מען שטיין פון דער וויטְנָס אַון אַרְבִּיגְּרָעָגְּוָאָרְפַּן זַיְעַרְעַה הַונְּגַעַרְקַע בְּלִיקְן צו דער האָלָע. פֿוֹנְקַט ווי דער אַרְוִיסְגַּעַטְרִיבְּעָנָרְ מַעְנְטֵשׁ בַּיְּ דַי טוּירַן פון נַיְעַרְן, אַרְוֹם ווּלְכַבָּע עַמְּ האָבָן זיך גַּדְרִיאָיט דַי מַלְאָכִיְחַבָּה, מיט אַנְגַּשְׁאָרְפַּטְעַ שַׁוְּרַדְן. טַיְלְמָאָל האָט מען זיך אויך דערוֹאָרט אוֹיָף אַ פָּאַלְיָאָק, וואָס אַיז גַּעַטְמָעַן פַּאַרְהָאַנְדָּלָעַן אַבְּיסָל גַּעַכְבָּאָז. האָט מען זיך גַּעַדְוָנְגָעַן אַזְוִי לְאָנָג, בַּיְּ דַעְרַ טַרְוּעוּרִיקָעַרְ קְלוֹנָגְ מַיְוָן גַּלְאָק הַאָט גַּעַרְוָפַן צַוְּרִיק צוּ דַעְרַ אַרְבָּעַט. דָאָן האָבָן אלע גַּעַנוֹמָעַן לְיוֹפַן ווי מַשְׁוֹגָעִים — הַגְּמָ מִידָּעַ, אַפְּגַעַשְׁטָאָרְבָּעַנָּעַ טְרִיטַם.

קאָפִיטָל פַּוֵּר

I

ווען מען האָט מעכְּלָעַן גַּעַרְעָנָגָט אַיְן דַעְרַ האָלָע 58, האָבָן שווין דַאָרט גַּעַרְבָּעַט צַוְּיִי יִדְיּוּשָׁר מַיְוָדָעַךְ. מיט אַים צַוְּזָמָעַן זענען אַנְגַּעַרְקָוּן מען נאָך צַוְּיִי יִנְגְּלָעַךְ אַון אַזְוִי אַרְוֹם אַיז גַּעַוְאָרָן אַ יִדְיּוּשָׁר גַּרְוָעָ אַיְן דַעְרַ האָלָע.

ווען די האָלָע אַיז נאָך גַּעַוְעַן אַ רַּיְזָן-פּוֹלִיּוּשָׁע, האָט דַאָרט שווין גַּעַדְוָנָגָעַט אַ לְאָנָגָע צִוְּתָאָט אַ יִדְיּוּשָׁר מַיְוָדָל ווי אָן אַוְסְמָנָאָט; דָאָס אַיז גַּעַוְעַן גַּוְטְשָׁע, די "קוֹוִינְקָעַ" פָּוָן דַעְם מִיטָּאַנְזִיקָּאָמְעַנְדָּאָטָן, קוֹוְפְּמָאָן. אַ מַּדְנָעַ זַאָךְ גַּעַוְעַן, ווי אַזְוִי אַט דַעְרַ הַוִּיכָּר שְׁלַעַגְעָרָה האָט לְיבָ גַּעַהָאָט דָאָס קלְיִינָעַ גַּעַפְּאָקְטָעַ מַיְוָדָל. יַעַדְן פָּאָרְנָאָכָט, נַאֲכָן אַרְוּמְשָׁלָאָגָן זיך מיט אַ האָלָבָן לְאָרָן.

גער מענטשן, האט ער זיך אועטגעשטעלט אומגעדרולדיך ביים טויער און זוינע גרויסע, גריין-גולדנישע אויגן זענען פאראצ'וינ געווארן מיט א פיבטן, פאראבענטקן גלאנג. זיין בלוי האט זיך אומראיך געריסן איבערן טויער: אפשר קומט זוי הײנט מיט א מינוט פֿרִיעָרְלָדָה? די פֿאָרְלָאָגְעָרְדָּמְעָנְטָשָׁן, וואס האבן זיך אַרְמְגָעָדְרִית אַוְפָּן הַוִּיחָה, האבן שוין געווסט, אז און די מינוטן טאר מען זיך נישט וויאזן קויפְמָאנְגָעָן אַוִוָּף די אויגן, וויל דאן ווען ער איז צעריויצט, קען מען זוינער שלעכט אַפְשָׁנְיוֹידָן... האט שטילעדר-הייט אַיְינְעָרְדָּם צוֹוִוְוָטָן גַּעֲוָאָרְנָטָן:

— ער וווארט איצט אויף גוטשען...

און דאס איז גענוג געווען, מען זאל זיך פֿאָרְבִּוּשְׁלִיכָן וואס וויטער פֿון איים...

ס'חאָט אַוִיךְ גַּעֲטָרָפָן מִינְוֹתָן, ווען קויפְמָאנְזָן האט גַּעֲרָדָט מיט זוינע חבירים אַוִוָּף אַמעְנְשָׁלְעָכָן אַוְפָּן. אַפְטָאַז אַז עַס גַּעֲשָׁעַן נַאֲךְ אַשְׁנָאָפָּפָ, וואס ער האט אַוִיסְגַּעַטְרוֹנְקָעָן. ער האט דאן זיך גַּעֲזָעַט מיט דער פֿוּיסְט אַזְן הַאָרֶץ אַרְיָין אָזְן לֵיב גַּעֲהָאָט אַיְבָּעָצְרוּהָן צָום ווּוּפְלָטָן מַאֲלָ:

— נְבָלוֹת קְרָעָצִיקָן! אַיךְ ווּאַל פְּלָעָטָן דָּם מַה יַעֲדָן אַיְינְעָם, וואס ווּט ווּאַנְן מַיְין גַּעֲטָשָׁעַן צָו רַוְּפָן „קְוִוְּנִסְעָן“... זַי אַיז מַיְין בְּלָהָה! אַז אַיךְ ווּאַל מִיט אַיר אַמְּאָל אַרְיָוִת אַוִוָּף דָּעַר פֿרְיָה — ווּאַל אַיךְ אַוּוּק צָו אַרְבָּן שְׁמָעָלָן אַחֲוָה, פּוֹנְקָט ווּיְמִין טָאַטָּע מִיט דָעַר מַאְמָעָן ווּאַלְטָן גַּעַר לְעָבָט. אַיךְ האָב זַי נִשְׁתַּחַת פֿאָרְנָאָרְטָמָיט אַשְׁטִיקָל בְּרוּיט אָזְן אַזְפָּ, ווּיְאָרָר, אַוִיסְוּוּרְפָּן... אַיךְ — שְׁטָאָרְבָּ פֿאָרְ אַרְיָה! אַסְוָר אַוְיב אַיךְ בֵּין זַי ווּעָרָטָן אַיךְ פֿאָרְשָׁטִיטָן? מַמְוּוּם!

אין באָצְיאָוָנָג צָו גַּעֲטָשָׁעַן האט קויפְמָאנְזָן זיך אַוִיפְגָּעָפְרִיט סְטָאָטָעָטָשָׁר נָע, מעשה חתָן. מיט קִיּוֹן אַנְדָּרָעָ אַיז ער נִשְׁתַּחַת אַרְמָגְעָלָאָפָּן. אַיז דִּי פֿאָרְ אַנְכָּטָן אַיז ער מִיט אַיר אַפְגָּעָזָעָן אָזְן גַּעֲלָאָזָט דָאס קְלִינְעָ, דִיקָע גַּרְטָעָלָעָ-קְאַמְּאָנְדָעָוָעָן מִיט אַיְם, ווּיְעַס אַיז אַיר ווּוּלְגַעְפָּעָלָן. קִיְינְעָרָה האט אַיז לְאַגְּנָעָר נִשְׁתַּחַת גַּעֲוָוָסָט, מִיט וואס זַי האט דָעַם ווּוּלְדָן, רִיזְקָן ווּנְגָן אַזְוִי גַּעֲבָעָנְדִיקָט. סְאַיז אַבְעָר גַּעֲוָעָן צָו מַעְרָקָן, אַז פֿאָרְ אַיךְ אַיז נַאֲךְ בְּיוּ קוֹיפָּטָן אַיז גַּעֲלִיבָן אַשְׁטִיקָרְוִיעָ, אַבְעָר נִשְׁתַּחַת-בְּאַפְלָעָטָן רִינְקִיטָן,

א ניצוץ פון א הייליך געבעזונג, וואם ביי מענטשן מיט די אויסגעפוצטעה ווערטער חיותט עס: אמתע ליבע...

ニישט אוינטמאָל האָט ער זיך ביי אַיד געבעטען זיז זאל נישט נוּין צוֹ דער אַרבָּעַט, נאָר בְּלִיְבָּן אַיְן לאָגָעַר; זיז האָט עס אַבעָּר געציגוּן אַיְן דער פֿאַברִיךְ אַריּוֹן. אַ גַּעֲבִירַעַנְעַ אַיְן דער זעלַבָּר שְׁתָאָט — האָט זיז געקבָּעַט אלָעַ פֿאַלְיַאָקָּן, וואָסַּחַבָּן דְּאָרָטַּן גַּעַרְבָּעַט, הַיְמִישַׁ גַּעַוּעַן מִיט זיז — האָט זיז זיך אַלְיַוְּן גַּעַרְבָּן צוֹ גַּיְזָן אַרבָּעַטן. זיז האָט אוּיך גַּטְּ גַּעַקְעַנְטַּן וְשַׁעַר לִינְסְּקִין, פּוֹן יַעֲנֵעַר צִיְּמַת וְעוֹזָן ער אַיְזָן גַּעַוּעַן אַ פְּשָׁוֹטָעַר סְטְּרוֹזָשַׁ אַיְן פְּאַבָּרִיךְ אַיְזָן גַּעַוּעַן יַאֲנָקָּל דֻּעַם שְׁוֹטָעַרְמָן שְׁטִיףְּרִישַׁ טַעַכְמָרַל. טַאַקָּעַ ער האָט זיז אַרְיוֹנְגַּעַנוּמוּן צוֹ זיך אַיְן דער זאלָעַ אַריּוֹן אַיְן פְּאַזְוּבָּעַטְן, אַזְּ עַס וּוּטַּ אַיר דָּא זַיְן גַּטְּ וְזַיְן דַּי וּוּטַּטְן. אוּיך דַּי פְּוַיְלִישַׁ שְׁיקָסָעַמְּ אַבָּן זיז אַרְיוֹנְגַּעַנוּמוּן צוֹ זיך אַיְזָן קְרִיזָן אַריּוֹן, גַּעַהַאַלְטָן זיז ביי דער לִיְוָטָעַר טַיְשַׁ-אַרבָּעַט אַוְן אוּיסְגַּעַטְיַלְטַּן זיז פּוֹן דַּי אַנדְרָעַ צַוְּוִי זַיְדִישַׁ מִידְלָעַ. דַּי מַעֲרָסָעַ פּוֹן זיז אַבָּן זיז געקבָּעַטן פּוֹן קִינְדְּרוֹווּזְוּ אַזְּוִיְּה אַזְּ זיז האָט פְּאַרְדָּ שְׁטָאַנְעַן זיז יַעֲרַ פְּרִוְיְוּלְעַנְיַע וְוָסַּמְּ אַוְיסְצָוּזְן אַיְבָּעַר דַּעַר מַאְמָם. עַס אַיְזָן אַיר גַּעַנְגַּז גַּעַוּעַן דַּי פְּרִוְיְוּלְעַנְיַע וְוָסַּמְּ זיז האָט, וְעוֹזָן אַיְן האַלָּעַ זַיְעַנְדִּיק אַוְיסְגַּעַמְישַׁט מִיטַּיְעַנְעַ צַוְּזָאמָעַן. טַיְלַמְּאָל נָאָר, וְעוֹזָן אַיְן האַלָּעַ אַיְזָן נִישְׁטַּגְעַן צוֹ גַּעַוּעַן צוֹ וּוּמָעַן צוֹ טַשְׁעַפְעַן אַזְּן זַשְׁעַלְיַנְסְּקִין האָט זיך פְּאַרְדָּ גַּלְסָט אַונְטַעַרְצָוּשְׁטָרִיכָן זַיְן סְפַעְצִיעַלְן חַסְדָּ פָּאָר זַיְן בְּאַקְאַנְטָן שְׁוֹטָעַרְמָן טַעַכְמָרַל, אַיְזָן ער צַוְּגַּעַקְוּמוּן צַוְּמַטְּשִׁים אַ גַּלְעַט גַּעַטְנָ:

— נוֹ, וואָס מַאְכַּבְתָּ בַּיְיַ אַונְדוֹ דַּי זְשִׁׂידָאָוּמְשָׁקָעָ? אַיְזָן זַיְ צַוְּפִּידְן?

עַס האָט באַדָּאַרְפָּט צוֹ הַיּוֹסִין, אַזְּ ער אַיְזָן דַּעַרְמִיטַּ גַּרְנְשִׁטְּ אַוְיסַּן. עַס אַיְזָן אַבעָּר אַרְיוֹנְגַּעַנוּמוּן אַזְּוִי, עַס זַאל זַיְ דַּאְךְ דַּעַרְמָאַנְעַן, אַזְּ זַיְ אַיְזָן דָּאַזְּ אַנְדָּרָעַ, אַ יַּדְיִשְׁקָעַ... נִשְׁטַּמְּ מַעַרְ, אַזְּוִי וְזַיְ אַיְזָן אַהיְמִישַׁ — פְּאַרְטְּרָאָגֶט מַעַן זַיְ.

טַיְלַמְּאָל האָט זיך אַבעָּר גַּעַמְאַכְּט, אַזְּ ער אַיְזָן אַונְטַעַרְגַּעַקְוּמוּן אַ סְפַעְצִיעַלְן אַrbָּעַט, וואָס קִיְּנַעַ פּוֹן דַּי שְׁיקָסָעַמְּ האָט נִשְׁטַּגְעַן גַּעַוְאַלְטַּן. דָּאַזְּ אַיְזָן זַשְׁעַלְיַנְסְּקִי צַוְּגַּעַקְוּמוּן, אַ בְּלִיְזָן גַּעַנְגַּבָּן מִיטַּיְעַנְעַ אַזְּ אַיְזָן אלָעַ זַיְטָן אַזְּן צַוְּמַטְּשִׁים טַוְּה גַּעַבָּן אַ שְׁטָעַל אַזְּ זַיְנַע גַּרְיְזְשִׁרְיַע וְוָסְעַרְ-בְּלִיאָזְן אַזְּ גַּוְטְשָׁעַס זַיְטָ אַריּוֹן:

— נו, וואס ווועט זיון? ווועט זיך טאכע קיינע פון אייך נישט דריין פון ארטט? אייר ווילט דערפֿירן דערצָו, אז אייך זאל אייך וויזון וואס אייך קען?

ער האט געמאכט אזו, אז זיינע ווערטער זאלן זיון געווענדט צו אלען; זי האט עס אבער פֿאַרְשָׁטָאנָן. איזן דער מינוט האט זי ווידער דערפֿילט איר אנדערשקייט און זי האט קיינמאָל נישט געלאָזָט, אז זיון ווארט זאל לאָנגן ווארטן איזן דער לּוּפְט און ווערָן אָז אַפְּעָנָע מאָנָג אַדְעָר דְּרָאָונָג דְּרִיעָקָט אֹוְיָה אַיְר יְדִישָׁן אַדְרָעָם. פֿוֹנְקָט ווּ זַי ווֹאַלְט גַּעֲצִימָעָט, אז אַיְר יְדִישָׁקִיט זַאַל דָּא נִשְׁתָּמָע בּוֹלְט אַוְפְּטָאנָצָן מִיט כֻּס אָזָן שְׁוִין בְּלֵיבָן אֹוְיָה הענגען איזן דער האָלָע. זי האט זַיְך דְּרִעְפָּאָר בְּאַלְד אַלְיָין גַּעֲכָאָפָּט מִיט אַיְר פְּלִינְקָעָר גַּרְאָצִיָּע צַו דָּרָר אַרְבָּעָט; זַאַל עַס באַדְיָיטָן אָז זַי טּוּט עַס פְּרָיוִיד וּוּילִיק, פֿוֹנְקָט ווּ אַיְדָע אַיְנָע פִּון דָּא קָעָן עַס אַמָּאָל טּוֹן... זי האט מָרוֹא גַּעַחַתָּן, אָז דָּאָס יְדִישָׁע אַיְסָמָז זַאַל זַיְך נִשְׁתָּמָע אַמָּאָל צַעְפָּאָכָעָן אַיְבָּעָר אַיְר ווּ אַ בְּיוֹטָש.

חרשים אֹוְיָה אַיְזָן זַי גַּעַוְעָן צַוְּאָמָעָן מִיט אַלְעָ שִׁיקְסָעָם, גַּעַזְגָּעָן זַי זַי אָזָן בְּיִנְאָכָט עַרְשָׁת, בַּיּוֹם אַהֲיָם קָומָעָן אַיְזָן בְּאַרְאָק, אַיְזָן זַי צְרוּס גַּעַד וּוּאָרָן אַ יְדִישָׁ קִינְד. דָּי גַּוְיִישׁ חַבְרָטוּס אַיְרָהָבָן זַי אַוְנְטַעְגָּשְׁתִּיצְטָמָע עַסְן, זַעַלְטָן מִיט אַיְר גַּעַשְׁמוּסָט וּוּעָגָן דָּעָם וּוּפִילָּעָמָעָן מַהְאָט גַּעַרְגָּעָט פִּון אַיְר מִשְׁפָּחָה, פֿוֹנְקָט ווּ זַי הָאָבָן עַס לִיב גַּעַחַתָּן צַו טּוֹן מִיט אַנְדָּרָעָ. זי האט זַי שְׁוִין אֹוְיָה ווּ אַדְאָפְטִירָט אַיְזָן זַיְיךְ וּוּלְטָ אַרְיָין. אַוְיךְ אַיְזָן פְּרוּעָן-בְּאַרְאָק האט זַי גַּעַחַת אַיְרָהָבָן פְּרִיוּלְעָנָעָם. דָּי גַּאֲנָר צַע קַאְמָעָנְדָאָנָט-מְשָׁפָּחָה האט גַּעַשְׁטָאמָט פִּון דָּרָ זַעַלְבָּעָר שְׁטָאמָט אַיְזָן זַי הָאָבָן אַיְר גַּעַזְכָּט מִיט אַלְעָ צַו פְּאַרְלִיבְּכָטָעָן.

גַּוְטָשָׁע אַיְזָן גַּעַוְעָן אַ פּוֹלָן, רַוְנְדִּיק מִיּוֹדָלָן, מִיט אַ פְּאַר דִּיקָעָן, בְּלֹטָן רַוְוּטָע לִיפְּן. פִּון אַיְר פְּנוּים אַיְזָן גַּאֲנָצָן קַעְרְפָּעָר האט גַּעַוְיִיעָט מִיט פְּלִוִּישִׁי קִוְּיָט אַיְזָן זַוְּצָרָעָמָעָר וּוּוּיכְקִיּוּט, וְאָסָהָט אַ שְׁלָאָג גַּעַנְגָּעָן מִיט אַ צִּינְדִּיקָן רַיְּחָ, וּוּ נְאָרָז זַי אַיְזָן פְּאַרְבִּיְּגָעָנָגָעָן. אַיְר בְּאַרְאָק אַיְזָן גַּעַוְעָן גַּעַבָּן דָּרָעָק אַמְּעָנְדָע אַיְזָן זַי אַיְזָן גַּעַפְּאָלָן קוֹיְפָּמָאָנָעָן אַיְזָן אוֹגָן אַרְיָין. זַי אַיְזָן שְׁטָעָנְדִּיּוּק גַּעַוְעָן טְאַנְצָנְדִּיּוּק אַיְזָן פְּרִיוּלָעָר. בְּיִנְאָכָט האט מַעַן זַי גַּעַחַת פְּלִיעָסְקָעָן מִיט דָּי קַלְיוֹנָעָן אַגְּנָעָפְּאָקָטָעָן הַעַנְטָלָעָד אַיְזָן זַיְנָגָעָן אַלְעָרְלִיּוּי יְדִישָׁע פְּאַרְקָסָן

נינונים און לידלעך, איז ס'האט פארכאפט דאס הארץ. די קאמענדאנטין פון יונגער זוית באראק האט זי דערפֿאָר גענומען אַריינשלאָפּן יעדן אונט צו זיך, פֿאָרבּעָטְן אלְעָלָאָרְיעָן גַּעֲהִילְפָּן אָוֹן גַּוְשָׁעָה האט זיַּוְּרִיךְ גַּעֲמָכָּת. זיַּוְּרִיךְ גַּעֲמָזֶט אַנְטָ�ן אַקוּרְץְּקָלְיְיךְ, העכער פון די רָאוֹזָוּעָן קָנוּעָן, נָאָכְמָאָכְן אַ טָּעָנָצְעָרְיוֹן אָוֹן אַעֲדָלְלִיְּ אַקְרָאָבָּאָטִישׁ קָנוּנְצָן. זי אַיְזְנָעָן אַיְגָאנְצָן אַיְזָנְצָן שְׂטִיךְ אָוּמָרְוֹ, אַ צְוֹזָאָמְעָנְבָּאָהָעָפְּטָן פָּוֹן יִדְּיִשְׂ-טְּרוּעָרִיקָעָן מעָרָע, גַּעֲמִישָׁטָן מִוְּטָאַוְּסָעָלְאָסְ-טְּרוּיְיךְ עַכְבָּר שְׂטִיךְ אָוֹן תְּנָעוֹת. פָּוֹן אַלְעָטְמָעָן זָמָעָן האט אַבָּעָר אַרְוְמָגָעָאָפְּטָן אַ בְּעַנְקָשָׁאָפְּטָן, וְאָסָה האט אַרְוְיָסְגָּעָזְיָזָן די נְשָׁמָה. דאס האט אָפְּשָׁר מִוְּטָנָעְוָוִירָקְטָן אָזְן דָּעַר הַוִּיכָּר, מַעַרְדָּעָרִישָׁעָר קְוִיפְּבָּזָן זָאָל וּוּרָעָן אָוּנְטָאָר אַיר בְּלֵק אַזְוִי צְעָקָרָאָן-ווּוִיךְ.

בְּיָמִים אַנְהָוִיב אַיְזְנָעָן עַס גַּעֲשָׁן אַזְוִי:

וְעַן גַּוְשָׁעָה האט אַיְינָמָאָל גַּעֲמָכָט אַירְעָן קָנוּנְצָן בֵּי דָעַר זְוָאָרְקָאָזְזָן אַוְּפָּעָן טִישָׁ, אַיְזְנָעָמָאָן פְּלוֹצִים אַוְּפָּגָעָשָׁפָּרְנוּנְגָּעָן אָוֹן פָּאָר אַלְעָמָעָן אַיְזָנְצָן זַיְאָן כָּאָפְּ גַּעֲטָ�ן אַיְזָנְצָן זַיְזָנְעָן רִיזְוִיקָעָן הַעֲנָט, גַּעֲנָמָעָן זַיְזָוְלָדָן קָוְשָׁן אַזְוִי זַיְדָעָעָוָעָט:

— זָאָל אַיר שְׂוִין הַיְוָנָט די כְּפָהָה זְוָעָן, אַוְּבָּזְזָן דָו וּוּעָסְטָן נִישְׁתָּזְזָן מִיְּן כְּלָחָן לְאָמִיר נָאָר שְׁלָאָנָן כְּפָרָה מִיטָּהִיטָּעָן — וּוּלְאָלְאָר דִּיךְ אַזְוָעָקָד טְרָאָנָן אַזְוִיָּה די הַעֲנָט... אַיר וּוּלְהַאֲרָעוּזָן צָום טִוְּמָט... וּוּסְטָט זָעָן... אַ שְׁוּסְטָעְרִיוֹנָן קָעָן אַיר וּוּרָעָן צַו יַעֲדָר צִוְּיטָם...

די עַרְשָׁטָע צִוְּיטָה האט זַיְדָעָנָה גַּוְשָׁעָנָה גַּעֲוָעָרטָן, גַּעֲטָרִיבָן אִים פָּוֹן זַיְדָעָן. אַבְּיָסָל האט זַיְאָס אַזְוִי אַרְוָם אַגְּגָעָזְיָזָן מִיטָּאָרְשָׁאָלָעָן, גַּעֲוָאָלָמָט אִים רִיזְוִיצָן; זָאָל עַד נִישְׁתָּזְזָן אַזְוִי לְיִכְּבָּת צְוּקָוָעָן צַו אַיר אָוֹן דָעָרִימָיט פְּאָרְשָׁאָרָפָן, לְאָזָן אַזְוָאָגָנִיָּן פָּוֹן בְּעַנְקָשָׁאָפְּטָן... קָוְיָפָּמָאָן האט גַּעֲנָמָעָן וּוּרָעָן פָּאָרָדָטָרָכָטָר, אַפְּלוֹזָוְיָוְנִיקָּעָר גַּעֲשָׁאָגָן. אָוֹן די פְּאָרָנָאָכָטָן האט עַד זַיְאָגָעָן וּוּאָרָטָן אָוֹן זַיְזָוְלָדָיָטָן יַגְגָּל זַיְדָעָן זַיְבָּרָעָטָן:

— זָאָן מִוְּר, אַוְּבָּזְזָן דָו וּוּיְסָטָט — וּוּאָרְפָּאָר אַיר אַזְוָעָקָד גַּעֲנָצָעָן קָאָרָזָן אַמְּנָדָעוּזָן אַיְבָּעָר די מִיטָּאָגָן. כְּזָוּל אַזְוָעָקָד אַיְזָנְצָן דָעַר פְּאָרָזִיק, זַיְזָוְלָזָן תָּאָגָן מִוְּטָדָר אַיְזָנְצָן דָעַר הַאֲלָעָה... זַוְּלָסְטָוּ?

גַּוְשָׁקָעָה האט זַיְדָעָנָה: מַעַן דָּרָאָר נִישְׁתָּט... סְאָזָן מִוְּר בְּעַסְטָר אַזְוִיָּן! זַיְאָר אַבָּעָר בִּיסְלָעָכוּזָן אַיְנָגָעָנוּמָעָן גַּעֲוָאָרָן פָּוֹן זַיְזָוְלָאָרָן

וילן, פון זיין געטראיים נאכקריךן אויר, און פונעם ווארטן אויף אויר בוים טויער, ווען אלע זעען... און זי איז געוווארן קוייפמאנס כלה. פון דיאערשטע „כלות“ אין לאנער. און פארנאקט, ווען זי איז צוריינגעומען פון פאבריק, איז קוייפמאן איבערגעאנדרש געוווארן. ער איז געגאנגען נבען אויר מיט געלאסנע טרייט און ווען זי האט ערנצע געזונגען — אין ער געזען נבען אויר מיט צעלוויכטן-גלאיקלעכע אויגן.

II

זי האט זיך געהאלטן, גוטשע, אנדערש ווי אלע יידישע מײַדליך אין די האלעס. בי דער מיטאג-פוייז איז זי געשטאָגען נבען אויר פוי לישע חברטעס — ווי נבען אַשׁוֹאַמּוּעֵד — און נישט געוואָלט קוּקָן אין דער זויט פון אַפָּאַבִּינוּיַעַנְדִּיקָן יְהִי. פונקט ווי דערמט וואָלט זי זיכער געוווען, אָז דער יידישער גורל מײַדיט אויך זי אויס. ווען מען האט צונגער ברעננט נאָך צוּוִי יידישע מײַדליך אַין 58 אַריין (זוּ מײַדליך אַין ושע-לִינְסְקִי נאָכְנוּבִּיךְעָר געוווארן), האט גוטשע אַבִּים געטָן דִּי לִיפָּן נאָך מעָר זיך צוריינגעצְווֹיגָן אין אויר אַפְּגָ�זְנָדְרָטְקִיִּיט אַריין. זי האט עפָּעָם אַמְּדָנָע פָּחָד געהאלט, אָז דער מִינְדָּסְטָרָעָר אַפְּגָ�גָעָן זי אַרְוִוִּישָׁלְעָפָן פון דער „פּוֹלִישָׁעָר“ נאָרָע, וואָס זי האט זיך דָא אַוִּיסְנָעָבוּיט. מיט די אַנְדָּער מײַדליך האט זי נישט גערעדט, קיַין בְּלִיּוֹק אַין זוּוּת זוּוּת נישט געטָן אַונְיַעַן חֲבָבָן אַשְׁטִיקְצִוִּית גַּעֲמִינְתָּן, אָז זי אַיז אַ פּוֹלִישָׁע. די ערשטע צוּיט האט מעָן יַעֲנָע צוּוִי גַּעֲשָׁלָאנְגָן, גַּעֲלָעָנְהָיוֹת אַון וועָר סְחָאָט גַּעֲוָאָלָט האט זיך אַנְגָּעָטָרְבִּין בְּיַיְהָדָר גַּעֲלָעָנְהָיוֹת. גוטשע האט זיך אַכְּבָעָר גַּעֲמָאָכְט, אָז זיך זעט נישט, אָז עַס אַרט זיך נישט — אַוְסָס מָרוֹאָן זיך זיך זאָל מִיטָן בְּלוֹיזָן גַּעֲדָאָנָק נישט מִיטְגָּעָשְׁלָעָפָט וּוְרָזְמִיט יַעֲנָרָס עַרְבָּן מַזְלָּ...
עם האט זיך אַוְדָאִי פָּאַרְדָּאָסְן אוֹיךְ, וואָס יַעֲנָע זעַנְעָן גַּעֲטָמָעָן אַחָעָר. פְּרִיעָר אַיז עַס גַּעֲוָעָן אַנוֹיְשָׁע האַלְעָאָפָר דִּי דִּיְתְּשָׁן, ווּ מְהָאָט נִישְׁט גַּעֲפִירָט קיַין סְפָּעָצְיַעַלָּע רַוְּבִּירִיךְ פון דִּי יַיְדָן, וואָס גַּעֲפִינְגָּעָן זיך דָאָרט אַון אַיצְט מוֹזָן שְׂוִין פָּאַרְצִיּוּכָּעָן דִּר יַיְהָדָר יַדְשָׁקָעָם, זי אַרְיִינְגָּעָר

רעכנט. האט זיך איר אויסגעוויזן, אז דאס האבן זיך איר צוריקגעברעננט
די יידישע סכנה אויפן נאמען...

דערפער אבער האבן זיך די אנדערע צוויי שפערטר ערוווסט פון
AIR. דאס האט זיך נאך מער פאָרדראָסן. זיך האבן זיך דערמאָנט, אז גיך
תשע האט אַמְּאָל מִיטְנֶשְׁמִיכְּלֶט, ווי אלע שיקסעם, ווען מַהְאָט פון זיך
אַפְּגָּלָּאָכְּט, געגעבן שועערערע אַרְבָּעָט אַדְּעָר אַלְּאָפְּ גַּעֲטָן מִיט אַשְׁטָעָקָן.

האט עם זיך געבענט:

— זוֹאָס האט זיך מְוָרָאָ? וויל זיך דערמייט זיך אַוִּיסְקְּוִינְ? פָּאָר אֵיר
וַיְדִּישְׁקְּוִיטְּ? גַּאנְזָן בָּאוֹנְדָּרְטָסְן האָבָן די צְוַיְיִי מִידְלָעַד, גַּעֲקוּמָעָן פָּוּן מאַיְדָּי
דאָנָעָק, באָלָד דערקענט קַוְּפָּמָעָן אָוּן הַעֲרָנִיק, אז אָט דאס שִׁיקְסָעָדִי
קָע מִידָּל אַיְזָן זַיְן "סּוֹזִינְגָּעָ" — האָבָן זיך דָּעַם גַּאנְזָן בעס אוֹתָאִים אוֹיך
איַבְּרָגְעַטְרָאָגָן צוּ אֵיר.

קַיְיַין צִיְּוִית זיך אַבְּרָצְוָוָאָרְפָּן מִיט וַוְרָטָר אַיְזָן נִישְׁתָּמַעְן, עַנְעַנְעַן
הָאָבָן גַּעֲרָבָעָט שְׁוֹעָרָעָר אָוּן וַוְיִיטָּפָן גַּטְשָׁעָם טִישׁ. סְאַיְזָן אַבְּעָר מַעַנְדָּי
לְאַךְ גַּעַוְוָעָן זיך אַוִּיסְצְּוִוִּישָׁן מִיט די בְּלִזְקָן, פָּוּן וּוּלְכָעָן עַס האָבָן גַּעַד
שְׁפָרִיצָט שְׁנָאָה-פּוֹנָשָׁעָן, אָוּן פָּוּן בַּיְדָעָ זַיְוָתָן האָט מַעַן זיך אוֹתָהָ דָּאָר
זַיְקָעָר שְׁפָרָאָךְ פְּאָרִשְׁטָאָגָן.

די שיקסעם ביַי גַּטְשָׁעָם טִישׁ האָבָן עַס אוֹפְּגָעָבָאָפָּט. אַיְנָעָ, מִיט אַ
לְּעַנְגָּלָעָה, גַּעַשְׁטוּלָט פְּנִים, האָט עַס אַרְאְפִּילְוָ גַּוְאָגָן:

— דוּ האָט זיך נִשְׁתָּמַעְן אַבְּרָזְוִיךְ לִיבָּ, דִּינְעָ וְשִׁידְאָוּוּטְשָׁקָעָם, זוֹאָס?
גַּטְשָׁעָה האָט זיך דערפָּן אוֹיסְגָּעָרִימָט, ווי מַעַן וּוּאָלָט אֵיר אַנְגָּעָ
שְׁטָאָקָן אַיְן לְיֻבָּ:

— זיך גַּעַוְוָעָן אַיְן גַּאנְזָן אַנְדָּרָעָ... גַּעֲקוּמָעָן — וּוּרָר וּוּוִיסְטָט פָּוּן וּזְאָרָז
נעַט אָוּן מַאְכָן כְּסֶדֶר אַזְׁעַלְכָעָ פְּלִירְטִישָׁע קַנִּיקְסָלָעָץ צוּ אַלְעַמְעָן... זיך וּוּיְלָעָן
דָּרְבָּי גַּעַפְּעָלָן וּוּרָן זְשָׁלְגָנְטָקָן, סָאָרוֹאָן אַדְּעָר גַּאֲרָר די דִּיְוָטָשָׁע מִיסְטָרָס...
טָרָס...

אוֹן דָּרְבָּי הָאָט זיך, אַ גַּעֲרָעָנְקָטָע, צַוְּגָעָנְבָן:
— אֵיר קַעַנְטָזְיַין אוֹיסְגָּעָזָרָגָט, אז זיך גַּעַוְוָעָן באָלָד האָבָן סְפָעָצִיעָד
לְאַעֲרָזְלָעָגְנִיעָם...

די צְוַיְיִי מִידְלָעַד זַעַנְעָן גַּעַוְוָעָן יְוּגָן אָוּן שִׁין. די עַרְשָׁטָע יַיְדִּישָׁע

פְּנִימֵעַר אַיִן דַעַר הַאלָע — הַאֲבָן זַיְדָלָע אֹוִיפַזְעַט אַיִן גַעַד רְדָפֶט. דַי אַיבָּעָרְגָעָלְטָעַטְרָטָע אַוַן פָּאַרְוּוֹיאָנְעַטָּע פּוֹלִישָׂעַ פְּרוּעַן הַאֲבָן נִישַׁט גַעַעַנְטַ צְוִימַעַן דַי אַפְעַנְעַ שְׁנָאַה צַו זַיִד, וּוֹאַס אַיִן אַרְוִוְגָעַוְאַקְסַן פָּוֹן דַעַר פְּנָאַה זַיְעַרְעַר צַו יַעַנְעַרְסַ יַוְנְגַעַר שְׁיַוְנְקִיַּט, זַיִד הַאֲבָן דֻּרְפְּאַר גַעַהַלְטַן אַיִן אַיִן אַוְיְהַעַצְן דַי אַוְיְפְּזַעַר:

— טְרִיוּב זַיִד אַבְּסִיל אַוְנְטָעַר, דַי יַדְשִׁקְעַט! זַיִד שְׁלָאַפְּזַן דַאַר אַיִן בַּיִד דַעַר אַרְבָּעַטַן! אַיךְ הַאֲבָן גַעַזְעַן, וּוֹי אַטְיְיַעַנְעַה אַהֲט זַיִד גַעַפְּזַעַט דַי גַעַל. וּוֹעַן אַגְּנַצְעַר טְוַז גַּרְאַנְטַן אַיִן גַעַלְעַן אַוְיְפַן טְיַיַּס... וּוֹעַן אַדְיוֹתְשָׂעַר מִיּוֹסְטָעַר אַיז אַרְיוֹנְגַעְקְוּמַעַן, הַאֲבָן זַיִד בַּאַלְד אַרְיוֹסִיס גַעַרְקַט עַטְלְעַכְעַד דִּיקְאַנְגְּעַרְפְּרַעְסַעְנַע שְׁקוּסַעַם, זַיִד גַעַנוּמַעַן חַנְדְּלַעַן צַו זַיִד אַוַן מִיטַּהַאֲבָן שְׁטוּמַלְשָׂוּן גַעַנוּמַעַן וּוֹיְזַן חַזְקְדִּיךְ אַיִן דַעַר זַיִט פָּוֹן דַי מִידְלַעַךְ:

— טְאַס (דָּאַרטַּט)... יַודְעַן צְוַויִּי יַודְעַ, נִכְטַמְתַ אַרְבִּיוֹת!

אוֹן בַּיִד מִידְלַעַךְ הַאֲבָן גַעַמוֹזַט לְוִיְפַן דַי הַעַנְטַ פְּלִינְק, פְּלִינְק — בַּיִד פִּינְגְּעַר מִיטַן רַוקַן הַאֲבָן גַעַנוּמַעַן בַּרְעַבְן. הַאַט דַעַר סָאַמְעַ פְּשָׁוּטָעַ לְעַבְנָסִיאַיְנְטִינְקַט גַעַמוֹזַט אַוְיְפְּוּוֹזְקַן אַיִן זַיִד אַלְעַ כּוּחוֹת, מִיט וּוּלְכַעַ מַעַן קַעַן זַיִד וּוּדַעַן אַוַן בַּאֲשִׁיצָן.

בַּיִד יַעַדְעַר גַעַלְעַנְחַיִת הַאֲבָן זַיִד צַו זַיִד צְוַגְּנַעַשְׁאַרְטַדְט דַי אַוְיְפְּזַעַר אוֹן סְתִמְשָׁקְצִים, קַאַמְאַנְדְּרַעְוּזַט אַוַן גַעַטְשָׁעַפְעַט זַיִד. דַעַר פְּלִינְנָעַר, 15-יעַרְקַעְר אַנְטָאַש, דַעַר לְיַבְלִינְגַפְּן וּשְׁעַלְיְוָנְסִקְיַן, הַאַט זַיִד גַעַמְאַכְט אַגְעַד וּוּוֹיְנְחַיִת זַיִד אַגְּנַצְוּקְנִיְפַן אַיִן גַּרְאַבְן פְּלִיְישַׁס. דַי עַרְשַׁטְעַ צִוְיַוְנְהַאֲבָן זַיִד אַוְיְפְּגַעְשְׁרִינְגַן פָּוֹן בּוּשָׁה, וּוּוֹיְטַק אַוַן עַקְל. זַיִד גַעַרְשִׁירַי אַיִן אַבְּעַר אַוְיְפַזְעַט גַעַוְאַרְן פָּוֹן דַי אַרְוּמְקַעְטַמְשַׁן מִיט אַבְּזָוְנְדְּרַעְרַעְרַע הַנְּהָה. הַאַט זַיִד דַעַר שְׁטָאַלְאַז אַוַן דַעַר צְוַלְהַכְּבִּיסְצְׁוּלִין — נִישַׁט צַו פָּאַרְשָׁאָפְן יַעַנְעַ קִיְיַן הַנְּהָה — גַעַזְוּנְגַעַן נִישַׁט צַו שְׁרוּיְעַן, אַיְוֹנְהַאֲלַטְן זַיִד... דֻּרְפְּאַר אַבְּעַר זַעַנְעַן דַי טְרַעְרַן אַרְוִוְסְגַעְלְוּמַעַן פָּוֹן זַיִד אַלְיַיְן. אַוְרַק זְשַׁלְיְנְסִקְיַי אַיִן טְיַיְלַמְאַל צְוַגְּנַעַסְמַעַן אַוַן אַרְאַנְיְזִירַט:

— זַיִד וּוּיְנְגַעַן גַּאַרְן! אַפְשַׁר זַיִל אַיךְ רַוְפְּן צַו אַיךְ דַי מַאֲמַעַם, מַעַן זַיִל אַיךְ אַוְיְסְוּוּשַׁן דַי טְרַעְלַעַךְ מִיט אַזְיַדְן טִיכְל, וּוֹיְבַי זַיִד אַיִן דַעַר הַיִּמְטָה? אַיר וּוּלְטַה?

די שקצים האבן געפונגען און אינטערעסאנטער שפיל אין די מידלעך.
אלעמאָל האָט און אנדרערער פון זוי צונגרופן זעלינספֿון און געוויזן
אַים, ווי אַזוי זוי „פּוֹלוֹן“ זיך אונטער בִּי דער דער אַרכְּבָּט. דערביי האָט
ער אַנגענומָן אַיינע אַדרער די צוֹויטָבִּי בִּי דער האָנט און געדrikט, געֶ
דריקט... וואָס מער זוי האָט געשרגֿן, אלֵא מער האָט זעלינספֿון פּרִוּלְעַך
געלאָכְּט און אַונטערגעגעבען חַשְׁקָה די גַּרְיסְּעַ אַן קַלְיָונָה שְׂדִימְלָעַך. אַיז
ニישט געבלוּבִּן קַיְוִן אַנדְרָר וועג פָּאָר זוי, ווי לאָזָן אַין גַּאנְגָּסָם דָּס לְעַצְמָעָ
געוּער: דעם שיינעם שמייכְּל. ווען אַ שייגעָץ האָט זיך צוֹונְאָקָזָט זוי זוי,
הַאָבָּן זיך אַים אַנטקעגעגענוֹאוֹרָפָּן אַ פָּאָר בְּרִוְיַטְּ-צְעַפְּנָטָאָוָן... זוי האָבָּן
זיך צוֹאמָעָנָגָעָנָאָסָן מִיטָּן פָּאָרְשְׁמָאָכָּטָן רֹוִיטָ פָּוּן דעם גַּעֲפָאָרָמְטָן בְּלוּפָּ
פלְעָס אַונְטָעָר דָּרָר נָאָז אַלְאָז אַנְגַּעַשְׁטָעָלָט, ווי אַ רִוְיַצְנְדוּקָעָ קוּיל, וואָס
דאָרָה פָּאָרָאַלְיוֹשְׁרִין יַעַנְעַ העַנְטָם, וועלבָּע גַּרְיוֹטָן זיך צָום פּוֹינְיִינְקָן...

די שיקסען האָבָּן בִּיְזָן גַּעַבְוּמָט, אַפְּלוֹז גַּעַזְדָּלָט די שקצים:

— אַיר האָט זיך אַפְּגַּעַשְׁטָעָלָט, האָ? הַעַלְדָּן... די יַוְרִישָׁע פְּלִוְתְּשָׁאָר-
קַעַט האָבָּן אַיְיךְ שְׁוִין גַּעַנְוּמָן אַין דָּרָר אַרְבָּעָט אַרְיוֹן. באָלְד זָוָעָן זוי
זיך חַיְמָן קַוְּפָּן רֹוִיטָעָ שְׂכַבְּלָעָה, ווי אַין זַיְעָר
אַמְּאַלְיָקָעָר הַיּוֹם... אַיר ווּטָזָעָן...

אַ שְׁטָאָרָקָן כְּחַ אַבָּרָה, ווּוִוְוִיטָ אָוִיס, האָבָּן די מִידְלָעָךְ פָּאָרָמָאָגָט!
אַפְּלוֹז דָּרָר קַלְיָוּנָר אַנטָאָשׁ מִיטָּסָדָזָן, וואָס האָבָּן זיך סְפַּעַצְיָאַלְיָוָרָט
אַין מִיטָּן גַּעַכְאָפְטָעָ יַרְדָּן, האָבָּן אוּפְגַּעַהָעָרָט זוי צָוּ פּוֹינְיִינְקָן. סְהָאָט נָאָר
געַטְרָאָפָּן אָז אַן אוּפְזָעָר אַדְרָר זַיְן גַּעַהָלָפָּה האָבָּן זיך אַין מִיטָּן דָּרָר אַרְרָ-
בָּעָט אַלְאָז גַּעַטְוָן אַחַיָּן, מְכֻלָּמָרְשָׁת אַ כָּאָפָּ גַּעַטְוָן טְרוֹיְסְלָעָן דָּס מִידְלָ-
פָּאָר אַיר פּוֹילְקִיטָם, אַבָּרָה זיך אַדְרָרִין צָום גַּאנְצָן קַעְפָּרָעָר אַין
שְׁפַּעַטָּר אַיר אַפְּלוֹז אַונְטָעָרָוָן אַ שְׁטִיקָל בְּרוּוּטָם, אַ פְּעַקְעַלְעָ עַסְּן...

הַאָבָּן זיך די מִידְלָעָךְ אַוְיסְגַּעַלְעָרָנָט טְרָאָנָן דָּס ווּוִילְקָעָ שְׁמִיכְעַלְעָ
מִיטָּ זַיְן, ווי אַ זְוַלְנָעָר זַיְן בִּיכְס אַוְיפָּה דָּרָר ווּאָךְ. די העַנְטָהָאָבָּן גַּעַ-
ברָאָקָן אַון די פְּלוֹיְצָעָס האָבָּן זיך גַּעַבְוִוָּן אַונְטָעָר דָּרָר מִשְׁאָ פָּוּן מִידְקִיטָם;
זוי האָבָּן זיך אַבָּרָה גַּעַלְאָמָעָרָט אַין זַיְעָר אַוְגְּנִידְפִּינְקָלָ, אַינְעָם רָאָזָן
שְׁמִיכְלָ, ווי אַין אַ פְּאַנְצָעָר קַעַנְןָן אַלְאָ אַרְוִמִּישָׁע. אַון זוי האָבָּן גַּעַשְׁמִיכְלָט
בִּזְעַמְּן „אַנְטָרָעָטָן“ אַין דָּרָר רַיִ. עַרְשָׁתָ ווּעַן זוי זַעַנְעָן אַרְיִינְגְּגָעָקָומָן

צווישן אלעמען, האט זיך זיוויר פנים באדרקט מיט ווענעם נישט-ארוייס-געברעננטן יאמער.
ווײַפְּלַהְאָבָן דען געקענט פֿאַרְשְׁטִיּוֹן, פֿאַרְזּוֹאָס אַ יְוִידִישַׂ מִידֵּל שטייכלט איזן האלע 58?! איזן פֿאַרְזּוֹאָס נִוִּיט זַי שְׁפַעְתָּעֶר אַזּוֹי פֿאַרְזּוֹנְקָעֶן אַין אַ וּוַיְוִיטהָר, בִּיְוִיזָר וּוּלְטָה?

קָאַפְּיטָלְ פֿינְט

I

דען ערשותן טאג האט מען מעכעלען אַוּעַקְנָעַשְׁטָעלַט בְּיָמֵי טִישׁ, זיך נאָר די צווויי מִידְלָעַךְ הָאָבָן גַּעֲרָבָעַט. מעכעלע האט אַרְאַפְּגָעַנוּמָעַן די גְּרָאַנְאָטָן, זַוְאָס זַיְהָאָבָן גַּעֲשְׁטָעַמְפְּלַט אַזְן אַרְיֻונְגָּלְיִינְט אַיזְן גְּרוֹיסָעַ שְׁטוּרְיוּנָעַ קָאָרְבָּן. שְׁפַעְתָּעֶר האט עַר זַי גַּעֲרָאָפְּט אַוְפְּלָאָרְן אַוְיָפְּן וְאָנוֹן צּוֹם טְרָאַנְסְפָּאַרְטִּין. בִּזְזַי אַיצְטַהָּאָבָן עַמְּגַעַטְזָן צְווֹויִי פֿוֹלִישָׁעַ וּוּנְגָעָן. מע-כָּלָעַ האט עַמְּגַעַט אַלְיָוָן.

בָּאַלְד אַיזְן נַעֲבָן אַיְם אַוְיְגָעַוְאָקָסָן אַנְטָאָש אַזְן אַיְם אַ זְעִזְעָן גַּעֲטָוָן — מִיר דָאָרְפָּן דָאַ נִשְׁתְּ קִיּוֹן יִדְוָן אַיזְן דָעַר האלען! וּוְעָר האט דִיךְ גַּעֲבָרָעַנְטָ אַהֲרָע?

מעכעלע אַיזְן צְעַמְישָׁט גַּעֲוָאָרְן. וּוּמָעָן טּוֹט עַר דָעַן דָאַ? אַיזְן עַר דָעַן גַּעֲקָומָעַן אַהֲרָע מִיט זַיְן זַוְילְעַן? עַר האט זַיְהָ נִשְׁתְּ גַּעֲכָאָפְּט, אַזְן מִיטְן שְׁטִינוֹן בְּיָמֵי טִישׁ, וּוּ די מִידְלָעַךְ זַעֲנָעָן, האט עַר גַּעֲצָוָגָן אַוְיָה זַיְהָ אַסְפְּעָצְיָעָן צָאָרְן פָּוֹן די שְׁקָצִים. דָעַר עַיְקָר פָּוֹן די וּוּלְכָבָעַ מעַן האט אַוּעַקְנָעַנוּמָעַן פָּוֹן דָאָנָעַט צַוְאַזְוִוְיְטָעַר אַרְבָּעַט. עַר האט דָעַרְפָּאָר גַּעֲנוּמָעַן שְׁטָאָמָרְן:

— אַיך בִּין גַּעֲוָעָן אַיזְן אַזְן אַנְדָעַר האלען... מעַן האט מִיךְ אַרְויִיס-גַּעֲנוּמָעַן אַזְן מִין זַוְילְעַן.
אַשְׁוַׁיגְעַץ אַיזְן אַ קִיּוֹלְעַכְדִּיק הַוְּטָל מִיט אַ שְׁוּוֹאַרְזִיגְלָאנְצִיךְן דָאַשְׁעַק

האָט זיך צוֹגְעָרוֹקֶט נַעֲנְטָעֶר אָוָן אַנְגַּעַקְקֶט מַעֲכָלְעָעֶן מִיט אַ פָּאָר גַּזְלָן אָוְינְגָן:

— דַּעֲרָפָאָר אַבָּעָר הָאָסְטָו גּוֹט גַּעֲטָרָפָּן! מַירְ האָבָן זַיְעָר לֵיבּ יְוִדָּן.
מַירּ וּוּלְעָן דַּירְ פָּאָרוֹאָרָגָן אָזְיָי, אָזְדוּ זַאָלָסְטָ מַעְרָ נִישָּׁת דַּאָרָפָן צַוְרִיכִי
גַּיְינְ אַיְן לְאָגָעָר אָרִיְין...
מַעֲכָלְעָעֶן הָאָט גַּעַשְׂוִוִּיגָן. אַרְוםּ האָבָן זיך גַּעַדרִיִּיט אָזְוִיפִּילּ מַונְדִּירְטִיעּ

דִּוִּיטְשָׁן, אָזְדוּ דָּאָס בְּעַסְטָע אָזְן אַזְאָמִינְוּטָם. אַיְזָן גַּעַוְוָעָן צַוְּשָׁלְעָפָן נַאָךְ פְּלִינְ
קָעָר דַּי שְׁוּוֹעָרָעָ אַיְזָוָנָס פָּוּן טִישְׁ אָרָאָפָּ. דַּי צַוְּוִיּוּ וּוּנְגָנְעָן הָאָבָן אַוְיְגְּנָעָ
כָּאָפָט וּזְיָן שְׁרָעָמָס פָּאָר דַּי דִּוִּיטְשָׁן אָזְן גַּעַנְמָעָן פָּוּן בִּידְעָ וּזְיָטָן.
אַ קָּלָאָפָט מִיט אַ שְׁטָעָקָן הָאָט מַעֲכָלְעָעֶן גַּעֲטָרָפָּן אַיְן הָאָנְטָן, נַרְאָד וּוּעָן עָר
הָאָט גַּעַחוֹיבָּן אַ 15-עָרְגָּרָאָנָט. דָּאָס אַיְזָן הָאָט זיך אַ גַּלְיִיטָשְׁ גַּעַטְוּן אָזְן
מַעֲכָלְעָעֶן הָאָט עַמְּגַעַנְטָ קְוִים דַּעֲרָכָאָפָּן, עַמְּזָאָל נִישָּׁת אָרָאָפָּפָאָלָן. עָר
הָאָט וּזְיָטָרָעָ גַּעַזְוָאָלָט אַרְבָּעָטָן, אַבָּעָר וּיְיָהָבָן אַיְם אָזְיָיּוּ פְּגָנִיצִיקּ גַּעַשְׂלָאָגָן,
אַזְן קִינְיָנְעָרָה אָט עַמְּבִיאָלָן נִישָּׁת גַּעַקְעָנְטָ בְּאַמְּעָרָקָן.

די צַוְּוִיּוּטִיקְטָעָה אָנְטָן הָאָט בְּלִינְדָן אַנְגַּעַקְקָאָפָטּ דָּאָס מַיְוִילְ בַּיּוּ זְיָן
זְיָיטָן. זְיָהָה אָט אַיְן דַּעְמָעָרָט אַ שְׁטוּמָעָן הַיְּפָמְדָרָוָתּ אַ גַּעַשְׁרִיִּיּ נַאָךְ
רַעֲטְנָגָן... זְיָהָה אָט דַּעֲרָפָאָר אַ בְּעַט גַּעַטְוּן מִיט אַיְרָ זַיְגְּנָדִיקְעָרָ שְׁטִיםָ:
— אַנְטָאָשָׁ, בָּאַלְעָקָן! לְאָזָט אַיְם אָפָּ... וּוּאָס הָאָט אַיְרָ זְיָ אַיְם?
זְיָהָה אָט דַּעֲרָבִיּ שְׁנָעָל אַ גַּלְעָט גַּעַטְוּן אַנְטָאָשָׁן אַיְבָּעָרָן פְּנִים. עָר הָאָט
אַבָּעָר אַזְוּקְנָשָׁאָרָט אַיְרָ אָנְטָן:

— גַּעַנְגָּז וּזְאָס מַירְ האָבָן אַיְיךְ דָּא. אַיְרָ זַעַט אַבָּעָר מַיְידְלָעָר. דַעְמָעָרָט
הַוְּרָנוֹזָן דַּאָרָפָן מַירְ דָּא נִישָּׁת האָבָן...
דָּאָס מַיְוִילְ הָאָט זיך צַוְּגָעָרוֹקֶט אַ פְּאָרָשְׁעָמְטָעָ אַיְן אַ זְוִיטָן. בַּיּוּ מַעְ
כָּעָלְעָעָן הָאָט דַּעְרָ וּזְיִיטָקּ גַּעַנְמָעָן שְׁאָרָפָעָר וּוּרָן. אַנְטָאָשָׁעָם זְאָגּ הָאָט
אַיְם אַזְוּפָאָמָאָל עַפְעָם קָלָאָר גַּעַמְאָכָט. צַוְּזָמָעָן מִיטָן וּזְיִיטָקּ הָאָט עָר
אוֹיְיךְ דַּעֲרָשְׁפִּירָט עַפְעָם אַמְּדָנָנָעָ חַרְפָּה:

— זְיָ וּוּלְעָן דָּא הַרְגָּעָנָעָן... זַיְכָעָרָ... נַאָר דַּי מַיְידְלָעָךְ...
אַ פְּלִיאָמָ אַזְוִיפָּה דַּעְרָ בָּאָקָה הָאָט אַיְם צַוְּגָעָנוֹמָעָן דַּי נַאָנָצָעָ צַוְּרִיכְגָּעָ
הַאֲלָתְנָקְיִיטָן. נַיְינָ, מַעְן טָאָר זְיָקּ נִישָּׁת לְאָזְן טְרָעָטָן פָּוּן דַּי דַּאָזִיקָעָ וּזְעָ
רָעָם! עָר הָאָט עַמְּ אַפְּיָלוּ אָזְיָיּוּ קָלָאָר נִישָּׁת גַּעַפְיִילָטָן, וּיְיִנְגָּעָ אַבָּרִיםּ האָבָן

זיך דערצוז בילדנד געריזון: אַנְלַעֲרֵנָעַן זַוִּי! דָעַם פְּרִיזּוֹן זַאַלְן זַוִּי שְׁפַעְטָעַר צַוִּי
שְׁטַעְלַז... .

אויב דער בונט קענען די דײַיטשָׁן אַיז שְׁוִין לְאַנְגְּטִוִיט גַּעֲוָעַן אַין
הָאָרַץ, אַנְגַּעַשְׁרָאָקָן: פֿוֹן גְּלַאַנְצִיכְּן דְּיַוִּיטְּשָׁן מְוַנְּדִיר, הָאָט אַבְּעָר דָּעַר אַנְבָּלִישׁ
פֿוֹן סְתִּמְשְׁלָלְגָּעָר זַיךְ נַאֲךְ נִישְׁתְּגַּט אַיְינְסְּטָאַבְּלִיזְּרָט אַין דָעַר שְׁלוֹטִי
מְאַכְּנְדִּיקָּעָר פְּסִיבִּיךְ. די יְסָרוּם פֿוֹן אֹזָא, וּאָסְמַנְיָה אַין די זַעֲלָבָע בְּגָדִים,
בְּיוּ דָעַר זַעֲלָבָע אַרְבָּעָט וּאָסְמַנְיָה דו — הָאָט אַוְפְּגַעַרְיִיצְּט אַזְן אַפְּגַעַנוּמָעַן
יעַדְן קָאנְטָרָאָל אַיְבָּעָר זַיךְ... וּיְיָ אַין נַעֲפֵל הָאָט עַד גַּעַהְעָרָט, וּיְיָ זַוִּי
מְחַבְּלִים סִימְוּלִין פָּאָר די דײַיטשָׁן, מַאֲכָן זַיךְ פָּאָר אַוְפְּגַעַר אַזְן שְׁרִיעַן
חוֹית, יְעַנְעַן זַאַלְן הָעָרָן: .

— לאָס! שְׁנַעַלְעָר! וּאָס רִירְסְטוֹ זַיךְ וּיְיָ זַאֲכָלְאָצְקי אַין זַוִּיאָ?
מַעֲכָלָעַ הָאָט גַּעַשְׁפִּירָט וּיְיָ אַיְוָנְעָר גַּעַמְט אַזְן זַיְוִין פְּלִישָׁ אַזְן קְנִיְּפָט,
רִיסְטָט מִוְּטָן גַּאֲנָצְן כְּתָה, וּיְיָ מִיט אַזְן אַיְיָזְעָרְגָּר צַוָּאָגָגָג... אַיְנְסְטִינְקְטִיוֹן
הָאָט מַעֲכָלָע אַדְרִיְּגָעָטָן מִוְּטָן קָאָפְּ אַזְן זַיְוִין גַּאֲנָצְעָר הָאַרְטְּקִיּוֹט
אַנְגַּעַטְרָאָפָּן אַזְן יְעַנְעָמָס פְּנִים אַרְיִין. דָעַר שְׁיַיְגָעָץ אַזְן אַפְּגַעַשְׁפְּרָוָנָעָן פֿוֹן
אַוְמְגַעְרִיכְטָן קָלָאָפְּ אַזְן זַיךְ מְוַרְאִידִס צַעֲשָׁוָגִין. די אַיְבָּעָרָאָשָׁוָגִין, וּאָס אֹזָא
דָאָר יְוִדִּישׁ יְיַנְגָּל הָאָט זַיךְ פָּאָרָמָאָסְטָן, דָא — אַזְן דָעַר הָאָלָע 58, צָוָר
רִיקָצְוָגָעָבָן קְלָעָפֶן, הָאָט זַיךְ אַוְפָּה אַמְּנִינָה וּיְיָ פָאָרָגָאָפֶן. מַעֲכָלָע הָאָט זַיךְ
אַפְּגַעַרְקָט אַפְּאָר טְרִיטָה. דָעַר גַּעַשְׁלָאָגָעָנָעָר, בָּאַלְעָק, הָאָט זַיךְ הוֹךְ צָעָד
רְעוּוּעַט: .

— מעַן וּוּט דִּיךְ מְכוּיָּתָן! שַׁוִּין דִּיךְ דָעַרְקְוַילָּעָן!

ס' אַיז גַּעַוְאָרָן אַטְוּמָל. די מַיְידְלָעָר הָאָבָּן זַיךְ אַפְּגַעַרְקָט דָעַרְשָׁאָר
קְעַנְעַן אַין אַזְוִוִּיט. אַנְטָאָשׁ הָאָט גַּעַכְאָפֶט אַשְׁטִוק אַיְיָזָן, נְרוּיָת זַיךְ צָוָר
וּוְאָרָפָן אַוְיָפָּה מַעֲכָלָעָן. יְעַנְעָר הָאָט שַׁוִּין אַבָּעָר גַּעַפְוָנָעָן זַיְוִין הָפְקִידְיָק
גַּלְיוּכִינְטִיקִיּוֹט. עַד הָאָט גַּעַכְאָפֶט אַזְן די חָעַנְטָט עַטְלָעָבָע אַיְיָזְרָעָנָע רַעַדְעָד
לְאַךְ אַזְן הוֹיךְ אַזְן וּוּאָרָן גַּעַטָּו: .

— צְוֹעֵל שְׁלִוְידָעָן אַזְן די קָעֶפֶן! מַיְוִין טְוִוִּיט אַזְן אַיְיָעָרָר...
זַיְוִין אַנְטָשָׁלָקָסְעָנָע חֹצֶפֶה הָאָט זַיךְ אַפְּגַעַרְשָׁאָקָן. מַעֲכָלָעַ הָאָט גַּעַד
שְׁרוֹגָן, נִישְׁתְּמַת הָעַרְנְדִיָּם אַלְיָוִן וּאָס — אַזְן אַיְבָּעָר די גַּדְעָנָעָן פֿוֹן זַיְוִין
מַעֲגָלְעָבְקִיּוֹט, וּיְיָ אַזְן מִשְׁוָגָעָת. זַיךְ אַלְיָוִן הָאָבָּן מַוְרָא בָּאַקְוּמָעָן פָּאָר דָעַם

טומל, וואס האט פלאזים ארכומגעכאנט די האלע. ס'אייז געקומען אנטז'ו לוייפן וועליננסקי מיט עטלעכע דיויטשן. זיין הייזעריסער ברויפ האט קיין גוטס נישט אנטגעזנט. צוערטט האט ער אבער געמווט בראונגען צום אויסט דורך זיין פארוונדערונג: — וואס קומט דא פאָר? אין מיטן דער נארמעע? די צוווי שלענער זענען בלאס געווארן. איבער מעכעלעם קאָפּ זענען פְּאָרְבִּיְגְּעַפְּלוֹן זַיְעַרְעַד דֻּרְשֶׁרְאָקְעָנָן וּוּעְרְטָעָר:

— שטילעָר! שטילעָר, זַיְה, וואס קוּוֹטְשָׁעַסְטוֹן?

מעכעלע אייז אבער שוין אַרְוִוְגָּעָוָרְפָּן גַּעֲוָאָרְן פֿוֹן זַיְעַן צַוְּמָעָן. איבער אים אייז געשטאנגען דער דיויטשער אויבערמייסטר פֿוֹן דער האלע, מיט אַ צַּחְוֹשָׁת, דּוֹלְעַוְאַטְעַ פְּנִים, נִשְׁתָּוּ וּוּסְנְדִיק, וואס דאָ קומט פָּאָר. מעכעלע האט זיך צו אים אַ גַּעַטְוֹן, ווי צום אַיְזָצִיקִין וואס קען אים נאָך שִׁיצָּן:

— הער מוייסטער! דאָרָף אַיך מאָכוֹן מֵיַּן נָאָרְמָע, אַדְעָר נִישְׁטָה? אַוב מען דאָרָף מֵיך טוֹיְטָן — האָבָן עַס דַּי לִיְּטָדָא צַו בְּאַשְׁטִימָעָן אַדְעָר נִישְׁטָה? זַיְלְאָפְּן מִיר אַיבָּעָר דַּי הָעַנְטָם, אַיך זַאַל נִישְׁטָם קָעָנָעָן דַּעְרָלָאנְגָּעָן דַּי גְּרָאָצָן — ווֹיל אַיך זַיך פֿוֹן זַיְן נִישְׁטָה לְאָזְן... אַיך ווּל צַוְּרִיקְשָׁאָגָן... סִידְוָן דער מוייסטער האט זַיְן באַשְׁטִימָט פָּאָר אַוְיפְּזָעָר אָוּן זַיְן זַאַלְן שְׁטָעָרָן דַּי אַרְבָּעָט...

פֿוֹן מעכעלעם מַוְיל האט גַּעַזְצָט שְׂוִים אָוּן בְּלֹט. דַּי וּוּרְטָעָר אָוּן טענות האָבָן זַיך מַטְוּפְּדִיק אַרְוִיסְגָּרִיסְן פֿוֹן שְׁלִוִּים אַרוֹוִּים, אָן צַו טְרָאָכְטָן מַעָר, אָן אַ חְשָׁבָן. דער דיויטשער מוייסטער, קְרָעָבָט, האט זַיך עַטְדָּע וואס פְּאַרְלוֹוִן פְּנוּעָם יְנִינְלָס שְׁרִיּוּן. ער האט גַּעַוְאלָט אַים דַּי עַרְשָׁטָע מִינּוֹת צְעָרְיוֹסִן, צַעְמָמִיתָן פָּאָר דַּעְרָ יְדִישָׁעָר הַיּוֹסְטָעָרִיעָ, וואס שְׁטָעָרְטָה דַּי גַּאנְצָע הַאלְעָאָרְבָּעָט. אַט האט ער שְׁוִין גַּעַוְאלָט אַרְוִיסְכְּרָעָנָעָן פֿוֹן זַיך עַפְעָם גַּזְיָרְהִידְקִ-הָאָרְבָּס אָוּן פְּלָזִים דְּרָעָזָן, ווי צַוְּוִי שְׁקָצִים שְׁטִיּוֹן דַּעְרָשָׁאָקָן אָוּן זַוְּכָן מִיט דַּי אָוִיגָן זַוְּהָיָן זַיך אַפְּצָוְרָאָגָן. זַיְן גַּעַד דָאָנָק האט זַיך מַאֲמָעָנְטָאָל אַרְיְבָרְגָּעָנְגִּילְשָׁטָם צַו זַיְיָ; הָע, זַיְן זַעְנָעָן דַּאָעָפָעָם נִשְׁטָה אַיְן אַרְדָּעָנָגָן! אַנְשָׁטָאָט צַו וּוּרְפָּן זַיך אַוּוֹפָעָם דַּעְם חַזְפָּהָדִיקָן יַד, האט ער אַים אַרְוִיסְגָּעָלָקָוֹט פֿוֹן זַיְן אַוְיפְּמַעְרְקָזָמְקִיָּת אָוּן זַיך נַאָר אַיְינְגָעָסָן אַיְן זַיְן מִיט דַּי אָוִיגָן:

— וואס פאר אן ארבעט מאכט איר דא אין דער האלע? ווער הארי
אייך דא באשטיומט פאר אויפזעער?

די פאליאקן האבן פאלוריין זויער אנרגטיווע זוכערקייט פון פריער
טראץ דעם, וואס זוי האבן נישט פארשטאנען קיון דיטש, האבן זוי
ארויסגעפילט, אzo דא איז געפאלן אויף זויער קאָפ א הארבּע שאלה. זויער
רע טעמעפֿע פֿנימער האבן זיך נאר געונדרט, וואס א דיטשער מיסטער
נעמט זיך נאר אן פאר א יידס קריודע. צעלינסקי איזו געשטאנען אין
דעַר זוַיַּט, אַ בְּלָאַסְעַר אַזְּעַטְמַעַר. מיט זוַיַּן דִּיטְשָׁעֶר שְׁפָרָאַךְ אַיִּ
ער געוען נאר שטאלע פאר די פאליאקן אונ אט שטיט אַ גָּאוֹרְנִישְׁטָדִיק
וַיְדֵל אָזְּן פְּאַרְשִׁיט מִוְתִּ דִּיטְשָׁעֶר דַּעַם הַוְּפִטְמִיסְטָר, וּזְאַסְעַר קָאַלְמַעַר
גָּאוֹרְנִישְׁטָה הַפְּקַר גַּעֲוָעָן... דָּאַס עַרְגְּסַטְעַ דֻּעְבָּרִי אַיִּן, וּזְאַס דַּעַר קָאַלְמַעַר
בָּאַנְדִּיט קָרְעַבְסַ שְׂטִיט אָזְּן הַעֲרַת אִים אֹוִים, גַּעַמְט אַרְיִין אַיִּן זַיְנָע
רוֹיַד...

קרעטען האט אַבעַר דַּעַם יַיְדַּס גַּעַשְׁרִי אַינְטַעַרְעַסְטַרְטַּ פָּוָן אַזְּ אַנדְעַר
שְׁטָאַנְדְּפָוָנְלַט. ער האט אַ פְּרַעַן גַּעַטְזַן בַּיִּזְעַלְינְסְקִין:

— האַסְטַוּס דַּי צְוַיַּוְוָן גַּעַנְגַּעַן גַּעַמְכַטְטַ פָּאַר אוֹפְזָעָר? שְׁוַיַּן
צְיַוְיל מַעַנְשָׁן מַאַסְטַוּס מִיר דָא פָּאַר לְיִדְקִינְיְוָר! די אַרְבַּעַט קָעַן גַּעַד
מַאַסְטַוּס וּוְרָן אַזְּן דַּי צְעַנְדְּלִיקָעַר טְוָלְמָעַר. דוּ זַעַבְעַר צַוְּן, אַזְּ אַזְּעַלְכַּבָּעַן
יַוְנָגָעַ אָזְּן גַּעַזְנְטָעַ חַבְרָה-לְלִיּוּט זַאְלַן מַעַר אַרְבַּעַטן — אַוְיָבַן נִישְׁתְּ קַעַגְעַן
זַיְנָוְטִיךְ זַיַּן אַיִּן אַ צְוַיְוַטְן אַרטַן, וּוּהָיַן עַס וּוּתַן אַיִּן קַרְצַן אַפְּגַנְיַן אַ
טְרָאַנְסְפָּאַרְטַן...

זְעַלְינְסְקִי האט שְׁוַיַּן פְּרַיְעַר בְּאַמְעַרְטַן, אַזְּ דַּעַם יַיְדַּס שְׁרַיְעַן האַט
דא אוֹפְגַּנוּעַקְטַן בַּיִּ קְרַעְבַּסְן אַזְוִינְסַ, וּזְאַס האַט שְׁוַיַּן מִיטַן יַיְדַּ נַגְּרַנְיִשְׁטַן
אוֹ טַוְן. דָא פָּאַלְטַ שְׁוַיַּן אוֹוִה אִים אַ פְּאַרְוּוֹרָה, וּזְאַס קָעַן דַּעְרַגְיַן וּוּרְ
וּוִיסְטַ וּוּיְוִיטַ... ער האט דַעְרַפְּאַר גַּעַנוּמָעַן פָּאַרְגְּלַעַטַן:

— העַרְן שְׁהָא! אַיר האַבְּ קַיְינְמַאְלַ די פּוֹלְעַנְצָעַר נִישְׁטַ באַשְׁטִימַט
פָּאַר קַיַּן אוֹפְזָעָלַן זַיַּי האַבְּן נַאֲר דַעְרַעַעַן אַ נִיְיעַם יַיְדַּ דָא אַיִּן דַעַר
הַאַלְעַ — זַעַגְעַן זַיַּי צַוְּאַמְפָאַלְן. נִישְׁטַ אַוְמִזְטַן, העַרְן שְׁהָא! פָּאַ
רַאַן מִיט זַיַּי אַ לְאַנְגְּנַעַר חַשְׁבּוֹן. אַיִּן אַלְעַהְלָעַם, וּוּ דיַיְדַן אַרְבַּעַטַן צַיְּ

זאמען מוט די פֿאַלְיאָקָן, קומט פֿאַר דָּס זעלבע. די יידֶן זענען עם ווערט. נאָר אִיצְט, אַין מיטֶן דער אַרכְבָּעט...
ער האָט זיך דערביי אֹיסְטְּגָעַדְרִיט מיט אַנְגַּשְׁתְּעַלְּטָן בעמ צו די צוּווּי
שלענער:

— זואָס טוּט אַיר, זואָס? געוזען אַ טומֵל אַיר האָט אַנְגַּעַמְאָכְט? אַיך
וועל מײַן קָאָפּ פֿאַר אִיךְ נִישְׁתָּאָוּנְגָּעָבָן. דער מִיסְטָעָר אַיז בַּיּוֹ אָוּן
וויל אַיך נאָר שׂוֹעָר באַשְׁטְּרָאָפּן. אַיך באָמִי זיך אַיך אַפְּצַזְבָּעָט...
וoidער אַמְּאָל האָט מעכְּבָּלָע דערזען דעם פֿאַלְיאָקָן, זואָס קעַן אַין אַיִּין
מְאַמְּעַנְתָּ פֿאַרְלִיּוֹן זַיִּין חַזְפְּהַדְיָקָע אַכְּזָרוּת אָוּן שְׁטִיףָן בַּלְּיָבָן, ווֹי אַ דערְ-
שְׁרָאָקָן לְעַמְּלָעָל... לְרָעָבָם האָט גַּעַנוּמָן דְּרָעוֹוִיָּל אֹיסְמָסְטָן וְשְׁעַלְּגָנְסָקָין:
— די חַשְׁבּוֹנוֹת מִיט די יַיִּדְן לְאֹוֹ פֿאַר אָוְנָרָן. דָּס אַיז נִישְׁתָּה די
דְּאָזְיָקָע קָעָרְלָס זַאָךְ. בְּפְרָט וּוּן דָּס נִיּוֹת אֹוְפָּנָן חַשְׁבָּוֹן פָּוֹן דָּרָעָנָרָמָע.
אַיך האָבָּגָען זַיִּין זַעַר יַיִּד אַרְבָּעָט. שְׁטָעָל אָוּם בַּיּוֹ אַ צְוּוֹיָטָן טִישָׁ
אָוּן זַלְזָן די בּוֹרְשָׁן מַאֲכָן זַיִּין אַרְבָּעָט. זַאנְג זַיִּין, אַן אָוְבָּזָיִּין וּוּלְזָן דָּא וּוּיָיִּין
טָעַר מַאֲכָן שְׁטָרְדּוֹנְגָּעָן, וּוּלְזָן זַיִּין הַעֲנָגָעָן בַּיּוֹ מִיר...
ער האָט דערביי אַנְגַּעַמְאָכְט אַוּוֹף שְׁטוּמָ-לְשׁוֹן, ווֹי אַזְוִי מַעַן פֿאַרְלִיּוֹגָט
אַ פֿעַטְלִיעָא אֹוְפָּנָן הַאלְדוֹן. די שְׁקָצִים זענען דערביי גַּעַשְׁתָּאָגָעָן פֿאַרְלִיּוֹרָעָן.
וֹיַּעַן וּוֹאַלְטָן זַיִּין אַפְּגָנְנוּמוּן דָּס לְשׁוֹן מִיטָּן אַטְמָעָם. עֲרַשְׁתָּה וּוּן קָרְעָבָם
אַיז אַזְוּקָנְגָּעָן אַנְגָּעָן, הַאָבָּן זַיִּין צְרוּיק אַוְפְּגָנְלָעָבָט. זַעַנְדרִיך אַן די גַּעַפְּאָר
אַיז אַרְיָבָּר אָוּן די שְׁרָעָם זַיִּירָעָ אַיז גַּעַוּזָן אַן אַמְּוֹיסְטָע — זענען זַיִּין
צְרוּיק רִיְּדָעָוְדִּיק גַּעַוְאָרָן:

— דָּו יַיְּדָלִיק, וּוּסְטָט נאָר באַקְוּמָעָן פָּוֹן אָוְנָרָן דָּס דִּיְנִינְקָע, וּוּסְטָט
זַעַן!
זְשַׁעַלְיָנְסָקִי האָט נִישְׁתָּאָוְיָפְנָהָעָרט צו שְׁעַלְתָּן מִיט טִוְּיטָע קָלְלוֹתָן:
— צו אַלְעָ בְּרַעַנְעַנְדִּיקָע בְּאַלְעָרָעָס! דָּעָר יַיִּד שְׁלָאָגָט אָוּן עָרְשָׁרְיוֹתָט
נַאֲךְ... זואָס אַיז דָּס פֿאַר אַ פֿאַלְקָס! הַיְּוֹלִיקָע מַוְתָּעָר, טְשַׁעַנְסְטָאָקָאָר
וּוּרָא!

בְּאַלְדָּה האָט עָר אַ בְּלִיּוֹק גַּעַטָּן אַוְיָפּ מַעכְבָּלָעָן אָוּן זיך עַפְעַט דָּרָעָ-
מָאָנָט. זַיִּין קָלָ אַיז גַּעַוְאָרָן אַבְּוּסָל קִילָּעָר אָוּן עָר האָט צַוְּגָנָעָבָן מִיט אַ
בָּאַגְּרָאָבָּעָנָעָם שְׁטִיקָל הַנִּיפָּה אַיז טָאָן:

— אֲבָעָר קֵיָן "פְּרִוּעָר", זַעַט אֹוִס, בִּיסְטוּ נִישְׁטָט...

II

בכדי צו ל'עבן צוישן פֿאַלְיאַצְּן, מזו מען האבן אַסְפְּעַצְיְּלָעַ טַאַקְּרָעַ, בְּפֶרֶט אַין וּוּרָקְ צַעַט. מַעֲכָלָעַ האַט אַיִינְגְּנְעָזָן, אַזְוּן מַעַן האַבְּן דְּעָרָעַ צַו אַזְוּגְ פֿוּן אַקְעַגְנְשְׁטָעַן זַיְעָר צְיוֹשְׁעַטְקִיְּתַן אַהֲפְרַדְיָקָעַ, נִישְׁטָטַ פְּחַדְנוֹתְדִּיקָעַ האַלְטָוָנָג. עַרְשַׁת שְׁפַעַטְעוּר, וּוּעַן דָּעַר פֿאַלְיאַצְּסַע זַעַט אַין דִּירַ דַּעַט מַוְטִּיקַן הַפְּקָרְנִיךְ אַזְוּנַר בְּאַקְוּמָטַ פָּאַר דִּירַ אַשְׁטִיכְלַן דָּרְקַ-אָרְץ — דַּאְרָפְ מַעַן זַיְךְ בְּאַמְּיעַן צַו גַּעֲפְנָעַן דַּי דַּוְאַיְקָעַ שְׁפְרָאַךְ צַו אַיִם. דָּאַס דְּרָעַז סִירַט אַיִם אַבְּיַסְלַ אֹוִס, עַר זַאַל רַעַדְןַ מִיטַּ דִּירַ אַלְיוּטִישׁ וּוּאַרְטַ אַזְוּן האַלְבָּרַ מַעֲנַטְשְׁלָעַ זַיְךְ בְּאַנְעָמָן.

זַיְנַט יַעַנְעַם פֿאַלְ האַט מַעַן מַעֲכָלָעַן נִישְׁטָט גַּעֲלָאָן. זַיְעַרְעַ טַעַמְפַע מַוחַות האַבְּן גַּעֲלַיְוַבְטַ, אַזְוּ דָּעַר יַידְ קָעַן אַלְיַ צְוַטְרָאַן דַּי דִּיְוַטְשַׁן אַזְוּ זַיְוַי וּוּלְעַן אַיִם העָרָן. זַיְיַ האַבְּן אוּיַיךְ נִישְׁטָט גַּעֲוָאָלַט, אַזְוּ אַדְיוּטַשׁ וּזְלַעַם בְּאַמְּעַרְקַן בְּנוּגַע אַיִם, וּוּיְיַילְ "דַּעַם זַיְדְעַקְ האַבְּן זַיְיַ שְׂוִין אוּפְנַן אַיִם אַזְוּנַר שִׁיצְיַן אַיִם". בֵּין אַיְצַט האַבְּן זַיְיַ גַּעֲהָאַט אַפְּלָרְן שְׁכַל, אַזְוּ דַּי דִּיְוַטְשַׁן גַּיבְנָן בְּאַמְּעַדְנִיס גַּעֲרַבְכַּעַן דַּי וּאַסְטַלְאָאָן יַיְדַן. אַיְצַט האַבְּן זַיְיַ גַּעֲזָעַן אַזְוּמַעַן נִישְׁטָט אַוְיַסְרַעְבַּעַן אַוְיַף דַּי קַאַפְּרַזְוּן פֿוּן אַדְיוּטַשׁ אַזְוּנַר דָּאַס אַיְדַן וּאַסְטַלְאָאָן זַיְךְ פָּאַר גַּאֲרַנִּישְׁטַ אַפְּשְׁרַעְקַן". זַיְיַ האַבְּן דַּעַרְפָּאַר, וּזַיְיַ פְּאַרְעַנְטְּפָעָן זַיְךְ, פָּאַרְוּזָס מַעַן לְאַזְוּט מַעֲכָלָעַן צְרוּן, גַּעֲפְנָעַן פּוֹלָעַן חַוִּיפְנַס מִיטַּ רַיְהַ:

— דָּעַר אַיִן עַפְעַט גַּאֲרַנִּישְׁט קֵיָן זַיְדְעַקְ... שְׁרַעַט זַיְיַ נִישְׁטָט פָּאַר קֵיָן שְׁוּעָר שְׁטִיכְלַ אַרְכְּבָעַט אַזְוּנַר אַפְּיַלוּ שְׂוִין גַּעֲוּסְטַ:

אַנְדַּעַרְעַ האַבְּן אַפְּיַלוּ שְׂוִין גַּעֲוּסְטַ:

— אַגְּאַנְצָעַר אַיְנְטַעַלְיְגַעַטַּ... גַּעֲוָעַן אַרְאַוְיַן אַזְוּנַר אַלְצְדִּינְגַּן וּוּוִיסְטַ עַרַ... דָּעַרְצַוְנַיְטַ עַר אַפְּלָאַפְּ אַפְּ אַוְיַף דִּיְוַטְשׁ וּוּי אַגְּבַּוְיְרַעְנַעְרַ בְּעַרְלַיְנַיְטַ... מִיטַּ אַיִם, זַעַסְטוּ, קָעַן מַעַן רַעַדְןַ אַזְוּרְטַ... אַזְוּנַר וּזְעַלְיַנְסְקַי האַט גַּעֲזְבָּטַ אַטְיַשְׁעַק, וּוּ אַזְוּקְצְוַשְׁטָעַן מַעַן כְּעַלְעַן, האַט מַעַן זַיְךְ גַּעֲבַעַטְנוּ פֿוּן אַלְעַ זַיְטַן:

— הער מוייסטער, גיט אים צו אונדזער טיש! מיר דארטן א גוטן
ארבעטער...

ושעלינטקי האט קוים א שמייכל געטן צו מעכעלען;
— זעםט? האט דא באקומען א גוטע רענאנמע. דו ווייסט וואט
דאס הייסט? בי זוי וועסטו שווין נישט פאראהונגערו.

ער האט אפילו איזנמאָל אַנגָעָוִיזָן דעם דייטשן מוייסטער:
— איך האָב נישט קיין יידן אין דער האָלָע. נאָר, זעט נאָר, זוי מען
רייסט זיך אַיבֵּער דעם יידֶל, וואָס איך האָב זיך אויסגעזְט. אָז ער
שטעלט זיך צו דער ארבעט — וועט די נארמָע שווין געמאָכָט ווערטן. איך
וויס שווין וועלכּן ייד אַרְיִינְצְּזְוָונְעָמָן אין מײַן האָלָע אַרְיִין.
אוֹפַּר דער צוֹוִיטָעָר זוּיט פֿוֹן מעכְּלָעָם טִיש, אַקְעָגָנָאַיבָּעָר, אַיז גָּעָר
שטענָעָן אַהיַכָּעָר פָּאַלְיָאָק מִיט אַנְרָאָב, בָּאוֹוָאָקָסָן פְּנִים אַזְּנָעָלָע, חַלְבָּדָ-
אוֹסְגָּעָדָרָכָנָעָ צִיּוֹן, פָּאָר וועלכּן מעכְּלָעָה האָט זיך גַּעֲשָׂרָאָקָן. יַעֲנָעָר
הָאָט אַויִּסְגָּעָזָעָן אַפְּאַרְבִּיסְעָנָעָר שָׁוֹוִינְגָּר אַזְּנָעָלָעָן. וּזְעָנָעָר
ליינטקי האָט צוֹגָעָפְּרִיטָטָ מַעֲכְּלָעָן צּוֹם טִיש, האָט ער דערביי אַטְרִוִּיסָל
געטן דעם שְׁוֹוִינְגְּרוּדִין גּוֹי:

— כְּרָאַפִּיצְקָי! דָּא האָסְטוֹ אַ גוֹּטָן שְׁכַּן צוֹ דער ארבעט... אַ יַּדְלָן.
כְּרָאַפִּיצְקָי האָט קְרוּם אַפְּגָעָמָטָן זְיוֹן נִיעָם שְׁכַּן אַזְּנָעָמָן גָּעָר
נוּמָעָן אַפְּטִילְעָן זְיוֹן הַעֲלָפָט נְרָאָנָטָן אַיְפָן וּזְעָנָלָע, מִיט קְעָנָמִיקָן פָּאָרָ-
דרָאָס. יַעֲדָעָר אַיְנָעָר פֿוֹן זְיוֹן האָט גַּעֲמוֹזָט אַרְיוֹפָוָאָרָטָן זְיוֹן צָאָל אַוְיָזָן
טִיש, אַזְּנָעָר מַעֲנָטָן פֿוֹן דִּי רַיְעָן זְאָלָן הָאָבָן בִּי וְוָאָס צוֹ אַרְבעטָן. כָּרָאָ-
פּוֹצְקִי האָט כְּסֶדֶר נְשָׁאָלָטָן וּזְעָמָעָן אַזְּנָעָמָט אַזְּנָעָמָט זִיךְ אַרְיִין, מַעֲכְּלָעָה
הָאָט גַּעֲשָׂפִּירָט, אַזְּנָעָמָט עַד מִינְטָחָת. ער האָט אַבְּעָר גַּעֲשָׂוִינָן, עַס זָאָל
זְיךְ נִישְׁתָּאָנָהָיִין קַיְיָן פְּרִישָׁע שִׁקְאָנָע. וּזְאָזְוִי אַבְּעָר דָּאָס אַוִּיסְצָוִימִין
הָאָט ער נִישְׁתָּאָנָהָיִין דִּי גַּרְאָנָאָטָן הָאָבָן זְיךְ צְוֹזָעָמָעָנָגָעָלָאָפָט אַזְּנָעָמָט אַזְּנָעָמָט
געמִישְׁתָּאָזְוִיפָּה דַּעַמְּטָשָׁאָן צּוֹם סְוֹף האָט כְּרָאַפִּיצְקָי זְיךְ אַוִּיסְצָוִימִין:

— זִיךְ האָב אַרְיוֹפָגָעָלִיָּגָט 25 אַזְּנָעָמָט זִיךְ אַרְיוֹפָגָעָלִיָּגָט...

פָּאָר אִים נִישְׁתָּאָנָהָיִין!

מעכְּלָעָה האָט פָּאַרְשָׁטָאָנָעָן, אַזְּנָעָמָט זִיךְ אַרְיוֹפָגָעָלִיָּגָט, וְוָאָס
יעַדְעָר דָּאָרָפָ מַאָכָן פֿוֹן יַעֲדָן סְכוּם צְוֹגָעָרָעָנָגָטָעָ שְׁטָיקָה. אַזְּנָעָמָט אַוִּיסְ-

רעננג האט ער אבער געזען, איז דא איז פֿאַרְצָן נאָך אַ בָּאַחָלְטָעַנְעָר
פארדראָס, וואָס ער איז שיין נישט מסוגל תופס צו זיין. צו מעכעלעס
וועגן איז צונגעטומען דער קאנטראָלָעַר מיטן מעסטער. ער האט זיך לאָגָג
געפֿאָרָעַט ביִי יְהָדוֹ שְׁטַחַק אָזָן צָום סּוֹת כְּמַעַט אַלְעַ אַיְזָעָרָעַן בַּיְיכָרָ פָּוֹן
די שׂוּעָרָעַ בְּלִים באַצְּיָקָלָט מִוּט זְיַינָּעַ צִיפְּרָעַן, וואָס פְּסָלָעַן זַיִן.

ער האט זיך נאָכְרָעַם אַוְעַקְעָנוּזָעַט דָּאָנָעַבָּן אָזָן גַּעֲקוּטָן, זַיִן מעַ-
כָּלָעַ קְלוּבָּט אָזָים די גּוֹטָעַ אָזָן לְיִינְגָּט זַיִן אַרְוֹתָ אַוְיָפָן טִישׁ. ער האט זיך
אוּפְּאָמָּאל צַעַשְׁמִיכְלָטָן הַנְּהָדֵיק אָזָן בִּיסְטִיק:

— מְאַשְׁקָא, וְיִ אָזְוִי וּוּסְטוֹ מַאֲכָן דִּין נַאֲרָמָעַ?

מעכְּבָלָעַ קָעַן נִוְשָׁט פָּאַרְשְׁטִיּוֹן:

— וואָס הַיִּסְטָן? אָזָן וְיִ אָזְוִי מַאֲכָן עַמְּ אַנְדָּרָעַ? אָוִיב אַיר וּוּלְ-
נִישְׁטָהָבָן — וּוּלְטַדָּאָךְ קִינְנָעָרָ פָּוֹן טִישׁ זַיִן נִישְׁטָהָעָנָעָן דָּרְגָּרִיכָּן.
פָּאָרוֹוָאָס זָלָאָיךְ זָאָרָן מַעְרָן וְיִ אַנְדָּרָעַ?

דער שיינְגָּעָץ האט זיך פָּאַרְלּוֹרָן. באָלָד האט ער זיך גַּעֲכָפְּטָן:
— דו בִּיסְטָן, פָּאַרְשְׁטִיּוֹסְטוֹ מִיחָּר, אַ יִיד. אָוִיב דו וּוּסְטָן נאָך אַלְעַז
נִישְׁטָה דָּעַם אָוְנְטָעַרְשָׁיהָ, וּוּלְטַדָּאָךְ דִּיר זָאָנָן: צַו קִינְנָעָם פָּוֹן זַיִן דָּאָקָעַן
אַיר נִישְׁטָה צָוְגִּין סְתָמָקָ אָזְוִי אָזָן שְׁלָאָגָן. זַיִן האָבָן אַשְׁוּז אָזָן מַעְנָן זַיִן אַוְיָיךְ
אַלְיוֹן באַשְׁיָצָן. דִּיר אָבָעָרָ קָעַן אַיר אַפְּילָוּ דָּרְהָרָגָעָנָעָן אָזָן מַעְן וּוּלְטָן
מִיר גַּאֲרָנִישְׁטָט טָוֹן דָּרְעָפָּרָר... אַיִּצְטָן וּוּסְטוֹ שְׂוֹן, פָּאָרוֹוָאָס דו דָּאַרְפָּסְטָן
זַיִן שְׁרָעָקָן? דָּרְפָּאָר זָאָג אַיר...

מעכְּבָלָעַ האט אַים אַיְבָּרְגָּנְדִּיסְטָן:

— אַיר האט אַלְעַ אַ טָּעוֹת. יְהָדָעָר אַיְינָעָרָ פָּוֹן דָּעַרְהָהָלָעָ דָּאָרָף צִיר
טָעָרָן מַעְרָ פָּאָרָ מִיר. אַיר האט נאָך הַיְּמָעָן אָזָן האָט נאָך צּוֹלִיב ווּאָס צָו
לָעָבָן. אַיר מַעְנָט נאָך גַּלְוִיבָן, אָזָן טָאָמָעָר וּוּלְטַאָר זַיִן זְיַיָּה סְפָעַצְיָעָל
פָּאַרְזִינְדִּיקָן — האָט אַיר זְיַבְּרָעָר שָׁאָנָנָן אַיְבָּרְצָוּלָעָבָן דָּעַם קָרְגָּ אָזָן עַס
דָּרָאָט אַיר נִישְׁטָה קִיּוֹן סְכָנָה. אַיר אָבָעָרָ חָאָב שְׂוֹן אַלְעַז פָּאַרְלּוֹרָן. צִיר
כַּיְוָעַל זַיִן פָּאַרְזִינְדִּיקָן אַדְעָרָ נִישְׁטָה — בֵּין אַיר שְׂוֹן פָּאַרְשָׁמָפָט. דו זָאָגָסְט
דָּאָך אַלְיוֹן: אַיר זַיִן דָּו שְׁעַנְסָט מִיחָּר צָוְעַנְדִּיקָן. קָעַן אַיר זַיִן אַדְוָרְכָּרְיָעָן
דָּוָרָק צָעַנְטָלְקָעָר טָוֹנְטָעָר הַעַנְטָה? נִיְיָן! אַיר בֵּין שְׂוֹן גַּעֲוָעָן אַין מַאיָּר
דָּאָנָעָס אָזָן בֵּין וּוּיְטָעָר גְּרִוְיטָ דָּרְצָוֹ... עַס וּוּלְטָמִיקָן נִישְׁטָה מִידָּן — וּוּאָס

ושע האב איך צו ציטערן פאר מײַן דערווויליך לְעֵבֶן? וויל איך בין נישט זוכער — קען איך דערווויזן אַזְעלְכָעַם, וואָס אַיר קענט עס נישט. איך לְעֵב דָא נָאָר, וויל מען לאָזֶט מִיךְ אַ מִינּוֹת צָרוֹו. וויל איך האָבָן נָאָר אַ פָּאָר טָעַנְן; וווען אַכְבָּעָר אַיר ווועט מִיךְ צַוְפְּלִי פִּינִּיקָן, בין איך גְּרִוִוְתִּי קָעַפְּן צַוְפְּלָמְדָן? אָון טָוָט מִיךְ דָעַנְאָךְ וואָס אַיר ווּוְלָט. אָון אוֹ אַיךְ ווּעַל זַיְן שְׂטוּל ווּוּ אַ שְׂוֹוָאָלְבָן, ווועט אַיר מִיךְ דָעַן נִישְׁתְּ מִימִיתְן? דָעַרְפָּאָר אַכְבָּעָר דָאָרְפָּט אַיר זַיְן פָּאָרְבָּכְטִי, לאָזֶן מִיךְ מִינְיָנָעַ פָּאָר טָעַנְן אַדְעָר וּוּאָכְלָן, וואָס אַיךְ האָבָן נָאָר צַוְ לְעֵבֶן. אַמְּלָאָל קען אַיְנָעָם פָּוּן אַיְיךְ טָרְעָפָן מִײַן אַוְיְפִּי גְּרָעָנְטְּשִׁיט אָון עַרְחָטְן צַוְ פָּאָרְלִוְן אַ זַּיְכְּבָּרָעָזְךְ... אַיר דָאָרְפָּט צִיד טָעַנְן פָּאָר נָאָר עַפְעָטָן: שְׁטָמְלָא זַיְךְ פָּאָר, אָזֶן דָוּ לְעַבְסָט אַיבָּעָר דִי קְרִינְג אָון גְּיִוְתִּים אַוְיְפִּן גָּאָס. פְּלוֹצִים כָּאָפָט דִּיךְ ווּעַר אָזֶן בִּוּם אַרְבָּלָה: דָוּ, וואָס הָאָסְטָו גַּעַטְוּן מִיטָּא יָאָר אַדְעָר צְוּוֹי צְרוּקִי? אָון עַר שְׁלָעָפָט דִּיךְ אַיְן תְּפִיסָה. צַוְ וואָס דָאָרְפָּסְטוּ עַסְ? קְיִינְנָעָר קען נִישְׁתְּ ווּוְלְכָעָ אַוְיְנָן עַס זַעַן אִים, ווּעַר עַס ווּעַט אִים שְׁפָעַטְעָר דָעַרְזָעָן אָון וואָס עַס קָשַׁן זַיְן מִיטָּא צִיּוֹת שְׁפָעַטְעָר... קְיִינְנָעָר דָאָךְ טָוּן דִּין אַרְבָּעָט, אָזֶן קְיִינְנָעָר זָאָל צַוְ דִּיד נְאַרְנוּשִׁטְהָ אַבָּן....

מעכְּבָלָעָ האָט אַפְּיָלוּ נִישְׁתְּ בָּאָמְעָרָקְטָן ווּוּ כְּרָאָפִיצְקִי הָעָרָט זַיְךְ אַוְיְן צַוְ זַיְונָעָ ווּוְרָטָעָר. עַר האָט נָאָר בָּאָמְעָרָקְטָן, ווּוּ דָעַר מַעְסָטָר טָמְלָט זַיְךְ, זַוְכְּטָר עַגְעָץ אַיְן זַיְךְ טָעָנוֹת. דָעַר יִידְהָאָט אִים דָא גַּעַמְאָכְט אַחְשָׁבָן, פָּוּן ווּוְלְכָן עַר האָט נָאָר קְיִינְכָּאָל רָעַכְט נִישְׁתְּ גַּעַטְרָאָכְט. עַר האָט שְׁוֹן ווּידָעָר גַּעַוְאָלְט עַפְעָס זַאָגָן, אַבְעָר כְּרָאָפִיצְקִי האָט אִים אַיְבָּעָגְרָאִיסְן מִיטָּא אַבְּרוּם:

— עַר אַיְזָן שְׁוֹן נְאַרְנוּשִׁטְהָ קִיּוֹן מַשְׁוֹגְעָנָר, דָעַר יִידְהָ. מִײַן נִישְׁתְּ, אָז דָוּ וּעַט בִּי אִים קָלָוג אַפְּשָׁנִיְּדָן. שְׁכַל הָאָבָן זַיְךְ דִי יִדְהָן, בָּאַטְשָׁ זַוְיְעָר גּוֹרְלָ אַיְזָן אַזְאָ פָּאָסְקוּדָנָעָר...
אוֹן אַלְעָ דָרְיוִי זַעַנְעָן אַוְיָה אַמְּלָאָל אַנְטְשָׁוְוִינְגָן גַּעַוְאָרָן. פָּוּן דָעַר האַלְעָ האָט ווּעַר אַ רְוָפְּגָן דָעַם מַעְסָטָר אוֹן מַעְכְּבָלָעָ מִיטָּא כְּרָאָפִיצְקִין הָאָבָן גַּעַנְומָעָן צִוְילָן דִי פְּרִישְׁ-צְוּגְעָבָרָעָנְגָטָעָ גַּרְאָנָאָטָן. דָעַר שְׁמוּס אַיְזָן גַּעַלְבָּוּבָן לְגַנְג אַיְן אַ זַּוְיִתְהָ, אַ נִישְׁטָ-דָעַרְעַנְדִּיקְטָעָר, וּוְאָרְטָנְדִּיקְמָעָן זָאָל זַיְךְ ווּידָעָר אַ נְעַם טָוּן צַוְ אִים.

III

א מְאַדְנָע זֹאָךְ מִיט דֻּעַם כְּרָאָפִיצְקַיְן! וּוֹ נָאָר דַּעַר מַעֲסְטָעַר נִיְּיט אָזּוּעַק אָזְן מַעַן דַּאֲרָךְ אַרְדּוֹפְּלִיּוֹגְן אַוִּיפְּן טִישׁ דַּי גְּרָאַנְגָּטָן — וּוֹעֲרָן זַיְעַנְג אַוִּיגְן פָּאָרְצְיוֹגְן מִיט שְׁרָעַק, וּוֹ זַיְיַה וּוֹאַלְטָן בָּאַמְעָרְקַט אַ בִּיזְעַג גַּעֲפָאַר אַיְן דַּעַר לְוֹפְטַן. עַד קָוְטַט זֹיךְ אָוֹם אַיְבָּעַר דַּעַר הַאַלְעַ אַיְן אַלְעַ זַיְוַתְן. דַּעַרְנָאַךְ בָּאַקְוּמָט עַד אַוּוֹת אַמְּכָאַל אַזָּאָז וּוֹיְלָהָן קוֹהָאַשְׁ צֹוֹ דַּעַר אַזְּבָעַט — זַיְיַה עַד וּוֹאַלְטָמַשׁוֹגָעַ גַּעֲוֹאָרַן. עַד טָוֹט אַ גַּוְטָן שְׁפִּי אַיְן דַּי חָעַנְטַ אַרְיָין אָזְן גַּעַמְטַ אַגְּנוּוֹאָרְפַּן דַּי גְּרָאַנְגָּטָן אַוִּיפְּן טִישׁ, וּוֹ גַּעֲטְרִיבְּן פָּוֹ אַ טִּיוֹוֹל, בָּזְוָעַם בְּלִיּוֹבְטַ לִיְגַּן אַ הַוִּיכָּעַ פִּירָאָמִידַע. מַעֲכָלָעַ בָּאַמְעָרְקַט, אַזְאָז טָוֹט נִישְׁטַ אַ כְּמוֹשְׁפִּי אַוִּיפְּן דַּי פָּאָרְגְּרָעְבָּטַע יִדְיִים מִיט דַּעַר שְׁפִּיְ-צָוְגָּנָג, וּוֹעַם בִּירְטַ זַיְדַן. נָאָר עַד אַיְינָעַר קָעַן עַס זַעַן, וּוֹיַּה אַיְבָּעַר יַעֲנָעָם פִּינְגָּרְטַ טִוְתַּ אַ פָּאַל אַזָּאָז פִּיכְבַּט שְׁטִיקַת וּוֹעֲלָבָעַט עַד צָעְרִיבְּטַ קָוְנִצְקִ-שְׁנָעַל אַיְן דַּעַר הַאַנְטַ... כְּרָאָפִיצְקַי דַּעַרְשִׁפְרַט מַעֲכָלָעַם אַוִּיגְן עַד דַּעַרְשְׁרַעַקְטַ זַיְקַ פָּאַר עַפְעַם. עַד בִּיּוֹגְטַ זַיְקַ אַרְיָבָּעַר אַיְן מַעֲכָלָעַם זַיְוַת אָזְן זַוְאָרְפָּט אַיְם צֹוֹ אַ אַזְּן — זַוְ... זַאְגַּנְגַּנְתַּשְׁתַּ... הַאַסְטַטְ קִיְּין זֹאָךְ נִישְׁטַ גַּעַזְעַן... זַיְעַנְג אַוִּיגְן וּוֹאָרְטַן אַוִּיפְּן אַחֲשָׁוְבָה. מַעֲכָלָעַם אַוִּיגְן עַנְטְּפָעַרְן שְׁטוּם. עַס וּוֹעָרְטַ אַיְם בָּאַלְדְּ קָלָאָר וּוֹאָס יַעֲנָעַר טָוֹט... מִיטָּאָגְצִיעַטְ בָּרָעַנְגַּט אַיְם כְּרָאָפִיצְקַי אַ בְּלָעַל עַסְן אָזְן פָּאָרְשְׁלַעַפְטַ אַיְם אַיְן אַ וּוֹינְסְלַ:

— פָּאָרְשְׁטִיּוֹסְטוֹ מִיךְ, וּוֹעַן דַּו וּוֹילְסַטְ מַאֲכַן דַּי נָאָרְמַע לְוִוְוָעַ גַּעַזְעַן — וּוֹעַסְטוֹ קִיְּוִינְמָאַל נִישְׁטַ אַרְיוֹסְטַ... דַּעַר אַיְדְּוָאַט צִיְּכָנְטַ אָזְן צִיְּכָנְטַ, וּוֹאָס זַשְׁעַ מִינְיָסְטוֹ טַו אַרְיוֹסְטַ אַ שְׁפִּי אַיְן דַּעַר הַאַנְטַ... שְׁפָעַטְעַר גַּסְטַ אַ וּוֹשַׁ אַיְבָּעַר גַּעַזְיִיכְנָמַן אַיְזָן, וּוֹאָרְפָּטַ אַיְם אַרְיוֹסְטַ אַזְּוַיְן! אַוִּיפְּן טִישׁ טָוֹט עַד זַיְקַ אַ קְוִילָעַר אָזְן וּוֹעָרְטַ בָּאַלְדְּ אַזְּוֹעַקְנָעַ שִׁיקְטַ, דַּעַר טִיוֹוֹל וּוֹיִסְטַ וּוֹהַיְן... עַס גַּעַזְעַן שְׁוִין אַפְּילַו גַּעַחְאַט גַּעַקְמָעַן קָאנְטְּרָאַלְעָרַן אָזְן גַּעַפְּאָרְשַׁטְ, גַּעַזְוֹכְטַ... מִיךְ אַבָּעַר, זַעַסְטַ, אַרְטַ וּוֹיִנְיקַ וּוֹאָס דַּעַר גְּרָאַנְגַּט וּוֹעַט שְׁפָעַטְעַר אַוִּיפְּן פְּרָאַנְטַ נִישְׁטַ אַוִּיפְּרִיּוֹסְן. הַלְּוֹאַיְ זֹאָל עַם טָאַקְעַ אַזְּרִיקְן — וּוֹעַלְן נָאָךְ אַ פָּאַר מַעֲנְטָשַׁן לְעַבְן בְּלִיּוֹבְן. נָאָר אַיְקַ גַּלְוִוְבַּ נִישְׁטַ, אַזְאָס וּוֹעַנְדַּט זַיְקַ אַיְן דֻּעַם אַיְדְּוָאַטְסַ צִיְּכַן. אַזָּאָס כָּלִי מָזַן סִיוּוֹי אַוִּיפְּרִיּוֹסְן. אַפְּיוֹו וּוֹעַן דָּאָס לְעַבְלַ אַזְאָסְטַלְטַ מִפְּעַרְ... מִיר אַבָּעַר

גוייט דא אין עפער אנדערש: איך זאל קענען אהויינגיין צו דער ציומט.
זוי ווילן פינע טויזנט א טאגן? נאט אייר! אבער צוליב יעדער נארישקייט
זאל איך ווארטן, ביוז מען ווועט זוי נאך אמאָל איבעריגנס? אַכְלָעָרָע זוי!
איך ראט דיר, אָז דו זאלסט מיר נאכטן... אָז נישט — ווועסטו בלײַבן אָז
אַהֲרֹן אָזָן אָז לְגַנְגָעַן. פון דער צוּוִיטָעָר זוּיט מַזְוָטו זיך פֿאָרָלְעָמָעָן
הוּטוּן, אַפְּילָוּ פֿאָרָדְיוּ באַכְבָּעָם בֵּין טִישׁ. זוי האָבָן דַּי גִּפְטִיקְסְּטָעָן צִינְגָּעָר
אָז אַדְרָאָף דַּיְרָה נִשְׁתָּמֶת זָאנָן, ווּאָסָמָעָן ווּוּעָט דַּיְרָה טָוָן פֿאָרָן טְרִיבִּין סָאָר
בָּאַטְאָזָשׁ...

און מעכְּלָעָה האָט פֿאָרָשְׁטָאָנָעָן. פון אִיצְטָמָע אָז אַבְּעָרָה האָט יַעֲדָע מַירָּ
נוּטָן, אַוְסָעָר אַיר שַׁוְּעָרָר לְאָסְטָן, אוּיךְ בָּאָדִיָּטָן: אַפְּאָרוּצְטִיךְ אַרְמוּמָקְוָן
זיך יַעֲדָעָס מַאְלָי מִיטָּטָוִיזָנָט אָוִינָן אָז מַוְרָאָה יַעֲדָעָמִינָוּת גַּעֲכָאָפָט צָוָן
וּוּרָעָן בֵּין דַּעַרְתָּהָנָט. עַס זְעַנְעָן פֿאָרָאָזָן אַזְוִיפָּלָא אָוִינָן אָז דַּעַרְתָּהָלָע אָזָן
אַלְעָאָמָעָטוֹ קַעַנְעָן בְּלִינְדָּמָאָכוֹן מִיטָּטָוִין שְׁנָעָלָן האָנָטָ-בָּאוּוּגָן... עַס האָט
אַפְּילָוּ אַמְּאָלָן גַּעַטְרָאָפָן, אָז אַצְּפָעָלִיקְ-אַרְיוּנָנָקְ-וּמָעָנָרָדְיוּשָׁה האָט עַס
ווּי בָּאַמְּעָרָקָט. עַר אַיְזָן שְׁנָעָלָן צָוָם טִישׁ אָז אָכָּפָן גַּעַטְוָן אָיִזְנָאָטָן,
אַצְּוּוּיָּטָן... לְאַנְגְּלָאָנָגָה האָט עַר דַּאָרָט נַאֲכָנָעָוָת אָזָן קוּיָן זיך פֿאָרָגָן
געַן מִיטָּא בָּאָדוּיָּעָר אָיִזְנָאָרָוּסְצְּוּבָּרָטְשָׁעָן:

— אַוְיָעָר גְּלִיק... צָוָם טִיוֹוֵל... גּוֹטָן!

דאָס האָט עַר גַּרְאָד אַנְגָּעָטָרָאָפָן אַוְיָזָדְיוּן עַנְטָע. אַדְרָע אָפְּשָׁר אַיְזָן
אַלְיָוָן גַּעַוָּעָן אַקְנָאָפָרָדְרָבָן... וּוּי לְאָגָן קַעַנְעָן עַס אַזְוִי? מעכְּלָעָה ווּילָן
נִשְׁתָּמָע אַיְינָמָאָל זָאנָן כְּרָאָפִיצְקָן, אָז מעַן דַּאָרָאָף נִשְׁתָּמָע, מעַן מוֹזָאָוִיפָּהָעָרָן...
נַאֲרָדְיוּן מַלְאָכָה אַיְזָן גַּעַוָּאָרָן אַנְגָּעָנָעָם... אַלְעָמָאָל וּוּנָעָן עַר וּוּיָשָׁט אָפָּאָצִיָּהָן
— גַּיְוִיט אַרְיָבָעָר, צְוֹזָאָמָעָן מִיטָּטָרְשָׁעָק, אוּיךְ אַזְוָאָזְוָסְעָר צִיטָעָר אַיְזָן
בָּעָרָדְיוּן גְּלִידָעָרְפָּן וּוּרָעָן יַעֲדָעָס מַאְלָי גַּעַרְאָטָעָוָעָט, אַרְיָבָעָרְשָׁפָרְנָגָעָנְדָק
אַיְבָעָר דַּעַר גַּעַפָּאָר... דַּאָס הַיְבָכָת אָז וּוּרָעָן זַיְוִין פֿאָרָגָנָיָן פון טָאנָגָן. אַגְּעָעָה
פִּילְ פָּוּן אַפְּהָאָלָטָן נְצָחָנוֹת צְוִוָּשָׁן בָּאַשְׁפִּיגָּעָנָעָן אָז צַעַטְרָעָטָעָנָעָן טָעָגָן
שְׁטוּיסָט אִים וּוּיְטָעָר אָזָן וּוּיְטָעָר עַלְבָעָן צָוָן, כָּאָפָט עַר זַיְיָ אַזְוִיָּה
וּוּי גַּרְעוֹלָעָד, וּוּאָס אַיְינָעָן העַנְטָה האָבָן פֿאָרָפְּלָאָנָצָט אָזָן אַסְטָעָפָן...

קַאֲפִיטָל וְעַקְם

I

מייט דעם כראפֿיצקיין אויז מעכּעלע שנעל באקלאנט געווארן. עם האט זיך אַרוֹיסְנְגְּוּזְן, אוֹ יונְגְּרָא אַיז אַ פְּשָׁטוּרָא אַרְבְּכָעֵטָר זְיוֹן גַּאנְצָה לְעָבָן, אַסְּאַצְּיַאלִיסְט. בַּיְ דַּעַר אַרְבָּעַט אַיז עַר גַּעַשְׁתָּאַנְגָּעַן אַומְגָעַן אָוֹן גַּזְוָכְט זִיךְ אַזְוּקְצְׂדְּרִיְיעַן, וּוֹעַן עַס אַיז נָאָר מַעַכְּלָעַקְ גַּעַוְעַן. עַר האט אַ סְּךְ גַּעַשְׁוּוֹינְן, מִיטְ מַעַכְּלָעַן האט עַר אַבְּעָר גַּעַפְּנוּן אַ פּוֹלָעַ מַאֲסָ מִותְ רִיְיד. אַנְגְּהַוְוִיכְן האט זִיךְ עַס פּוֹן זְיוּרָם אַ קְלִינוּנָם אַפְּמָאָךְ צְוִישָׁן זִיךְ:

אין דער האלֶט אַיז — צְוָנְגִּילִיךְ וּוּ אַין דער גַּאנְגָּעַרְ פְּאַבְּרִיךְ — פְּאַרְבָּאַטְן גַּעַוְעַן צְוּ רְוִיכְבָּרָן. כְּרַאֲפִיצְקִי האט אַבְּעָר גַּעַמּוֹת פְּאַרְצִיעַן אַ צִּינְגְּרָאַטְעַט יַעֲדַע הַאלֶט שְׁעָה אַיז אַ פְּאַרְגְּנְבָּעַטְן אַרְטְּמַן. דַּי טִישָׁן הַאַבְּנָן אַבְּעָר נִישְׁטָט גַּעַקְעַנְטָם שְׁטִיְינְן לְיִהְוִידִים — האט יַעֲנָר גַּעַמּוֹת אַנְקְוּמָעַן צְוּ מַעַכְּלָעַן, עַר וְאַל לְיִוְגַּן פּוֹן בַּיְידָע זְיוּטָן, וּוֹעַן כְּרַאֲפִיצְקִי אַיז אַרְטְּמַן. דַּעְרְפָּאָר האט יַעֲנָר אַיְם גַּעַבְּרָעַנְגָּט אַלְעָטָן אַ שְׁטִיקָל בְּרוּוּת אָוֹן דַּי פְּאַרְצִיעַזְוּפְּ. אָוֹן הַגְּמָן מַעַכְּלָעַקְ האט גַּעַמּוֹת אַונְטְּעַרְאִילְן מִותְ זְיוֹן צְאָל אָוֹן שנעל פְּאַרְלִינְן כְּרַאֲפִיצְקִים זְיוּטָן, אַיז עַר דַּאְךְ יַעֲנָם דַּאְנְקְבָּאָר גַּעַוְעַן.

כְּרַאֲפִיצְקִי האט זִיךְ דַּעְרְפָּאָר רְוָאִיךְ דַּעְרְלִיְידְקָט זְיוֹנָעַ מַסְחָרִים אָוֹן פְּאַרְקְרָאַכְן אַיז דַּי גַּעַדְיכְּטָעַט קוֹסְטָעַט פּוֹן וּוּלְדָל, זִיךְ אַנְגְּוּעַטִּין מִיטְ רְוִיךְ. האט עַר דַּעְרְפָּאָר מַעַכְּלָעַן אַמְּאָל אַיְיךְ אַונְטְּעַרְגְּנָרְקָט אַ פְּרוֹכָט אָוֹן גַּעַז וּוֹאָרְן זְיוֹן בַּאֲשִׁיצָרָה פָּאָר אַלְעָרְלִיְיָה גַּעַשְׁלָעַן.

אַיְיךְ זְשַׁעֲלִינְסְּקִי האט זִיךְ צְוּנְעַכְּאָפְּט אַמְּאָל נַעַבְּן מַעַכְּלָעַן אָוֹן גַּעַז פְּרוֹוֹתְ פְּאַרְצִיעַן אַ שְׁמוּעַט, וּוֹעַן מַעַכְּלָעַקְ האט מִיטְ פְּלִינְקִיְתְּ גַּעַוְוָאָרְפָּן דַּי גַּרְאַנְגָּטָן אַיז בַּיְידָע זְיוּטָן:

— זָאגְ מַיר נָאָר, דַּוְיַעַם מַזְוָטוֹ פּוֹן קִיְיָן יַידָן נִישְׁטָ שְׁטָאַמְעָן. לְיוֹיטְ דַּיְיָן אַרְבָּעַט אָוֹן פִּירְעָצִי מַזְוָעַן אַיז דַּעַם צְוּוֹיְפָלָעַן. דַּיְיָן שְׁוֹתָה, כְּרַאֲפִיצְקִי, האט אַ סְּמִוקְאַלְקָעַ אַיז קָאָפְּ — אַיז זְיוֹן גַּלְקָט, וּוֹאָס עַר חַאְטָט דַּיְךְ אַנְגְּעַטְרָאָפְּן...

ווען עם האט זיך געמאכט אביסל פרייעץ צייט, האבן זיך טיל פון די פאליאקן אפנעםטעטלט ביומ טיש נבען בראפיקזין אוון גענומען שמועסן אויף דער באלייבער טעמע: פון דער מלחהה אוון די יידן. סטאָר, דער מעסטער, א שיינגעיז אין די צוואנציקער אוון א געוועזענער סטודענט, האט זיך געמאכט א פשוטן חשבון:

— די דיויטשן וועלן געוניינען דעם קריינ. זוי האבן שווין איינגענעומען במעט „די גאנצע וועלט“ — וועלן זיך באזינן ענגלאנד. וואס בליבט פאר א פאליאק צו טוּן? אושעלערנען זיך דיויטש און ארבעטען צוואמען מיט די דיויטשן! זיך וועלן גערן אונגעמען פאליאקן פאר מיטאָרבערער, זיך זוכן אוזעלכע וואס האבן פינט די רוסן און די קָאָמְוִינְסְטַן... ווען רוסלאָנד וועט זיין פולשטיינדיס באזעט פון די דיויטשן, וועלן זיך דאָרָפֶן האבן א סך דאַלְמַעַטְשָׁר, וואס זאלן העלפֶן פָּאָרוֹאַלְטָן מיט די רוסישע געבייטן. די פאליאקן קענען דאָ קומען די ערשטע אין באָטראָקט. פאר אָזָא בחור ווי סטאָר שאָפֶן זיך דאָ די בעסטע מעגלעכְּטִיטְן... ווער ווּוִיטְסְ? ער קען נאָר גאָר ווערן א סטָאָרָאָסְטָע ערגנְעַז... אוון אָפֶשֶׂר נאָך מער! אָ קְשִׁיאָ, וואס מען קען אויפֶּטֶן מיט בעאייקיט און געטְרִוִּישְׁאָפֶט צו דיויטשן?! אִין זאָך אָוּן נאָר שלעכט, וואס דערוּוֵיל אָוּן נאָר אלְעַז מלחהה אוון ער קען נאָר אלְעַז נישט די דיויטש שפֶּרֶאָך. ער האט געהערט, אָז אַין קְרִצְנָן וועט מען פָּאָרְשְׁרִיבֶּן פאר פָּאָלְקָס דיויטשן, ווערums וועט וועלן, גו, וועט ער זיין פון די ערשטע. אַים פָּאָרְדְּרִיסְטָט נאָר פָּאָרוּאָס אלְעַז, די שידְרָקָם, קענען אָזָוִי לְיִכְתֶּם שמווען מיט דיויטשן. אויף וואס דאָרָפֶן זיך סְפִּירְסְּ? ער זיך זוי סיִ ווי גוּשְׁטָה העלפֶן דאָס דיויטש רעדן! אָט, ווען מְקֻעָן בֵּין עֲמִיצָן פון די יידן אָפְּקוּפֶן זיין שפְּרָאָכְּבָּן-קָעְנְטָעְנִישְׁ! דעם זְשִׁידָעָס ווּאַלְטָט ער, לְמַשְׁלַׁח, גַּעַד ברעננט יעדן טאג דערפֶאָר אַהֲלָבָּרְדִּיט, ווי גאָט אַיְם לִיבְּ! אָפְּלוּ די זופֶּ ווּאַלְטָט ער אַיְם געגעבן אלְסְ צוֹלָאָג. נאָר נִיּוּן, ענדער אַנאָטוּרְזָאָן! בָּאָטְשָׁה די זְשִׁידָעָס ווען זיך ווּילְן — קענען זיך אלְעַז. ווען ער דאָ, מעבעלע, ווּילְן — לערנט ער אַיְם יעדן טאג צען ווּרטְעָר — אוון שוּוּן. די רעשט וועט ער שוּוּן לערנען פון זיך אלְיַוְּן...

ער אָז טאָקָע יעדן טאג געקוּמָעָן פְּרָעָנָן בֵּין מעבעלען פָּאָרְשְׁדִּיעָנָעָ דְּיוּטְשָׁע ווּרטְעָר, אוּפְּגָעָאָפְּטָעָ פָּוּן אַמִּיסְטָרָה. ווען מעבעלע האט אַיְם

געזאנט דעם באדייט, האט ער זוי געבעטען, זוי איבערגעזהוות פאר זיך עטלעכע מאָל און צוועק אַזפרידענער. אין עטלעכע שעה אַרום און ער צונגעקמען אַ ביזער אויף זיך אליעין:

— הו, מאַשְׁקָא, ווי אָזְוֵי, האַסְטּוֹ גַעַזְגַעַט, רופט מען עס? לְוַנְקָעָר?
וואָס מײַנט עס?

זוינע אויגען האַבָּן דערביי אַוִיסְגַּעַדְרִיקַט פֿאַרְצְזַוְיְוִילְגָּוָג דערוויה, וואָס די ווערטער פֿלְיוּעָן אַים אָלָע ווַיְלָע אַרוֹס פֿוֹן קָאָפּ. ווען די יידַן האַט זיך
סְטָאָךְ אָוֹךְ גַעַהַטְזַיְּן חַשְׁבּוֹן:

— קַיְיַן יַיְדַן דָאָרָפּ מַעַן נִישְׁתָם. די דִיְוִיטְשָׁן זַעַגְעַן דָאָס קְלִינְסְטָעָ פֿאַלְקָס אַיְן דָעָר ווּעָלָט. אָן אָוֹיךְ בְּנוּגָעָן די יַיְדַן האַבָּן זוי אַוִיסְגַּעַדְרִיקַט דָאָס קְלִינְסְטָעָ וואָס עס קָעָן נַאֲרָ מַעְגְּלָעָן זַיְיָן: אַבְּיַסְל — פֿאַרְכְּרָעָנָעָן; אַבְּיַסְל אַוִיסְשִׁין אָוֹן פֿאַרְטִּיךְ! טַאָמָעָר ווּלְעָן בְּלוּבָן אַ פֿאָרָ יַיְדַן, וואָס קָעָן עָנָעָן אַרְדִּי בעטָן — זָאָלָן ווי שְׁטִיןָן בַּיְיָן די מַאְשִׁינָעָן... נַאֲרָהָרְעוּוֹן זָאָלָן ווי אָן בְּרַעְנָעָן נַזְעָן; וועַן אָבָּעָר זוי הוּבוֹן אָן צָוָמָאָן זַוְיְעָרָעָ פֿוֹלְעָ שְׁטִיךְ, אָין — חַיְידָא!

מַאְרָשָׁ אַוְיָה יַעֲנָעָר ווּעָלָט, ווּעַט דִיר בעסְטָר זַיְיָן...
לְוִיט אַיְם האַבָּן די פֿאַלְיַאָקָן שְׁטַעַנְדִּיקְ גַעַהַטְזַיְּן גַרְוִוְעָסְ מַיְילָעָר אָן
אַפְּלִיְינָעָם טַרְאָפָן שְׁכָלָן; זוי האַבָּן גַעַהַטְזַיְּן אַיְין אַיְיָן דְרַשְׁעָנָעָן: יַיְדַן אָן
יַיְדַן... אַיְן די סִימְעָן האַט מַעַן נַאֲרָ גַעַזְגַעַט, וואָס יַיְדַן זָאָלָן עָסָן; דָאָס
הַינְטְּרָשְׁטָעָ חָלָק פֿלְיוּשָׁ פֿוֹן דָעָר בְּהַמָּה אָדָעָר דָאָס פֿאַדְעָרְשָׁטָעָ. קַיְיַן גַרְוִעָ
סְעָרָעָ דָאָגָות האַבָּן זוי נַיְשָׁט גַעַהַטְזַיְּן אַיְין קְיַיְן אַנְדְּרָעָ גַזְוָרָה האַט זַוְיָעָר
מַח נַיְשָׁט גַעַקְעָנָט אַוִיסְקְלָעָן. טַאָמָעָר האַט מַעַן שְׁוִין אַמְּאָל גַעַוְאָלָט
עָפָעָס טָוָן — האַט מַעַן אַוְעָלְגַעַשְׁטָעָלָט פֿוֹקְעָטָן בַּיְיָן יַדְיָשָׁע גַעַשְׁעָפָטָן אָן
נַיְשָׁט אַרְיוֹנְגַעַלְאָזָט קַיְיַן קְרִיסְטְּלָעָכָן קוֹנִים... נָו, האַט מַעַן שְׁוִין אַיְין מַאָל
די יַיְדַן אַפְּגָנְשָׁרָאָקָן דְעַרְמִיטָן! זוי האַבָּן שְׁוִין גַעַוּסָט, ווי אָזְוֵי צוֹ הַאנְדָלָעָן
הַינְטְּנָאָרְוּמָעָט אָן ווַיְיטָר פֿאַרְדִּינָעָן די גַרְאָבָע גַעַלְטָעָר... אָן וועַן מַהָאַט
זַיךְ גַעַנוּמָעָן אָן פֿוֹילָן צוֹ הַרְגָנָעָן יַיְדַן, וואָס האַט מַעַן דָעָן בָאָזְוִין אַוְיָה
צּוֹטוֹן? מַעַן האַט אַוִיסְגַעַהָקָט אַבְּיַסְל שְׁוִיבָן אַיְין בְּרִיסְק אָדָעָר טַשְׁעַנְסְטָאָר
בָאָוֹ, גַעַרְאָבָוָרָט אַ פֿאָרָ יַדְיָשָׁע זַיְגְּנָעָלָעָ אָן דָאָס שְׁפִילָה האַט זַיךְ דָעָר
מִיט גַעַנְדִיָּקָט. טַאָמָעָר האַט מַעַן דֻעְרָהָגָעָט אַ יַיְדָן אַיְין פְשִׁיטִים אָדָעָר ווּו
— האַבָּן זַיךְ די פֿאַלְיַאָקָן אַלְיוֹן דְעַרְשָׁרָאָקָן: „עַקְאנָאָמִישָׁר בָאַיקָאָט —

אדרבא... אבער פאנראמען?..." דאס האט שווין אפילו פאר אנטיסעמיטן אויסגעזן אביסל צופיל... ס'אייז מיש געווען א טראגייש קאמעדיע. די פאליאקן האבן געלעבט ווי בעטלער, גערבעט שוער בי זיך אין לאנד אויף א הארט ברעסל ערדים קויים געהאט צו קויפן א קליל א זאלץ, אבער עט האט נאך געהיסן: ס'אייז זיין לאנד... דערפֿאָר זענען געקומען די פרעמאָד יידן און אַפְּגַּנְּקוֹיֶּפְּט די שענטשׂע הייזער, געהאט די גאנצע ביר וושטעריע מיט די ברילאנטן, אויפֿגעגעסן דאס בעסטע וואָס פוילן האט פארמאָגט... און טאמער האט מען איינעם געגעבן א קלאָפּ — האט זיך אַזְּפִּנְּהַוִּיכְּן א געשריי, וואָס האט אַפְּגַּנְּקַּלְּנוֹגְּגָן אַזְּלַּע עַקְּן ווּלְּטָם. די פאליאקן אליזן האבן געמיינט, אַז זיך האבן דערמײַט שווין גענומען די גאנצע נקמה און א סְּקָּדְּ יִדְּיַשְׁעָ מְשֻׁרְתִּים האבן געשריגן עפְּנְטָלְעָה, אַז מען באָפְּלָקְּטָ דְּעַמְּיַט דְּעַמְּיַט גּוֹטְּן נְאַמְּמָן פּוֹן פּוֹלְּזָן... וואָס אַז גּוֹוּעָן דָּעַר סְּפָּהָן די יידן גענען ווּוּטָעָר גְּבָּלִיבָּן בֵּי וּוּרָעָר עַקְּמַת גָּלְמָט, הייזער און בעסטע געשעפְּטָן אַז זיך האבן נאך געהאלטן אַז אַיִּזְקָּחָן זיך, אַז אַז פוילן אַז זיך שלעכט, מען הרגעת זיך!

ערשת איצט, בי די דְּרוּיטָן גענען זיך שטיל געוואָרָן. מען האט זיך געהיחסן אַפְּגַּעֲבָן דאס נאָלְד מיט די פּוּטְּרָם — אַז זיך האבן געשוויגן. מען האט זיך געשאָסְטָן — אַז קִיּוֹן פּוֹפּס האט מען נישט געהרט... די מײַסְטָרְטִּיל האט מען אַוּוּקְּנְשִׁיקְּט אַז די גָּזְזָקְּאָמְעָרָן אַז קליעינעם פראָצְעָנְטָ האט מען אַוּוּקְּנְשִׁטְּעָלְטָ האָרְעוֹוֹן אַז עַסְּנוּן... אַז לְיִיב אַז גַּעַבְּן אַז דָּאָך — הָרְסְטָוּן זיך נישט קִיּוֹן וּוּרָטָט... אַט וּוּ דְּרוּיטָן האבן עס קלונג געמאָכְּטָן! ווען מען זאל געווען אַמְּאָל צְׁנַעַמְעָן אַז יִיד זִין הוּאָן, בי אַיִּז יִיד — וּוּאָלְטָ די גָּאנְצָעָ וּוּלְטָ גּוֹוּעָן גַּעַקְּבָּטָ דְּעַמְּיַט... אַז הַיִּינְטָ קָעָן יַעֲדָר פָּלְיָאָק זִיך צְׁוֹנְעָמָעָן אַז יַדְּישָׂ הַזִּין, זִין גָּלְמָט... די חַבּוֹתָן, וואָס עַר אַיִּז שְׁוֹלְדִּיךְ גּוֹוּעָן — ס'אייז רַעַכְתָּ אַזְוִי. מען פרעוגט נישט קִיּוּנָם אַז די יַיִדָּן האבן גָּאָרְנִישָׂט וּוּאָס צַוְּזָאנְן... עַר, סְטָאָך, דָעַרְמָאָנְטָן זִיך וּוּ זִין פָּאָטָעָר אַיִּז אַמְּאָל שְׁוֹלְדִּיךְ גּוֹוּעָן אַז יִיד אַ קלְיִינְעָ סְוּמָעָן, וואָס עַר האט נִישְׂט גַּעַקְּעָנְטָ בְּאַצְּצָאָלָן — האט מען אַיִּם גַּעַשְׁלָעָפְּט אַז אַגְּרִיכְּטָן, בי זיך אַז אַנְדָּר! פּוֹיְלִישָׂ רִיכְטָעָר האָבָן גַּעַפְּאָרָשָׂט אַז גַּעַר פְּסָקָנָט. שְׁפָעָטָר אַז גַּעַקְּוּמָעָן אַז פּוֹיְלִישָׂ סְעַקְּוּוּסְטְּרָאָטָאָר (שְׁטִיעָרָה)

אוופמאנער) און געמאנט פאָרָן יָד דָאָם גָּעֵלָט, טָאמָער חָאַט עַר עַס נָאָך ווֹוַיְנִיך...

סְטָאַכְסִים פְּנִים אַיְזָן נָאָך אִיצְט בְּאָפְלָעַקְטַּמְּתַן אַמְּאַלְיָקַן צָאָרָן זַיְיָ נָעַם:

— אַלְעַ הָאָבָן זַיְיָ גַּעֲדִינְט דָעַם יָדָן נֹשֶׁט מָעַנְלָעַךְ גַּעֲוָעַן עַפְעָם צָו
טָזַן!

אִיצְט אַבְעָר אַיְזָן עַר צְוָפְּרִידָן. עַר בָּאוּוֹנְדָרְטַן אַיְיךְ וַיַּי אַזְוִי דִי דִיְיטְשָׁן
הָאָבָן דָא אַנְדָעַרְשַׁ גַעֲמָכְטַן אַיְן פָּאָרְטְּוֹפְּ פָּוֹן גַעֲצְיוֹלְטָעַ וּוֹאָכָן, הָגָם פּוֹלוֹן
הָאַט עַס נִישְׁטַבְּאָוּוֹיְזָן אַיְן מְשָׁרְפָּוֹן אַזְוִיפְּלַעַן וְאָרָן! וּוְעַר מִיר יָדָן! וּוּאָס
מִיר יְוִידְיָשָׁע הַיְּזָעָר אַיְן פָּאָרְמָעְנְגָן! אַרְוִיסָּוֹן פָּוֹן דָעַנְעַט אַיְן פָּאָרְטִיקָן אִיצְט
הָאָבָן זַיְיָ גַעֲדָנְקָט גָּאָטָן, דִי וּשְׂיָדָעָס, אַז זַיְיָ הָאָבָן גַעֲקָנְטַן אַנְטְּלִוִּיְזָן אַיְן
וּוְאָלָד אַרְיָין אַיְזָן זַיְיָ בָּאָחָלְטָן אַז צָוָּרָעָס... וּוְעַר שְׁמוּעָסְטַן נָאָך אַז אַז
גַעֲוָאָזָן, אַז זַיְיָ הָאָבָן גַעֲהָאַטְמָאָן צָוָּרָעָס... וּוְעַר שְׁמוּעָסְטַן
פּוּוִיעָר הָאַט וַיַּי גַעֲנָבָן אַקְאָרְטָאָפְּלָעַן, דָאָן וּעְנָעָן זַיְיָ צָוָּרָעָס... פָּוֹן
הַכְּנָה אַיְן דָאָנְקְבָּאָרְקִיְּטַן... זַיְיָ וּוּיְוִיטָן שְׁוִין, אַז זַיְיָ וּעְנָעָן פְּרָעָמְדָעָן וּוּאָס
מַעַן גַעַט זַיְיָ אַיְזָן — אַז וְדִבְּהָה!... דִי דִיְיטְשָׁן אַבְעָר — הַעֲדָה, זַיְיָ פָּאָרָה
שְׁמִיעָן שְׁוִין אַיְינְמָאָל דָאָס עַסְקָן! דָעַרְוֹיָל מַאֲכָן זַיְיָ דִי יָדָן נִידְעָרִיקָעָר
פָּוֹן גַרְאָזָן אַיְן שְׁטִילְעָר פָּאָר אַקְלִיְיָן וּוּאָסְטָרְלָעָן; אַז זַיְיָ אַבְעָר צְרוּקָפְּרָויִי —
וּוְעַסְטוּ זָעָן, וַיַּי אַזְוִי זַיְיָ וּוּלְעָן צְרוּקָ אַוִּיחָהִיבָן דָעַם קָאָפְּטָן הָאָבָן זַיְיָ דָעַ
רִיבְעָר בָּאָקָאנְטַן גַעֲכָאַכְטַן, דִי דִיְיטְשָׁן, אַז מַעַן זַאֲלָ אַוִּיסְטוּבָן אַלְעַ זַיְיָ פָוֹן
דִי וּוּלְדָעָר אַיְן פָוֹן דִי לְעַכְעָר... אַקְלָאָן צּוּקָעָר פָּאָר אַקְאָפְּ! אַפְּלָאַש
שְׁנָאָפְּסָן! אַזְוּלְבָעָ מִיטְלָעָן וּוּלְעָן זַיְיָ שְׁוִין אַוִּיסְנָרָאָבָן פָוֹן אָוְנְטָעָר דָעַר
עַרְדָּ אַפְּעָר!

מַעַג אִים וַיְאַלְיָוִבָּן, סְטָאַכְסִים אַדְעָר נִישְׁטָם, נָאָר — וַיַּי גָּאָט אַיְזָן
לִיבָּ! — עַר אַלְיָוָן הָאַט שְׁוִין אַוִּיסְנָעָזְוִיפְּט עַטְלָעָכָע צַעֲנָטְלִיָּק לְוִיטָר שְׁנָאָפְּס
אַזְוּלְכָעָן אַיְן זַאֲלָ מַעַן אַוִּיךְ נִלְיָוָן: עַס אַיְזָן נִישְׁטָם גַעֲגָנָגָעָן אַיְזָן
דָעַר מַשְׁלָה... עַר אַיְזָן אַוִּיךְ נִישְׁטָם קִיְיָן פָּאָרְבִּיסְעָנָר פִּינְטָן פָוֹן דִי יָדָן, נִיְיָ!
נָאָר זַאֲלָן זַיְיָ זַיְיָ הַיְּוִינְט שְׁטָעָלָן אַרְבָּעָטָן שְׁוֹעָר אַיְן דִי פָּאָרְבִּיקָן! וּוּזָעָן אַלְעַ
בְּעַטְלָעָן הַיְּוִינְט שְׁטִיקָעָר פָּאָרְדָּאָרָט בְּרוּיטָמִיט בְּיַטְעָרָעָר זַוְּפָ — וּוּאָלָט עַר
נָאָר בְּאַשְׁטָאָנָעָן... אַבְעָר יָעַנְעָ קְרוּיכָן נָאָר אַיְן דִי לְעַכְעָר, הָאָבָן גָּאָלָד מִיטָּ

ז'ו! ל'ין זי און ווארטן איז די לאכער, בייז זי וועלן ווירדר קענען? בענ
וואי פריער. זי ווילן איבערלעבן די מלחה מאן שפערטער זיך ווירדר געמען
די הייזען! מיט זייעדן יידישע קעפ' וועלן זי שווין געפינען אַ מיטל, זי
אַזוי צו באקומען פאר זיך די אלע פארטמענס פון די אומגענטומגען ז'ו...
זי וועלן דאן זיון די ריבסטע מענטשן איזן פוילן; די קעניגן, וואס וועלן
הערשן און באָרֶן זיך אַין ווילטאגן און איזן גוטס... אַט דאס ועסטע, האט
ער נישט געקבנט פארטאנן. צי די דיויטשן וועלן דאַ בלײַבן שפערטער צי
ニישט — דערווויל מוז מען מיט די יידן מאָכָן וואָס מען קען: אַזועקפרן
צו דער געשטאטפֿא און אַ סוף זאל עס געמען!...
די וואָס האָבָן אויסגעעהרט סטאָכְס דרישות, האָבָן אַים אַפְּלַאיַּוֹרְט
טייטן נאנצָן, צופרידענע אַוִינְדְּרוֹק אַוִינְפְּן פְּנִים, גְּלִיְּךְ זי אלע וואָלְטָן
אין געדאנק מיטגעואנט דאס זעלכְּבָּע.

II

ווען סטאָך האָט זיך צעלאֹזֶט מיט זיינע דרישות, איז כראָפִיצְקֵי געַ
שטענען אַ שׂוּוֹיְגְּנְדְּקָעָה. עס האָט געקבנט הייסן, אַז ער אַיז מסכִים
מיט אַים. זיין ברזגנע גראָמָסָע אַוִינְפְּן פְּנִים האָט אַבער אויך פָּרָרָאָטָן אַ
געוווֹן פָּרָאָטָעָט אַזְּנִישְׁתְּאִינְשְׁתְּמִיקְיָוִת מיט דעם, וואָס יונְנָעָר זאַנט
דארט. דער אַומוֹילן זיינְנָעָר אַיז אַבער נישט פְּנִים אֹזָאָס מְדֻרְנָה, אַז דאס
זאל אַיז אַוִינְפְּרָעָמָן די אַיְינְגְּנְפְּרָעָמָט שְׁטוּמָקְיָוִת אַזְּנִישְׁתְּאִינְשְׁתְּמִיקְיָוִת
פָּאָרְגָּעָקְמָעָן אַ גְּעָרָאָגָל, וואָס ער זאל טְרָאָכָטָן אַזְּנִישְׁתְּאִינְשְׁתְּמִיקְיָוִת, אַבער דעם
וואָס עס קומְט הַיְינְט פָּאָר מיט יַידָּן. ווען סטאָך אַיז נישט געוווען בְּיִם
טיש אַז ס'אַיז געוווען צִיּוֹת צוֹ כָּפְּנָן אַ שְׁמוּסָל, האָט כראָפִיצְקֵי אַיזָּנָן
טָאָל גַּעֲפָנָט מְעַבְּלָעָן אַ פּוֹרְטָעָט צוֹ זיַּן הָאָרֶץ.

פָּוֹנְקָט זי אַיז סטאָכְס רְיֵיד אַיז גַּלְעָגָן די מְיַוְּנוֹגָג פְּנִים אַיז טְיִיל
פּוֹיְלִישְׁעָר בְּאַפְּעָלְקָעְרָוָנָג — האָט כראָפִיצְקֵי מיט זיך פָּאָרְגָּעָטָעָלָט אַ
גְּאַנְצָיְגָן דְּרָעָרָע טְיִיל. ער האָט דְּרָצְיוֹלָט:
— אַלְיָוָן בֵּין אַיך אַז אַרְבָּעָטָעָר פְּנִים קִינְדוֹיְיָוָן אַוִוָּה. אַיך האָב שְׁטָעָנָה

דיוק געארבעט ביי שווארטצע, נישט קוואליפיצירטער מלאכאות, ביי וועל-ברע מען פאָרדינט וווײַניך. ווי אַזּוֹ אַיךְ האָב חתונה געהאט, וויל אַיךְ דיר אויצט נישט דערציזילן. ס'זעט צו לאָנג דויערן. דער עיקר: אַ באָבע, ווּאַס אַיז געווארן מײַין ווּיב. זי האָט געארבעט ביי יונעם, בייז זי אַיז קראָאנק געווארן פון אַ קינדרהָאָבן אָזּוֹ קרענט אַזּוֹ בִּין הַיּוֹנֶט. דַּי קינדרער מײַינע האָבָן זיך אַויסגעבעאָוועט אַזּוֹ שְׂוֹאוֹרְץ בָּרוּם מִיט קָאָרטָאָפָּל. אַיךְ האָב אַנְגָּעָהערט צו דער פֿ. פֿ. (סָאַצְיָאַלְיִסְטִישׁ פָּאָרְטִי); געאנָאנָען אַזּוֹ דֻּעָמָּאַנְסְּטָרָאַצְּיעַס, גַּשְׁטָרִיקַט וּזְעַן מעַן האָט באָדָרְפַּט אָזּוֹ גַּעַנְוּמָּעַן לְיַעַנְעַן סָאַצְיָאַלְיִסְטִישׁ עַבְּכָלָעַךְ. עַפְּעַם אַנְדָּרְעַש אַיז לְעַבְּן האָב אַיךְ נְשָׁהָאָט — מִוּט וּאַס דַּי צִוְּיט צו פָּאָרְבָּעָנָעָן אַזּוֹ אַנְגָּעָנָעָן אַפְּן — האָב אַיךְ גַּעַלְיַעַנְט אָזּוֹ גַּעַלְיַעַנְט. קִיּוֹן סְפָּעָצְיָאַלְמָן פִּון דַּעַר פָּאָרְטִי-טַיִּה האָב אַיךְ נְשָׁהָאָט אָזּוֹ גַּעַלְיַעַנְט דַּעַר זְעַלְבָּעַר פָּאָרְלוּוּרְעַנְעַר מַעַנְטַש פִּון פְּרִיעָר, גַּעַנְוּי ווּי דַּי מַוִּזְנָטָר אָנְדָּרְעַר צו מִיר. מַיְגַּע קִינְדָּרְעַר זַעַנְוּן דַּעַרְפּוֹן נְשָׁהָאָט גַּעַזְוּנְטָר אָזּוֹ נְשָׁהָאָט זְאַטָּר. סָאַיז אַבְּעַר גַּט גַּעַוּעַן צו ווּיסַן, וּזְעַר עַמ אַיז שְׁוֹלְדִּיק אַין דַּעַם אַלְעַם, וּאַס דַּעְרְפִּירְט צו אַונְ-דוּעַר גַּנוּיט. מִיּוֹן ווּיב האָט פִּון דַּי בִּיכְעַר אָזּוֹ פִּון דַּי גַּעַדְאָנָעָן, וּאַס אַיךְ האָב דַּאָּרְט גַּעַפְּינָעָן, נִיעַט גַּעַוּאָלָט ווּיסַן. אַיר אַיז גַּעַוּעַן שְׁלַעַכְּט, בִּיטְעַרְעַר פָּאָר מִיר אָזּוֹ זַי האָט אָפִילְוּ נְשָׁהָאָט גַּעַוּסָט אָזּוֹ וּוּמְעַן זַיךְ אַן-צּוּכָּאָפָּן ווּי אַיז אַשְׁוֹלְדִּיקָן. אַיז זַי גַּעַנָּאָנָעָן יְהָדָן טָאג קִיּוֹן רַאֲדָם זַוְּן בְּעַסְעַרְעַר אַרְבָּעַט. עַל פִּי רֹוב האָט זַי גַּעַטְרָאָפָּן אַזּוֹ שְׁטוּבִּיקָע אַרְבָּעַטְן בִּיְ-יְהָדָן. אַהֲיוּמָקָומָעָנְדוּק, האָט זַי גַּעַהָאָט אַ פּוֹל מַוְּיל מִיט זַיְוִי, ווּי אַזּוֹ יְהָדָן זַוְּנָעָן, נִיעַן אַנְגָּעָטָן... עַסְן אָזּוֹ לְעַבְּן. זַי קִיּוֹן אַרְעָמָע יְהָדָן אַיז דַּי שְׁטוּבָן האָט זַי נְשָׁהָאָט גַּעַטְרָאָפָּן... — מַהְהָאָט זַי שְׁווֹן גַּעַוּסָט צו רֹופָן אַיז רַיְכָע שְׁטוּבָן, וּאַס זַוְּן מעַן זַאל פָּאָר ווּי אַלְעַז מַאְכָן. האָט זַי זַיְוִי גַּעַשְׁאַלְטָן, גַּעַד זַעַן אַיז זַיְוִי אַלְדָּאָס בִּיְזָוּן... אָזּוֹ אַוְורְד בִּיְיַיְוָן קִינְדָּרְעַר האָבָן זַיךְ אַירָע וּוּרְדָּע טָעָר אַיְוָנָגְעָרִיצָט אַיז זַוְּרָוּן. בִּיְיַיְוָן צְוּוֹי וּוּרְטָעַר האָבָן זַיךְ צְוָנָגְעָבָן: זַוְּיד! זַשְׁידָעַס!

די ערְשָׁטָע אַיְוָטָן האָט עַמ מַיךְ פָּאָרְדָּאָסָן. אַיךְ האָב זַי אָפִילְוּ גַּעַד וּאַלְלָט שְׁלַאְגָּן דַּעְרְפָּאָר, נָאָר די העַטְה הַיְבָּן זַיךְ נְשָׁהָאָט בִּיְיַיְוָן אַזּוֹ לַיְכָט אָזּוֹ גַּעַבְּן קְלָעַפְּ, בְּפֶרֶט אָזּ אַיְגָּן ווּיבָּ. אַיךְ האָב צְוָגְּזָעָן אַירָע יְסָרִים, די

מאטערנישן פון ליעבען אונן כ'האָב אִיר צוֹגָעָלָאָזֶט דָּאָס פָּאָרְגָּנְזִינְן פָּוּן אוֹוִיסֶּז
שעלטן זיך. פָּאָר דָּעֵר קְרִיגְהָאָט מַעַן דָּאָךְ מִיטְ קִיּוֹן קְלָלָה קִיּוֹנָעָם נִישְׁתָּ
דָּעָרְהָרְגָּעָטֶן! אִיךְ הָאָב נָאָר גַּעֲוָכֶט צַוְּ גַּעֲבָן אִיר צַוְּ פָּאָרְשְׁטִין, אָז שְׂוְלְדִּיךְ
אַין דָּעַם זַעֲנָעָן נָאָר דִּי רִיכְעָע, דִּי קָאָפִיטָאַלִּיסְטָן... זַוְּ הָאָט אָבָּעָר גַּעֲוָסֶט
איָרְסֶן:

— נָוָן, דִּי יִידְן זַעֲנָעָן דָּאָר דִּי רִיכְעָע, דִּי קָאָפִיטָאַלִּיסְטָן אָוּן פָּאָבְּרוּיִ
קָאָנְטָן! וּוּדְרַעְתָּם דָּעַן נָאָר אַזְוִי גַּרְעָפִישׁ וּוּ זַוְּיִ? אָט דָּאָס זַאְגָן אִיךְ דָּאָר
טָאָקָעַ!

אוֹן אָז אִיךְ הָאָב אִיר גַּעֲנוּמָעָן זַאְגָן דָּאָוּעָן, אָז עַם זַעֲנָעָן אַוְיךְ דָּאָר
יִידְן וּוּאָס אָרְכָּעָטָן שָׁוּעָר, מאַטְעָרָן זַוְּךְ... הָאָט זַיְזִיךְ צַעְכָּסֶטְן:

— דוֹ קוּם מִיטְ מִיר אָיוֹן שְׂטָאָט אָרְיִין, וּוּעַסְטוּ זַעַן. אָוּבָּעָס גַּעַפְּרִי
נַעַן זַיְזִיךְ אַרְעָמָעָ יְוִידָעָטָעָר — נִיבְּנָן זַיְזִיךְ רִיכְעָע יִידְן גַּעֲנוּג גַּעַלְטָ
צָוְם לְעַבְּן. בַּיְזִיךְ אַיְזָ פָּאָרָאָן אַזְאָ שְׂוְתְּפָהָת אָוֹן זַיְזִיךְ דָּאָרְפָּן דִּיךְ נִישְׁתָּ פָּאָר
קִיּוֹן פָּאָרְטִּיְוִידִּיקָּעָר. הָאָב דוֹ נָאָר קְוָדְמָכְלָ דִּיְנָעָ אַינְגָּרְעָעָסָן אַיְזָ זַיְנָעָן...
וּוּ זַאְל אִיךְ דִּיר עַס זַאְגָן? זַיְזִיךְ טָאָקָעַ גַּעֲבִילְטָן זַיְזִיךְ מַשְׁוּגָּנָעָ,
נִישְׁתָּ גַּעֲוָסֶט וּוּאָס זַיְזִיךְ רָעָדָט, אָבָּעָר מִיטְ עַפְּעָס אַיְזָ זַיְזִיךְ גַּעַרְעָט גַּעַרְעָט
וּוּעָן! דָּאָס זַעַלְבָּעָ — אַיְזָ וּאַרְשָׁע, אַיְזָ רָאְדָּאָם, אַיְזָ לְאָדוֹשָׁן אָוּן
קָעְלָאָז — אַוּמְעָטָם זַעֲנָעָן דִּי יִידְן רִיךְ גַּעֲוָעָן. דוֹ מִיְּנָסְטָן, אָז וּוּעָן נִישְׁתָּ
חוֹטְלָעָה, נָאָר אַרְעָוּזְאָלְצִיעָז זַאְל גַּעֲוָעָן קְוָמָעָן — וּוּאָלָט מַעַן דָּעַן נִישְׁתָּ
גַּעֲוָעָן זַעֲנוּמָעָן דִּי פָּאָרְמָעָנָס אָוֹן צְעַטְיְוִילָטָ? וּוּעַסְטוּ דָּאָר נִישְׁתָּ לְיִקְעָדָ
נַעַן, אַיְזָ בַּיְזִיךְ אַיְזָ דָּאָס פָּאָרְמָעָנָס נִישְׁתָּ לְוֹוִת מָאָס אָוֹן פָּרָאָפָּרְצָץ...
עַס אַיְזָ גַּעֲוָעָן אַסְטָרָאָמָעָט אַיְזָ דָּעַם, וּוּלְכָבָעָם מַעַן הָאָט גַּעֲמוֹת אַנְ
דָּעָרְשָׁ מַאְכָּן... פָּאָרְשְׁטִיּוּסָטָ?

...נָאָר אָז עַס אַיְזָ גַּעֲקוּמָעָן אָט דִּי מַשְׁוּגָּנָעָ צִיּוֹת, הָאָב אִיךְ גַּעַר
קָעְמָפְּטָם, גַּעֲרָאָנְגָּלָט זַיְזִיךְ מִיטְן אַוְמָזָן פָּוּן רִיכְעָב. גַּלְיִיבְּ מִיר, אָז וּוּעָן מִיְּנָ
וּוּיִיבְּ הָאָט אַיְינָמָאָל אַהֲיוֹמָנָעְבָּרְעָנָגָט עַטְלָעָבָעָ יְדִישָׁע טָעַפְלָעָךְ פָּוּן שְׂטָאָטָם,
הָאָב אִיךְ זַיְזִיךְ גַּעֲוָאָלָט מִימִיתָּן:

— וּוּ הָאָסְטָוּ דָּאָס גַּעֲנוּמָעָן! הָאָב אִיךְ זַיְזִיךְ גַּעֲפָרְעָנָט. זַיְזִיךְ זַיְזִיךְ
גַּעֲנוּמָעָן פָּאָרְעָנְטָפְּרָעָן:

— סְאִיזָן פָּוּן דִּי זְשִׁידְקָעָם, וּוּאָס דִּי דִיְמָשָׁן הָאָבָן אַרְוִיסָּגָעְטָרְבִּיבָן. דִּי

שטוון זענען לויידיק געלבליבן און אלע זענען אוועק. מען האט גענומען וואס אײַנער האט געקענט: די בעטן, דאס מעבל, די קישנס... איך האב זיך מיט קיין גרויסע זאָכָן נישט געקענט שלעפען אין דאָרָף אַריַין. נאָר די טעלעהָ, אַזְעלְכָעַ נֵיַּאֲפֶנְגָּוּצָעַ (אפשר האָב איך זיַּי אַליַּין אַמְּלָאָג גע-שְׂיֻעַרְתָּן!) און שיינע — האָב איך מיטגעברענְט... זיַּי זענען שוין סִיְּדָיוֹן קיינעם נישט! אַוְיכָא איך זאָל זיַּי נישט געמען — ווועט זיַּי האָבָן אַ צְוַיְּידָה טער און איך האָב אַוְיכָא זיַּי מער געהָרְעוּטָה...

איך האָב איך געזאגט, אָזְכָעַל זי אַרְיִיסָוָאָרְפָּן צְזַוְאָמָעָן מיט די יְיִדְיָשׁ זאָכָן. איך וויל נישט האָבָן קִיְּזָן רַאֲכָנוּאָק בֵּין מִיד אַין שְׁטוּבָה. בֵּין אַיך שְׁווֹן אַזְוִי לְאַנְגָּן אַוְונְגַעְקָוּמָעָן אָז דָעַם — ווועל אַיך עַס אַזְזָל אַוְותָן זְוַיְּדָה טער... די שְׁכָנִים מִיְּנָעַן האָבָן דַּרְפָּאָר פָּוֹן מִיר גַּעַלְאָכָט. גַּעַוּן אַסְךָ אַזְעַלְכָעַ, וואָס האָבָן פָּאָרְן קָרְגָּן גַּעַטְרָאָכָט דָאָס זְעַלְכָעַ וואָס אַיך, אַבעָר אַיצְטָה האָבָן זיַּי זְוִיךְ אַנְגַעַלְעָפָט פָּוֹלָעָ שְׁטוּבָה. איך האָב עַס נִישְׁט גַּעַנְעַט. עַס האָט זְוִיךְ מִיר גַעַדְכָט, אַזְוֹוַי אַוְיכָא זְאָכָן ווּאַלְטָ גַעַלְבָּלִיבָן צְיַּוְאָלְעָפָט ווּאָרָעָם בְּלֹאָט אָזְן — עַס האָט מִיר גַעַעְקָלָט זְיַּי אַנְצְּרוּרִין... אָז חַבְמִוְתָּה!

מיין באָבע, מעגָּעָד, האָט דָאָר אַרְיִינְגָּעָשְׁמוֹגָלֶט וואָס זי האָט גַּעַנְעַט — אַיך אַבע ווּוִיס נִישְׁט דַעְרָפָן. פָּוֹן יְיִדְיָשָׁן אַוְמְגָלִיךְ האָב אַיך נִשְׁט גַעַהְאָט אָזְן נִשְׁט גַעַוְאָלָט האָבָן. איך אַרְבָּעָט ווּוַיְטָעָר שְׁוּעָר אָזְן לְעָב דַעְרָפָן. נאָר פָּאָר זְוִיךְ טַרְאָכָט אַיך אַפְּטָ אָזְן ווּוַיְלָ פָּאָרְשָׁטְיָ�ן: אַיז דָאָס אַלְעַז נאָר גַעַוּן רְצִיחָה אָזְן רְיוּבָן?

אַמְּלָאָג פָּאָלָט מִיר אַיִּין אַ גַעַדְאָנָק, אָז דָא אַיז עַפְעָם גַעַשְׁעָן, וואָס אַיך שְׁעַם זְוִיךְ אַנְצְּרוּפָן מִיטָן ווּאָרטָן: גַעַרְעַטְקִיְּיט... אַיך מִיאָס זְוִיךְ דַעְרָיָה מִיט, ווּוַיְלָ עַס אַיז גַעַמְאָכָט גַעַוְאָרָן מִיט בְּלוֹטְ-פָּאָרְנוּסְוּנָגָן. עַס אַיז נאָר אַקְלִינְגָּעָט פָּוֹן אַן אַרְבָּעָט, וואָס די — ווּזְעַלְכָעַ האָבָן זְיַּי אַנְגַעַהְוִיכָן — האָבָן זְיַּי נִשְׁט גַעַהְאָט בְּדָרְעָה צָו פָּאָרְעָנְדִּיקָן. זְיַּי האָבָן אַנְגַעַהְוִיכָן מִיט יְיִזְוָן — אָזְן אַפְּיָלוּ בֵי אַסְטְמָרְעָוָאָלְזִיעָא פָּאָלָן צְוַיְּבָן די שְׁוּלְדִּיקָעָ אַסְטָרְמָהָרָעָם עַרְמָשְׁוּלְדִּיקָעָ — אָזְן דָאָס קָעָן מעַן קִיְּנָמָאָל נִשְׁט פָּאָרְמִיְּדָן. דָאָס עַרְגָּסְטָע דַעְרָפָן אַיזְן, וואָס מִיט די אַנְדָרְעָ רְיוּכָעָ רְיוּבָעָר האָט מעַן עַס אַפְּיָלוּ נִשְׁט אַנְגַעַהְוִיכָן צָו טָוָן. אַדְרָבָא, זְיַּי הַעַלְפָּן צָו, גַעַנְיסָן דַעְרָפָן

און פירן און מיט דער גאנצער ארבעט. אט איז די פאבריך דאס איגוננטום פון דיויטשע גרויס אינדוסטריעלער, מען שפיטט אויה אונדווער אינסטינק-טן אוננטערן מאנטל פון א יישראדייקע זאך. איך זע דעם הוייפט-פארברעבן פון אונדווער צייט איז דעם, וואס מען האט אונעהובין אויסצופירן א ברעלל פונעם נויטיקן, עם נישט דערפירת וויאטער, נאר אנטשטאט דעם געווארן הוילע מעדער.

ווען דז אסתט מיך פרען, וואס איך זאג צו דעם אלעמען, וואס עט קומט פאָר מיט די יידן — וואָלט איך דיר עס געזאנט איז קורצע ווערט טער: איך אליען וואָלט עס נישט געטן. מיר איז מיאום און שענDELעך איז אוף אופן עס צו מאָכָן. איז דער איצטיקער צייט האט בכלְל נישט געטארט קומען צו אֶזְעַלְכָּבָּחָבָּנוֹתָּה. איך פִּיל זִיךְ רֵיִזְן, מײַנְעַגְעַנְתָּהָבָּן זִיךְ צו גָּרְנִישָׂתָּה נִישְׂתָּה צוֹגְּרִירָתָּה. כ'חָבְּ קִינְעָם נִישְׂתָּה אָוְנְטָעְרָגְּנָהָעָצָט און אַגְּנִיטָּרָט — מיט מײַן גְּעוּווֹיסָן בֵּין איך איז אַדְרָעָנוֹגָן. אַוְיב אַבָּעָר דאס אליען איז שווין יא געשען — ווֹיְסָ אַיך נִישְׂתָּה, אַוְיב אַיך דָּאָרָפָ עַס באָדוּירָן. ווען דאס אליען איז שווין אַ פָּאֶרְגָּעָקְוָמָעָנָע, פָּאֶסְרָטָע זִיךְ — איז אַפְּשָׂר גּוֹט אָזְוִי. איך וואָלט עס זִיכְעָר נִישְׂתָּה גְּעוֹזָנָט, ווען אַיך זָאָל האָבָּן אַוְיסְגָּעְלִיְּפָעָרָט כְּאַטְשָׁ אַיְזָן יְוִידִישָׁן קָאָפָ פָּאָר אַ קִּילָּאָ צָוְעָדָ! דָּאָן וואָלט איך זִיךְ גַּעַשְׁפִּירָט ווֹי אַמְנוּוֹל, וואָס ווֹיל פָּאֶרְעָנְטָפָעָרָן זִיךְ שָׁאנְד מיט יוֹשֵׁר אָוֹן גַּעַרְכְּטִיקְיָוִט... נָאָר אַיְצָם, ווען אַנְדָּרָעָהָבָּן גַּעַטְוָן דִּי מִיאָוָעָ מְלָאָכָה — ווֹיל אַיך נִישְׂתָּה בָּאַרְעָכְטִיקָן דִּי סְטָאָכָס מִיט זִוְּנָעָ חְבָּרִים, וואָס וְשַׁלְּיאָקָעָן בָּרָאָנְפָן פָּוֹן יְדִישָׁע שָׁאָרְבָּנָס. אַבָּעָר גְּרָאָד דָּעָרָ — פָּאָר ווֹיל אַיך זָאָגָן: אָז סְ'אָיְן שְׁווֹן אָפְּגָעָטוֹן גְּעוֹוָאָרָן — דָּאָרָפָ מעַן נִשְׂתָּה מאָכָן קִיּוֹן הַוְּמַלְגְּשָׁעָרִי... דָּא זְעַנְעַן גְּעַנְגָּן פָּעָדָעָם פָּוֹן גַּעַרְכְּטִיקְיָוִט אַרְיוֹנָגְעֻוָּבָט... אַיך האָב גְּעוֹזָן גְּעַנְגָּן, גְּלִיּוֹב עַס מִיר — —

איין בראַפְּיִיצְקִים רָעָדָן מִיט אַשְׁטִילָן, גַּעַמְאַסְטָעָנָעָם טָאָן האָט אַבָּעָר מַעַכְלָעָ דָּעָרְשָׁפִּירָט יְעַנְעַ אַוְמְשָׁולְדִּיךְ-אַבְּיַעַטְיוֹוֹעָ קָאַלְטָקִיִּים, וואָס שְׁווֹי דָּעָרָט אַיוֹת, מַעַר ווֹי דָּעָר גַּרְעָמְטָעָר גַּעַשְׁרִיְּ פָּוֹן בְּלוֹטְשְׁכָרוֹת. אָוְנְטָעָר אָזָא "רֵיַנְקִיּוֹט" פָּוֹן גְּעוּווֹיסָן קָעָן אַ פָּאָלָק זִיךְ לְיִוְנָן שְׁלָאָפָן אַיְן אַ טִּיךְ פָּוֹן בְּהֹוט אָוֹן דָּעָר חִילָּס זָאָל אִים אָפְּיָלוֹ נִשְׂתָּה גַּעַשְׁטָעָרָט וּוּרָן... .

III

פָּוֹן דַּי שְׁמוּעָן אֵין דַּעַר הַאֲלֹעַ וּוְאַסְּ זָעַנְעָן, מִיטַּ דַּעַם אַוִיסְנָאָס בָּוּן
כְּרָאָפִיצְקִין, אֲלֹעַ גַּעֲוָעַן אֵין נָסָח פָּוֹן סְטָאָכָס בְּרָאָנְפְּנְדִּיקָעַ רַיְיךָ, הָאָט מַעַד
כְּעַלְעַ דַּעַרְעָן, וּוְיָאָס אַוִיסְרָאָטָן דַּי יַיְדָן הָאָט שָׂוִין גַּעֲפְּנוּנָן דַּי טִיבָע
דַּעַרְשִׁיטְעָרְוָנָג אַיְנָעָם בְּגָאנָעָם פָּוֹנָעָם סְתָמָס פְּוִילִישָׁן מַעַנְטָשָׁן, וָעַנְעָן מַאַרְדָּ
אוֹן פָּאָרְבָּרְעָן. וָעַנְעָן עַר הָאָט גַּעַהְעָרָט דַּאָס גַּעַשְׁרִיְיךָ פָּוֹן דַּי אַרְיִינְגְּעָכָפְּטָעָ
יַיְדָן, וּוְאַס סַאַדְזָעָן אוֹן אַנְטָאָשָׁן הַאָבָן גַּעַפְּיִינְיקָט, הָאָט עַר גַּעַוּסָט אַז דַּאָס
קָעָן מַעַן נִיט אַפְּשָׁרְיוּנָן מִיטַּ בְּלוּזָעַ פְּלִיטְמְעָרְדְּרוּיָד. אַפְּיָלוּ דַּי וּוְאַס שָׂוְוִיְינָן
אַדְעָר וּוְיָלָן פָּאָרְשְׁטָאָפָן דַּי אַוִיעָרָן, וּוְיָלָן זַיְוָעָן נָאָר אַיְנְסְטִינְקְטוּוֹר
פִּילְבָּאָר אוֹן קָעָנָעָן עַט נִישְׁטָצְחָרָן, זַיְוָעָלְפָן נִישְׁטָמָט צָוָם צָוָם
דַּעַרְפָּאָר וּוְיָלָן זַיְוָעָן קָעָנָעָן עַט נִישְׁטָמָט, וּוְיָלָן דַּי נָאָטָר וּיְיָעָרָעָן אֵין קָעָנָעָן דַּעַם.
דַּעַר אַיְנְרָלְעָךְ-אַיְנְגְּעָבְוָרְעָנָר עַקְל וּוְאַלְטָן זַיְוָעָטָר גַּעַפְּיִינְיקָט. וּוְיָלָן
זַיְוָעָלְיָן נִישְׁטָאַרְיָיכָן אֵין דַּעַר פְּיָין פָּוֹן חַרְתָּה. זַיְוָעָנָעָן אַבָּעָר צָוָר
פְּרִידָן וּוְאַס אַנְדָרָעָט טָוָן עַט וְיָאָן קָעָנָעָן עַט טָוָן. זַיְוָעָנָעָן שָׂוִין אֵין
זַיְוָעָדָיְיךָ פָּאָרְעָנְטְּפָעָרָנָג, נִישְׁטָאַפָּרָדָיְיךָ, וּוְאַס פְּרִין אָוִיסְ דַּי שָׁעַנְדְּלָעָבָעָ מַעַד
שִׁים — מִיטַּ דַּעַם קָעָנָעָן זַיְוָעָט שְׁלָוָם מַאֲכָן בָּעַת דַּאָס גַּעַשְׁמָט, וָעַנְעָן זַיְוָעָ
הַעֲרָן דַּי גַּעַשְׁרִיְיעָן... אַבָּעָר נָאָר דַּעַם, וָעַנְעָן גַּעַקְוִילְעָטָר אֵין שָׂוִין גַּעַד
קוּוְילָעָט אֵין דַּאָס פָּאָרְאָסְעָנָעָ בְּלָוָט אֵין שָׂוִין שְׁטִילָן אֵין צָונְגָעָדָעָט — גַּעַד
פִּינְעָן זַיְוָעָט אֵין עַנְטָפָעָר פָּאָרָן גַּאֲנָצָן פָּאָקָט. יְעַדְעָר פָּרָט פָּוֹן דַּעַר טָاط אֵין
פָּאָר זַיְוָעָט, דַּאָס צְזָוָעָמָעָגָעָנוּמָעָן גַּעַשְׁעָעָנָעָן, נָאָר אַלְעָמָעָן, שְׁטָעָלָט
זַיְוָעָ אַבָּעָר צְוָפְּרִיְיךָ.

מִיטַּ סְטָאָכָן אֵין זַיְנָלָאָן צָוְ פְּרִין וּוּיכְחִים. טְרָאָץ דַּעַם הָאָט עַט מַעַד
כְּעַלְעַ פָּאָרְזּוּכָט צָוָן, גַּעַוְאַלְטָן אִים וּוּיְיָזָן אֵזְ נִישְׁטָאַלְעָ אֵין אַזְוִי, וּוְעַר
רֻעְכָּנְטָ: עַפְעָם קָעָן זַיְדָן נָאָרָט אַיְבָעְרְבִּיכְיָטָן אֵין חַשְׁבָּוֹן. נִישְׁטָמָט שְׁטָעְנְדִּיקָס וּוּטָ
מַעַן בָּאַצְאָלָן מִיטַּ שְׁנָאָפָס פָּאָר גַּעַסְטְּרָטָעָ יַיְדָן. אַמְּאָלָן קָעָן מַעַן אַנְהִיְבָן
פְּרָעְמִירָן דַּי, וּוְאַס וּוְעַלְעַן אַוִיסְלְיִפְּעָרָן דַּי סְטָאָכָס, דַּאָס וּוּטָ נָאָר קָאָסָטָן
וּוּיְנִיקָעָר, וּוְיָלָן זַיְוָעָט שָׁעַפְעָעָן פָּאָרָן מַעַר וּוְיְדִישָׁעָ... דַּאָס קָעָן מַעַן
שָׂוִין וּזְעַנְעָן אַוְעָשָׁקָן זַיְוָעָן קִיְוָן דִּיְתְּשָׁלָאָנד... אֵין דַּעַרְנָאָר... קָעָן מַעַן

ニישט וויסטן וועלכע האנט עם פאַרְץִיכְוִינְסַט גענוי די אלע געשענְיִישַׁן און
ווערעם האט אַחלְקָ אַין זַיְוִי....

סְטָאָךְ אֶבְּעָרְהָאָט שְׂוִין גַּעֲוֹסְט אָזְ אַפְּילְוָה דֵּי, וּוְאָסְ חַלְמָעָן נִישְׁט
פָּוּן וּוּרְעָן פָּאַלְקָסְ-דִּיְתְּשָׁן, נָאָר וּנְעָנָן אַוּוָס אַין דֵּי וּוּלְדָרָה, בָּאַקְעָמְפָּן דֵּי
דִּיְתְּשָׁע הָעֲרָשָׁאָפָּט — אַוְיךְ זַיְיָ לְאָזְן נִישְׁט לְעָבָן קִין אַנְטָאָלְפָּעָנָעָם יַיְדָר...
אוּבָּק אַמְּאָכָּט וּוּעָט זַיְדָּ בִּיְתָן — וּוּלְעָן זַיְיָ קְוָמָעָן פָּוּן דֵּי וּוּלְדָעָר אָזְ אַיְדָי
מְאָכָּט אַיְבָּרְנָעָמָעָן... טָא וּזְאוּ וּוּלְעָן זַיְיָ עַס זַוְּכָּן אַנְקָמָה אָזְ אַחְשָׁבוֹן
פָּאָר יַיְדָן!?

אַין הָאָרָץ בַּיְזַיְדָה אָט עַר שְׂוִין גַּהְאָט דָּעַם פָּלָאָן צַוְּכָּן אַזְוָגָן
צַוְּעָנָעָן, אַין וּוּאָלְדָרְ אַרְיָין, וּוּעַן עַס וּוּעַט הָאָלְטָן שְׁמָאָל... אָזְ אַפְּילְוָה דָּאָרָט
וּוּעַט עַר זַיְדָה אַוְיךְ קְעָנָעָן בָּאַרְיָעָן מִיטָּדָעָר צָאָל יְרוּשָׁעָק עַפְּגָן וּוְאָס עַד
הָאָט אַזְיָסְגָּעָלְיָפָעָרָט. נִישְׁט אַלְעָזָאָ אֶבְּעָרְהָקָעָן עַר דָּעָרָזָאָן דָּעַם יַיְדָשָׁן יוּנָלָן,
מוּט וּוּלְכָן עַר הָאָט סְתָמָה לְיַב אַיְנָגְזָוָעָהָן אָזְ שְׁמָעָכָן אִים מִיטָּמָעָן זַיְינָעָן
רִיְדָה... אַוְיךְ דָּאָס אַיְזָאָ פָּאַרְגָּעָנִיגָּן צַוְּצָוָעָן, וּוּי דָאָס יַיְדָל קְלִיּוּבָט אַיְבָעָר
זַיְינָעָן אַיְגָעָנָעָן רִיְדָה אַין מוֹיָל, צִימָעָרָט בַּיְזַיְדָה וּוּאָרָט וּוְאָס עַר זַאָגָט, וּוּיָל
עַר אַיְזָנָשָׁט זַיְכָעָר אַזְ סְטָאָךְ זַאָל דִּיְתְּשָׁ אָזְ אַגָּנָן: עַר הָאָט גַּעַזְאָנָט אַזְוָיָאָן
אַזְוָיָאָן, דָּעַר קְרָעְצִיקָר יַיְדָה...
סְטָאָךְ הָאָט אֶבְּעָר אַוְיךְ זַיְוִן בָּאַפְּרִידִיקָוָג אַיְן מַעֲכָלָעָן פָּאָר זַיְוִן

שְׁמִיקָּל טְרִיוֹפָהָנָעָם גַּעֲוָיָסָן: צָוָם וּוּפְלָטָן מָאָל שְׂוִין זַאָגָט עַר אִים:
— קְעָנָסָט רָעָדָן פְּרָיוִי, מַאְשָׁקָא, מִיר שְׁמוּעָן צְוָוִישָׁן זַיְדָה אַזְ אַזְבָּעָן בְּזַוְּעָלָן...

עַס קִינְיָעָם נִישְׁט אַיְבָעָרְגָעָבָן:
אָזְ אַזְ מַעֲכָלָעָן זַאָגָט אַמְּאָל עַפְּעָם שָׁאָרָפָס אָזְ סְטָאָךְ טָרָאָגָט עַס
מִיטָּזַיְדָה, הָעָרָט אָזְ אַחְאָט עַס אַיְן דֵּי אַיְנָגְזָוָעָן, וּוּי אַסְוָר וּוְאָס עַר קָעָן
פָּאַרְדָּאָט אָזְ טָוָט עַס נִישְׁט — אַיְזָעָר צְוָרְפִּידָן מִיטָּזַיְדָה. עַר זַאָגָט עַס
אַפְּילְוָה אַפְּט מַעֲכָלָעָן:

— וּוּ זַאָגָטָו, מַאְשָׁקָא, אַיְדָה בֵּין נִישְׁט פָּוּן דֵּי עַרְגָּסָטָע. בְּבֵין נִישְׁט
אַזְאָ אַיְנָגָר, וּוְאָס זַאָל דֵּיְקָ נְלָאָט נְעָמָעָן אָזְ פָּאַרְקִיְּפָן. אָטָט רָעָדָסָטָי אָזְ
זַאָגָט אַזְוּפִּילָאָ אָזְ אַיְדָה — נְאָרְנוּשָׁט... אַיְדָה אָזְ טָרָאָגָט עַס קִינְיָעָם
נִישְׁט אַפְּ... וּוּיָסָטוּ פָּאַרְזָוָאָסָ? וּיָלָדוּ — אַרְבָּעָטָסָטָי מַעַן דָּעָרְקָעָט אָזְ

די, אז דו ביסט שטענדיך געווען אן ארעמער ארבטעטער און ביסט גע-
וווינט צו לְיִידָן נאך מער ווי אָן אונדזעריקער. אָזּוּלְבָּעֶר קען אלֿעָן
און כ'וועל אִים אֹוּסְהָעָרָן... אָפִילּוּ פָּאַרְטִּידִיךְן וווען מען דאָרָה. מײַן נִיצְחָת
או אַיךְ פָּאַרְשְׁטִיךְ נִישְׁטָה וווען יָאָן וווען נִישְׁטָה...

טיילמאָל האָט עַס מעכְּלָעָן פָּאַרְדְּרָאָסָן אוֹוִוָּיךְ זִיךְּ אַלְיָוָן, ווֹאָס עַר
גיַט יַעֲנָעָם דַּי גַּעֲלָעָנְהָיִיט זִיךְּ צַו שְׁפִילּוּ מִיטּ זַיְוָן גַּוְּלָה אָן הַאָבָּן דַּעַם
בָּאוּוֹסְטוּזְיוּן, אָזּוּ עַר האָט אַ גַּעַוּוֹר קַעַגְּנוֹן אִים אָן נִצְחָת עַס דָּרְשְׁפִירָט
ברענְגַּט אַיִן אִים אָרְיָין דַּעַם גַּעַוְּנְלָעָכְּן שְׂטָאָלָזָן, ווֹאָס עַס דָּרְשְׁפִירָט
איְעַדְרָעָר — אָפִילּוּ דַּעַר נִידְרָעָקְסְטָעָר וּוּאָרָעָם — אַיִן אַמִּינְטָה וווען עַר
איַזְוָן אַיִן אַ דָּרְהָהָוּבָּעָנָה, מַעַנְטָשְׁלָעָכְּבָּעָר הַוּם... מַסְתָּמָא אַיִן נָאָךְ אַיִן אִים
אַ קְלִיּוּן פִּינְגְּטָעָלָעָן מַעַנְטָשְׁנָה אַפְּנָעָשְׁתָּאָרָבָן אָן עַס נַעַמְתָּא אִים נַמְאָס
וועָרָן דַּי אַיְגָעָנָה אַוִּיסְגָּעָשְׁמִירָעָט הַעַנְטָן אָן דַּעַר אַוִּיסְגָּעָזְוּפְטָעָר בָּרָאָנְפָן
— נַעַמְתָּא עַר אָרוֹיָס זַיְוָן בְּרָעֵלְ צְוִירָהָאַלְטָנְקִיטָן, מַעַכְּלָעָם רַיְיךְ, וּוּלְ-
כָּעַמְעָן קַעַגְּנוֹן אַוִּיסְנוֹצָן — וּוּי אַ בְּעַלְלָעָר צְצָקָעָט זִיךְּ מִיטּ זַיְוָן אַיִינְצִיךְּ
אַפְּנָעָשְׁפָּאָרָטָעָר גָּאַלְדָּמְטָבָעָ; וּוּי אַ זָּלָבּ צַו הַיְּלָן דַּי אַיִיטָעָרִיךְ קָרְעָן,
זִימְטָ וּוּלְכָעָר אַיִן אַנְגָּפְקָעְוּעָט...

נָאָנָץ בָּאוּנְדָעָר קַעַגְּנוֹן מַעַכְּלָעָן נִישְׁטָה ווּסְן, ווועָן בַּיִּיעָנָעָם קַעַגְּנוֹן נַמְאָס
וועָרָן דַּאָס ווּירְדָעַ-שְׁפִילּוּ מִיטּ פָּאַרְטְּרָוְילְעָכְקִיטָן אָן עַר זָאָל אַוּפְאָמָּאָל אַ
בָּלְאָנָס טָוָן אַיְבָּעָר מַעַכְּלָעָם קָאָפּ מִיטּ זַיְוָן מַעַסְעָרְדִּישָׁרָר צָוָנָגָן... הַאָט עַר
גַּעַנְמָעָן אַוִּיסְמִידָן דַּי רַיְיךְ מִיטּ סְטָאָכָן. יַעֲנָעָר האָט זִיךְּ אַבָּעָר אַלְעָמָּאָל
אַפְּגָעָשְׁטָעָלָט נַעַגְּנוֹן אִים אָן גַּעַוְּאָלָט דָּרְגָּנִין: ווֹאָס טְרָאָכָט עַר? ווֹאָס
מִיְּנָטָעָר ווועָן דַּי טְוִיזְנָטָעָר סְטָאָכָס אָן דַּי דִּוִּיטָשָׁן, אַיִן וּוּלְכָעָר זַיְוָן
זִיךְּ אַנְלָעָנְעָן? הַאָט עַס נִישְׁטָה אַיִינְמָאָל אַ שְׁפָאָר גַּעַטָּוֹן אַיִן מַעַכְּלָעָן אָן
עַר הַאָט גַּעַנְמָעָן שִׁיטָן מִיטּ ווּוּרְטָעָר, אָן צַו קַעַגְּנוֹן זִיךְּ צִוְּיָעָן... עַר הַאָט
דָּרְמִיטָן יַעֲנָעָם אַיְבָּעָרְגָּעָבָן אַ שְׁלַלְל מִיטּ רַיְיךְ, וּוּלְכָעָר סְטָאָלָזָן גַּעַד
קַעַגְּנוֹן אַרְוָמְטָרָאָן מִיטּ זִיךְּ אַוִּיסְטִּילְלָן זַיְוָן בָּאַשְׁלִיסָן, וּוּלְכָעָר עַר זָאָל
אַיִינְזָאָפּן צַו זִיךְּ אַיִן מַח וּוּי זַיְוָן אַיְגָעָנָה מַחְשָׁבָות אָן אַנְדָרָעָר, ווֹאָס
עַר דָּאָרָה הַאַלְטָן אַוִּיסְמָר זִיךְּ — וּוּי אַ זָּאָה, ווֹאָס מַקְשָׁעָן פָּאַרְקְוִיפָּן צַו יַעַד
דָּעָר זִימְטָ, נָאָר מַעָן דָּאָרָה אַוִּיסְוּוּאָרָטָן, בַּיּוּ מַזּוּעָטָ קַעַגְּנוֹן נַעַמְתָּא דַּעַם גַּעַד
הַעֲרִיקָן מַלְחָ...

דערפֿאָר אַבעָר האָט מעכְּבָלָע גָּעָרָן אִיינְגָּעָטָעָהָט מֵיטָ כְּרָאָפּֿצָּקָין. עַס הָאָט אִים וּוֹי גַּעֲטָן יַעֲנָמָס „צְדָקָות“ אָוָן עַר הָאָט זַיְד בָּאָמִית אָזְעָקָץ צְנוּעָמָעָן פָּוּן יַעֲנָם דָּעַם בָּאָרוֹן פָּאָר זַיְן גַּעֲפָרְלָעֶבָּעָר „גַּעֲרָכְטִיקְיָוָת“. עַר הָאָט גַּעֲהָאָט אַ פָּאָרְדָּאָכָט, מַעֲכְּבָלָע, אַזָּ כְּרָאָפּֿצָּקָי בָּרָעָנְגָּט זַיְנָעָ רַיְיךָ פָּוּן עַרְגָּעָצָוּוֹ צָו טְרָאָנָן. זַיְיָ וּוֹאָקָסָן נִישְׁתָּאָרוֹסָ פָּוּן זַיְן אִיְינָן הָאָרְצָי, נַאֲרָ עַר וּוֹעָרָט מֵיטָ זַיְיָ אַנְגָּעוֹאָפָט. אָוָן וּוֹירְקָלָעָרָהָאָט עַר אִים אִיְינְמָאָל דָּעָרָ צַיְלָטָ אַ סָּודָ, אַזָּ עַר הָאָט זַיְד שַׂוִּין עַטְלָעָבָעָ מָאָל גַּעֲרָאָפָן מֵיטָ פָּאָרְטִיָּי זַאֲנָעָרָ אָוָן אַזָּ עַר קָעָן אַ גַּרְגָּעָפָעָ מַעְנָטָשָׁן, וּוֹאָסָם וּוֹעָלָן נַאֲךָ אַוְיָפָטוֹן אַ סָּךְ אָוִוָּהָ דָּעָרָ וּוֹעָלָטָ, וּוֹעָן עַס וּוֹעָטָ זַיְד עַנְדָּרוֹן דִּי צִיְּטָ... זַאנְטָ עַר נִישְׁתָּ אַמְּמָאָל דָּאָסָם, וּוֹאָסָם זַיְיָ טְרָאָכְטָן?

כְּרָאָפּֿצָּקָי הָאָט זַיְד אַבעָר אַזְיָיךְ צְגָעָהָעָרָט עַרְנָסָט צָו מַעֲכְּבָלָעָם אִימָּ — פְּטָעִיקָעָ רַיְיךָ אָוָן פְּרָאָנָן. מַעֲכְּבָלָעָהָאָט גַּעֲזָעָן וּוֹי דָּעָר טְעַמְּפָלָעֶבָּעָר בְּרָאָ פְּצָצָקָי וּוֹעָרָט אַנְגָּעוֹזָאָפָט מֵיטָ רַיְיךָ וּוֹי אַשְׁוָאָסָן; וּוֹעָרָט פָּוּן זַיְיָ אַנְגָּעָ שְׁוֹאָלָן אָוָן בָּאַלְאָסָטָעָט וּוֹי פָוּן אַ מְשָׁאָ, וּוֹאָסָם מַעְן הָאָט אִים אִיצְּטָ אַנְגָּעָ לְאָרוֹן עַר מְזָוָּן זַיְיָ עַרְגָּעָצָוּוֹ אַוְעָסָטְרָאָנָן אָוָן זַיְד אַוְסָּוּלָאָדוֹן פָּוּן אַירָ... צָו מַאֲרָגָנָס אִיזָּ עַר וּוֹידָעָרָ גַּעֲקָמָעָן מֵיטָ אַן אַוְפָּנְעָפְרִישָׁטָן בָּאַגָּאָזָשָׁ רַיְיךָ, וּוֹעָלָכָעָ עַר הָאָט פָּאָרְזִיכְטִיסָּ אַדְרָכְגָּעָזִוִּיטָ דָּוָרָךְ דִּי רַיְיךְ-פָּאָרְגָּעָלָלָטָ צִוָּן... עַטְלָעָבָעָ וִיְדָן הָאָבָן אַפְּילָו בָּאַמְּרָקָט אִיְינְמָאָל, אִין אַ פָּאָרְנָאָכָט, וּוֹי מַעֲכְּבָלָעָ טְעָנָהָט עַפְּעָס אַרְיוֹן אַזְיָיךְ אִין כְּרָאָפּֿצָּקָי. מַעְנָטָשָׁן מֵיטָ אַ קלְוָונָן חֹוָש — הָאָבָן זַיְיָ אִים גַּעֲוָאָרָנָטָן:

— דוּ קָעָנָסָט זַיְיָ נִשְׁתָּ... טָעָנָה אַרְיוֹן אִין זַיְיָ, רַיְיךָ... וּוֹעָסָט עַם בָּאַדְרִיעָן — דָּאָן וּוֹעָן עַס וּוֹעָט אַזָּ שְׁפָעָט זַיְיָ... אָזָעָסָק זַיְד גַּעֲפָוָנָעָן, מֵיטָ סְטָאָבָן אָוָן זַיְנָעָ קָאָלָעָנָן! אַפְּילָו דָּעָר כְּרָאָפּֿצָּקָי אִיזָּ דָּאָרָ פָּאָלָשָׁ וּוֹי דִּי קָאָרָטָן. עַר אִיזָּ נַאֲרָ אַזְוִיפָּל אַרְנְטָלָעָרָ, אַזָּ עַר מְזָוָּן נַאֲךָ שְׁפִילָן דִּי פָּאָלָשָׁ רָאָל אָוָן זַיְן צְוּוֹיְזִוִּיטִיסָּ — קָעָנָסָט אַבעָר קוֹיְנְמָאָל נִישְׁתָּ וּוֹיסָן, וּוֹעָן דָּאָט וּוֹעָט זַיְד עַנְדִּיקָן... .

מַעֲכְּבָלָעָהָאָט זַיְד אַבעָר גַּעֲלָמָעָרָט בַּיּוֹם פִּינְטָעָלָעָ פָּאָרְשָׁטָאָנָרָ, וּוֹאָסָם עַר הָאָט אַנְמָדָעָקָט, הָאָט עַר זַיְד עַס נִישְׁתָּ גַּעֲלָאָזָט אַפְּשָׁלָאָנָן אָוָן דָּעַרְוּיְדָעָרָט מֵיטָ נִישְׁתָּאַיְבָּרְגָּעָצִיְגָּטָעָר עַפְּשָׁנוֹתָ: — נַיְן, עַס קָעָן נִישְׁתָּ זַיְן... .

באתש ער האט געוווסט, און עס קען יא זיין, איז ער וויטער גע-
בליבן דער זעלבער. און אפיילו שפטער, ווען ער האט געמוות אועק פון
דער האלע און א סך דערשיינונגגען האבן געגעבן רעכט יענע יידן, וואס
האבן אים געוווארטנט — איז אבער מעכעלע געליבן גערעכט מיט זיין
פארגעפיל: אים האט קיינער נישט פארראטען. אפיילו סטאך וואס האט זיך
שפטער גענומען דרייען צוישן דיטשן און געהאלפֿן פִּינְיִיקָן זיינע
כווחות האבן געטראגן, ער האט אינמאָל פָּרָהָאָלְטָן מעכעלען אויפֿן שטח
פון פָּאָכְרִיך און אים צונגעוואָרְפֿן אַזְוָרְטָן:
דו, פָּאָר אָוְנְדוּעָרְפֿן פָּאָלְיאָקָן זָאָלְסְטוֹ זִיךְ אַבְּיַטְלְ הַיְתָן מִיטְ רִיךְ...
דאָס לְעֵבָן אַיז דָּאָךְ אַ שָּׁאָרְ!

מעגלאָך אָז מעכעלע אָפְּנָקִיט צו אַים האט אַים געבענדיקט אָז
געצווונגען אַים, בַּיְ דַּעַם פָּאָל, צו זַיְן אַ שָּׁאָטָן פָּוֹן אַ מענטש... וּעְרָז
זָוִיסְטָן?

קָאָפִיטָל זִיבָן

I

אין באָראָק נומער צוויי, ווּ מעכעלע האט זיך געפֿונְעָן, אַיז געווואָרְן
גערוימער. טייל מענטשן זענען געשטָאָרבָּן אָז טִיל זענען אָזְוּס מִיטְ סָעַ
להעכְזִיעָם. מען האט שווין געקענט אַוִיסְצִיּוֹן די מענטשן לְוִוְתְּ דַי בעטלעָה.
סָאַיז אַזיך מעגלאָך געווונְז זיך אַיְינְצָוּקָוּן אַיז די פְּנִימְעָר, זַיְ אָוְפְּנָעָ
מען אַיז זיך אָז דערקענען; ווּיסְן זַיְעָרָע געמען אָז וואס יעדער אַיְינְעָר
אַיז אָמָאָל געווונְז.

אין דָּזְוִיקְן באָראָק אַרְיוֹן האָבן זיך אַזיך אַרְיִינְגְּקָלְיָוּן מעכעלע
צְוּוִי חֲבָרִים, מענְדָל אָז אַבְּרָהָם־אִיסְטָר, ווּעַלְכָעַ האָבן שַׂוִּין אִיצְט גַּעֲרָרִ
בעט בַּיְ דַי שְׁוּוּרְסְטָעָ אַרְבָּעָתָן אַיז דַעַר פָּאָכְרִיךְ, מעכעלע אַלְיָוָן האט זיך
געפֿונְעָן פְּלַאָז אַזְוָרְפֿן אוּבְּעָרְשָׁטָן גַּאֲרָן פָּוֹן אַ פְּרִיטְשָׁע אָז נִשְׁתָּמָט גַּעֲדָאָרְטָט

צייטערן מען זאל אים ביינאכט פארכאנפּן זיין פלאז. האט ער זיך געטעןט בײַינאכט אַרומְדְּרִיעָן אֵין באָראָק אָון אַרְמוֹזָעָן זיך מִיטּ וּוּמְעָן ער געפֿינט זיך דָּא.

אויף אַיּוֹן בעטל, גאנץ אונטן, אויז געלעגן אָן עַלטערעד מענטש מיט אַ גַּלְיוֹוָאָקְסָן פְּנִים אָון קָלוּגָן אָוִיגָן. ער אויז יעדן פֶּאָרְנָאָכָט שְׁטִיל אַרְיִינְגְּקָומָעָן אֵין באָראָק אָון זיך אַוּוּקְעַנְלִיּוֹגָט אוּוֹף זיין געלענְעָר, נִישְׁתָּאָרְיוֹסְרָעְדְּנְדִּיק אַ וּוּאָרטָט צָו קִיְּנוּם. ער אויז געוּוֹן דָּעָר אַיְנְצִיקָּעָר אֵין צִימָעָר, וּוּאָסָט הָאָט גַּהֲחָתָא אָן אַפְּנָעְרִיסְעָנָעָם, שְׁוּאָצָּרָן מַאֲנָטָל מִיט אַ חַסְּדִּיְשָׁסָאָמָעָטָן קָעְלָנְעָרָל. הָאָט ער זיך פֶּאָרְנָאָכָט אַיְנְגַּעַלְיָעָט אֵין זיין זוֹנְקָל, אַיְנְגַּעַלְקָרוֹטְשָׁעָט זיך אַונְטָעָן מַאֲנָטָל אָון בְּלוּזָן זַיְעָן פָּאָרְנָעְפְּלָטָר טְרוּוּיְרִיקָע אָוֹגָן הָאָבָן אַרְוָמְגַעְבָּלְאַנְקָעָט, זְוַנְדִּיק עַפְּסָמָע אַוְיפָּן סְפִּיטָט פָּוֹן באָראָק-צִימָעָר.

אִם הָאָט דָּעָר אַוְיפָּזָעָר פָּוֹן צִימָעָר, פְּרִידְלָאָנָה, באַזְוֹנְדָּרָם צִימָעָר לְעֵךְ באַהֲנָדָלָט. מַעֲכָלָעָן הָאָט ער גַּעֲזָגָט: אַיְךְ קָעָן אִים פָּוֹן וּוּאָרְשָׁעָד וּוּרָע גַּעֲטָא... אָן אַרְנְטָלְעָכָר מַעֲנָטָש. פָּאָרָן קָרְנוֹן הָאָט ער גַּעֲשָׁפִילָט אַ רָּאָל, וּוּ אַ גַּעֲזָלְשָׁאָפְּטָלְעָכָר אָון צִוְּנִיסְטִישָׁעָר טָוָרָה, מַעֲנָסָט מִיט אִים כָּאָפָּן אַ שְׁמוּעָם...

עַס אַיּוֹן אַבָּעָר נִשְׁתָּאָלְיָוָט גַּעֲוָעָן צָו כָּאָפָּן דָּעָם יִידְוּאָה אַ וּוּרָרִי טְעָרְהָאָס אָון זיך דָּעְרָעְדָּן מִיט אִים. וּוּעַן מַעֲכָלָעָן הָאָט זיך צָו אִים דָּעָרִי נַעֲנָטָרָט — הָאָט ער אוּוֹף אִים אַ בְּלִיקָן גַּעֲטָוָן מִיט אַזְוִיְּפִילָּפָּאָרוֹרָה אָוֹן אָוּמְצָטוֹרְהָי, אָזָוּ מַעֲכָלָעָן הָאָט זיך מִיט שְׁרָעָקָן צְרוּקְגַּעַצְוָגָן. דָּאָס פְּנִים אַבָּעָר בַּיְּ וּנְעָנָם אַיּוֹן גַּעֲוָעָן אַיבָּעָרְגָּעָצָוָגָן מִיט אַזָּא מַילְדָּן טְרוּוּיָה, אָזָוּ עַס הָאָט זיך גַּכְּבָּעָר גַּעֲנָלָסָט אִים צָו טְרִיסְטָן, אַיְדָעָר זיך פָּאָרָן אִים צָו שְׁרָעָקָן. סְאָיָזְנָאָרְעָנָה גַּעֲוָעָן, אָזָוּ דִּי מַעֲלָאָנְכָּאָלְיָוָשָׁעָר רְעוּגְנָאָצָיָעָה הָאָט זיך שָׂוֹן צָו טִיף אֵין אִים אַיְנְגַּעַלְגָּעָט אָון ער וּוּילְמָעָר נִשְׁתָּאָלְיָוָט דִּי וּוּלְטָט — מִיט דִּי מַעֲנָטָשָׁן אוּוֹף אִיר.

דָּעָר דָּאָזְיָקָעָר מַעֲנָטָש, סְטָאָרָאָבִינְסָקִי, הָאָט זַיְן גָּאנְצָן לְעֵבָן אַרְוּסִי גַּעֲוָיְזָן אַ סְּךְ רִירְעוֹדְיִקְיָיט אָוֹן עַנְעָרְגִּיָּע. ער אוּזָן אַוִּיסְגַּעַפְּאָרָזָן אַ סְּךְ לְעֵנָן דָּעָר, אַוְסְגַּעַוְוָעָן אֵין אַלְעָ פְּוִילְיָשָׁע שְׁטָעָט אֵין צִוְּנִיסְטִישָׁעָר שְׁלִיחָות, גַּעַדְתָּן רְעָפְרָאָטָן אָון גַּעַבְוִיט פְּלָעְנָאָר... זְאָלָעָס זְעַלְבָּעָר וּוּאָס

ליגט דא איזט איזנגענטווערט און קווקט מיט פחר-אוינן, פול מיט פאניס אויף יעדן שאטן וואס באזונגט זיך דא ארום? פרידלאנד דערציילט מעכעלען, איז נאך אין ווארשעווער געט איז שאלמה סטאראכינסקי געוווען שטאך טעטיה, ארגאננוורט די הילפֿס-אר' בעט, געפיבערט און געלאָפּן... נאך פון מאידענק איז ארויס זיין בלוי זער שאטן, אן אויסגעטוונער פון זיין גאנצן אמאָל. די שיטער-גרוילעכע האָר זייןעה האָבן גענומען אונטערוואקסן. זיין האָבן זיך אבער נישט אָפּגען ליאוּנט ווֹיַיך איז זוּיט נאָך שטיין געבליכן צעטראַיסְט און ציטעריק, ווי איז איביךער טוֹיט-שְׁרָעָק. זיין האָבן פון טאג צו טאג גענומען וועגן ווֹיַיך טער, אָן דעם אָז ער זאָל עס אָפּילָו באַמערכן. ער איז שטענדיק גענאנָר גען אָון מיט די אוּוִין זיך איזנגעגענסן איזן די ווֹוִיטקייטן, גענוי זיך ער זאָלְט דאָרט כסדר וועמָען געזען אָזן — נאָך יענעָם... איזן זיין גאנָג איז געלען פָּאַרְזּוּכְּטְּיוּיך אָז ווֹיַיטָר חְלוּם אָז ער האָט אַיבָּעָר אִים גַּשְׁפְּרִיזְט אָזֶוּ פָּאַרְזּוּכְּטְּיוּיך אָז נישט דְּאָאַיק, פָּוּנְקְט ווי ער זאָלְט מָרָא גַּעַד האָט אִים נישט צו צעטראַטן מיט אַהֲרָטָן טְרָאָט. סְאַיְן קְלָאָר געוווען, אָז דעם מענטש פָּאַרְפָּאַלְגָּט אָזֶוּיט, פָּאַרְגָּעָסן בְּילָר, אָז וועלכּן ער קְלָאָמָרָט זיך, אָז וועלכּן ער אלְיַין אָז מיט זיין מיט גענומען אַיִינְגְּרָעָם אָז ער ווֹיל פון דאָרט נישט אַדוֹיסְקָרִיך אָז אַרְמִיךְן טומְל אַרְיַין...
מעכעלע האָט אִים גענומען אַבְּסְרוּוִין, געזען ווי ער שְׁפְּרִיזְט צו דער אַרְבָּעַט אָון פון אַיר מִיט זִיְּנָה גַּעַלְאָסְעָנָה טְרִיטָה, אַזְוּוּי עס זאָלְט זיך אִים אוּסְגָּעוּוֹין אָז ער גִּיט נאָך אַלְז אַרוּם אִין אָבָּלְעָבָּטְיָשָׁר שְׁטוּב, וואָס אִין אוּסְגָּעָלִיָּונָט מיט רְוִיטָע, בְּאַבְּלִימָטָע דְּיוֹוָאָנָעָן אָז מַעַן טָאָר נישט דָּא גִּין מיט קְלָאָפְּטְּרִיט, בְּכָדִי נישט אַרְיִינְצָוּבָּרָעָנָע קִין גַּעַרְיוֹש אָז ער שְׁטִילְקִיט פון די פָּאַרְחָלְמָטָע צִימָעָן. ווֹיַיט אִים אָז דער מַעַנְטָש האָט זיך נאָך פְּסִיכִיש נישט אוּסְגָּעָטָן פון זיין פָּאַרְגָּאנָן גַּעַנְהִוִּיט. ער האָט אָטְיוֹל פון זיין גַּעַוְעָנָעָם אוּפְּגָעָהָט אָז זיך. דער פָּאַר אַבָּעָר האָט ער דעם עַנְּרָגִיעַ-גְּלִי זִיְּנָם — וואָס ער האָט גַּעַפְּעָנָט רְיָאָל דֻּרְחָאָלָטָן אָז זיך — פָּאַרְלְוִוִּין ווי אָזְיַמְּאָל נִשְׁתְּגַעְוּזָעָנָע זאָל...

גערעדט האָט ער מיט אָשְׁטִילָעָר, אוּסְגָּעָאַיְדְּלָטָעָר שְׁטִים אָז בַּיּוּם

נעמען דאס מאסל זופ איז ער געשטאנגען זויטיך אין א ווינקל, געווארט ביז צום לאצט. דאס בלעכט זייןנס האט ער אונטערגעשטעלט רואיך, אין דעם פיבער פון אין עס-גיריקן און אין א ואארט, וואס זאל אוישרייען זיין משונגגענעט הונגער, ווי אנדערע ווען זוי שטייען נאענט פונעם נליך בייט קעסל. בלויו די אויגן זיינע האבן א בעט געטן מיט א פיבט-שטילן גלאנץ: מאכט עם שנעלער, וויל איך גוי אוס... ס'אייז אין דעם געווין תחנוןים, נעמישט מיט איז אשטארקן שטאליז און בייטו, איז גברודיקע שוואבקיט, וואס האט זיך פאראקלאמערט אין דעם רוחניזטיכון פון זיין אמאל און זוי איגנגעפעסטיקט אין דעם געל-זואקסענעט קאלאיר פון פנים און אינעם פיווכט-נֶלְאַנְצִיקָן געפֿל איבער זיין בליך.

מהאט אים ביסלעכוויז גענומען באמערכן, אט דעם הויכן, אבימל גבעויגגענעט ייד. ער אינזשינער בארטמאן, א צייניסט פון פרויער, האט זיך באטען פאר אים; אויסגעפֿעלטט פאר אים אביסל דראָר-ארץ בי ער פאַלְצִיז און קאמענדע. ער האט פאר אים אָדָרְכְּגָעְזָעֵט א לִיּוֹכְטָעָרָעָר אָרָד בעט, באקומען פאר אים א צעריסגענעט מאנטל, לִיּוֹכְטָעָרָעָר אָדָרְשָׁיךְ און אָזִיבְּשִׁיךְ בִּיסְל זופ. ער מענטש האט עם אבער ווי נישט באמערכט. ער איז אָרוּמְגַעְגַעְגַעְגַע אָזִז וועלט, וואס איז אָוּסְטָרָאַלְעַמְעָן.

ביינאכט פון שלאָה אָרוּסְטָה האט ער בסדר גערעדט צו עמייצן, גע-זויינט און געבעטן רחמים אויף א שטומער, ברומיקער שפראָך. אמאל האט ער אָרוּמְגַעְגַעְגַע מיט א דערשראָקן געשריי, וואס האט אויפֿגע-וועקט די אָרוּמְלִינְגְּדִיקָע און זיך האבן זיך גענומען בעסן אויף אים. ער האט אבער איז זיך די ביזע אָנְשִׁרְיוּנִישָׁן כמעט ווי נישט געהערט. זיין טראָגְעָדִיעָא איז אָינְגְּנְטָלְעָך געווין די זעלְבָעָן וואס פון אלע אנד ערעד: זיין פרוי און טעכטערל זענען פון אים אָוּסְטָרָאַלְעַמְעָן געווארן און מאידאןעט צום פָּאָרְגָּאָזָן. אים האט זיך אבער געדוכט, איז ער האט אליאו געזען ווי מען פירט זיך איהָן... בי אנדערע מענטש האט זיך די צייט ביסלעכוויז אָרוּמְגַעְגַעְגַע צוּוִישָׁן זיך און דעם געזענעט. זיך האט אָנְגָּעָט שלעפט א סך דאנות ווען דעם אָיְגָעָנָעָט, טעגלאָכָן לְעָבָן, שווין האט מען בי זיך אָפְּגָעָפְּסָקָנָט איז אליאו לְעָבָט מען יא און עם האט זיך אָנְגָּעָחוּבוּן א געיעג אָרוּם די גּוּרְמִים, וואס פָּאָרְלָעְגָּעָרָן דאס לְעָבָן און אָקָמָפְּ אָרוּם

די שטערענישן און סכנות. דאס האט פאָרדערענט די שאָרְפַע זְכוֹרָנוֹת אֵין אֶזְוִית. אַמְתָה, עַם זְעַנְעַן גְּעוּזָן מִינּוֹתָן, וְאַסְמָה אַבָּן אַדְרוּבְּגָנְעָרִיסָן דָּס דָּאָרְזָן. דָּעַר זְיֻקָּע הַיּוֹטֵל אָוֹן אַזְוּקָּגְשָׁעַטָּלְטָן פְּנִים אֶל פְּנִים מִינּוֹן גְּרוֹזָאָמָעָן זְכוֹרָן. דָּעַר טָאנְג אֶבְּעָר, מִיט זְיַינָּע בְּרוּטְּדָאָגָּות אָוֹן מַאְטָמָרְעָנִישָׁן האָט שְׁנָעֵל אַזְוּקָּע גְּעַרְיָסָן אֵין אֶזְוּטְּעָרְדִּיקָּן אַרטָּט, וּוְהָיָן זָאָכָּן, וְאַסְמָה זְעַנְעַן שְׁוִין גְּעוּזָן, קָעָנָע אַחֲהָן נִישְׁטָּה דָּעַרְגְּרָיוֹבָּן. דָּס האָט גְּעַמְּלָדְעָרָט דָּעַם זְוִיּוֹטָק, אַפְּנָעָי טָעַמְפָט אָוֹן אַיְוָנְגָעְשְׁטִילָט אַוִוָּת שְׁעהָעָן אָוֹן טָעָן. די פָּזָן פָּזָן יְעָרָן טָאנְג אַזְוּזְּצִיּוֹטָק גְּעוּזָאָרָן די הַיּוֹלָגָן פָּזָן די וּוּנְדָן אֵין די פְּרִיעָרְדִּיקָּע אַזְוּזְּצִיּוֹטָק גְּעוּזָאָרָן די הַיּוֹלָגָן פָּזָן די וּוּנְדָן אֵין אֶזְבָּאָ, אַזְוּזְּצִיּוֹטָק וּוּדְעָרְקָלְאָנָגָן... זְיַעְנְדִּיס אַלְיָוּן הַיּוֹנָת אֵין כְּסָדְרְדִּיקָּעָר סְכָנָה — האָט מַעַן נִשְׁטָּה גְּעַקְעָנָט גְּעַדְעָנָקָע אֵין די גְּעַכְטִיקָּע סְכָנָה אֵין וּוּלְכָע אַנְדָּרָע, אַפְּלוּ די נָאָעַנְטָמְטָע, זְעַנְעַן פְּאָרְשָׁלְוָנָגָן גְּעוּזָאָרָן... בַּיִּי סְטָאָרָאָבְּגִינְסָקָיִן אֵין אֶבְּעָר יְעַנְעַר מַאְמָעָנָט גְּעַבְּלִיבָן לְעַפְּנָן אַוְיָהָה אַזְוִינָה. דָּס בַּיְלָד פָּוּ יְעַנְעַן מִינּוֹתָן אֵין נִשְׁטָּה אַזְוּקָּגְנָרִיסָן גְּעוּזָאָרָן דִּירָךְ דָּעַר אַיִּוֹטָה, נָאָר זְוִיד אַיְוָנְגָעְלָאָמָעָרָט אָוֹן אֵין בַּיִּים פְּאָרְגָּלְיוּוּעָרָט גַּעַר בְּלִיבָן. עָר האָט מִמְּשָׁה בְּהַוָּשׁ אַלְיָזָר סְפָדָר גְּעוּזָן, מִיט אַזָּא אַטְמָאָטְדִּיקָּעָר גְּעַבְּרְקִיפִּוִּים, פָּזָן וּוּלְכָעָר עָר האָט וּוּדְעָר גְּעַמּוֹת אַוּפְשָׁרְיוֹעָן וּוּי — מִסְתְּמָא — אֵין יְעַנְעַם מַאְמָעָנָט.

ס' אֵין נִשְׁטָּה מַעְלָךְ גְּעוּזָן פָּאָר מַעְכְּבָלָעָן אֵין אַזְוּלְכָע טָעָג צָו גִּינוֹן דָּעַרְפָּאָרִישָׁן מַעְנְטָשְׁלָעֶבֶעָ נְאָטוֹרָן. עָר האָט נָאָר גְּעַקְעָנָט פְּעַטְשָׁטָלָוּ, אֵין די צִוְּיָוָת האָט נִשְׁטָּה באָווֹזָן בַּיִּסְטָאָרָאָבְּגִינְסָקָיִן צָו פְּאָרְצִיעָן קִיּוֹן שְׁלִיעָרָדָה דִּיחָה הַיּוֹמָל אַוְוָה זְיוּן וּוּנוֹנָה. דָּס אֵין נִשְׁטָּה גְּעוּזָן בַּיִּים קִיּוֹן סְתָמְדִיקָּר מַעְלָאָנְכָּאָלִישָׁר טְרוּוּר נָאָך אַפְּרוּיָה מִיט אַפְּנִינָה, נָאָר עָר האָט זְיוּעָר אָוּמָה לָום גְּעוּזָן אֵזְזִוְּפָהָה. דָּס אֵין גְּעוּזָאָר אַיְוָנְגָעְרִיאָצָט אֵין אַיִּם אֵין עָר האָט עַמְּסָדָר מִיטְגָּלְעָבָט, אַזְוִיּוֹי עַמְּסָדָר גְּרָנִישָׁט אַפְּגָנוּוּוֹשָׁט גַּעַר וּזְאָרוּ פָּזָן דָּעַם שְׁוִין גְּעוּזָעָנָם, וְאַס אֵין אַיְוָנְגָעְזָקָע אֵין פְּאָרְהָוּלָעָנָם תְּהָוָם אַרְיִין... אֵזְס' אֵין שְׁוִין גְּעַלְגָּגָע מִיט אַיִּם צָו פְּאָרְפִּוּרְוִוָּא שְׁמוּעָם, אַפְּצִיעָן אַיִּם אַוִוָּת אֶזְזִוְּמָעָ, האָט עָר פְּאָרְמָאָגָּט זְיוּן גְּרָמָאָלָעָ לְקָלָונְשָׁאָפָט, באָזָעָסָן-קִיּוֹט אָוֹן רָוּ. באַלְדָּאָבָּעָר האָט עָר זְוִיד אֶכְאָפְּ גְּעַנְגָּבָן: מִין פְּרוּן מִין

סינד! און זיין טורךנער יאמער איז איזו ווונדייך-פֿרֶיש געווען, ווי ביי אן אַפְּגָעָנָם קְבָּר. מ'הָאָט גַּעֲזָעָן ווי דָּאָס צְעָרָט אֹוֵיפּ זַיִן לְעַצְטָן טְרָאָפּן בְּלָוט אָוֹן לְעַבְנָס-דוּוּלֶן. הָעַלְפּוֹן הָאָט קִיְּוִינָעָר סִיְּדָוּוִי נִישְׁתָּחַווּן — הָאָט מַעַן אִים גַּעֲלָאָזֶט קְנוּדָעָן אִין זַיִן ווּינְקָל אָוֹן טּוֹלִיעָן צַו זַיִךְ דָּעַם שְׂוִידָעָר, ווּאָס עַר הָאָט גַּעֲבָרָעָנֶט אִין זַיִן בְּלִיק פּוֹן מַאְידָאָנָעָל. עַס אִין אַכְבָּר דָּאָךְ אֲשָׁאָר גַּעֲזָעָן, ווּאָס דָּעַר מַעֲנְטָש אִין נִישְׁטָאָמָעָר אִין זַיִן גַּעֲדָאָש מִיטּ דִי ווּאָס ווּימְלָעָן דָּא אָרוּם, קְרִיכָן אַרְיָין אִין דָּעַם בְּרוּיטְ-בִּיסְן אָוֹן אִין דָּעַר טְאָנְ-פִּיוֹן ווי אִין אֲפָנְצָעָר אַרְיָין....

II

אונטָן, אַנְטְּקָעָנָאַבָּר מַעֲכָלָעָם בְּעַט, אֹוֵיפּ אֲנִידָעָרְקָן שְׁטָאָק אִין גַּעַשְׁלָאָפּוֹן אֲמִיטְלְ-זְוּוּקָסִיקָעָר בְּחוֹר מִיטּ אֲדָאָר, אַיְינָנְגָעָזָוִינָן פְּנִים אָוֹן אַוְיְמָנְגָעָיְנָרְטָעָה הָעָנָט. עַס ווּאָלָט אִים קִיְּנָעָר נִישְׁתָּחַווּן בְּאַמְעָרָקָט, וּזְעַנְעַנְיָן מַיאַדְ-נְגָרְוִיסָעָפְּלָאָטָ-אוֹוֵיגָן ווּאַלְעָטָן נִישְׁתָּחַווּן אַוְיְמָעָרְקָזָאָם וּעְמָאָכָט אֹוֵיפּ זַיִךְ. זַיִי זְעַנְעַן אַיְינָנְגָעָקְוָאָרָטָן פְּנִים נַאֲךְ גַּרְעָסָעָר גַּעַד וּזְאָרָן אָוֹן זַיִי הָאָבָן עַפְּעָם שְׁאָרָפּ גַּעֲמָאָט בְּיִי עַמְעָצָה, גַּעֲדָאָט אָוֹן גַּעַד שְׁאָלָטָן. זַיִי זְעַנְעַן גַּעַלְעַן אַיְינָנְגָעָרָבָן אִין דִי לְעַכְבָּר פּוֹן זַיִן פְּנִים זַיִי אִין אַכְבָּר. זַיִי הָאָבָן זַיִךְ פּוֹן דָּאָרָט פְּלָאָקְעָרְדִּישָׁ גַּעֲרִיסָן, פְּאָרְפְּלָאָמָטָן דִי בָּאָקָן-קְנָאָבָנָס אָרוּם דָּעַם אַוְיְגָן-בָּאָגְרָעָבָנִישָׁ, פְּוֹנְקָט ווי אֲלַעַבְדִּיקָעָר, ווּלְכָן מַהְאָט פְּאָרְשָׁפָאָרָט אִין אַן אַפְּגָעָנָם קְבָּר, אִים דָּאָרָט צְגָעָשָׁמִידָט אָוֹן פָּאָרָט וּעַטְנָן דָּעַם קְבָּרְ-אֲדָךְ צַו פְּאָרְשָׁוֹטָן מִיטּ עַרְדָּה.

זַיִי הָאָבָן זַיִךְ אַיְינָנְגָעָשָׁנָטָן אִין יְהֻדָּה אַיְמָעָט מִיטּ אֲוֹוִי-טוּנְדִּיקָן שְׁטָאָק. עַס הָאָט זַיִךְ אַוְיְסָגְעוּזָוִזָּה, אָז עַר מַאנְטָן דָּא בְּיִי אַלְעָמָעָן אֹז טִירָה טִיעָרָם, ווּאָס עַר הָאָט גַּעַהְתָּמָט אָוֹן אַלְעָאָהָבָן עַס אִים דָּא צְוָנְרִוְיִיבְּט.... דִי גַּזְלָנִים זְעַנְעַן דִי אַלְעָאָהָבָן זַיִךְ דָּא אָרוּם, אַפְּיָלוֹ דִי סְקָעָלָעָטָן, ווּאָס קְעַנְעַן קְיָם טְרָאָגָן מִיטּ זַיִךְ דִי צְוּוֵי שְׁטָעָקְעַלְעָד-פִּים ווי שְׁמַוְיָפּעָ קְוִילְיָעָט. ווּאָס ווּלְן דִי צְוּוֵי פְּיִוְרְלָעָד זַיִנָּעָ? ווּאָס מְאָנָעָן זַיִעָ?

קִיּוֹן מְשֻׁגְעָנָעָם גַּלְאָנִי זַעַט מַעַן נִישְׁתָּחַווּן אִין זַיִי. אַדְרָבָא עַט לִינְטָט אֹזָא קְלָונָעָ מִיּוֹשְׁבָדִיקָיִיט, פּוֹן ווּלְכָבָר עַס ווּעַרְתָּמָט נַאֲךְ מַעַר אָוּמָר הַיּוֹמָלָעָד. קְעַנְטִיק, אָז דָּעַר מַעֲנְטָשׁ ווּוִוְסָט אָוֹן פְּאָרְשָׁטִיטָוּת צּוּפִיל. עַר מַאְנָט דָּאָמָט, ווּאָס עַר הָאָט מִיטּ קְלָאָרְדָּעָר נִיכְעָרְקִיט אַוְיְגָן-גְּרָעָבָנָט, אָז דָּא אִין

עם אים פארלוירן גענאנגען... וואס? דער מענטש איז א גרויסער שוואייד גער. זיין שוויגן איז זיך נישט סתם אזוי. יעדע שטייל מינוט זיין ערוייט, איז א ווירגעשרוי אוזן; אין וועלבן די שטארקסטע ווערטער וואלטן צעשמיילצן געווארן אין דער יסוריידיקער ברענאניש. און ווער עט דערציילט ער בעסער אלז מיט זיין דראונדריךער שטומעניש. און ווער עט האט אוינן און א מיל אין זיין מה, וואס קען אים דאס מיט דער שפראך פון שכט איבערזעגן און פארשטיין געבן — זאל פון יונעם דארן שאטן אויסשפֿן זיין גאנצן סוד און תבייה...

איו מעכעלע געווארן דער ערשתער, וואס האט אַנְגַעַשְׁטָעַלְט זיין גע-
מייט אין יענעם ריבטונג.

אנגעהוויבן האט זיך ער איז א מיט-נאכט, ווען אלע אין באראך זענען איינגעזונקען איז אזעלכע טיפענישן, ווהין בלויין הארטע שלאך פארגענסקייט קען פארטראן. א שטיילער, נאענטער שעפטע האט א פלא-
טער געטו איבער מעבעלען, אוווקגעשרט דעם געפל, וואס מאכט איינ-
זינען דעם מה איז אומקלארקייטן אריין און ער איז זיך געווארן. ס'איו גיעווען א מיידלעריש-שטייל פרעלען ביים אונטערשטיין בעטל אקעננאי-
בער... וואס טוט א מיידל איז מיטן דער נאכט, דא אין באראך?

קויינמאָל האט זיך א נאך א מיידל נישט פארהאָלטן דא לענגער צוויי-
שן די עַנְטָע שָׁאַטְנָס. אויב ער זענען געווען אזעלכע, וואס האבן געזובט
פרויילעCKERיות און פארגענסקייט איז לאגער — זענען זיין גענאנגען דארט,
וואס זענען געווען די וואס עסן בעסער, נײַען גוט אַנְגַעַטְוֹן; צו די, וואס
האָבן געהאט גוטע שטעלעט אין דער פאָבריך איז אין לאגער. דארט האט
פון די פְּנִימָעָר אַרְאָפְּגַעַשְׁמִיכְלָת א זאת געמייט, א מְעַנְטְּשָׁלְעַכְעָר פְּאָרָעָם
פון א לעבעדיקן. פון יונעם אַפְּעַנְעָע פְּעַנְצָטָעָר האט זיך נאך, איז רואַי
קע פארנאָכָטן, געטראָן א געלעכטער פון א מיידל איז א דיק, אַנְגַעַטְוֹן
מעגעער-שיול האט אויר אונטערעהאָלטן — ביז אלז צזאָמָען האט זיך צוֹר
זאמענגענאָסן איז איז שטיילן שעפטע-צערטן, וואס איז געווארן שטיילער
אוון נאך שטיילער — ביז ער איז אויסגעלאָשָׁן געווארן איז דער שטילקיות
פון דער נאכט, הנמ עם האט זיך אַפְּט געדוכט, איז אין דער לוּפְט זענען
שטעקן געליבּן בריענדיקע אַטְעָמָס וואס וועלן זיך קוינמאָל נישט איינ-

לען — —

דערפֿאָר אַבעָר האָבָן אֵין דִי חֹשְׁכְּדִיקָע בָּאָרָקָן פָּון דִי טְרָאָטִילֶר אָוָן פִּיכְרִינְעָר*) נָאָר פָּאָרוֹאָגָלֶט גַּעֲפָלָאָגָטָע פְּרוֹיוּעַ-גַּעֲשָׁטָטָלָטָן. אָזָא אַיְינָעָה האָט וֵיך אָזְוַעַגְנַעַשְׁתָּעַלְתָּ בַּיּוֹ דָעַר טָרָא אָזָן מִיט אָ פָאָרְשָׁעָמָט, שָׂוָאָךְ קָול אָ פָרָעָג גַּעַטָּוֹן, אַוְיבָּ מַעַן וּוֹילָ נִישְׁתָּ עַפְּעָם קוֹיפָּן: אָ צִיְינְדָל קְנָאָבָל, אָ פָעָרְטָעַלְעָ בְּרוּוּט, אַדְרָעָר אָ פִּיצְלָ סְחוּרָה צָוְ לִיְינְגָן וֵיך אָ לְאַטָּעָ אַוְיפָּ דִי מְלָבוֹשִׁים. דָּאָן האָט זַי צְוָנוֹוָאָרט אָ וּוֹילָ, דָּעָרְלִיְידִיקָט אַירָס אָוָן שְׁנָעָל וֵיך אָזְוַעַגְנַעַלְקָזָט וּוּוּיטָעָר...

— אַמִּידָךְ, אֵין דָעַר טִיפְּפָר נְאָכָט, בַּיּוֹ פְּרִידְלָאנְדָן אֵין צְוָוִיטָן באָרָאָךְ? מַעֲבָלָעָ זַעַצְט זַיְקָ אַבְּיסָל אַוְיפָּ פָּון זַיְינָ גַּעֲלָעָנְעָר אָוָן זַעַטָּ: יַעֲנָעָר בְּאַסְטָדָאָרָעָר בְּהָרוֹד לִיגְט אָוּסְגַּעַזְיָוָן אַוְוָה דָעַר פְּרִיטְשָׁע. דָאָס קְרָעָנְקָלָעָךְ-גַּעַלְעָךְ לְעַמְפָּגָן, וּוֹאָס אָהָאנְטָה אַוְפְּגָנְעָוָעָקָט פָּון שְׁלָאָחָ, נִיסְטָ אַיְם אָפָּ מִיט אָ נְאָכְטָעָךְ-פָּאָרְבָּרוּדִיקָטָן וּוֹאָקָט, פְּוֹנָקָט וֵיך אָיָרְצִיּוֹת-לִיבָּט וּוֹאָלָט וֵיך צְעַמְרִיפָּט אַוְוָה זַיְינָ פָּנִים. עַר לִיְגָט אָוָן וּוּיְנָעָ צְעַרְאָוִוָּן טְרָאָן זַיְךְ אֵין דָעַר לְוֹפְטָן, אַזְוָיְוָי זַיְוָי וּוֹאָלָטָן גַּעַזְוָטָן וּוֹהָיָן צָו אַנְטָלוּפָן, בְּכָדָי נִישְׁתָּ צָו דָאָרָפָן זַעַן דָאָס גַּעַשְׁטָאָלָט וּוֹאָס גַּעַפְּנָט וֵיך נְעַבָּן אִים...

אַוְיָפָן קְרָאָנִי פָּון אַקְעָנָאָיְבָּרְדִּיקָן בְּעַטְלָ וּזְיָצָט אָמִידְלִישָׁעָר, עַמְּדָ וּוֹאָס פּוֹלָאָר סִילּוּעָט. אַירָ קְעָרְפָּעָר אַיְזָן הַאַלְבָאָרְבָּרְגָּעָבָוָגָן אַיְבָעָר אִים אָוָן זַי שִׁיט מִיט וּוּרְטָעָר, דָעְרָשְׁטִיקָטָע אָוָן דָעְרָבִי אַזְוַלְכָעָ הַיְּסָעָ, קָאָרָ בְּכָעָרְקִיעָ — גַּלְיָיךְ זַי וּוֹאָלָט אַוְירָ אִים גַּעַשְׁאָמָן מִיט בְּרִיעָנְדִּיקָן אַטְעָם, וּוֹאָס רְיוֹסְטָ זַי וּוֹי בְּרַעְלְעָךְ פְּיִירָר פָּון אַירָעָ לְיָפָן אַרְאָפָּ...

בַּיּוֹ מַעֲכָלָעָן הָאָט זַיְקָ פָּאָרְהָאָקָט דָעַר אַטְעָם, דִי שְׁטִילְקִיּוֹט אַרְוָם הָאָט אָכָפָ גַּעַטָּוֹן אָ וּוֹאָרָט, וּוֹאָס אַיְזָן הַיְּזָרְעָלָקָט גַּעַקְוּמָעָן אַנְצְוַפְּלִיעָן פָּון יַעֲנָעָמָ וּוֹוְנָקָלָ אַרְוָוָן אָוָן זַי אָגְיָאנְגָטָע טָוִיב זַיְקָ גַּעַזְוָכָט אָנְ אַרְטָ וּוֹ זַי בָּאַהָאָלָטָן, זַאָל זַיְינָ אַפְּיָלוֹ אֵין מַעֲכָלָעָם אַוְיעָרָ:

— גַּוְיָ!

דָאָס וּוֹאָרָט אַיְזָן גַּעַקְוּמָעָן אַזְוָיְבִּיְיָן אָוָן פָּאָרְקָנָאָטָן מִיט צְעַרְדִּיקָן נִיפְטָן, הָאָט זַיְקָ גַּעַשְׁלְעָנְגָלָט אַזְוָיְ פָּרָאָטְמָסְטִיךְ אָוָן תְּבִיעָהְדִיךְ, אַזְוָיְ גַּעַנְעָרְיִיךְ אָוָן אַוְיָסְגַּעַוְוִוִּיזָן, אַזְוָיְ וּוֹי

*) וּ בְּאָנְדָר צְוָוִי: «אֵין דִי פָּאָרְקִיךְוָן פָּון טְוִוִּיטָן».

די גאנצע, דאך ביזקיט פון יונעם האט זיך מיטגערטן מיט דעם איזה נעם ווארט.

א שטילע זינגעריטים האט זיך בעטנדייך גענומען קורטשען, ברעבן זיך מיט אויסגעטראיקנטן געווין אונטער יענעס ווארט, ווי אונטער א האָ מערדיקער משאָ, אזי ווי עס וואָלט א בייש געטן אויף איר מיט א הייזעריקן פיוּה. די שטיטם האט געזונגען און געבעטן רחמיים... און גענוו ווי אָן אָפָגָעַשְׂטוֹיסָעָן חֲפֵילָה האט זיך פָּאָרוֹזָבָט נָאָך אַמְּכָאָל צָו הַעֲמָרָן, דָּרָעָנָן אָין צָוְגָעַשְׂלָאָסָעָנָן טְוִיעָרָן:

— אָבָעָר הַעֲנָעָך! עַנְטָפָעָר אַ וְאָרָט... פָּאָרְשְׁטִי מִיךְ, הַעֲנָעָך!

זַי האט אַין זַיְן נָאָמָעָן אָרְיָוְנָעָלִיָּנָט אַ בָּאוֹזָנָדָרָן אָקְצָעָנָט, אַיְם אוַיְסָנָעָצְזָוִינָן לְעַנְגָּעָר אָוָן מְאָנְגָּנְדִּיקָעָר. עַס האט גַּעַמָּאָכָט דָּעָם אַיְינְדָּרוֹק אָזְ דָּאָס אָפָעְלִירָט זיך דָּעָר עַיקָּר צָוּ קְלָאָנָגָן פָּוָן וְאָרָט „הַעֲנָעָך“. אָוָב אָז אָנְדָרְעָרָר מָוֹז אִיר נִישְׁתְּ עַנְטָפָעָרָן, קָעָן זַי נִישְׁתְּ פָּאָרְשְׁטִיָּן — דָּאָרָפָ עַס אָבָעָר הַעֲנָעָך יָאָ קָעָנָעָן, הַעֲנָעָך — אַיְזָעָפָעָס אָנְדָרְעָרָש...

דָּאָס אוַיְסָנָעָצְזָוִינָן גַּעַשְׁטָאָלָט פָּוָן בְּלָאָסָן בְּחוֹר האט זיך פָּאָרְבִּיסָן אוַיְסָנָדְרִיָּט אַוְיָף דָּעָר צְוּיְיטָר וְזַיִם, מִיטָּן פְּנִים צָו דָּעָר וְזַיִן. זַיְן קָול האט זיך אַוְצָט דָּעָרְהָוִין, מִיט אַמְּאַיְסָטְעָטְיָישָׁר גְּלִיְיכָנָעָוִוִיכָט, וּוּי בַּיְּ אַשְׁוֹפְטָ וְוָאָס טְרָאָנָט אָרוֹיָס אַהֲרָבָן אָבָעָר דָּאָך גְּלִרְעָכָט אָרוֹטִילָן:

— נַיְ אָוּעָק!

זַיְן קָול אַיְזָעָפָעָס גְּרָוִיצָט, טְרָאָץ דָּעָר גַּעַזְוִימָטָר רְוָאִיקָיָט. עַס האָפָ זיך אַרְיָוְנָגָהָעָרט אַ פָּאָרְבָּאָרְגָּהָעָרָט בְּאָנְגָּעָר אָוָן נְקָמָהָנָר, בַּיְ יְעָדָן קְלָאָנְגְּדִצְיָיטָר זַיְנָעָם, וְוָאָס האט בְּאָוְיִזְן זיך אַדְוָרְכָצְזָוְרָעָכָן צְוִישָׁן דָּעָר קְלָאָטָעָר פָּאָרְאָכְטָוָגָן פָּוָן זַיְנָעָ קְרָצָעָ רְדִיה. דָּאָס מִירְדָּל האט זיך אַוְפָגָנָעָ שְׁמָעָלָט אָוָן זיך אַרְיָבָעָגָעָבָיָוִין אַיְבָעָרָן לְיִנְגָדִיקָן:

הַעֲנָעָך, אַיְקָ נַיְ אָוּעָק, אָבָעָר דָּרְיָוָ זיך אָוִיסָ צָו מִיר אַ וְוִילָ... זַאגְ מִיר אַ גּוֹטָעָ נַאֲכָט, הַעֲנָעָך!

יעַנְגָּעָר אַיְזָעָפָעָט עַקְשָׁנוֹתְדִּיך גַּעַלְעָנָן אוַיְסָנָדְרִיָּט צָו דָּעָר וְזַיִן אָוָן אָנְגָּנָהָוִין סִימְלוֹרִין אַ צְוָלָהָכָעָיסְדִּיך בְּרָאָפָעָן פָּוָן שְׁאָאָפָ אָרוֹיָס. זַיְ האט גַּעַמָּאָכָט עַטְלָעָכָע שְׁרוֹיָט פָּאָרוֹיָס אָוָן שְׁטִיְין גְּעַבְּלִיבָן אָוָן מִיטָּן אַיְינָנָה גְּשָׁלְאָפָעָנָעָם בְּאַרְאָקְדִּיזְמָעָרָל. זַיְ האט אוַיְסָנָדְרִיָּט אִיר קָאָפָ אַיְן דָּעָר

ריכטונג פון צימער און מעכעלען האט א שלאג געטונג אין קאפ א פלאז' לינגדיקע איבעראשונג... ס'איו געווען דאס מידל, וואס ארכבעט מיט אים אין האלע 58. ווי איזו איזו זי דאס פאראויקלט מיט אט דעם דארן בחור. בי וועמען דאס פנים איז שוו פארבערענט און נאך די אוינן גליין נאך מיט דער לעצטער נישטדרערשאנקיקיט?

ווי איז יעדן מאמענט פון איבעראשונג קומען א סך מחשבות אויפי אמאָל, קולען זיך איזינע איבער דער צוויטעה. ווי שדיידיקע ל'זום, וואס זענען צופרידן, וווען זוי טרעטען און א טומל איזן די געהירן איז זוי קענען דערביי אפטוונן כלעראלוי שפיצלער. מעכעלע האט נישט געקענט אנקאפען דאס געפוי פון קנאה — וואס איז און אים פאראביגעפלויין — צו יונעט דארט אונטן איזן עס פאראהאלטן. ער האט זיך דערמאָנט, ווי ער האט זי דאן — איזן עס בְּלוֹז געווען מיט דריי טאג צ'וּרִיק? — געוכט מיט די אונגן צוישן די מאַישוֹרְנֶדְיקָעָמִידְלָעָר... זיך שעמונדיק פאָר זיך אליאין האט ער דאָך געוכט נאענט צו זיון נעבן איר, רעדן מיט איר און פילן איר וועארעמען בלײַק... הָע, אט שטיטז זי דאָ, איז דער איזנאמער פאַרְלִוָּרְנִי קייט, אָן אַפְּנַעַשְׁטוּסְעָנָע — —

מעכעלע ווונדרט זיך נאָר: ווי איזו קען ער עס? זי זאל שטינן אַרְיַה בערגעביגין, בעטן זיך אַבלֵּיך, אַ וואָרט אָון ער זאל זי נאָר טרייבָּן? וואָס קומט דאָ פָּאָרָה? ער האט געוואָלט אַראָפְּשָׂרוּנְגָּעָן פון בעטל, צוֹנוֹן גְּלִיאָר צו אָיר אָון פרענן זי עפָּעָם, פָּאָרָהָאלְטָן זי בָּאָטְשָׁ נָאָר אַ ווּוֹלָה, העָרָן זי... דאָ, אָין דעם באַראָקְעַלְגָּט בענטקט זיך אָים נאָך שְׁטָאָרְקָעָר, בְּשְׁוּפְּרִיקָעָר... אַבְּחָאַלְטָעַנְדָּר כָּה האַלְט אָים אַבעָּר צוֹרִיךְ אוֹוָה זיון גַּעַלְגָּעָר. אַהָא! יְעַנְּרַע דָּאָרְט האַט מיט זיון טרייבָּן זי אָון שְׁפָעַטְעַדְרִיקָן שׂוֹוִינְגָּן אַרְיוֹפִיד גַּעַצְוִינְגָּן אַ גַּעַהְיוּמָן גַּוְרָפָן צוֹוָאָגָן זי אַרְיַה.

כעלע שפֿירט דעם צוֹוָאָגָן פָּוָן יונעטש שׂוֹוִינְגָּן אוֹוָה זיך. דעם מִידְלָס פְּנִים האַט נאָר אַ הָעַל גַּעַטְוָן אָין באַראָך אוֹוָה אַ רְגָּע. זיך האַט אַ פִּיר גַּעַטְוָן מיט די אוֹוָינְג אַלְעָ פְּרִיטְשָׁעָן, ווי זי וואָלט דאָ שְׁטוּמָ גַּעַרְפָּן נאָך הַילָּפָה. אַ סְּעַפְּגָּנְדָּע האַט מעכעלען זיך אוֹיסְגַּעַוּוֹזָן, אָז אוֹיך אָים האַט זיך אַ גַּלְעַט גַּעַטְוָן מיט גַּעַבְעָט אָון אַ שְׁאָרְפָּעָר צַי האַט אַ לְעַכְרָע גַּעַטְוָן דאס האָרְץ. באָלְד אַבעָּר אָיז זיך אַיבְּעַרְגָּעַצְוִינְגָּן גַּעַוְאָרְן

מייט רעיזינגנרטער הארטקיטט. אויף איר פנים איז נישט געווען מערכן צו דערקלענען סיין צער, באליידיקונג אדרער אויפריעגעונג פון יונגעטס האסטטיקן אפלערן זיך. עס איז אפלו'ו נישט געווען אנטזוען קיין שום איבערראשלונג אוויה איר, ניכער האט זיך שווין געלאקט מערקן אוז צונגענרייטע שטוי-ונג. אוז איסטרוקען מען טרעפען בי די, וואס ווארטן גאר דערוף מיט א שטילן ציטער אין די פארבראגגען קנייטשן פון הארי. ס'אייז בי איר נאר געלביבן אוז הארטער, טראקענער מיטגעפוי צו יונגעטס — א מיטלייד וואס ציט נישט די יינקה פון די טיפענישן, נאר קומט פון געוווינטקייט צו א זאך, מיט וועלכער מען איז אויז לאנגע צויזט פון צווזמעניזין האט איצט איבריק, נישט-וואוכטיך. בלוייז די לאנגע צויזט פון צווזמעניזין האט מיט עפעם פארבונדן. דארף מען געבן א געלעננהייט דעם לעצטן שאנס וויטער אנטזהאלטן די פארבינדונג, נישט צו פארליין זיך און אפנעריסן וווען, הנם היינט זוילט זיך עס שווין....

זי האט זיך ווידער דערנענטערט צו יונגעט בעטל און מיט טראקען נער גערירטקייט א זאג געטן:

— א גומע נאכט, הענען!

א בייזער, אדורכגעטראכטער און אויסגערבענטער קראפ האט איר אפגענטפערט. זי האט דאס וויזט אום דערווארט און עס האט איר דערפאד נישט געלענט וויא טוֹן. האט זי א זטצע געטן — אין וועלכן מע-כעלע האט מיט די לאגעשפיצטח חושים דערהערט א מין צופרידענע דער-ליוכטערונג — און זיך געלאקט צו דער טיר. זי האט עס געמאכט אויז איבערגעאיילט, פונקט ווי זי זאל זיך שרעקן, ער זאל זיך פלאזים נישט איסטרויין און זי צורקיופן מיט געבעט... זיין פארביסנסקייט האט זי באפריריט פין עפעם שעורטס און געמוותס, וואס האט בי איר אין הארי זי געבונדן... איצט לויפט זי שנעט, מיט דעם גליך פון זיין צארן, ווי מיט א געפונגעטס גורל, וואס פען אמאָל אויפלאָצן, צעריסן וווען דורך זיין... א תנוועה, א טאן...

ערשת וווען עס איז נאר איר פינצעטער געוווארן און באראק האט מע-כעלע, שוין איז דער טונקל, געזען ווי יונגער דרייט זיך אום צוריק, זעט זיך אויף און פוקט לאנג, לאנג און מונגעלאַן צימער אריאן; זוכנידיק, מיט א

געוואָלט אַיבָּעֶר זִיךְ אַלְיִוּן, אַיר שָׁאַטְּן... בָּאַלְדְּ הַאֲטַּמְּ מַעֲכָלָעַ גַּהְעָרֶט, וּוֹ
עַר טָוֵט אַ שְׂוּעָרַן קְרֻעָצֵן, דָּעַרְנָאָד הַאֲטַּמְּ וּוֹין קְרַפְּפָעָר אַפְּגַּעַשְׁלָאָגָן מִיטַּ אַ
צְּרוּיקְפָּאָל אַוִּיפָּ דִּי הַאֲרָטָעַ בָּעַטְּלַבְּרָעַטְּרָעַ...
וּוֹן מַעֲכָלָעַ וּוֹאָלָט נִישְׁתַּמְּגַעַנְּטַמְּ יְעַנְּמַמְּ אַוִּיסְגַּעַשְׁפַּחַטְּטְּרוֹקָן
פְּנִים, וּוֹאָסְ קָעַן נִישְׁתַּמְּאַרְזִיסְבְּרָעַנְּגָעַן פָּוֹן זִיךְ קְיוֹן פִּיכְטְּקִיְּט, וּוֹאָלָט
עַר גְּרִיְּטַמְּ גַּעֲוָעַן צַוְּשְׂוָעָרַן, אָזְעַר הַאֲטַּמְּ אַיְן יְעַנְּעַר נַאֲכָטַמְּ גַּהְעָרֶט אַ
שְׁטִילַ, דָּעַרְוּאָרָגַן גַּעֲוָיַיַּן, בִּזְוּ צּוּם פְּרִימָאָרָגַן...
.

III

— — — אָזְ אַפְּשָׁר אַיְזַמְּ עַמְּ שְׁוֵין גַּעֲנָגַן, מַעֲכָלָעַ? פָּאַרְוּאָס
קְרִיכְסְּטוּ וּוֹיְטָעַר מִיטַּדְּיַן אַוִּינְגַּן אַנְהָרָעַ? וּוֹעַטְמַ זִיךְ וּוֹידָעַ אַנְטְּרָעַפְּן
מִיטַּ אַזְוִיפְּלַ טְּרָאַנְגְּרִיעַם; סִי אָזְנָאָגָרָה, סִי אָזְ פָּאַבְּרִוְסַ אַזְיַ אַיְן
דִּיְן אַיְבְּרָגְעַבְּרָאַכְּבָעַנְמַ שְׁלָאָפְּ... פָּאַרְמָאָרַ זְשַׁעַרְ אַיְן דִּירַ, פָּאַרְשְׁטָאָפְּ!
זַעַ נִשְׁתַּמְּ אָזְעַסְ דְּרִיְּטַמְּ זִיךְ דָּאָרְוַמְּ אַשְׁאָטַמְּ פָּוֹן אָזְ אַמְּאַלְיַקְן הַעֲנָרַ, וּוֹאָסְ
הַאֲטַמְּ זִיךְ אַוִּיסְגַּעַלְאָשַׁן אַזְנָאָגְלַיְבַּטְמַ זִיךְ אַלְיִוּן נִשְׁתַּמְּ, פָּוֹנְקַטְמַ וּוֹיְלַ
דְּרָרְמִיטַמְּ נִשְׁתַּמְּ שְׁלָוָם מַאְכָן דָּרְעַרְ צְוִוְיְטָעַרְ שְׁאָטַמְּ דָּאָ, סְטָאַרְאַבְּיְנָסְקִיְּ... זַיְיַ
קְלָאַמְּעַרְ זִיךְ נַאֲדַרְ אַיְן זְיוּעַרְ גַּעֲוָעַזְעַנְמַ, זַיְיַ זְעַנְעַן נַאֲדַרְ בִּיְיַ זִיךְ דִּיְ זְעַלְבַּעַ
אַזְן זַיְיַ מַאֲנָעַן דִּיְ חַוְבָותַ, דָּאָסְ דָּעַרְוּאַרְבָּעַנְעַ בִּיְיַ זְיוּעַרְ לִיכְטִיקַן אַמְּטַלְ...
טָאַ וּוֹאַסְוּשַׁעַ וּוֹיְלְסְטַוְ אַיְן זִיךְ דָּעַרְהָעָרַן בִּזְוּן סְוָאָפְּ? אָזְ זַיְיַ אַיְרַ
בָּעַרְ אַיְן זְיוּעַרְ חַלְמָגְאָרְטַ, וּוֹאָסְ טְּרָאַגְּנַטְמַ זַיְיַ אַיְבָּרְעַן יִם פָּוֹן דָּאַיְקַן גְּרוּיַ!
שְׁלָאָפְּ אַוִּיפָּ דָּעַם אַוִּיסְגַּעַבְּעַטְמַ מַאְטָרְאַץַמְּ פָּוֹן טְּוַיְוָנְטָעַרְ אַוְמְגַלְיַקְן אַוְנְטָעַרְ
דִּירַ אָזְ קְלָעַרְ נִשְׁתַּמְּ פָּוֹן וּוֹאָסְ אַטְמַ דִּיְ וּוֹעַרְקְצַעְמְוּיַעַרְ אָזְ אַוִּיסְגַּעַבְּוִיטַמְּ גַּעַרְ
וּוֹאָרָן! — — —

שְׁעַהָעַן לְאַנְגַן פָּוֹן יְעַנְעַר נַאֲכָטַמְּ מַעֲכָלָעַ אַרְיִינְגְּקָלְעָרַטַמְּ, זִיךְ צַוְּ
גַּהְעָרֶט צַוְּ אַטְמַ דִּיְ טְּרָאַכְּטָעַנְיַשְׁן, וּוֹאָסְ הַאֲבָן זִיךְ דָּוְרַ דָּעַרְ שְׁטִילְקִיְּטַ
אַרְיִינְגְּנָעַרְיִסְן אַיְן אַיְםַ. אַפְּשָׁרְ הַאֲטַמְּ זַיְיַ צְוָנוּוֹאָרְפַן אַמְּלָאָךְ, וּוֹאָסְ הַאֲטַמְּ
גַּעֲוָאַכְּטַ אַיְבָּעֶר זְיַין רֹוְן, גַּעֲוָאָלָט עַפְעַם אַיְינְלָעַשְׁן בִּיְיַ אַיְםַ, שִׁיצְעַן אָזְן וּוֹאָדָ
רָעַנְעַן? עַרְהַאֲטַמְּ אַבָּעֶר גַּעֲוָוָסְטַ, אָזְעַרְ קָעַן זַיְיַ נִשְׁתַּמְּ פָּאַלְגַּן...
אַלְעַ מַעֲנְטִישַׁן דָּאָרְוַמְּ אַיְםַ לְעַבְן מִיטַמְ אַפְּוּרְהַאֲנָגַן אַוִּיפָּ דִי אַוִּינְגַן,

זענען אריינגעונגענטן אין זיירע אומגלאַין וואָס פֿאַרשטעלן פֿון זיַי אלַץ אָן זיַי ווועַלְן דָא שְׂוִין מַעַר גַּרְנִישֶׁט זָעַן אָן הַעֲרָן. זיַי קַעַנְעַן דָא אַפְּזִין יַאֲרָן מִיטַּיַּאֲרָן, זָעַן וַיַּיְהֵן נָוָס בְּרַעַנְעַן אַיְן מַעַנְטְּשָׁלְעַכְבָּעַ הַעֲצָעָר אָן זיַי ווועַלְן עַם נִישְׁתַּבְּאַמְעָרָקָן. זיַי ווועַלְן זִיךְ שְׁטַעַנְדִּיק אַרְמוֹיאָן מִיטַּן הוֹנְגָעָה, מִיטַּן באַקְוּמָעָנָעָם קְלָאָפָּ, שְׁפִירָן דָעַם לְעַכְזַּנְאָךְ אַפְּלָשָׁאָל אָן מַעַר גַּרְנִישֶׁט...

וועַט פֿעַן זיַי שְׁפַעַטְעָר אַרְיוֹסְטָלְאָזָן אוֹוֶה דָעַר פֿרִיְעָר ווּעַלְט אָן זיַי ווועַלְן דָאָרָפָן דַּעֲצִיְילָן דָאָס וַיַּיְהֵן גַּעֲזָעָן אָן גַּעֲפִילָט — ווועַלְן זיַי אַלְעַז הַאֲבָן דַּי זַעֲלַבָּע פֿאָר ווּרְטָרָט: מָאוּז גַּעַוּעַן הַנְּגָעָרָק... מְהֻדָּאת גַּעַשְׁלָאָגָן... גַּעַשְׁאָסָן... צַוְּגָעָנוּמָעָן

זַוְיִיב אָן קִינְד, בְּרוֹדָעָר אָן שְׁוּעָסְטָרָר... דָעַרְנָאָךְ ווּעַט זיַי פֿאַרְעָפָלְן ווּעַרְטָרָה. מַעַר הַאֲבָן זיַי נִשְׁתַּחַת גַּעַזְעָן, נִשְׁתַּחַת גַּעַקְעָנָט אָן אָפְּשָׁר נִשְׁתַּחַת גַּעַטְאָרָט... דָאָס אַיְוָגָעָנָעָה אַרְזָי גַּעַזְעָן אַנְגַּעַשְׁטָאָפָט, זיַי אַבעְטַלְעַרְטָאָרָבָע, מִיטַּן זִיךְ אָן מִיטַּן אַיְוָגָעָנָעָם ווַיַּיְהֵן טַיְק. דָעַם צַוְּיִיטָנָס צָעֵר הַאֲטָמָה קִינְיָן פֿלָאָזָן נִשְׁתַּחַת גַּעַפְוָנָעָן, וּוּהָן זיַי אַרְיִינְצָאָקָוּעָטָשָׁן אָן גַּעַבְלִיבָן הַעֲנָגָעָן אַיַּן דָרְוִיסָן, זִיךְ גַּעַוְאָלָגָעָט אַומְבָאָמְעָרָקָט בַּיַּיְהָן צַוְּפָסָנָס...

— וועַסְטוּ עַס אָוֶךְ נִשְׁתַּחַת באַמְעָרָקָן, מַעַכְלָעָעָ! קַעַנְסָטוּ זִיךְ אָוּעָךְ לְאָזָן אַיַּן גַּעַיְינָג נָאָכָן קִיְּיָבָיסָן, לְאָזָן זִיךְ פֿאַרְשָׁלְעָפָן פֿון צִיטָעָר פֿאָרָד דָעַר אַיְוָגָעָנָעָר, גַּעַשְׁוֹאָלְעַנְעָר הַוַּיְטָה? דָו ווַיְלָסְטָט עַס, דִּינְעָן גַּלְיָדָעָר רָוָפָן דָעַר צַו — מַעַנְסָטוּ עַס אַבעְרָה? קַלְעָרָסָטוּ גַּרְנִישֶׁט פֿון דִּינְעָן טָעָג, אָן ווועַלְבָעָדוּ בַּיְמָט גַּעַזְעָסָן אָן גַּעַזְעָכָט דָעַם סָוד פֿון מַעַנְטָשָׁה, זִיךְ תִּקְוָן? ווַיְלָסְטָט דָו דִּינְעָן גַּעַנְצָן אַיךְ פֿון פֿרִיְעָר דָא אַוְיסָנָיִן, דַעֲרַשְׁטִיקָט ווּרְעָן, בְּכָדֵי לְאָזָן דִּינְעָן אַיךְ פֿון פֿרִיְעָר דָא אַוְיסָנָיִן, דַעֲרַשְׁטִיקָט ווּרְעָן, אַמְּאָלִיכָן פֿאָרָם אָן גַּעַשְׁטָאָלָט, עַס ווַיְיָזֵן פֿאָר אַלְעָמָעָן: אַט דָאָס הַאֲבָא אַיךְ גַּעַבְרָאָכָט מִיט זִיךְ?

לְעַבָּן ווַיְלָסְטָט! אָזָן דִּינְעָן לְעַבָּן ווּעַט צַוְּאָמְעָנָגָעָשָׁטִיקָוּוּעָט ווּרְעָן פֿון בְּרַעַקְלָעָךְ נְדַבְּהִ-בְּרוּוּיט, וואָס כְּרַאְפִּיצָּקִי ווּעַט דִּיר צַוְּוֹאָרָפָן... דָו ווּעַט רַאְטָעוּעָן דָעַם חָלָק פֿון פֿלְיוּשָׁן אָזָן בְּיִנְعָה, וואָס זיַי הַאֲבָן בַּאֲגָנָסָן מִיטַּן דָעַר רַיְנְשָׁטָאָל-זּוּפָּ אָזָן לְיִוםְ-בְּרוּוּיט שְׁטִיקָעָר. דָאָס ווּסְטוּ טְרָאָגָן דָוָךְ דִּי

שטעכישע דראטן, אבער דאס, וואס דה האסט מיט זיך געברענעם, וועסטו פאראווארטן ווי און אומנויטישע משא... ווילסטו ארויסקומען ארעמער ווי דו ביסט? דאן וועסטו סיירוי, אין בעסטן פאל, נישט בליבן ליעבן, נאר ערפם און אנדרער, וואס וועט טראאנן דיין נאמען...

ס'אייז יסוריידישער אבער דאך בעסעה: דעראג אלעמען! שלעפֿ די שטינער און קלעפֿ וואס זענען אין זוי אריינגעווארטן און אריינגעשלאנן געווארן... ביסט פול? ני דיר צו אזק צו דער נשמה און ניב עס דראט אריין, יענע יסוריים וועלן נישט זונדרן ווי אין א הארץ, זוי וועלן נאר בא-שוערן דאס טראאנן — זוי וועלן אבער געזאלט און אויפגעheits ווערטן. וועסט אפשר ליגן אויף איזופיל בערג, אינגענערקטט מיט איזופיל געשרי, אויפצאלל און גערודער, איז דאס וועט דיין קאטלן טויט אלדיין דערווארטע מען, ווארטן אים מיט זיין דערשטיקטיט איבער דער ליעבעדישער וועלט. אנדערש וועסטו סיירוי נישט קענען, מעכעלען! קנוידער זיך נישט איזן אין דעם אויגגעטם יסוריידזעל, וויל וועסט פון אים אroiיספאלאן, פונקט סיירוי פאראשאַלטענער — וואס האסט זיך אויסגעווארטעט א הארץ דער פאר מיט לאנגע יאן פרער... תא טראאנ איצט דיין נאיטרלעכע משא און ווער פון איר געטראאנן...

...און מעכעלע האט געפֿילט איז די צוויטע, איניקסטע שטימ וועט האבן די אויבערמאכט. זוי וועט טוילמאַל מיד ווערן, לאזן אים אוינדרימ-לען. זוי וועט אבער איבער דער צייט רוףֿן צו הילך יענען כה, וואס וואקסט ארים פון ניגעה. יענען האט מער מעגלעכיתן צו שפֿילן אויף די סטרוי-געס פון מענטשלעבן גערזו און מער קראפט — אים צו שלעפֿן און בא-וועגן... בידיע וועלן דאן קומען צוואמען, א קלעפֿ פון אין פוילן שלאָה-קיישן פון אויגגעטם וויטיך און א טרייב טון אין געווירבל פון פלאַנטער-נישן, וואס צעפֿיליקן די נשמות פון זיינע מיטמענטשן אויף דער א羅מי-קער, פאראשאַלטענער וועלט...

קָאַפִּיטֵל אַכְטֵן

I

אין איינעם פון דו רויט-גִּלְיָעַנְדִּיקָּע, זומערדייקע פֿאַרְנָאַפְּטָן אַיז מע-
בָּלְעָ אַרְיוֹסְגַּעֲנָגָנָגָע פָּוּן בָּאַרְאָק. מִיט עַטְלָעֶבֶן מִינְטוֹן פְּרִיעָר אַיז דָּאָרט
פֿאַרְגָּוּקָוּמָעָן אָזָא סְצָעָנָע:

דָּעָר קָאַמְעָנְדָאָנט פָּוּן בָּאַרְאָק, פֿרִידְלָאָנד, אַיז אַרְיוֹנָנְגַּעַפָּאָלָן מִיט זַיִן
אַיְמָפָעְטִיקָּעָר נְעַרְוּעַוְוּטָעָט אָזָן גַּעַנְוָמָעָן שְׁרוּעָנָע:
— וּוֹאָס זִיצְתָּ אַיר דָּאָלְעָ אַין דָּעָר שְׁטִינְקָעְנִישָׁ? אַיז דָּרוּיסָן אַיז
אַ לְוָפְט, מִיט גַּאֲלָד צַו וּעַנְעָן! אַ שְׁטִיק וּוֹאֲלָד אַיז דָּאָ, וּוֹאָס פֿאַרְשְׁמָעָקָט
אָלְעָ גַּלְיָדָעָר — פֿאַרְרוֹאַסְזָוָעָן וּוֹאֲלָט אַיר פּוֹילְזָן אוֹיָף דִי בְּרָעַטָּעָר? אַיר
דָּאָרָפְט זַיִךְ נִישְׁתָּ אַזְרָגָן — דִי לְנָגָעָן וּוֹעָלָן סִיּוֹזָן בַּיִּ אַיךְ אַוְפָּגָעָרָעָסָן
וּוֹהָרָן... אָוֹן אַיר סְעַנְטָ דָּרְרוֹוִילָן אַרְיוֹנָכְאָפָּן אַבְּיָסָלָן לְוָפְט...

קִיְּנָעָר הָאָט זַיִךְ נִישְׁתָּ גַּעַרְוָתָ פָּוּן אָרט. הָעָנָעָר אַיז גַּעַנְוָמָעָן מִיט דִי
אוֹיָגָן בְּאַרְגְּלָאָזָט צֻוְּמָסְפִּיט. סְטָאַרְאַבְּיָנְסָפִּי הָאָט גַּעַקְוָטָ וּוֹיָט, פֿאַרְ-
טְּרָאָגָן אַיְבָּעָר פֿרִידְלָאָנדָס קָאָפָּ אָוֹן אִים אָפְלָזָ נִישְׁתָּ גַּעַזְעָן אָוֹן נִישְׁתָּ
גַּעַהָרָט. דִי אַנְדָּרָעָ, וּוֹאָס גַּעַוְעָן אַיז בָּאַרְאָק, הָאָבָּן זַיִךְ נִאָרָק מַעָר
אַיְינָגְעָקְוָרְטָשָׁעָט, אַיז פְּחָד פָּאָר דָּעָם, וּוֹאָס קָוָמָט זַיִךְ בָּאַרְיָוָן דָּאָס בִּימָל
מְנוּחָה אוֹיָף דִי בְּרָעַטָּעָר... פֿרִידְלָאָנד הָאָט גַּעַנְוָמָעָן טָפָעָן מִיט דִי פִּיט
פָּאָר כְּעָם:

— מִיט שְׁטָעָקָנָס דָּאָרָט מַעָן אַיְיךְ טְרִיבָּן... נְבָלוֹת! בְּאַנְדִּיטָּן! אַיר
זַעַנְטָ דָּאָרָגָן זַיִלְגָּן... אָטָט נִעְמָעָס אָוֹן צְעַשְׁמָעָטָעָר
אַיְיךְ דִי קָעָפֶ!

קִיְּנָעָר הָאָט זַיִךְ אַבָּעָר נִישְׁתָּ גַּעַרְוָתָ פָּוּן אָרט. פֿרִידְלָאָנד הָאָט זַיִךְ
גַּעַוְאַלְטָ אַלְאָזָוּ טָוּן אַיז הָעָנָעָם וּוֹנְקָל, פָּוּן וּוּ עַס אַיז אַמְּלִיכְתָּסָטָן
אַרְיוֹסְצּוֹטְרִיבָּן. אַבָּעָר הָעָנָעָם בְּלִיָּק הָאָט זַיִךְ פְּלָוָצִים אַוְיסְגָּדְרִיוּטָן זַיִךְ

אַיִם אָוֹן יָעָנָעָר הָאָט פֿאַרְלָיוֹרָן זַיִן גַּעַרְיוּ אַיז מִיטָּן.
בְּלוּיוֹן דָּעָר פֿאַרְנָאַפְּטָעָר סְטָאַרְאַבְּיָנְסָפִּי הָאָט גַּרְאָד אַוְפָּגָעָרָעָסָן אַ

ווארט און זיך א הוויב געטן פון ארט. ער האט א קווק געטן צום גאלד-באי נאַסענעם פענץטער און בעס האט אים דארט לאָקנדייך אַ רוף געטן. ער האט אַפְּלוֹ צו זיך אַ מֶוּרְמָל געטן: טאָקע שײַן!... און ער איז צונעלאָפָן צום פענץטערל. אין דרויסן האבן מענטשן שפֿאַצְּרֶט, זיך געדרייט אהין און אַחֲרָה. ס'האַט דארט ווער באָמְעָרְקָט סְטָאָרָאַבִּינְסְּקִין בְּיַם פָּעַנְצְּטָעָר און צונעלאָפָן. דאס איז געווען זייןָס אַ חבר, דער פרוילעכער ברוך שאָר פִּירָאָ, אַ פּוּעַלִּיצְּיוּנִיסְּטִישְׁעָר טוּרְפָּן אַמְּפָּלִיסְּן ווֹאַרְשָׁע. פְּרִידְלָאָנד האט זיך אַנְגָּעָנָאָפָט אֵין אַים:

— פָּאַנְיָע שָׂאָפְּרָאָ, זָאנְטָ אַלְיָוָן: אֹזָא נָאָלְדָעָנָעָר פָּאָרְנָאָכָט אָוָן די מְעַנְטָשָׁן וּוּרָן דָּא פָּאָרְשִׁימְלָטָן... אַיְוָן אַ זָּוָונְדָעָר וּוּס זַיְוָן דָּא אַלְעָ אַרְיָוָן אֵין אַ מְרֹה-שְׁחֹרוֹה? אַט אֹזָא שְׁטִינְגָּעָר אַיְר — פָּאָרְרוּסָס זָאָלָט אַיְר נִישְׁתָּמָעָל אַ שְׁלָעָפָט טָוָן אַיְוָעָר חָבָר אֵין דְּרוּיסָן אַרוּסָס? וּוּקָט אַים אַוְיָפָ אַבְּיסָל, פִּירָט אַים אֵין וָאַלְדָּר... אַיְר וּוּטָעָן זָעָן וּוּס וּוּטָעָן אַים נִישְׁתָּמָעָל... פָּאָלָן צָוָם שְׁלַעַכְּטָן... .

שָׂאָפְּרָאָ האַט זיך פָּאָרְטָאָכָט אַ וּוּיְוָלָעָ אָוָן דָּאָן עָרְנָסָט אַ צִי גַּעַטָּן
סְטָאָרָאַבִּינְסְּקִין:

— קּוֹמֶט אַבְּיסָל!

אָוָן סְטָאָרָאַבִּינְסְּקִי אֵין אַים נָאָכְגָּעָנָאָגָּעָן, וּוּי מָעָן נִיְּתָנָאָר דָּעָם אַיְוָנְעָנָעָם עַבְּרָ, וּוּס ער האַט דְּרֻזָּעָן אֵין זַיְוָן פְּרִינוּטָן פָּוָן אַמְּאָל. וּוּנְעָן אַכְּבָּעָר די פָּאָרְבְּלוֹטִיקָטָע, לְעַצְּטָע שְׁטָרָאָלָן האָבָן אַים גַּעַנְוָמָעָן גַּלְעָטָן אֵין־בָּעָרָן קָאָפָ — אֵין שְׁוּעָר גַּעַוָּעָן פָּעַטְצְּוָעָטָלָעָן, וּוּרְעָרָס האַט אַים מִיטָּדָה גַּעַצְּוָיָּוָן: שָׂאָפְּרָאָ אַדְעָר די רְוִוְּתָאָפְּגָּעָנָאָסָעָן בְּיוּמָרָ אֵין וָעַלְדָּל... .

פְּרִידְלָאָנד האַט זיך וּוּידְרָאַמְּאָל אַוְמָעָקָט. אַלְעָ האָבָן זיך נָאָר
מָעָר אַיְוָנְעָקָנוּדָעָרָט אָוָן עַס האַט זיך גַּעַדְוָכָט, אֹז דָּס מָאָבָן זַיְוָן סְפָּעָצְּיָעָל
צָו די אוֹנוֹן, בְּכָדִי דָּס גַּעַזְעָנָעָן זָאָל אַוְיך זַיְוָן נִשְׁתָּמָעָל אַיְר אַרְאָפָ
צְיוּנָן פָּוָן גַּעַלְעָגָעָר... זָאָס האָבָן זַיְוָן מְוֹרָא גַּעַהָאָט פָּאָר דָּעָר שְׁיַוְנִיקִיטָן פָּוָן
דרְוִיסָן. פְּרִידְלָאָנד האַט באָמְעָרְקָט מְעַבְּלָעָן אָוָן זיך צְעִוְפְּצָטָן:

— נָו, כְּזָוִוִּס אַלְיָוָן נִשְׁתָּמָעָל אַוְיָפָ וּוּמָעָן אַיְדָה שְׁרִיָּי... דָּס זָעָנָעָן דָּאָר
שְׁוָיָן טְוִוְּטָעָן זַיְוָן שְׁוָיָן אֵין די קְבָּרִים אָוָן אַיְדָה דְּרָעְצִיּוֹל זַיְוָן גָּאָר, אֵין די

פָּרְדָּבִי שְׁטוֹרִינְגֶּר

זועלט איז נאך אלע איזו שיין, אפילו דא אין וווערך צע... ווייסטו וואס?

קום לאмир ארויסניאן אביסל און שוין!
אין דרייסן האט זיך א זונדשטראל געלאשטעט צו די טרייט, ווי א
מיר שעצל און מעכעלע האט זיך דערפֿילט ווי איינגעעה, וואס גײַט ארויס
פֿון א בִּיתְעַמִּינְ-טוּעָר און דערזעט צוֹרִיךְ דָּאָס לְעֵבָן נְאָכָן גַּעֲפִינְגָּן זיך
אין דער שטיילקִיט פֿון טוּיטָס גַּלְיוּוּר. פֿון דערוּוּיטָנס האָבָן זיך גַּעֲזָעָן
ווע אַ גְּרוּיס גַּעֲזָעָן צוּעָמָל מַעֲנְטָשָׁן צַיְעָן זיך אַין וואַלְדָּאָרִין, אַיְלָן זיך אַין
לוּיפְּ... צוּוּישָׂן דִּי בִּיּוּמָר אַין שְׂוִין אַוְיסְגַּעַשְׁטָעלָט אַ גַּעֲדִיכְטָעָר רָאָד מִיט
מענְטָשָׁן וואַס קָוָן זיך אַין צוּ עַפְּעַם מִיט אַ פָּאַרְכָּאָפְּטָן אַפְּעַם...

ווען זוי האָבָן זיך גַּעֲלָאָטָן נְעַמְּטָר צְוִינְיָן, אַין זוי אַנְטְּקָעָנְגָּלְעָאָפְּן אַ
דִּין שְׁטִימָעָלָע, וואַס דִּי גַּעֲדִיכְטָעָ בִּיּוּמְעַרְקִירְוִינְגָּן האָבָן זיך באַמִּיט אַוְיָפְּ
צְוָפָאָגָעָן מִיט זְיוּרָעָ טָוְנְקָלְגִּירְעָן פֿינְגָּעָר. באַלְדָּא אַבעָר האָבָן זיך דִּי
צְוִוְוִוָּן דָּרְקָ-אַרְצָדִיק אַיְינְגָּבָוִוָּן אַוְן אַדְרָכְבָּנְגָּאָזָט דָּאָס לִיד, וואַס אַין דָּא
אַרוּמְגָעָפְּלוּוּגָן מוּט דער צְעוּחָשְׁטָקִיט פֿון אַ פּוֹגָל, וואַס האָט זיך נָאָרָה
ווע אַס אַרוּסְגָּעָרִיסָן פֿון שְׁטִיגְיָן אַרוּסִים... מעכְּלָעָה האָט אַ צִימָטָר גַּעֲטָוּן:

— מְזִינְגְּטָ!... יְדִיעָשׁ לְדִעָר זִינְגְּטָ מְעָן!

די ווערטער האָבָן זיך נאך שְׂוָאָס אַפְּגָעָשָׁלָאָן אַין דער לוּפְט. זְיוּעָר
כח אַין נאך נִישְׁתָּאָפְּגָעָוּעָט גַּעֲוָאָרָן אַין זוי האָבָן אַוְמְדָרִיסִיסָט אַין
וּאֱקָלְדִּיס גַּעֲצִיטָעָרָט אַין חְלָל, זוי האָבָן זְוִיל קָאָלָט גַּעֲוָוָעָן, קָאָלָט אַין
שְׁרָעָקָעָוְרִיךְ. זוי האָבָן זיך אַבעָר שְׁנָעָל אַיְינְגָּעָנָעָט אַין דער פָּאַרְנָאָכְטִיר
קָעָר שְׁטִילְקִיט אַין יְעָרָעָר ווּאָרָט האָט מִיטְגָּטָרָאָן אַ בָּאָרָג בְּעַנְשָׁאָפְט
מִיט שְׁפָאָנְגָעָנְדִּיקָן צִיטָר, וואַס האָט גַּעֲצִוְוָן אַחֲזָן... מעכְּלָעָה האָט דִּי
ווערטער אַנְגָּעָכְאָפְט מִיט דִּי לְיָפְטָן:

דָּן האָט צְוַויִּי פָּאַהְלָעָ שְׂוּאָרְצָעָ

אוֹן דָּאָנִיאָ — צְוַויִּי גַּלְדָּעָן צַעַפְ...

עַס האָט אַ שְׁוּבָעָ גַּעֲטָוָן אַ פָּאַרְשָׁוּוֹנְדָעָן, פָּאַרְגָּעָסָעָן הַיְמִינְשִׁקִּיט,
ווע אַס האָט אַ קָּלָאָפְּ גַּעֲטָוָן אַין חָרְזִין: פָּאַהְלָעָ אוֹן צַעַפְ! העִי, יִינְגְּלָעָר,
מיִידְלָעָר פֿון ווּעָרָק צַעַנְיָה הַעֲרָתָן נָאָר, אַין וואַס מְעָן דָּרְמָאָנָט אַיְךְ! זַעַט
נָאָר, ווּמְעָן דָּאָס פָּאַרְבָּעָנְקָטְדִּימְרָדְיָוִישָׁעָ קוֹל האָט דָּא גַּעֲרָעָנָט צוּ גַּאֲסָטָן:

דָּן אַין דער עִילְיָוִי פֿון שְׁטָמָטָל

און דאניאָ דַי מלכָה פָּון סטעהָפֶן...
 לויפָן געלע שאטנס פָּון אלע זויטָן. ברוינָע, אויפָנְגעַפְרָעַסְעָנָע פְּנִימָעָר
 ווועָר פְּלוֹצִים פְּאַרְגָּנָסְן מִיט לְעַבְדִּיקָע אָוּמְרוֹצָקָן אָוּן זַיִן בָּאַקְוּמָעָן
 אוּוֹפָט אַמְּאָל ווִינְט אֵין דַי אַבְּרִים, מַלְוִיפָט! אָוּן עַס לְוִוְוָט מַעֲכָלָעָ אָוּן עַס
 לוּוִוְוָט פְּרִידְלָאָנְד... אַלְעָ צִיט עַס אַחְיָן! עַס דּוֹכָט זַיִן אָזָאָלָע בָּאַרְאָקָן
 ווּעְלָן לְיִדְיךָ ווּרְדָן... עַס ווּוְילְט זַיִן נִישְׁתְּגָוִיבָן אָוּן דָּאָךְ דְּרִינְגָּט דָּאָם
 גַּלְעָלְ-קָוָל אֵין גַּעַהָעָר אַרְיוֹן מִיט אֵן אַנוֹאָגָן: עַס זִוְנְגָט דָּעָר ווּאַלְד אֵין
 ווּרְעָק צָעָן דָּאָם בָּאַגְּרָאַבְּעָנָע יְדִיעָשׂ לְדַרְאָהָט זַיִן דָּאָגְרָעָז אַרְיוֹסְגָּרְעִיכָּן
 פָּון קְבָּר, הָאָט צָעַשְׁוִיבָעָרֶט דַי קָעָפֶן פָּון דַי בִּיתְ-עוֹלָמְ-בִּיּוּמָעָר אָוּן זַיִן זַיִן אַ
 ווּאַרְן גַּעַטְוָן:

— שטערט נִישְׁתְּגָוִיבָן מִוְן ווּעַג דָּאָ! אַיךְ לְעַב נַאֲךְ אָוּן ווּוְיל זַיִן אַיְצָט
 אוּוִיסְגָּלְיָעָן ווּי גַּאֲטָס אַ קוֹיל אַוּוֹפָט אַוְיָסְגָּעַבְרָעַנְטָע לִיפָּן!
 אָוּן דָּעָר גַּאֲנְצָעָר ווּאַלְד אַרְוָם הָאָט אַיְוֹנְגָעַשְׂוָוָן. בְּלֹוֹזְ דַי ווּוִוְיטָע
 לְיִדְקָיִים, נַעֲבָן דָּעָם נִישְׁתְּאַיְוֹנְגָעַזְוָיִםָן ווּאַלְדְּגָעַפְלָאַנְטָרָע, צָום דְּרָפְלָל
 צָה, הָאָט מִיט פְּרוּמָע, נִישְׁתְּגָעַזְעָעָנָע לִיפָּן נַאֲכָנְעָזָאָגָט, אַוְמָגָעָלְמָפְרָעָט,
 ווּאוֹרָט אֵין ווּאַרְט — ווּי אַחֲפִילָה פָּון אָזְעָמְדָהָאָרָץ, מִיט אַנְאַקְלָאָנְגָן:
 ...און דָּאָנְיָאָ... דַי מלכָה פָּון סטעהָפֶן...

וּי דָעַן אַנְדָעָרְשָׁ? דָעָר ווּאַלְד אַלְיָוִן בְּעַנְקָט דָאָךְ אַוִיךְ נַאֲךְ יְעַנְרָוּ רָוּ-
 אַיְקָע, גַּאֲלְדְּצָעַפְיָקָע מַיְוִידָלָעָ, ווּאַס טְרִיבָן שְׁטוֹלָעָ טְשְׁעַרְעָדָעָס מִיט שָׁאָה!
 הָאָט עַר דָעַן נִשְׁתְּגָוִיבָן גְּדוּרִיט פָּאָר זַיִן אַגְּרִינְעָ שְׁוּים, אוּוֹפָט ווּעְלְכָעָר זַיִן
 וְאַלְןְן פְּעָנָעָן לִיְוָן אֵין חְלוּמָעָן, אוּוֹפְצָאַפְלָעָן מִיט זִוְיָעָר בְּלֹוֹעָ אַיְוָן אֵין
 זַיִן חָלָק, יְעַנְעָ שְׁוֹאָרְץְ-פָּאָהָדָקָע עַיְלוּוִים — צָו ווּוְלְכָעָ דַי הָעָרְצָעָר הָאָבָן
 זַיִן גְּרִיבָן דָוָרָךְ ווּאַכְּבָע בְּלֹוֹטְ-גְּרָעָנְצָן?! נִיְינְ עַר אַיְזָן נִשְׁתְּט אַזְוִי
 טְעַמָּפֶן, דָעָר זַקְן מִיט דָעָר מַאֲכִיקָע בָּאָרְדָן! אַט בְּאַפְטָט עַר אַוִיךְ אֵין דָעָר
 לְוִוְוָט דַי זִוְנְגָעַנְדִּישָׁע ווּרְטָמָע, שְׁפִילְט זַיִן מִיט זַיִן, ווּי מִיט גַּעַפְנוּנָעָנָע
 פָּעָרָה, ווּאַס עַפְעָם אַשְׁוּפְמָאַכְעָרָין הָאָט אִים אַנְגָּנָהָאַנְגָּנָה אַוִיךְ זַיִן
 שְׁקִיעָה-שְׁרָפָה-נְדִיקָן הָאַלְדוֹן... אָוּן עַר אַיְזָן צּוּפְרִידָן, דָעָר גְּרִינְעָר בָּאַוְאַקְסָעָ-
 נִעְרָ גְּרִיוֹז, ווּאַס דָעָר עַרְשָׁטָעָר טְרִיל, אַפְילְוָ נִשְׁתְּגָוִיבָן שִׁין אַגְּטָלְאַפְעָנָעָם
 פְּוִוְגָל, הָאָט זַיִן דָאָ צְעַנְאָסָן אוּוֹפָט זַיִן גַּסְטָה-דִּיקָן יְאָךְ...
 עַס פְּאַלְטָט אַ ווּאַרְטָט, אַ סְלָאָגָן. דָעָר ווּאַלְד לְאַזְוָט אַוִים אַבְּעָר נִשְׁתְּ

פארליירן גיינ און פארפאלן ווערטן. פון אלע זייטן כאפּן עם אויף די בווע-
מער און זאגן עם איבער נאך אמאָל — פונקט ווי עס וואָלט זוי אַ שאָר
געוווען, וואָס מ'הערט עס נאָר אַיִין מאָל. זוי שלויידערן צוֹרִיךְ די ווערטער,
זאגן זוי אַיבָּער, ווי זוי וואָלטן זיך אַיִינגעָחוֹרט צום געדענְקָעָן....
עם דוכט זיך, אָז דָּא ווּל דִּי גָּאנְצָע ווּלְטָט מִוְתְּהֻלְּפָן זִינְגָּעָן, פָּאָרָ
שְׂטָאָרָקָן דָּאָס לִיחָה, ווי אַ זָּאָר אוֹיף ווּלְכָבָר מַעַן הָאָט לְאָנָּג זיך אַוִּיסְגָּעָר
בענקט... פָּאָרָלִירָן אלע דָּעַם פְּחָד די אַרְוָמִיקָעָ שָׁאָטָנָס אָן גִּיסָּן זיך
צְוָאָמָעָן אַיִין זִינְגָּנְדִּיקְ קָוָל...

II

אנגעהוחיבּן הָאָט זיך עס פָּוָן אַ קלִּינִּיקִיָּט. עֲפָעַם אַ מִוְידָל מִוּט אַ
שִׁיְינְגָּעָר שְׁטִים אָן בָּאַחָלְטָעָנָעָר בענְקָשָׁאָפּת הָאָט עס מַעַר נִישְׁתַּגְעָנָט.
זַי אָז דָּא גַּעַנְגָּעָן שְׁפָאָצְרָן מִיט אַ בָּחוֹר אָן דָּעָרְבִּי אַוְנְטָעָרְגָּעְרוֹטָט
עֲפָעַם אַ מַעְלָאָדָיעָ. דָּאָס הָאָט זַי אָלִיָּן פָּאָרָכָאָפּּט, אַוִּיפְגָּעוּוּקָט. הָאָט זַי
מעַר נִישְׁתַּגְעָנָט מַוְרָלָעָן שְׁמִילְעָרְהִיָּט נָאָר הוּא זיך צַעְקָלְגָּוָעָן, מִיט
אַ גַּעַשְׁרִי צַוְּדָעָר ווּלְטָט, צַוְּדָעָר לוֹפְטָ, מַעַן זָאָל אִיר אַפְּגָעָבָן צוֹרִיךְ אִיר
פָּאָרָלִוְרָעָנָעָ פָּרְיוֹהִיָּט צַוְּזִינְגָּעָן....
הָאָט אִיר גַּעַזְאָנָג זיך אַוְעָקְגָּעְטָרָאָגָן, אַגְּנוּזָאָגָט אַיִן די נָאָעָנָטָע בָּאָר
ראָקָן: מַעַן זִינְגָּט אַיִן ווּאָלְד אַ יְדִישָׁן נִינְגָּוּן! זִינְגָּעָן בָּאָלְד אַגְּנוּלָאָגָּפָן מַעַן-
משָׁן פָּוָן אלע זיִיטָן, אַרְמוֹנָגְשָׁטָעָלָט זיך אַרְומָם דָּעַם מִוְידָל אָן גַּעַנְגָּט
אוֹיף אִיר עָזָות אָן אַוְיְגָרְיסְטָקִיָּט. הָאָט זַי זיך אַוְעָקְגָּעָעָצָט אַוִּיפָּן
גְּרָאָז, אַוְנְטָעָר אָן אָלְטָן בּוּיָם, נַעֲבָן אִיר האָבָּן זיך אַוְעָלְגָּעָעָצָט נָאָר עַטָּר
לְעַכְעַיְנָגְלָעָךְ מִיט כָּאָרְשָׁטִימָעָן פָּוָן אַמְּאָל אָן מַעַן הָאָט פָּוָן זיך אַרְוִיסְ-
גָּוּאָרָפָן אָלִיאָ, ווּאָס עס הָאָט זיך אַגְּנָעָקְלִיבָּן אַוִּיפָּן הָאָרֶץ:
— הָוְלוּעָט, הָוְלוּעָט בִּיּוֹעָז ווִינְגָּט — —

עס אִיז גַּעֲקוּמָעָן פָּוָן עֲרָגָעָץ אַנְצְּוֹלְיִיפָּן דָּעַר ווִיצְּעַ-קָּאָמָעָנְדָאָגָט פָּוָן
דָּעַר פָּאָלִיזִיִּי, פָּעָלְדָמָאָן. ער אָלִיָּן אִיז אַ גַּעַוּזְעָנָעָר חָבָר פָּוָן אַ יְדִישָׁעָר
אַרְבָּעָמְעָרִ-אַרְגָּאָנִיְזָאָצִיִּעָ — הָאָבָּן בֵּין אִים אַיִן מַה נָּאָר גַּעַשְׁאָוּוּרָט
אַכְּבִּיסְלָ בְּרַעַסְלָעָךְ פָּוָן אַ יְדִישָׁעָר לִיד אָן אַ פָּאָרְטִיְוּעָטָעָ בְּעַנְקָשָׁאָפּּט צָום

וירישן ווארטט... איזט אבער, ווען פון זיין היטל האבן אראפנונגאנציגט די צווויי פאליזיויאישע שטערנדלאיך, האט ער זיך געצופט די שווארטצע, לאנגגע וואנסעם און אויף דעם באפעל פון זיין באפעלער, ווייזנברג, האט ער זיך געלאזט אין וואילד אריין מאכן ארדענונג. מען דארף דאך האבן א העזה, צו מאכן אוז געזומל דא! ווען די דיביטשן זאלן עס נאר דערזען!...

וידן זאלן זינגען נאר, דאן ווען מען באפעלט עס זיין נישט!
ווען ער איז אבער געקומען אנטולזען א ציעאכמערטער, מיט די שפיזיקע וואנסן פארדרויט אוזו, איז די עקן זאלן ארויפבליךן צום גלאנד-ציקן דאסעם — איזו ביי אים עפעם אראפנונגאלן פון זיין קאמענדאנטישן ירגזון. ער האט א בליך געטן אויף דעם מיזולדס צעפלאלטען פנים, איזינגעהרט זיך איז איר דרייסטן געזאנגע און ער האט זיך פאלרלוין ווי א קינה. ארום איז געתשאנגען אן עקזאלטירטעה מהנה און געהרט. דאס מיזולד און אודער צויהעלפער האבן איזט געזונגען די בונדישע שבעה. די איזומשטיינדייקע איזו שוין איזט נישט געוען קיין אונטערשריד וואס מען זינגען. אט שטייט איז זויט א פארפרומט פנים, וואס האט זיך אמאָל "בונד" קיינמַאָל נישט געהרט, נאר דער דאָזוקער מאָזיוו האט זיך אמאָל געצוויגן פארבענט איבער זינגע שטעלשע גאנסן — איזו דאס איזטיקע געזונגע פאָר אים א טילל פון יונדר וועלט, וואס מ'האט פון אים אוועקי געריסן. מען חערט א ליה, א יידיש ליד וואס איז געזונגע געווארן, האט געלעבט אויף דעם אונטערגענאנגעnum אמאָל — וועמען ווען נויט עס אן, וואס מען זינגען און וועלכע פאליטיק מען האט דאן געמאכט מיט די ווערט?

פעילדמאָן האט שנעל פארדורקט זיין פאליזיויאיש שטעהלע איז דער זויט פון זיין לעדערנעם גארטל. ער איזו געליבין שטיין א געררטער. פון זינגע שפיזיק-שאָרפהּ איזיגן האט זיך גענומען אָפְּשָׁלָאָגָּן אָוְרָעָם גָּלְעָנֶץ, איזו וועלכִּן די אונטערגויינדייקע זוֹן האט זיך דאס לְעַצְתָּעָמָּל אָשְׁפִּיגְּלָן געטן פָּאָרָן אִיְּנָגָעָשְׁלָוְנָגָעָן וּוְעָרָן אֵין בִּיְּנָאָכְּטִיְּקָן תְּחֻוָּם. ער האט גענומען קוֹקָן אָצְמִישְׁטָעָרָן דָּא אוֹיף דער אָרוֹמָגָעָשְׁטָעָלְטָעָר מהנה און דָּא אוֹיף דער זינגערטין און דאן וויטער, אויף די גָּלְאָנָצִיקָעָשָׂרָה זְוִינָעָ צוֹוישָׂן דער מהנה באָרוּוַיסָּע... קענטיק אָז ער האט נישט געקענט אוֹיסְפְּאָאַנְטָרָן,

וואס עם איז דא די וואר און וואס איז נאר אן אריינגענשומגלטער חלום...
 באַלְד האָט ער זיך פֿאַרגעסן, אַ שאָר געטן אַין דער זויט דאס גראָז אָון
 זיך אַראָפּגעלאָזֶט צוישן די, וואס זיצן אָון זונגען. אלָע האָבָן זיך אַכִּיסֶּל
 אַפּגנעַרְקָט אָון געמאָכֶט פֿאָר אִים פֿלאָז. מעָן האָט זיך גענוּמעָן פֿילּוֹ זיבָעַ
 רַעַר, ווּעַן דער צוּווַּיטָעַר פֿאַליַּצְיַּיךְ אַמְעַנְדָּאנְט זוּצַּט צוּווַּישַׁן אלָע. פֿעלְדָּמָן
 אַלְיַיְן האָט, ווּזְיוֹזֶט אָוִס, פֿאַרגעַסֶּן צוֹלִיב וואס ער אַיז גַּעֲקוּמָעָן... הָא,
 קומְט דָא נִישְׁטָט פֿאָר אַ גַּעַהְיִימָעַ פֿאַרוֹזָמְלָנְג אָין זָוָלֶד, ווּ אַמְּאַלְיַעַ
 ווּיטָן? אָון ער, אַיז ער דָעַן נִישְׁטָט גַּעֲקוּמָעָן, ווּ אַיְינָעַר פֿוֹן אלָע, מִיטְזִינְ
 עַן, מִיטְשְׁרִיְעַן אָון מִיטְבָּאָגִיסְטְּרָן זיך? די שְׁטִוּול אַוְיָךְ די פֿים ווּרְעַן
 נִיךְ פֿאַרְשְׁטָעַלְטָ פֿוֹן די וואס עַנְגָּעַן זיך אַרְיַיְן... אַוְיָךְ דָאַס הַיטָּל ווּאַרְפָּט
 ער פֿוֹן זיך אַרְאָפְּ — זָאָל עַם העַנְגָּעַן אַוְיָךְ אַן אַרְוִוְשְׁטָאָצְנְדִיקָעַר צוּווַּיגָ
 פֿוֹן אַ בּוּוּם! נִישְׁטָטָה מַעַרְגָּרְנִישְׁטָ פֿוֹן יַעֲנָעַם פֿעַלְדָּמָן, וואס ווּעַט באַלְד
 ווּוִיטָעַר מַוּזָּן האַלְטָן אַ גּוּמִיְ-שְׁטָעַן אָין דער האַנטָן. אַיצְט זוּצַּט ער נִישְׁטָט
 ווּוִיטָעַר פֿוֹן יַעֲנָעַם מִידָּל אָון זְוִינְגָט, זְוִינְגָט מִיטָּן...

אלָע שְׁפָאָרָן זיך שְׁוֵין אַהֲיָן. אַט זְעַנְעַן שְׁוֵין אַרְיִינְגְּפֿאָלְקָטָן אָין
 קְרֻעְנְצָל נָאָך אַ פֿאָר פֿאַליַּצְיַּאנְטָן. נִשְׁטָט אַיְינְמָאָל האָט זיך זְיַי גַּעַבְעַנְקָט
 נָאָך יַעַנְעַ צִיְּטָן, ווּעַן זְיַי זְעַנְעַן נָאָך גַּעַוּעַן אַוְמְשָׁלְדִּיקָעַ יַיְנְגָלְעַר אָין
 יַדְיַוְשָׁע אַרְגָּנָאַנְיַזְאָצְיעָם, אַדְעָרָ קִינְדְּרָעָר פֿוֹן אַ הַיּוֹם. דָאַרְטָהָט האָט מַעַן גַּעַר
 זְוִינְגָט, גַּעַקְוִוִּיקָט זיך מִיטָּט אַ יְדִישָׁן ווּאַרְטָמָט... אַיצְט האָבָן זְיַי עַם ווּידְעַוְיָן
 ווּאַרְפָּט מַעַן פֿוֹן זיך אַרְאָפְּ אַלְעַז וואס האָט אַ שִּׁיכָוֹת מִיטָּאַבְּגָרְעַטְרִירָ
 בְּעַנְעָר, פֿאַלְיַזְיַזְעָר חַשְׁבָּות אָון אַגְּנָעַלְאָזְנְקִיטָן. זְיַי זִיצְן אַיְינְגָנָעַ
 פְּרָעָמָט צוּווַּשָׁן די טְרָאַטְיַלְאָהָן, אַפּגְּנָעַרְיסְעָנָעָ פֿאַברִיקְסְ-קְפָּלְעָלָטָן אָון
 שְׁרָיוּט פֿוֹן זיך אַרְוִוִּס די לְוָגָעָן אַוְיָפְּן קוֹל... קְוּמָעָן שְׁוֵין אָן אַלְעַז מַעַר אָון
 מַעַר מַעַנְטָשָׁן פֿוֹן אלָע זְוִינְגָט אָון מְגַיְט זיך אַיְבָּרָ פֿוֹן מוֹיָל צַוְּמוֹיָל:
 — די פֿאַלְיַזְיַזְעָר זְיַצְט אַוְיָךְ דָאַרְטָט...

קיָין מַוְרָא פֿאָר קְלָעָפָּ אָון טְרִיוּבְעַנְשָׁ אַיז נִישְׁטָטָה, לְאָון זיך אַהֲיָן
 אַפְּיוֹלוֹ די, וואס זְעַנְעַן פֿאַרְזִוְכְּטָיךְ אָון מִיְּדוֹן אָוִיס יַעֲדָע מִינְדָּסְטָעָ סְכָנָה.
 מַעַכְבָּלָעָן דּוֹכָט זיך אָז אַפְּיוֹלוֹ די בְּאַרְאָקָן אַלְיַיְן ווּלְעַן קוּמָעָן צוּלוּפָן אָון
 אַלְעַז ווּעַט אַוְיַפְּאָמָאָל רְעוּאַלְטִירָן, אַ זְוִינְגָטָן פֿאָר די יַאֲרָן פֿרִיעָר אָון

פאר די טאג פָּרָאַרְוִיס... שטייט ער איזו, מעכעלע און טראקט — ביז זיין באָגָלְיִיטָעֶר, דער פִּיפּוֹקָעֶר פְּרִידְלָאָנד טוט אַים אַ צִי: — דו הערטט? פָּאַלְיצִיאֵו אַיז אַוְיךָ דָּאָרְטָה... פָּעַלְדָּמָן האַט זיך נאָר אָזּוּקָעָנָעָצֶם, אַיז נִישְׁטָאָן וְאַסְטָאָן צוֹ שְׂרָעָן זיך... קומֶט!

אוֹן בִּידְעַחַתְּ הַאֲבָנוֹ גַּעַנְוָמָעַן לְוִיפָּן אַיזָּן יְעַנְעַר רִיכְטָוָן. סְאַיזָּוּעָר גַּעַד וְעַן זיך אָדוֹרְכְּצְוָשְׁפָּאָרָן דָּעַם וְעוֹגָן. יְוָנָגְנוֹאָרָגָה האַט זיך גַּעַשְׁטוֹמִיסָּן פָּאָרָד סָאָפָּעָט, וְוַיְיַצְּאָ אַגְּרִוִּים אַיבָּעָלְעָבָּעָנִישׁ. אַוְיךָ דִּי מִיטְלְיוֹוִיקָעָה האַט עַס מִוְּתְגָּעָצָוֹנָן. אַט זַעַט מַעַכְּלָעַ בְּרוֹדָן שְׁפִירָאָן נִיְּזָן אַיז צִיעָן פָּאָרָד דָּעַרְתָּהָאַט סְטָאָרָאָבִּינְסְּקִין. יְעַנְעַר גַּוְיִת אִים נַאֲךָ מִית בְּלִינְדָּעָ טְרִיטָה. זְיַינָּעָ אַרְוִיסָּרְטָה שְׁטָאָרְנְדִּיקָעָ אַוְינָן שִׁיקְטָה ער פָּאַרְאָוָסָם, וְוַיְיַצְּאָ וְאַלְטָן גַּעַוָּאָלָט, וְוַיְיַצְּאָ אַים אַוְיסְטָאָפָּן דָּעַם וְעוֹגָן. עַפְעָם גַּלְיוֹבָטָה ער זיך אַלְיָוִן נִישְׁטָאָן צוֹ, אַיז זְיַינָּעָ אַוְינָן זְעָנָן עַפְעָם. גַּוְיִת ער אַיז שְׁטָעָלָט זיך אַלְעָמָל אָפָּ. שְׁאַפְּרָאָרָה מַזְוִיָּם יְעַדְעָ וְוַיְיַלְעָ אָוּנְטָרְנָבָן חַשְׁקָה: — קומֶט, מעַן זְיַינָּט דָּאָךְ דָּאָרְטָה... יְוָנָגְנוֹאָרָגָה זְיַינָּט!

III

געַנוֹי, וְוַיְיַצְּאָ אַגְּרִוִּיסָּן פִּיעָרְ-פְּאַלְמָנְדִּיקָן פָּאַרְצָעָר, שַׁעַן מַעַן נִישְׁטָה דָּרְקָעָנָעָן דָּאָס עַרְשָׁטָע בְּרָעָקְלָ פְּלָאָם, וּוְעַלְכָּעָס אַיז גַּעַוָּעָן דָּעַרְתָּהָאַבָּי — אַיזָּוּ קָעָן אִיצְטָמָעָלָעָ נִיטָּ דָּרְקָעָנָעָן אַיְנָעָם מַעַנְטָשְׁזִינְקִירְיוֹן, וְאַסְטָרְגָּטָן זְיךָ אַיְינָעָרָא אַיְנָעָם צְוּוֹיְטָן, וּוְעַלְכָּעָס מוֹילָעָס אַיז גַּעַוָּעָן דָּאָס עַרְשָׁטָע, וְאַסְטָרְגָּטָן האַט אַשְׁטָוִים גַּעַנְבָּעָן צִוְּאָט דָּעַרְתָּהָאַבָּזָעָ. אַלְעָ זְעָנָעָן שְׁוִין דָּאָ אַרְיִינְגָּעָנָעָטָן בְּיוֹן פָּאַרְגָּעָנְסִיקִיטָה. בְּלֹויָוֹ פָּעַלְדָּמָן כָּאָפָּט זיך נַאֲךָ אַז אַמְּנוֹטָה, אַיז אַברְעָגְפָּוּן זְיַיָּן פָּאַלְיצִיאָוִישָׁרְטָה:

— קִינְדָּעָר, אַבְּיִסְעָלָעָ שְׁטִילָעָר... מַזְוָעָט נַאֲךָ דָּרְהָעָרָן... קִינְדָּעָר הָעָרָט אִים אַבְּעָרָסְיָוָי נִישְׁטָה. אַיז — זַעַט נַאֲרָ, זַעַט וּוְעַרְעַם הָאַט זיך דָּאָ צְוָנוֹפָנָעָזָמָלָטָה! אַט אַיז דָּעַרְתָּהָאַבָּזָעָ פְּלִיךְ פָּוֹן דָּעַם גַּעַשְׁוָאָרָה לְעַנְעָם פִּיקְרָנָעָר, אַהֲרָן טִשְׁאָקָה! אַגְּרוֹעָזָעָנָעָר בְּוּנְדִּישָׁר טָועָרָפָן רָאָדָאָם, הָאַט ער בָּאוֹזְוִין צִוְּאָרְבָּעָטָן חְרִישְׁמָלָאָגָן בְּיוֹן דָּעַרְתָּהָאַבָּזָעָ, מַיְטָה אַט ער זְעָלְבָּעָר רְוָאִיקָּר גַּעַלְאָסְנָקִיטָה פָּוֹן אַמְּלָיָקָעָ יְאָרָן אַיז תְּפִיסָּות.

זיין פנים איז שוין געשוואלן און אונגעבלאלן. דער קאָפּ, די חענט, די צעַר פְּלוֹיקטָעַ מלְבוּשִׁים און דער שׂוּוּרֶרֶר, קְלָאַצִּימָדָר פָּרֶדֶפֶר וְעַנְעַן שׂוֵין אוּפִיד גַּעֲפָרָעָסֶן פָּוֹן גַּעַלְן גַּיְפֶט. וּוּעַן דָּרְדָּט, מָוֹן שׂוֹן צּוּבִּינְגָן דָּאָס אָוּיר בָּזָן צּוֹ זַיְן מְוִילָן, בְּכָדֵי צּוֹ דָּרָהָעָן וְאָסָם דָּרְ זַאַגְטָן. אָוֹדָ זַיְן קָוָל אַיז שׂוֵין אוּפִינְגַּעֲפָרָעָסֶן אָזָן פָּוֹן זַיְן שְׁטִים וְעַנְעַן נָאָר גַּעֲבָלִיבָן אַין האַלְדוֹן שְׁטִיקְלָעָךְ הַיְּזָעְרִיקָעַ צּוּיטָן, וְאָסָם העַנְגָּעָן דָּאָרט אָוּודָיָן נָאָר, וּוּ די צָעַר דָּרְיוּוֹלְטָעַ פָּאָסָן אָוּוֹפּ זַיְן לְיָוָב. דָּאָ אָבָּעָר אַיז דָּרְ דָּרְגָּוּכָּר בְּעַלְ-שְׁמָחָה וְאָסָם אַקְעָעָ. דָּרְ גַּיְטָ אָפִילָוּ צּוֹשְׁטִיעָר זַיְן צּעֲפָרָעָסָעָן שְׁטִים מִוּט אַחַיָּה זְעִירָעָר, עַקְזָאַלְטָרְטָעָר פָּאָרְפָּלְגָּוְנִיקָּיָט. זַיְינָעָ דִּיקָעָ בְּלַוְּגְגָעָלָעָ לְיָפָן פָּאָטָשָׁן אַיְינָעָ אַיְן דָּרְ צּוֹוִיטָר מִיטָּתָּהָלָהָבָט אָזָן די אַונְגָּדָרְאַלְעָנָעָן, מִיטָּתָּבְּלַוְּקְיָוִיטָ-פָּאָרְצְוִינְגָעָן הַעַנְטָה הַוִּיבָּן זַיְקָ אַלְעָמָאָל צּוֹזָעָמָעָן מִיטָּ אִים פָּוֹן גַּרְאַזְעָנָעָם גַּעַוּמָ. דָּרְ זַעַט אִיצְטָ נִישְׁתָּהָ דִּי אַוִּיפָּגְלָאַפְּעָנָעָ בְּעָרָגָן אָוּוֹפּ זַיְינָעָ אַבְּרִים; גַּעַנְיוֹ וּוּיָהָרָעָ זַעַט נִישְׁתָּהָ אִיצְטָ אָזָן וְוִוִּיסְטָ נִישְׁתָּה, אָזָהָרָעָ גַּעַפְּינָט זַיְקָ. דָּרְ בְּרוּמָט בְּלַוְּיָן אַוְנָטָעָר, מִיטָּ אָזָן אַיְבָּרְכָּה, אַלְעָזָלָן הַעָרָן: בִּימְבָּאָם, בָּאַסְּבָּאָם...

אָזָן אַט זַעַט נִבְּנָן אִים דָּרְ פְּרִוְּיָלְעָכָר מַעְנָדָלָ רָוִּיבָן. דָּרְ אַיז אַלְיָוּ פָּוֹן קְרָאָקָעָ. דָּאָ אַיְן לְאַגְּנָעָר הַאַטָּה עָרָ, אַלְמָסָ נּוּטָר שְׁלָאַסְּהָרָ, אַכְּבָּעָר פָּאָזִיצְיָעָ. דָּרְ הַאַנְדָּלָט אָזָן שְׁטִיטָ אַיְן קָאַנְטָאָקָט מִיטָּן „דָּרְוִיסָן“. יְהָדוֹ פָּאָרְנָאָכָט אַיז דָּרְ פָּאָרְחָאוּוּטָ, לְוִוִּיפְּטָ אַרְוָם אַיְבָּרָן לְאַגְּנָעָר, דָּרְ זַוְּכָּט אַזְּמָעוֹתָם וּוּ צּוֹ מַאְכָן אַגְּשָׁעְפְּטָלָ, אַמְּסָחָרָלָ... דָּיָנוּיִם, מִיטָּ וְוּוּלְכָעָר מַעְטוֹתָם וּוּ צּוֹ מַאְכָן אַגְּשָׁעְפְּטָלָ, אַמְּסָחָרָלָ... זַעַן שַׂיְן אַיז אִים אַמְּעַנְשָׁתָ, וְאָסָם קָעָן פָּאָרָ זַיְקָ אַלְיָזָבָצָזָרָגָן פָּוֹן אַוְנָטָעָר דָּרְ עָרָ, צּוֹשָׁאָרָן זַיְקָ אַפְּרִידְגִּינְסָטָל. אַיז דָּרְ בַּיִּזְבָּה זַיְקָ אַחֲרָן דָּאָס נִוְתָּה אִים צּוֹ אַחֲרִיכָּת אַוְיךָ בְּיֵי די הַעֲשָׂרָ פָּוֹן אַגְּנָעָר...

אִיצְטָ אָבָּעָר זַעַט עָרָ דָּא אַיְנָמִיטָן. דָּרְ אַיז נִשְׁתָּה מַעְרָ פָּוֹן די באַזְוָן-דָּרְעָרָ, וְאָסָם עַסָּן אַוְיךָ דָּאָ צּוֹ דָּרְ עַזְעַטָּ; וְוּלְכָעָר עַסָּטָ וּוּ אַסָּטָ דָּרְ וּוּיָהָרָעָ אָזָן וּוּיָהָרָעָ פָּוֹן גַּעַכְבָּרְגָּעְזָעָלָן, וְאָסָם הַאַטָּה בִּינְאָכָט גַּעַלְעָפָט פָּלָאָקָאָטָן אָזָן פָּאָרָפָן זַיְעָטָעָ פָּעָנָעָר אַיְבָּרָ די דָּרְאָטָן... דָּאָ זַעַט עָרָ אָפִילָוּ נִשְׁתָּה, זַיְקָ אַחֲרָן טְשָׁאָקָם בְּגָדִים פָּאָרְגָּעָלָן אִים דָּעַם אַרְכָּלָ פָּוֹן זַיְן נָאָךְ-לִיּוֹטִישָׁן אַנְ-

צוג... אחרון זאנט עפעם און מענдель ביונט זיך צו אים, בלאנקעט מיט זיינע פַּלִּינְקָע אַיְגָעָלְעָן נַעֲבָן יַעֲנֵמָס אַנְגָּעוֹוָאָקָסָן, אוּפֶנְגָּבָלָאָזָן פְּנִים מִוּט דַּי גַּעֲצִיְּלָטָע הָאָה, וּאָסָּהָבָן זַיךְ זַיְמָלְדִּיק גַּעֲרִיוֹזָלָט אָרוֹם אַהֲדָנָס אָוּסָס גַּעֲזָפְּטָן קָאָפָּה... אָזָן מַעֲנְדָל הָעָרָט מִוּט יַרְאָתָהכְּבָד, וּאָסָּהָבָן יַעֲנֵר זַאנְט... עַמְּ זַיְצָט דָּא אַוְיךְ בָּאַרְטָמָאָן, דָּעַר שְׂטִילָעָר צְיוֹנוֹסָט, נַעֲבָן דָּעַם פָּאָ... לַיְצָיאָנָט טְרֻעָפָעָר, דָּעַם בָּוְנְדִּישָׁן טָוָרָפָן עַרְגָּעָצָוּוֹ, מִוּט דַּי וּוּיְצָעָנָעָן וּאֱנָסָעָם. בַּיְדָע זַעֲנָעָן זַיךְ שְׂטִילָעָ, זַיְטִיקָע. טְרֻעָפָעָר לְזִוְּפָט זַעֲלָטָן אָרוֹם מִוּטָן שְׁטָעָקָן וּוּ אַנְדָּרָעָ פָּאַלְיִצְּיאָנָטָן. עַר שָׁאָרָט זַיךְ שְׂטִילָפָאָרְבִּי אַיִּדְעָן לְאָגָעָר מִוּט זַיְנָעָן וּוּיְכָבָעָ טְרִימָט, וּוּ עַר וּוּאָלָט דָּא גַּעַשְׁפִּילָט דַּי רָאָלָן פָּוּן אַ פָּאַרְשָׁטָעָלָטָן. צְוָלִיב זַיְזָעָן סְטָאָוָשָׁ אַיִּן דָּעַר גַּעַטָּאָפָּאָלִיבָּי צַיִּים, וּוּ אַוְיךְ צְוָלִיב זַיְנָעָן גַּוְיִאַשְׁ-בָּלוּעָ אַוְיָנָן אָזָן וּוּיְצָעָנָעָן וּאֱנָסָעָן עַר זַיךְ דָּעְרִידָנָט בַּיִּדְעָן קָאָפָּעָמָעָנָטָן צַו אַ חִשְׁבּוֹתְדִּיק שְׁטָעָרָנְדָלָן פָּוּן פָּאַלְיִצְּיְרָאָנָגָן. טְרֻעָפָעָר הָאָט אַבָּעָרָפָן דָּעַם קִיּוֹן וּוּעָזָן נִישְׁתָּאָפָּאָלִיבָּי עַר הָאָט נִישְׁתָּאָפָּרְשָׁגָן, נִישְׁתָּאָפָּזְדָּלְטָן אָזָן אַיְבָּרָהָוִיפָּט נִישְׁתָּאָפָּוִיסָס גַּעַרְבָּעָנָגָט פָּוּן זַיךְ קִיּוֹן פִּיפָּס, נַאֲרָאַרְמָגָעָנָגָעָנָעָן אָזָן מְרַחְ-שְׁוֹרָהָדִיק גַּעַ-שְׁוּוֹגָן... וּוּ אַזְוֹזָעָהָאָט אַזְוֹלָעָבָר גַּעַשְׁעָנָט נַזְעָן בְּרַעְנָגָן פָּאָר דָּעַר קָאָרָעָמָעָדָעָ? דָּעַר טָוָות הָאָט זַיךְ פָּאָר דַּי קָאַמְעַנְדָּעָלִיָּט עַרְשָׁת שְׁפָעָטָעָר אַרְוִיסָגָעָוָיָזָן. דַּי וּוּאַרְקָאַוְיִתְשָׁן הָאָט גַּעַמוֹתָן עַטְלָעָכָעָ מָאֵל שְׁרִיּוּעָן, בַּיִּזְעָרָטָעָר הָאָט זַיךְ אַ רְיָרָגָעָטָן צַו אַיִּרְסָן אַ שְׁלַאֲגָבָאָפָּעָלָי, זַיךְ אַוְיְפָגָעָן וּוּעַקְטָפָן זַיְנָעָן מְחַשְׁבָּותָן. אַוְיָפָן פָּאַלְיִצְּיְוָוָעָרָטָעָר זַיְעָוָעָן לִינְגָטָלָעָךְ צַוְּגָעָלָעָפָט צַו זַיְנָעָן לִיְפָן — זַעֲנָעָן דַּי פָּאַלְיִצְּיְוָוָעָרָטָעָר גַּעַעַוָּעָן לִינְגָטָלָעָךְ צַוְּגָעָלָעָפָט צַו זַיְנָעָן לִיְפָן אָזָן זַיךְ זַעֲנָעָן אַרְאַפְּגָעָפָלָן פָּוּן אַוְנָטָעָר דַּי וּאֱנָסָעָם, וּוּ פָרָעָמָדָע בְּרַעְשָׁלָעָךְ וּאָסָּהָבָן זַיךְ שְׂוִין מַעַרְנָיָשָׁט גַּעַקְעָנָט הָאָלָטָן אַיִּם. עַמְּ הָאָט זַיךְ גַּעַד דָּוֹכָת, אָזָן עַר קָלָעָט צַוְּצָוָעָבָן דָּעָרְבִּיְּן

— אַ יְדָ שְׁרִיּוּט דָעָן? אַוְיךְ אַלְיָוָן שְׁוֹוִינָגָ דָאָרָ! דָאָס שְׁרִיּוּט זַיִּדְעָךְ אַרְזִיסָס; דָעַר אַוְיְפָגָעָצָוָיָנָעָר אַיְבָּרְבָּרְמִיר... אַיִּצְטָזְטָזְטָז עַר נַעֲבָן בָּאַרְטָמָאָנָעָן, דָעַם שְׁוֹוִיְגָעָוָדְקָן בְּחוֹר אָן בַּיְדָעָהָבָן אַיִּצְטָזְטָז אַסְטָזְטָז צַוְּמָוָעָן צַוְּיָשָׁן זַיךְ אַוְיָפָן אַוְיָרָ... בַּיְדָעָהָבָן

כאליש-פארציגונגענע פנימער בי זוי שמייכלען, גלאאנצען אויה מיט אויגן-בליצן... וואס איז דא פאר א שמחה? מאיז זיך דא צונזעפונגעמען זוי אויה א פרייד-מארק, וווען קען באקומען א שמייכל, א ריאינעם הנאה-טראפּן פון עכטער שטארקיט, סתם איזו זיך... יעדער קען עס ארויס-כאפּן פון קרענץ' וויפּל ער וויל און די פֿאַלייז' שטערט נישט. זוי אליען זענען פֿאַרְנוּמען בּוּם אַנְשְׁטָאָפּן די אויסגעהונגערטע געפּילן מיט אַטְראָפּן זויבערער פֿרְײַד פון די פֿרְײַרְדְּקָע, אַמְּשָׁולְדִּיקְשְׁטָעְלְשָׁע צִוְּטָן.

בָּאַלְד אַיז ווידער שטיל געוואָן. אַ מִיּוֹלוֹיְשָׁ-שְׁבוּלָעָךְ קָוֵל האָט זיך אַ רִים גַּעֲטָוָן אַיבָּעָר די קָעָפְּ אַזְּ גַּעֲמָנְטָרְטָע מִיט אַיבָּעְדְּרְדִּיסְקָעָר פֿרְײַיְהָעָה עַכְקִיּוֹת אַזְּ גַּעֲרִיצְטָר גַּעֲרָעוֹזְעָטָע:

— לעבעדייקער! זיננט אלע מיט! אלע!

אייר קָוֵל האָט אַ פְּלָאָטְעָר גַּעֲטָוָן זוי אַ צְעַטְרְיוֹלְטָעָר פֿלְיָעָר. בָּאַלְד אַבָּעָר האָט ווּדר פון אַ זִוִּיט זיך פֿאַרְלְיוֹגְט דָּעָרוֹת, זוי אַ פֿאַרְטְּיוֹעָטָעָר יַעֲגָעָר, וואס וויל שטערן דָעַם וויל-פֿרְיוֹעָם צָאָפּן אייר קָוֵל אַיבָּעָר די בִּימָעָר. אַ חִילְך פון אַ ווֹאָרט האָט קָרְעַכְּנִיך אַרְיוֹנְגָעָטְרָאָפּן אַזְּ צִיל אַרְיוֹן:

— טְרֻבְּלִינְקָע!

אַט ווּרט זיך נאָך אַין דָעַר לְופּט, רַאֲנְגָּלְט זיך פֿאַרְן שִׁין פון דָעַר פֿאַרְנָאָכְטִיקָעָר לִיכְטָעָט יַעֲנָעָט קָרְאַקְעָוָעָר סְטָמָאָלִיעָרָס יַרְשָׁה פון קלְיָוָן: שְׁטָעְלְדִּיקָעָר, הַיְלָיְקָעָר אַזְּ גַּאֲזִוּעָר זָאָרְגָּלְאָזְקִיּוֹת:

נוּי אַיך מִיר אַין גַּעֲסָעָלָע

סְנָאָק אַיך מִיר נִיסְעָלָע...

אַבָּעָר פון דָעַר צְוַיְוַטָּר זִוִּיט רַיִּיסְט זיך שִׁין אַ דָּרָאָנְדִּיקָע, דָעַר-מְאַנְעַדְיוֹקָע בְּמָאָרָע:

טְרֻבְּלִינְקָע דָאָרָט

פֿאַר יַעֲדָן יַיד דָאָס גּוֹטָע אָרוֹט

איַיד קָעָן נִישְׁט דָעַדְן מַעַר קִיּוֹן ווֹאָרט

וּוְעָר סְקָוְמָט אַהֲיָן דָעַר בְּלִיְוִבְּט שִׁין דָאָרָט

דָאָרָט אַין טְרֻבְּלִינְקָע — —

דָאָס פֿרְײַלְעָכָע, זְוַנְגָעָנְדִּיקָע קָוֵל פון יַעֲנָעָר זִוִּיט האָט זיך נאָך אַ צָאָפּן גַּעֲטָוָן אַזְּ דָעַר לְופּט, נִישְׁט גַּעֲוָאָלָט אַוְיְפָנְגָעָמָעָן דָעַם טְוִוְטְ-קָלְאָפּ...

אט ווארטט זיך עס, וויל שטאָרְקָעֶר וועגן, אבער געמט זיך וואָרגָן און
לאָזֶט זיך אָראָפַּה ווֹ אָן אַדְרוֹכְגַעַשְׁאַסְעָנֶר פֿוֹיגֵל אַלְזַן נִידְרְקָעֶר אָוֹן נִידְרְקָעֶר... אַטְ-אָטְ פָּאַלְטַן עס, פָּאַלְטַן אָוֹן לְעַשְׂתַּזְמַזְמַז אָוֹים, ווֹ אָ בְּרַעְנָן
קוֹיל, וואָס באָנְרָאָבָט אָוֹר לְעַצְמָן טַיְוִין ווַיְכִין, אוֹסְגַעַרְעַנְטַן אַשְׁ...

די שטיַּמְעָן, וואָס האָבָן אוֹיְפְגַעְהַוִּיבָן דָּאָס טְרַעְבְּלִינְקָעַ-ליַּיד, צִיטָעָן
בָּאַלְדַּ מִיטַּ אַבָּאָגָן, פָּאַרְוּאָס זַיְהַ אָבָן אוֹמְגַעְבַּרְעַנְטַן מִיטַּ זַיְירָעַ וְעוֹרְטָעַ
יעַנְצַיְרָעַ פְּרַיְוְלְעַכְבָּעַ גַּעַפְּלִיַּ, וואָס אַיזַּ אָהָהָרָע גַּעַקְוָמָעַן ווֹ אָ וְיוֹיטָעָר נָאָסָט,
אָ רִיבְעָרָר קְרוּב אַיזַּ דִּי אָרְעָמָע, חְרוּבָעַ הָעָרְצָעָר; גַּעַקְוָמָעַן בְּכִדְיַי שְׁפַעְטָעָר
אוּוְעַקְצּוּפְּלִיעַן וְיוֹיטָעָר, אָוַיְףַּ שְׁטַעְנְדִּיק אָפְשָׁר... כָּאָפַן זַיְיַ זַיְדַּ אָזַן אַיזַּ
לְעַצְמָן פָּעַרְזַן פָּוֹן טְרַעְבְּלִינְקָעַ-ליַּיד, ווֹ אָן אַנְשָׁרִי, אָ פְּרַאָטְעָסְטַן קְעַנְן זַיְךְ
אַלְיַוְן, קְעַנְן טְרוּיָעָר פָּוֹן אַיְגְּעַנְעָם הָאָרִי, וואָס האָט אַוְיְפְגַעְוָאָכָט מִיטַּ
דָּעַר גַּאנְצָעָר אַוְיְסְוִיכְטָלְאַזְיְקִיטַן פָּוֹן יְדִיְשָׁן גַּרְלָן אָוֹן ווֹ אָ קָאַזְיַ זַיְגַּעַד
וְוַאֲרָפַן אָוַיְףַּ יְעַנְעָם פְּוִינְגְּ-פְּלִיַּ פָּוֹן דָּעַר מִידְ-שְׁטָמִים אָוֹן זַיְ דְּרִישְׁטִיקַט
מִיטַּ דִּי שְׁוֹאָרְצָעַ, שְׁפִיצְיָעַ נְעַגְלָן... אַיזַּ דָּעַר שְׁלוֹם פָּוֹן טְרַעְבְּלִינְקָעַ-ליַּיד גַּעַד
וְוַאֲרָן אָמִין גַּעַבְעַט צַו דָּעַם אַיְגְּעַנְעָם יָאָשָׁן:

שְׁוֹוִיָּג, הָעָרְצָעָלָע, שְׁוֹוִיָּג!

הָעָרְצָעָלָע, זַאְגַּ נִישְׁתַּ אָוָס

אוֹ דוֹ בִּיסְטַ אָיְדַּ...

ס' אַיזַּ אָבָעָר שְׁוִין גַּעַוְעָן צַו שְׁפַעְטָעַט. אַלְזַן ווֹוְגָט זַיְךְ שְׁוִין מִיטַּן רִיטָם
פָּוֹן אַוְיְפְגַעְלִיְגַעַט טְרוּיָעָר, וואָס האָט זַיְךְ אַיזַּ יְעַנְעָ צְעַזְוְנְגַעַעַן מַאֲמְעַנְטַן
אוֹיְסְבָּאָחָלְטַן אַיזַּ דִּי מַוְילְ-זְוִינְקָלְעָן, נִישְׁתַּ אַנְגְּעַזְעָן צַו וְוַעֲרָן. אַיְצַט אַיזַּ
עַר צְרוּקְגַעַומָעַן מִיטַּ טְרוֹאָמָעַן זַיְךְ אַפְגְּנְעַנוּמָעַן פָּאָר דָּעַר פְּאָרְגָּעָסָעַ
נְעַר שְׁעַהָ...

וֹי אַזְוִיזְשָׁע קְעַנְן מַעַן שְׁפַעְטָעַט אַפְעָלִירָן צַום הָאָרָז, עַט זַאְל שְׁוֹוִיָּג?
וְוַעֲרָט שְׁטִילָעָר. עַס טְרָאָגָט זַיְךְ בְּלִוְיָוָן אַרוּם דָּאָס טְרוֹקָעַנָּעָ קְלָאָגְעָרִי, וואָס
זַוְכַּט אַוְיְצְזּוּפְלָאָצָן, מִוְצְזְרוּיָוָן[...]

דָּאָס מִידְלַ, וואָס האָט פְּרַעְרָר גַּעַזְוְנְגַעַן, האָט זַיְךְ אָ רִוְם גַּעַטְוָן, גַּעַד
וְוַאְלַט אַוְיְסְמִידָן דִּי אַרְוְיְפְגַעְפְּצָלְעָנָעָ שְׁרַעְקְ-מְשָׁא. זַיְ האָט אַוְיְפְסָנִי גַּעַד
נוּמָעַן אָ טָאָן פָּוֹן אָ יְדִישַׁ לִידַ, אָ בְּרַיְעָכְבָּם, אָ פְּאָרְגָּאָנְגָעָנָם, מִיטַּ אָזַן
אַנְגְּעַבְלָאַזְעַנְעָר הַתְּלָהָבָות, וואָס דָּאָרָף אָוֹן מַזְוָן וְוַעֲמָן אַיְבְּעַרְשִׁירִיָּן. אַלְעַ-

מענס אויגן האבן זיך געצווונגען ווידער צצופאלן צו איר צעפאטלטסיט. עם האט אויך אינטראיגירט דער פארםעסט פון צוריק ניעם, קעגןזעטען טאן; הע, וווער וויל דאס נאך אליז נישט נאכגעבען? וווער לאזט זיך נישט אַרְזּוֹנְטְּעָרוֹזְאָרְטְּן אָוָוָה דַעַם פָעַלְדַ פָוּן דַעַר וּוּרְקָלְעָכְבִּיּוּט?

מעכעלע האט זיך א שטוף געטן נעטער. ער האט געוואַלט זען וווער עס טוט אָפַ דער שטימונג צולחבעיס און מיט אָז אַיְמִיטְרַטְשְׂטִיפְּרַעְשֵׂין אַוְיבְּעַרְטָאָן הַיְבָט וַיְ אָז דַוְרְגָנוּזָה, צוֹרְקָרְבָּרְעָנְגָעָן דַי לְעַצְמַתְפָּאָרְבְּלִיבְּעָנָעָן... אַהֲסְטִיקָעָר קְלָאָפַ אָזָן הַאֲרָצָה אָט מעכעלען אַרְיוֹנְגָעָשְׂיָהָר דערט ווַי אָזָן פִּיבָּעָר אַרְיוֹן: סְאָזָן גַּעַוּעַן זַי, דָסָס מִידָלַ פָוּן זַיִן האַלְעָ... .

אי

פאר מעכעלען האט אָוָוָה אַרגְעָ אַשְׁוּבְעָ גַעַטְן יְעַנְעַ סְצָעַנָּע בַּיְיָ נְאָכְטָ אָזָן בָּאָרָאָק. אַיְמְסִטְיְנְקְטִיוּוּ הַאֲטָ ער גַעַנוּמָעָן זַוְכָן מִיטַ דַי אָוְיָן הַעֲנָעָעָן צְוַיְישָׁן דַעַם אַרְמוּמִיקָן עַולְמָ... ער אָזָן נִישְׁתָ גַעַוּעַן. מִסְתְּמָא לִינְטָ ער ווּוִוְוָטָעָר אָזָן בָּאָרָאָק, פָוְנְקָטָ וּוְפְּרִיעָר, אָזָן קוּקָטָ אָזָוִי אַדְרָכְנְעַטְרָאָכְטָ זַיְנְלָאָזָ... אָזָן אָפְשָׁר שְׁאָרְטָ ער זַיךְ זַיְוִיטִיק, צְוַיְישָׁן דַי בָּאָרָאָק? דָסָס בַּיְלָדָ פָוּן אַיְרָ פָּאָרְלְוִוְרְנְקִיָּת אָזָן יְעַנְעַמְתָן נְאָכְטָ הַאֲטָ זַיךְ צְזָעָמָעָנָעָגָסָן, מִטְנְגָעַלְעַטָּט מִיטַ זַיךְ אָזָיךְ דַי סְצָעַנָּע, וּוּן מַעכְעַלְעַטָּה הַאֲטָ זַיךְ גַעַוּעַן צְוַיְישָׁן דַי בִּיְמָעָר בַּיּוֹם 58-סְטָל וּוְזַי שְׁטִוִיטָ אַשְׁטִיפְּרִישָׁע, מִיטָן שְ׀יָנְגָעָיָזָהוּ הַאַלְעָ... אַלְעָ דַ רַי פְּנִימָעָר אָזָן גַלְגָלִים אַיְרָהָבָן זַיךְ אַרְיוֹנְגָעָר קָנְאָטָן אַיְנוֹס אַיְנָעָם צְוַיְיטָן אַרְיוֹן; נִישְׁתָ גַעַוּעַן צַוְּדָרְקָעָנָעָן, וּוּלְכָעָטָ פָוּן דַי דַרְיוִי פְּנִימָעָר אַיְרָ אַיְזָן דָסָס עַכְטָמָטָ, דָסָס רַיכְטִיקְסָטָ? וּוּדְעָרָ וּזְאָקְסָטָה הַעֲנָדָ אַרְיוֹסָס פָוּן צְוַיְישָׁן דַי נַעַפְלָעָן אָזָן קָאָפָ: וּוּאָסָס אָזָיךְ זַיךְ וּזְיָנָסָ? אָזָן ער סְפָעַצְיָעָל נִשְׁתָ גַעַוּמָעָן אַהֲרָ, אַדְרָעָ וּוּוִיסָטָ ער נִשְׁתָ? וּוּיסָטָ זַי כָּאָטָשָ דַי צְעַפְּיִוְרְטָע אָזָן צְעַפְּרִוְיְלְעָכְטָע, וּוְזַיךְ ער לִינְטָ אַיְצָטָ דָאָרָטָ אָזָן דַי שְׁאָטָנָס פָוּן אַרְוֹם פְּוִיזָן בַּיְיָ אַיְם אָזָן בְּלִיקָן, קְרִוְיכָן אַרְוֹם בַּיְיָ אָזָן הַאֲרָצָה וּוְפָאָרְצְוּוֹיְפְּלָטָע גַּוְפְּטַשְׁלָאָגְנָגָעָן!?

זַי הַאֲטָ אַיְם זַיְכָעָר דַא גַעַזְכָטָ מִיטָן בְּלִיקָן, גַעַמּוֹת אַיְם זַוְכָן! וּוּן

ער שטייט דא — וואלט די פינצטערקייט פון זייןע צָאָרְןַ-אוֹיֶגֶן זי געד צוימט, אפער פֿאָרָאַלְיוֹרֶט די שטיטים אַירָעַ, אוּפֿוֹנְגַּעַזְטֶעֶרט זַי? דא האט זי אַים נישט געווען — זוֹויסט זי מסתמא וועלכע יסורים ער טראנט אוייס אַוִיפֿ דֵי האָרְטַע בְּרַעְטַע... טַא וּוּ קָעַן זַי עַס אַזּוֹ, אַוִיב זַי זענען נַאֲנְטַע צָוִישַׁן זַוְךָ? אָוּן זַי זענען עַס דָּאָרָ! יַעֲנַע נַאֲכַט וּוּעַן זַי אַיז געד שטאנען אַיבָּעֶר אַים אָוּן גַּעֲבַעַט זַיְךָ — האט עַס מַעֲכַלְעַ אַנְטְּדַעַט, הַגָּם עַס אַיז וּוּיְטַעַד גַּעֲבַלְיכָן פֿאָרָהִילְט אָוּן די עַיְקְרַדְיקָע סָדְ-לְבוֹשִׁים.

טַא וּוּ קָעַן ער אַזּוֹ? וּוּ קָעַן עַס בִּידְעַ?

וּוִידַעַר אַמְּאַלְלַאֲזָוֹת מַעֲכַלְעַ זַי אַוּעַקְשַׁטְּעַן, דָּוְרַק זַיְזַן זַבְרוֹן, אַין יַעֲנַע נַאֲכַט. ער לְאַזּוֹת אַוּפְּקַלְיִנְגַּעַן וּוּדְעַרְאַמְּאַלְלַאֲזָוֹת שְׂטִיטַם פָּוּן דָּאָן, מַיט וּוּעַן קִיְּין פֿאָרָצְזַוְוִיְּפָלְגָּנָג, קִיְּין אַדְוָרְגַּעַלְעַבְּטַע, גַּעַשְׁפִּירַטַּע הַיְּלַפְּלַאֲזְקִיטַּע פָּוּן אַפְּרוּי, וּוּאַס פֿאָרְלִוְרַט עַמְּעַזְּן אַ נַּאֲנְטַן אָוּן דָּעַר בָּאָרְן וּוּרְטַר אַוְר אַוּוּקְגַּעַשְׁטוּסַן פָּוּן אַונְטַעַר דֵי פִּיס... אַיְן אַיר קָוֵל אַיז דָּאָן נַאֲרַגְעַן עַדְעַר קִיטִּים, פָּוּן בָּאַלְיְדוֹקְטַן שְׂטָמָלַי. גַּלְיְצִיְּטִיךְ הָאָט זַי אַבָּעֶר פֿאָרְבָּאָרְגָּן אַוּפְּגַּעַשְׁטַעַטַּעַט, צַוְּלִיב אַ שְׁוּעַרְעַר מַשָּׂא וּוּאַס אַיְן פָּוּן אַיר אַזּוֹ לְיִוכְטַּן אָוּמְגַעְרִיכַּט אַרְאָפְּגַּעַנוּמָן גַּעַוְאָרָן... בַּי אַ זַּי אַ מִּין אַוּוּקְגַּיְינָן הָאָט זַי זַיְךָ בָּאַדְאָרְפַּט פֿאָקְטִישׁ צְעַבְּרוּמָן פָּוּן צְוּפְּרִידְנִקְיִים, דָּרְפְּאָר וּוּאַס זַי אַיז אַזּוֹ לְיִוכְטַּן — אַן זַי קָעַן זַיְךָ פָּאָרְדַּוְרַעַל פְּלִוְיכָן, אַ פֿאָרָאַנְטוֹוָאָרְטַּעַבְּקִיִּים, וּוּלְכָע זַי קָעַן שְׂוִין אִיצְטַפְּרִי שְׂוּעַרְעַר פְּלִוְיכָן אָוּן קִיְּין שְׂוֹלֵד וּוּט אַיר נַיְשַׁט פָּאָלַן אָוּן קָאָפְּ אַרְיִין...
פֿאָרָנְאַלְלַעַסְקַן אָוּן קִיְּין שְׂוֹלֵד וּוּט אַיר נַיְשַׁט פָּאָלַן אָוּן קָאָפְּ אַרְיִין...
יאָ, אַ יְּצַט אַיז זַי אַיְן אַיר אַמְּתַגְעַטְלַט! אַט שְׂטִיטַט זַי אַ בָּאַפְּרִוְּטַע פָּוּן יַעֲנַעַם כְּמוֹרְנָעָם עַוְלָ; אַ גַּלְיְצַעַבָּע וּוּאַס דָּעַר אַוְמָהִימְלָעַ
כָּעַר עַוְלָ הָאָט גַּאֲרַזְזַי אַפְּגַּעַשְׁטוּסַן אָוּן נַיְשַׁט זַי — אַים...
דָּאַס וּוּאַלְלַט בָּאַדְאָרְפַּט וּוּרְן בָּאַגְּלִילִיט מִיט גַּעַוְוִינְגָּן, מַיט שְׁוּעַרְעַר שְׂלֻבְּצָן
אוּן אַ נַּאֲכַחְעַנְגַּעַנְדִּיקָע טָאָרְבָּע מִיט גַּעַוְוִיסְנְבִּיסְעִירִיעַן — —

אַבָּעֶר וּוּעַן מַעֲכַלְעַז קוּט אִיצְט אַוִיפֿ אַיר, די צָעַלְיְכַטְעַן, אָן דָּעַם
מִינְדְּסְטַן סִימְן פָּוּן טְרוּוּד אַוִיפֿ זַיְךָ, זַעַט עַר וּוּאַוִיךְ אַיר פֿרְיוּלְעַבְּקִיִּים
אַיז נַיְשַׁט עַכְטַן, נַיְשַׁט נַאֲטִירְלַעַךְ... עַפְעַם פֿאָרְדַּעַט זַי, סִימְלוּרִיט...
...

פָּוֹן אֵיר גָּנָנִי וּוּעָזָן טְרָאָגֶט זִיךְ אִיצְטָ אֶזָּא קָאַמְפְּלִיזְרוֹטָקִיּוֹת, אָזָן
מַעֲכָלָעָן וּוַיְוִוָּזֶט זִיךְ אָוִים וּוְיֵיר פָּאַרְדָּעָקָן דָּעַם אַוְמַעְטָ-וּוֹאָרָעָם אִין אָוִיךְ
נִישְׁטָת כַּתָּם קִיּוֹן סִימְלָאָצְיָע נָאָר אִין אַוְיְסְגָּעָרָעָנָט סְפָעַצְיָעָלָפָאָר דִּי וּוָאָסָט
שְׁטִיְעָן דָּא אָוָן קָעָנָעָן זַי, וּוַיְוִסְמָן אֵיר גָּנָנָעָז גַּעַשְׁכְּבָטָע... אַנְשָׁמָה פָּוֹן אֶזָּא
מִין פְּרוּי הָאָט אַסְכָּדְקִיָּשָׁן אָנוֹ פָּאַלְדָּן אָוָן עַם אִין שְׁוֹועָר אִין אִין
בְּרָקָל צִוְּיָט אַדְרָכָצְוָנִישָׁטָעָרָן אֶלְאֵי אָוָן וּעָן וּוָאָסָט אַנְשָׁמָה פָּוֹן
פָּאַרְבָּאָרְגָּעָנִיָּש... דָּעָרְוֹוְיל וּעְטָעָר בְּלִיוֹזְ דָּאָס, וּוָאָסָט רַוְּפָט אָוָן שְׁרִוְיטָזָם
אָוִיגְ, וּוְיֵיר שְׁלָלְמִישָׁ פָּנִים מִיטָּן פָּאַרְרִיסָעָנָעָם נָעָול אָנוֹ רַוְּפָנְדִּיקָעָ לִיְּפָוָן
זָעָנָעָן בְּרִוְיָט אַוְיְפָגָעָרִיסָן. צְוָאָמָעָן מִיטָּן דִּי אַרְוּמְלָוְפָנְדִּיקָעָ אָוִינָן זָקָן זַי
עַפְעָם. דִּי שְׁיְטָעָרְלָעָכָעָ מִילְּ-זְוִוִּיסָעָ צִינְדְּלָעָדָ קוֹסָן שָׁאָרָאָס אָוִוָּפָ
דָּעָר וּוּלְטָ, גְּרִוְיָט אַנְצְוָעָמָעָן אָוָן פָּאַרְצָעָרָן אֶלְאֵי וּוָאָסָט עַם וּעְטָזָ זַי גַּעַ-
גַּעַבְן וּוּרָן, אָנוֹ אַיְבָּעָרְקָלְיָוָבָ... וּוְרִיְצָטָ דָּעָרְמִיטָ. מַעֲכָלָעָ פִּילְטָ דָּאָס
צִעְנְדִּיקָעָ גַּעַבְּלִי אָוָן זִיךְ אִיצְטָ שְׁאַרְפָּעָרָ אָוָן מַעֲנְדִּיקָעָר...
זַי מַאֲכָט עַרְשָׁתְ הַיִּנְטָ דָעַם אַנְחָיָבָ. דָּאָס וּוַיְקָלָט זִיךְ אָוִים מִיטָּן דָעָר
אַוְיְפָמְעָרְקָוְאָמְקִיּוֹט צַוְ אֵיר, וּוָאָסָט זַיְרָפְטָ דִּי אָרוּוִים. זַי זַמְלָט דָעְרוֹוְיָיל
אִין אֶלְעָבְלִיקָן וּוָאָסָט לִיְּפָוָן צַוְ אֵיר, צִיעָן זִיךְ אָנָן אֵיר זַיְוִיט אַרְיוֹן... וּעְנָן
זַי וּעְטָזָ זַיְוִין מִיטָּן זִיךְ אַלְיָין — וּעְטָזָ זַי זַיְיָ פָּוְנָאָנְדָעָרְלִיָּן אִין דָעָר פָּאָנָ-
טָאָזְיָעָ וּוְיֵי אַגְּפָוְנָעָן שְׁנִירָל אָוָן זַיְיָ אַיְבָּעְרָקְלִיָּבָן, אַוִיסְסָאָרְטִוָּן אָוָן
אָפְשָׁאָצָן יְהָדוֹן בָּאַזְוְנָדָעָר... זַי הַאֲלָט בְּרִוְיָט צְעַפְרָאָלָט אֶלְעָזְחִוְשָׁס אִירָעָ אָוָן
זַי זַיְוִיןָן, פָּאַרְשָׁלִינָגָעָן אֶלְאֵי אַרְיוֹן אָזָן זַיְדָ, פָּאַרְשָׁכָרָוָן... זַי לְאָזָטָ דָאָס שְׁכָרוֹת
אַרְאָפְוִוִּנְשָׁעָן טִיף אִין אֵיר, דָעְרָבִי וּעְנָעָן אַוְרָעָ אָוִינָן הַוְנָגָרִיס אַגְּנָעָ-
גַּלְאָנָצָט, זַיְיָ גַּבְן אַנְצְוָעָמָעָן, אָזָ דָאָס אִין בְּלִיוֹז אַקְלִיְונָר אַוְאָנָס
אָוִוָּפָ דָעַם וּוָאָסָט אֵיר קָוָמָט, וּוָאָסָט זַי וּוְיָל אַוְיְפָמָאָנָעָן וּוְיֵי אַחֲבָ פָוָן וּוּוּרָק
צַע אָוָן וּוְיָפָל זַי אִין גְּרִוְיָט אָוָן קָעָן צְוִירִקְגָּבָן — —

אַגְּמָוִישָׁ פָּוֹן בָּאַזְוִוִּשְׁטָקִיּוֹט, בָּאַזְוִגְּטָקִיּוֹט צְוָאָמָעָן מִיטָּן אַשְׁאָרָפָן
פָּאַרְדָּאָכָט, אָזָ עַסְל אָוָן סְכָנָה-פְּחָד הָאָט זִיךְ קָאָרָאָהָאָדִיק נַעֲפָלָאָנְטָעָרָט בְּיוּ
מַעֲכָלָעָן אִין גַּעַהְיוֹן. עַר הָאָט קָוִים גַּעַהְעָרָט וּוְיֵי דָעָר דָּאַפְּינְרָטְ-כִּטְרָעָר
פְּרִידְלָאָנָד הָאָט אִים אַרְיוֹנָנָעָשָׁוּקָעָט:
— זַי אִין אַגְּפָוְרָלְעָכָעָ פְּרוּי, דִי קְלִיְוָןָעָ... אַיךְ קָעָן זִיךְ אָוִוָּפָ אַזְעָלָ-
כֻּבְּ זָאָכָן!

פרידלאנדרם זאג איז אבער שנעל פארכיביגעפלויין, נישט געגעבן סיון
קראפט זוינע ווידערגעפלין צו איר, זוי זאלן זיך אויסרייפן און שטארקער
ווערן אין אים. ער האט טוים געהאט דעם געדאנך אַטראקט צו טוּן:
— זי האט עם אַטוח! נישט נאָר שיין, אפשר שיין אויך אויסגעַ
לאָטן; נאָר זי האט אַן אַיידליךיט, אַדינע נשמהדיקיט, וואָס גָּרנִישֶׁט
קען עם פון אַיר אַראָפּוֹוישֶׁן...
עם האט זיך אַים געוואָלט שטיין נעבן אַיר, אַיר נאָכְנִין, הערן זי,
זען... שטיין אַון זען זי כסדר פון דער נאָנט, נאָר נאָנט!
איַן די אוינָן פון אַסְּה, "בעסערע", מענטשן איַן לאָגָעָר, וואָס זעַ
נען אַרומגעשטאנען, האט מעכְּלָע געזען אַפְּלָעָלְפָּן נאָרישער באָוונָ
דעָרָונָג, וווען זיַּי האָבָּן אוּיף אַיר גָּעָקָטָם. מעכְּלָע שָׁעָמָט זיך בֵּיְם גַּעַ
דאָנָל, אָז מְסֻתָּמָא טְרָאָכָטָן אַלְעָדָם עַלְבָּעָו וואָס ער אַון עם אַיז אַים אַ
בּוֹשָׁה, וואָס ער קען צוֹלָאָזָן צוֹ זיך אַט מְחַשְּׁבָה, וואָס דָּאָרָפָ נאָר גַּעַהָרָן
צַו אַזְׁעָלָבָּע ווֹי זַיְיָ... נישט מַעַרְבָּד: בַּיִּי זַיְיָ קָוָמָט עַמְּ אָרוֹיָס תָּאוּהָדִיקָעָר,
גְּרָעָבָּרָע; פּוֹנָקָט ווֹי יְעָדָר פְּלִוִּישְׁקָעָר גַּעַדָּאָנָךְ קָוָמָט אָרוֹיָס, בַּיִּי אַכְּרָרָ
גְּקָעָר פְּלִוִּישְׁ-מְאָסָע, דִּיקָעָר, מְגַשְּׁמָדִיקָעָר ווֹי בַּיִּי אַכְּרָר
דָּאָרטָן...
ער האט דָּאָר נאָר אַין זיך גַּעַהָרָט אַט דִּין צַיְעָנִישׁ צוֹ אַיר; אַזָּא
וואָס קענטט עַס נישט אַנְכָּאָפָּן אַון אַטְאָפָּן: וואָס ווֹיל עַס דָּרְדִּימָט?
וואָס באָגָעָרט עַס? בַּיִּי אַים — פְּלָאָנָטָרָט עַס זיך פָּאָרְלוֹוִוָּן, אַון אַסְּלָאָ
רעָר מְחַשְּׁבָה-שְׁפָרָאָד. אַון זַיְיָ? אַט זַעַט ער ווֹי אַפְּלָאָדָירָן אַיר אַזְׁוִי
מְאָדָנָע, מִיט שְׁטָאָרָקָע האַנְטְּזִיּוֹלָבָן אַון מִיט אַפְּעָטָן, צְעִוּוֹרָעָנָם שְׁמַיְוִילָ
אוּוף די פְּנִימָעָר... מעכְּלָע האט זיך אַוְיָאָמָל דָּרְפִּילָט נישט גּוֹט, וואָס
ער שְׁטִיטָט דָּא צוֹזָאָמָעָן מִיט אַלְעָ אָזָן בְּלִיס נִיסְט אַוְיָ אָרוֹיָס, צִיט
אוּיך אָרוֹיָס אוּיף אַיר פְּנִים די רְוִיטְקִיּוּט, צוֹזָאָמָעָן מִיט די אַרְוִמִּיקָע... אַים
הָאָט זיך אוּסְמָגָעָווֹזָן אָז דָּאָס רְוֶפֶט זיך אַזְׁוִי אָרוֹיָס יְעָדָר אַיְינָעָר באָזָוָן-
דָּעָר, זָאנָט אַיר אָז דָּוְרָכָן בְּלִיס, דָּוְרָכָן אַפְּלָאָדָירָן אָז... נַיְיָ, נַיְיָ! נישט
בְּלִיזָן, אָז ער באָגָעָרט אַיר נַעֲנְטְּקִיּוּט, אַיר פְּרִילְעָכְקִיּוּט! עַפְעָס מַעַרְבָּד:
ער שלִינְגָט זיך אַיְיָ אָז זַכְּטָט דָּוְרָק אַיר פְּאָרְשְׁלָוְנָגָעָן צו ווּעָרָן...
דָּאָס מַיְוִיל הָאָט פְּלִינְק אַלְעָ אַוְיָגָעָכָט, ווֹי אַכְּנָצְנָמָכָעָר באָז

ווויזט צו כאפן אין האנט אלע צונען אפרפנען מטבחות. דאס האט באלאד אויפגעוירן אין איר, ארויסגעזעצעט מיט צופרידן-שעמעודיקער רוייטקייט אויפן פנים און ארויסגעקראבן מיט אן אליעזרשטיינדרקער קראפט פון אלע אירדע באזועונגנעם. ביסלעכזוייז האט פון איר אַנְבְּלִיךְ גַּעֲנוּמָעַן וְעוֹרָן אַפְּגַּנְּגַּוְּוִישֶׁט יְעַנְּצָה נְאַיְוּשָׁעַלְמִישָׁעַן, הַעַלְעַ אַוְן קִינְדִּישְׁ-יְ�וִינְגְּרִיךְעַ שְׁמִיְּ כֻּלָּעַ. אַיְזָ אַוְוִוָּח אַיר נָאָר גַּעֲבְּלִיבְּן שְׁטִוִּין דָּס אַיְבְּרָגְּעָלִינְסְּטְּלָטָעַ לְאַכְּבָּעַ, וְעוֹלְכָּעָם עַמְּקָעְנָעַן נָאָר אַרְוִיפְּצִיעַן דַּי פְּרוּעַן, וְעוֹן וְעוֹרָן באזונַיְהָ דָּעַרְתָּ פָּוֹן אַזְוִיפְּילָ אַוְיָנָן אַוְיָפְּמָאָלָן אַוְן וְעוֹרָן גַּרְאַכְּ-אַפְּן בְּאַגְּנָעָרָטָ פָּוֹן זַיְ... דָּא אַיְזָ עַמְּנוּטִיךְ צַוְּוִיסָּן, וְוִוְיכְּטִיךְ — וְוִוְילְ מַעַן מוֹזִי וְזַי נָאָר שָׁאָר-פָּעָר מַאֲכָן דָּס גַּעַפְּילָ, אַנְגַּעַלְדָּעָנָעָר. זַי אַיְזָ גַּאֲרָנִישָׁט אַוְיסָן, וְקַלְעָרָט אַפְּלוּ נִישְׁטָ אַזְוִי וְוִוִּיט — זַי מוֹזִי אַבָּעָר. זַי וְוִילְ דַּעְרוֹוִילְ וְעוֹקָן וְוָאָס מַעָרָ, זַיְוִן בַּי וְוָאָס מַעָר אַיְזָ גַּעַדְאָנָקָן, וְוִוִיזָן וְוָאָס מַעָר אַוְן צְוָנָרִיטָן פָּאָר זַי... וְוָאָס מַעָר לְעָכָץ אַיְזָ גַּלְאַנְצִיקָן מַעְנָעָר-אַוְיָגָן, אַיְזָ מַעָר אַוְיָגָן...

מעבעלע אַיְזָ גַּעַשְׁטָאנָעָן פָּאַרְגָּאָפָט אַוְן אַיְגַּנְגַּעַרְעָסָט צְוִוִּישָׁן זַיְנָע אַיְגַּנְגַּעַן צְוִוִּי גַּעַפְּילָן וְזַי אַיְזָוָנָס. פָּוֹן אַיְזָ זִוְּתָ האָט זַיְ אַוְתָה זַיְן נִשְׁמָה צְעַלְיִינְגָט אַזָּא וְוִיְּקִידְזִיסְעָדָר נִעְפָּלָ, וְוָאָס האָט זַיְ גַּעַזְוִיגָן צַוְּאָרָן צַוְּאָרָן שְׁטִים, צַוְּאָרָן פְּלָאָטָעָרָן אַזָּן יְעַדְעָ באַזְוּגָנוּן; צַוְּדָעָ אַזְוִי דִּין-אַיְדָעָלָן, וְוָאָס האָט זַיְ אַטְרָאָגָן גַּעַטָּוֹן צַוְּאָרָן נָאָר דָּאָן, בַּיּוּם עַרְשָׁטָן בְּאַגְּנָעָנָעָן זַיְ... אַבָּעָר דָּא אַזְצָט האָט זַיְ גַּעַלְכְּבָ�וִוְוָאָרְפָּן פָּוֹן זַיְ יְעַנְּצָה גַּעַשְׁטָאָלָט, וְוָאָס האָט אַזְוִי רִיְּזָן גַּעַשְׁמָעָרָט אַיְזָ אַיְזָ. אַנְגַּדְעָר אַיְזָ אַנְגַּדְעָר דָּאָרָד דָּאָרָד זַיְ עַלְבָּעָר; יְעַנְּעָ — אַזָּן דָּאָרָד אַ צַּוְּוִי טַעַם אַ פְּרַעְמָדָעָ! עַרְזָעָט וְזַעַט וְזַי נִוְתָה נָאָר אַיְבָּעָר אַיְזָ אַ נִכְתְּבָרָעָם אַוְיסְרָעָבָעָנָעָן יְעַדְן קַרְעָפְּרָעָרָיָן אַוְיסְכּוּגָן אַיְרָהָן, פָּוֹן יְעַדְן לִיְּפָנְ-אַוְיסְקָרָוּם בַּיּוּם אַרְוִיסְבָּרָעָנָעָן אַ קָּלָאנָגָן פָּוֹן זַיְ... דָּס אַלְעַזְוָרָט בַּיִּ אַיר פָּאַרְוָוָאָנְדָלָט אַיְזָ אַ צַּאָה, וְוָאָס מַעַן דָּאָרָף שְׁלִיְּדָעָרָן אַוְיָפָט עַמְּעָצָנָם צְעַרְיִצְטָקִיָּה: זַאֲלָן זַיְ אַ גַּלְוָסָט טָוָן, גַּאֲוָעָר-דִּיק אַ לְעַפְּ טָוָן דַּעְרָפָוָן אַזָּן דַּעְרָנָאָךְ נָאָר מַעַר בְּרִילָן פָּוֹן דַּעַם מַעַן הַוְּנָגָעָר אַרְוָוָם, וְוָאָס נָאָר זַאֲטָעָ אַיְזָ וְעוֹרָק צַעַגְעָנָעָן מִיטָּ דִּי אַוְיָגָן אַרְשָׁפְּרָן... אַיְנְסְטִינְקָרָיָן תְּיוּוֹ האָט מַעְכָּלָעָ גַּעַזְכָּטָה הַעֲנָכָן מִיטָּ דִּי אַוְיָגָן אַוְן עַר אַיְזָ צְוִוְּרִיךְן גַּעַד וְעוֹן, וְוָאָס יְעַנְּרָ זַעַט אַיְזָ נִוְתָה אַטְדָּא, צַוְּזָמָעָן מִיטָּ אַלְעַ... „עַם וְוָאָלָט אַיְזָ זַיְבָּעָר וְזַיְ גַּעַטְוָן“ — האָט עַר אַ טְרָאָכָט גַּעַטְוָן, נִשְׁטָמָקָה וְוִיסְנְדִיקָה אַלְיָוָן

פָּאַרְוּאָס. עֶרֶלְיוֹן וּוּאַלְטָ אִים אַוִּיךְ פָּאַרְשְׁטָאָרְקֶט דֵּי וּוּוִיטִיךְ מִיטְ זַיְן
שְׂטִינוֹן דָּא, עֶרֶלְיוֹן וּזְיךְ גַּעֲשֻׁעַמֶּט פָּאַרְ אִים; אִין בָּעַסְעַר וּוּאַסְמַזְעַט אִים
נִישְׁטָן!

אָנוֹן אַ וּוּלְן אִין אִים בָּאַפְּאָלְן מַעֲכָלָעַן, אַ חַשְׁקָ אֹזָא, צַו נַעֲפִינְעַן בַּיִּ
זְיךְ אַ שְׁטִיךְ שְׁנָאָה צַו אַיר. עֶרֶלְמוֹן זְיךְ פִּינְטַה הַאָבָן! עֶרֶלְקָעַן
אַבְּעַר קִיּוֹן פְּלָאָרְטָ נִישְׁטָ גַּעֲפִינְעַן, אִין וּוּאַסְמַזְעַט דֵּי שְׁנָאָה אַנְצְׁוּלָעַעַן. הַאָט
זַיְן אַזְוֹד צַו אִים בָּאַרְוּאָרְפָּן אַ פָּאַרְעָטָם? עֶרֶלְשְׁטִיךְ אַזְוֹן עַמְּסַד זְיךְ
אִים, אָזֶן עֶרֶלְזְיךְ נַאֲךְ דֵּר שְׁוֹמֶר אַיבְּעַר זְיךְ; אָפְּשָׁר הַעֲלָפֶט אִים אַוִּיךְ דֵּרְעַר
צַו הַעֲנָעָס אַוִּינְגְּנָלִי, וּוּאַסְמַזְעַט זְיךְ פָּאַרְבְּיוֹצְשְׁוּעָבָן אַין חַלְלָ. הַעֲרָט
עֶרֶלְזְיךְ זְיךְ אַוִּיפְּאָמָלְאָל אַ זְיכְרָקְיוֹתָ, אַזְוֹן מִיטְ אִים גַּאֲרָנִישְׁטָ גַּעַעַן,
שְׁעַן, מִמְשָׁ גַּאֲרָנִישְׁטָן!

קָאַפְּיטָל נַיְן

I

אַ נַּאֲרִישְׁעָר בְּחָוָר, סַוְף כָּל סַוְף, דֵּר גַּאנְצָעָר מַעֲכָלָעַן! עֶרֶלְהָט נַאֲךְ
אַלְיָזְנִימִינְט, אָז אַוִּיךְ זַיְן אַינְגְּעוּוֹיְנִיקְסְּטָעָר וּוּאַלְטָעַן עֶרֶלְבָּלָעַן, טַוִּין
אוֹן טְרָאָכְטָן, וּוּ אִים גַּעֲפָלָטָן. אַיְזָן מַיְלָאָל, וּוּאַסְמַזְעַט זְיךְ דָּא צַו
שְׂטִינוֹן אָזֶן שְׂטִינוֹן! אַטְ פְּרָעָנֶט עֶרֶלְפְּלוֹן נִישְׁטָ בַּיִּ זַיְן וּוּלְן נַאֲךְ מַוְתָּאָט אַ צַּיִּ
זַיְן שְׁכָן פְּרִידְלָאָנְדָן מִיטְ אַנְטְּשָׁלָאָסְנִיקְיָטָן:

— קָוָם, מִיר וּוּלְן צְרוּקְנִיָּן אַיְן בָּאַרְאָס אַרְיוֹן!

וּוּאַלְטָעַן עֶרֶלְזְיךְ זְיךְ וּוּלְן גַּרְבְּלָעַן טִיפְעָר אַיְן זַיְנָעַ כּוֹנוֹת, וּוּאַלְטָעַן
דָּאָן זְיכְעָר גַּעַזְעָן, אָז דָּאָסְמַזְעַט עֶרֶלְבָּלָעַן אַבְּיִסְמָל אַונְטְּעָרָנָאָרָן פְּרִידְלָאָנְדָן —
יעַנְעָמָס שְׁאַרְפָּע אַוִּינְגְּן זָאָלָן נִישְׁטָ בָּאַמְּעָרָקָן, וּוּ עֶרֶלְזְיךְ אַיְן אַוִּיךְ פָּאַרְ
כָּאָפְטָ פָּוָן דָּאָזְוָקָן שְׁפִילְ... עֶרֶלְקָלָעָרָט אַבְּעַר נִישְׁטָן. מִינְיָט עֶרֶלְזְיךְ מִיטְ
דֵּרֶע אַוִּיבְּעָרְשָׁטָעָר טִילְ פָּוָן גַּעַדְאָנָקָן: אַנְטְּלָוִוְפָּן! אַוְועַגְנִיָּן, וּוּלְן — דֵּי
יְדִוְשָׁע פְּנִינְטָעָלָעָר דָּא זַעַנְעָן פָּאַרְשְׁפִילָן צַו עַפְעָס אַנְדָעָרָשָׁ. דֵּי רַיְונָע
בְּעַנְקְשָׁאָפְטָ וּוּעַט זְיךְ צְעַגְלִיָּעָן, אַגְּנִיָּסָן מִיטְ אַוְמָרוֹ אַזְוֹן שְׁפָעָטָעָר וּוּעַט דָּאָס

זיך איבערגיסון איזן די הפקדריךע שמוציען כלים פון ווערכ צע... ווי איזו אנדערש קען מען דא לאישן פיעירן? אביזל האט ער מורה, טאמער וועט פרידלאנד מסכימ זיינ ער וועט זיך אועעצעיגין. ער קען אמאָל נישט געפינען דעת כה איזן זיך, ער וועט זיך אועעקדרייען פון פרידלאנדן און דערנאָך צוריילויפן אהער...

ביי יונעם אבער בויערן די געדאנקען נישט איזן דער טיף. פון מע-

מעלעס צודירגען ווארט ער זיך אָפּ שנעל און אנטשאָסן.

— די שטינקעררי בי מיר איזן פאלֶאָז וועט מיר נישט אנטלויפּן...

אייז מעכעלע שטילערהייט צופridoּן, וואָס ער קען דא ווייטער בלײַבן...

אויף זיין שבנס פֿאַראָטַנְטוֹאָרטַלְעַכְּבִּיכְּטִים...

מאָנייעַך, דער פֿאַלְיִיצְיאָנְט איזן מעכעלעס באַקְאַנטְרַע, דערזעט אַים פון דער ווייטנס. ער זאגט עפּעַס באַרטמאָנְעַן. באַלְד ציַעַן מעכעלען עטְלַעַן בע הענט איזן זעַצְן אָזַעַס איזן מיטַען קְרַעְנְצֵל. דערזעט זיך מעכעלע פֿלוֹצִים צוֹוישַׁן פֿאַלְמַדְמַעַן איזן אַ בלְיַיךְ, דִּיקְלָעַר מִידְלַעַן. פון ווייטנס ווייט אַים פרידלאָנד צופרידענע צוֹיכְּבָּס. עס טוט אַים קְעַנְטִיקְּתַּהֲוָה וואָס זיין חַבְּרַא איזן באַראָק-אייננווינער ווערט באַםערקט פון דער לאָגְנָעַרְשָׁלָאַכְּטַע, וואָס זיך פֿאַרְבַּעַטְן אַים נַעֲבָן זיך. מעכעלע פֿילְט זיך אָומְבָּאַקְוּעַם איזן פֿאַרְלְוִוְרַן. דאס מִידְלַעַן, נִישְׁתְּהַרְתְּהַר פֿוֹן אַים, האָט אַ בלְיַיךְ פְּנִים איזן אַ צָּרַ פֿילְגַּעַט נַעַזְלַעַן, אַזְוֹיוֹי הענט וואָלְטַען זיך דערבּוֹי סְפָּעַצְיַעַל באַמִּיטַּה. פון אַירְעַ אַוְיַגְן האָט אַרְוִיסְגַּעַסְקַּטְט אַן אַוְמָהִיּוֹמְלַעַכְּעַרְוַיְקִיטַּה, וואָס האָט זיך ערגעצְווֹו ווַוְינְקָלְדִּיק באַהְאָפְּטַן מִיט אַ נִישְׁתְּאַיְינְגַּעַל אַשְׁעַנְעַם טְרוּוּרַ...

מענדַל רַובְּין, ווּלְכָאַדְר איזן גַּעֲוָעַן הַינְּטַר מַעֲכַלְעַן, האָט אַים אַיְינְגַּעַרְוִיט אַ סּוֹדָה: — דאס איזן בְּלֹמְטְשַׁע... אַיר פֿאַמְּטַע איזן גַּעֲוָעַן אַ בְּאַרְקָאַנטְרַע דַּרְוִיקְאַרְבְּעַטְרַע אַין זַוְאַרְשַׁע. ער האָט אַרְוִיסְגַּעַסְקַּטְט אַ בּוֹךְ זַכְרוֹן נַות איזן שְׂטַאַרְק טַעַטְיק גַּעֲוָעַן איזן דער בּוֹנְדִּישַׁעַר באַוּנוֹנְגַּנְג... זיך איזן אַ ווּוֹלְמִידְל די בְּלֹמְטְשַׁע איזן אַ בְּאַוּוֹסְטוֹזְיַינְקַע. זיך שְׂוּוֹיָגְט אַ סְּקַע — ס'אַיז...

אַבעַר דָּא מִיט ווּמַעַן אַ ווּאַרט צָו דַּרְדַּן...
בְּיַם מִידְל איזן דָּאַס קְלִיְינַע, אַיְודַעַל פְּנִימַל ווי פֿאַרְלְוִוְרַן גַּעַנְגַּן-
גַּעַנְגַּן אַיְינְעַם בְּעַרְגְּלַחְאָר, וואָס האָט עַס אַרְוִמְגַעְזִוְיִיט. אַירְעַ לִיפְּן זַעַנְעַן גַּעַנְגַּן
ווען קְלִיְינַע איזן אַוְיַסְגַּעַטְטַע. צַוְּלִיב דער נִישְׁתְּגַעְקְנִיטְשַׁטְרַע גַּלְיוּכִיקִיט

האט די אונטערשטע לייפ אפילו אַפְּגָנְגָלְאַנְצָט אַבִּיסֶל, ווי זי וואַלְט גָּעוּוּן בעט אַנְגָּשְׁמִירַט. וווען זי האט אַ קְלִיּוּנָם שְׁמִיּוּכֶל גָּעֲנַעַן — האַבָּן זי ווֹיד מֵעַר אַרְוִיְּסְגָּעָזָן אָזָן די אַונְטַעַרְשַׁטָּע לייפ האט זיך גְּרִימָאַסְטְּרוּיךְ אַ בּוֹיג גָּעַטָּוֹן אַרְוִיְּסִי. זי האט נִינְגְּדָרִיךְ אַ לְּעַק גָּעַטָּוֹן די לוֹפְּט אַוְיסָרָן מַוְיל אָזָן בָּאַלְד זיך נַאֲך מֵעַר אַיְוָנְגָעָזָוִינְג. דָּאַס מִידָּל האט גַּעֲקָוֹת כָּסְדָּר אַוְרַד דָּעַר, וואָס האט נַאֲרַ-וּאָס גָּעַזְגָּעַן. דָּעַרְלִימֶיט האט זי אַוְוַיְוַיְוַאְלַט ווַיְוַיְזַן, אָז דָּאַס זִיכְט זי נִישְׁתְּ דָּאַ, צְוִילִיב דָּעַם וואָס זי ווַיְל זיך ווַיְלַזְן; אַוְרַאלְיַז אַזְוַיְוַעַטְוָם טְרוּיְעַרְיךְ. דָּאַס אַיְז זי נַאֲך גַּעַפְּמוּעַן אַחֲרַ צְוִילִיב יַעַד נָעַר, ווּלְכָע אַזְוַיְרִים אַ נַּאֲעַטְנַע נַאֲך פָּן וּוּאַרְשָׁע. אַוְצַט האַבָּן זיך זיך דָּא בָּאַגְּעַנְט — אַזְוַיְ אַ שָּׁאַד נִישְׁתְּ צַו זַיְוַן מִיטְ אַיר אַין אַ פְּרִיּוּם אַזְוַונְט.

פעַלְדָּמָן האט זיך צְוַנְעַזְעַט נַאֲך נַאֲעַנְט צַו בְּלֻמְטְשָׁעַן אָז גָּעַנוּן מַעַן אַרְיִינְרַעַדְן אָז אַיר אָז אַז אַוְיְהָעָר. זי אַיְז גָּעַזְעַסְן אַ שְׂוּוֹיְגְּנַדְיָקָע, אַ צְעַטְרָאַגְּעַנְעַ, אַוּעַקְקָוְנְדִיקְ אַסְדָּר אָז דָּעַר אַנְדְּרָעָר זַיְוַת. עַס אַז נִישְׁתְּ קָלָאַר גָּעַוְוָעַן, אַוְיבְּ זי הָעַרְט אַפְּיַלוּ אַיְין ווּאַרְטַוְסְ אַזְוַאנְט. דָּעַר קָאַכְעִידְקָעַר, שְׁטַעַנְדִּיקְ אַרְוּמְלִיְּפְּנִידְקָעַר פָּעַלְדָּמָן אַז אַבְּעָר ווי צְוַנְעַ זַאֲטַן גָּעַוְאַרְן צָוְמָ אַרְטַוְס. דָּעַר האט זי בָּאַשְׁטִ מִיטְ רַיְהָ, גַּעַשְׁרִינְגָן, זיך פָּאַרְדָּ עַנְטְּפָעָרְט אַזְוַיְ עַפְּעַם, גַּעַפְּיוּרָט — פָּונְקָט ווי עַר ווּאַלְטַוְסְ אַז אַ שְׁטִיקְ פָּוֹן זַיְוַן הַיְצִיקִיט אָז אַוְיְפָרְבוֹזְוּ זַאֲלָאַרְיַן אָז אַיר שְׁטִילְן גָּעַמִּיטְ, דָּאַרְטַוְסְ פָּאַרְזְוָנְקָעַן ווּרְעַן אָז אַזְוַיְ זי אַוְיְפְּרוּדְעַרְן...

ס' אַזְוַיְ אַוְרַד נִישְׁתְּ קָלָאַר גָּעַוְוָעַן אַוְיבְּ עַר זַוְכָּט דָּא אַוְצַט אַין אַיר בְּלִיוּן די פְּרִויְ, אַדְעַרְ עַר זַעַט אַזְוַיְ אַין אַיר די יַעַנְקָעַ, וואָס אַזְוַיְ גַּעַבְוִוְרַן אָזָן דָּעַרְצִוְגַּן אָזָן די זַעַלְבָּעָרְ קְרִיְוַן פָּאַר ווּלְכָעַר, פָּעַלְדָּמָן, האט אַוּעַקְגָּעַבָּן אַזְוַיְפְּלַוְיְ אַרְאַן... אַפְּשָׁר זַוְכָּט עַר נַאֲך בַּיְ אַיר אַת תִּקְוָן פָּאַר זַיְוַן קָאַמְעַנְדָּאַנְמִישְׁקִיטְ, פָּאַר זַיְוַן פָּאַלְצִיְּאִישְׁעָרְ שְׁלַעְגָּעָרְיוּ? אָזָן טָאַרְ מַעַר ווַיְלַעַר זיך נַאֲך אַרְיִינְצִיְּעַן אָזָן זַיְוַן אַיְצְטִיקָעַר ווּוְלְטַ אַרְיַן, אַיבְּעַר-

אַרְכְּבָעַטְן אָזָן אַיבְּעַרְמָאַכְן אַיְוַף זַיְוַן שְׁטִיגְעַרְ? זַיְוַן פָּוֹן אַונְטָעַר דָּעַר עַד אָזָן נַעַבְן מַעְכְּבָעַלְעַן אַוְיסְנָעַוְאַקְסָן פְּרִיְהָ... לְאַנד אָזָן אַזְוַיְ אַרְיִינְגָּעַוְאַרְפְּוָן אַ פָּאַר וּוּעַרְטָעַר אָזָן גַּעַהְעָרְ אַרְיַן: — זַעַסְטָ? אַט פִּיקְט זיך אַוְסְ אַ נִּיעַ קְוַיְנְקָעַ פָּאַר פָּעַלְדָּמָן...

דא ווערט מען נאך שנעל קרכובים, בפרט ווען מאין פון דער זעלבער אמאלייקער פארטויי...
און נאכן אומסקון זיך אויב קינעער הערט נישט אונטער, האט ער צונגעבן:

— זעם וויז זי שווייגט? זי הערט גאנרנישט, הא? אבער זי וו עט שווין באשטיין, זי איין שוין אינגענאנגען דערויף פון דער ערשר טער מינוט... כ'ען זיך אויף פנימער, איך...

פעילדמאן האט דארט דערויל גערעדט און גערעדט. בלומטשע האט זיך גענומען איניחערן וואס ער זאנט, נישט זיכערזויינדרק בי זיך, אויב זיך דארף הערן אליך, אדער ארויסקספֿן געציילטער ווערד טער זיין. דערפֿאָר האט זיך פעלדמאן אויך אמאָל צשמייכלט, אפילו אָנגגענומען איר האנט און לוייכט זיך געשפֿילט מיט איר.

דער זון איין דערויל נמאָס געווארן צו האָלטן וואָר איבער די קעפּ פון דער ערדה און זיך האט די ערשטער גענומען זיך ציען צו איר בײַינאָכּ טיקער היים. די לאָנגע שאָטנס פון די בײַימער האָבּן זיך גענומען אויס טאָפּן און אָיסכּבעטן זויכּען געלענערם אויפֿן גראָן. באָלד זענען זיך לִינוּן געלְּיבָן און אָיסגּעכּרייטערט זיך, צָזָעַמְעַנְגַּאַסְּן זיך אַיְינְעַר מיט דעם צוֹוִיטָן, וויז זיך וואָלטן דאָ געפֿראָוועט אַ לִיבָּעַס-אָרְגִּיעַ אויף דעם שוּוֹס פון דער אָנוֹרְקָנְדִּיקָּר נאָכְּבָּה...

פון דער וויטנס האט זיך גענומען טראָגן דאס קול פון וויזענְברָגְן, דעם קאמענדאנט פון דער פֿאָלְּצִי. עפּעס איין אַים צוֹלְּיִידִיךְ געוען איין לאָנגער און אַסְּדָּפְּאָלְּצִיאָנְטָן האט ער דארט נישט אָנגעטראָפּן. ער האט דערפֿאָר געדונערט פון וויזוּיט, זוכְּנִיךְ זוּין שטעלפֿאָרטערטעָר:

— פֿאָלְּדָמָאָן!!! צו אלְּדָע רוחות, ווּ בִּיסְטוּ, פֿאָלְּדָמָאָן?!
פעילדמאן האט זיך אַרים געגעבן פון אָרט. זוּין האנט האט מען כאניש דערטאָפּט דאס אויפֿנְעה אָנְגַּעַנְעַה הִיטֵּל — האט ער עס מיט גען זוּין טער חשבות אָרוֹפֿגּעַוּאָרְפּן אָוִיפֿן קָאָפּ. ער האט אויך אָרוֹיסְגַּעַן צוּין זוּין גומענעם שטעָקָן און זיך האָסְטִיק אָוּפֿגּעַשְׂטָעַט. אָרוּם אַים זוּין געווארן אַ טוּמֵל. די מענטשן האָבּן זיך גענומען אָוּפֿקְשָׁאָרְן איין אלְּעַזְּיָתָן. פֿאָלְּדָמָאָן האט זיך נאָך איין עפּעס דערמאָנט. נאָכְּן אָפְּנִיְּן אַ פָּאָר

צעחוושטע טרייט האט ער זיך אומגעערט צו בלומטשען און זיך איילנד-דיך צעשמייכלט, ווי א זאך, וואס מען מווע מאכן וואס שנעלער און א זאג געטן:

— נאכן אַרְיִינְטְּרִיבָן די סְפָּדָדָע אֵין דַּי בָּאָרָאָקָן האָב אַיד מַעֲרְצִוּת. קענסט צוקמען ווען דַּו ווֹילְסֶט. קוינְגֶּר ווּטֶט דַּיר גַּרְנִישֶׁט זַאנְגֶן. מַיר וּוּלְּזֶן דָּאָן קענען לְעַנְגֶּר אַ שְׁמוּס טָזֶן... די פָּאַלְיִיצְיָאנְטָן זַעַנְעָן אַוִּיפְּגָעָשְׁטָאָנָעָן פּוֹיָל פּוֹן די עַרְטָהָר, אַ צְעִידָה פְּלוּשָׁ גַּעַטָּן מַיטָּ די שְׁטִיוּל אָן זיך צַעְשְׁרוֹגָן סְתָמָ אֵין דַּעַר וּוּלְּטָ אַרְיִוּן:

— שְׁנַעַלְּעָה, צַו אַלְדָּעַ רְזֹחַתְּ אָן דַּי בָּאָרָאָקָן אַרְיִוּן!... וּוּרְקָ צַע האָט זיך צַוְּרִיךְ אַוִּיפְּגָעָהָקָט צָום לְעַצְמָן, מְשׂוּגָנָעָם גַּעַד רְדָעָר פּוֹן טָאגָן.

II

די מענטשן זענען נישט אַלְעַ אַנְטָלָאָפָן. נאָך דַּעַם ווי דַּעַר פַּחַד האָט אַפְּגָעָשְׁוּוּמָט די גַּרְעָסְעָרָע צָאל הַילְפָלָאָזָע, וּמְעַמְּעָן די שְׁרָעָק האָט אַוּוּקָעָנְטָרָאָנָן ווי אַ וּוֹנְטָן, אַיזָּ גַּעֲבְּלִיבָן אַ קְלִיְּנָעָ גַּרְוָפָע וּוּלְּכָעָה האָט לְאַגְּנוֹזָם אָן מַיְוָשְׁבָדֵיךְ גַּעַשְׁפְּרִוּזָט צַו די בָּאָרָאָקָן זַיִדָּר פּוֹן זַיִדָּה האָט דָא גַּעַפְּנוֹנָעָן עַפְּעַט נְיוּעָם, פּוֹן וּוּלְּכָן סְאַיזָּ זַיךְ שְׁוֹעָר גַּעַוּעָן צַו שִׁידְּזָן אָן מַעַן מוּוּס אַוִּיסְפָּאָרָשָׁן אַזְוִי גַּעַנְגָּוִי, אַרְוִיסְנָעָמָן דַּעְרָפָן דָּאָס גַּעַפְּנוֹנָעָ, עַס זָאָל מַעַר נִישְׁתָּפָּאָרְלוֹוִן נִין אַוִּיהָ וּוּיְטָעָר.

מעכְּבָלָעָה האָט זיך צַוְּגָעָשָׁאָרט מַיט דַּעַר גַּרְוָפָע, צְוִוִּישָׁן וּוּלְּכָעָר עַס האָט זיך גַּעַפְּנוֹנָעָן זַיִדָּה, פְּרָעָדוֹשָׁה, די הוּוּפְּטִיזְיָונְגָעָרָן. מַעַנְדָּלָרוֹ-בִּין, וּוּלְּכָעָר האָט זַיךְ נִישְׁתָּגָעָרָהָקָן פָּאָר דַּעַר פָּאַלְיִיצִי, האָט פָּאָרָה האַלְטָן די פָּאָר מַעַנְטִישָׁן:

— פְּנִינְדָּעָר, מַיר אַיז עַפְּעַט אַיְינְגָעָפָלָן. מַעַן קָעָן דָאָךְ מַאָכָן אַזְעַלְּ-כָּעָבָעָן אַיְן לְאַגְּנָעָרָן נִישְׁתָּקִין קָאַנְצָעָרָטָן, ווי. זַיִדָּה האָבָן עַס אַנוּמְלָטָן גַּעַמְאָכָט, נאָר אַוִּיהָ אַונְדוֹעָרָס אַ לְוִטְעָאָרָישָׁן שְׁטִוְינְגָּה, אָן אַ היְוִימָשָׁן קָרִיוֹזָן... אַוִי, ווי גַּוְטָ דָאָס וּוּלְּטָ גַּעַוּעָן! מַיר האָבָן דָא אַבִּיסָּל

מענטשן מיט אינטעליגגען, וואס קענען האלטן א פען איין דער האנט —
טא פאראוואס זאל מען עם נישט מאכן? ..
מענדל האט זיך געפילט אביסל תקייפער ווי אנדערע. ער איין געד
ווען דער שלאלסער ביימ מעכטיקן דיויטשן מייסטער פאראקסטה. איין
ויערטשטעל און געשטאנען אונגעטער זיין שיין. א פליינקער צו אלערליי
מסחרים האט ער געהאט וואזשנע פארבינדונגגען מיטן דרייסן און אויך
די קאמענדאנטן האבן געדארפט אמאלו זיין טובה. האט ער געקענט רעדן
און מאכן פלאנער. אלע אנדערע האבן געשוויגן. ער האט זיך באולד געד
כאטפט, אzo דיב אנדערע האבן מורה און דערפֿאָר נאָך אַ ווילע צונגעגען:
— איך געם עם אויף זיך ...

ער האט אַפְּגַּעַלְאֹסֶט די פֿאָר באָגְּנוּיטָעָר זיינע און זיך אַ לאָו געטן
נאָך באָרטמָאנען און נאָך עטְלַעְכָּע פָּאָלִיזְיָהִיט. ער האט דערביי אַ
צַּי געטן פרעדזשען ביי דער האנט:

— קומ מיט מיר... מיר דארפֿן עפְּסַט שמוועסן...
פרעדזשע, וועלכָּע האט איין גערודער פָּאָרְלַיְּרָן די גאנצע אויף
מערקע אַמְּקָיִיט, וואס די מענטשן האבן געהאט צו אַיר, האט צופרידן אַ
שמייכָל געטן, וואס מען געטט זי מיט צום מישב זיין זיך ווען פְּלָעָ-
נער וואס נאָר שטָאָרְקָע אַין לאָגָעָר קענען דערפֿון טראָכָטן. זי האט זיך
געלאָס מיטגַּיְּן נאָך מענדלען.

מענדל האט אַגְּנַעַכְאָפְט באָרטמָאנען און יונער האט צונגרוּפָן נאָך
אַ פֿאָר מענטשן און זייל האבן זיך אַזְוּעַגְעַשְׁטָעַלְט דיסקוטְרָן איין אַ זוּיט.
פרעדזשע אַיז דערביי געשטאנען איין מיטן, געטומָלָט און געמאָכָט מיט
די הענט. ווען מעכְּבָּלָע מיט פְּרִידְלָאָנדָן זיינען פָּאָרְבִּיְּגָעָנָגָעָן, האבן
אַים אלע נאָגָעָקָומָט. פָּוּן אַ זוּיט האט אַים אַ ברִי געטן פרעדזשעס
בליך. ער האט נאָר געהרט ווי זי גיט דארט האַסְטִיק אַ זאג אַרְיִין איין
קרענץְלָאָרְיִין:

— אַ יְּמָן קען איך דאָך... ער אַרְבָּעַט ביי מיר איין דער האַלְעָן
און אַיר פָּעַט זיך פָּאָרְלַאָזָן אויף מיר ווען דעם...
מעכְּבָּלָע האט פָּאָרְשָׂטָאָנָעָן אַ זאָם רעדט מען ווען אַים, אַז דאס
גיט זי עפְּסַט אַנְדִּיוּטָוּנָגָעָן ווען אַיר קאנטְשָׂאָפְט מיט אַים, ווען אַ

מיישע צו, אים, וואס זי געטט אויאָך זיך. וואס אָזעלְכָעֶס? דאס קען ער נישט באָפָן תיכָא... דאס האָרֶץ האָט זיך גענו מען בי אַים וואָרְפָּן אָזָוִי מאָרְנָע פְּרִידְיוֹסָק אָזָן דערְשָׁרָאָקָן; זי האָט אַים דערְזָוָעָן! זי רעדְט פָּוָן אַים! אָ צִיטְעָר אָזָאָה האָט אַים גַּעֲמִישָׂט דֵּי גַּעֲדָנְקָעָן אָזָן קָאָפָּה מִיטָּה שְׁנָעָלָה קִוְּטָה פָּוָן אָ וַיְוַנְתָּ אַיבָּעָר דֵּי בַּלְעָטָעָר פָּוָן אָ בָּוקָה. פְּרִידְלָאָנדָה האָט אַים אַבָּעָר נִישְׁתָּגַעַלְאָזָט אַיְינְזָוָנְקָעָן אַיְן דֵּי הַוּרְיוֹת אַרְיָין. ער האָט אַים גַּעַד נִומְעָן שְׁטוּרְבָּעָן אַיְן זַיְוִת אַרְיָין:

— דָו, שְׁלִימָוָל אַיְינָהָר, עַסְטָן נִישְׁתָּגַעַלְאָזָט זַיְוִת דָא פִּיקָּט זַיְךָ עַפְעָם אַרְיָוסָק? אָזָוָעָן וּוּרְטָן נְאָעָטָמָה מִיטָּה יְלִיָּה — קָוְמָתָזָוָעָר קִיָּין רַעַה נִשְׁתָּגַעַלְאָזָט אַרְיָוִס דַּעֲרָפָוָן... אַיךְ זַיְוִת זַיְוִת אַבָּאָן דִּיךְ אַיךְ אַיְן זַיְוָעָן...

מעכְּבָלָעָה האָט עַפְעָם אַרְיָסְגָּבוּרְטָשָׂעָט, אַבָּעָר פְּרִידְלָאָנדָה האָט עַס מַעַר נִישְׁתָּגַעַלְאָזָט גַּעַהְעָרָט. ער האָט זַיְךָ אַמְּרָאָגָן גַּעַנְבָּעָן אַיְן יַעֲנָה זַיְוִת אַרְיָין אָזָן מַעַכְּבָלָעָה אַיזָּה זַיְךָ גַּעַנְגָּנָעָן וּוּיְיָטָעָר. דֵי פָּאַלְיָצָיוֹ אַיזָּה דַּעֲרוּוֹיָל אַרְמוֹד גַּעַלְאָפָן וּוּ מִשְׁנוּגָיִים. וּוּיְזָנְבָּרָגָה אַיזָּה גַּעַוְעָן צָעְרִיָּצָט אָזָן גַּעַלְאָפָט טִיטָּן שְׁטָעָקָן אַיבָּעָר דֵי קָעָפָה:

— קָאנְצָעָרְטָן האָט זַיְךָ זַיְוִת פָּאַרְגָּלוּסָט אַונְטָעָרָן פְּרִיְּעָם הַיְמָלָל... הַוְּרָנוֹן אָזָעְלָכָעָן! אַיךְ וּוּלְאַיךְ גַּעַבָּן אַזְוִי, אָזָעָם וּוּטָשָׁוִן פִּיְּוָן...

ביַיְעָן אַיְינָעָם בַּאַזְוְנָדָעָר אַיְן מַח אַגְּנָעָצָר אַרְקָעָטָעָר!
אוֹיךְ יַעֲנָעָ קְלִינָעָ גַּרְוָעָ פָּוָן „בַּעֲמָרָעָה“ לִוְיָה האָט זַיְךָ שְׁנָעָלָה אַוְיְגָעָלְיָוִזָּט, צַעְקָרָאָכָן גַּעַוְוָאָרָן. מַעַכְּבָלָעָה האָט נָאָר בַּאַוְוָוָן זַיְעָן, וּוּי אַיְן מִוְּנָן גַּעַיְיל בַּאַפְּטָפָה פְּרִידְלָאָנדָה אָזָן פְּרַעְזָשָׁעָן, בַּיְיָ דַּעַרְתָּה, בַּיְיָוָעָרָט זַיְךָ אָוֹן וּוּרְטָמָן צְוָרִיָּס וּוּיָךְ. דָאָס וּוּלְאַרְזָה זַיְוִת אַבְּעָרְצִיָּגָן. צְוָוִישָׁן אַיְן שְׁטָיסָ טָוְמָל אָוֹן צְוָוִיָּטָן טָרָאָגָן זַיְךָ דַּעֲרוּוֹיָל זַיְעַלְעָבָעָ אַפְּגָנָרִי סְעָנָעָ וּוּרְטָמָרָ בַּיְזָ מַעַכְּבָלָעָם אַוְיָרָן:

— אַיְן מִינָּות בְּלִוְיָז... וּוּיכְטִיק, פְּרָאָשָׁעָן פָּגָנִיאָן, אַלְעָבָנָסָ פְּרָאָגָעָ...

זַיְוִיל זַיְךָ אַפְּהָאָלָטָן, אַפְּעַנְטָפָעָרָן שְׁנָעָלָ אָזָוּעָק. פְּרִידְלָאָנדָה אַבָּעָר קָאָבָט זַיְךָ, שְׁרִוְיָט אָזָן פָּאָרְשִׁיט זַיְמִיט אַמְּבָל וּוּרְטָעָרָן; אַגְּעָ-מִישְׁפָּן יוּדִישָׂ, פּוֹלִישָׂ אָזָן אַוְקָרָאַיָּנִישָׂ. דָאָס מִיְּדָל וּוּרְטָמָרָ בַּאַצְוּוֹנוֹנָעָן

פָּוּן זַיִן עֲנָעָנִיּוּ אָוֹן הַעֲרַטּ כּוֹט קָאָפּ, פָּאָרְטָאָכּ וְזַיְךְ. מַעֲכָלָעַן וּוּרְטַ
קָלָאָה, אָז פְּרִידָלָאָנְדּ הָאָט וְזַיְךְ שַׁוִּין דָא אַרְיוֹנְגָעָפְּלָאַנְטָעוֹרְטּ מִיטּ זַיִן כְּחַדְּ—
הַדִּיבָּר אָוֹן וּוּטּ שַׁוִּין דָא צְוֹזָאָמָעָנְפִּירְן אָ וְוָאָנְטּ מִיטּ אָ וְוָאָנְטּ...
דָּעַר דָּרָאָנְגּ פָּוּן דִּי גַּעַטְרִיבָּעָנּ מַעֲנְשִׁיזּ הָאָט אַבְּעַרְטּ מַעֲכָלָעַן גַּעַטְ
שְׁטוֹיסְטּ וּוּיְמַעְרָ, בֵּין אָוֹן זַיִן בָּאַרְאָקּ אַרְיוֹן.
הַעֲנָעָךּ אָיִן נָאָרְקּ אַלְיַי גַּעַלְעַן מִיטּ אַפְּעַנְעָ אַוְיְגָן צָוּם סְוּפִיטּ אָוֹן יַעַדְן
אַיְנָעָם, וּוֹסֵם אָיִן אַרְיוֹנְגָעָקְוּמָעּ, הָאָט עָרְטָרְכָּגְעָשְׁתָאָכּ מִיטּוּן בְּלִיקְ.
וּעַן מַעֲכָלָעַן הָאָט וְזַיְךְ נָעַבְן אִים פָּאָרְבִּיְגָעָנְגָלְיְשָׁטּ, בְּכָדִי אַרְיוֹפְּצָוְרִיכּ
אוֹפּ זַיִן קְוִיקָּעּ, הָאָט וְזַיְךְ אִים אַוְיְגָעְוּוֹיּוֹן, אָז דָאָסּ צָאָרָנְטּ עָרְטָרְכָּגְעָשּׁתּ
אוֹפּ אִים. עָרְטָרְכָּגְעָשּׁתּ הָאָט נָאָרְקּ נַעַוְאָלְטּ וְזַיְךְ אַלְיַי מַודָּה זַיִן, אָז עָרְטָרְכָּגְעָשּׁתּ
וּוּיְסְטּ פָּאָרְוּאָסּ.

III

צָוְמָאָרָנְגּ אָיִן מַעֲכָלָעַן אַוְיְגָעָנְשָׁתָאָנְעָן מִיטּ אָז אַנְדָּעָרְטּ גַּעַפְּלִילְ וּוּיְ
שְׁטָעָנְדִּיקְ. שְׁפָעַטּ בְּיוֹנָאָכּ וּזְנָעַן גַּעַוְוָן בְּיִ אִים בְּאַרְטָמָאָן מִיטּ מָאָרְ
נְיַעַקְן אָוֹן אִים אַנְגָּעָזָאָנְטּ, אָז נָאָרְקּ אַפְּאָרְטּ טָעַן וּוּטּ עָרְטָרְכָּגְעָשּׁתּ אָז זַיִן אַיְנָעָמְ
רִיךְ. שְׁפָעַטּ עָרְטָרְכָּגְעָשּׁתּ וּזְנָעַן פָּאָרְאָן אַוְיְגָעְוִיכְטָן, אִים אַרְיוֹבְּעָרְצָוְוָאָפְּןּ צָוּ אָז אָנְ
דָּעַר אַרְבָּעַטּ. עָרְטָרְכָּגְעָשּׁתּ וּוּטּ דָּעְרָבְּיִ קִיְּנָעָמָסּ פְּלָאָזּ נַיְשָׁתּ דָּאָרְפּןּ פָּאָרְגָּעָעָן.
אַפְּגָעָזָגְטּ — זְנָעַן זַיְךְ דָּעְרָנְאָךְ אַרְוִים מִיטּ סְוּדָוְתִּדְיְקָעְ מִינְעָם.
דָּעַר פְּרִימָאָגְן אָז גַּעַוְוָן אַגְּלָדָעָנְרָ, אַגְּלָדָעָנְרָ, דִּי אַרְבָּעַטּ
אַיְן דָּעַר הַאֲלָעָ אָז דָאָסּ מָאָלְגּ גַּעַוְוָן לִיְכְּטָעָרְטּ אָוֹן מַעֲכָלָעַן אָז
טָאָגּ גַּעַוְוָן מְוּלְדִּיקְ. כְּרָאָפְּצָחִי הָאָט אִים גַּעַרְבָּעָנְגָטּ אַגְּרָוִיסְן עַפְּלָ אָוֹן
צְוּוֹיִ טָאָכָאָטּ, אַשְׁיְוָעָץ פָּוּן צְוּוֹיָוִטּ טִישְׁ, וּוּמְעַן מַעֲכָלָעַן הָאָט גַּעַכְּטָן
צְוּנְעָהָאָלְפָןּ אַרְיוֹבְּעָרְשָׁלְעָפָןּ אַמְשָׁא אָזְנָ אַקְּרָאְדָאָרְ אַרְיוֹן, הָאָט אִים גַּעַנְ
בְּרָעָנְגָטּ אַשְׁטִיקּ בְּרוּיטּ אָוֹן מַעֲכָלָעַן אָזְנָ טְרוּוּירִיךּ גַּעַוְוָרָן, דִּי גַּעַכְּטִיקָעְ
טָעָגּ גַּעַרְעָנְקָעְן זַיְךְ נַיְשָׁתּ אָזְנָ לְוִוְוָןּ . הַיְיָ נְטָ, וּוּיְזָוִיטּ אִים, אָז דִּי
לְאָגָעָ פָּאָרְ אִים דָאַכְּסָעָרְטּ זַיְךְ. וּוּיְסְטּ עָרְ ? אָפְּשָׁר אָזְנָ שְׁוִין כְּדָאָיִ זַיְךְ
דָאַזְנָ צְוּ הַאֲלָטָןּ ? וּוּיְסְטּ עָרְ דָעַן וּוּיְ אָזְוִי אָזְוִי דִּי לִיְכְּטָעָרְעָ רְעָטָרְ קָעָן
עַם אַוְיְזָעָן ? בִּסְלָעְכָוְיִזְנָ וּוּרְטּ מַעֲכָלָעַן אָזְוִי וּוּיְ אַשְׁאָד אַזְוּעָכְזָגְיִזְנָ
פָּוּן הַאֲלָעָ 58. עַסְנְמָטּ אִים זַיְךְ דָוְכְּטָן, אָז דִּי גַּרְאָנְאָטָן וּזְנָעַן גַּאֲרָנִישָׁטּ
אָזְוִי שְׁוּעָרּ אָוֹבּ מִעְן הַוּנְגָרָטּ נָאָרְנְגָטּ — הַיְיָן זַיְךְ זַיְךְ אָזְוִי וּוּיְ

אליאן... די הענט ברעבן שווין נישט איזוי און זענען במעט צונגעווינט געווארן... ניון, עס איזו נישט כדאי צו זוכן א צוועיטן פלאז! ער אבעה, באשטייט דא נארנישט ווען זיין גורל. קען זיין, איז הײַנט אַרבֿעַט ער שווין דא דאס ליעאטער מאָל. ער האט זיך שווין אַוִינְגַָעַט מיט דער אַטֵּר מאַספֶּערָע. קען זיין, איז ער וועט שווין נאָרְ רִוִּיסְן זיך צוֹרִיךְ, צוֹ ברָאַ פִּיצְקָהּ, צוֹ די אַנדְרָעָר גְּרָאָבְּרָצְיְהָדְקָעָר פְּנִימָהּ, וועט בען ער קען שווין מער איזו ס'אייז אַים לְיִוְכְּטָעָר זיך צוֹ קָוָן אַין די אַוִינְן אַרְיוֹן... דאס איזו שווין געווארן אַ טִּילְ פָּוּן זַיִן טָאגּ, זיך אַוִינְגַָעַט אַין זַיִן גַּעֲדָאנְק אַרְיוֹן. מָאָרְגָּן וועט ער זיך אָפֶשֶׁר אַוִיפְּנָנִי מַזְוִין צַופָּאָסְן צוֹ אַ נְיִיעָר סְבִּיבָהּ; ווּידָעָה: רִיוְדָה, אַוִיסְפָּאַרְשָׁוֹנָגָעָן, אַומְצָטוּרָה, גַּעֲלָעָן, הַוְּנוּגָעָר...
פָּוּן יָעָנָעָר זַיִיט הַאָלָע קָוָן אַוִוָּף מַעֲכָלָעָן אַלְעָמָל אַ פָּאָרְ פָּאָרְ גַּנְבָּעָט אַוִינְן. מַעֲכָלָעָ בָּאָגָּעָנָט זיך אַין מִיט זַיִן. ס'אייז פָּרָעָדָשָׁע. זַיִן אַרְבָּעָט ווּוִיט פָּוּן מַעֲכָלָעָם טִישׁ. זַיִן אַבְּטָעָרוּוּרָט אַים אָפֶשֶׁר דָּאס עַרְשָׁבָעָ מאָל. ס'אייז אַוְךְ מַעֲנָלָעָהּ, אַז בְּלוּזְוּן הַיְּהָמָט ער עס דָּעָרוֹעָן. ווּאַס קען ער ווּיסְן? אַבעָר אַיר צַוְּוָאָרְפָּן אַים פָּוּנְקָעָן ווּאַרְעָמְקָיָיט מִיט די אַוִינְן צַעְנָעָטָמָט מַעֲכָלָעָן, מָאָכָּת אַים פְּלָוִצִּים דַּי גַּאנְצָעָהָלָעָ גַּעֲנָטָעָר, צַיעָנָר דִּיק אַזְוָן הַיְּמִישׁ... אַטְהָאָסְטָוּ דָּרוּ! פָּוּנְקָט דָּאָן, ווען עס מָאָכָן זיך אַוִוָּס-זַיִן פָּטוּר צוֹ וועַרְן פָּוּן טְרָאָטִיל. ער ווּיל זיך קַיְינָן רַעֲכָעָנוּגָן פָּוּן דָּעָם נִישְׁתְּ אַפְּגָעָן, ער ווּיסְט בְּלוּזְוּן אִיצְטָם, אַז ער אַיז דָּא צַוְּגָבְּנוּדָן. אַין הַאָרֶץ ווּוָרָט אַים עָנָג, בְּיוֹ אָזְמָן ווּיְנָעָן. עס שְׂטִיקָט אַים אַ שאָה, אַ באַדוּעָר צוֹ זיך אַלְיאָן... פָּוּן יָעָנָעָר זַיִיט יָאָנָט עס אַוִוָּף אַים מִיט אַזְוָלָעָ בע נִישְׁטְדָּעָרָזָגָטָעָ צַוְּזָגָן, מִיט אַ גַּעַבְעָט, ווּאַס ער קען דָּרְפָּוּן נָאָרְ נִישְׁתְּ פָּאָרְשָׁטְיוֹן. ער קען נָאָרְ אַרוּסְנָעָמָן פָּוּן דָּרְ ער אַוְמְקָלָאָרְקִיָּיט אַזְאָזָ שְׂוּבָנְדִּיק ווּיסְן, אַז ער קען דָּא גַּעֲפִינָנָז אַזְאָ גַּלְעָטָנְדִּיקָם, ווּאַרְעָמָס —
פָּוּן ווּלְכָן די טָעָג ווּלְכָן בַּיִּים אַנְחִיּוּבָן גַּיְינָן אַנְדְּרָעָש... ס'וּאָלָט אַים אַפְּיוּלוּ גַּוְתָּ גַּוְעָעָן, נָאָרְ ער וועט מַזְוַן אַוּוּק דָּרְפָּוּן! די טָעָג ווּלְכָן נָאָכְדָּעָם אַוּוּק מְרָהִ-שְׁחוֹרָה-דְּקָעָר, פָּוּסְטָעָר אַיז אַזְאָ צִיעָנִיש ווּוִיט פָּוּן זַיִן אַרוּסְנָאָגָן דָּאס לְיעָצְטָעָ...

ער ווּיל עס נִישְׁתְּ וּזָן, נִישְׁתְּ דָּרְקָעָנָעָן, אַבעָר ער ווּיסְט, אַז דָּא

שען ער אלע מאָל אַ ווֹאָרָה טוֹן די אָוִינֵן, ווֹעֲן ער ווּעַט ווּעַלְן, אָוֹן ס'וּעַט אַיִם פּוֹלָעָר ווּעַרְן, הַיּוּמִישָׁעָר, אָזּוֹ גּוֹט... מְקֻעַן עַם קִיּוּנָם נִישְׁתָּאָגָן, קִיּוּנָר ווּעַט עַם אָפִילּוֹ נִישְׁתָּפָּאָרְשְׁטִיןְן: אַ מְשׁוֹגָעָת פּוֹן אַ יְוָנָנָן זְיוֹן צְגַעַבְּנָדָן צַו דָעַר האָלָע 85! אַבְּעָר אַרוֹיסְעָרְדָן פָּאָר עַמְצִין מוֹן ער עַס. אַמְבָּעָסְטָן קָעַן עַם פְּאָרְשִׁיטְיָן כְּרָאָפִיצָן. כָּאָטָשְׁ מַעֲכָלָעָו ווּעַט אַיִם נִישְׁתָּאָגָן פְּאָרְוּאָס. ער ווֹילְן נָאָר סְתָמָ אָזּוֹ אַ זָּגָן טוֹן:

— דוֹ ווּוִיסְטָן, פָּאָגְנִיעָר כְּרָאָפִיצָן, זְיוֹן ווּילְן מִיךְ אַרוֹיסְנָעָמָעָן פּוֹן דָעַר האָלָע צַו אָן אַנְדָעָר אַרְבָּעָט. כְּרָאָפִיצָן ווּעַרטָן נִישְׁתָּאָגְבָּרָאָשָׁט דָעַרְפָּוֹן. דָאָךְ טוֹט עַם אַיִם בָּאָגָנָן:

— אַט זְעַסְטוֹ, דָאָס אַיִן נִישְׁתָּגָט. דָאָהָסְטוֹ זִיךְ שְׂוִין צְגַעַבְּאָסְטָט צַו דִּי מְעַנְטָשָׁן. דוֹ אַרְבָּעָטָסְט — אַבְּעָרְהָסְט דָעַרְבָּיוֹן אַיְבָּרִיךְ שְׂטִיקָל בָּרוּיָט, אַ בִּסְלָל עַפְּנָן... אַוְן דָאָרָט, ווּוִיסְטָן דָעַר טִיוּוֹל, ווּלְכָעָ סְוָאָלָאָל... תְּשַׁעַם דוֹ ווּעַסְטָן אַנְטָרְפָּעָן...

בָּאָלָד ווּעַרטָן ער נָאָר טְרוּיְעָרִיךְ:

— בְּיוּעָל דִּיר זָגָן דָעַם אַמְתָן! סְאַיִן מִיר אַלְיָוָן אַוְרָאָךְ אַ שָּׁהָר. אַט שְׁטִיעָן מִיר צְחַזְמָעָן, קִיְּנָמָאָל נִישְׁתָּגָט גַּעַהָאָט צְוּוֹשָׁן זִיךְ קִיּוֹן קְרִוְגָּרְרִיּוֹן. מְעַן פְּאָרְטְּרִוִּיבָּט דִּי צִיְּוָת מִיטָּאָלְגָּוָן ווּאָרָט, מִיטָּאָשָׁמוּס אַוְן זְעַסְט אָפִילּוֹ נִישְׁתָּמָע, אַז דָעַר טָאנְגָּוִיט אַוּוֹעָק... אָוֹן אָזּוֹ — זָאָל עַם דָעַר טִיוּוֹל נְעַמְעָן!

מַעֲכָלָעָו ווּעַרטָן גַּעֲרִירָטָן פּוֹן כְּרָאָפִיצָקִים צְגַעַבְּוָנְדָקִיּוֹט צַו אַיִם. ווּעַרטָן אַיִם שְׂוִין בָּאָגָנָגָל צְוָלִיבָן דָעַם אָוְרָה. אַ מְעַנְטָשָׁן, סְוָף כָּל סְוָף! טָאָקָעָ זִיךְ אַיְנָגְנָעָלְעָבָט מִיטָּאָים, קִיּוֹן עַוְלוֹתָהָן פּוֹן אַיִם נִישְׁתָּגָט גַּעַהָאָט... ווֹילְן ער זִיךְ פָּאָר אַיִם פְּאָרְעָנְטְּפָעָרָן, גְּלִיְיךְ ווֹיְן ער ווֹאָלָט בָּאָגָנָגָעָן אַ פְּאָרְדָּאָטָן: — אַיר ווּוִיסְטָן דָאָר, מִיטָּאָלְגָּוָן מְעַן מַאְכָן ווּאָסָמָעָן... ווֹילְן...

בָּאָפְּלָעָט מְעַן אַוּוֹקְצָוְגִּיּוֹן — הַעַלְפָט נִישְׁתָּקִיּוֹן קוֹנְצָן. אַנְדָעָרָה הַאָבָן דִּי דָעַה אַיְבָּרְדִּיר...

בּוֹי כְּרָאָפִיצָקִין זְעַנְעָן שְׂוִין אַבְּעָר גַּעֲקָזְמָעָן דִּי בְּלָוְטָן אַיִן פְּנִים אַדרְיוֹן:

— חָעָר, מִיר ווּלְן בָּעַטְן זְשַׁעֲלִינְסְּקִין, ער זָאָל עַם נִישְׁתָּדְעָלָאָזָן.

די גאנצע האלע וועט בעטן פאר דיר. אלע ווילן, דו זאלסט דא ארבעטען. טא זאלן זייז דארט זוכן אנדערע פרייערט. ב'זעל עם פארנאכט דער- ציילן זעליננסקין....

מעבעלען רירט כראפיזקיס פינטעלע מענטשלעבקיטט, דאס וואס ער וויל זיך פאר אים איינשטעלן. אט האט זיך דאס ברעל נישט-גנלייכע חברשאפט אדרונגעשלאנן דורך דער וואנט: יי ד-ג-ו-י; זוי אזו זשע קען ער אים זאגן, אzo דאס ווילן אים בלוייז די חברהים זייןע אויסבעערן, א טובה טונ? בעט ער זיך שווין בי אים:

— ניין, עס איז נאך נישט זוכער... אפשר איז עס נאך סתם איזו געוואנט? מען דארפ נישט מאכן דערפֿן קיין ווען, אידער עפֿעס...

און אלע שמועטן איבערן טאגן דריינען זיך שווין ארום דעם, זוי מען לאזט דא נישט קיון ברעל, אפילו נישט בי דער שעוערטער ארד בעט... כראפיזקי לאזט נישט אפֿ...

— אפילו ווען. זייז ווילן דיך אווועטלעפֿן אויה אן אנדער האלען, וועלן מיר דיך צויהך ברענגען. דו מו אונדו נאך צווויסן. זוי קענען זיך נעמען יידן, זויפֿל זייז ווילן — בי אונדו איז דער האלע וועסטו אבער פעלן...

און בימ ענדיקן די נארמע, ווען מען האט א געשרי געטן: פיערט אבןדר! האט ער זיך נישט געקענט איזנעהלטן איז צונגרפֿן אוד סטאָן:

— דו הערטס? מען וויל אים איזויסטערן פון אונדער האלע.

בי סטאָן איז עס פשוטער:

— לאו זיך נישט, מאשכאָ! דא בי אונדו איז בעסער, היומישער...

אבער כראפיזקי זידלט אים אום:

— וואס דרייסט א ספֿאָרְעָקְ? צו א ייד טעהט ער: לאו זיך נישט... ער האט דען א דעה? מיר דארפֿן נישט דערלאָזן!

און ווען ער איז שווין אווועק אפטראָגן זיין פאָפֿרְן פֿאָרְטְּוֹר, האט ער נאך צונגווארפֿן א ווארט:

— טאמער נעמֶט מען דיך אווועק — זייז מודיעע... מיר ווילן עס שווין דערליידיקן!

אוֹן מַעֲכָלָעַ הָאָט דֻּרְזָעַן, אוֹן עָרַ הָאָט נָאָךְ דָּא אַ פְּרִוִינְט, וּוּלְכְנָן
עָרַ הָאָט נִישְׁתַּמְפְּנַט אַפְּגַנְעַשְׂאַצְטָן אוֹן נִישְׁתַּמְפְּנַט גַּעֲטַרְאַכְטָן פָּוֹן אַיְם אַלְסָ אַזְעַלְכָן...
בְּיָם אַרְוִיסְגִּין פָּוֹן דַּעַר טַר הָאָט עָר זִיךְ אַנְגַּעַשְׂטוּסָן אַוְהַ דַּעַר
כַּאֲפְטָע שִׁיקְסָעָם, וּוּאָסָ האַבָּן זִיךְ גַּעֲרִיסָן צַו זַיְן דַּי עַרְשָׁטָע אַיְם דְּרוּסָן.
עָרַ הָאָט אַדְרוֹכְגַּעַלְאָזָט אַלְעַמָּעָן, נִישְׁתַּמְפְּנַט וּוּלְגַדְיוֹק אַרְוִיסְגִּין קִיְּן צַאָרָן,
דַּעְרְפָּאָר וּוּאָסָ עָר שְׁפָאָרָט זִיךְ פְּרִיעָר. דָּאָס אַיְם שְׁוִין צַוְּפִיל בְּכָרִי עַם
מַוחָל צַו זַיְן אַ יִיךְ. הָאָט עָר זַד אַוּעַקְגַּעַשְׂטָעָלָט, וּוּ שְׁטַעַנְדָּיָק אַיְם אַ
וּוּינְקָל. וּוּעַן דַּי לְעַצְטָע אַיְם אַרְוִיסָּט, הָאָט עָר אַוְיךְ דֻּרְזָעַן גַּוְשָׁטָעָן אַיְם דָּאָס
צַוְּיִיטָע מַיְידָל. אַנְ אַוְמָרָה הָאָט אַיְם גַּעַוְעַקְט זִיךְ אַוְמָצָוקָן. הַינְטָרָא אַיְם
אוֹזָ גַּעַשְׁטָאָגָעָן פְּרָעָדוֹשָׁע. זַיְעָרָעָ אַוְגָן הָאַבָּן זַד אַנְגַּעַשְׂלָאָגָן. מַעֲכָלָעַ
הָאָט גַּעַוְאָלָט לְוִיפָּן וּוּיְטָעָר, אַבָּעָר זַי הָאָט אַיְם פְּאַרְחָאָלָטָן מִיטָּ דַעַר
הַאָנָט:

— וּוּעַן אַיר וּוּיְסָט וּוּ בִּיּוֹ אַיךְ בֵּין אַוִּיפָּ אַיְיךְ!...

מַעֲכָלָעַ הָאָט אַרְוִיסְגַּעַשְׂטָמָלָט אַ צַּעַטְוּמְלָטָעָר:

— בִּיּוֹ אַוִּיפָּ מִירָ? פְּאַרְוּאָסָקָ...

זַי הָאָט שְׁוִין גַּעַהָאָט אַיר לְאַנְגַּזְוּנְגַּרְוִיטָע דְּרוּיְסְטָקִיּוֹט, הָאָט זַי
אַיְם קָודָם אַ צַּי גַּעַטְוֹן בְּיָם אַרְכָּבָן, וּוּ אַנְ אַלְטָן בְּאַקָּאנָטָן אַיְם אַ זַּגְגָּעָ-
טוֹן:

— נָו, מִיר מַוְן צַוְּרָשָׁט נִיּוֹן וּוּיְטָרָע. בַּיְ צַוְּ דַעַר רִיְיָ וּוּלְעַן מִיר
נָאָךְ גַּעַנוֹגָ צִיּוֹת הָאַבָּן צַו רַעֲדָן. מִיר גַּיְעָן דָּאָךְ אַיְם דַעַר זַעְלָבָעָר רִיְיָ צַוְּ
לְאָגָעָר.

די מַעֲנְשָׁן פָּוֹן דַּי אַנְדָּרָע הַאלְעָם הָאַבָּן זִיךְ נָאָךְ נִישְׁתַּמְפְּנַט פְּאַרְטִיּוֹק
נַעֲמָאָכָט. עַם אַיְם אַוִּיסְגַּעַפְּמוֹעָן צַו וּוּאָרָטָן. וּעַנְעָן זַיְן גַּעַשְׁטָאָגָעָן אַיְם מַעַ-
כָּלָעָן אַיְם גַּעַוְאָרָן אַוְמָהִימְלָעָד אַיְם אַיְגַּעַנָּע שְׁוֹיְוֹגָן. פְּרָעָדוֹשָׁע אַיְם
עַם נָאָךְ שְׁוּעָרָעָר גַּעַוְאָרָן:

— אַ מַּדְרָנָעָר מַעֲנְטָשָׁ אַיר זַעְנָטָן! אַיר וּוּאָלָט גַּעַקְעָנָט אַפְּשָׁוֹוִיָּגָן
אַיְיעָרָגָגָן לְעַבָּן, וּוּעַן מַעַן זַאָל אַיְיךְ לְאָזָן...

מַעֲכָלָעַ הָאָט לְאַקָּאנָטָן גַּעַשְׁמִוְיכָלָט:

— עַם וּוּאָלָט גַּאֲרָנִישָׁט גַּעַוְעָן אַזְוִי קְרוּמָ...

זַי הָאָט אַבָּעָר דְּרָעָמִיט גַּעַוְאָלָט זַעְנָן עַפְעָם אַנְדָּרָעָשָׁ. הָאָט זַי דַעַר-

פָּאָר אֹוִסְגָּעוּמִיטָן זַיְן עַנְטֶפֶעֶר, אַזְוֵי וּזְוַאַלְטַ נָאָרְנוּשִׁיטַ גַּעֲזָאנְטַ
אוֹן הָאָטַ זַיְךְ גַּעֲנוּמָעַן קָאָפְּרִיוֹנָעַ בְּעַסְן אוֹן חַנְדְּלָעַן:
— אָוֹן אַיְךְ בֵּין בֵּין אַוִּיפָּא אַיְיךְ! אַ מַעֲנְטָשַׁ אַרְבָּעַת שְׁוִין מִיטַּ מִיר
צַוְּזָאמָעַן פָּנָה וּוֹאַכְּן אָוֹן דֻּעָרְצִיְּלַטַּ מִיר נָאָרְנוּשִׁיטַ!
מַעֲכָלָעַ הָאָטַ זַיְ אַנְגָּעָקָטַ מִיטַּ שְׁטוּנוֹנָגָן:
— וּוֹאָסַ האָבַ אַיְךְ אַיְיךְ דַעַן צַוְּ דֻּעָרְצִיְּלַן?
פְּרַעְדְּזָשָׁא לְאַכְּטַ:

— אַיְרַ גַּעֲדָעָנְקָטַ דַעַם עַרְשָׁתָן טַאגַן דָאָ? אַיְרַ הָאָטַ מִיר אַ וּוֹאָרַף גַּעַדְ
טוֹן אַ וּוֹאָרטָן: הַיְסְטָעָרִישָׁע יַיְדָעָנָעַ! דָאָן הָאָטַ מַעַן אַיְיךְ צַעְשָׁלָאָן אָוֹן
אוֹוּשָׁגָעָנוּמָעַן צַוְּ אָן אַנְדָעַר טִישׁ. אַכְּבָר אַיְיךְ הָאָבַ דָאָךְ אַיְיךְ גַּעֲזָאנְטַ
אוֹזְ כְּהָאָבַ לִיבַ, אַיְיךְ גַּיְ אָוּסַ נַאֲךְ אַ יְדִישׁ וּוֹאָרטָן... אָוֹן אַיְרַ הָאָטַ מִיר
נָאָרְנוּשִׁיטַ גַּעֲלָאָוטַ וּוֹיסָן, אוֹזְ אַיְרַ שְׁרוּבָתַ דָאָן לְאָגָעָרַ! בָּאָרְטָמָאָן הָאָטַ
אוֹנְדוֹזְ נַעֲכָטָן דֻּעָרְצִיְּלַטַּ, אוֹזְ אַיְרַ הָאָטַ אִים שְׁוִין גַּעֲגָבָן עַטְלָעָכָבָעַ וְאַבְּן
צַוְּ בָּאָהָאָלָטָן... נָוַ, פְּרַעְגַּ אַיְיךְ: אַיְרַ אַרְבָּעַת שְׁוִין מִיטַּ צַוְּזָאמָעַן
אַ פָּאָר וּוֹאַכְּן, אַיְיךְ בָּעֵסַ מִיטַּ עַמְצָאָן אַרְוִיְּסָצְרוּדָן אַיְבָעָרָן טַאגַן אַ לְיִוְטִישׁ
וּוֹאָרטָן — הָאָטַ אַיְרַ זַיְךְ אֹוִסְגָּעוּמָטַ אַיְרַעַרְגָּנוּסָן גַּאֲרַ! מִינְיָנָטַ אַיְרַ, אוֹ
אַיְךְ פָּאָרְשָׁטִיְּ שְׁוִין נָאָרְנוּשִׁיטַ?

זַיְ אַיְזָן רְוִוִּיטַ גַּעֲוָאָרָן. אַיְרַעַרְגָּנוּסָן לְיִפְּן הָאָבָן גַּעֲצִיטָעָרָט. מַעַד
בָּעַלְעַ הָאָטַ פָּאָרְלִיְּרַן דַעַם פָּאָרְדָעַם פָּוֹן זַיְנָעַ גַּעֲדָעָנְקָעָן. עַר הָאָטַ עַפְעָס
אַ זַּאְגָּנְעָטָן, אַבְּיַ עַס זַאְלְ הַיְסָן אַזְוַעַרְ רַעַדְתָּן:
— אַיְרַ פָּאָרְשָׁטִיְּ, אַיְיךְ בֵּין אַיְן אַיְן צַוְּ יִיְתָן בְּאַרְאָקָן,
מַעַן זַעַט זַיְךְ דָאָרטָן אַזְוּפִילַ, אוֹשְׁפָעָטָרַ גַּלְוָסָט זַיְךְ שְׁוִין נַאֲרַ
נִישְׁתָּן...

זַיְ הָאָטַ אַ לְיִוְכָטָן צִיטָעָר גַּעֲטָוָן:

— אַיְן צַוְּוִוִּיטַן בָּאָרָאָקָן?

מַעֲכָלָעַ הָאָטַ אַרְוִיְּסָגָעָכָפָטַ פָּוֹן אַיְרַ טַאגַן עַפְעָס אַזְוּנָס, וּוֹאָס עַר
הָאָטַ פָּאָרְזָעָן. זַיְ הָאָטַ פָּוֹן זַיְנָעַ וּוֹעֲרָטָרַ אַרְוִיְּסָגָעָהָרָטַ אַנְעַטָּפָעָר, אַ
קָּלָאָרָן תִּירְאַזְזָן אַוְן דֻּעָרְשִׁפְרַטַּ וּוֹאָס אִים לְיִגְּתַן אַיְפָן הָאָרָץ: דַעַר צַוְּוִיִּיִּ
טָעַר בָּאָרָאָקָן! אַיְרַ דַעַרְתָּן נַעַמְנָה וְאַגְּנָה, וּוֹאָס מַעַן קָעַן אַונְטָעָר
דַעַם בָּאָהָאָלָטָן... עַמְצָאָט אִים בָּאָגְגָן גַּעֲטָוָן, פָּאָרְוּוָס עַר הָאָטַ בֵּי אַיְרַ

א רIOR געטז א זונד, וועלכערס וויטויך ער קען נאך אליז נישט אויף קלאה. א להכעיסדיך געפיל האט זיך אבער געריזט, געריסן זיך בי אים, ער זאל איר וויטער שייטן, מיט פראוואצ'ירנדיקער ניגנעריסיט, זאליז אויף די זונד און זען, ווי אווי דער גערשייז וועט ארויסטמען... נישט בליזו ניגער; עס איז אויך געווין זיין באחאלטען נקמה פארן איזיפווען אים פון לאטארנייע און אים אפער דערפערן צו ניען דורך נישט-געריויבער ער בענשאפט... דאס פינטעלע בייזויליקיות האט אים געשטוויסן זיך ריאץ מיט איר, אפלו רעדן וויטער מיט א רור איקן טאן:

— יא, אין צוויתן באראק! כהאב איז אפלו אינמאל דארט געד זען ביינאכט... צופעליך האב איך זיך דאן אויפגעכאנט. זיין בעטל איז קעננאיבער מיינעם — החאב איך נישט געהאט קיין עצה. איך האב נישט געוואט און דאך האט עם מיך געזיזין צו זען און הערדן... דאס גאנצע בלוט אין איר געקומען אין פנים ארין, ווי מעכעלע זאלט זיך איזט איזסגעפאטשט פון אלע זויטן. א מונט האט זיך מע-עלען איזסגעדרוכט, אzo דאס האט ער זיך איזט שרעקלע באליידקט, איזו אzo ער וועט עם שווין מער נישט קענען צורייקמאבן... געמיינט האט ער, אzo זיך וועט זיך אויף אים א זארכט טון, זידלען, שריעען — ווי איזינעם וואס האט זיך אריינגענגבעט צום צוויתן איז א חדר מיהד און אריינע נעקופט אין זוינע נאקלעט סודות. ווי איז אבער גיבער גענויגט געווין צום געלדענטן ווינען:

— א זו זיך ? האט איר, הייסט עס, מורה געהאט צו רעדן מיט א פריי, וועמצע א דערער, אפעריסענער סקעלעט אפלו טרייבט איזו פון זיך, ווי א געשפונגסט פון דער נאכט, הא? שעתט איך נישט איזסצוזאנן, אzo דאס האט אויף איז געווירקט... אידיאט!
מעכעלע האט געשווין. אים האט זיך איזסגעוויז, אzo ער האט בא-קומווען א שפוי איז פנים, וועלכן ער האט פאדרינט. זיך אבער האט זיך מאמענטאל דערשראָקן פאָר דעם איזונגעטן ווארט. מיטן ארויסטוארפֿן דעם „אַידיאט!“ פון זיך האט זיך איזסעלאָדוּן די גאנצע, איז בערד אַשְׁטָע באלויידקונג. איר פנים האט צורייך אַנְגַּנוּמוּן די געווין-

לעכע רואישע פארבן און זי האט זיך גענרייט עפעם אויסצובעסען...
פון דער ווייטנס האבן זיך גענומען שיטן די מענטשן פון זווייר
האלעט-זורייפע, מיט וועלכע זייל האבן זיך באדראפט צוזאמענשלייסן. זי
האט עם דערפֿאָר גענומען מאָקְן שְׁנַעֲלָה:

— נו יאָ, אִיר וויסט דאָך גָּאָרְנִישְׁתָּן... אַיז גּוֹט: מֵיר ווּלְּזַן זיך
אויפֿזּוֹסְן אַין לְאָגָּעָר. אַיך ווּלְּ אִיךְ אַלְּזַן דָּרְצְיוֹלְן. דָּרְמִיט ווּט אִיר
זְיֻוּן דָּרְ עַרְשְׁטָעָר, ווּאַס ווּט עַס הַעֲרָן פָּוּן מִיּוֹן מַוְּלַּי. אַבְּעָר — אִיךְ דָּרְ
זְאַלְּט אִיךְ עַפְּעָס זְאָגָּנִי! אִיעָר שְׁוֹוִינְגַּן ווּוּרְקֶט שְׁרַעְלָעָר דָּעַנְעָרוּוּרְנִי
דָּיָק. מֵיר ווּלְּזַן זיך אַוּקְּזָעָצְּן אַיז — מֵיר אַיז שְׁוֹין אַלְּזַן אַיְינְסַן! ווּלְּ
אַיך אִיךְ אַלְּזַן אַיבְּעָרְגָּעָבָן. מַעְלָעָד אַז אִיךְ ווּלְּ פְּרִיעָר בְּעַטְן בָּאָרְטָה
מַאְנְעָן, עַר זְאָלְּ מִיךְ לְאָזְן אַ בְּלִיסְטָן אַין אִיעָרָעָ מַאְנוּסְקָרִיפְּטָן; אָפְּשָׁר
וּוּט עַס מִיךְ אַ צִּי טְוּן, בְּאָגְּנוּסְטָעָרָן... אַיז בְּ'זַוְּעַל אִיךְ אָוּמְדִירָעָט
בְּאַקְעָנָעָן אַבְּיסְלָ טִיפְּעָר. דָּאַן ווּלְּ אִיךְ מִיט אַ לְּיִיכְטָהּ הָאָרֶץ זיך קָעָנָעָן
פָּאָר אִיךְ פָּאָרְטְּרוּעָן... אִיךְ ווּלְּ שְׁוֹין דָּעַרְקָעָנָעָן, אַוְּבָּ אִיר זְעָנָט
מַסּוֹנָל מִיךְ צַו פָּאָרְשְׁטִין... אַלְּזָא, צָוּ וַיְדַעְרֹזָעַן!

זַי אַיז שְׁנַעַל אַרְיִינְגְּנוּאָקְּסָטָן אַין דָּרְ מַיְוְלָעְךְ-רְיִי אַיז מַעְכָּלָע
הָאָט זַי פָּוּן דָּרְ מַעְנָרְדְּרִי כָּסְדָּר אַבְּסְעָרוּוּרְט. זַי הָאָט דָּעָם גָּאנְצָן ווּגְ
זַיְךְ גָּעוּוִיצְּלָט אַיז גַּעַשְׁפָּאָסְטָמִיט דִּי חַבְּרָטָעָם אַין רְיִי אַיז מִיטָּן נָאָרִי
שְׁעוּוֹזָעָטָן פָּאָלְּיִצְּיאָנָט, ווּאַס הָאָט זַי גַּעַפְּרָטָם. אַיְצָט הָאָט אַבְּעָר מַעְכָּלָע
גָּעוּוֹסָטָם, אַז דָּאַס ווּלְּ זַי דָּרְמִיט פָּאָרְדָּעָקָן אַ שְׂטִיקָפָּוּן אִיר לְעָבָן, ווּלְּ
כָּעַם זַי ווּלְּ מַעְרָ נִישְׁטָה דָּעַרְקָעָנָעָן אַיז נִישְׁטָה דָּעַרְהָעָרָן עַס נְאָעָנָט פָּוּן
זַיְךְ...

קָאָפִיטָּל צְעָן

I

אַיז ווּאָרְשָׁע אַיז הַעֲנָךְ גָּעוּוֹן אַ פְּרִיּוּלָעָכָר, לְעַבְּעַדְקָעָר חַבְּרָה
מַאְן. זְיֻוּן סְפָּעָצְּיִפְּשָׁעָר הַוּמָאָר אַיז לְוּסְטִיקִיּוֹת הָאָבָן אַיְם בָּאַלְּיָבָט גַּעַ-
מַאְכָּט בַּיִּי דָּרְ עַיְגָּנָט פָּוּן דִּי ווּאָרְשָׁעָוּר בּוּנְדִּישָׁעׁ קָרְיוּזָעָךְ. עַס אַיז

ニישט געווען קיון איז אונגעט ביז זיין; אַ קָּוְלְטוּרְעָלָעַ אַדְעָרַ חַבְּרִישַׁ-פָּאָרַזְוּ וַיְוֵילְעִירְשָׁע אַוְנְטָעָרְנָעָמָנוֹגָג, וּוּ אַוְיךְ הַעֲנָעָךְ זָאָל נִישְׁטָ אַרְיוֹנְבָּרְעָנָגָעָן זַיְין חַלְקַ לְעָבָן אַיְן שְׁפִילְ אַרְיוֹן. אַמְתָּה, עַם זַעַנְעָן גַּעַוּעַן טָעָג, לְאַנְגָּעַ טָעָג, וּוּאָסְ וַעַנְעָן בַּאֲשֶׁלָּאָגָן גַּעַוְאָרָן מִיטְ גַּרְיוּעָרְ נַוְוָתָ. אַיְזַ עַר דָּאָן גַּעַוּעַן אַוְיךְ מַעְטִיקַ אַוְן פַּאֲרַצְאָגָטְ גַּלְיָיךְ מִיטְ אַלְעָמָעָן. עַסְ האָבָן אַכְבָּעָר אַוְיךְ נִישְׁטָ גַּעַפְעָלָטְ קַיְיָן זַאְרְגָּלְאָזָעְ מַאְמָעָנָטְ פָּוּן לִיבָּעַ, פְּרִיְילְעַכְבָּקִיָּטְ אַוְן פַּאֲרַגְעָסָנְ-קִיְיָטָ. דָּאָן הַאָט מַעַן שְׂוִין גַּעַוּסָטְ אַיְן יָעַנְעַ קִרְיָיָן, אַזְ בָּאָלָרְ וּוּטְ דָּאָן זַיְין אַוְיךְ עַר, הַעֲנָעָךְ...

אוֹיךְ אַיְן דָּעַם אַרְעָמָעַן הַיְנְטָעָרְ-לִיבְ אַפְּוּן יְידִישָׁן וּוּאָרְעָשָׁן זַעַנְעָן אַוְיסְגָּעָוָאָקָסָן קִינְדָּעָר מִיטְ מַוְסְקָלְוִיטְ-פּוּלְעַ עַקְרְבָּעָרָם אַוְן מִיטְ אַשְׁמִיכָלְ, וּוּאָסְ האָט בַּעֲרְלִירְטְ צְוּוִישָׁן רְוִוְתָעְ לִיְפָן אַזְ גַּעַזְנָטָעְ צִיָּן. האָבָן זַיְיָ גַּעַפְעָדָעָרָט אַזְ גַּעַזְוָכָט זַיְיָרְ חַלְקַ לְעָבָן צַוְ בַּאֲקָסְמָעָן. האָט מַעַן אַוְיסְ גַּעַשְׁטָרָעָקָט גַּעַזְנָטָעְ, אַוְיסְגָּעָהָאָרְעָוָעָטְ הַעֲנָט אַזְ גַּעַשְׁעָפָטְ פָּוּן יְוָנָגָן, וּוּפְלָלְ עַסְ האָט גַּעַלְאָזָט זַיְדְ נַעַמָּעָן. אַמְתָּה, אַיְזַ אַטְוֵילְ פַּאֲרַנְאָקָסָן אַיְזַ מַעַן גַּעַוְעָסָן אַזְ בָּאָטְרָאָכָטְ פַּאֲרַשְׁיְרָעָנָעְ, הַאָרְבָּעָעְ פְּרִאָרְבָּלְעָמָעָן פָּוּן אַרְבָּעָטְ, אַרְבָּעָטְמַלְאָזְוִיקָט אַזְ מַשְׁפָּחָה-זָאָרָן. דָּאָן זַעַנְעָן דִּי פְּנִימָעָרְ גַּרְיוּרְ גַּעַ-וּוּאָרָן, אַנְגָּעָשְׁטָרָעָנָגָטָר. בָּאָלָרְ אַכְבָּעָרְ הַאָט דִּי זַיְן אַזְ זַיְנָגְ גַּעַטָּן אַיְן פְּנִים אַרְיוֹן; הַאָט אַוְיפְּגָעָלְוִיכָטְ אַזְ אַוְינְגְּ-גָלְעָטְ אַזְ עַסְ אַיְזַ לִיבְ גַּעַוְאָרָן יָעַנְעָרְ חַוְשְׁ-קִרְיָיָן, אַיְזַ וּוּעָלְכָן מַעַן האָט זַיְדְ בַּאֲנָגָנָןָט.

איְזַ עַר גַּעַגְגָנָעָן אַוְמָעָטָם, הַעֲנָעָךְ; מַעַן האָט אִיםְ נַעַשְׁ יְקָטָ אַחֲיוֹן. דָּאָהָט עַר רְעַפְעָרְטָם, דָּאָרְטָן מִיטְגָּזְגָנָגָעָן אַזְ אַוְיףְ אַזְ אַנְדָּעָר אַרְטָ אַיְזַ עַר גַּעַוְעָן אַשְׁטִילְעָרְ חַבְּרַ גַּלְיָיךְ וּוּאָלָעְ. האָט מַעַן אִיםְ גַּעַ-קָּעָנָטְ אַיְזַ אַלְעָיְגָנְטִיקָיָזָן אַזְ לְבָנְגָהָטָ.

עַר אַיְזַ עַלְטָעָרְ גַּעַוְעָן פָּאָרְ פְּרִעְדוּשָׁעָן מִיטְ אַסְדִּיקָרָן. זַיְ אַיְזַ נַאָרְ גַּעַוְעָן בְּמַעַטְ אַקִינְדָ אַזְ� עַר — אַבְחוֹרְ מִיטְ אַסְטָאָזָה אַזְ� שְׁטָעָלָנָגָג. עַר אַיְזַ אַכְבָּעָרְ נַאָרְ אַלְיָזְ גַּעַוְעָן דָּעָרְ מַעְרְדָעְנָעְנָדְיָקָעְרְ וּוּיְ אַרְיוֹסְטְרִיְדָעְרְ אַזְ� דָעָרְצָוְ — שְׁעַמְעוֹדוֹדָקְ אַזְ זְרוֹיְקָנְגָהָאָלָטָן. צַוְ אַמִּידָלְ האָט עַר גַּעַ-הַאָט אַזְ צְוָנָגָנָגְ, מִיטְ אַלְאָגָןְ פַּאֲרָטְרָאָכָטְ זַיְדְ פְּרִיעָרְ אַוְיףְ יְעַדְןְ קָעָרְ אַזְ וּוּאָרָטְ, וּוּאָסְ עַר דָאָרָפְ מַאָכָןְ; מִיטְ אַסְ אַוְיסְרָעְכָעָנָגָגָעָן אַזְ אַיְבָעָרְ לִיְוָגָנָנִישָׁ. נַעַמָּעָן אַזְ תְּהִוָּהְ האָבָן מִיטְ אַפְּרִיְיָ, האָט פָּאָרְ אִוםְ דָּאָן גַּעַ-

הויסן: זיין גאנץ ל'בען נעמגן און טילן עם אויפֿ צוועיינן, פֿאַר זיך און פֿאַר זיין שותפְטָע און אויך זיך זאל אים אַריינגעגעמַען אַין מיטן פֿון אַיר האָרְזִין; וואָס קען ער דאָרט געפֿינגען? הענֶיך אַיז דערמִיט פֿאַרְזִיכְטִיך געוווען... .

דעַרְפַּאַר אַיז ער, צוֹזָאמָעַן מִיט זיין אַוְיסְגַּעַםְשְׁטַקְיִים אַון חַבְּרִישֵׁד קִיּוֹט מִיט אַלְעַמְעַן, אויך געוווען אַזְוִי אַפְגַּעַזְעַנְדָּרְטָן, אַפְגַּעַרְעַנְעַצְטָן. ווּעַן די מִידְלָעַד זענען געוווען צָוִישׁן גאנצְן קְרִיוֹן — אַיז ער מִיט אלָעַ געוווען נַאֲטִירְלָעַה, פֿרְיַוְלָעַד אַון צָוְנַעַלְאָזְוָן. ווּעַן ער האָט זיך מִיט אַיז נַעַר געפֿונָעַן זַוְיִיטִיך אַפְגַּעַזְעַנְדָּרְטָן, אַיז נִישְׁתְּ מַעַר מַעַלְגָּלָעַד גַּעַד ווּעַן אַים צָוּ דַרְקַעַנְעָזָן, אַזְוִי שְׁמִיטָה, קָאָרג אַיז וואָרט אַיז נַאֲרָ מַעַר אַיז דער חַבְּרִישֵׁד אַינְטִימִיטָטָם, וואָס מעַן קען אַרְיוֹנְלִיְיגָן אַיז ווערטער... .

מַהְאָט שְׁוִין גַּעַוּסָט, אַז טְרָאַז זײַן אַיְינְלָעַבָּן זיך מִיט די גַּרְופָּן אַיז סְפַּעַצְיַעַלָּעַ מַאֲמַעַנְטָן, אַיז ער אַ מעַנְטָשָׁ פֿון הַאַלְטָן זַיְנָעַ מַחְשְׁבָּות פֿאַר זיך. ער האָט אַוְיסְגַּעַםְשְׁטַקְיִים אַיז צָוְוִוָּתָן צָוְוִוָּתָן אַיז זיך אַיז קִיְּינָן.

מַאֲלָל נִשְׁתְּ גַּעַלְאָזָט, אַיְינְעַר זאל קוּמוּן מִיטָן צָוְוִוָּתָן אַיז בָּאַרְיוֹנָגָן. עַס האָט גַּעַטְרָאָפָּן אַמְּאָל, אַז העַנְכָּן אַיז אַוְיסְגַּעַםְשְׁטַקְיִים צָוִירַן אַשְׁטִיקָל ווּעַנְסָמְט אַמְּידָל — אַיז מַעַן גַּעַנְגַּנְגָּעָן, גַּעַשְׁעוּסָט אַיז גַּעַלְאָכָט פֿון דַעַר ווּעַלְט — אַיז הענֶיך האָט גַּעַנוֹג גַּעַהָאָט פֿון וואָס אַפְצָזָר לְאָכָּן! אַיז ער דָאָן גַּעַוּעַן פֿרִי אַיז נַאֲעָטָן, וואָס ווּיְטִימָעָר קען שְׁוִין נִשְׁתְּ צָוָן. נַאֲרָ ווּעַן דָאָס מִידָל הַאָט אַוְיסְפַּאַרְזִיכְטִיךְדִּירוּסָט אַ נַוְוָג גַּעַטְוָן דֻּעַם שְׁפָאָס אַיז זַוְיִיט אַרְיוֹן — אַיז ער אַוְיסְפַּאַמְּאָל טַוִּיטְעַרְנָסָט וְעַד ווּאָרָן, פֿאַרְלְוִוָּן דַעַם גַּאנְצְן הַוּמָאָר אַיז זַיְהַאֲבָן שְׁוִין גַּעַנְדִּיקָט זַיְעַר שְׁפַּאַצְיָר ווּיְזַוְּיִי בָּאַזְוֹנְדָעָרָע אַיז פֿרְעַמְדָע... .

די אַחֲרִיוֹת, די שְׁטַאָרָקָע פֿאַרְאָנְטוֹאַרְטָוֹנָג פֿאַר זיך האָט אוֹיפֿ אַים גַּעַלְיִינְגָּט אַ שְׁוּעָרָעָ לְאָסָט אַיז זײַן אַיְינְגַּעַנְדָּרְטָן אַיז גַּעַוְאָרָן דַעַר שְׁטַרְעַנְגַּסְטָעָר שְׁוּמָר צְוִוְשָׁן אַים אַיז דַי מִידְלָעַד פֿון זײַן אַומְקָרְיוֹן. עַס האָט אַפְיוֹלוֹ נִשְׁתְּ גַּעַהָאָפָּן דָאָס אַוְיסְרִירְדָּן אַים פֿון זַיְנָעַ שְׁטוּבִיְקָע, די מַוְתָּעָר אַפְיוֹלוֹ, ווּלְכָבָע ער האָט אַזְוִי לִיב גַּעַהָאָט — ער זאל ווּרָן אַכְיָסָל ווּיְוִיכָע, צָוְנַעַלְאַזְוְנָעָר... זַוְיִיל, ווּפְלָ אַיז דַעַר שְׁיוּוֹר אַ מעַנְטָשָׁ אַיז דַי יָאָרָן זאל אַזְוִי זַיְיָן? אַזָּא אַיז ער גַּעַבְלִיבָּן אַיז פֿאַרְטָמָק.

... ז , פְּרֹעַדְשָׁע, אֵין גַּעֲוָעָן אַקִינְדְּפָן דָּעַר נָוָט, וְאַסְטָהָט
גַּעַדְאָרְפָט נִיּוֹן — לְיוֹטָאַלְעַ נִישְׁטַ-גַּעַשְׁדְּרִיבְעָנָעַ גַּעַזְעָצָן פָּוָן אַיר גַּסְסָ אָוָן
חַיִּים — פָּאַרְקִוְּפָּן הַיְּסָע בַּיְּגָל אַוְוָף דִּי גַּאֲסָן אֵין דִּי פָּאַרְטָאָגָן. הָאָט
אַבְּעָרָא אַצְּפָאַל וְאַזְּוּקְנוּגְּרוּסָן אֵין דָעַר יַּוְדִישְׁעָר שָׂוָּל אַרְיוֹן. אַיר אַוְסָט
נַּאֲמְקִיּוֹת, דָּאָס קַוְמָעָן אֵין דָעַר שָׂוָּל אַרְיוֹן דָּוְרָק אַנְשְׁטָרְעָנְגְּנוּגָעַן, הָאָט
זַּי צַּוְגְּעַבְוָנְדָן צַּו דָעַר לְעָרָע אָוָן צַּו דִּי אַלְעַ וְאַסְטָהָטָהָבָן אַמִּיט אַיר גַּעַד
לְעָרְנָמָן. וְאֵין צַּוְנְעַזְאָטָן גַּעַוְאָרָן צַּו דָעַר יַּוְדִישְׁעָר שְׁפָרָאָד; לִיב בַּאֲקְוּמָעַן
אַלְעַ, וְאַסְטָהָטָהָבָן אַוְוָף דָעַר שְׁפָרָאָד גַּעַשְׁרִיבָן אָוָן אַסְטָהָטָהָבָן
גַּעַזְעָטָט. זַי הָאָט לִיב בַּאֲקְוּמָעַן דִּי, וְאַסְטָהָטָהָבָן לִיב יַּוְדִישְׁ, אָוָן זַי אֵין
אַיְבָּרְעָנְגְּנוּגָעַן גַּעַוְאָרָן יַּעֲנָעָר אַרְגָּאַזְיָאַצְיָע, וְאַסְטָהָטָהָבָן דִּי זַיְאָרָגְ פָּאָר דָעַר
יַּוְדִישְׁעָר שְׁפָרָאָד אַוְוָף זַיְגַּעַנוּמָעַן, גַּעַנוּנִי זַיְיָ וְאַלְטָן עַס גַּעַזְאָרָגְטָ פָּאָר
אַיְדָה אָוָן גַּעַוְוָעָן אַיְדָה אַיְבָּרְעָנְגְּעָבָן.

דָּאָס לְעָרְנָעָן אֵין אַיר נִישְׁטָאַנְגְּקוּמָעַן שְׁוּוּעָר. דִּי יַּוְדִישְׁעָר שְׁפָרָאָד,
וְעוּלְכָעַ זַי הָאָט אַלְסָט קִינְדָּבָאַקְעָנָט דָוְרָק זְוִילְעָרְיוּעָן אָוָן חַוְנְגְּעָרְיוּקָע טָעַ
נָעָר, הָאָט זַיְדָה דָעַר לְוַטְעָרְאָטוֹר פָּאָר אַיר בַּאֲוּוֹזָן אָן אַנְדָּרָעָ, אַ
שְׁוַיְנָעָ אָוָן אַמְּלָדְ-פָּאָרְבָּעְנְקָטָע, מִיט אַסְטָהָטָהָבָן אָוָן צַוְאָגָן פָּאָר דִּי
קַוְמָעְנְדִיקָע טָעָג... עַס הָאָט אַיר אַוְיסְגָּעָזָעָן וְזַי אַקְעָלְרָ-קִינְדָּבָאַקְעָנָט וְעוּמָעָן
מַעַן הָאָט פְּלוֹצִים אַוְיסְגָּעְפָּזָט אֵין שְׁוַיְנָעָ בְּגָדִים אָוָן אַלְעַ מָזָן זַיְדָה
מִיט פְּרִיעָן.

דָּאָס חָרָעָן דִּי עַרְשָׁטָע שְׁוַיְנָעָ לְיִדְעָר אֵין יַּוְדִישְׁ הָאָט אַיר גַּעַטְרָאָפָן
אֵין פִּינְטָל. דִּי אַיְבָּרְאָשָׁוָגָג, וְאַסְטָהָטָהָבָן זַי הָאָט אַנְגְּעָטְרָאָפָן אֵין דָעַר שָׂוָּלָעָ
אָן אַנְדָּרָעָ יַּוְדִישְׁ, הָאָט זַי אַזְוִי רַיְיךָ גַּעַמְאָכָט אָוָן פָּאַרְכָּאָפָט, פָּוּנְקָט
וְזַי עַס וְאַלְטָה וְעוֹרְגָּעְמָעָן אֵין זְוִיְיר חַוְשְׁדִידְרָה אַוְוָף דָעַר נִישְׁטָאַפָּט
אָוָן זַי אַרְוָמְגָעְצִירָט מִיט זַיְדָה אָוָן לְעַבְדְּוִיקָע בְּלָוְמָעָן. זַי אַזְוִי זְשָׁעָ קָעָן
מַעַן אַזְוָלָכָן נִישְׁטָאַלְעָן לִיב הָאָבָּן?

יַּוְדִישְׁ אֵין גַּעֲוָעָן אַיר הַיִּם אָוָן אַיר גַּעַבְוָרְטָ-הַיִּיבָּל. שְׁוַיְן קַלְיְוָנְעָרָ
הָיִוְתָהָט זַי גַּעַהָאָט אַגְּלָי צַּו שְׁעָנְרָמָט. אַוְוָף זְוִיְיר הַוּוֹפָה הָאָט מַעַן גַּעַ-
שָׁאַלְטָן, גַּעַרְעָדָט נִיבְּוָלְ-פָּה אָוָן גַּעַהָנְגָרָט אַוְוָף יַּוְדִישְׁ. אַיר הָאָט עַס
בְּאַנְגָּגָעָן גַּעַטָּוֹן, זַי הָאָט גַּעַזְוָכָט, גַּעַהָלְמָט וְעַגָּן דָעַר טִירָ, וְאַסְטָהָטָהָבָן זַיְלָ-
עַפְעָנָעָן אַיר הַיְּמִישְׁעָר שְׁפָרָאָד צַּו שְׁוַיְנָעָ רִיאָר, שְׁוַיְנָעָ חַלְמוֹתָה אָוָן הַעֲרָ-

לעכע קלאנגגען. אין דער של האט מען איר געגעבן ביכער; די שרייבער האבן מיט זיינער יושר-זוכנדייק און שיינקייטס-באזונגגען מאטיוון איר ארעם שפראָך-געצעט ריבכער געמאכט און העלער.

געליינט האט זי — נישט דערפֿאָר וויל מען דאָרָךְ זיךְ מַאַטָּעָרָן, פֿאָרְלִין צִוְּמָת, בְּכָדֵי צֹו ווועָרָן אַיְנָטָלְגֶּעָנְטָר. זי האט עם געטָן מיט אַ פֿאָרְגָּעָנִין, דערשְׂפֿרְנְּדִיךְ די גְּרוֹסְמָעָן גּוֹטְסְּקִיָּט ווּאַסְמָעָן טּוֹעָן אַיר, מיטן אַרְאָפְּקוּמָעָן אַין אַיר אַבְּוֹינִישָׁעָר סְבִּיבָה מיט זיינָר גַּאנְצָן שְׁלָל גַּעַנְעָן אַוְן בִּילְדָּעָרְדִּיךְיִיט. האט זי יַעֲדָן אַיְינָעָם גַּעַדְעָנָקָט, נַאֲרָן ווּ פּוֹן אַ נַּאֲמָעָן ווּלְכָן מעָן מַוְּזָּחָרָן, בְּכָדֵי צֹו גַּעַדְעָנָקָעָן, נַאֲרָן ווּ פּוֹן אַ גּוֹטָן אַוְן חַיְמִישָׁן, ווּאַס קְּרִיצָּט זִיךְ אַיְינָן אַין זְכָרְוָן פּוֹן זִיךְ אַלְיִין... האט זי אַ סְּךְ לְעָרָרָר אַירָעָ אַבְּעָרָאָצָט מיט אַיר קַעַנְעָן אַוְן אַיְנָטָרָעָט צֹו דָּעָרָ יַדְיִשְׁעָרָ לְיַטְעָרָאָטוֹר אַוְן יַדְיִשְׁׁ וּאַרְטָט. מעָן האט זי אַפְּלוֹן, נַאֲכָן עַנְּבָּרְדִּיךְ אַ יַּדְיִשְׁעָרָ פָּאָלְקָסְ-שָׁוֹן, גַּעַנְמָעָן אַיְינָן אַ ווּוַיְטָרָ שְׁתָאָט לְעַדְעָן אַיְינָן אַ יַּדְיִשְׁעָרָ גַּוְמָאָזְיָעָ. מעָן האט זי גַּעַבְלִידָט, גַּעַלְיִינָט מיט אַיר אַוְן גַּעַרְופָּן זי אוֹיָה עַרְנְסָטָעָ צַוְּאָמָעָנוֹנְפָּטָן. האט זי דָּסָם אַלְיִין אַיְינָעָן זָאָפְטָן אַיְינָ זִיךְ, אַוְן דָּעָרָ גַּעַרְיִצְטָעָרָ שְׁטִימָנָגָ פּוֹן אַ שְׁטוֹדְרָנְדִּיךְ, נַאֲרָן מיט אַ הנָּהָה, מִמְּשָׁ גּוֹטָן פֿאָרְגָּעָנִין, פּוֹן דָּעָם ווּאַס זי האט גַּעַלְיִינָט אַוְן גַּעַהְעָרטָם.

II

וועָן הענָךְ האט זי בְּאַגְּעָנָטָם, אַיְזָן נַאֲרָן גַּעַוּעָן אַ יְוָנָגָ, שְׁפְּרִינְגָּעָן דִּיךְ צִינְעָלָעָ. זי האט צֹו אַלְעָמָעָן גַּעַהְעָט אַ דְּרִיסְטָן, אַפְּעָנָם צְוָנָאָנָן. אַבְּיִסְלָן אַיְזָן אַיר פֿאָרְאָוִיסְטָן גַּעַנְגָּעָנָקָעָן אַיר אַיְנָגְבּוֹרָעָן טּוֹבָע, ווּאַס בַּיְיָ אַנְדְּרָעָ ווּאַלְטָטָט עַמְּגַחְיָהָן: חַוְצָפָה... בַּיְיָ אַ יְוָנָגָ, שִׁוְין מִידְעָלָעָ האט עַס אַבְּעָרָ גַּעַהְיָוָן: לִיְבְּלָעָכָעָ הַיְוִינְשִׁקְיָיט, נַאֲעָנָטָעָ חַבְרָשָׁאָפָט. מִיט אַלְעָזָעָ מעָן פּוֹן דָּעָרָ אַרְגָּנָזְאָצְיָעָ אַיְזָן זי גַּעַוּעָן אַיְינָן, גַּעַזְבָּטָ צֹו רַעֲנִירָן אַיבְּעָרָ אַלְעָמָעָן, אַרְיִינְמִישָׁן זִיךְ צֹו יְעָדָן. אַיְזָן אַיר בּוֹנְדִּישָׁן יַוְגְּנָטְקָרִיָּוָן האט זִיךְ אַ סְּךְ גַּעַזְעָן, גַּעַהְעָרטָם אַוְן דָּסָם בְּאַהֲלָטָן אַיְזָן זִיךְ. די נַוִּית אַיְזָן שְׁטוֹבָה האט זִיךְ פְּרִיעָרָ רַיְיָ גַּעַמְאָכָט אַוְן זְלָבְּסְטִישְׁטָעָנְדִּיךְ. אַיְזָן אַלְגָּעָמִין האט אַבְּעָרָ די יַוְגְּנָטְלָעְקִיָּט גַּעַהְעָט אַיבְּעָרָ אַיר די אַוְבְּרָמָאָכָט. זִיךְ אַיְזָן

ארומגעלאָפּו, געפֿלאָטערט פְּרַיְוָלֶעֶךְ אָוֹן אָוּמְבָּאָרָעָכְנָט צוּוִישָׁן דער חַבָּרָה
וַיְנַלְּעֵךְ אָוֹן דֻּרְבָּיו אָזּוֹ אָפּוֹ אָוֹן פָּאָרְשָׁטָעָנְדָלֶעֶךְ זִיךְ גַּעֲווֹוָן מִיט אִירָעָ
דְּרוּיְסְטָע שְׁפִילְעָרְיוּעָן, אָזּוֹ מַעַן הָאָט אַיִן דָּעַם מַעַר נִישְׁתָּגָעָזָן וּוּי קִינְ
דִּישְׁעָ אָוּמְשָׁלָה.

זַי הָאָט אָבָּעָד גַּעֲהָאָט אַשְׁטָאָרְקָע, רַיְוָפּ אַמְבִּיצְיָע, אַרְוִיסְגַּעַזְעָן צַו
וּוָרָן; פָּאָרְבּוֹנְדָן אָוֹן אָוִיסְגַּעַחַבָּרְטַן צַו זַיְן מִיט אַנְגַּעַזְעָנָעָן מַעֲנְטָשָׁן. זַי
הָאָט גַּעֲקָעָנָט אַרְוִיסְרָוּפּוֹן אָזּוֹ זִיךְ נַאֲךְ מַעַר קִינְדִּישְׁקָיוֹת וּוּפְּפָלְ זַי הָאָט
פָּאָקְטִּישָׁ פָּאָרְמָאָגָט; דָּאָן וּוּעָן זַי הָאָט גַּעֲשְׁפִּירָט, אָזּוֹ דָּאָס וּוּעָט זַי אַרְוִיסְ
רוּקָן, מַאֲכָן וּוּנְדָן אַלְעָלְ בְּלִיקָן צַו אַיִן. זַי הָאָט אָבָּעָד פָּאָרְשָׁטָאָגָעָן דָּאָס
נִישְׁתָּגָעָזָן אַיְבָּעָצְטוּרְיוּבָן. זַי הָאָט גַּעֲזִימָט דִּי סִימְלָאָצְיָע, זַי זָאָל. זִיךְ גַּעֲשָׁת
אַרְוִיסְעָן. אַיִן יַעֲנָע מִינְנוֹתָן אַיִן זַי גַּעֲוָוָן אָזּוֹ עַכְתְּ קִינְהָ, פּוֹלְ מִיט אַלְעָלְ
קִינְדִּישָׁ שְׁטִיפְעָרְיוּעָן, לְאַכְעָרְיוּעָן אָזּוֹ קָאָפְּרִיעָזְעָלָעָךְ. אָזּוֹ דָּאָס נַאֲךְ —
בַּיִּי וּכְבָּצָן יַאֲרָ, וּוּעָן זַי אַיִן שְׂוִין גַּעֲשָׁטָאָגָעָן אַוְוָה דָּעַר נַרְעָנָעָץ צוּוִישָׁן
יוֹגְנְטָלְעָכְקָיוֹת אָזּוֹ — פְּרוּוֹ. זַי הָאָט אָבָּעָד בָּאָזְוּזָן צַו בָּאָקְעָנָעָן אָזּוֹ פָּאָרְ
שְׁטִינוֹן אַטְיָלְ פָּוֹן דִּי וּוּעָן, וּוּאָס לִינְגָן אַוְוָה בְּ יַי דְּ עַ זַּוְיטָן גְּרָעָ-
נְעָזָן. אַיְר פָּאָרְרִיסָן גַּעֲלָה הָאָט זַי גַּעֲקָעָנָט אָזּוֹ קָלְגַּעַרְיוּשְׁ-בָּרוּגְזָלָעָךְ אַנְכִּי
כּוּמְרָעָן — וּוּעָן אַחֲנְדָלְדִּיךְ כּוּסְטָלָעָךְ קָעָן הַעַלְפָּן...

אַיְר הָאָט מַעַן אַנְגַּעַחוּבָן אַלְאַיְלָן מַוחְלָ זַיְן פּוֹן פְּרִיעָר אָוָס. זַי הָאָט
גַּעֲקָעָנָט אַיִּינָעָם אַנְשָׁטָבָן אַוְיָפָן הַיְנָעָרְ-אָוִיגְ פָּוֹן זַיְן נַשְּׁמָה אָזּוֹ עָר זָאָל
נִישְׁתָּגָעָזָן בַּיִּזְן זַיְן, אַפְּיָלוֹ וּוּעָן עָר זָאָל עַס גַּעֲוָוָן וּוּלְעָן זַיְן. אַיְר רָעָהָן
הָאָט זִיךְ גַּעֲדָרִיָּת צוּוִישָׁן שְׁטָעָכְיָע, בַּיְסִיקָּע אַנְגְּרִירְ-זְעוּרְטָעָר אָזּוֹ אַ
תִּיכְפְּדִיקָן אַיְבָּעָרָגָאנָג צָוָם פִּיעָשְׁתָּשָׁעָן זִיךְ, אַנְלָעָנָעָן דָּעַם קָאָפְּ אַוְוָה יַעַד
נָעָם אַקְסָלָעָן אָזּוֹ פָּאָרְשִׁיטָן אִים מִיט אִירָעָה הַיִּסְעָ, טָולְיִידְקָע רַיְד אָזּוֹ
הָאָר, וּוּאָס הַאֲבָן אַוְיָסְגָּנָלָעָט אָזּוֹ פָּאָרְוִוִּישָׁט אַלְעָלְ שְׁפָוָרָן אַרְוָם אַיְר וּוּיָיָ-
טָזָן. אָזּוֹ נִשְׁתָּגָעָזָן זַי וּאֲרָ גַּעֲנוּמָעָן יַעֲנָעָם בַּיִּי דִּי הַעַנְתָּ — סְ/הָאָט גַּעַד
מַעַנְתָּ זַיְן וּוּעָר עַס וּוּלְ — אָזּוֹ מִיט אִים גַּעֲנוּמָעָן הַאֲפָקָעָן אַיִן מִיטָן
שְׁטוּב. עַס הָאָט אַוְיָסְגָּעָזָן אָזּוֹ, פּוֹנְקָט וּוּי אִירָעָ יַאֲרָן, מַזְוָן אַוְיד אִירָעָ
רַיְד זַיְן צוּוִישָׁן צָוָויִי גַּרְעָנָעָן, נִשְׁתָּמָבָן נַאָרְמָאָלָן, רַוְאִיקָן כָּאָרָאָ-
טָעָרְ-פּוֹנְקָט. זַי אַיִן גַּעֲוָאָרָן דִּי אַלְיָזָן זִיךְ גַּעֲרוּוֹנָטָעָ פְּרִינְצָעָסָן, וּוּאָס
קָעָן אָזּוֹ מַעַג אַלְעָזָן אַיִן אַיְר סְבִיבָה. דָּאָס אַיִן נִשְׁתָּגָעָזָן צָוָיָב

איך באהארצטקייט און אומדרירעקטער באוונדרונג פאר איך, נאר צור
ליין ארוייסרוףן איך פריווילעניע דורך משונחדיקע פירעכצער, אין וועל-
כע זי האט עם געזוכט.

זי האט אבער אויך געקנט זיין אנדרש.

דאס איז געשען ווען זי איז געקומען צוישן ערנטע מענטשן, וואס
זענען נעווען בצייר פארטן אין עפם. מיט איך איבערגעשאפרטן חוש
האט זי באילד פארשטאנען, וו עס איז נישט נויטק מער דאס וויאוועיד
קע, שפיילעווודיקע קינד. דארט וו מען שטעלט ארויס קינדער פון יונער
זיות טיר, זי זאלן נישט שטערן די ריד פון די גרויסע, האט פרעד-
דוושא פון דער ערשטער מינוט אן אונגעומען דעם קלילו און די שטי-
מונג פון ערנטט. זי האט אומעטום נעוואלט זיין און דערפער האט איך
פנימ באילד ארויפגעציזוין אויך זיך יונעם איבערגעטיריבן-עלטערן ערנטט,
וואס דראפ זי בארכטינן פאץ געפינען זיך אין דער סבבה. זי איז גע-
זעטען און איינגעעהרט זיך ווען וואס מען שממעט, זיך צונגעריט —
ווען ארויינצוווארפֿן אַ ווארט, וועלכען זאל צונגערפסט זיין אהער און
מען זאל זיך אויך דא צזהערן צו אויה. זי האט זיך נישט געוואלט ציך
פֿיל מאטערן — האט זי פֿאַר זיך אַפְּגַעַלְיִבְּן אַ בְּגַאַזְוֹשׁ פֿון וּרְעַטְרֶר אַן
געדאנקען, וואס זי זאלן נישט צו שוער זיין צום טראנגן; אבער זי זאלן
זיין זיבערע, קענען טרעפען איז ציל איז זי מאבן פֿאַר אַ גְּלִיכְעַד צוישן
יענע. דאס איברייך קען זי דערגענץן מיט פֿאַרטְרַאַכְטְּן שׂוֹיְגִּין אַן
שטיילן אויסעהרן. און ווען אַפְּילְוָן אַירְס אַ זָּגֵן האט נישט ארויינגעפסט
האט מען עס אויך אַוְיפְּגַעַנוּמוּן, דערפֿרָאַר ווּוְיל אַיר פֿנִים, צוישן אַזְוִיר
פֿיל הארט-געקנייטשטע און מענערויש פֿנִים, האט אַים שׂוֹין פֿאַרְזִיסְטַּט
און געמאכט פֿאַרְדִּיְעַן אַינְעַם אַלְגְּמַעַנְיָם שְׁמוּעַם.

דאס האט זי אבער נישט געוואלט וויסן. זי האט
שוין דאן געהאט אלע איינגעשאפטן צו ווערן אַן אַרטִיסְטִין, אַ גּוֹטָע שְׁפִיר
לערין פֿון כָּרָאַקְטָעָרְדָּלִין. אַבער אויך דאס האט זי זיך דערווסט ערסט
נאר שפֿעם, אַוש אַין ווערך צע... דארט האט זי געוואלט מיט איך אויך-
שְׁפִילְוָן אַרוֹמְגִּין אַיבָּעַר די נַאֲקָעַטָּע, נִישְׁטָדְעַקְרִירַטָּע גַּאֲסָן; לְעַבְּן אַין
ארויינזוארפֿן זיך אַין אַלאָגְג, צַיְעַנְדִּיק יָאָרְזְשְׁפִיל. האט זי שנעל באקו-

מען די נויטיקע שפראָך, דעם וויסן, די מאניעָן, וועלכע זאלן זי דער-פֿוּרַן אַהֲן, אֵין די רִיְעָן פָּוּן די, ווּאַסְטַּה אַהֲן שְׁוֹין דַּעֲרוֹוָאַרְבָּעָן פָּאָזִיעָם.

פרעדזשאָ האָט שטענדיך געוצט צו שפֿילֶן אַ רָּאָפּ, ווּאַסְטַּה מְזָאָל אַרְדּוּסְעָן. נִיוּן, זי האָט גַּעֲוָאַלְטַן זַיְינַן אַזָּאָז, וועלכער מען זאל אַ לְּיַיְזָן אַיבְּעַרְגְּעָבָן אַזָּאָז רָאָל צו שפֿילֶן. אֵין די יַוְנְגְּ-מִידְיָוּשׁ וְאַרְנוֹן האָט זי זַיְקָן אַיְסְגַּעַרְבָּעָט אָזְנַטְּ-גַּעַזְעַמְּבָּעָנָם כַּאֲרָקְטָעָר אָזְנַטְּ פָּאַרְמָאנְטַן יַעַנְעָן אַיבְּעַרְגְּעַוְוָאַקְסְּנִיּוֹט, מִיטַּן וועַלְכָּרָעָז. האָט נָאָר קָאַמְּבִינְרָט, זי אַנְטָרְ פְּלָעָמָט אָזְנַטְּ פָּאַרְהּוּלְן, לְוִיט בָּאַדְרָאָפּ אָזְנַטְּ אַוְמְשָׁעָנְדָן. זי האָט זַיְקָן אַרְיוֹנְגַּעַקְוָת אֵין די קְרִיּוֹן פָּוּן די עַלְטָעָרָעָ, גַּעַזְוָגָן זַיְקָן אַלְיָזְטִיפְּפָעָר אַזְיָּזְרָעָן — זַיְקָן זַיְעָר וועַלְכָּט אַרְיוֹן — וּוּיְילְ דְּ אַ האָט זַיְקָן בָּאַזְוְנְדָרָט אַרְיוֹסְטַן — אַזְוָעָן — אָזְנַטְּ אַיר אַיְנְגַּעַנְעָבָן, אֵין זי שְׁפָעָטָר אַרְיוֹינְטַן גַּעַזְפְּרָוּנְגָּעָן אֵין דָעַר אַנְדָרָעָר הַוִּיתָם, אַ פָּאַרְצִי גַּעַטְמָוָן דָאָס שְׁמִינְבָּעָלָעָן!

אונָן שְׁוֹין, ווּדְעָר אֵין זַיְדָסְטָמְעָן צָוָם מִיטְלָפְּנָקְטַן פָּוּן דָעַר גַּעַזְעַלְשָׁאָפּ, אֵין גַּעַזְוָגָן זַיְקָן גַּעַזְעַמְּנָן — וועלכער זַיְקָן גַּעַזְעַמְּנָן. דָעַר צַעַנְטָמָר אֵין אַיר קְרִיּוֹן אַזְנַטְּ דָאָן גַּעַזְוָגָן — הענָדָע. האָט זַיְקָן גַּעַדְרִוְתָן מִיטַּן אַלְעָלָי יַוְנְגְּלָעָד פָּוּן קְרִיּוֹן, גַּעַלְאָזָטְמִיט זַיְקָן אַשְׁטִיףְּ טָוָן, אַלְיָוָן אַ גַּלְעָטָגְּטָוָן וּמַעַן — זי האָט אַבְּכָר אַלְעָמָל זַיְקָן בָּאַמִּיט אַוְיְפְּצָוְכָאָפּוֹן הַעֲנָעָמָס בְּלִים. עַר האָט זַיְקָן אַבְּכָר גַּעַטְרָאָן אַיְדָה בָּעַר אַנְדָרָעָ וּוּלְטָן, גַּעַקְאָכְטָזְקָן זַיְקָן אַיְלִיטִיקָן, אֵין אַרְגְּגָנְיִזְצִיעָן, גַּעַדְשָׁרִיבָן אֵין די פָּאַרְטִּי-אַיְסְגָּאָבָן אָזְנַטְּ רַעַכְתָּ נִישְׁתָּאמָעָט אַלְעַלְכָּעָ קְלִיְּנוּקִיּוֹטָן. האָט זַיְקָן אַרְגְּנְטָרְגְּרָוְקָט אַוְנְטָמְעָר זַיְקָן בְּלִים, מַשְׁאַוְיָפּ-גַּעַזְוָוְנְגָּעָן אַיְם, עַר זַיְקָן זַיְקָן דָעַרְזָעָן. זי האָט זַיְקָן גַּעַשְׁטָעָלָט נִעְבָּן אַיְם, גַּעַלְאָכְטָה הַעֲכָר וּמַעַן עַר וּוּעַט הַעֲרָן, גַּעַזְוָכְטָ צָוָרְעָן עַרְנְסָטָמָר אָזְנַטְּ בָּאָרְטָמָעָט — גַּרְאָד דָאָן וּמַעַן עַר שְׁוֹיִינְגָּט אָזְנַטְּ מוֹזָאָוּסְהָהָעָן אַלְעַמְּנָס רִיְּיד... זי האָט דָעַרְבִּי צְוֹזָאַמְּנָעָנְשָׁפִּינְט אַ גַּאנְצָעָ נַעַץ פָּוּן הַיְּמִישָׁעָר דָרְיוֹסְטִיקָט, וועַלְכָעָ זַיְקָן גַּעַנְעָן אַוְיָפּ אַיְיָזְמָאָל אַ פָּאַרְוּוָאָרָה גַּעַבָּן אַוְיָפּ אַיְם, זַיְקָן פָּאַרְפָּלְאַנְטָמָרָן אֵין אַיְם אַרְיוֹן אָזְנַטְּ עַר זַיְקָן גַּעַשְׁתָּאמָעָט צָלְרִיךְ, אַוְיָבָ זַיְקָן וּמַעַן עַסְטָמָעָט וּלְיַיְלָן...

אונָן נַעַנְטָ זַעַנְעָן זַיְקָן גַּעַוְאָרָן אַוְיָפּ אַ פָּשָׁוְטָן אַוְפָּן:

איינטמאָל, נאָך אַ פֿאָרְזָאָמְלוֹנְג, אִיז זַי צַו אָום צוֹנוּגָאנְגָעָן:

— אין וועלכער זויט אַריין גִּיסְטוֹן, הענער?
 דער שלְיסֶל צוֹ אַ סְקַד האָרְצַ-טוּיעָן אִיז דָּאָם אַנְהָוִיבָן מִיטָּן זָאנְג:
 דָּאָם פֿאָרְשְׁבָּאָרט אַ סְקַד רֵיִד, אַיְבָּרְקָלְעָנְגָעָרְשָׁן, פֿרְזָוּן, וּאַקְלָעָר
 נִישָׁן... מעַן שְׁפְּרִינְגְּט אַוְיפְּאָמָּל אַיְבָּרְ עַטְלָעְכָּעְ מַוְיָּעָן אָזָן מַבְּלִיבָּט
 שְׁטִינוֹן האָרט פֿאָרְן חָווָן. דָּאַ קָעָן מעַן אַנְטְּרָעָפָן דַּי טִיר אָון באָלְד אַריִין-
 נִיּוֹן אַדרָּעָר, וּעַן נִישָׁט — הָאָט מַעַן עַס גַּעֲזָעָנְטָן.
 פֿוֹן אַ יוֹנְג, שִׁין מִידָּל — אִין אַ פֿרְאָלְעָטָאָרְישָׁעְ אַרְגְּנָאַנְיוֹזָאַצְּיָע
 דָּרְצָוֹ — אִיז עַס זִיכָּר אַנְגָּנְעָנָם צַו הָעָרָן. אַוְיב מַעַן אִיז עַרְנָסְט, וּוֹלְ
 מַעַן זַיְד נִישָׁט אַפְּגָעָבָן קִיּוֹן חַשְׁבָּוֹן פֿאָרוֹאָס מַעַן אִיז דָּרְפָּן צַוְּפָרִוָּן.
 טִוְּשָׁתָשָׁת מַעַן זַיְד עַס אָפָּ: טַאִיז זַיְוִי האָרְצִיק-איְנָפָּאָח, אַזְוִי פֿשְׁטוֹן-
 חַבְּרִישָׁן, אַזְוִי וִירְנְדוּקִ-שִׁין... אִיז הענער יַעֲנָעָם אַוְונָט מִיט אַיר גַּעֲנָאָנִי-
 גַּעַן. דָּעַרְנָאָךְ זַעַנְעָן גַּעֲפָוָמָעָן אַ רֵיִד וּוּיְטָעְדִּיקָע. פֿרְעַדְזָוָשׁ הָאָט אַיְן זַיְד
 נִעַן גַּעַהָאָט צַו נִיּוֹן מִיט אִים — אָז אַלְעָז אַלְעָז עַס זַעַן. עַר דָּרְפָּאָר, הָאָט
 עַס אַפְּילָו נִישָׁט בָּאַמְּרָקָט, וּזְיִוְּ פֿירְט אִים אָון פֿאָר וּוּלְכָעָבָן אַוְינָן זַיְד
 וּוֹלְ דָּעָרְמִיט דָּעַמְּגָסְטְּרִוָּן. עַר אִיז גַּעֲנָאָנָעָן מִיט אַיְה, דָּרְפָּאָר
 וּוֹלְ זַיְד הָאָט עַר נִישָׁט בָּאַדְרָפָט צַו זָכוֹן; זַי הָאָט זַיְד אַלְיָוָן זַיְד
 גַּעַשְׁטָעָט אִין זַיְוִן זַיְט אַריִין, וּזְיִוְּ צַוְּיִיטָמָעָן צַו אִים. וּעַן זַיְ אַבָּר
 צַוְּנָעָהָוָן, הָאָט עַר זַיְדָעָן, גַּעַשְׁמוּסָט מִיט אַיר, גַּעֲנָאָנָעָן אַוְינָן זַיְד
 אַנְגָּהָוָיָּוָן צַוְּנָעָוָיָּוָן צַו אַיר. מִיט אִים הָאָט קוּינָעָר קוּין שְׁפָאָסָן פֿוֹן
 פֿעַרְוָעָנְלָעָכָן בָּאַרְאָקָטָעָר נִישָׁט גַּעַמְּאָכָט אָוָן וּעַן מַעַן הָאָט אַמָּל גַּעֲנָבָן
 אַנְצָוָהָעָרָן פֿאָר אַיר וּעַן זַיְוִיר בַּיְדָנָס פֿרְיוֹנְטָשָׁאָפָט הָאָט זַיְד עַקְוָאָלָן
 דָּרְפָּן אָוָן גַּעַוָּאָלָט, אָז אַזְוָלְכָעָרְ יַדְיָן וּעַן זַיְוִן זַיְוִן וּאָס מַעַר אָוָן
 זַיְד זָאוֹלָן אַוְמָעָטָם זַיְד צַעְטָרָאָגָן...
 בִּיסְלָעָכְוָיָוָן הָאָט זַי אַנְגָּהָוָיָּוָן אַרְיִינְקָוָמָעָן אִין זַיְוִן האָרְץ אַלְעָז טִיפָּעָר
 אָוָן טִיפָּעָר. צַו דָּרְגָּנְצָעָר דָּרְגָּנְעָטָעָרָוָן הָאָט עַר גַּאֲרָנִישָׁט אַנְגָּנָע-
 שְׁטְרָעָנָגָט זַיְד, נִיטָן גַּעַטְוָן גַּאֲרָנִישָׁט דָּרְצָוֹ. זַי הָאָט אַלְעָז גַּעַמְּאָכָט אָוָן זַיְד
 גַּעַנְגִּירִוָּת. אַפְּילָו זַיְוִן פֿאָרְלִיבָן זַיְד אִין אַיר אִיז נִישָׁט גַּעַוָּעָן קוּין שְׁפָרָאָז
 פֿוֹן אִים, נָאָר אַן אַרְיִינְדָּרִינְגָּעָן פֿוֹן אַיר אִין זַיְוִינָעָ גַּעַפְּלִין אַרְיִין, אַזְוִי וּזְיִוְּ
 פֿלְאָגָן וּאָס זַיְ הָאָט דָּרְטָ פֿאָרְזָעָצָט — וּוֹלְ אַזְוִי הָאָט זַיְגַּעְוָאָלָט.

אלע האבן עם מיט דער ציומ געווסט און צו שעמען זיך אויז פאך טיש נישט געוען מיט וואס: ער אויז א מענטש, אן איינזאמער. זיך אויז א חברטע, א באומטזוניקע — זיך וועט אים זיכער פארשטיין, זוויל זיך האט געוווסט ווי איזו מיט אים נאנט צו ווערטן... טא וואס פאר א נישט נטירילעכט קען דא זוין אין דעם?

ער האט אפלו געהאט א מוטער, הענער. זיך האט זיך פארגומען איינצולוינן וועלטן און נישט דערלאזן דערצוזן קינדרעלעך, האט זיך גע-שריגן, עס ט וויג ניג שטן גוואולד, עס אויז נישט קיין פאר! פאררוואס „עס טויג נישט“, האט זיך אלליין נישט געווופטט... נאָר דאס האָרַץ — האט זיך געטענהט — בײַ אַ מאָמען אויז מעָר בענגלוייט זיך אלע אנדערע גוטע רידעלעך... עס אויז אבער שיין געוען צו-שפטעט. מען האט בײַ אים נאָר געפּוּלְט אַריינצונין צו אַ רב און מאָכן אַ יידישע חתונה. פרעדזושע האט עס געפּוּלְט. זיך דאָרָף עס נישט — האט זיך געאגט —

נאָר פֿאָר דער מוטער זוינער... פֿאָרְרוּאָס אַיר אַנטוֹן צער? דערנאָר זענען זיך אַווק ווועגןען צוֹזָאמָעָן אַון צוֹזָאמָעָן גַּעֲנָגָןָסָן בַּיּוּדָעָה לְעָבָנָס אַין אַיִינָעָם. זיך אויז מְטַנְגָּרָנָגָנָעָן אוֹוָה זוֹנָעָן זוֹנָגָנָעָן, באַהֲוָונָט גַּעֲוָאָרָן אַין אלע זוֹנָעָן מִינְוָטָן פּוֹן טָאג אַון ער אויז אַמְּאָל מְטַנְגָּרָיסָן גַּעֲוָאָרָן אוֹוָה יְעָנָעָן ווֹנָן, וואָס זיך האט אַים גַּעֲפָרָט.

הענער האט נישט ליַיב געהאט קיין בַּיְלָק טַעַטָּעָר, ווּ מעָן שְׁמִירָת זיך אַון מְצִירָת זיך אוֹס אַין אַלְעָרְלִיָּי קָאָלִוָּן. דָּראָט קְוִישָׁת מַעַן זיך הַוַּיָּה, מַעַן לְאַכְּטָה — ווּ עַס ווּאַלְטָן גַּעֲדָנוּרָט אַון מְזֻוִּינָט אָזָוִי, ווּ מעָן ווּאַלְטָן ווּלְעָלָן רִוְּן שְׁטִינְעָרָפָן אַרְטָט... שְׁוֹין אַפְּגָנָרָדָט דָּרְפָּוֹן — פּוֹן וואָס מַעַן לְאַכְּטָה! ער אויז אַבְּעָד טַיְלָמָּאָל אֲהִין גַּעֲנָגָנָעָן, זוויל פְּרַעְדוֹשָׁא האט גַּעֲוָאָרָט; זיך, ווּוַיְטָעָר, אוֹז גַּעֲנָגָנָעָן זוויל — אַ מעָנטש דָּאָרָף אלע זעָן, זוויל מַעַן דָּאָרָף זיך אוּסְרוֹעָן דָּעַם גַּעֲדָאנָק, זעָן אַזְעָלְכָעָם בַּיִּים ווּלְכָן, עַגְעַל מַעַן דָּאָרָף זיך אוּסְרוֹעָן דָּעַם גַּעֲדָאנָק, זעָן אַזְעָלְכָעָם בַּיִּים ווּלְכָן... זיך גַּעֲזָעָסָן גַּלְיָיך זיך אלע אוֹוָה דַי בְּעַנְקָה, הַוַּיָּה גַּעֲלָאַכְּט אַון חַנָּה געהאט. ער אויז דַּרְבָּי גַּעֲזָעָסָן אַון אַפְּלוּ נִישְׁט גַּעֲקָוּקָט אוֹוָה דַעַר סְצָעָנָה. ס'האָט אַים נִישְׁט אַינְטַעְרָעָסָרָט. האט ער גַּעֲוָאָלָט פּוֹן עַפְעָם מְרַאַכְּטָן אַון דַעַר טָוּמָל אַרְום האט עַס אַים נִישְׁט דַעְלָאָזָט. אַן אַיבְּקָלְקִוִּיט

אוז האט אים מיד געמאכט און געלאנן צום הארץ. זיין זענען אבער צו-
זאמען, זיין זענען שיין אינס און ער קען נישט אנדערש מאכן, אויסטהיידן
די קלוייניקיטן. דערבי פארקעט אים פרעדזושא אלעמאָל אין דער זויטן:
הענעה, זע נאָר אַיר רעדנסאָרט, אַירע קונגֶן! און דער גולְם

גַּלְיוּבֶּט אַיר נָאָך!

הענער טראכט אַסְט; ער וויסט און פֿאַרְכְּשִׁיטִיט אָז נישט אַיְינְמָלְל
פֿוֹלְט זיך אַזְדֵּר פרעדזושא אַז זַיְזַי אַצְטִיקָעֶר הוֹט. אַזְדֵּר זַיְזַי
נישט אליע מִיטְמָאָקָן מִיט אַים צוֹגְלַיְיךָ אַזְן דָּאָך... זַיְזַי
דוֹלְדִּיךְ זַיְעַר צוֹזָמְעַנוֹין, אַזְן צוֹפְרִידָן דָּרְמִיט — מַזְוּ שְׂוִין דָּאָם גַּעַד
מיינָאָמעָל לְעָבָן זַיְן גַּעֲבוֹת אַוְיפָּה קַאְמְפָרָאָמָּסָן אַזְן פֿאַרְשְׁטַעְנְזִיקָעֶר טָאָד
לְעָרָאָנָץ.

דרצו איז ער אַ פֿאַרְבִּיסְעָנָעָר, אַ גַּעַזְוִימְטָעָר אַזְדֵּר — האָלָט ער
אוּס, צָאָלָט ער אַיר זַיְן צִוְּיָהָנִיעָר מִיט גַּעַדְלָה, מִיט קָאָפְּ אַזְן מִיט
אַ קְלוֹנוֹן שְׁמִיבָּל אַוְיפָּה דִּי לִיְּפָן. ער וויסט אָז בָּאָלָד זַוְעַט קְוֻמָּעָן אַ וְעוֹזָן,
וואָסָס האָט זַיְן אַוְרְשְׁפָּרָאָז גַּעַהָט אַזְן אַים, מִיט אַיְינְגָּלְיִינְטָן-גַּעַפְרָעָנָן
טָע שְׁטָרְבִּין, ווָסָס ווַיְקְלָעָן זַיְדָאָס אַין אַיר. פָּוֹן אַיר בָּלָט נִיעַן זַיְ אַוְיפָּה
אַין אַוְיסְגַּעַשְׁטָרָקְטָעָבָרִים, ווָסָס ווּלְעָן קְוֻמָּעָן אַמְּאָל מִיט אַ גַּעַשְׁרִי
פָּוֹן אַ נִּיְּלָעָבָן. זַיְזַי אָלָט עַס אַזְן זַוְעַט עַס אַים בְּרָעָנָעָן, אַ גַּרְיוֹטָס אַוְיפָּה
צַוְּנָעָמָן דִּי גַּאנְצָעָן ווּלְעָט — אַזְן אַזְדֵּר אַים, זַיְזַי אַ פָּאָטָה. שְׁוֹוִיגָּט ער,
הענעה, אַזְן אַזְן צוֹפְרִידָן. מַזְוּ ער אַדְרָעָר ווּלְעָר זַיְן צוֹפְרִידָן? אַוְיפָּה דָּעַם
וּלְעָר שְׂוִין קִיּוֹן עַנְפָּעָר נִישְׁט גַּעַפְנָעָן; זַיְזַי ווּוּטָעָר זַוְכָּט בָּאָלָד נִישְׁט
די פֿרָאָגָע זַיְדָאָז שְׁטָעָלָן. פֿאַרְאָן זַאָכָן, פֿאַר ווּלְכָעָד דָּרָעָר מַעְנָטָשׁ ווּטָעָמָן
שְׁטָעָנְדִּיךְ זַוְכָּן אַ טְוָנְקָעָלָן נַעַפְלָן, בְּכָדִי זַיְן זַאָלָן פֿאַר אַים נִישְׁטָלָאָר
וּוּרָן, זַיְזַי לְאָנָגָן עַס אַזְן נָאָר מַעְגָּלָעָך.

III

אָז דָּאָס קִינְד אַזְן שְׂוִין דָּאָן ער אַזְן בַּיִּילְעָמָעָן שְׂוִין אַיְינְגָּעָן
רעַמְטָאָרָום אַיר, זַיְזַי אַ שִּׁינְגָּע, בְּכָבְרוּקָעָר דָּאָס אַרְוָם אַ בִּילְד — אַינְטָעָר
רַעַסְרַעַט עַס זַיְן נִישְׁטָמָעָר. שְׂוִין אַפְגָּעָצִירָט זַיְד, אַפְיָוָרָט זַיְד דָּרָעָר

מית און אוֹעַמענָס אָוָגָן אָוָגָן גַּעֲדָאָנָק, הערטט עַמְּ אָוִוָּף צָו זְיוּן אַ נִוְיעַט פָּאָר וּוּמְעַן. פָּאָר אִיר אָוּר. סְ'אֵוּ שְׂוִין אָרְיוֹן אָוָן דָּעַר גַּעֲוָעַנְלָעַכְּקִיט אָרְיוֹן, בֵּיז מַעַן בָּאַמְּעַרְקַט עַמְּ נִוְשַׁת מַעַר. אָוָן זַי הָאָט גַּעֲזָבָט דָּעַם שְׁטָעַנְדְּרִיךְ אַוְיפְּצִיטְעַר פָּוּן שְׁטָאָלָץ בַּיְם זְיוּן אָוָן צַעַנְטַעַר, מִיטָּן וּוּרָן אַ טְּיַל פָּוּן אַים אָוָן זַי זְיוּן אַנְזָעַן...

הענְעָך אָוּן אַ שְׁטִילְעָר, אָוּן אַיְדְּעַלְעָר. זַי אָוּנוֹאָרָן זְיוּן סְ'דָ - הַכְּ, וּוּאָס עַר הָאָט בָּאַדְּאָרְפַּט צָו מַאְכָן מִיטָּן דָּעַר פְּרוּעַנְדּוּלְט. קִיּוֹן צְוּוֹיְטַן חַשְׁבָּוֹן אַנְצְּוֹהִיבָּן פָּוּן אַנְחִיבָּ, אַדְּעָר אַרְיוֹסְכָּאָפָּן אַ צִּיפְּעָר, פָּוּן עַפְּעָס אַ מִיטָּן, קָעַן עַר נִוְשַׁת. בַּיִּ פְּרַעְדּוֹשָׁן אָוּן עַמְּ אַבְּעָר נִאָר גַּעַוְעָן קָאַפְּרִיךְ רַיְזָ, דָּעַר עַרְשְׁטָעַר שְׁרִיטַטְעַר פָּוּן אָוּן אַנְחִיבָּ, וּוּלְכָן זַי הָאָט גַּעַר וּוּאַלְטַ צִעְנָן לְאָנָגָן, גַּאָר לְאָנָגָן. בַּיִּ אַיְרָעָ נִיְנְצָן יָאָר קָעַן זַי נִאָר טְרָאָכְטָן דָּעַרְפּוֹן: הָאָט זַי אִים אַמְּאָל לִיב גַּעַהְאָטָ? עַרְשְׁטָמָט אִין וּוּרָעָק צָע אִין זַי גַּעַד נִוְגָּרְיוֹת גַּעַוְעָן, בְּכָדוֹ צָו קָעַנְעָן פְּעַסְטְּשַׁטְּעָלָן אָוּן נִיְשָׁמָן כְּיַיְשָׁמָן, דָּאָס נִשְׁמָמָ... יָא, דָּאָן הָאָט פָּאָר אִיר אַ גְּלָאָנָגָן גַּעַטְוֹן זְיוּן אַנְגַּעַוְעַנְקִיט, דָּאָס וּוּאָס אַוְמְעָטִים, אַרְוָם אִים, הָאָט זְיוּן וּוּאָרָט אַ וּאָגָן, צִיטָע צָו דַי אַוְיפְּ מְעַרְקָזָאָמְקִיְּט אָוּן עַמְּ הָאָט זַי אַ צִּיגְעָטָן צָו מַד דַּר דָּ - אַ רְאָז, וּוּאָס פָּאַלְעָט זַיְךְ אַיְבָּר אִים... עַר אַלְיוֹן? זַי הָאָט צְוַמְּעַרְשָׁט זַיְךְ נִוְשַׁט אַוְמְגַעְקָוְט דָּעַרְיוֹת, גַּאָר עַס שְׁפַעְטָעַר עַרְשָׁט דָּעַרְזָעָן: אַ בְּלָאָסְמָעָר, קְרֻעָנָקָן לְעַכְעָר בָּחָור... אַפְּיָלוֹ זַיְנָעָ גְּרוּסָע אָוָגָן שְׁטָעַכְנָע מַעַר וּזַי גְּלָעָטָן! נָעַם אִים אַוּוּס פָּוּן אָט דַי דָּרָק-אַרְצְדִּיקָעָ בְּלִיְקָן אָוּן שְׁטָעָל אִים אַוּוּס בָּאָז וּוּנְדָעָר, גַּאָר וּוּוִיטָפָוּן דָּאָרָט; אָהָוָן וּוּאַשָּׁאָטָן אַפְּיָלוֹ פָוּן אָט דַי בְּלִיְקָן זַאָל נִוְשַׁת קָעַנְעָן מַעַר דָּעַרְגָּרְיוֹכָן; נִוְשַׁת נַאֲכְטָרָאָגָן אָוִוָּף אַ זְיָדָן, לְוַפְּטִיךְ קִישְׁעַלְעָ דָעַם אַרְעָאָל זְיוֹנָעָם — וּוּאָס זַוְעָט פָוּן אִים בְּלִיְקָן פָּ אַ רְאָז?

דָּאָרָט אָוּן לְאַקְאָל שְׁוַיְבָּרְטָזְדִּיקָעָ זַיְךְ זְיוּן טְשְׁוְפְּרִינְעָ, מִיטָּן דַי דָּאָרָע, אַוְיסְטָ גַּעַמְאַטְעָרָט-פָּאַרְמוֹחַטָּע הָאָר אַזְוִי קָאַמְפְּסָלְסָטִיק, אַזְוִי לְעַרְעִירִישׁ אָוּן פִּרְנִיְּ דִּיק — אָזַי זְיוּן רְוָפָּן צָו עַפְּעָס, סִימְבָּאָלְיְזִוְּרָן וּוּמְעַן. דָּאָרָט, אָוּן צַעַנְטָעַר פָוּן חַבְּרִים-גְּרוּפָן, אָוּן זְיוּן מַאְגָנָר גַּעַשְׁטָאָלָט אָזָא — וּוּלְכָן אַלְעָ זְכוּן, דָּאָרְפָּן הָאָבָן צָוּ פְּרָעָן וּוּאָס, צָוּ זַעַן אִים צְוֹוְשָׁן זַיְךְ... דָּאָרָט שְׁטִוִּיט עַר אַוְיפָּן בָּאָרָגָן פָוּן זַיְעָרָ פָּאַרְעָרָגָן. דָּעַרְפָּאָר אָוּן עַר הָעָבָר,

אויפגעחויבנעэр אוון עם אויז גוט זיך אווועקצושטעלן נuben אים אוון פילן או אט-אָדעם ה אַס ט ה דִוָן ער אויז דײַינער. דו קענסט אים אווועקנעמען, נײַן מיט אים אוון אַזּוּקְפִּירֶן, וו די ווילסט. קענסט זיך אויך אווועקשטעלן אויף דעם אויסגעבעטען באָרג דֿרְקְ-אַרְץ ווֹאָס לְגַת אַזּוּסְגַּע שְׁפֵרִיט פֿאָר זְיַינָּעַטוּגָּן... טָא זָאלָן זַיִּעַס ווּסְקִין! זָאלָן זַיִּיך זַעַן ווּי זַיְינָּס אַ טִילְ, בְּאוּוֹנְדְרָן דִיך אַזְיַיך אָנוּן דִיך אַנְזַעַן מִיט אַים צְזַזְמָעָן.

האָט זַי לְיב גַּהְעָט דָּס ווֹאָס ווּוַיְעַט אַרְוָם אַים. דָאָן האָט זַי אַזְיַיך קִיּוֹן לַיְגַּנְטָן נַיְשַׁט גַּזְאָנְטָן, ווּעַן זַי האָט פֿאָר אַלְעַמְעָן אֲוֹנְטַרְגַּשְׂטָרָאָכָן, אַז זַי האָט אַים לְיבָן, ווּיְוּלִיךְ זַי האָט באָגָנָרטָן, לְיב גַּהְעָט אַים — צְזַזְמָעָן מִיט די אלָע שְׁטִיקָעָר פָּוָן אַים ווֹאָס זַעַנָּעַן גַּעַוּעַן צְעֻזְעָרָפָן אִין די גַע-דָאָנָעָן פָּוָן די חַבְרִים, אִין דָעָר פֿאָרְשְׁטַעְלָוָגָן ווֹאָס זַיִּהְאָבָן גַּהְעָט ווּעַן אַים. דעם דָאָזִיקָן הענָּר. צְזַזְמָעָן מִיט די אלָע אֲפְשִׁיגְלִזְגָּנָעָן זַיְינָּע אִין די מָוחָות פָּוָן בְּאַקְפָּאנֶטָן ה אַט זַי לְיב גַּהְעָט אַוֹפָרָזָה. ד עָר הענָּר האָט זַי פֿאָרְכָּאָפָט אָנוּן אִימְפְּאָנִירָט. נַעֲמָסְטוּ אֶבְרָע אַזְוּעָק אלָע חַבְרִים זַיְינָּע — די אלָע מָעַנְטָשָׁן, מִיט ווּלְכָבָעָס סְפָּטָאָס זַיִּץ זַו באַגְּנָעָנָעָן אָנוּן שְׁטַעַלְסָט אַים אַזְוּקְאָס אִין אַמְּדָרְבָּר עֲרָגָעָז, אַיְינָזָס אָנוּן פֿאָרְוּאָרָפָן... אָנוּן דָאָן — נַעַם אָנוּן שְׁטָעָל זַיִּיך נַעַבְנָן אַים, קוֹק אַים אָנוּן זַיִּיך דָאָן אָנוּן טָוּ דָעְרְבָּי אַ פֿרָעָן דִין הָרָאָי, אַוְיבָּעָס הָאָט עֲפָעָם פֿאָר אַים, פֿאָר אַים אַל זַי? ווּעַט עַס אַזְיַיך דָאָן אַ צִּיטָּעָר טָוּן, אַ שְׁלָאָג טָוּן פֿאָר זְיַינָּעַטוּגָּן?

דאָס האָט זַי זַיִּיך אֶבְרָע דָאָן נַיְשַׁט גַּעַרְעָנָט, פֿרָעְדוֹשָׁא... זַי האָט גַּעַנְעָמָעָן דָּס לְעָבָן אַן אַזְּסְטוּלִילָן דָעָם יַאֲדָרָעָר פָּוָן דָעָר שָׁאָל. זַי האָט גַּעַזְעַן חַעַנְעָכָן מִיט דָעָר גַּאנְצָעָר אַטְמָאַסְפְּעָרָעָז צְזַזְמָעָן, ווֹאָס האָט אַים אַרְוּמְגָעָרִינְגָּלָט. צַו דעם הענָּר האָט זַי גַּעַזְוַיְינָּע אָנוּן זַיִּהְאָבָן גַּעַמִּינָּט אֶבְרָע גַּעַנְאָרָט זַיִּיך בְּכִיוֹן אָז דָאָס מִינְגָּט מָעַן לַיְבָע. די מָעַנְטָשָׁן אַרְוָם האָבָן אַזְיַיך גַּעַמִּינָּט דָאָס וּלְכָבָע. אָנוּן לְיב גַּהְעָט האָט זַי דָאָךְ טַאְפָעָן זַי אַזְיַיך גַּלְיְקְלָעָךְ גַּעַוּעַן אַים צַו זַעַן שְׁטִיְין אָנוּן פְּלָאָמָעָן זַיִּיך אַין אַ קָּרְיָיָן, ווֹאָס האָט זַיִּיך אַין אַים אַנְגַּעַזְוָנָהָן. עַס האָט זַי אַזְזַי מַחְיָהִידָּס גַּעַלְעָט, ווּעַן זַיְינָּע הָאָר האָבָן זַיִּיך אַזְוַיְ-צָאָרָנִיך אָנוּן אִימְפְּעָטִיך גַּעַטְרִיְסְלָט אַין

דעמאפיקן חילְ פון חדֵר און אלָע האָדרְשְׁוִיבָּרָם אוֹוָף די קעָפָה האָבָּן אַיבָּערָן גַּעֲצִיָּינְט וּזְקָרְבָּן מִיטְגָּעָשָׂאַקְלָטָן... אָוֹודָאי הָאָט זַי דַּאֲסָ לִיב גַּעַהָאָט.

און אָוִיב דָּאָס שְׁמִיקָּל גָּוָת, וּזְאָס אַיְזָן גַּעֲוָעָן אַט טִילְ פָּוָן אַיר באָז גַּעֲרָטָן הָעֲנָעָה, אַיְזָן דָּאָן אַזְקָד גַּעֲוָעָן אַיְזָן אַט דָּעָם גַּאנְצָן, אַרְוָמְנָעָמְנָדִיקָּן. לִיבָּעָנְפִּילְ בְּבִי אַיר, הָאָט זַי דָּעָם קְלִיְינָעָם בְּלִוְיָזְנָשְׁטָגָעָטָן אַיר נִישְׁטָגָעָטָן באַמְּרָעָךְ. זַי הָאָט נִישְׁטָגָעָט גַּעֲזָוָכָט דָּאָן צַו באַטְרָאָכָטָן אַיר גַּעֲפִילְ אוֹוָף יְעָנָעָם קְלִיְינָעָם פִּינְטָעָלָעָ — וּזְאָס הָאָט נִעְבָּוְילְדָּעָט אַיְזָן אַלְיוֹן — לִיְזִיקְיָוָט, וּזְאָס הָאָט אַרְוָיְסְגַּעַשְׁטִוָּרָעָט פָּוָן אַיר באַגְּנוּיסְטְּרוֹנוֹגָן אַרְוָוִים. אַוְיָיךְ הָעֲנָעָה הָאָט נִישְׁטָגָעָט אַזְקָד גַּעֲזָוָכָט דָּאָס לְעָבָן, אַרְוָנְטְּרָזְבָּלִיקָּן אַונְטָעָר אַלְעָעָזָן פָּוָן לְעָבָן זַי הָאָבָּן בְּיַדְעָ אַיְזָן זַיְעָרָעָ גַּעֲפִילְן גַּעֲזָוָכָט דַּי אַלְגָּעָמְנוֹנָעָ, בְּרִוְיָטָעָ סְוָמָעָ אַזְקָד קְלִיְינָעָ ברְוָכְשְׁטִיקְלָעָרָ אַיְזָן זַיְעָרָעָ גַּעֲזָוָכָט זַיְקָיָן אַוְיָפְמָעָרְקָזָמָלָ קִוְיָטָ נִישְׁטָגָעָט גַּעֲזָעָנָקָט.

IV

פְּרַעְדְּזָשָׂא הָאָט פָּוָן הָעֲנָעָה גַּעֲנוּמָעָן גַּעֲנוּמָעָן נָאָר דָּאָס וּזְאָס זַי הָאָט גַּעֲקָעָטָן. אַזְקָד גַּעֲבָן הָאָט עָרָ אַיר נָאָר גַּעֲקָעָט אַיְינָעָ פָּוָן אַירָעָ באַגְּנָעָטָה זַוְּבָּעָנִישָׁן. זַי הָאָט גַּעֲזָוָכָט דָּאָס לְעָבָן, אַרְוָנְטְּרָזְבָּלִיקָּן אַונְטָעָר אַלְעָעָזָן זַאֲכָן פָּוָן לְעָבָן אַזְקָד גַּעֲנוּמָעָן אַלְעָזָן וּזְאָס עַמְּ אַיְזָן פָּאָרָאָן אַיְזָן אַפְּלָעָר גַּעֲבָר אַסְפָּרָן פָּוָן אַירָעָ גַּיְזָן הָאָט זַי גַּעֲקָעָט גַּעֲפִינָעָן גַּעֲפִינָעָן גַּעֲפִינָעָן זַיְנִירְזִיכְטָן, צַוְּגָעָדָן פָּוָן לְאַקְאָל. דָּאָרָטָה הָאָט זַי גַּעֲזָוָנָה כְּבָרִים וּזְאָס הָאָבָּן גַּעֲרִיזְטָן, צַוְּגָעָדָן צַוְּגָעָן זַיְךְ מִיטְ זַיְעָרָעָ אַלְיָוָן קְיָיָן טְרוֹקָא וּזְאָס גַּעֲבָן זַיְעָרָעָ בְּלָוטָן אַזְקָד מִילְךְ פָּאָלִיר אַיְזָן קְיָיָן עָרָנְיָה נִישְׁטָגָעָט גַּעֲהָאָט גַּעֲהָאָט שִׁקְטָקִיטָן, פְּרַיְוִילְעַכְעָן יְוָנְגְּקִיטָן אַזְקָד פָּאָרְדוֹטִילְטָן גַּעֲזָוָנָה. אַיְזָן זַי גַּעֲנָגָנָעָן אַזְקָד גַּעֲנוּמָעָן, וּזְאָס הָאָט זַיְךְ גַּעֲלָאָזָטָן. זַי הָאָט עַסְפָּה שְׁרָעָקָט פָּאָרָזָה, אַזְקָד חַרְטָה אַדְעָרָגְּפִילְ פָּוָן זַיְנְדִּיקִיטָן. זַי הָאָט נִישְׁטָגָעָט גַּעֲהָאָט בְּדִילָה צַוְּדָרְשָׁטִיקָן דָּעָם יְעָרְנְדִּיקָן אַוְיָפְרִיעָזָן זַיְךְ, אַפְּלָעָשָׂן דָּעָם זְוִידִיקָן קָאָד מִיטְ יְעָנָעָם קָאָלְטָן שִׁיְזָן, וּזְאָס מַעֲנְטָשָׂהן הָאָבָּן דָּעָרְצָו אַוְיָסְגָּעָזָט אַזְעָלְכָעָ גַּעֲנוּמָעָן וּזְיָהָן: גַּעֲטְרִיוֹשְׁאָפָט, פָּאָמְלִילְעַפְּלִיכְטָט... זַי הָאָט עַס אַבְּעָרָגְּנָמָלָ נִישְׁטָגָעָט גַּעֲטוֹן אַפְּנָן. זַאֲלָעָם אַיְזָן נִישְׁטָגָעָט דָּאָן — אָוֹודָאי נִישְׁטָמָ... זַי הָאָט אַפְּיָלוּ פָּאָרָזָה

עהאט א סך דאנקbaarקייט. אפרוייסן זיך פון אים האט זי אויך נישט געלערט. עס האט זי געבונדן צו אים יענק ערשות געפיל וואס האט זי דערגענטערט. איצט איז עס נאָר בּוּי אַיר גַּעֲזָרְן אַוְיִסְמֶן סְוִיד, אויס זאָך צו וועלכּן עס ציט אָוָן מַדְאָרוֹף עס ערשות דערנרייכּן מיט אלע אַנְשְׁטְּרָעָנְגָּנָּעָן. אַיבְּרַיקְּסָם האט זי נִישְׁט גַּעֲזָט אָוּמְעָטָם דֻּעַם קַלְאָרְן חַשְׁבּוֹן. זי האט בְּלוּזָן גַּעֲזָט אָוָן זי דַּאָרָף, אַפְּשָׂר מְזָוֵן זי זַיְן מִיט הַעֲנָכְּן, וּוּיְטָעָר נַיְן גַּעֲפָאָרְטָמִיט אִים; דָּאָס קָעָן אַבְּעָר נִישְׁט זַיְן אַיר נַגְּנָעָן לְעַבְּנָס-פֿאָרְמָעָן, אַיר אַל צְדִי נְגָן ... אַיז זי גַּעֲגָנְגָנָעָן זַוְּכָן אוּקָדָס אַנדָּרָעָג. אָוָן זי האט שְׁנָעָל גַּעֲפָוָנָעָן דַּי וּוּנָעָן, וּוּוּס אַוְיסְצָדָר זַוְּכָן אָוָן שְׁלִיכָן זַיךְ אַהֲן מִיט אַירָע פֿאָרְשְׁלִיעְרְטְּקָעְזִישָׁע טְרִיטָם. דַּי וּוּס אַבְּכָן בְּאַדְאָרְפָט — הַאֲבָן שַׁוִּין גַּעֲזָט, אָוָן עס אַיז פֿאָרְאָזָן אַין אַיר יַעֲנָר אַפְּעָנָר אַוְיְבָרָוךְ אָוָן זי האט נִישְׁט בְּאַדְאָרְפָט זַיךְ אַנְשְׁטְּרָעָנָעָן גַּעָּן, אַוְיְפְּצִיקְלָעָרָן עַס, וּוּמָעָן זי וּוּיל, דָּוְרָךְ סִינְגָּאָלְזִוְּנָקָעָן אָוָן שְׁמִיכְלָעָן מִיט גַּנְבָּחָשָׁן אַנְדִּיִּיט, וּוּס פֿוּרְט לְאָנָג בֵּין צָמָץ צִיל. אַלְזָן אַין גַּעֲקָוּמָן אוּפָּרְיוּעָג, שְׁנָעָלָן וּוּינְטָן, זי אַרְיוֹסְגַּעַהְיָבָן פָּוּנְפָּלָאָז אָוָן שְׁפָעַטָּר זי צְוּרְקָנְעַשְׁטָעַלְט אַוְיָפָּאָר אַרְטָמָן.

שְׁטָרָק גַּעַהְיָטָן זַיךְ פֿאָר הַעֲנָכְּן האט זי אויך נישט. זי האט נאָר נִישְׁט גַּעֲוָאָלָט אָוָן עס זאָל זַיְן צְוָאָפָן, צְוָדְשְׁרִיאָיִק. דָּאָס קָעָן אִים אַיְוָנָעָם מִיט בָּאַלְיְידָקָוָן, מִיט שָׁאָרָפָן וּוּיְטִיק. אַמְּאָל האט זי גַּעֲטָרָאָכָט אַבְּיָלוֹן, אָוָן עס ווּאָלָט גּוֹט גַּעֲוָעָן — וּוּעָן עַר וּוּרָט עס גַּעֲוָוָיר אַוְיָפָּשְׁטָיָהָן וּוּעָן. אַלְיָוָן זַאֲנָן וּוּעָט זַי אִים נִישְׁט. עַר אַבְּעָר דַּאָרָף עס וּוּסָן. אָז עַר אַין נִישְׁט אַיר גַּאנְצָע וּוּלָט אָוָן אַלְזָן וּוּס פּוֹלָט זי אוּוּס. זאָל עַר בְּעַד סְעַר הַאֲבָן אָז אַנְגָּג דַּעֲרָפָן, וּוּיל אַמְּאָל קָעָן קַוְּמָעָן דַּעַר אַוְיְסָבָרָוךְ מִיט אַזְוּ-שְׁטָרָקָן, אַוְמְגַעְרִיבָטָן הוּאָד.

זאָל עַר וּשְׁעַ אַנְהָיָבָן פֿאָרְשְׁטָיִין, אָז זי אַיז פֿרִי אַין אַירָע הַאַנְדָּרְלָונְגָּעָן, אָז זי אַיז פּוֹל מִיט בָּאַגְּנָעָן, וּוּלְכָבָע זי מְזוּ זַוְּכָן צְוָ דַּעֲרָגָעָנָצְנָן דַּאָז אָוָן דַּאָרָט... אַוְיָבָר עַר וּוּטָרָפָן — וּוּטָר זַי אִים זַאֲנָן דֻּעַם אַמְּתָה, אָז זי האט נִישְׁט בְּדַעַה זַיךְ אַפְּצָזְוָאָגָן פָּוּנְפָּלָאָז מִיט אַלְזָן זַיךְ קָעָן דַּעֲרָנְרִיבָן. דָּאָס לְעַבְּנָן האט נאָר פֿאָר אַיר אַזְוָן, וּוּעָן זַיךְ קָעָן דַּעֲרָפָן גַּעַמְעָן. זַיךְ קוּוּלָן, אַפְּזָאָן זַיךְ אַזְוִימָעָן, שְׁטִיקָן אַיז זַיךְ דַּי

דראנגען צו הנטות און אוועקעבן פון זיך א סך דו — זויל זי נישט. זי קען איבערהויפט נישט פארשטיין צוליב וואס מען דארכ עס, וועלכע פאראורתיטילן האבן עם א רעכט איזו צו פאללאנגגען פון א לעבעידיקן מענטש... זי מז ער נעמען איזו זי איז, מיט אלע חסרון און מע-
להת, אויב ער דערזעט זי און עס בינדט אים דאך צו איר!

זי האט אבער בי אים קיינמאָל נישט געקענט וויסן, אויב ער וויסט עפֿעַס אַדָּעַר נִישְׁטַן. געווונן מאמענטן, וווען דאס הארץ האט בי איר געללאָפַט: נאך דעם ה יי נטיך זו ווועט ער זי ב ער וויסן... וויסט ער שוון פון אלאי! פאר דעם ערשותן באגעגען זיך מיט זיון וויסן האט זי זיך פנדעסטעווען געשראָפַט, זיך טוינט מאָל צונע- גרייט די ריאָד דערצַו, געזוכט די אויסטריךן — זוי איזו עס צו מאָן מילדרע, וויבער... הענעד איז אבער שטענדיק געווונן דער זעלבער. ער האט אַפְטָמָאָל געשווינן בי צום משוגע מאָן, אַדָּעַר ער האט גערעדט איזו, פון דער זויט, איז דאס הארץ איז בי איר אַרְיוֹסְנֶשְׁפְּרָנְגָּן: איזו
קען נאָר רעדן א מענטש וואָס זו יי סט אלאי! אַט איזו יעדס וואָרט זיינס א שפִּיצְיָקָעֵר שטויין, באָהָאַלְטָעֵן פָּאַרְדָּאַכְּטָן, וואָס שפָּאַרְזָן זיך אַרְיוֹסְפָּנָּטָן אונטער יעדן קלְאָגָן זיינעם אַפְּעָר... זי איזו שווין געוואָרן איזו גער- שפָּאַנְטָן און אַנְגָּעָזָיִן, אַז זי האט געוואָלַט אַרְיוֹסְפָּאַצְּן:

— נו, זאג, דערזאג בייזן סוף! רעד אָפָן און קלְאָר...

ער פְּלָעַנְטָן אַבָּעַר שטענדיק איז איז מאמענט א בלוק טוֹן אוּף אַיר, באָנְעַמְעַן אוּף אַמָּאָל עפֿעַס אַזְוִינְס, וואָס ער האט ביז אַיצְטָפָאָר זיון אַזְוַעֲקְפִּירָן פְּלוֹצִים דעם שמוועס אוּף אַנדָעַר ווועגן. אפשר האט ער זי גראָד מיט דעם געווואָלַט פִּינְיִיקָן, נעמען נקמה איז אַיר — דער- מיט וואָס זי זאָל קיינמאָל נישט וויסן, זי ער וויסט זי אַדָּעַר נישט? נישט מעגלעך געווונן פאר אַיר עס צו דערגַּיִן. אַז אַין מיטן רעדן מיט נאָל. האט זיון קול פון אַינְגָּוִיִּינִיך אַרְיוֹס אַנְגָּעָזָיִן אַרְיוֹסְקָומָעָן מילדרע, צאָרטער... אַינְגָּאנְצָן אַן אַנדָעַר, איזו זי אוּך מענטשלעכָע קָלּוֹת פָּעָן מען דאָרט אַינְגָּוִיִּינִיך אַיבָּעָרְבִּיִּן. אַז בי אַיר אוּפָּגָעָזָן

מען א פולצ'לימער רחמנות צו אים, אוז וואראעם געפֿיל וואס האט זי געללאָן מעד ווי די הארכטער רoid:

— ערד האט דאך מיך נאך ליב! אַה, נאך ווי אַזוי ליב!

זיז גענדערטער טאן האט זי אנטוואָפּנט, קליעין געמאָכט, נישטיק. זי האט זיך ערשות אין יונגע מאָמענטן דערפֿילט ווי א זונדיקע... דאנז האט זי אויך ערלעהָג גענְלעָט זיינ טשופֿרינע, געקושט זיינ דראָע באָקָן און איזו גרייט געווען פֿאָר אִים אלְּצָן צו טוֹן. דאס אָבער וואָלְּט זי אויך נאָר געטּוֹן צוּלְּבָן זי ד... זי האט דערמִיט אַוְיסְגָּקְוֶט אָון אַיִּינְד געלְּלְעָפְּרָט די אַיְגָּעָנָּע פֿאָרוּוּפְּט; זי האט זיך דערמִיט געשִׂיצְט קעְגַּן די בִּיזְעָז ווּידְעָרְגְּפִּילְּן, וואָס האָבָן זיך אַזוי בִּיסְיָק צָעָרְאִיט אָון אַיִּינְד בִּי אַיר...

אַזְּעַלְּכָע אַיְבָּעָרְבָּוּכְּסְ-שָׁעהָעָן האָבָן בִּי אַיר אַוְיסְגָּעָנָּגָט אַלְּעָ שְׁטִידָע קער חרטה אָון געפֿאלְּקִיט. זי האט זיך צָעָרְטָלְּעָג באָצְוִינְן צו אִים אָון מְשִׁיחָבְּחוֹש גַּעֲשְׁפּוֹרְט, ווי זי גַּלְּעָט דֻּרְמִיט אִוּס אַזְּאָגְּזָעָפְּנָעָם ווּוִיטִיך, וואָס לְוִיפְּט אָרוֹם אָין אַיר, רִיסְפְּן די מְחַשְּׁבָּות. זוי היְלִין זיך אִוּס מִיט יְעָדָר מִינְוֹט, וואָס זיך דְּרִיקְט אִימְצָזָן צו זיך... האט זי גַּעַתְּאָט אַסְּפְּעַצְּיְעָלָע כּוֹנוֹה זיך אַוְיסְצְּקוֹפְּן דֻּרְמִיט? יֵאָ, גַּע פִּי לְטָאָזְזִוְּה האט זיך; נאָר אָפְּלוֹ אָין די מִינְוֹטָן פּוֹן ווּידְיוֹ ווּיל נאָך אַלְּצָן פְּרָעָד הוֹשָׁע נִשְׁטָמָת מְוֹדָה זיינ, אָז דאס האט זיך גַּעַוְּאָלְּט זיך אַלְּיִין אַפְּנָאָן דֻּרְמִיט, אַוְיסְקוֹפְּן זיך פֿאָר מְשִׁיחָם וואָס זי האט גַּעַהְאָלְּטָן: פּוֹן אַינְדִּיזְוִידִיט, דּוּלְּבָן זיינ פֿאָר גַּעַרְעַכְּטָע. עַס אַיְזְבְּלוֹן גַּעַוְּעָן אַפְּאָקְט מִיט ווּלְּכָן זי האט זיך גַּעַרְאָפְּט רַעֲכָנָעָן, אָז אַיְזְמִינְוֹטָן האט אַיר גַּעַרְאָפְּט אַסְּכָּנָה פּוֹן אַשְׁוֹאָכְּקִיט, פּוֹן אַקְּרָאָנִיקִיט קָעָן מעַן זָאָגָן, ווּעַן זיך שְׁפִּירָט, אָז מִיט זיך אַלְּיִין אַיְזְזִוְּה זיך אַרְדְּעָנוֹגָן נאָר צְזָאָמָעָן מִט אִים — אַיְזְזִוְּה, ווי אַפְּאָרְלְּוִירְעָנָע... זעַנְעָן יְעַנְעָן צְזָוְוִוִּיטָע שָׁעהָעָן מִיט הָעָ נְעַכְנָה גַּעַוְּאָרָן אַיר רַעֲטָנוֹנִיס-פּוֹנְקָט, אַיְזְזִוְּה ווּלְּכָן זי האט זיך אַפְּגָּנוּוֹאָרְפָּטָן פּוֹן די לאָסְטָן וואָס האָבָן אוֹיָף אַיר גַּעַהְוִירָט. פּוֹנְקָט ווי יְעָדָר אַוְמְנִילָס וואָס קָעָן טַרְעָפָן מִיט יְעָדוֹן אַוְשְׁוֹלְדִּיקָן מְעַנְשָׁת, האָבָן זיך אוֹיָף אַיר אַגְּנָעָזָעָט טַרְאָכְּטָעָנִישָׁן אַזְּעַלְּכָע אַיְזְזִוְּה — ווּוִיטְעָר גַּעַרְנִישָׁת. אַיְזְזִוְּה גַּעַרְנִישָׁת ווּאוֹרָן אַיר טִיךְ, צו ווּלְּכָן זיך גַּעַלְּאָפְּן אַרְאָפְּוּוֹאָרְפָּט אַירְעָ שְׁטִינְעָר,

וֵי וָאַלְן פָּאוֹרִינְקָעָן אַין דַּי טִיפָּעֲנִישָׂן... שְׁפָעְטָר הָאָט זַי גַּעֲקָעַנְט, וַיַּאַבְּנִיטָע, וַיַּוְיְתָע טַוְן דָּאָס, וַיַּאַס הָאָט זַי גַּעֲצִוְינָן אָוָן גַּעֲרוֹפָן.

אַין פָּאֶרְלִיָּה פָּוָן דַּי יָאָרָן, וַיַּאַס זַי הָאָט צְוֹזָאַמְעַנְגָּלְעַבָּט מִזְטַה הָעֵדָה, אַיְזַי זַי גַּעֲוָאָרָן רִיְּפָה אָוָן דַּעֲרָפָרָן. סְהָאָט זַיְךְ בַּיְאַר אַוְיְסְעָבִילָה-דַּעַט צַו אַיְם אַזָּא צְוֹוְשַׁנְגַּעַבְּלִיל, וַיַּאַס הָאָט גַּעֲקָעַנְט חַיְיסָן טַר זַיְהַשְׁאַפְּט, אַנְפָּט, אַנְיְּצָוְיָה פָּוָן אַחֲבָב צַו הַיְתָן אַין אַיְם עַפְּעָם אַיְינָגָס אָוָן נַאֲגָעַנְטָס, אַיְרָס. אַין דַּעַט גַּעֲפִיל אַיְזַי זַי גַּעֲוָעָן עַלְעָה; דַּי דָּזְוִישָׁע עַרְלְעַכְּפִיָּה הָאָט זַיְךְ אַבְּעָר בַּיְאַר אַוְיְסְעָבְּרָבָעָט אָוָן אַנְטָה-וּוִיקְלָט אַוְיָה אַגְּנָץ בַּאֲזְוֹנְדָעָרָן שְׁטִיְינָר. עַר אַיְזַי אַירָעָר — דָּאָס הָאָט זַי גַּעֲוָוָכָט אָוָן בַּאֲגָרִיפָן, זַי הָאָט אַבְּעָר קִינְמָאָל דַּעֲרָפָן נִישָׁת גַּעֲטָרָאָכָט אַז זַי אַיְזַי אַזְּזַי נַעַן, אַיְנָגָעָנָצָן זַיְנָע...

זַי הָאָט אַוְיְסְעַנְמָעָן אַלְעָבָגְעַנְעַנְיִישָׂן אַירָע, אַיְבָעָר דַּעַר גַּאֲנָצָעָר צִיְּמָט, פָּוָן זַיְךְ אַיְם — זַי זַי הָאָט עַס גַּעֲפִילָט; קִינְמָאָל הָאָט זַי אַבְּעָר נִישָׁת גַּעֲוָאָלָט זַעַן דַּי זַעַלְבָע אַינְטָעָרָעָט פָּוָן אַצְוֹוְיְוָתָנס אַוְיְסְבָּלִיק אָרוֹיָס. דַּי גַּאֲנָצָע וּוּלְטָמָא אַיְזַי אַיבָּרָהָוּפָט גַּעֲוָעָן אַירָע אָוָן זַי מַעַן צָרָגָיָן גַּיְיָן גַּעֲמָעָן וַיַּאַס אָוָן וַיַּעַן עַס וּוּלְטָמָא אַירָע. וַיַּעַן זַי הָאָט אַמְּמָאָל גַּעֲהָאָט אַדְוָרְכָפָאָל, עַס הָאָט זַי וּוּרָר בַּאֲלִיוֹדִיקָט, נִישָׁת אַוְיְפָמְעָרָקָאָט גַּעֲוָאָרָן אַוְיָה אַירָס אַשְׁמִיכְלָעָנְדִּיקָן אַרְוִיסְרָוָה — אַיְזַי זַי גַּעֲוָעָן גַּעֲנוֹיָט צַו וּוּיְיִנְעָנָע. זַי אַיְזַי גַּעֲוָאָרָן שְׁרַעְקָלָעָךְ בַּאֲלִיוֹדִיקָט אָוָן בַּיְזָן, אַזְּזַי זַי יְעַנְעָר וּוּאַלְטָ שְׁוִין גַּאֲרָ קִיְּן רַעַכְתָּ נִישָׁת גַּעֲהָאָט צַו הַאֲבָנָן אַז אַיְגָעָנָע מִיְּנוֹנָגָג וּוּאַלְטָ שְׁוִין גַּאֲרָ קִיְּן רַעַכְתָּ נִישָׁת גַּעֲהָאָט צַו הַאֲבָנָן אַז אַיְגָעָנָע מִיְּנוֹנָגָג אַדְעָר נִוְיָוָגָג. זַי וּוּאַלְטָ אַפְּיָלוּ — וַיַּעַן זַי קָעָן עַס בַּאֲזְוִיְזָן — יְעַנְעָמָעָן אַמְּשָׁאַרְפָּסָטָן בַּאֲשְׁטָרָאָפָן, זַיְךְ נִוקָּם גַּעֲוָעָן מִטְּ אַרְוָאָס רַעַכְתָּ לְעָךְ צַו אַירָע. עַס הָאָט זַי אַפְּיָלוּ גַּעֲוָונְדָעָרָט אַזְּזַי; זַיְךְ קָעָן מִעַן עַס אַירָע אַפְּזָאנָן, וַיַּעַן זַי וּוּלְעַס!

וַיַּאַס וּוּאַלְטָ גַּעֲוָעָן, וַיַּעַן הַעֲנָךְ וּוְכָט דָּאָן אַיְם אַצְוֹוְיְטָע, פָּאָרָה בְּרַעְנָגָט מִטְּ אַיר אָוָן וּוּיְזָט אַיר אַרְוָוִים אַפְּעָנָע אַוְיְפָמְעָרְקָזָאָמְקִיָּט, פָּאָר זַיְגָעָמָעָן אַין דַּי אַיְינָגָה זַי הָאָט דַּעֲרָפָן קִינְמָאָל נִישָׁת גַּעֲטָרָאָכָט. סְאַיְזָ נִישָׁת מַעְלָעָךְ גַּעֲוָעָן צַו זַיְן אַזְּזַי נִאָעָנָט מִטְּ הַעֲנָכָן אָוָן דַּאֲס זַיְלָ קָוְמָעָן אַוְיָפָן גַּעֲדָאָנָק. עַר אַיְזַי זַיְן גַּאֲנָץ וַיַּעַן אַזְּזַי וּוּיְטָ גַּעֲוָעָן

דרפהו, אzo ס'וואלט געווען נאָר ליעבערלעך דאס צוצולאָזן צום זינען. זי האָט אַים פֿאָרְפֿאָנְצָעֶרטַט, אַרוֹמְגַעְנְאָרְטַטַט מִיט זַיְה, אzo עָרְחָאָט פֿוֹן אַיר מַהְיָצָה. נִישְׁתַּחַת נַעֲקָעַנְתַּאְתַּר אַרוֹוֵּס. וּזְיָ אָן אַיְינְגַעְשְׁלָאָסְעָנָר. אָוּמְעָטוֹם אַיְזָן זַי אַוְיךְ גַּעֲוָעָן מִיט אַים אָזְן האָט אַוְמְעָנוּלְעָךְ גַּעֲמָאָכְט יַעֲדָן פֿרְרוֹו זַיְה צְוַיְּאַים צְוַיְּ דַעֲרָנְעַנְטַעַרְן... .

זַעַן דָּאָס וּוְאַלְטַט פֿאָסְרַטַּה? א, זי וּוְאַלְטַט עַם זַיְכָּר אַים סִינְמָאָל נִשְׁתַּחַת נַעֲקָעַנְתַּאְתַּר מַוחְלַזְיָן! זי וּוְאַלְטַט אָפְשָׁר יַעֲנַע צַעַלְאָגָן, אַפְּנָעַטְרַבְּן מִיט דַי פֿוֹיסְטַן. אַיְם וּוְאַלְטַט זַי אָפְשָׁר גַּעֲרִיסְטַן בֵּי דַי הָאָר, גַּעַד זַיְדָלַט אַזְן בַּאָהָאנְדְלַט וּזְיָ אַיְינְעָם, וּזְאָס טַרְאָנְטַט אַוְעָקָר אַירְס אַזְדָּאָן אַפְּרָעְמָדָעָר שְׂטָבָּר אַרְיוֹן. נָאָר, וּזְאָס קָעַן זַי אַיְצָט וּזְוִיסְקָן? אָפְשָׁר וּוְאַלְטַט עַם אַירְגָּר נָאָר נִיחָא גַּעֲוָעָן? עַם וּוְאַלְטַט אַירְגָּרְטַעְרַט גַּעֲוָעָן אַקְעַנְגָּזָר שְׁטָעַלְן זַיְן מִינְדְּסְטַע זַיְן אַקְעַנְן אַירְעָה. זי וּוְאַלְטַט נִשְׁתַּחַת בַּאָדָרְפַּט זַיְדָ פֿוֹלְן טִילְמָאָל, נַעֲבָן אַים, וּזְיָ אַגְּשַׁלְאָגְשַׁנְעָר, פֿאָרְטִיבְעַנְעָר הָוָנָט, וּזְעַלְן בָּעָרְוָרְטַט, מַעַן זַאָל אַים מִיטָּרְעַבְטַט אַרְוִיסְטְּרַבְּיָהָן... נִיְיָ זַי האָט וּזְעָנָן דַעַם נִשְׁתַּחַת נַעֲקָעַלְעָט, וּזְוִיסְטַט זַיְמָאָקָעְנְטַה... .

זי אַיְזָן נִשְׁתַּחַת גַּעֲוָעָן פֿאָלְשַׁ, נִשְׁתַּחַת אַוְסְגַּעַלְאָסָן. סְפָאַיְזָן בֵּי אַיר נָאָר גַּעֲוָעָן אַמְּין גַּעֲטְרִיְיָ אָוָן רַעֲלַעְךְ אַרוֹמְגִיְיָ אַרוֹם זַיְדָ אַלְיָוָן. מִיט דַעַר צִוְּיָה האָט זַיְדָ נָאָר בֵּי אַיר אַוְסְגַּעַלְאָיְפָן יַעֲנַעַר רַאֲפִינְרוֹטְעָר מַעְטָאָד, וּזְיָ אַזְוִי צְוַיְּ בַּאֲקָוְבָּעָן דָּאָס וּזְאָס אַיר וּוְיָלְטַזְיָה, וּזְיָ אַזְוִי צְוַיְּ קַעְנָעָן בָּאָ-גָעָן, דַעַם בַּאֲגָעָר אַוְיְסְצְוְרִידְקָן פֿאָרְ וּוְעַמְעַן מַעַן דַּאֲרָףָ אָוָן אַים אַיְן דַעַר גַּלְיוֹיכָבָּר צִוְּיָה אַוְיךְ פֿאָרְשְׁלִיְיָעָרָן; מַעַן זַאָל אַים בַּאֲמָעָרָקָן אָוָן דַאָד נִשְׁתַּחַת אַנְטָאָפָן גַּעַנְוִי מִיטָּן פֿאָרְשְׁתָּאָנָה, נִשְׁתַּחַת דַעְרוֹזָעָן נַאֲקָעָט אָוָן גַּעַנְוִי. וּוּעַט אַים יַעֲנַעַר וּזְעַלְן אַנְכָּאָפָן — זַאָל עָרְ אַים דַעְקָעָנָעָן. וּוּעַט עָרְ נִשְׁתַּחַת מַזְוָעָן — מַזְוָעָן אַיְזָן אַיר אַוְיךְ אַוְיסְטַטְרַעְטַט אַרְתָּאָט. שְׁטַעַנְדִּיק אַבְעָד האָט זַי אַוְיָה אַיר אַוְפָן גַּעֲטָרָפָן נָאָר צְוַיְּ דַעַם וּזְאָס זַי האָט גַּעֲמִינָט. פֿאָר זַיְטִיקָע אַוְיָן אַיְזָן עַס גַּעַלְיָהָן פֿאָרְ-חַתְּמָעַט אַוְנְטָעָר זַיְבָּן שְׂוּעָרָעָ שְׁטִיְיָנָעָר... .

די יַאֲרֵן פֿוֹן זַיְן צַוְּאָמָעָן מִיטָּהָעָכָן הָאָבָן אַיְן אַיר אַוְיךְ אַוְיסְטַטְרַעְטַט אַפְּרָשְׁתָּאָנָה, אַלְיָבָעָן צְוַיְּ שִׁיְינָעָם אָוָן רַיְינָעָם פֿוֹן יִדְישָׁעָרְ שַׁאֲפָונָג, פֿוֹן יִדְישָׁן קַאְמָפְּ פֿאָר בַּעֲסָרָטָם אָוָן גַּעֲרָכְטִיקָם.

צוזאטטען מיטן הפליגו אָוָרָעָנָם — אָזֶן פָּאָר זַיְךְ האָט זַי נַאֲרַ
ニישט מפקייר געוווען, נאָר דערנרייכט דאס אָזֶן נאָר דאס ווֹאָס זַי האָט
געווואָלְטַן! — אַיְזֶן אוּיךְ אַיְזֶן אַיר אוּיפֿגְּנָעָקְּמוּן, אָרוֹיסְּאַנְטוּיקְּלַט זַי —
פָּוֹן דָּעַם ווֹאָס אַיְזֶן אַיר אַיְנְגָּבְּוִוָּן גַּעַוְוָן, עַפְעַם אַזָּא סְבָּטָעַ
לְעֵר צִיטָעַר. סְאַיְזֶן גַּעַוְוָן אַזָּא אַיְדְּלָקְּיָהָט בֵּין סָמָּמָעַ פָּאָרְלִיָּהָן זַי, ווֹאָס
הָאָט מִיטְגְּעָרִיסָן, צָוְנָהָאָלְטַן אָזֶן נִישְׁתְּ דָּעְרָלָאָזֶט אָזֶן דָּאָס צָעְלָאָזֶן-אָפֶן
שְׁטוּסְּנְדִּיקָעַ זַאֲלָ אָרוֹיסְּקְּמוּן בְּ וְ לְטַ, מִיטְ שְׁאָרְפָּעַ וְאַרְעַנְיָשְׁ-רַיְּ
טָעַר, בַּיּוֹם דֻּעְרְנָעְנְטָרָן זַי צַו אַיר...

הָאָט עַר גַּעַוְוָסְטַ פָּוֹן אַיר שְׁטִינוֹגָעַר לְעָבָן, אָנוֹנְטָעַר אַיר
צְוַיְוָיטָן גַּעַשְׁטָאָלְטַ מִוְתְּ אִים? בַּי אַזָּא שְׁטָאָרָקָן כָּאָרָאָקְּטָעַר ווֹי זַיְנָעַם,
אוֹזֶן זַי נִשְׁתְּ בְּכָחֶ גַּעַוְוָן זַיְךְ עַס קְּלָאָר צַו מַאֲכָן. מִיטְ דָּעַר צִיטָה
עַס זַי אַוְיךְ אַוְיפֿגְּנָהָעָרָט צַו אַיְנְטְּעָרָעָסָרָן. זַי הָאָט זַי אַוְיפֿגְּנָהָעָרָט צַו
מַאֲכָן אַ זַּוְעַן פָּוֹן הָעָנָכָס שְׁוֹוִיְגָן, וּוֹעֲנָן אַלְעַזְזָעַ זַיְךְ הָאָט אַ שְׁיוֹכָהָט
הָאָט דָּעַר פְּרָאָגָעַ. עַר אַלְיָזִן? אָפְשָׁר הָאָט אִים צָוְגְּעַבְּנָדָן אַיר צְוַיְוָיטָעַ, נַאֲרַ
אַיְוּדְּרִינְעַ זַיְטַ, אָזֶן אָפְשָׁר הָאָט עַר סְתָמַ נִשְׁתְּ גַּעַוְאָלְטַ מַאֲכָן צִיְּן
סְקָאָנְדָאָלָן, אַוְיפֿמָאָכָן אַ בְּרִיְוָתָן רַיְסַ, ווֹאָס זַאֲלָ אַרְיִינְשְׁרִיְוָעַן יַעֲדָן אַיְזֶן
דַּי אַוְינָן אַרְיִזְן? עַר הָאָט גַּעַקְעָנָט שְׁוֹוִיְגָן, טִיף אַיְבָּרְשָׁוִוָּיָגָן אַוְיךְ דָּאָס
וֹאָס שְׁרוּיָט אָרוֹיסָם פָּוֹן אַ סְתָמַ פָּאָרְשָׁוִוָּיָגָן, אַיְזֶן וּוּלְכָן מַעַן קָעַן
אַנְבָּנָאָוָה דֻּעְרְקָעָנָעָן טְרָאָגָעָעָד יְעַד אַיְבָּרְלָעְבָּונָגָ... עַר הָאָט,
סְרִיכָן אַחֲהָן אָזֶן אַוְיסְגָּעָטְעָנָעָר פָּוֹן אַלְעַזְעַזְעַמָּ אַפְּלָוָ פָּוֹן יַעֲנָעַ בְּאַגְּלִיְוָתָן
גַּעַן אַיְזֶן לְעָבָן, ווֹאָס שְׁטָעָקָן טִית, אַיְזֶן סָמָּמָעַ מִיטְן הָאָרֶץ.

דָּעַרְצִיְּלוֹן זַיְנָעַ מְחַשְּׁבָות וּוּעַט אַזָּא הָעָנָעָר זַיְכָּר נִשְׁתְּ...

קָאָפִיטָל עַלְתָּ

I

מִיטְן אַוְיסְבָּרוֹד פָּוֹן קְרִיגָעָזְעָנָעָן זַיְיָ בַּיּוֹדָעָ אַרְיִין אַיְזֶן אַ נַּיְעָר וּוּרְקָד
לְעַכְקָיָיט. עַס האָכָן זַיְךְ אַנְגָּהָוִיבָן דַּי אַיְבָּלְטָעָג פָּוֹן פְּחָד, פָּוֹן זַוְכָּן אָזֶן

ארטט צום לוייפן, פון וואקלען זיך, אויב מען דאראף לוייפן אויף יונגער זויט גרענצע, וו די סאָוויעטן האָבן פֿאָרנוּמָעַן אָדער נִישְׁט. בעת דער גֿרוּיְסֶעֶר בהלה פון די ואָרְשָׁעוּוֹר טָעַי, פון באָמְבָּאָרְדִּירְוָנְג, וווען מענטשן זענען אָרְיוּסְגָּעָאנְגָּעָן אויף אָוִוֵּל פון שְׁטוּב, גַּעֲמִינְט אָז זַיְיָ ווועלן באָלֶד צוֹרִיק אָרְיוּנְקָומָעַן אָזָן אויף דָּעַר גַּסְּפָּאָרְכָּאָפָּט גַּעֲוָאָרְן פון דָּעַר מָאָסְן-פָּאָנִיק, לַיְּוִינְדִּיך צָו דָּעַר גַּרְעָנְצִיך; אַיְּן יַעֲנַע טָעַן אָז אָוִיך הַעֲנָעָך אָוּוּק פְּלָוְצִים. ער אָזָן גַּעֲנָגָאנְגָּעָן צָו אַחֲרָן, אויףן ווועג באָגָאנְגָּעָן אַיְּן נָאָעָנְטָן, נָאָך אַיְּנָעָם אָזָן אָזָיָּה ער גַּעֲלָאָפָּן מִיט אַגְּרוּפָע, נִישְׁטָאָנוֹזָאָגָּנְדִּיך אָפְּלִילְוָוָה דָּעַרְוָהָשָׁעָן. דָּאָז אָזָן עַמְּגַע אָזָיָּה מִיט טְוִוְּנְטָעָר, נָאָר בַּי אַיר האָט עַמְּגַע — אָזָן מִיטָּן דָּעַר גַּאָרְגְּוִיסֶּעֶר שְׁרָעָך — אָוִיך אַשְׁטִילְן קָלָאָפָּט גַּעֲטָוָן אַיְּן הַאָרֶץ מִיטָּהָדָה: אַחֲהָא, ער האָט גַּעֲוָאָרְט, גַּעֲוָאָרְט מִיט זַיְיָ נִקְמָה בַּיּוֹ אַפְּסִיקָן מָאָמָעָנָט, וווען די נִקְמָה זָאָל ווּעָרָט זַיְיָ די לַיְּוִידְן... אַיְּצָט, וווען דָּעַר עַלְנָט אָזָן די מִשְׁוָגָעָת האָט אָרוּמְגָעָאָפָּט די ווּעָלָט אָזָן זַיְיָ הַיְּלָפָלָאוֹ אָזָן אַיְּנוֹאָם — זָאָל זַיְיָוָסָן, אָז זַיְיָ האָט פֿאָרְטְּרִיבָן פון זַיְיָ דָּעַם נָאָעָנְטָסְטָן...

צָו זַיְיָ גַּעֲלִיבַּעַנְעָר פֿאָמְיְלִיעָ אָזָן אַיר שְׁוֹעָר גַּעֲוָעָן צָו נִיְּוָן, זַיְיָ האָבָן גַּעֲוָוָסְט, אויב נִישְׁט אַל זַיְיָ — אָזָן עַפְּעַס... אַיְּבְּרִיקָןָס האָבָן זַיְיָ זַיְיָ קִינְמָאָל נִישְׁט גַּעֲרָן גַּעֲהָאָט... דָּאָזָן האָט זַיְיָ אַסְּקָד גַּעֲטְרָאָכָט, אַרְיְינְגָּעָן-קָלָעָט אָזָן דָּעַם, ווּ אָזָיָּה פֿוּרְעָרְדִּיקָעָ מְעָשִׂים קַעְנָעָן גַּאָרְגְּזָאָר שְׁפָעַטָּעָר באַשְׁטְרָאָפָּן. אָזָן דָּאָזָן זַיְיָ אַיר גְּרוּסָן, באָטְרִישָׁן ווּאָרְשָׁעוּוֹר קָעָסָל אַיְּוִינְקָעָ אַלְיָוָן, מִיט אַסְּקָד נִיְּוָן...

אַבְּעָר הַעֲנָעָך אָזָן גַּעֲלִיבָן הַעַנְעָרָך אָזָן ווּעָג, נִישְׁט ווּוִיט פון דָּעַר פֿרָאָוִוָּזָאָרְיְשָׁעָר גַּרְעָנְגִּי, צַוְּיִישָׁן די דִּיְוִיטָשָׁן אָזָן סָאָוָוָעָטָן, האָט ער זַיְיָ אַכְּפָּן גַּעֲטָוָן:

— אַיר נִיְּזָוִירְקָעָ קִיןְזָוָן ווּאָרְשָׁעָן...

אַלְעָה האָבָן אויף אַים גַּעֲקוּטָן ווּ אָוִיך אַשְׁוֹגָעָנָם. אויף אַז אַז וווען האָט מעַן גַּעֲעָנָט פֿאָרְשְׁטִיָּן, אָז אָפְּלִילְוָן אַזָּאָל קָלָאָרְעָר קָאָפָּט ווּיְהָעִזְׁנָה נְעָכָס זָאָל פֿאָרְדְּרִיאָט ווּעָרָן. ער האָט אַבְּעָר אָזָיָּה רְוָאִיק-קָלָאָר גַּעֲשָׁוָיָנוֹן, נָאָבָן אַפְּזָאָגָן זַיְנָס, אָז עַמְּגַע אַוְמְזָיָן גַּעֲוָעָן זַיְיָ צָו שְׁטָעָלָן אָוִיך אַזָּאָל

סכנהוועג מיט אים דיסקוטירן. אגב, האט זיינס א קורצער זאי אלז
זוי אויפגעקלערט:

— דאס קינד...

אלע וויאטערדייש וווערטער זענען איברייך געווארן. האט מען זיך
שטומ געזעננט. נאר די טרערן אין טיל איזין האבן זיך ציעאמערט אויף
זיעער שטיינער. קיינער האט נישט געוואלט פראונן אים וו אס עס
האט אים אוועקגעדריסן און וואס עס טרייבט אים צורייך. מסתמא האט
ער אליין געניג זיך אויסגעראנגט מיט זיינע טראכטערנישן. צוריינקאו-
מען איז ער אן אפגערטענער, א חושכער. נאר ווען זי האט אים געזען,
אייז זי אויף אים ארייבגעפאלן און געמיינט מיט אוזא גליק, וואס קייז
נער קען שעין מיט קייז האר נישט מינדרן. מער אייז ער נישט געד
לאפֿן. פון וועג אייז ער צוירגעפלומען אן איבערגעבטענער, א נײַער...

און אויך זי האט זיך געפֿילט ווי בעפֿל און גאנצן און אנדרע.

מייט „יענער“ זייט גרענצע האט ער געהאט א גאנץ צעתל פאר-
טיאוישע חשבנות, וואס זענען מייט דער צייט געווארן זיינע, פערענעלע-
בע. און אויב אנדערע זענען געלאלטן טראז די אלע חשבנות האט ער עס
מער נישט געקענט. דעם פיבער האט ער מיטן ערשותן מאל געלאומות איז
זועג. די גאנצע באזענונג, די חברימ, ארום וועלכע ער האט זיך געוואר-
רעמת און געשפריט זייז לְעַבְנָס־אִינְהָאָלְטָן נאר צוואמען מיט זוי —
דאַס איז פֿאַרְשְׁוֹנוֹן, צעשוומען. ווער עס אייז אוועק אין בְּחַלָּה,
מייט געאייל צו דער גרענצע, ווער — אין געיג נאר א נײַ שטיק ארט
דעם קאָפּ אוועקצואַלְיִינְן און ווער — נאר א שטיק בְּרוּיט פֿאַרְטָן.

ארום זי איז געווארן שרעפיק, פאלט און פומט. פון אלע שיינ-
קייטן, וואס די קרייזן און די מענטשן איז זי האבן איר געגעבן, איז גע-
בלוּבָן א הווילער אַפְּקָלָאנְג, וואס האט זיך געוויגט איז מיטן א צעוויל-
דעטען און צעריסענע שטרעם. ביידע האבן זיך אויפֿאָמָל דערפֿילט
פֿאַרְלְאַזְעָנָע און עַלְנָטָע. האט פרעוזשע. פֿאַרְגָּעָסָן, זוי איז איז נאַרְמָאָלְן
לְעַבְנָה האט זיך געריזט, אַמְזִירָת און חענוג פֿאַרְשָׁאָפּן. זוי איז איז
עַנְעָטָע אויף טאָפְּלָט עַלְטָע געווארן. עס איז זיך בלוייז אויסגעקלומען
זו קְלָאָמָעָרָן אַיְינְס אַנְעָם צוּוּיְיטָן, זוי איז די לְעַצְטָע סְלָוּפָעָס פֿוֹן אָז

אריבער געפֿאָרְעַנֶּעֶר גַּרְעַנְגִּיעַ, בעת מען האט נאך היומֿ-זָוִוִּיעַן. ערשות איצט האט זי דערזען, און אַיִינְגְּטַלְעֵךְ האט זי אויף אַסְטָאַבְּוִילְעַן אַמְתָּן, אַיְן דער גַּאנְצָעַר רַעַלְקִיּוֹם, נַאֲרַ אַיְם. דָּאָס אַיְן אִירֶס, דָּאָס זי זַיךְ קָלָאָמָעוֹן ווי אַיְן אַשְׂוִיזְ קָעָנוֹן דער הַפְּקָדִיקָעַר אַלְיוֹנְקִיּוֹט. ער אַיְן אִיר בָּאָגְלִיּוּטָעַר אַיְן דער דָּאָזְוַעַר אַיִינְגְּעַפְּנִצְטָעַרְטָעַר וּאַרְשָׁעַר וּוּלְטַ, ווי עם עַקְוִיסְטִירְטַ נָאָרְנִישְׁטַ פְּרִיּוֹ, אַוְיסְעַר דַּי גַּרְיָן-מוֹנְדִּירְטָעַר חִוּתַּ.

יאָ, אַוְיַד דָּאָס קִינְדַּ! דָּאָס ערְשְׁטוּ מַאלְ האָט זי עַם אָפְשָׁר ערְשְׁטוּ דַּאֲן דערזען; אַזְוִי שָׁאָרָה אָוֹן פְּרִוְידִיק דַּעֲרַשְׁפּוּרְט, אָזְעַם אַיְן אִיר נאך עַפְעַט פָּאָרְבִּילְבָּן, נַאֲרַ אַסְּדָקָפְּאָרְבִּילְבָּן. זי האָט עַם אָוֹן ס'קָּעַן ווּרְעַן אִיר אַיְנָהָאָלָט אָוֹן טְרוּיסְט. זי אַיְזְ פְּלָוִיזִים בָּאַרְיוֹנְכָּבָּרְט גַּעַד וּאוֹרָן מַיטְ נאך אַשְׁטִיק לְיִבְּ אִירֶס, וּוּאָס זי האָט קִיְּנוֹנָמָל נִישְׁטָמְגַעַד האָט קִיּוֹן צִוְּיַת אַזְוִי שְׁטָאָרָק צַו בָּאָמְעַדְקָן. זי האָט עַם שְׁטָעַנְדִּיק גַּעַחַט גַּעַבְּן וּזְהַר, מַסְתָּמָא האָט זי עַם אוֹיְד דָּאָן גַּעַנְגָּלָעַט, גַּעַצְעַרְטָלָט. דָּרְגַּעַד רְוִישָׁ אֶבְּעָר, וּוּאָס אַיְזְ מַיטְ אִיר שְׁטָעַנְדִּיק מִיטְגְּנַעַקְעַמְעַן אָוֹן גַּעַוְועַן בַּיִּ אָרְ אַפְּלוּ אַיְן דַּי שְׁטִילְכְּטָעַ וּוּינְקָעַלְעַן, האָט זי אַפְּלוּ אַיְן יָעַן מַדְרַט עַרְגַּרְגַּרְמַן יָנְגַּוְעַן אַפְּגָעַזְוִינְגַּן שְׁטִיקְעָרוּוֹיְוַיְוַי עַרְגְּנַעַץ אַנְדְּרָעָשוֹן. זי העַט זי עַם גַּעַזְעַן אָוֹן נִישְׁטָמְגַעַד גַּעַחַט אָוֹן נִישְׁטָמְגַעַד. עַם אַיְזְ גַּעַוְועַן שְׁפִּילַ, וּוּנְקָלְעַן, גַּעַזְעַלְשָׁאָפְּטַ... אַ וּוּלְטַ אַיְצְטַ, וּוּעַן אַלְזַ אַזְוִי זַיךְ צַעַד פְּלִוְינְגַן, האָט זַיךְ אִיר בְּלוֹס גַּעַמּוֹזְ אַיִינְשְׁמָעַלְעַרְן צַו דָּעַם, וּוּאָס עַם אַיְזְ פְּאָרָאָן — אָוֹן ווי דַּי בְּלִיקָן זַעַנְעַן נִישְׁטָמְגַעַד גַּעַפְּאָלְזָמָעַד גַּעַר שְׁטֻבוֹ, האָט דָּאָס קוֹנְדַּ אַרְיוֹנְגַּעַשְׁיּוֹנְטַ...

העַנְעָךְ אָוֹן דָּאָס קִינְדַּ. אָוֹן אַיְנָעַם קוֹנְדַּ האָט עַר אַגְּלִוְיכַן חַלְקַ. עַר אָוֹן זַי — בָּאַזְוֹנְדָעָר האָט יְעַדְעָר פָּוֹן זַיְיַי גַּאֲרְנִישְׁטַ, זַיךְ אַלְיַיְן אַפְּלוּ נִישְׁטָמְגַעַד. צַוְּאָמָעַן אֶבְּעָר האָבָּן זַיְיַי אַיְנְגָעַר דָּעַם צַוְּוִוְיִטְן אָוֹן דָּעַרְצַוְוּ האָבָּן זַיְיַי לְיִכְתִּיק מַוְידְעַלְעַ, וּוּאָס וּוּיְסַט נִישְׁטָמְגַעַד אָוֹן ווּלְ נִישְׁטָמְגַעַד וּוּסְטַ, וּוּאָס דָּאָרְטַ אוֹיְפַט דָּרְגַּעַד נָאָס קוֹמְטַ פָּאָרַ, אַוְיבַּ מַעַן מַאֲכָט חַרְוב דַּי עַרְד אָוֹן מַעֲנַטְשַׁן גַּיְעַן אָוֹן פָּאָלְזַ... עַם שְׁמִיּוֹכְלָט, לְאָכְטַ; דָּאָרְטַ מַעַן ווּרְעַן אַיְינְסַ, בְּכִדי מַיְצְוָלְאָכְנַ, מִוְּשִׁמְיּוֹכְלָעַן אָוֹן האָבָּן דָּעַם אַיִינְ-פָּאָרְלִוּוּרְעַנְעַם

שמייכל באחאלטן און איינגענראבן, ווי א ירושה-אוצר, אין דעם סינדט
לייפעלעך...

שפערטער זענען געקומען שעוערע טעג, שעוערע וואכן און יארך יא,
יאון אין ווארשעוור געטא לאון זיך נישט איזו לייכט איבערעדערציילן,
בפרט יארן פאר הענבן און פרערזשאן, מיט זאָרגן פאר א קינד אין
געטא. הענבר איז געווארן נאָך ערנטער און פאַרטראָכטער. אויך זי
איו אַדרָּכְּגָּעָּנוּמָּן געווארן מיט שעוערע, ערנטער פֿליַּכְּטָן. זי האט געד
זוכט מילך פֿאָרְן פֿינְּדָר, פֿרָּאָרוֹקְטָן. אויף וועלכע וועגן אייז זיך דען נישט
גענאָגָּנָּעָן? עס האט זיך אויך צוֹרִיךְ געמאָכָט אַשְׁטִיקְל קָאנְטָאָכָט מיט
חברים, מען אייז זיך צוֹאָמָעָנָגָּעָםָעָן און אוֹיסְגָּעָטָרָן בְּצִיבוּר די
שׂוּעָרָעָט שְׁטִיקָעָר צִיּוּט, אָוּסְגָּעָרָט זיך. נאָר אָז סְאֵין גַּעֲקוּמָעָן דָּעָר
טָאגָן וּוֹעֵן מְאֵין אַרוֹיף צָום אָוּמְשָׁלָאָגָּס-פְּלָאָגָּז, האט די פְּאָנִיךְ אַיר פְּאָרָאָצָּר
לְזֹשְׁוֹרֶת די הענט. עס זענען אַוואָע טעג פֿוֹן מְשׁוֹנָעָן בְּאַהֲלָעָנִישָׁן,
אַרוֹיסְדָּרוֹיָעָן זיך און צִיטָעָרָן פֿאָר יְהָדוֹן שִׁיוֹן אָוֹן שָׁאָרָךְ, בְּזַיְם אַרְיִינְ
פְּלָאָגָּן.

...גענאָגָּנָּעָן אייז זי אַהֲיָן אָן הענבן. ער אייז פֿוֹנְקָט עַרְגָּעָץ אָוּעָק
און נישט באָוויזָן צוֹרִיךְזָקָומָעָן, בְּזַי דָּעָר גַּעֲוִוְרְבָּל פֿוֹן כָּאָפָעָנִישָׁן האט
זיך ווַיַּדְעֶר אַנְגָּעָהוּבוּן. אַ מְאָדָנָע גַּוְּלָאָז בְּזַי, ווָאָס זיך מְזַוְּן זיך
אַלְעָמָאָל צְשִׁיחָדָן אָוֹן זיך ווַיַּדְעֶר טְרָעָפָן. זיך טְרָעָפָן אָוֹן ווַיַּדְעֶר שְׁיָהָדָן,
פֿוֹנְקָט ווַיַּדְעֶר אַינְגָּרְלָעָכָע, גַּעֲמִישָׁטָע גַּעֲפִיָּן ווַאָלָטָן זיך אוֹיסְגָּעָטָרָקָט
אוֹיף דָּעָר גַּעֲהִימָּעָר פְּאָטָאָלִיטָאָט פֿוֹן גַּוְּלָאָז... אייז זיך גענאָגָּנָּעָן אָוֹן מיט
גַּעֲפְּרוֹוִין-שְׁטִיפָּע פֿינְּגָּר אַנְגָּהָלָטָן דָּאָס קִינְדָּר, בְּזַי צְוִישָׁן די טְוִיזָּן
טָעָר אַנְגָּזָאָמָלָטָע צָום אַוּוְלָשִׁיקָן. ערשת דָּאָרָט האט זיך באָגְרִיפָן דָּאָס
גַּרְזִיאָמָעָן פֿוֹן דָּעָר סִיטְוָאָצִיעָן:

— פֿוֹן דָּאָנָעָט ווּעָרָט מעַן אַוּוְלָגָעָפָרָט צָום טְוִוָּט! ווֹעֵן עַס זָאָל זיך
ニישט באָרוּרָן, אַיר אַיְגָעָנָע הָוִוִּיט, ווֹאָלָט זיך אוֹיף זִיכְעָר גַּעֲוָוָעָן אַרוֹיסְ
גַּעֲלָאָכָט אָוֹן מִיטָּן פְּלָאָגָּז, צּוֹלִיב אָט דָּעָר מְאָדָנָע מְשׁוֹנָה-דִּיקְיָוִט: עַס
זִיצְׁן דָּאָ מְעַנְטָשָׁן, יוֹנָעָ אָוֹן גַּעֲזָוָנָטָע, מיט פְּרִישָׁע קָאָלִירָן אָוֹן פְּנִים אָוֹן
דָּאָךְ — ווֹעֵן זיך בְּאָלָד אָלָע טַוְיָט זִוְיָן! הַיְנָט אַדְעָר מְאָרְגָּן?
עס אָוֹן נישט קִיּוֹן אַונְטָעָרְשִׁיד... אָוֹן — אוֹיךְ זִי ...

ז' האט נישט איזנמאָל געטראָכט אין אַירע יונגען יאָרֶן, ווי אַזוי מענטשן שטארְבוּן. ז' האט זיך געשראָקן פון שטעהָנדִיך אָן פֿאָרֶן טוּיט. דערפֿאָר האט זיך געטראָכט פון אַים, געווֹאַלְט דּוּרְבּוּן טְרָאָכְטּוּן אָן אוּסְטּ מאָלְטּ אַים פֿאָר זיך, אַים אַפְּצּוּשְׁטוּפּן אָן דּוּרְוּוּיְטוּרְעָן אוּפּ אַלְעָנְגָּעָן דּוּ צִוְּיט. אַלְנְפְּאָלְמָן דֵּי שְׂרָעָן וּוּרְטָט אַלְטּ אָן מִידּ; דֵּי אַבְּרִים זָאנְן זיך בִּיסְלְעָכְווּיוֹן אָפּ צַי גַּהְאָרְכוּן, מַעַן וּוּרְטָט קְרָאָנְק, אַלְעָגְּלִידְעָרְטּוּן וּוּי, אָומְעָטוּם בְּרַעֲכָט, קְרָאָכְטּ... וּי אַזְוִי מַעַן וּוּרְטָט אַלְטּ אָן מִידּ; דֵּי אַבְּרִים זָאנְן זיך גַּלְדִּידְעָרְטּ לְעָשָׂן אָן זיך אַיְן דּוּם בְּרַעְן, עַס רִינְגְּעָן אָוִיסּ דֵּי לְעַצְעָטּ כּוּחוֹת, הַיּוּבָּט מַעַן אָן צָאנְקָעָן, פְּאָרְגִּוּיָּת מַעַן, מְטַוְּנְקָלְטּ אָן בֵּין — מַעַן שטָּרָבְּטִי!...

אָבְּרָר זיך אַיְזָה עַרְשָׁת אַלְטּ 22 יָאָרֶן! אַלְעָגְּלִידְעָרְטּ אָן אַיר זָאנְגָּעָן גַּעַנְגָּסּן מִיטּ פְּרִישָׁן, אַבְּסָלּ נָאָרְ-פְּאָרְמָאָטְעָרְטּוּן גַּעַנְגָּסּן. גַּאֲרְנִישָׁת טּוּטּ וּוּי — טָא וּי אַזְוִי קָעָן עַס זַיְן? וּי אַזְוִי קָעָן זַי עַס נִיְּן צּוּמָּטְוּטּ? אַיְזָה עַס דְּעַן מַעְגְּלָעָךְ? שְׁטָעְנְדִּיךְ, נָאָכוּן אַרְיוּנְטְּרָאָכְטּוּן, האָטּ זיך זיך גַּעַזְעָן אַזְוִי וּוּיַּטּ פָּוּן שְׁטָאָרְבָּנְדִּיקְעָן צְיעַשְׁטָאָרְגּ, אָז אַוְידּ אַיְצְטּ קְוּמָטּ עַס אַירּ פֿאָר וּיַּטּ אַבְּיַזְעָרְטִינְגְּ... אַוְיבּ אַפְּלוּסְזָאָל וּוּאָרְזָיְן — קָעָן זַי עַס אַפְּלִיאִיקָעָנָעָן! זַי מַזְזָעָן דּוּרְטְּוּיטּ לְגִינְטּ נִישָׁת אַיְזָה אַירּ, אַיְזָה נִישָׁת אַיְיָ נְגַעְגַּר אַבְּנָן אַיְזָה גַּלְדִּידְעָרְטּ, מִזְאָלָאָסּ אַים מַעַרְנִישָׁת אַרוּסְטְּרִיבְּן. עַר שְׁוּעָבָטּ נַאֲךְ דּוּרְזְוּיְילּ אַרְוּם אָן דּוּרְלְוּפּטּ, וּוּיַּטּ אָן אַפְּגָנוּזְנוּדְרָאָרטּ... בְּזַי דּוּרְלְעַטְמָרּ מִינְוּתּ הַאָטּ עַר נִישָׁת דֵּי חַוְּצָהּ זיך צַוְּבָּעָן אָן אַזְוּלְכָּעָן גַּעַזְעָנָעָן כּוּחוֹת אָן אַנְהָבִיכְּן זַיְינְעָן פָּאַרְשְׁפְּלִיןּ פָּוּן עַקְלְדוּקְוּן אַפְּשָׁוּאָאָקְן... פָּוּן אַזְוּטְוּיטּ קָעָן מַעַן נַאֲךְ אַנְטְּלוּפּוּן צַוְּאָרְעָן וּוּיְטְעָרְדִּיקָעָן, גַּעַזְעָנָעָן יָאָרֶן! דָּאָס אַיְזָה אַזְוּאָסּ מִין שְׁטָאָרְבּוּן וּוּאָסּ, אַדְרָעָרּ עַס אַיְזָה גַּעַנְצָעָן צַוְּבָּעָן אָן דּוּרְקִיּוּן שֻׁמְשָׁפּוּרּ פָּוּן אַים — אַדְרָעָרּ גַּטְמָאָס קְרָצְעָן בְּרַעְן אַרְיָן אָן דּוּרְ אָן — שְׁוּן, אַלְעָגְּלִידְעָרְטּ אַיְזָה פְּאָרְלְוִוְּרִן!

ז' האָטּ דְּאָן גַּעַזְעָנָעָן. קָעָן דְּעַזְעַטְמָרְטָן טְוּוּיטּ זַיְינְעָן פָּוּן אַירּ אַזְוִי זַיְעָטָן, שְׁפִּירָטּ נִישָׁת אַפְּלוּזָיְן מִינְדְּסָטּוּן באַרְיָרּ אוּפּ אַירּ הַוִּיטּ — סִיּוּדָן דֵּי אַימָּהּ — וּוּאָסּ וּוּיְעָטּ פָּוּן אַים אָן כָּאָפּטּ זַי

אֲרוֹם, בֵּין פִּיוּשָׁעֶר שְׁפִירָעוֹדוֹקִיָּתִי! י֏א, דָּא מָוּ זַי עֲפָעַם טָוּן. דָּאָם וּוֹאָרט, דָּעַר גַּעֲדָאנֵס אָזַן זַי מַזְזַן, פָּאַרְכָּאָפָט זַי אַיְן גַּעֲנָצָן. עֲפָעַם שְׁפָאַלְטַן זַיְךְ אַיְר גַּעֲדָאנֵק אַיְן צֻוַּיְעַן: אַ הַעֲלָפָט אַיְזַן מִשְׁוָעָנָה, צְעִיאַכְּמָעָרָט אָנוּ אָזַן קַאַנְטְּרוֹדָאל אָזַן אַ צְוַיְוַיטָע הַעַלְפָט וּוֹאָסַן וּוֹכָט, קַלְעָרָט, טְרַאָכָט וּוֹעָנָן אָזַן אוּיסְגָּאָנָגָן... זַי שָׁאַרְפָּט אַיְר שַׁבָּיָה, אַבְּעָר אַיְן דָּעַר דָּאַזְיָקָעָר רִיכְטָוָנָג בֵּין פָּאַרְלִיְרָן דִּי אַנְדְּרָעָר שְׁבָּלְדִּרְעָוָרוֹן אַוּוֹף אַנְדְּרָעָר פֿוֹנְקָטָן, בֵּין לְוִוְּפָן סְטוּבִּישׁ, וּוּי אַ צְעַוְּלָטָט אַוְבָּרָן פְּלָאָזַי, וּוּכַן אַ רַּעֲטָוָנָג, בְּעָטָן זַיְךְ בֵּין דָּעַר פָּאַלְצִיעִי אָזַן קַוְשָׁן זַיְךְ שְׁטִיוֹלָן אָזַן הַעֲנַטָּה... בֵּין וּוּעְמָעָן וּוּאַלְטָעָן זַיְךְ דָּעַן נִישְׁתַּחַת גַּעֲבָעָטָן אָזַן אַזְוָלְכָעָן מִינְיָטָן? אָזַן מַעַן קָעָן דָּא אַוִּיסְבָּעָטָן אַ לְּעָבָן, וּוּאָסַן זַיְךְ קַעְשָׁן אַזְוִי לְאַנְגָּנוּ זַיְךְ הַאָט דָּאָרָט אַ לְּעָבָן אַזְוִיָּן אַט דִּי אַלְעָמָעָנְתָשָׁן, וּוּאָסַן וּוּיְינָעָן שְׁוִין עֲרַשְׁתָּה דָּאָרָט בָּאַגְּרִיפָן — צְוַיְוַישָׁן אַט דִּי אַלְעָמָעָנְתָשָׁן, וּוּלְכָבָעָן וּוּנְעָנָן גְּלוּיכְנוּלְטִיקְ-פָּאָרִי מִיטָּקָאָלְטָעָן, פָּאַרְגְּנוּלוּוּעָרָטָעָן טְרָעָרָן, וּוּלְכָבָעָן וּוּנְעָנָן גְּלוּיכְנוּלְטִיקְ-פָּאָרִי שְׁטָאָרָט גַּעַוָּאָרָן גַּרְאָד צְוָלִיבָן שְׁטָאָרָקָן חַשְׁקָה צַוְּלָעָבָן — אָזַן דָּאָט הַאָט זַיְיךְ לְעַבְנָסְזִוְילָן זַיְיךְ פָּאַרְכָּאָפָטִיקְיָוָט מִיטָּקָרְבָּן מִיטָּקָרְבָּן אָבָרָן... הַאָט אַיְן זַיְיךְ אַלְעָזָן אַנְגָּנָגָסָן, אַיְבָּעָרְגָּעָן אַסְמָן דָּעַם חַשְׁקָה בֵּין אַוְמָעָק — הַאָט זַיְיךְ גַּעַזְוָעָן זַיְיךְ פָּאַרְכָּאָפָטִיקְיָוָט מִיטָּקָרְבָּן וּוּאָסַן מִאָכְבָּטָן נִישְׁתַּחַת גְּלוּיכָן, אָזַן אַזְוָאָזָן טַיְעָרְעָעָן זַיְךְ דָּאָרָט וּוּעָט זַיְיךְ גַּעַנְעָבָן וּוּרָעָן! זַיְיךְ אַבְּעָרָבָן בָּאַגְּרִיפָן גַּרְאָדָן דָּאָס אַיְינָעָן, וּוּאָסַן עַמְּתָה הַיִּסְטָה: לְעָבָן אַדְעָר נִישְׁתַּחַת לְעָבָן... אַיְזָן זַיְיךְ גְּלָעָפָן, גְּשָׂרִיגָן, גַּעַבָּעָט — אָנוּ דָּעַר מִינְדָּסְטָעָר בָּאַרְכָּבָעָנוֹנָג אַוְיָסָר דָּעַם; אָנוּ צַוְּוִיסָן קְלָאָר וּוּאָסַן כּוֹטָן זַיְיךְ מִיטָּקָרְבָּן אַיְר אַיְן דִּי אַרְמִוּקָעָן, וּוּפְלָעָן וּוּעָט קְלָיְבָן אָזַן וּוּרָעָן וּוּעָט דָּא בְּלִיְבָן... בֵּין אַלְעָזָן הַאָט זַיְיךְ אַרְוִיסָּנְעָוָיְזָן פָּאָר אַוְמִזְטָן. דִּי פָּאַרְצְוּוּיְפְּלָוָנָג הַאָט עֲרַשְׁתָּה דָּאָן אַרְוִיסָּנְעָשָׁפָרָט פָּוָן אַיְר מִיטָּקָרְבָּן כּוֹחוֹת אָנוּ זַיְיךְ אַוִּיסְ-גַּעֲצָאָרָנָט בֵּין גַּעֲנָצָן. אָיְזָן גַּעַזְוָעָן אַדְעָרָטָעָן, בְּלָאָסָעָן נִכְטָעָרָן-קִיְּמָטָן אַפְּן אַ לְּעָבָן אַסְמָן דִּי אַוִּינָן אַנְגָּהָוִיבָן זַעַן, אָזַן זַיְיךְ זַעַן טָאָקָעָן. דָּאָס גַּעַזְוָעָן הַאָט גַּעַנְוָמָעָן אַדְרָכְדְּרִינְגָּעָן בֵּין צָוָם מַתָּה אָנוּ זַיְיךְ אַדְמָט אַרְוִמְגָעָלָקָט זַיְיךְ אָזַן זַיְיךְ נִוְתָם, זַיְיךְ גַּיְיטָמָט אַלְעָמָעָן אַיְן דִּי וּוּאַגְּנָגָנָעָן... אָנוּ גַּיְינָן — גַּיְינָט זַיְיךְ אַ לְּעָבָן אַיְנָדָן? זַיְיךְ

האט אפִילוּ נישט געוווסט, אויף וועלכַן ארט זי האט עם געלאָזט, ווּ עס איז נעלְלִיבַן און ווֹיפֵל צוּיט זי האט עס שווּן נישט נבעַן זיך...

שפֿעטער האט זי זיך דערוּוּסַט, אָזֶה הענְעָד איז געווּן אוּפַן וועלכַן פְּלַאָז ווּאָס זיך... זי ווֹוִיסַט נישט, נאָר זי אַיְן חַשְׁד אָז עַר, דער קַלְגַּעַר שׂוּוֹינְגַּר, האט זי אָפְּשָׁר גַּעֲזַן ווּ זי לְוִיפַּט אַדְוָרָה, רַוִּיסַט זיך, שַׁפָּאָרָט זיך צוּ אַ בְּרוּקָל שִׁין פָּזָן רַעֲטָנוֹג... האט עַר זי אָפְּשָׁר נִישְׁת גַּעֲזַן גַּעֲזַלְט אַפְּהַדְאַלְטָן? זַאֲל זי זַיְן אַלְיַין, קִינְגַּר זַאֲל זי אַיְן אַזְּלְבָּעַ מִינּוֹתַן נִישְׁת בִּינְדַּן מִיט זיך! מִיט זַיְן פְּלַאָז אַפְּשִׁישַׁ-בִּיּוֹן שְׁמִיכָּבָּ, גַּרְאָד אַיְן דַּי אָומַד גַּלְיְּקַלְעַסְטָעַ מִינּוֹתַן, האט עַר אָפְּשָׁר גַּעֲזַלְט פַּאֲרַשְׁטַיִן אַיר אַיְמְפָלָם, דַּעַם דַּרְאַנְגַּן אַיְרָן לְעַבָּן צוּ בְּלִיּוֹבָן: מַיְלָא, זַאֲל זי זיך דַּאְטָעוּוּן! אַוְן גַּעֲגַנְגַּעַן איז עַר צֻום טַוִּיטַן-צָוָן בְּאַזְוֹנְדָעָר אַזְוּ זיך זיך, אַיְן דַּעַר וּלְבָעַר מִינּוֹתַן, אָפְּשָׁר, ווּאָס זיך... דַּאס האט עַר אַיר שַׁפְּעַטָּר אַוְיך נִישְׁת גַּעֲזַגְּט.

...אַיְן מַאיְדָּצָעַק, ווּעַן מַהָּאָט זי אַרְיִינְגַּעַעַן אַיְן פְּרוּעַנְ-פְּעַלְךָ אַרְיַין, האט זי אַפְּילוּ בָּאַהֲרָשָׁט אַזָּא מִין הַפְּקַרְדִּיקָּעַ פְּרִוְיקִיטָּ. זי אַיְן גַּעַגְגַּעַן אַיְן אַ דִּין קְלִיּוֹדָל, מִיט נַאֲקַעַטָּע פִּים אַיְן שִׁיבְלָעָר. עַם זַעַנְעַן אַנְּגַעַפְּן אַזְוּפִיל גַּעֲשַׁעַנְיִישָׁן, ווּאָס הַעַבָּן זיך אַרְיִינְגַּעַשְׁפָּאָרָט אַיְן יַעֲדר מִינּוֹתַן אַרְיַין, אַיְינָעַ האט זיך אַרְיִבְּעַרְגָּעַרִיסָּן אַיבָּעָר דַּעַר צְוִוִּיטָרָם נִישְׁת-דַּעְרַנְדִּיקָּטָן גַּעַשׂ עַז, אַוְן מַעַן האט גַּעֲקַעַטָּפָּאָגָעָטָן לְאַנְּגַעַגְּט...

האט זי אַמְּאָל גַּעַהְאָט אַ מאָן, אַ הענְעָד, מִיט אַ קוֹנְדָּ? נִיְּזַן דַּאס האט שַׂוְן גַּעַמּוֹת זַיְן זַיְעַר לְאַגְּגָן, פָּאָר אַז זַיְפִּיְלָ, אַזְוּפִיל גַּעֲשַׁעַנְיִישָׁן! אַוְן אָפְּשָׁר אַיְן עַס נַאֲר גַּעֲזַן אַ בְּלוּזָעָר חַלּוֹם, אַ זַּוְיִיטָעָר אַוְן פְּאַרְנַעַפְּלַטָּעָר, פָּוּן דַּוְצִיָּוָן אַז אַזְטַלְעַבָּן? זַיְוִילָ, אַוְבָּעָס אַיְן גַּעֲזַן אַמְּאָלָ, מִיט הַאֲנָגָעָ צִוְּתָן פְּרִיעָר — טָא ווּ אַזְוּ וּשְׁעַ אַיְן זַי אַיצְטָ אַזְוּ יְוָנָגָ? אַ מַיְוּדָעָלָעָ אַיְזָ זַי דַּאֲרָ נַאֲהָ, מִיט אַ שְׁמַלְעָר טַאַלְיָעָ אַז אַלְיָזָ זַי ... מַסְתַּמְאָה לְעַבְּטָ זַי אַזְוּ נַאֲר שְׁמַעְנָדִיל אַיְן מַאיְדָּאָנָעָקָעָר קַאֲשַׁמְאָד אַזָּן סָאַיְזָ בְּיַיְרָ קַיְנָמָאָל נִישְׁת אַנְדָעָרָשָׁ גַּעֲזַעַן. זַי קַעַוְ דַּאְ נַאֲר אַרְוִיסְגַּנְבָּעָן, פָּוּן טַוִּיטָם מַאֲנָגָזָוּנָעָן, נַאֲר אַ טָּגָ לְעַבָּן, נַאֲר אַ טָּגָ... אַזָּן אַיְן דַּי פְּרוּעָ מִינּוֹתַן פְּלַאָנְטָעָן זיך אַרְיַין אַיְן קַאְפָ בְּרַעְפְּלָעָ...

פֿוֹן פָּאנְטָאַזְיָעַס וּוֹעֲנֵן אַלְעַבְן, אַיבָּעַד וּוֹעַלְכְּן פְּהָאַט אַיר וּוֹעַר דָּא דָעַר-צִיּוֹלְטַ... דַּי פָּאנְטָאַזְיָעַ-שְׂטִיקְלָעַךְ קְלָאַפְּן זִיךְ צֻנוֹנִית, וּוֹעַר שְׂטִיקָעַר גָּאנְצַ-קִיּוֹיט אָונַן וּוֹעֲבַן זִיךְ אָוִיס אִין מַחְשָׁבָה וּוֹי אָן אַיְינְגַן לְעַבְן, וּוֹאָס וְאַל אִין אַיר הָאַבְן גַּעֲוֹעַן...¹

דַּי טָעַג דָּא רַיּוֹסְטַ זַי אָרוֹים, גַּנְבָּעַט זַיְוַעַר לְעַבְן פָּאָר זִיךְ אָונַן בְּלִזְוִין פָּאָר זִיךְ. מַעַר הָאַט זַי פָּאָר קִיּוֹנָעַם נַיְשָׁת צַו גַּנְבָּעַנְעַן. זַי הָאַט אָוֹרְ קִיּוֹנְיָה מַאלְ נַיְשָׁת גַּעַחַאַט פָּאָר וּוֹעַמְעַן... נַיְשָׁת גַּעַחַאַט? אָוֹרְדָאַי נַיְשָׁת! וְוִילְ, וּוֹי אָזְוַי אִין דָעַן דָאָס מַעְלָאַךְ אָזְוַי זַי, דָאָס יוֹנְגַע, שְׁלָאַנְפָעַ מִידְלַ זַאַל הָאַבְן אָפְגָּעַלְעַבְטַ יַאֲרַן מִיטַּ אַמְּאָן, אָזְ פֿוֹן אַירְעַ אַבְרָהִים אָרוֹים זַאַל שְׁוִיּוֹן הָאַבְן זַיְךְ אָפְגָּעַבְרָעַקְלָט אָזְ אָרוֹיְגָּעַוְאָקְסַן אַ נַּיְ לְעַבְן, אַ קִּינְדַּ פֿוֹן בְּלָוְטַ, פְּלִיוֹשַׁ אָזְן רַיְידַ? פָּאַרְוֹאָס דַּעַרְעַנְטַמַּעַן עַמְּ אַין אַיר גַּאַרְ נַיְשָׁת?

...אַט דַּי הָאַלְוִיזְנָאַצְיָעַס פֿוֹן אַפְטְּרִיסְלָעַן אַיר וְזַאַל לְעַבְן פֿוֹן פְּרִיעַר אָזְן וּוֹעַרְן דַּי יוֹנְגַע, נַאֲרַן אַל יַי נַעַמְעַן — גַּעַפְגָּעַנְגַּעַן; דָאָס פְּאַרְלִיְוִן דַּי שְׁאַרְפָּעַ קָאַנְטוֹרַן פֿוֹן בָּאוּוֹסְטוֹיוֹן דַּי עַרְשְׁטָעַ טָעַג, הָאַבְן זַי אַפְשָׁר גַּעַרְ רָאַטְעוּמַעְטַ... וּוֹי וְזַאַלְטַ גַּעַוְוָעַן, וּוֹן זַי אִין בְּיִם גַּאַרְקְלַאַרְן גַּעַדְאַנְקַן, דַּי עַרְשְׁטָעַ מִינְוֹטַן נַאֲכַן אָרְיִינְפְּאַלְן אִין לַעַבְעַד יַי קַן נַיְהָנְמַעְטַ זַי וּוֹיְסָטַ נַיְשָׁת? אָזְ יַאֲ — וּוֹילְ זַי אַוְיךְ נַיְשָׁת וּוֹיְסָזַן... סְאַיְזַ אָס אַיְינְ-צִיקָעַ, פָּאָר וּוֹעַלְכְן מַעַן דַּאְרָה זַיְךְ שְׁעַמְעַן! אַל עַדְרָפְן זַיְךְ שְׁעַדְ — מַעַן, וּוֹאָס זַיְךְ וּוֹעַלְכְן אָזְוַי אָרוֹם בָּאַשְׁאָפְן... דַּאֲן אַבְעַר הָאַט זַיְךְ אַיר גַּעַרְ דַּאֲנָקְ אַוְף אַנְדְּרָעַ פְּלִיְגָלְעַן גַּעַטְרָאַגְּן:

— אַ קִּינְדַּ? דָאָס מוֹזַי חַלְמָעַן! וּוֹעַן נַיְשָׁת — פָּאַרְוֹאָס אַיְזַ עַס נַעַבְן אַיר נַיְשָׁתָאַ? עַפְעַס גַּעַדְעַנְקַט זַי יַאֲ, אָזְ זַי הָאַט עַמְּצִין גַּעַהְאַלְטַן פָּאָר אַהֲנַט, בַּיְ דַּי פְּינְגָעַר פֿוֹן אַ וְוִיְיךְ הַעַנְטָלַהְט זַי גַּעַהְאַלְטַן... דַּוְכַּט זַיְךְ, חָאַ? אַבְעַר נַיְזַן, זַי וְזַאַלְטַ עַס זַיְכָעַר נַיְשָׁת גַּעַוְוָעַן אָפְגָּעַדְ אָזְוַטַּ! וּוֹי מִיטַּ אַ צְוֹוָאָגַן וְזַאַלְטַ זַי עַס גַּעַוְוָעַן צְוֹוָאָלְמָעַרְטַ זַי וְזַי, נַיְשָׁת אָוּוּפְגָּעַוְאָרְפְּן... נַיְשָׁת נַאֲרַן אַ יַּרְ קִינְדַּ, נַאֲרַן אַפְּיַלוּ סְתָמַם אַ וְזַי-רַעַם אָזְן צְוֹטְרוּלְעַךְ קִינְדִּישְׁ הַעַנְטָלַהְט... אָזְן אַיְזַן וְזַאַגְּנַזְן גַּעַדְעַנְקַט זַי שְׁוִיְן, אַיְזַן זַי אָרְיִינְגָּעַוְאָקְסַן אַלְיִזְן, זַי גַּעַדְעַנְקַט עַס אַוְף זַיְכָעַר! קָעַן מַעַן דַּאֲרַן מִשְׁוָגַע וּוֹעַרְן צְוֹוִישַׁן דַּי וְאַרְעַ זְכָרוֹנֹת אָזְן אָרְיִינְגָּעַפְּלָאַנְטָעַרְטָעַ הָאַלְוִיזְ!

נאציעס! מוז מען נעמען די וואָר לוייט דעם ווי עס איז אַ צְטַ ...
דאָס איז בעסער און לֵיבְטֶער אִיבְּעֶרְצֶטְראָגָן — ווי שְׁרָעַקְלָעַד אַט די
וואָר זאָל נִישְׁתְּ זַיְוָן ...

... משוגע איז די ערשות טאג פון מאידאנע איז זי נִשְׁתְּ גַּעֲוָעַן!
עס איז נָאָר גַּעֲוָעַן אָז אַטְרָאָפְּרוֹנָג אָז אַיסְגַּעַמִּישׁ פָּוּן אַ טַּוְיל אַין אַיר
זְבָּרוֹן. אָזָן עַטְוֹאָס אַיז זַי — מִיט אָוָר פּוֹלְשְׁטָעַנְדִּיקְגַּעַזְטָן טַוְיל מַאְרָה,
וּוְלְכָעֶר האָט נִשְׁתְּ גַּעֲלוֹאָט אִינְגָּאנְצָן פָּאָרְגָּעָסְן נָאָר גַּעֲוָעַקְטַּדְיַי סְפִּיר
קוֹת — גַּעֲוָעַן צְוְפְּרִידְן דַּעֲרְפָּוּן וּוָאָס זַי אַיז אלְיוֹן. דָא אַיז עַס בעסער.
אַיז מאידאנע, אָוִיב עַס אַיז שְׂוִין צָוַי. וּוּרְ שְׁמוּסָט אָז מַעַן קָעַן זַיְד
איינְבָּילְהָן אָז עַס אַיז שְׁטָעַנְדִּיקְצָוַי גַּעֲוָעַן ... זַי אַיז צַו קִינְעָם נִשְׁתְּ
צְגָּעוּבָּנוֹן — וּוּטַז זַי שְׁעַעַן אלְיוֹן אַדְרוֹכְשָׁלָאָגָן דָוְרָכוֹן לְעָבָן; וּעַן
נִשְׁתְּ — וּוּטַז זַי פָּאָר קִינְעָם נִשְׁתְּ פָּאָרְלוֹוָן גַּיְוָן אָז נִשְׁתְּ בְּלִיבָּן
שְׁטָעָקָן אַיז עַמְּצָנָס צָעָר אָז זַאָרְגָּזָן ...

אוֹן שְׁפָעַטָּר, אָפְּלָו אַיז פּוֹלְשְׁטָעַנְדִּיקְסָטָן בָּאוֹוּסְטוֹוִין, האָט זַי
זַי בָּאָמִיט אַיז דַּעַר רִיכְטוֹנָג צַו קְלָעָן, צַו דַּעֲנָמָעָן ... נִשְׁתְּ קַיְוָן זַיְד פָּוּן
פְּרִיעָר, נִשְׁתְּ קַיְוָן פְּרִיאַד פָּוּן אַמְּאָל ... זַי אַיז אלְיוֹן, פָּאָר זַיְד, פָּאָר
זַיְד — —

... בְּלִיוֹן דָא, אַיז וּוּרְקַעְצָע, הָאָבָן אַיר דַעַם צְזִוְיָיטָן טָאָג פָּוּן גַּעֲפִיר
נָעַן זַיְד דָא, אַברְיָהָן גַּעֲטָוּן אַ פָּאָר אָוִיגָן, מִיטַּ שְׁאָרְפָּעָר בַּיּוּקִים, לִיבָּע
אוֹן — אַיר האָט זַיְד אָפְּשָׁר גַּעֲדוֹכָט — אַירָאָנִיעָ... אַ וּוּיְוָעָט פָּאָרְגָּעָסְנָד
קִיּוֹת האָט זַיְד אַוְיָה אַיר אַ וּוּרְאָף גַּעֲטָוּן מִיטַּ לִיבָּס אָזָן פְּרָעָמָד, מִיטַּ
שְׁרָעַקְלָעַרְפָּרִיאַד אָזָן אַ וּוּרְאָרוֹוָן ... וּוּיְ דַעַר צַו וּוּעַרְן
די פְּרִיעָרְדִּיקָע ... נָאָר אַ גַּעֲשָׁרְיוֹ רִוְּסָט זַיְד אָרוֹים אָז בָּאַטְרָאָכְטָוּנָגָן:

— חַעַנְעַד ! ! !

22

דעַר ערשות אוֹיסְדָּרוֹס אוֹירָעָר אַיז גַּעֲוָעַן אַ שְׁאָרְפָּעָר, אָז אַינְכָּ
סְטִינְקְטִיוֹרְפְּרִיאְדִּיקָעָר. נִשְׁתְּ זַי האָט עַס אַ גַּעֲשָׁרְיוֹ גַּעֲטָוּן, גַּיְבָּעָר האָט
פָּוּן אַיר אַרְיוֹסְגַּעַשְׁרִינָן די אִיבְּעֶרְאָשָׁוָגָן. די אִיבְּעֶרְלָעַבָּונָג האָט דָא
אַכְּבָּעָר גַּעֲהָאָט מַעַר אָרָט וּוּ די פְּרִיאַד. שְׁפָעַטָּר זַעַנְעָן גַּעֲקָוּמָעָן טָאג, וּעַן

עם איז איר סתם גוט געוווען דערמייט, וואס זי האט אין דעם פרעמדוֹ מענטשנִים. — אין וועלכּן זי דאָרָף קומען יעדן פֿאָרְנָאָכְטּ פֿוֹן דער פֿאָכְטּ רִיךְ — אָז אַיְוְגַּעַנְעָם מענטש, וועלכּן זי קען שוין אָזּוּ לְאָנְגָּנָן... מַעַר נִישְׁתָּן, נָאָר: אָ מענטש וואָס זי קען שוין פֿוֹן פֿרְיוּרָה... דָּאָס אַיְבְּרִיקָעַ גַּעֲדָעָנְקָטּ זי שוין נִישְׁתָּן זי ווֹיל זַיְךְ עַס קְלָאָר נִישְׁתָּן דְּרָמָמָנְעָן... נִיּוֹן, עַס טָאָר נְאָרְנִישְׁתָּן זיּוֹן אָזּוּי, אָזְטּ דְּרָעָר אַזְוִיְּאַזְוִינְגַּעַדְאָרְטָהּ, מִיטָּן אַיְוְגַּעַזְוִידּ גַּעֲנָעָם, שְׁרָעְקָלְעָכּן פֿנְסּ זָאָל הָאָבָּן גַּעֲוָעָן מִיטּ אִיר אָזּוּי נְאָעָנָטּ, זָאָל הָאָבָּן גַּעֲוָעָן אִיר נִסְּמָךְ מִיטּ אִיר, פֿוֹלְן וַיְךְ אַסְּקָעָלְעָטּ... אָזְטּ דָּאָס קען זי נִישְׁתָּן וּוּלְעָלָן! צְזֹאָמָעָן מִיטּ אִים, פֿוֹלְן וַיְךְ אַסְּקָעָלְעָטּ... אָזְטּ וַיְדַרְוַיְוִילְן, דֻּעָם בָּאָרוּד אָזְטּ דִּי צְעַרְטָלְעַכְּקָיִיטּ פֿוֹן אַזְוַעַכְּבּוּ שְׁוֹאָרְכָּעַ בִּיְיָנְעָרְ-פּֿינְגָּנְעָר אַוְיףּ אִיר לִיְּבָ אָזְן נִישְׁתָּן אַוִּיסְצּוּשְׁרִיּוּן דְּרָבְּבִי? זְעַנְעָן טָאָקָע אַמְּאָל גַּעֲוָעָן אַזְוַעַכְּבּוּ צִיּוֹן, יָאָרָן נְאָנְצָעָ? דָּאָס אִיז דָּאָר אַלְיָגְּנָטּ, וואָס זי מַזְזַיְדָעָן וַיְדַרְוַיְוִילְן פֿוֹן קָאָפּ, אָפְּלוּ וּוּעָן עַס אִיז אַמְּתָה גַּעֲוָעָן אִין אַנְדָּרָעָ, פּֿאָרְנָאָכְטּ עַצְיָיטָן! קִיְיָנְעָר טָאָר דְּרָפְּנוֹן נִישְׁתָּן וּוֹיסְן, זי אַלְיָיָן אַזְיךְ נִישְׁתָּן וּוּאָרְפְּנוֹן אַוְיףּ אִיר אַ-נְמָאָקִיּוֹתּ בִּי אַנְדָּרָעָ אִין דִי אִוְּנָן אָזְן זי אַלְיָיָן וּוּשְׂטָ אַנְהָיָיבָן פֿוֹלְן אָזְנָפְּשָׁוּסְנִיךְ גַּעַפְּלָזְזָוּ אַירָע גַּלְיָדָרָ, וּוּאָס הָאָבָּן זַיְךְ גַּעֲנָמָעָן אַוִּיפְּסָנִי-דָּא אַוִּיסְטָאָקָן אָזְן שִׁין וּוּרָן... וּוּי, וּוּאָס פָּאָר אַמְּרָה דְּרָעָר מְעַנְשָׁחָה אָטָע אַזְקָעָמָן!

— נָאָר טְרָעָפּן זַיְךְ מִיטּ אִים וּוּטָמָז, מַזְזַיְדָעָן זַיְךְ. עַד אִיז פָּאָר אִיר וּוּיְטוּטָר עַפְּעַטְגָּרָן. יָאָ, עַד אִיז דְּרָעָר אַיְנְצִיקָּר, וּוּלְכָעָר וּוּיְסָטָ אָזּוּי צַוְּרָעָן מִיטּ זַיְן שְׁוֹאָכָּר, שְׁטִילָאַיְוְגָּנְעָרָכְבָּעָנָר שְׁטִים פֿוֹן אַ זְקָן:

— דָו גַּעֲדָעָנְקָסְטּ, פּֿרְעָדוֹשָׁעָ, וַיְאָזּוּי מִירָזְעָנָן גַּעֲזָעָטָן דֻּעָם עַרְשָׁטָן מַזְזַיְבָּאָי בִּיְיָנְאָכְטּ — אִין וּוּלְכָן יָאָר אִיז עַס גַּעֲוָעָן? — אָזְן מַהְאָטָן גַּעֲזָנָגָעָן? אָזּוּי שִׁין גַּעֲזָנָגָעָן הָאָטָע מַעַן דְּמַאְלָטָטָן! דָו הָאָסְטָן דְּעַלְלָאָ-מִירָטָ לְיְוּוֹוִיקָן, רִיאְזָעָנָעָן... אַמְשָׁעָנָסָטָן הָאָסְטָן גַּעֲזָנָגָעָן „הַוְּלִיעָטָן, הוֹרָלִיעָטָן, בִּיְזָעָן וּוּינָטָן...“

סְמִיאָן אִיר, וּוּאָרָעָם גַּעֲוָאָרָן אָזְן עַנְגָּ... טְרָעָן הָאָטָע עַס בַּיְיָ אִיר אַרְדִּוְיָסְגָּרְוָפּּן, אִין זַיְךְ אַלְעָ פּֿאָרְנָאָכְטּ צְוָעָסָמָעָן צַוְּיָיָן בָּאָרָאָקָן, שִׁין

באלד. די ערשות טעג האט זו באזוויזן צו-ברענגן. פאר אים א שטיקל ברויט פון פאבריך. ער האט עט צונגענומען. מיט דער אויסגעדרטער האנט און עט לאנג'לאנג געקייט, מיט דער עטלעכע שווארכץעלכע ציון, וואס זונען אים געלבלבן... ברענגן זי אים איזו יעדן טאג.

עס ווערט איר אפיילו שטארק גוט דערפון, וואס זי קען אים געבן ברויט, צוקנדיק זיך, ווי איזו ער נעט אוייפ יעדעם ברעקל אין מול, און ווי איזו דער ביינערודיקער קנאפ אין האלדו זוארט זיך איום, מיט צופרידענעט אומרו, ווען די ביסנס לויין דארט אדרוך, פאראאלטן זיך א זויל און ווערין פאראפלן אין דער נידער... ס'איו א צופרידנשיט, פאר וועלכער איר איזו ברדי. געוווען אונטערצוהונגען און האבן דאס שטיקל ברויט אים צו ברענגן און אויך האבן די הנאה פון צווען זיין קי-גלאַט... אט איזו האט אודיא. געפֿילט יענץ מיידל און סדום, ביומ ברענגן דעם ארעמאן איר שטיך ברויט צונגערקעט אין א קריין! ס'איו איז מאן פאראגענגן, פאר וועלכן מאָקען זיך אמאָל אויסשטעלן אוייפ סכנות...

ווען ער נעט דאס ברויט — ציטערן בי אים אבימל די הענטט... איזועס פון אויפערעונגנו! אדרער אפסח איזועס פון א פרינגעקעמענער על-טער? און אפשר פון איבערדאַטען גלייך. ביומ דערזען ב ר ו י ט פאר זיך? זיעזע ווי גערנצעט ער איזו! און ער איז נאך ווית פון פער-齊ק. זי. האט זיך איזט מורה צו דערמאָן ווי אלט ער איז. ניין, זי גערענטט נישט אוייפ געניז... זי וויל אועקשארן די צושאָרבע קאנט-שאָפּט מיט אים. זי וויל, עט זאָל זיך איר דוכטן, איז דא שטייט פאר איר אן אויסגעהונגערטער זקן, וועמען זי האט געבען א שטיך ברויט, ווי א נדבה און ער קיטט עט ציינלאָן; קיטט און גיט איר דערבי א שטער מע ברכה פאר איר גוט האָרץ... וויטער גָּרנישט. פונקט ווי אמאָל פלענט זיך איר עט טרפען, אוייפ אינגעט פון די שטיךע וואָרשיינער הייפ. און איז עט האט איר איזן מיטן עפֿעס געגעבן א שׂוועכְּ-אויף איזן זכרוין, האט עט זי אויפגעשווידערט. זי האט אויך, מיט א נישט-איינגעאנץ-באנרייפענער מורה, געטראכט איז עט איז נאך גוט, וואס אט דער אויס-געטאנגערטער שוואָכער מענטש מוו דא ניין נעצטינן אין א באזונדערן

בארק און זי מוז אויר גיין, באנד נאכָן אַרְיוֹנְטוֹרוֹיזָן זי מענטשָׁן, זו זיך — וו זי איז צוֹזָמָעַן מיט אַזּוֹפִיל מִירְלְעַךְ... ווָאָס ווָאָלָט זי גַּעַטָּן, ווָעַן דָּא אַיז אַנְדַּרְשָׁ? ווָעַן דָּא דָאָרָה זַיְן זַיְן אַמְּאָלָּה, הַעֲטָדוֹוִית אַמְּאָלָּה אָז אַפְּיַלוּ אָוּפָן גַּעַלְגָּעַר הַוִּיבְט זַיְך אָיר אָן זַו דּוֹכְטָן, אָז זַו אָיר רַוקָּט זַיְך, עַס גַּיְיט אַוִּיפָּ אָיר אָזָא שַׂוְאָרְצָעָר, בְּלַיְכָעֶר שְׁאָטָן... זַי צִיטֻעֶרֶט פָּאָר שַׂוְדָעֶר, קְלָאָפָט אָן מִיט שָׁרָעָק אַין דָעָר שְׁבָנְטָעָז זַיְיט מִיטָן עַלְנָן בְּוּינָן אָן אַמְּאָל שְׁרוּיטָז זַי אַוִּיפָּ פָּוּן שְׁלָאָל!

הענער איז דָּא אַיצָּט אַלְיַין. אַין זַיְינָע אַפְּגָנְרִיסָעָנָע שְׁטִיקְלַעְךְ מַלְבָּשִׁים זַיְינָט עַר אַיְין צַוִּישָׁן דִּי פְּרִיטְשָׁן פָּוּן פְּרִידְלָאנְדָס בָּאַרְקָאָן. קַיְוַד נַעַר בָּאַמְּרַקְט אִים נִישְׁטָן, זַעַט אִים נִישְׁטָן, קַוְקָט אַפְּיַלוּ נִישְׁטָן אַוִּיפָּ אִים. טָאַמְעָר גַּיְיט עַר זַיְך נַאֲרָט אַקְלִינוּעָס רַוְק אַרְיוֹסָפָן דָעָר דָיִי, נַעַמְתָּ בָּאַלְדָּעָר דָעָר דָּא? וּוּעָר קַעַן אִים דָעָר דָעָן בָּאַשְׁוּנָעָן, מַאֲכָן אִינְטְּרָעָס אַנְטָרָעָס עַר דָעָר אַיְם הַאֲגָלָעָן מִיט קְלַעַפָּ פָּוּן אַפְּלִיכְזִיּוֹשׁ גַּוְמְקְעָלָעָ. ווָאָס וַעֲשָׂא אַיְזָן עַר דָעָר אַיְם הַאֲגָלָעָן מִיט קְלַעַפָּ פָּוּן אַפְּלִיכְזִיּוֹשׁ גַּוְמְקְעָלָעָ? עַר אַרְבָּעָט בּוּיטָאָג בָּיִום טְרָאָטִיל, ווַיְיַלְעַ אָן מַזְלָדָא, אָן זַיְן פְּנִים וּוּרְעָט אַוִּיפָּגְעָפָרָעָן, אַיְינְגְּעָטְרִיקָּנָט. דִּי בְּיַנְעָר זַיְינָע הַיִּבְנָן זַיְך אָן אַרְוִיסְצָוָה זַעַן אַלְזָן מַעַר אָן מַעַר. בְּלִיוּן זַיְך, דִּי אַוְנָגָן זַיְינָע, צַוִּישָׁן דָעַם בְּיַנְעָרְגָּעָן קְנוּפָן, אַיְינְגְּעָלָקָלְמַעַרְטָן אַיְן גַּעַלְגָּעַר קְלָאָמָעָרָן פָּוּן בַּיִּזְן, רַוְקָן זַיְך אַיצָּט אַרְיוֹסָמָעָן אַזְוִיְמָאַוִּימְדִיךְ אָן אַפְּשְׁטוּסְנִידִיךְ... ווָאַסְזָעַ קְוָן זַיְיךְ נַאֲרָט אַז וּזְיַי אַוִּיפָּ אָיר, אַוִּיפָּ פְּרַעְדוֹשָׁעָן? זַי בְּרַעְנָגָט אִים בְּרוּיטָם, שְׁטִיְתָם וְאַוִּיפָּ אָכְבָּעָר אַיְטְלָעָכָס מַאֲלָל ווָאָס זַי בְּרַעְנָגָט אִים עַטְוָאָס — וְוָאָקָסָט זַי אַוִּיפָּ נַאֲרָט הַעֲבָר אִיבָּעָר אִים אָן זַיְן טְרוּעִירָקָן אַוִּיסְזָעָן. דָאָס אִיז אַעַמְנָשׁ, ווָאָס רַוְפָט מִיט זַיְן גַּעַרְאַכְעָנָעָם גַּוָּפָן, מַעַן זַאָל אִים שְׁעַנְקָעָן מִיטְלִיאָר! אָוִיבָן נִישְׁטָן — וּוּטָר בַּיִּזְן זַיְן, פְּרָעָטָן אַלְעָמָעָן מִיטָדָעָם זַשְׁאוּעוּרָ אִין זַיְין בְּלִיקְ... אַוִּיךְ זַי הַאָט אַוִּיפָּ אִים רַחְמָנוֹת. זַי הַוּנָגָרט אַוְנָמָעָר, בְּכָדי מִיט עֲפָעָם אַיְינְצְוָשְׁטִילָן אִין זַיְך דָאָס רַחְמָנוֹת-גַּעֲפִילָן, עַס בָּאַרְאָאַיקָן. דָאָס גִּיט אָיר אַכְבָּעָר אַשְׁטָאָרְקִיּוֹת אִיבָּעָר אִים, אַז אַפְּצִיעַנְיַרְקָע דָעְרוּוִיטָעָרְטִי קִיִּיט. קַעַן זַיְן, אָז דָאָס בְּרַעְנָגָט זַיְך אִים דָאָס בְּרוּיטָם, בְּכָדָי זַיְך קִיִּיט עַפְעָן אָן זַעַט יִקְנָז מִיט זַיְן נַעַב בְּבָדְיַק יִקְנָז. דָאָס זַעַט מִסְתָּמָא, אַין פָּאַרְלְיוֹהָ פָּוּן אַשְׁטִיקָלָלְזַיִיט, דָעְרַשְׁטָוִיקָן אַין אָיר יַעַזְזָעָן בְּינְדוּנְסְ-דוֹת, ווָאָס בְּרַעְנָגָט זַי אַלְעַ פָּאַרְנָאָכָט כְּמַעַט-בְּגָוָאָלָט אַהֲרָ...
...
...

עם ווערט איר אומאנגענען. זי קלערט שווין אפיילו, איז זי דארף נישט קומען אזוייפיל! וא, זי קען עם אים צושיקן מיט וועמען! ווען זי אליאן קומט — טענחת ער אריין אזוייפיל איז איר, בפרט די לאצטעה טענא און זי שרעקט זיך פאָר זיין רײַד. עס מֵאַ נְטָאַ אַזִּי עפָּס בעי איר, פֿאָרְלָאָגְנֶט עס אַזְּקָרָעַ רַיְּד... אַזְּן אַזְּיך זַיְּן קָוָל, וּאַס ווערט גַּדְעַמְּפָט, הַיּוֹצְרָאָק אַזְּן אָונְטָעָרְנָאָזִיך, ווערט איר אַיבָּעָרְדְּרִיסִיך, אַזְּזַי וּזְיַי עס וּאַלְטַזְיך אַזְּזַי אָרוֹפְּגָעְלִינְגַּט אַזְּן גַּעַזְוִינְגַּט דָּאַס וּאַזְּ רַעַמְּקִיט פּוֹן אַזְּרַיְּשַׁ אָרוֹסִים... פֿאָרְוָאָס זַשְׁ קָוָמְטַזְיך אַלְעַמְּאָל אַחֲרָה, הא?

וּוְיָלַז זַיְּזַי נִשְׁתַּמְּדָה זַיְּן, אַזְּ דָּאַס וּוְיָלַז זַיְּ אַיְסְמִידָן אַ פֿאָרְבִּינְדְּוֹנְג, אַ רִינְג, וּאַס לִיגְט אַזְּפָה אַזְּרַי יַעֲדָעַ רַגְעַ אַזְּן הַגְּמָ קִינְעָר זַעַט נִשְׁתַּמְּדָה אַזְּרַי פֿאָרְקִיְּטְלָוְגָן מִיטָּאִים — קָוָמְטַזְיך! זַיְּ קְרוּשָׁלָט אַפְּ אַזְּרַי פֿאָרְגָּאָגְנָעָנָהָיוֹט מִיטָּדִי שְׂטִיקְלָעַ בְּרוּזִיט, זַיְּ מַעַן צָאָלָט אַזְּסָס אַחְוָבָה, וּאַס מַעַן וּוּוִיסְטַן נִשְׁתַּמְּדָה, זַיְּ אַזְּוִי מְאַזְּוִי אַזְּ אַסְטָפְּ אַפְּ אַזְּרַי נִשְׁתַּמְּדָה קָוָמְטַזְיך? זַעַט זַיְּ גַּרְנְיַשְׁטַן פּוֹן זַיְּ אַזְּן דִי גַּאנְצָעַ לְאַסְטָפְּ, מִיטָּאִסְטַן אַזְּרַי פֿוּלְעָרְשָׁוּעָקִיוֹט וּזַעַט הַוְּיֻנְּן אַזְּזַי אַזְּרַי מַחְשָׁבוֹתָן. עַס וּוּוּרְטָט אַזְּרַי לַיְּכָטָר מִיטָּאִסְטַן טָאגָן, וּאַס זַיְּ זַעַט אַזְּסָטָפְּ, הַגְּמָעָד אַזְּ אַזְּרַי נִלְיָכָבָה צִוְּתִיק שְׁוּעוֹרָה. זַיְּ וּוּוִיסְטַן דָּאַרְ, אַזְּ זַיְּ קָוָמְטַזְיך עַפְּעַם. מִיטָּאִסְטַן טָאגָן וּאַס זַיְּ שְׁעַנְקַט אַזְּ אַטְּרָאָפְּן דַּעֲרַנְגָּאָגְנָהָן, וּוּאַרְעַמְּקִיּוֹט אַפְּיָלוֹ נִאָרְוָן וּזַעַט עַר מִינְטַן אַזְּ דָּאַס אַזְּוִי וּוּאַרְעַמְּקִיּוֹט פֿאָרְ אַזְּסָט, וּזַעַט זַיְּן אַיְלָזְוּעַ מַאְכָטָט עַס אַזְּסָט גַּרְעָסָר אַזְּן פֿאָרְמָעְנְדִּיקָעַר — וּוּוּרְטָט אַזְּרַי חָובָה וּוּנְיָצְקָעָר אַזְּן פֿאָרְשָׁמְעַלְעָרְטָט. וּאַס מַעַר זַיְּ קָוָמְטַזְיך — אַלְזַי אַרְעַמְּעָר וּוּרְטָט זַיְּן טִילָּאִין אַזְּרַי. זַיְּ קָוָמְטַזְיך זַיְּ וּוְיָלַז נִישְׁטָאָס קָוָמְעָן. עַס טְרִוְּפָט פּוֹן אַזְּרַי אָרוֹסִים מְרָאָפְּן נִאָרְטָאָפְּן. זַיְּ וּוּוִיסְטַן עַס דַּעֲרַפְּאָר זַעַט זַיְּ אַזְּסָט יַעֲדָן פֿאָרְנָאָכָט בְּזַיְּ זַיְּ וּוּטַן קָעַן עַזְּ אַיְבָּעָרְרִיסָן.

III

זַיְּ הַאָטָט גַּעַהָאָט אַ שְׁוּעָרָעַ, אַרְעַמְּעַ וּוּגָנָט. אַזְּ שְׁטוֹב הַאָטָט זַיְּ נִשְׁתַּמְּדָה חְלוּמָעָן פּוֹן אַ וּוּלְכָעָר עַס אַזְּזַיְּרָאָד אַזְּנָאָגְנָהָן. וּזַעַט זַיְּ אַזְּ

עלטער געווארן, האט זי פארשטיינען ווּ מ'קען געפינען פרײַד, גלייך — אפיילו איז דער גראַטער נוּיט: מען קען ליב האבן אוּן געליבט זיין. צוּ דעם קען מען דערגריכוּן איז די אַרעַםסְטָו ווַיְנְקָלְעָן, גענֵנוּ ווי איז דער גראַטער עשירות. זי האט עם נישט אַיְנָמָלֶן אַגְּנָעַטָּרָפָן, ווּעַן עַס האט אַוְיף אַיר אַ פָּאָר גַּעֲטָן מִיט די פְּלִינְגָּל אַיְן אַ פָּאָרְרוּיכְּבָּרְטָן, אַרְעָמָן לְאָרָאָל. זי האט עם דערזען און דערשְׁפִּרט. מען דָּאָרָה בְּלוּזָּו וּזָן, אַז אַלְעָרְלִי וְלְוִיקְּ-שְׁטוּקְּלָעְךְּ וְאַלְוָן נִישְׁטָן דִּי אַוְוָן אַגְּנָעַטָּלָט אַוְיךְ אַיר. דָּאָם אַיְזָן גַּעַוּזָן אַמְּנָאַעַנְטָסָן צוּ אַיר אַן דערגרְּיוּכְּבָּאָר — דער-פָּאָר אַיְזָן עַס גַּעַוּאָרָן אַיר לְזִי דְּנָשָׁאָפָּט.

הענער אַיְזָן גַּעַוּאָרָן דער שְׂלִוָּל וְ אַרְיְינְצְּפִּירָן, גַּעַבָּן אַיר מַעַד מַעַנְדָּלָעָה לְעַכְקִיְּטָן פּוֹן צִיעָן אַוְיהָ זִיךְּ דִּי אַוְיפְּמַעְרְקָזָאַמְּקִיָּת. יַעַנְעַ טִיר אַבָּעָר, צוּ וְעַלְכָּבָר עַד אַיְזָן גַּעַוּזָן דער שְׂלִוָּל, אַיְזָן שְׂוִין אַוְיפְּגַּעַבָּרָבָּן אַזָּן חַדְרָאָן פּוֹסְט אַזָּן חַרְבָּה. וְזִיךְּ אַזְוִי זְשַׁעַר קָעָן עַס זִיךְּ נַאֲךְ צְוָהָאַלְמָן? דער קָנוֹפָּה פּוֹן יַאֲרָן אַפְּשָׁר, צְוִוְּיָשָׁן וְעַלְכָּבָר עַס האט זִיךְּ שְׂוִין פָּאַרְלְיוֹגָט אַטְיַיךְ אַיְזָן מִיטָּן — אַזָּן עַס אַיְזָן נִישְׁטָן מַעַלְגָּעָר מִיטָּלְיָינָעָה גַּעַוְוִינְטְּשָׁאַפְּטָס?

זִיךְּ וְאַלְטָז וְיַכְּבָר אַוְיפְּגַּעַבָּהָלָטָן צוּ אַים דָּאָם וְאַרְעָמָעָ גַּעַפְּלִי, פּוֹן אַ נְאַעַנְטָן צַוְּאָה הַיּוּמִישָׁן. עַס וְאַלְטָז וְיַכְּבָר. לְאַגְּנָג גַּעַדוּירָט בְּיוֹ סְ'וּוֹאַלְטָן דְּעַרְבָּוֹן זִיךְּ עַפְּעָם אַפְּגַּעַרְבִּיָּן. האט עַר זִיךְּ אַבָּעָר צַוְּאַבְּטָן גַּעַוּזָן, גַּעַשְׁמָעוֹסָט מִיטָּאַיר אַזָּן פּוֹן יַעֲדָן וְאַרְטָט זְיַוְּנָעָם האט זִיךְּ בְּוֹלְט אַרְיְיסְגַּעַהָעָרָט דְּעַר בְּאַוּוֹסְטָזִיָּן, אַז עַר אַיְזָן מִיטָּאַיר, אַז זִיךְּ זְיַוְּנָעָ... עַר האט נִשְׁטָן גַּעַדְבָּעָט בְּעַטְנָה בְּיַיְאָרְקִיָּן רַחֲמָנוֹת, וְזִיךְּ אַהֲטָט עַס פָּאַרְשְׁטָאַנְטָן. אַזָּן מַאֲדָנָעָ, וְזִיךְּ אַט דְּעַר מַעַנְטָשָׁ, מִיטָּה אַדְרָעָן-אַגְּנָעַצְוִינְגָּעָן, אַוְיְסְגַּעַדְאָרָטָעָ, שְׁטַעַקְעָעָלָעָה לְעַדְרִיפִּים קָעָן נַאֲךְ רַעֲדָן אַזְוִי שְׁטָמָלָאָז אַזָּן מַאֲנָעָנְדִּיקָּה: אַזְוִי רַעַכְטְּ-בָּאַוּסָט אַנְוּאָרָפָן זְיַוְּן „אַיךְ“ אַוְיף אַיר! פּוֹן זְיַוְּן זְכוֹרָן אַיְזָן גַּעַרְנִישָׁט אַוְיְסָנָעָ-מַעַקְטָן גַּעַוּאָרָן; עַר האט דָּאָם אַיְזָן יַעֲדָן וְאַרְטָט זְיַוְּנָעָם דְּעַרְוָאָגָט דְּוָרָךְ זְיַוְּנָעָ!

פְּזִיְּנָט ? צָום עַרְשָׁט האט זִיךְּ זִיךְּ אַלְיַיְן דְּעַרְשְׁרָאָפָּן. פָּאָר אַט דֻּעָם גַּעַדְאָנָה, וְזִיךְּ פָּאַרְוָאָס וְאַלְזִיךְּ פִּינְטָהָבָּן הַעַנְעָבָּן? עַר אַיְזָן דְּאָרָק שְׁטָעָנָה דִּישָׁ גַּעַוּזָן אַזְוִי גַּוְתָּ צוּ אַיר, אַזְוִי פִּינְטָהָבָּן אַיְדָלִי! אַזָּן אַיְצָטָן, וְאַסְטָאנְט

ער דען? ער הiot זיך דאך איר נישט וויא צו טון מיטן מינדרסטן ווארטן!
וואס קען זי האבן צו איים?
זי זעם איים אבער כסדר. וואס עס גויט אועוק אַזָּאָדָּה, אַמָּאָגָּה, רִוִוְסְטָה
די ארבעט פון איים אַרְאָפָּהָאָלְאָזָּמָּעָרָה אַזָּמָּעָרָה מִתְּבָשֵׂשָׂה צְוֹזָאָמָעָן מִתְּבָשֵׂשָׂה
שטייקער גוֹה. פון די שְׁמוֹצִיקָעָה לְעַכְעַר-צְיוּינָהָן זעם זיך אַרְוִיסָה שְׁטִיקָעָר בְּרוֹדָה
דַּוְקָה, בְּיַעֲנֶדֶיךְ לְיַיְבָה. אַיר דַּוְכָּט זיך אָוִיסָה, אָזָ אַוְרָה זַיְנָעָה רַיְדָה בְּרַעֲנֶגֶן
איין אַיר אַנְצָוְשָׁלְעָפָן דֻּעָם קוֹיָטָה פָּוָן זַיְנָעָה פָּאַרְבְּרַעְנָטָה, שְׁוֹאַרְצָעָה צִיּוֹן;
דֻּעָם אַוִּיסְגַּעַשׂוּוִיסְטָה שְׁטוּבָה אַוְוָה זַיְנָעָה בְּגַדִּים אָזָן קָרְפָּעָר... זי האט
לִיבְכְּטָרְעָה אַרְבָּעָט, זי קָעָן גַּיְוָן בָּאַזְוְנָדָעָר אָזָן וּוּרְטָה צְרוּקָה שִׁיּוֹן, יַוְגְּנָטָה
לְעַדְשִׁיּוֹן. זי פִּילָּטָה נַאֲךְ גַּאֲרְנִישָׁטָה פָּוָן עַזְמָה זַיְנָעָה... אַיְמָז זַעַט זַיְמָיט
יאָה — וּוּאַלְטָה זַיְעָס אַוְוָה זַיְנָעָה נִשְׁתָּמָת דָּעָרְזָעָן. אַיְמָז זַעַט זַיְמָיט
אוֹיְגָן אַזְוִי וּוּרְטָה אַיְזָה אַיְצָה צְמָה; זַיְרָה אַבְּעָרָה גַּעֲדָעָנָט זַיְנָעָה אַלְסָה
די אַמְּאַלְיָקָעָה לְוַעֲרָקָעָה, וּוּנְעָס דַּעְרָה זַכְרָוָן אַיְזָה נַאֲךְ פּוֹלָה מִתְּבָשֵׂשָׂה צְפָה
יעַנְעָם אַנְדָּרָן אַוִּיסְזָעָן... נִימָט אַיְזָה אַיר אַקָּדָה אַוְיָה; וּוּסָה וּוּלָה
דַּעְרָה מַעֲנָטָשָׁה פָּוָן אַיְרָה? אַזְוָלָכָן, וּוּרְטָה אַיְזָה אַיְצָה, הַאַט זַיְנָמָאלָה נִשְׁתָּמָת
גַּעֲזָכָטָה, נִשְׁתָּמָת גַּעֲזָאַלְטָה! עד בְּלִיוֹזָה וּוּלָה, מִיטָּה אַיְזָה זַיְנָעָה, מִיטָּה דִּי רַיְזָה
אַנְגָּעָה עַרְעָנוֹשָׁן, זַיְנָעָה צְוָהָלָן וּוּלָה אַגְּרָלְשָׁוְתָפְטָעָה צָום גַּאנְגָּצָן קָוִיטָה, זַיְנָעָה
גַּאנְגָּצָן לְעַבָּן, וּוּסָה לְעַשְׁתָּה זַיְהָ, צְאַנְקָטָה אָזָן גַּוְיִינָה אַוְיָה... זַיְנָעָה מִיטָּה אַיְם פָּאַרְדָּה
בְּוּנְדָּן — הַיּוֹסְטָה: וּוּרְטָה דָּאָם, וּוּסָה עַרְהָ, אַפְּלוּ וּוּנְעָס זַיְנָעָה גַּעֲשָׁטוֹ
קָעוּוּטָה קְלִיּוֹדָה. פָּוֹצָן יַעֲדָן טַאָגָה.

מייט אַיְרָה פּוֹלְבְּלִיְעַנְדִּיקָעָה, יַוְנָעָן 23 יַאֲרָה — אַיְזָה זַיְנָעָה מִידְלָעָדָה
גרָאָד דַּעְרָה הַאַלְבָּעָרָה שְׁנוּגָעָר שְׁנוּגָעָר גַּעֲמָכָטָה אָזָן זַיְנָעָה — וּוּאַרְפָּטָה
זַיְזָה, וּוּרְטָה זַיְהָ... עַרְבָּעָרָה, מִיטָּה יַעֲדָן זַיְנָעָה „פְּרַעְדוֹשָׁא!“ הַאַלְטָה
זַיְזָה, צְוָהָלָן צָום גַּוְלָה זַיְנָעָה. וּוּאַרְפָּטָה אָזָן אַוְוָה דַּעְרָה נַזְרָדָן פָּוָן יַעֲנָעָה
יאָרָה, וּוּסָה זַעַנְעָן דָּאָן גַּעֲקָוּמָנוֹ אַיְזָה אַזָּאָדָה אַמְּאַסְקָעָה אָזָן
אַיְצָטָה אַקָּנָה זַיְהָ, שְׁטִישְׁרָנְדָה דַּוְרָה זַיְנָעָה אַוִּיסְגַּעַשׂוּטָה צִיּוֹן אָזָן גַּעַד
עַרְטָעָרָה גַּלְיָדָה. זַיְיָ דַּרְאָעָן אַיר גַּלְיְבָצִיָּה מִיטָּה דִּי אַוִּיסְגַּעַלְאַשְׁעָנָה
בְּלִיקָה, וּוּסָה קָעָנָה נַאֲךְ אַלְזָה נַעַבְנָה אַיר זַיְהָ גַּעַבְנָה אַפְּלָה
דוֹ טְרָאָגָטָה מִינָן נַאֲמָעָן! דוֹ בְּזָה — אַירָה! אַטָּה דַּאָס בְּזָהוֹן! וּאַזָּן קוֹק
זַיְהָ אַזָּאָדָה צִיּוֹן...

און אויך די פיננסאפט אירע איז א מאדנע. זי איז גרייט אים אלץ אועפעצונגבען. ווען זי קופט אים אן, קומען נאך די טראערן אירע און שטיקן זו. עס ווילט זיך איר ווינגען... זעת זיך דאך, ווילנדיש אדרעדר נישטן ווילנדיך, די חורבה פון אמאליקן הענער, די חורבות פון הונדרטרער ארום אים, וואס זענען אועסק אונ געלאוזט אין אים זוייער זבר פאר איר. הענער — דאס איז געווען בי איר א גבעידע, ארוםגעשטעלט מיט איזויפל פאָסָּדָן, מענטשלעכע פאָסָּדָן און זוילן. איצט שטייט פאָר איר אַן אַינְדָּזֶקְעָן, אויסגעברענטע האָלָאָוועשָׁען, וואס רוייכרט זיך אַוִּיס אָון זעט מיט אָזָא אָוְמָהִימְלָעָן רוייך איז אָוִּיגְן אָרְיוֹן, שיסט אָוִּיפָּא אָיר מיט ענען דומפִּיקְן רֵיחַ, פָּוּן ווילט זיך אָיר אָזָוִי זוּוִיט אַנטְלוּפָּן... ס'קען זוּן אָזָוִי זי האָט נישט אָזָוִי פִּינְס אַלְיָין, ווי דעם גוּרְל אָירָן, וואס האָט דורך אַים פָּאָרְלִינְגְּט די שטראָק אַיבָּר אָיר. וויל ער לאָזָט זי נישט אַנְטּוֹנוּן אָזָוִי אַזְוָוָן אַונְטָר דעם שיינְדִּיקְעָן פָּאָרְאָזָן פָּוּן אָיר גַּעֲזָוָנְטוּן, יונגען קערפְּרָעָר אָון שיינְעָר זָאָרְגָּלְאָזְקוּיִיט. ער אָיז וואָן פָּוּן אָירס אַן אָוְמָגְלִיךְ, וואס אַיְלָט אָיר נאָך אָון זוכט אָיר צוֹ דער עַבָּא פָּוּן אָירס אַן אָוְמָגְלִיךְ — וואָקט אָזָוִי אָיר אַה אַס צוֹ דעם וואָס פָּאָרְשָׁטָעָן דַּי ווּנְעָן — יאנְטָפָּן אָים. אָיז עס אָזָוִי ער אַלְיָין? מײַנט עס טאָקָע, אָז זי וואָלְט גַּעֲוָאָלְט אַים אַלְיָין שלעכטס טוֹן? נוּין, דאס זוכְּבָּר נישט!

זי האָט עס אַים ישוּן עטְלָעָבָע מַאְלָ גַּעֲוָאָלְט זָאָן. ס'הייסט: נישט אלץ קען זי דערזאגָן, נאָר וויפָּל זי קען — זאָל זי אָרוֹיסְבָּרְעָנְגָּעָן פָּוּן זיך. אַיְוֹן פראנְגָּע וואָלְט זי אַים יָאָפְּגָּעָנְט אָזָוִי קָלָאָרָה: ווי קען מען עס? די גַּאנְצָע ווּלְט אָיז אָפְּגָּעָנְט גַּעֲוָאָרָן, זַוְּיָּעָר גַּאנְצָעָר „פְּרִיעָר“ אָיז אָפְּגָּעָנְקָט. אַיצְט מוֹזָעָן זיך אָרוֹיסְבָּאָקְמָעָן, אָדוֹרְכְּשָׁלָאָגָּן זיך אַין יָסְרָר רִימְדִּיקְעָן קָנוּלָּי. ווועט זיך נוּין אַגְּגָעָנוּמָעָן בֵּי דער האָנט מיט אַים — ווועט זיך נישט קענען. אלְיָין אָיז זי בָּכוֹחַ זיך אָרוֹיְפְּצָקְרוֹגָן אָזָוִי אַבְּרָגְלָן; טאָקָע אָרוֹמְגָּעָרְנָגָּט פָּוּן אַבְּלִיטִיקְעָן טִיחַ, אַבְּעָר זיך ווועט שטִינוֹן אָוְפָּן בָּרָגְלָן, אַין דער טְרִיאַקְעָנְישׁ. אָפְּשָׁר ווועט זיך אַבְּיִסְלָּמָן אַיְנְרִיכְטָן, אַיְינְכָּה שְׁמִינְן; דערפָּאָר אַבְּעָר ווועט זיך פָּוּן דָּאָרָט אָוִיך אַים צֻוּוֹאָרְפָּן שְׂטִיקְלָעָךְ היַלְּתָה, בְּרַעְקְלָעָךְ שְׂוִיז... זיך קען דען אַנְדְּרָשָׁה? נאָר...

מיט הענְעָן קען זיך אָזָוִי נישט רְעָדָן... זיך קען נישט! ואָקְסָט אַ

פִוִינְטַשָאָפֶט אֵין אַיְר צֹ דֻעַם מַעֲנְטֵשׁ, וּוֹאָס אַיְר גָלוֹטֵט צֹ, אַיְס צֹ בָאָזְוַיְזַן
נָעַן יַעֲדַע רָגַע. זַי אַיְזַן אַוִיךְ בַּיְזַן אַוִיךְ אַיְס דָוְרְפָאָר, וּוֹאָס עַר אַיְזַן גַעֲבַלְיבַן
וּוַיְוַיטַעַר דַעַר, צֹ זַוְעַלְכַן מַעַן קָעַן נִישַׁת רָעַדְן דָאָס וּוֹאָס מַעַן בָאָזַן
דָאָרָפַ, אַזְן אַוִיב עַר אַיְזַן נִישַׁת שַׁוְלְדִיק אֵין דֻעַם — אַיְזַן שַׁוְלְדַן נָאָז
שַׁטְאַרְקָעַרְן! הָאָט זַי פִיְנַט פָוַן אַיְס דַעַמ טַיְיַן, וּוֹאָס פָאַרְשַׁטְאָפֶט
אַיְר דָאָס מַוִיל, בִּינְדַט אַיְר דַי הָעַנְט אֵזַן — דָעַרְבַּי גַיְט עַר אַלְיַין אַרְוָם
אֵזַן וּוַיְוַיסְט נִשְׁת דָעַרְפַּן... פָאַרְוָוָס פָאַרְשַׁטְיַיט עַר נִשְׁת אַיְר עַס אַלְיַין
צֹ זַאָגַן? זַעַט עַר טַאָקָע גַאָרְנִישַׁת? פַוְלַט עַר נִשְׁטַן?

IV

פָרְעַדְזַשְׂא הָאָט גַעְרַבְעַט אֵין הַאַלְעַ 58 אֵין הָעַנְעַן הָאָט מַעַן גַעַן
שִׁיקְט אֵין אַ צְוַיְוַיטַעַר פָאַבְרִיךְס-אַפְטִיוֹלְגַן. אַיְס הַאַבְן דַי פַוְיְוִישַׁע אַוִיךְ
זַעַר פָוַן עַרְשַׁטְן טַאנְן אֵן גַעְנוּמַעַן אַוִיךְ אַוִיךְ, מַעְרַדְלַעַךְ גַעְשַׁלְאַגְן אֵן
בָאַשְׁמוֹזִיקְט. פָאַרְוָוָס? אַפְשַׁר הַאַבְן זַי גַעְשַׁטְאַקְן דַי נִשְׁטַרְגַעַןְלַעַכְבַן
אַוִינְן זַיְנַע, זַיְנַע שְׁטִילְשַׁוְיַין, זַיְנַע מַאְדְנַעְגַעַלְאַסְן בָאַוְעַן זַעַר אֵן דָאָס
שְׁטַעְנְדִיקְעַ אַרוֹמְשִׁפְרַן פָאַרְדְּעַכְטִיךְ אַרְוָם זַיְק. זַיְנַע גַעְנַע וּוֹעַן הָאָט אַוִיסְטַר
גַעְדְּרִיקְט אַהֲרָבְן אַוְמְצַוְתְּרִי אֵין חַדְקַן חַדְקַן צֹ אַלְעַמְעַן. אַוִיךְ אֵין זַיְנַע
קוֹל אֵין גַעְלַעַן עַפְעַט בִּיְזַם אֵין חַרְבְּדִיקְס. זַיְנַע שְׁטִימַע אֵיז נִשְׁתַמְעַן גַעְוַעַן
קִיְונַן הַוְיכַע אֵין נִשְׁתַקְיַין נָאָר שְׁטִילְעַ. אַיְגַנְטַלְעַד הָאָט עַר גַעְרַדְט שְׁטִילְעַ;
עַס אֵיז אַכְבָע אַרוֹסְבַּרְעַנְעַן אַזְיַי וּוֹי אַדְיק קוֹל, פָוַן זַוְעַלְכַן מַהָאָט אַפְּזַן
גַעְטַעַסְט דָאָס גַעְשְׁרִי פָוַן בִּידְעַ זַיְטַן אֵן עַס אֵיז גַעְבַּלְיבַן שְׁטַעַקְן אֵין
הַאַלְדַן פָאַרְן אַרוֹסְבַּרְעַנְעַן דַי קַלְאַנְגַעַן. בְלַוְיַן דַעַר דִיקְעַר צַאָרַן פָוַן מִיטַן
קוֹל רִיסְטַזְיַק, מִוְטַא שְׁמַאָלַן גַאָרְגַל-שְׁפָאַלְטַן, אֵן דַי כּוֹחַת פָוַן אַפְּלַן
גַעְשְׁרִי. עַס הָאָט אַכְבָע דֻעַם וּרְגַזְזַן וּוֹאָס בָאַגְלִיּוֹת אַיְס נָאָר, וּוֹי אַכְרַעַבְץ
פָוַן אַעְבָא — וּוֹאָס וּוַיְקַלְטַ אַרְוָם דַי שְׁטִים מִוְטַא פַיְוַעַנְישַׁן. אַוִיךְ פָרַעְדַּ
זַשְּׁאַן הָאָט דָאָס אַוִיפְגַעַרְעַנְטַן. זַיְנַע רִידַע צֹ אַיְר זַעַנְעַן גַעְוַעַן שְׁטִילְעַ,
מִוְטַא אַנְשַׁטְרַעַנְג צַאָרַט צֹ זַיְן. דָאָס זַוְיְכַע אֵין זַי אַיְזַן אַרוֹיסְטַ
גַעְקְוַמְעַן פְרוֹמְלַעַךְ, אַזְיַי וּוֹי עַר וּוֹאָלַט זַעַר פָאַרְמַאָסְטַן צֹ שְׁרַיְעַן אֵין אַפְּזַן
חוֹזְקַן פָוַן דַעַר אַיְגַעַנְדַר שְׁטִילְקַיְתַן. זַיְנַע שְׁטִים אַיְזַן גַעְלְוַמְעַן פָאַמְעַלְעַךְ,

נאך מיט איזעלכע אונטער-טערנער, וואס האבן זי ארויסגעשטוויסן און אונז טערגעשטויפט מיט געאייל. דאס איזו בי אים איזוי דאס קול געווארן. אין די ?עצבע חדשים. א געמייש אוז, צוישן זיין איביכער טבע צו רעדן מושבדיך און צוישן דעם מ ז, דא איזן ווערך צע, אפֿצענטפֿערן שנען, נאך אידער מען פרענט, מ'ענדיקט די פֿראגען.

בי דז אופֿזעער טאר מען נישט ארויסטרוףן צו זיך קיין אופֿמערך זאמקיות. מען מו זיין איינער פֿון אלע. באמעגן זיין עינעם ספֿעצעיל — בלוייבט ער שווין דער טענעלעבר קרבן. האט ער אונגעחויבן יעדן פֿאָרָה נאכט צוריקצוקומען מיט פֿאָרטְרִיךְ-בְּלִיעָה צייכנס אויפֿן פֿנים און אויף דער נאָגָן.

דעפאר האט פרעדוושא געהאט אן אנדר ערשותה האט זי צוריקגעפֿונען איר מילך-וויס, ציינדלדיס שמייכעלע. עס איז געסומען צופֿלען צו איר פֿון ערנען וויטע, פֿאָרטְרִיךְ-בְּלִיעָה צייטן, פֿרְיוֹלָעָד א פֿלאָטער געטן אויפֿ איריע אָרָאָפֿ-עַלְאָזְטְ-בְּלִיעָה לִוְפֿן און א מעילד געטן: האט בין איך ווידער דאַ! גענווּ זי דאס שמייכעלע וואָלט געהאט אָרוּמָעָד פֿליינָן און א תיקון, געוואָרט אָוּת איר ערנען נאָנט, בְּזַה עס האט זי אויפֿגעזוכט און ווי א טיעערער גאָסט נאָך אָלָאנָגָן וואָנדערן קוּקוּן אויף זיך געוווארפֿן אויסקושן אירע לִוְפֿן. באָלָד האט מען גענומען קוּקוּן אויף אָר אין חאלע אָנדערש ווי אויף אָסְט אָסְט אָנדערן מִידְלָעָד.

אט, לְמַשֵּׁל, דאס צוּוִיטָעָמִידָל, וועלכע האט געארבעט מיט פרעד דושען בְּיַם טישל. זי האט אויך געוואָלט שמייכעלען. עס איז אָבעָר בי זאמקיט האט צוּוִיטָעָמִידָל געמוות אָפֿשְׂרָעָן. אָפֿלוּ אָיר יונגעָרָה, ווֹיָגָן, וואָס האט די פרעמדע געמוות אָפֿשְׂרָעָן. אָפֿלוּ אָיר יונגעָרָה, די פֿולָעָ בריסטען און דער מײַזְלָ-חָןָן האָבָן אויף אָיר געהאנגען ווי זוּטִיקָע, בי עמִיצָן געלענע זאָכָן, וואָס פֿאָסָן אָיר נִישְׁטָן און זענָען נִישְׁטָן דאס זעלכע וואָס זי אלְיָהָן.

דעפאר איז פרעדוושאָס פֿרְיוֹלָעָכְקִיָּט געווונָן אָ-ברְיוּטָע, אָ רְפָּנְדִּיקָע. אָפֿלוּ דָאַן ווֹעֵן זי אַיז געווונָן טְרוּיְרִיךְ, האט עס אָן אָיר ווִיסָן אָון ווִילָן, אָזָוָי מִילָּד גענְלָאָנְצָט פֿון אִירע אָונָן, פֿון אָיר אַנְבָּלִיךְ אָרָאָפְּ, אָז עס האט זיך געדוכט: דאס גְּלָעֵט זי אָזָוָי... זי אַיז אָרָאָפְּ, פֿרְיוֹלָעָכָע... נִישְׁטָן ווי אלְעָד,

די יידן פון דא...". האבן באלאד איזינגעזען די יונגע פאליאקן. און אפיילו די שיקסעם און אלטער גויעט. נאכּן אָפְרִוִיךְן זיך מיט אַיר די ערשות צייטן און קראענשען זיך, ווי מען דאָרָה עס טוֹן מיט יעדער רעקרטין, האָט מען אַיר גענוּמען צוּבָרָעָנָגָן שטיַּקְלָעָךְ ברוּיט, פֿאָרְצִיעָם זוֹפְּ אַדְעָרָגָר אַרְטָעָלָגָר, צֵי אַ רְוִוְיטָן, בְּלוֹטָאַנְגָּנָאַסְעָנָעָם טָאַמָּאָט, מִיט וּוּלְכָן אַירָעָ לִיפָּן האָבָן זיך באָלָד צוֹזָאַמְעָנָגָאָסָן. זיך האָט זיך קִינְמָאָל נִישְׁתָּגָוּוּינְגָרָט — וּוּרָע עס ברעננט צוּ, נֶאָר גַּעַשְׂמִיכָלָט אָונְ גַּעַנְוּמָעָן.

דאָס ווֹאָס זיך האָט נִישְׁתָּגָוּוּינְגָרָט, האָט זיך איזינגעווּיקָלָט אַין פֿאָפְרִוִּין, דער טְרָאָטְיל זָאָל זיך נִישְׁתָּגָוּוּינְגָרָט אָונְ עס מִיטְגַּעַנְוּמָעָן אַין לאָ-גַּעַר אַרְיִין. זיך אַיְזָן שְׁטָאָרָק הַוְּנָגְעָרָיךְ גַּעַוּעָן, גַּעַהְאָט אַן אַיְוּפְּגַּעַוּוּקָלָט אַפְּעָט מִיט אָונְ דָּרְפָּאָר גַּעַנְעָן, ווֹאָס מען האָט נֶאָר דָּרְלָאָנָגָט אָונְ זיך מִיט גַּאֲרְנִישְׁתָּגְּשָׁעָנָרָט, ערְשָׁתְּ וּוּעָן זיך אַבְּיִסְלָזְאַטְעָר גַּעַוּוּאָרָן, האָט זיך זיך דָּרְמָאָנָט אַין נֶאָר עַמְּעָצָן: העַנְעָרָ! האָט זיך דָּאָס אַיבְּרִירִיקָעָן, ווֹאָס זיך ווֹאָלָט נֶאָר אַוְיד גַּעַקְעָנָט לִיְכְּטָ פֿאָרְצָעָרָן, גַּעַנוּמָעָן, אַיְוּפְּגַּעַוּוּקָלָט אָונְ באַהְאָלָטָן אַין בּוּעָם. די "יַיְנְגַּעַךְ" פָּוּן האָלָעָ האָבָן שְׂוִין גַּעַוּוּסָט פָּוּן אַיר באַהְאָלָטָן אָונְ מְכֻלּוּמָשָׁט צוֹגְעָנָגָנָעָן אַלְעָלָ מאָל זיך ווּיצְלָעָן אָונְ אַנְטָאָפָּן דָּאָס באַהְאָלָטָעָנָעָ ברוּיט. זיך האָט אַבְּעָר דָּרָ עִקְּר גַּעַטְרָאָכָט דָּרְפָּוּן, ווֹאָס פָּאָר אַמְּנָעָ ער ווּעָט מַאֲכָן, ווּעָן זיך ווּעָט עַס אַים אַונְטָעָרָט טְרָאָן אָונְ זָעָן, ווי זַיְנָע פָּאָר צִיּוֹן בְּיוֹסְן זיך אַיְזָן דָּרְעִין, אַין אַבְּרִעָן — אַזְוִי זַיְנָע זיך אַדְעָר אָפְשָׁר נֶאָר מִיט אַהְאָלָטָעָנָעָ נְקָמָהָהָרִיר, זיך אַין דָּמְיוֹן אַרְיִינְצְּבִּיסְן אַין יַעֲנָרָ האָנָט, ווֹאָס האָט עַס אַיר דָּרְלָאָנָגָט...

נֶאָר די ערשות צוּוּי ווֹאָס האָט פְּרָעָדוֹשָׁא אַנְגַּעַהְוִיבָן זָעָן אַין יַעַדְן בִּיסְן זַיְנָעָם אַפְּרָשְׁלִיּוּרָטָן חַשְׁדָּה. ס'הָאָט אַיר הנָּהָה גַּעַטְוּן, ווֹאָס נֶאָר אַין אַיְוּפְּגַּעַנְעָסָן שְׁטִיקָלָ ברוּיט, אַמְּאָל מִיט פּוֹטָעָר, האָט העַנְעָס בְּלִיךְ זיך אַבְּיִסְלָזְאַטְעָרָיךְ אַין די בְּלוּיָּעָלְעָרָ אַרְיִין. אַרְטָעָר אַזְוִי אַנְגַּעַהְוִיבָן דָּרְעָנָטָעָרָן צָוָם גַּעַרְיוּצָטָן נֶעָפְלָ אַוְוָה זַיְנָע בְּלִיךְ. די גַּרְיבְּלָעָךְ אַוְוָה די באָקָן האָבָן זיך שְׁנָעָלְשָׁנָעָל גַּעַפְּרוּוּס אַוְיסְגָּלִיכָּן, זַיְנָע ווֹאָלָטָן לְעַבְעָדִים גַּעַוּעָן אָונְ זיך גַּעַשְׂמִיטָמָט מִיט זַיְעָר אַיְוּפְּגַּלְגָּוּקָיָט. עַס האָט אַיר הנָּהָה גַּעַטְוּן — אַין זיך גַּעַשְׂטָאָנָעָן אָונְ גַּעַוּאָרָט, בִּין עַר האָט אַרְאָפָּן

געשלונגגען דאס ליעטטע קריישן; זי האט אפיילו מיט צארטן, ערלעבן מיט-
געפיל א פרען געטן:

— נו ביזט נאך הונגעריך, הענער?

העניכס אוינגן האבן איר מילד גענומען דאנקען. נאך עפעם האט עד
זי צו פרען דערביו:

— פרעדזשא... אzo דו גיסט מיר אווועק דאס ברויט — וואס וועא
עס טו?

זי האט אינגעאנצן פארגעסן, אzo סוף כל סוף דארף זי אים זאנן אמאַל
או זי האט, זי האט גענוג פאָר זיך... גיט זי איצט אַ שמייכל:

— זאָרג נישט... איז הונגער נישט!

הענער קען עס נישט באָגְרִיבֵן. וווען מאַיז אַזוי הונגעריך ווי אַין
ווערך צע, קען מען נישט האבן קיין פֶּלְאָז אַין מוח אַויך פֶּאָר חַשְׁדִּים,
פֶּאָר אַרְיוֹנִינְטוֹרָאַכְּטָן אָזָן קְרָעָנְקָעָן זיך. וווען מען עסְט אַבְּעָר עַפְּעָם אַוְית,
דעָר מָאָן אַיז דָּעָרוֹוֵיל באָרוֹאַיקָט — קְוָמָעָן אַלְעָ טְרָאַכְּטָעָנִישָׁן, ווֹאָס
דעָר הַוְּנָגָעָר האט נישט צוֹגָלָאָזָט אָזָן נְעַמְּנָן פִּינְיָנִיקָן. באָלְדָן עַמְּטָז זיך
זַיְזַיְזַעְרָאַשְׁטָעָרָן אַקְנִיטְשָׁטָן, ווי בַּיִם זַוְּכוֹן אַזְיִיפְּקָלְעָרָוּנָג פֶּאָר
הַאֲרָבָּע פֶּרְאָבְּלָעָמָעָן, ווּלְכָעָמָעָן מָאַיז נישט אַרְיוֹנְגָאַנְצָן תּוֹפָס, בַּיּוֹן דַּי קְנִיטְשָׁן
דֻּרְהַהְיִיבָּן זיך צו דַּי אַפְּגָעָשְׁוּרָעָנָה האָר. זַיְזַיְזַעְרָאַשְׁטָעָרָן זַיְזַיְזַעְרָאַשְׁטָעָרָן
גַּזְוָעָטְלָטָן דַּרְיָמָל אָזָן עַסְן זיך אַין אַיר אַזְיִינָעָוּ אַרְגָּזָעָנָעָם פְּנִימָה
פְּוּנוֹאַנְעָטָן גַּעַמְסָטָו אַזְיִיפְּלָאַלְבָּרָוּתָן דַּרְיָמָל אַין גַּעַלְטָה האָסְטָו

דאָק נישט אָזָן דו עסְט אַוְיך... יַא, דו וּ עסְט דַּאָק אַוְיך...

די ערשטעה רגע אַיז זי גַּעַקְעָמָעָן אַין אַ פֶּאָרְלָעָנְהָיִיט, נאָר נישט
פֶּאָרְלָוִוָּן זיך. זי האט שַׁוִּין גַּעַוְאָלָט אַים אַנְהִיבָּן דַּרְצִיְּלוֹן, אָז דָּאָס
גַּיבָּן אַיר דַּי שִׁוקְסָעָם, די אַלְטָע פּוּעָרָטָעָם. באָלְדָן האט עַס זי אַבְּעָר
אוֹפְּגָעָקָאַכְּטָן: ווֹאָס פָּאָרְשָׁט עַר זַי?! ווֹאָס מַאְטָעָרָט עַר זי נַאָד? עַר ווֹיל
אַיר אַפְּשָׁר נאָר נַאֲכָנִין מִיט זַיְן ווֹיסָן, בַּיּוֹן יְנָעָן שְׁהָעָן אַין פָּאָרְבָּס אָזָן
איַיְנְחַאָלָטָן עַפְּעָם אַ רְעָכְט אַוְיכָאַרְיךָ?! אָזָן דָּאָס אַיז נאָר דַּרְפָּפָר, ווֹיל
זי האַלְטָן נאָר אָזָן אַיר פֶּאָרְבִּינְדוֹגָן מִיט אַים, גַּעַדְעָנְקָט אַין זַיְן הַוְּנָגָעָר?

זי האט אַים דַּרְפָּפָר אַפְּגָעָעָנְטָפְּעָרָט קוֹרְץ אָזָן טְרָאַצְּיךָ:

— כְּחַאָכְבָּ!

— אזא קורצער האט אויף זיין רoid האט הענערן אריינגעבראכט אין זיין ספצעיפיש-ראוייקער און דאך גערוייצטער צעטומלטקייט. צוישן איין ווארט און צויזיטן האט יעדער פון זי א סך דערזאנט זיך אליען איין מוח, ארייספארשטיינען. און די אטערפיזון האט מען אויף שוויג'לשן זיך וויאטער אריינגעווארטן אין געדאנק אריין פארשידענע רoid. דאס שפערדר-דרוזאנטן זיך גיבער געקיטלט צום געדאנק, ווי צום פריער-געהערטן זאץ. הענער האט דערפאל פלאצ'ים צונגעבען:

— וויסטו נאך וואס? איד וויל נישט דיין ברויט!

ער האט זיך אליען כמעט דערשראכן פאר זיין זאגן; הא, האט ער עס טאקע ארויסגעברעננט פון זיך? ער וויל נישט קיין ברויט? ער וויל נישט?

צולחעים זיין איגענער דערשראק, האט ער דערפאל איבערגעזרטן:

— הערסט, פראדזשא? איך וויל נישט דאס ברויט, וואס דו ברענGEST

טיר...

ווי שטענדיק ווען מאנגט איר אט א זאך וואס זי וויל, ווערט איר שטום גענויגט צום ווינגען. זי ברעננט דאך איגונטלאך דאס ברויט פאר זי ה, ווי אליע וואס זי טוט איז נאך פאר איר הנאה און זי וויל איזו. זי איז דאך גרייט אפיילו אים צו בעטן, אויישנאראען בי אים איר רעכט צו פענן באראויין דאס שול-געפל! זי איז אבער אוייך שטאלץ און דאס ווענט איבער, זיך זאל נישט נאכגעבן. ענטפערט זי אים קאלאט און טרוקן:

— אויב דו ווילסט נישט — איז נישט. ווען איך וועל האבן איז

בעירקס — זענען דא איזויפיל אומגנילקלעכע, וועמען צו געבן...

הענער הערט שווין נישט גענווי, וואס זיך זאנט. ער האט זיך איז אריינגעפלאנטערט איז א קאנפליקט און ער וויסט נישט זי איזו זי זענען בידיע איזו וויאט אווועק. ער — דורך זיין געפイル פון ערע, וואס איז — ווי ער — סקעלעתויכ געווארן, אבער נאך נישט געשטארכן... און זיך — צויליב איר שטאלץ וואס איז כחדיך א סך שטאראקער, ווי יעניע שטילע געפיל, וועלכען זיך אליען פארדרעקט פאר דער ליכטישער שיין...

כاطפַּט עָרָ נָאָר אָוֹת אֲ שְׁטִיקָל וְאֶזְ אִירָן, קִיּוּט אִים אָוֹן וּוּנְדָעַת זָהָר,
פָּאָר זָהָר אַלְיוֹן:

— „הָאָבָן אִיבָּרִיךְ!“ וּוּ קָעֵן מָעֵן עַם הָאָבָן אִיבָּרִיךְ בְּרוּיט אַין
וּוּרָעָךְ צָעָךְ וּוּ קָעֵן דָעֵן בְּרוּיט זָיָן אִיבָּרִיךְ?

דַי פְּרָאָגָן שְׁטָעַלְטָן עָרָ שְׁטִילָן, וּוּ עָרָ וּוּאָלְטָן גְּעוּוֹאָלְטָן אַנְכָאָפָן עַפְעָם
אֲ מְחַשְּׁבָה אָוֹן זָהָר וְאֶלְעָם נִישְׁתְּ זָעָן. קִיּוּט עָרָ עַם אִיבָּרִיךְ, וּוּ אֶפְאָרִיךְ
וּוּאֶנְגָּלְטָעָן קְרִיְשָׁקָעָן צְוּוֹיְשָׁן דַי צִיּוֹן; אָזְוִי וּוּ אָוֹרְךְ דָאָס וּוּאָלְטָן אִים גְּעוּזָעָן:

— אַדְרָעָר גְּעַנְעָבָן כּוֹחָ וּוּיְתָעָר צָו הַגְּנָגָרָן:
צָו קוֹפָּן אָוֹן עַם זָהָר בְּלִיְבָן אִיבָּרִיךְ?

פְּרָעָדוֹשָׂא דְּעָרְפִּילְטָן זָהָר שְׁלָעַטָּן. זָי גְּעַפְוִינָט אַיְוֹן, אָזְ אַלְעָ רִיְהָ, וּוּאָס
זָי הָאָט גְּעוֹזָמְלָט פָּאָר אִים אַיְוֹן גְּעַדְאָנָקָן, גְּעַנְעָבָן צְעַלְאָגָן גְּעוּוֹאָרָן פָּוּן זְיִינָעָן
פָּאֶרְטָרָאָכְטָה תְּמָעוֹוָאָטָעָן פָּאָר פְּרָאָגָןָם. דְּעָרְמָאָנָט זָהָר, אָזְ זָי דְּאָרָף נָאָרָךְ
עַרְגָּעָץ צְוּשָׁפְרָוּנָגָעָן. זָי פִּילְטָ אַיְוֹחָ, אָזְ זָי מָנוֹ זָהָר פָּוּן זְיִינָעָן קְשִׁוָּתָאָפְּרָהָן,
אַנְטָלוֹיְפָן, זָי זָהָר זָהָר צָו אִיר נִשְׁתְּ צְוּקָלְעָפָן... הָאָקָט זָי אִים
אִיבָּרִיךְ:

— הָעָנָעָךְ, אִיר דְּאָרָף נָאָרָךְ עַמְעָצָן זָעָן הַיְינָט... אֲ גְּטוּנָאָכְטָן מִיר
וּוּלְעָן זָהָר זָעָן מָאָרָגָן...

אָוֹן זָי הָאָט אִים גְּעַלְאָזָטָן פָּאָר זָהָר צָו עַדְיָקָן זְיִינָעָן מְחַשְּׁבָהָתָן. נָאָרָךְ
אִיר הָאָט זָהָר אַוִּיסְגָּעוֹזָוָן, אָזְ עָרָ וּוּאָרָפְטָ אִיר נָאָרָךְ עַפְעָם נִשְׁטָאָנָגָעָן
שְׁפִירָטָם, וּוּאָס טָוָט אִיר דָאָךְ אֶלְיָיְבָטָן בָּאָרִיר אִין דָעָר פְּלִוִּיצָעָן...

אָזְוִי הָאָבָן זָהָר גְּעַצְוִינָגָן עַטְלָעָכָעָן וּוּאָכָן.

קָאָפִיטָל צְוּעָלָה

I

וּוּעָן מְעַכְבָּלָעָה הָאָט זָהָר צְוּזָעָמְעַנְגָּטָרָפָן מִיטָּפְרָעָדוֹשָׂאָן דָאָס עַרְשָׁטָעָן
מְאָלָל, בְּיּוּם טִוְשָׂ פָּוּן דָעָר הַאַלְעָ, הָאָט עָרָ זָהָר נִשְׁתְּ גְּעַמְעָנָטָן שָׁאָפָן דָאָס
גְּעַנוּוּ בְּיַלְדָּ פָּוּן אִיר, אַיְדָעָר עָרָ הָאָט נִשְׁתְּ גְּעַהָרָטָן קִיְן פְּרָטָם פָּוּן

איך ביזדיאצטיק לעבן. ערשות איצט האט ער זיך געקענט דערמאָנַען אלע קלוייניקיטן פון זיעער באָנגעגעניש און זי אופסנַי פֿאָרְבִּיְפּֿרְן דורך זיין געדאנק, זען די פֿרְעַדְזֶשְׁעַ פון פֿרְיַעַר און זי אָפְּשַׁאַצְּן לְוַת דֻּעַם וּאַסְּ ער האט פון איך געהרט. אוֹר ערְשַׁטְעַבְּיַזְקִיט אַוְיפְּ אַים, פֿוֹנְקַט וּוּ אַין שְׁפַּעַטְעַדְּרִיךְן אַוְיסְרַעַדְן זיך — אַיְזְ גַּעֲוֹעַן אַ בָּהָאַלְטַעַנְעַר פֿאָרְדְּרוֹסְטַפְּן אַ פְּרוֹי, וּאַסְּ וּוּילְ, מַעַן זָאַל זַי בָּאַמְּעַרְקָן, יְעַדְעַר, אַפְּילְוַ ער, וּאַסְּ שְׁטִוִיט בְּיוּם טִישׁ וּוּי אַ גַּעַיְגַּטְעַחְיַה צְוַיְשֵׁן אַזְוִיפְּלַעַגְעַר. זַי אַיְזְ אַפְּילְוַ נִישְׁט אַוְיסְן גַּעֲוֹעַן, אַזְּ עַ רְ זָאַל זַי בָּאַמְּעַרְקָן, וּוּי דְּאַס אַזְּ זַי זָאַל וּוּהָן בָּאַמְּעַרְקָט... זַי זָאַל הָאַבְּן נַאֲךְ אַ פֿינְטַעַלְעַ זַיְכְּרַקְיַיט, אַזְּ זַי מַזְּ זַי מַעַן בָּאַמְּעַרְקָן, אַזְּ זַי רִוְצַט אַלְעַמְעַן אַזְּ בָּאוּגַעַט צַוְּ קְלַעַרְן פֿוֹן אַיר... וּוּן מַעְכַּלְעַה האט אוֹר צְוַיְשֵׁן אַזְוִיפְּלַעַגְעַר אַזְּ וּוּארַט, נִישְׁט זַעַנְדִּיךְ זַי, אַזְּ זַי אַיְזְ אַ חִוְּסְטְּרִישְׁעַ יְדַעְעַן, האט זַי גַּעַהְלַטְן בְּיַיְמַן צְעוּווֹיְנַעַן זַי. מִיט מִינְוֹטַן שְׁפַּעַטְעַר האט זַי שְׂוִין אַרְיְנוֹגָעַטְרָאַפְּן עַרְגְּעַץ אַזְּ זַיְן הַאַרְיְזִידְפְּנַטְלָ אַרְיְזָן. מַעְכַּלְעַה האט עַט אַבְּעַר שְׁטִילַעַגְעַט אַזְּ זַי, נִישְׁט אַרְיְזִידְ וּוּיזְנִיךְ אַיר נַאֲרַנְיִשְׁט.

אַזְּ יְעַנְעַם עַרְשַׁטְוּן פֿאָרְנַאְכְּטַה האט ער נַאֲךְ אַזְּ גַּעַזְעַן, זַי זַי נִוְתַּ אַרְיְזִידְ מִיט אַיְינְעַם פֿוֹן דַּעַר הַאַלְעַ, לְאַזְּטַ זַיְךְ פֿוֹן אַים אַרְוּמְנַעַמְעַן, נִעְמַט בְּיַי אַים דְּאַס פֿעַלְעַלְעַ אַזְּ לְאַכְּטַה, לְאַכְּטַה! האט ער דַּאַן גַּעַשְׁפִּירַט אַ וּוּי-טִיקְלַעַכְן שְׁנַיְתַּ אַזְּ הַאַרְצַה. פְּאַר זַיְךְ ער עַס נִישְׁט גַּעַוְאַלְטַ פֿעַמְטַ שְׁמַעְלַן, גַּעַוְאַלְטַה אַבְּן אַ גַּעַפְּלַיְ פֿוֹן בּוֹשָׁה פֿאַר דֻּעַם, וּאַסְּ דַּאַעַן פֿאַרְדַּ קְוּמַעַן. סְאַיְזְ אַבְּעַר שְׁוֹעֵר גַּעֲוֹעַן צַוְּ פֿאָרְלִיְוְקַעַנְעַן דַּי בְּרַעְלַעַגְעַט אַיְיְפְּרַעַדְ... זַכְּטַ פֿוֹן פֿשְׁוֹטְעַר קָנָהָא צַוְּ יְעַנְעַם שְׁוֹיְנְגַּעַ, וּאַסְּ קָעַן אַזְּיַי נַאֲנַט צְקוּמַעַן צַוְּ אַיר... אַט די פֿעַדְעַם פֿוֹן עַנְאַיְסְטִישַׁן בָּאַנְגָּה. האט ער אַבְּעַר נַאֲרַ גַּעַר קָאנְטַלְעַן זַיְן וּוּיְטוֹן אַזְּ זַיְנַע חֹשִׁים, וּוּן זַיְךְ אַבְּן זַיְךְ גַּעַוְוִיקְלַט אַרְוּם דַּעַר זַאֲרַגְעַט פֿאַר אַיר מַאֲרַכְלַ...

ער אַיְזְ אַבְּעַר אַוְיךְ נִישְׁט גַּעֲוֹעַן פֿאָרְלִיְבַּט אַזְּ אַיר, מִיט יְעַנְעַר לְיַי בע אַוְפְּן עַרְשַׁטְוּן בְּלִיקְ, וּאַסְּ קָעַן בְּאַלְדְּ אַרְיְנוֹוְאַרְפְּן אַזְּ אַ פֿאָרְצְעַרְנְדִּי קָעַר אַיְפְּעַרְזּוֹכְטַה. נִישְׁט פֿאָרְלִיְבַּט — טְרַאַץ זַיְנַע נִישְׁטַפְּלַעַגְעַט 23 וּאַר... אַזְּ זַיְנַע כְּעַז — אַוְדָאִי נִישְׁטַה. זַי אַיְזְ פֿאָרְבִּיְגַּעַלְעַאְפְּן דַּי שְׁטִילְקִיְוַט פֿוֹן זַיְן טְרַאְכְּטַה, זַיְךְ דָּאַרְטַה שְׁאַרְפַּט אַנְגְּשַׁטְוּסְטַן אַזְּ וּוּיְטַעַר גַּעַלְאַפְּן. אַזְּ

מוח בי אים זענען דואיך געלען שאטנס פון מחשבות, בליך אויפגען-קמען. ביום דערזען זי און צורייך געדראימלט, ווי נישט-איינגעאנץ אויפֿ-געוועקטע. זי האט נאָר דאָרט אַיבערגעלאָזֶוט אַ בענקסאָפּט, אַ צערדייל-דנע ציעניש אָזָא, גָּלְאָט צָו עֲפָעַם, ווי אַ ואָכָּעָר חָלוֹם ווּאָסָר עַד ווּאָלָט אִים סִירְיוֹן — אֵין זַיְן אַיִּינְגְּבָּוּרְעָנְדָר צַוְּרִיקְגְּהַחְלְטָנְקִיט — נִישְׁתְּנָאָזֶט נָאָר נָאָנְטָ צַוְּקָעָמָן צָו אִיר, אָפִילּוּ ווּן זָאָל עַם ווּלְעַן. דָּאָס פָּאָרוֹאוֹרְפָּעָנָעָג קָעָרְנְדָל אֵין אִים חָאָט נָאָר אַפְּגָעְשָׂוָאָכָט דָעַם מַעְגָּלָעָן ווִידָעָרְוּלָן צָו אִיר בַּי אַ צְוּוּיְטָעָר בְּאַגְּנָעָנִישׁ. די קְוִידְקְּיָמִיקָע שְׁפָרוֹן פָּוֹן אִיר פָּאָרְבִּיְשָׂוּבָעָן זַעַנְעָן גַּעֲוָעָן אָזָוִי דַיָּן, אָז זַיְהָאָבָן נִישְׁתְּגָעָעָנְטָעָן דַעְרְפִּירְן צָו עֲפָעַם שָׁאָרְפָּס אָוּן קָאָנְטִיקָם. עַס אִיז אָכָּעָר נִישְׁתְּגָעָעָן אָזָוִי אַוְבָּנָאָוִיפִּיק, בְּכָדִי עַס צָו קַעַנְעָן אַגְּנָעָמָן אָוּן אַרְוִיסְוּוֹאָרְפָּן פָּוֹן הָאָרָאָז, ווי אָוּן אַיִּבְּעָרִיך, נִישְׁטְאַיִּינְגְּגָעָנְסָטָעָט גַּעַפְּלִיל...

אין די פָּאָרְנְאָכָטָן, ווּן זַי אִיז אַוְעָק פְּרִיעָר, האט ער זַיך לִיב גַּעַר האט צְוּצָהעָרָן צָו אַ באָדוּעָר, ווּאָס האט אִים טְרוֹוְעָרִיך אַרוֹיסְבָּאָגְלִילִיט פָוֹן דַעַר הָאָלָע אָוּן ער האט זַיך שְׁלָעָכְט גַּעֲפִילְט, ווּאָס ער זַעַט זַי נִישְׁמָן. דַעְרְנָאָר האט ער אַרוֹמְגָעָלָאָנְקָעָט אֵין לְאָגָעָר, סְתָמָן אָז צִיל, בָּאַטְשׁ אַוִיך...

אין דעַם האט ער דַעְרְקָעָנְטָדָי אַוְמְקָלָאָרָעָהָאָפְּנָנוֹנָג זַי אַנְצּוֹטְרָעָפְּן... פָּאָר יְעָנָעָר נָאָכָטָן, ווּן זַי אִיז גַּעַשְׁטָאָנָעָן אַגְּנָעָבָוִינָן אַיִּבְּעָר הָעָנָכָבָם בָּעַטְלָ, האָבָן שְׁוִין מִיט אִיר אֵין לְאָגָעָר פָּאָסִירָט אַסְךְ גַּעַשְׁעָנִישׁן. זַי האט שְׁוִין גַּעַהְאָט קָאָנְשָׁאָפּט אֵין לְאָגָעָר, גַּעַגְּנָגָעָן דָּא מִיט דָעַם אֵין דָא מִיט יְעָנָעָם אַיִּבְּעָר די פָּאָר לְאָגָעָר גַּעַטְלָעָךְ אָוּן הוֹיך גַּעַלְאָכָט, ווּן העָר נַעַךְ האט עַס צְוָגָעָזָן פָוֹן דַעַר פָּאָרְשְׁמִירְטָעָר לְאָגָעָר-שְׁוִיב אַרוֹיסָם. עַס האט זַיך אִים אַוְיְסָגָעוֹזָן אַוְיְפָאָמָלָל, אַז אָלָע זַעַן עַמְּ; אַז אָלָע אַוְיְנָן שִׁיכָן אַוִיך אִיר אָוּן זַעַן אַוִיך אִים דֻּרְבָּיִוִּ... זַיְיָ וַיְוִיסָּן ווּאָס ער אִיז פְּרִיעָר גַּעַוְעָן אִירָסָן; מִזְעַט אָוּן מַשְׁלִינָגָט אַרְאָפָּה מִיט פָּאָרְבָּאָרְגָּעָנָעָם חַד זַיְן צְוָעָן עַס אָוּן שְׁוֹוִינָן. ווּיְלָאָלָע זַעַן זַי בְּרָעָגָט אִים בְּרוּוּט אֵין די פָּאָרְנְאָכָטָן — —

אין דעַם שְׁוֹאָכָן, קְלוֹגָן הָעָנָך האט דָאָן אַוְיְפָגָעָוָאָכָט אַגְּבָּוֹרָה, אַ פָּעָסְטְּקִיְּט זַיך צָו דַעְצִיְּדָרָן: זַאְל זַי! אַיִּבְּרָר מִיט אִים אֵין — אַוִיס! ער זַעַט זַי נִשְׁתְּטָמָר, ער קָעָן זַי נִשְׁטָן! ער ווּט אִיר אָפִילּוּ נִשְׁתְּטָמָר

פוקן פון דער וויטנש... עם זענען דא איבער טויזנט פרויינט אין לאגער, וואס נייען אהין און אהער — איז דא נאך איזונע... ער באמערטט זוי קיינס נישט — זועט אויך זי אריין און יונעם שטראם אריין... ער איז פלאזים הארט געווארן, גענומען שטעלן פעסטע טרייט אויף דער ער, גלייך אזו זיון פעסטער טראט וואלט אויך אים אליאן געשטארקטן. ער האט מיט גוואלד געווארפן זיינע אונגן יעדן איז פנים אריין, באטש ער האט זיך געשטעט, שטראק געשטעט, וויל איז באראק האט מען שוין געוווסטן, איז יונגע יונגע פרוי איז זיינע, זיינע...

פרעדזשא האט זיך גענומען אויסקיילעבן, ריויפער וווערן, פולעэр אויפן פזים האבן גענומען ארויפשין די פארבן, אזו זי זיילטן מיטן גאנצן אימפעט גוואלט צורייכאטען די פאראלוירענע צוית זיינער. זי זעד נען צוריינגעקומוין אויסגעבענטט און געלאמערט זיך איז איר, נישט אפזולאָן.

ארום איר האבן זיך גענומען קלעפַן די בחורים, וואס זענען זאט געוווען, אויסגעפרעטען פאליזיילויט און חברה מיט גוט שטעלעט און געלט. זי האבן זיך גענומען מיט איר ארכמיין איז הענד האט געזען זי זיילע, זי איז וויטער פרילעך, שפְּרִיאָזֶט מיט זי געארעט און גלעט זי די ראוועווע פנימער איז מלומרטן שפְּאָס... שפְּעַטְרָה האט ער זיך איניד גענורעט אויך זיון געלגעער, געקורטשט זיך איז וויטיקן, איז א פיפס צו טן. ער האט שיין געהאט זיון באשלום. זי איז איבער מעד סי-זוי נישט געקומוין. שיין טאג, איז זי האט אזו זי פארגעטען איז זיון עקייס-טעןן — האט ער אונעהוחיבן פאראילן זיון פעסתקייט, די הנאה, וואס האט גענערט זיון הארץ בייס אדרכטראכטן די מינוטן, ווען ער ווועט איר שלידערן זיון שטראקייט איז קאָפּ אריין... זי איז נישט געקומוין. און צווזעמן מיט איר האבן זיך אויך פאראהאלטן איז וועג יונע איניציקע מינוטן פון זיסער נקמה, וואס הענד האט נאך געקענט געפַּינען אפיילו-דא, אויף זיון הארץ בראטען... האט ער גענומען וווען נאך פינצעטער, אינגעלאָשענער. די שוערע ארבעת האט אים געבראָן, געפרעטען מיט ווילדן אימפעט — איז דער לעכץ צו וווערטער-ינקמה איז איר געווארן זיון גאָרונג, וואס האט אַרְוִיסְגַּעַשְׁטוּסְן אלעט אנדערע פון געדאנק אַרְוִיסְ...

בלויז אין יונער שפערער שעה פון דער נאכט — האט זי עפער אופגעוועקט און אריינגעברעננט בייז צו אים אין באראק אריין. אפשר איז עס געווען זיין קאנצענטרירן זיך אויפן דזיזקן פונקט; דער דזיזקער פיעער-פונק, וואס איז אועעך איז דער שטילקיט פון דער נאכט און זי א שלעלע געטען מיט כוח: קומ! זיך האט נאר געוווסט פון א ספאי טאנעם שרעך, וואס איז זיך באפאלאן, ביים ליאנג זיך שלאלפּן; וואס איז מיט הענעבן? ער האט דאך מיט א פאר מען צורייך איזו שרעטלעך איסט געוזן!...

ווען מעכעלע האט זי דערזען שטיין און אוועקגעטראיבענען, האט עס אים אן ואָרֶן געטען. ער ואָלט זיכער געווען אַראָפּגענָגָנָגָן, זי אַ פרען געד-טוֹן, וואס די צוֹנְגָּן וואָלְטָן נָאָרְבָּאָוִוִּין אַרוֹוִוִּיסְזְׂבָּרְעָנָגָן פָּוּן דָּעַם, וואס עס איז געלען צוֹנְגָּרִיָּת אַיִן מְחַשְּׁבָּה-אַוְצָּרָ פָּאָר אַירָעָטָוּעָגָן... נָאָרְ יְעֻנְעָרָ, וואס איז דְּרָאָט גַּעֲלָעָן מִיטָּן פְּנִים אַוְיָסְגָּדְּרִיָּתִים צַוְּ דָּעַר וּוְאָנָטָן, האט עס נִישְׁטָּ דָּעָרְלָאָזָטָן. דָּאָס אַוְמָגָּרִיךְ-גְּנִיּוּעָ אַזְּ זַי אַיִן פָּאָרְבּוֹנְדָן מִיט אָט דָּעַם שָׁאָטָן, וואס לִינְגָּט אָוְנְטָעָר זַיְן בָּעַטְלָה, האט מע-כָּלָעָ אַנְטָדָעָקָט זַיְן אָוְרָמָן, ווי אַגְּבָּהָשָׁאָוְנְטָרְגָּעָוְאָרְפָּעָנָעָ זַאְךְ אַיְן אַוְוִינְקָהָ.

אין אָוְנְטָעָשָׁטָן בָּעַטְלָ אַזְּ גַּעֲלָעָן אַעֲנְטָשָׁ אַזְּ מַעֲכָלָעָ אַזְּ זַיְן בָּעַר גַּעַוְוָן, אַזְּ ער וּוְיִינְטָ אַיְצָטָעָר. מַעֲכָלָעָ אַנְטָל דָּאָס, בָּאַטְשָׁ אַזְּ וּוְעַרְקָ צַעְסָמָט אַרוֹוִים וּוְיִינְעָן אַוְיָחָד אַנְדָּרָ אָוְפָן, מִיט אַזְּ אַנְדָּרָן שְׁטִינְגָּרָ, בָּמַעַט מִיט אַטְרָעְנְגָּרוֹיְשָׁ, וואס נָאָרְ דָּאָס וּוְאָרְפָּן מִיט דִי אַבְּרִים מַאֲכָן אַזְּ... מַעֲכָלָעָ האט יְעַנְצָ אַנְשָׁהָעָרְבָּאָרָעָ גַּעַרְיוֹשָׁ צַוְּאָמָעָנָה גַּעַפְּרִיט מִיט דָּעַם גַּעַפְּלִיל צַוְּ אַיְר אַזְּ ער האט זַיך אַוְיָסְמָאָל דָּעְרְפִּילְט מִיטְשְׁוָלְדִּיקָ, אַדְעָר נָאָר שְׁוָלְדִּיקָ, צַוְּ יְעַנְעָם, וואס האט זַיך נָאָר-וּוְאָס אַוְעָקָר גַּעַטְרִיבָּן... זַי בְּלוֹיזָ? דָּאָס האט ער דַאְך זַיְן לְעַצְטָ רְעַשְׁתָּלָרוֹ, זַיְן לְעַצְטָ ברְעַקְלָ אַילְזְׂיִיעָ אַרוֹוִוְסְגָּעְטְּרִיבָּן מִיט אַיְר צַוְּאָמָעָן! אַזְּ זַי... ווי גְּלִוְיכָ גַּלְטִיךָ זַי חָאָט עַס מִיטְגָּנוּמָעָן אַזְּ אוֹוּקְגָּעְטְּרָאָגָן אַזְּ דָּעַר שְׁטִילְקִיט פָּוּן אַיְרָ נַאֲכְטִיךָ טְרִיטָ, גְּלִיְיךָ עַס וּוְאָלְטָ גַּעַוְוָן אַגְּשָׁטָאָרָבָן קוּנְד אַזְּ

מען מזו עם נאר ביבנאנכט אַרְויִסְנָעָמָעָן אָונֵן אַוּוּקְטְּרוֹאָגָן אָוִוֶּפֶת דָּעַם אַיִינֶן
צַיְקָן אַרְטֶט פָּאָר טַוִּיטָע — צָוּם בִּיתְהַקְבָּרוֹת...
דֻּעְרָבְּיוּ לִיְגַּט אַ מְעַנְטִישׁ, אַיְזָן שְׂטָאָקְ הַעֲכָרְ פָּאָר הַעֲנָעָכְן, וּוֹאָסְ הַעַד
נְעַךְ קָעַן נִישְׁתָּאָן זַעַט נִישְׁמָן, אָונֵן עַר הַאַלְטָן זַיְנָאָר אַיְן הַאָרְצָן, וּוֹאָרְעָמֶט
זַיְ אַיְזָן אַ חַדְרָ מִיּוֹחָדְ פָּוֹן זַיְינָן בַּעֲנַקְשָׁאָפְּטָן אַ גַּלְמָה נְאָרָן, וּוֹאָסְ אַוִּיךְ זַיְ
וּוֹיִיסְטָ נִישְׁתָּאָדְ דַּעֲרָפָן, וּוֹיִילָן אַיְן אַזְׁעָלְכָעָן מִינְיָוֹתָן הַאָטָן זַיְ נְאָרָן גַּעֲקָעָנֶט
בָּאוּוֹיְזָן אַ קָּאָפְּרָיוֹן אָונֵן זַיְ וּוֹאָלְטָא אִים צַוְּגָעָוּוֹאָרָפָן אַ בְּלִיאָק, אַ שְׁטִילָן
שְׁמִיכְּלָאָרְיוֹסְרוֹף... עַר וּוֹיִיסְטָ נִישְׁמָן, מַעֲכָלָעָן, צַיְ עַר וּוֹאָלְטָא גַּעֲקָעָנֶט אַיְן
יְעַנָּעָ מִינְיָוֹתָן זַיְנָאָר פָּאָרָאָנְצָעָרָן, וּוֹעַן דַּי בְּלִינְדָעָ נְאָכָטְ מַאְפְּטָשָׁעָטְ פִּינְצָן
טַעַר אַרְוםְ אַיְן דְּרוֹוֹסְן אָונֵן זַיְ וּוֹעַט בָּאָלְדָ קְוֹמָעָן אַ מִידָּעָ אָונֵן מִיטְ אַיְרָעָ
קָאָלְטָעָ קָנְעָבָלָ אִים שְׁטָעָכָן דָּאָסְ גַּעֲלָנְגָעָר... מַעֲגָלָעָה, אַזְּ זַיְנָאָר פָּוֹן
צָאָפָלְ צַוְּ אַיְרָ וּוֹאָלְטָזַיְךְ דָּאָן אַרְויִסְגָּעָרָוָסְן אָונֵן גַּעֲפָלָן אַונְטָעָרָטָעָנָיקְ צַוְּ
אַיְרָעָ וּשְׁעָדָנָעָ, וּוֹיִסְעָ צַיְוֹן... עַר וּוֹאָלְטָזְכָבָרָ דָעַם שְׁבָןְ צַוְּיִינָעָם וּוֹיִיְגָעָטָן
דֻּרְעָמִיטָן, אַ זַּעַט גַּעֲגָבָן אַיְבָרָעָן קָאָפָן, בָּאָטָשָׁעָ עַר הַאָטָן צַוְּ אִים נְאָרָנִישָׁטָן,
קָעַן צַוְּ אִים נִישְׁתָּאָהָבָן...
מַעֲכָלָעָן וּוֹיִיסְטָ אַפְּיוֹן נִישְׁמָן, אַוִּיבָן עַר וּוֹאָלְטָזְ יְעַנָּעָם אַוִּיךְ אַיְצָט
גַּעֲקָעָנֶט קָוֹקָן אַיְן פָּנִים אַרְיָין, אַיְצָט וּוֹעַן יְעַנְגָּרָעָן אִים נִישְׁתָּאָן וּוֹיִיסְטָ
נִישְׁמָן... אַיְזָן גּוֹטָ וּוֹאָסְ עַס אַיְזָן פִּינְצָטָעָרָ גַּעֲוָאָרָן אַיְן בָּאָרָאָקָן דַּי אַוִּינָן
קָעַן זַיְ נִישְׁתָּאָצְזָאָמָעָנְטָרָפָן.

מַעֲכָלָעָה הַאָטָן אַבָּרְדָעָרָ דָאָן דָעַם עַרְשָׁעָן פְּסִיכָּאָלָגָנוֹיָשָׁן פָּאָרָה
מַעֲסָטָן, אַיְינָעָם פָּוֹן דַי נְסִינוֹתָן, אַיְן וּוֹעַלְכָן וּוֹעַרְקָן צַוְּ קָעַן אַרְיִינוֹוִיְקָלָעָן
אַ פְּשָׁוֹטָן, עַרְלָעָדָ בְּחַוְלָן וּוֹיִעָרָ... קָעַן דַאָ אַוִּיךְ פָּאָרָקָמוֹעָן לִיבָּעָ-טְרָאָרָ
גַּעֲדִיעָסָ? דַי נְאָכָטָה בְּיַיְ אִים צַוְּגָעָנוֹמָעָן דַי מַעֲגָלָעָקְפִּיָּוֹתָן, צַוְּ גַּעֲפִינָעָן
אַן עַנְטָפָעָרָ, אַרְיִבָּעָרָוֹאָרָפָנְדִּיקָן אִים אַיְן רְוִישָׁקָן טָאָגָן אַרְיָין.

II

אַיְזָן אַיְינָעָם פָּוֹן דַי פָּאָרָאָכָטָן, וּוֹעַן מַעֲכָלָעָן אַיְן צַוְּרִיקָגְעָקוֹמָעָן פָּוֹן
דַעַר אַרְכָּעָטָן, הַאָטָן אִים בָּאָרְטָמָאָן אַוִּיסְגָּעָזָכָטָן אָונֵן אַנְגָּעוֹזָאָגָטָן אַ בְּשָׁוְרָהָן:
— מָאָרָגָן בְּלִיְיָבָט אַיְרָ אַיְן לְאָגָעָרָ. אַיְרָ וּוֹעַט אַ שְׁטִיקָ צִוְּתָ נִישְׁטָ
דָאָרָפָן נְיַיְן אַיְן פָּאָבָרִיךְ.

א גאנצער פֶּלאַן אָזָא פָּאָרָאַן. אוּבָעָר ווּעַט גַּלְיִינְגֶּן — ווּעַט מַעַן
כָּלְעַ בְּלִיבָּן אַרְבָּעָתָן אֲוִיפָּן אַרט. בָּאַרְטְּמָאָן וּוּנְדָרְעָת זַיְךְ, וּוּסָם מַעֲכָעַ
לְעַן פְּרִוּתָם עַס נָאָרְנוּשָׁט. פָּאָרְשָׁעָמֶט עַר זַיְךְ, מַעֲכָעַלָּע. אַיְם דּוֹכָט זַיְךְ, אָזָא
אַלְעַ דּוּרְקָעָנֶן — פָּאָרוּאָס עַר אַיְזָן אַזְוֵי קָאָלָט דּוּרָצָן. וּוּלְעַר אַיבָּעָד
חַזְוָן דָּאָס, וּוּסָם עַר הָאָט נַעֲכָטָן גַּעֲזָאָנֶט בְּרָאָפִיצְקָין:
— אַיר פָּאָרְשָׁטְיִיט, דָּאָרָט אַיְזָן דּוּרְהַאֲלָעָבָן אַיְדָן שְׂוִין פָּאָרְהִיִּיד
מַיְשָׁט גַּעֲזָאָרָן. פָּוּן דִּי גַּוְיִים מַעַר עַסְּן גַּעֲהָמָט... שְׂוִין גַּעֲוָסָט: הַיְינָט
אַרְבָּעָת אַיְךְ אַזְוִיְּפִילְ, אַבָּעָר אַיְךְ וּוּלְעַ נִישָׁת זַיְן אַזְוֵי הַוְּנָגָרִיקָּ...
בָּאַרְטְּמָאָן שְׁמִיכְלָטָן:

— נָן, דָּאָס אַיְזָן נָאָרְנוּשָׁט. אַיר ווּעַט נִישָׁת פָּאָרְלוּזָרָן גַּיְזָן. דּוּרָעָ-
מַאְנָט אַיְדָן נָאָר, וּוּסָם עַס הַיִּסְטָדָא: לִי יְיִכְתָּע אַרְבָּעָת!
זָאַל עַס זַיְךְ נָאָר אַיְינָגָעָן...:

בָּאַרְטְּמָאָן אַיְזָן אַוּוּקָעָנָעָנָעָן. מַעֲכָעַלָּעָס פְּרִיְונָט הַאָבָּנוּ זַיְךְ בָּאָלָד
דּוּרְוָוָסָט פָּוּן דּוּרְנִיעָם. פְּרִידְלָאָנד הָאָט זַיְךְ בָּאָלָד זַיְונָעָ פֶּלְעָנָר. עַר
אַיְזָן אַוּוּקָעָן שְׁפָעָטָר אַרְופָּה עַטְוָן מַעֲכָעַלָּעָן אַיְן אַוְינְקָל. אַיְן דּוּרְ
טָוָנָקָל הָאָט מַעֲכָעַלָּעָס דּוּרְקָעָנָט דָּאָס צְוִוִּיתָע גַּשְׁטָאָלָט, וּוּסָם אַיְזָן
גַּשְׁטָאָנָעָן אַפְּגָנָרָקָט אַיְן אַוְינְקָל. בָּאָלָד הָאָט אַיְסָם דָּאָס הַאָרָעָ אַזְעָעָן
גַּעֲטָוָן: עַר קוּמָט מִיטָּפְרָעְדּוֹשָׁאָן... וּוּסָם וּוּלְעַזְפָּן אַיְסָם?

פְּרִידְלָאָנד הָאָט זַיְךְ זַיְינָעָ גַּרְוִיסְטָוְרִישָׁ מַאְנִירָעָן. עַר אַיְזָן אַפְּשָׁר
דּוּרְ אַיְינְצִיקָּעָר דָּא, וּוּסָם צִיטָן נַאֲדָךְ אַרְאָפָּה דָּאָס שְׁטִיקָל שְׁמָאָטָעָ פָּוּן קָאָפָּ
פָּאָר אַפְּרִיְּ, בְּוּינָט זַיְךְ אַיְזָן נַאֲלָאָנָט בַּיּוֹם בְּאָגְרָוִסְן אַיְן עַר בָּאָנוֹצָט נַאֲדָךְ
דִּי גַּאנְצָעָה הַעֲפָלָעָכָעָ קָאָמְפָלִימַעְנָטָן-שְׁפָרָאָר. וּוּעַן עַר קוּמָט צַוְּ נַעֲנָטָרָ
צַוְּ מַעֲכָעַלָּעָן, נַעֲמָט עַר זַיְךְ פָּאָרְשָׁטָעָן:

— זַיְךְ בָּאָקָאָנָט, דָּאָס אַיְזָן דִּי פָּרָעְטִיקָעָ פָּרִיְּ גַּלְאָזָן, וּוּעַנְגָּן וּוּלְכָעָר
מַעַן דּוּרְצִיְּלָט אַזְוִיְּפִילְ שְׁבָחִים...:

— זַיְךְ הָאָט נִישָׁת-אַוִּיסְנָדִיקָּ קָאָקָעְטִיָּשָׁ אַשְׁמִיכְלָגָעָן
— פָּרְדוֹבִן, זַאֲנָט אַיר? אַיר קָעָנָט שְׂוִין אַלְצָאָיִינָס זַאֲגָן: פָּרִיְּ

לְזָאַן... אַיְבָּרִיקָנָס קָעָנָט מַעַן זַיְךְ שְׂוִין...:

פְּרִידְלָאָנד הָאָט זַיְךְ צַעְלָאָכָט:

— נָן, דָּאָס בֵּין אַיְדָן נִישָׁת מַחוּיָּיבָן צַוְּ וּוּסָן, אַיְךְ וּוּסָן נָאָר, אָזָא

דא איז פאראן אויערט אַ גאנטער בֵּי מִיר אַין בָּאַרְאָק... וּוֹיְיטָר קָעָן
אייך גָּרְנִישֶׁט אַוְיְסְרָעְכָּעָן... .

אייך גָּעַצְיָלְטָעַ סְעָפָונְדָן אַיז אַיר פְּנִים גַּעֲוָאָרָן בֵּי אָן עַרְנְסְטָמָן:
— צָו אִים בְּינְדָט מִיךְ גָּרְנִישֶׁט... יַעֲנֵר אַיז גַּעֲוָעָן בְּלוּזָן מִינְסָן אַ
חֶבֶר, צְוִישָׁן אַ סְךָ חֶבֶרִים... וּוּעַן אַיךְ זָאָל דָּאַרְפָּן נַאֲכְטָרָאָן יַעֲדָן בָּאָ
קָאנְטָנָס נַאֲמָעָן... .

זַי הָאָט זָאָל פָּאַרְהָאָקָט אַין מִוּטָן דַּי רַיְיךְ אַוְן אַנְטְּשָׁוִוָּן גַּעֲוָאָרָן.
אוֹיךְ מַעֲכָלָעַ הָאָט גַּשְׁוּוֹן. עַר הָאָט גַּעֲזָעָן וּוּ דָעַר צַעַשְׁתְּרוּטָר פְּרִידָרָן
לְאַנְדָּה הָאָט דָּא פְּלָאַפְּלָעָנְדָיק אַנְגָּרִירָט אַ וּוּנְדָן בֵּי אַיר, פָּן וּוּלְכָן זַי
הָאָט גַּעֲדָאָרְפָּט אַוְיְפְּשָׁרְיוּעָן. דָעַר פְּמִיקָּעָר פְּרִידְלָאָנָדָה הָאָט זָאָל אַבְּעָר
בָּאַלְדָּר גַּעֲכָאָפָט, גַּעֲזָוָכָט אַ וּוּאָרָט וּוּ אַזְוִי אַרְוִיסְצּוּקְרִיכָן בְּזָן פְּלָאַנְטָרָעָן
אוֹן נַאֲךְ מַעַר פָּאַרְסָרָאָקָן אַיְינָם זָוָמָפָן פָּוּן וּוּיְהָטָעָנְדִּיקָעָן רַיְיךְ.

— נָוָן, מַעַן קָעָן נַשְׁתָּן וְאַגְּנָן: בְּלֹוט אַיז נַשְׁתָּן קִין וּוּסְמָעָר... אַ
מַּאֲן מִוּט וּוּלְכָן מַעַן לְעַבְתָּאָפָּה יָאָרָן אַוְן מַטְרָאָגָט זַיְן נַאֲמָעָן —
אַיז שְׂוִין עַפְּעָם מַעַר וּוּ אַחֲרָבָר. דָאָס לְאַזְוָת זָאָל נַשְׁתָּן אַוּעָקָמָאָקָן מִיּוּט
דָעַר הָאַנְטָן... אַיְבָּרִיקָנָס: לְאַמְּרָר זָאָל נַיְשָׁט מִישָׁן אַין אַיְיָעָרָעָר פְּרִיאָוּאָטָעָן
עֲנִינוּיָּם... .

פְּרִידְזָשָׁא אַיז גַּעֲרוּעָן גַּעֲוָאָרָן. זַי הָאָט אִים אַיְבָּרָגָעָהָאָקָט, אַין
אַז אַוּפְּנָעָרִיכָט-צָאָרָנְדִּיקָן טָאָן:

— דָאָס הָאָט אַיר מִיךְ גַּעַשְׁלָעָפָט אַחָעָר, בְּכָדֵי דָא מִוּט מִיר צָוּ רַעֲדָן
וּוּגָן אַזְוּלְבָעָן זָאָכָן? דַּאֲס לְאַזְוָת אַיְבָּרָר פָּאַרְמִיר צָוּ קָלָעָרָן. אַיךְ
בֵּין שְׂוִין פּוּלְיָעָרָק. אַיר הָאָט דָא מִיר גַּעַהָאָט עַפְּעָם אַנְדָּרָשָׁר צָוּ זָאָגָן...
פְּרִידְלָאָנָדָה הָאָט גַּעֲנוּמָעָן שְׁתָאָמָלָעָן פְּאַרְלָוִירָן:

— אַנְטְּשָׁוְלְדִּיקָט, בְּחַאְבָּס סְתָמָ אַזְוִי גַּעֲזָאָנָט... אַזְוִי זָאָל גַּלְאָט אַרְוִיסָּ
גַּעֲכָאָפָט... טָאַזְוָאָמָר טָאָקָעָ אַנְהָיָבָן בֵּיְמָ עֲנֵיָן.

. פְּרִידְזָשָׁא הָאָט מַעַר נַיְשָׁט גַּעֲוָאָלָט קוֹקָן אַיז זַיְן זַיְיט אַרְיָין. זַי
הָאָט גַּעֲזָוָכָט מִוּט דַּי אַוְיָנָן, אַין וּוּמָעָן תִּיכְפָּא אַנְצְׁוּהָעָנָגָעָן אַ שְׁמוּעָן, זַי
זָאָל נַיְשָׁט דָאַרְפָּן מַעַר אַרְיוֹסְבָּרָעָנָגָעָן אַפְּיָלוֹ אַ קָּלָאָנָגָ פָּאַרְמִירָאָנָדוֹן.
זַי הָאָט מִוּט אַ בְּרוֹנוּעָר פָּאָזָע זָאָל אַוּסְגָּעָדְרִיָּת אַוְן זָאָל דָעַמְאָנָט אַוְן
דָעַם דָרְיָוָן, וּוּאָס אַיז גַּעַשְׁטָאָנָגָעָן נַעֲבָן בִּידָע אַין אַ פְּאַרְלָוִירָעָנָגָר שְׁטִילָן

קיט. איר פנים האט זיך מאמענטאל אויסגעוואָלען, צוריך געווואָרן פרילעה, איזוי ווי דאָ וואָלט גָּרְנִישֶׁט גַּעֲזֶגֶט גַּעֲזֶגֶט זַי צַו קְרֻעָנְשָׁעַן. מײַט אָ נָּאָטְיָרְלָעְכָּר הַיְמָטְעָרְקִיָּט אַיְן סָוֹל הַאָט זַי זַי אָ וְעַנְד גַּעַטְוָן צַו אִים, וְיַי צַו אָ נָּאָעָנְטְּ-הַיְמִישָׁן:

— אָזּוֹ גַּאֲרָ! אַיְרָ נָעַמְתָּ אָזְן טְרָאָגְט זַי אָרוֹסְפָּן דָּעַר הַאַלְעָן אָ ? יַי גַּעַוּנוֹתָן? פָּאָרוֹאָס הַאָט אַיְרָ מִיר נָעַכְתָּן נְשַׁט גַּעַזְגָּט דָּעַרְפָּן? נְ, אַיְצְטָעָר וּוּעָט אַיְרָ דָּאָרָחָבָן מַעַר צִוְּיָט פָּאָר עַפְעָם אַנְדְּרָעָש אָזְן מִיר אַיְרָ זַוְיָּזָן... אַבְעָרָ נִיְּזָן, צַוְעָרָשָׁט מָוֹזָט אַיְרָ מִיךְ אַיבְעָרְבָּעָטָן דָּעַרְפָּאָר, וּאָסָ אַיְרָ הַאָט מִיךְ אַמְּאָל בָּאַלְיוֹדִיקְטָן...

אַיְרָ קָוְלָהָט נָאָךְ אַיְצְטָעָר דָּעַם צִוְּטָעָר פָּוּן פְּרִישָׁעָר גַּעַרְעָנְקְטִיקִיט אָזְן בָּאַלְיוֹדִיקְונָג, גַּלְוִיךְ וְיַי עַס וּוְאָלְטָ אַקְאָרִישָׁט אַיְצְטָפָסְרָט. מַעַכְבָּלָעָה הַאָט גַּעַוּאָלָט עַפְעָם עַנְטְּפָעָרָן. זַי הַאָט אַבְעָרָ נִישְׁט גַּעַלְאָזָט... אַיְרָ קִילְהַאָט זַי אַוְיְגָעְרוֹדָעָרט יַעֲנָעָר הַיְמִישָׁרָטָן, גַּעַמְישָׁט מִיטָּקָאָפָּרָ רִזְנָעָר בָּאַפְּעָלְעִירְשִׁקְיָוָט, וּאָסָ שְׁפְרִינְגָּט אַרְבִּיבָּעָר אַלְעָ גַּרְעָנָעָצָן, פָּאָרָ שְׁפָאָרָט אַלְעָ אַרְיִינְפִּירְ-רִיְידָר אָזְן הַקְּרָמוֹת, וּאָסָ זַאֲנָן גַּאֲרָנִישָׁט, נָאָרָ פָּאָרָ גַּעַנְגָּעָרָן דַּי רַיְיד.

שְׁעַמְעוֹדוֹדִיקָע אָזְן צְרוּקָנְהַאֲלָטָעָנָעָ מַעַנְטָשָׁן נְזוֹן דָּאָס אָוָס וְיַי אָ פָּאָרָאָוָאָן, אַוְנְטָעָר וּוְעַלְכָן מַעַן זַיְךְ בָּאַחָלְטָן; בֵּין מַעַן קָעָן גּוֹט בָּאָרָ טְרָאָכָטָן דַּי מַעַנְטָשָׁן אָזְן דַּי סִוְּטָאָצִיעָ, מִיטָּ וּוְעַלְכָעָ מַעַן הַאָט זַי טָוָן; בֵּין מַעַן קָעָן אַנְהִיבָּן רַעֲדָן דָּאָס וּאָס מַעַן דָּאָרָף. זַי אַבְעָרָ זַוְיִלְקִינְיָ מַאְלָ נִישְׁט דָּעַרְלָאָזָן יַעֲנָעָם קוֹמָעָן צָום טְרָאָכָטָן. זַי מוֹזָ אַיְבָּזָיְ אַרְיִינְ נַעַמְעָן אִין אַבְעָרָאָשָׁוָגָעָן אַרְיִין, אָזְן זַאֲלָ זַיְוִין דַי הַעֲרָשָׁעָרָין פָּוּן נָאָנְצָן גַּעַשְׁפָּרָעָר. דָּעַרְפָּאָר קָעָן זַי בָּאָלְדָ אַנְהִיבָּן פְּשָׁוּטָן:

— הַעָרָ זַי אִיְוָן, בָּחוֹר, וּאָס אַיְזָן דָּאָס פָּאָר אָ מִין אִירְצָן? בְּזַוְיִים נִשְׁטָ, אַוְיבָּ אַיְךְ בֵּין עַלְטָעָר פָּאָר דִּירָ, וּאָס וּשְׁעָ אַיְזָן דַּאָ פָּאָרָן זַי מַאְכָן קוֹנְצָן: אַיְרָ אָזְן אַיְוָ? מִיר זַעַנְעָן נִשְׁטָ אִין קִיְיָן סָאָלָאָן, וּוּוּסְוָשָׁעָ זַי אַיְךְ בֵּין בֵּין אַוְיָפָ דִּירָ. מַזְאָגָט אָזְן דַּו הַאָסָט גַּעַלְיָעָנָט אָסָסָ, שְׁרִיּוּבָסָט אָזְן

פָּאָר מִיר מַאְכָסָטוֹ זַיְךְ תְּמֻ�ָוָאָטָעָ... אַיְזָן עַס אַרְנְטָלָעָרָ? זַאֲנָ!

— פָּוּן אַיְרָ אַוְמְגָעְרִיכָטָעָר נָאָעָנְטְּ-קִיָּיִט אָזְן רַעֲדָן אַיְזָן מַעַכְבָּלָעָן גַּעַוְיאָרָן אַזְוִיְפָּאָרְשָׁעָמְטָ-גָוָט אָזְן פְּרִילָעָר, אָזְן עַרְהַאָט זַי אַיְנָגָנָצָן פָּאָרָ

רויטלט. ער האט אבער דערפילט א באחאלטגענע שרעך דערפאה, אין או מהיימלעכקייט אוזא, אין עס צו באנרייפן אין ער מינוט פ א ר ד וו א ס .

פרידלאנד האט אבער געוואלט צורייך אריין אין שמועם אריין אין דערפאה אויסגעשאנס:

— מעכעלע, דא איז פאראן א גאנצער פלאן. מען וויל שאפן א היילפֿ-קָאמִיטָעַט און אַדּוֹסֶנְטָעַן בֵּי דַי רַיִיכֶרֶעֶת אַכְּבִּיל גַּעֲלַת אָנוּ גַּעֲרַ פְּילִין. די מענטשן פאלן דאך ווי דַי פְּלִינְגַּן! בארטמאן, סטאראַבִּינְסְקִי און שאפּוֹרָא ווילן, מען זאל אַיְנוֹנָאַרְדָּעַן דַּא אַרְטִיסְטִישָׁע אַוְונְטָן. דאָרָף מען האבן, "זָקְבָּן" פָּאַרְצּוֹלְיָעַנְעַן אָנוּ פָּאַרְצּוֹשְׁטָעַן, נָאָר — אַזְעַלְכָּעַם ווֹאָס ווֹי אַטְרִוּסֶל טוֹן! די פְּרָהִי ווֹיל דערפאה, זָאַלְסָטָט מִיט אַיר עַטְלָעַכְעַמְלָאָל אַיבְּרָלְיָעַנְעַן אָנוּ אַיְנוֹשְׁטוֹדָרָן דִּינְעַן זָאָקָן אָנוּ זַי ווּעַט זַי שְׂוִין "אוֹיסְשְׁפִּילְן". ווּעַט ווֹן ווי עס ווּעַט דערפָּן אַרְוִיסְקָומָעַן אַזְכָּר... ווי זָאָגְסְטָוּ?

מעכעלע האט נָאָרְנִישָׁט גַּעֲהָאָט ווֹאָס צו זָאָן. אַלְזָ ווֹאָס ער האט דא גַּעֲהָאָט אַוְיְפָנְשְׁרִיבָּנָס אָנוּ דָּאָס ווֹאָס סְאַיְזָ נָאָר גַּעֲלַעַן אַוְיְזָן הָאָרְץ, אַיְזָ גַּעֲוָעַן אַשְׁפִּזְזָ פָּאָר דַי פָּאַלְצִיוֹלְיָיט אָנוּ לְאַגְּנָר-הָעֲרָשָׂר. ער האט גַּעֲוָוָאָרָפָן בְּרַעַנְדִּיקָע, חַיְמָע קְוִילְן די פְּרוּעָן פָּוֹן לְאַגְּנָר אַיְן פְּנִים אָרִיָּן... ווי אַזְוִי זְשָׁע ווּוִוְזָט מעַן עַמְּ אַיר? ווֹאָס ווּעַט די פָּאַלְצִיזִי זָאָגָן? אָנוּ זַי, ווֹאָס שְׁמִיכְלָט אִיצְט אָזְוִי, אַבעָר בָּאַלְיוֹדִיקָט זַיְךְ פָּוֹן יְהָדָן ווּאַרְט — ווי אַזְוִי ווּעַט זַי קַעַנְעַן פָּאַרְטְּרָאָן שָׁוֹרָות, ווֹאָס ווּלְעַן זַי אַלְיָין אַנְרָ...

כָּפְּן בַּיּוֹם הָאַלְדוֹן אָנוּ ווּאָרָגָן, רִיוְטָן פָּוֹן אַיר שְׁטִיקָעָר?

פְּרַעְדּוֹשָׁא אַיְזָ שְׂוִין אָרִיָּן אַיְן דַעַר אַמְבִּיצִיעַ אָרִיָּן:

— הָעָר, אַיךְ ווֹיל דַי זָאָקָן. ווֹן ווֹאָס פְּרוּעָר, הָאַסְטָט פָּאַרְשְׁטָאָנָעָן?

אַיךְ פְּלָאָזְזָ אָס דָּאָס ווּעַט מִיר גַּעֲבָן אַסְטָ, נָאָר אַסְטָ. אַיךְ בַּעַט דִּיךְ... בָּאַלְדָּה האט זַי אַיְם אַרְיִינְגְּעָקָוֶט מִיט אַברעַנְדִּיקָעָר אַוְמְגַעְולָד אַיְן דַי אַוְיְגָן:

— ווֹעַן זַי אַיךְ עַס? אַיךְ מוֹזֵעַפְּעַם האָבָן, דָוָרָךְ ווּלְכָן אַיךְ זַאָל קַעַנְעַן אַלְזָ אַרְוִיסְשְׁרִיעָן פָּוֹן יְהָדָה. אַסְטָה האט זַיְךְ בֵּי מִיר אַנְגַּזְעַמְלָט אָנוּ דַי אַלְלָעָ אַלְטָעָ ווּרְטָעָר ווֹאָס אַיךְ גַּעֲדָעָנָק נָאָר שְׁעַפְנָן בְּלִוְיָז אַפְּ דַעַם

שווים דערפּון, אַבָּעָר דָּאָס נָאָנֵצָע אָזָן גַּעֲדִיכְטָע בְּלִיבְתָּ. אָה, וּוֹעֵן דָו קַעַנְסָט גַּעֲפִינָעַן וּוּעֲרַטָּר פָּאָר מִיר! נִין, נִישְׁתָּ נָאָר פָּאָר מִיר, נָאָר פָּאָר אַלְעָדָא! עַם וּוּאַלְטָ זִיךְ דָּא אָפְשָׂר אַיְבָּרְגָּעָנְדָעָרְשָׂט... אַיךְ אַלְיָוָן דָּאָרָךְ עַס נִיוּטָק... מִמּוֹן דָּאָבָן וּוּעֲרַטָּר פָּוֹן דָּאָ!

זַי הַאָט גַּעֲטְרִיְסָלְט טַעַמְרָאַלִישׁ מִיטָּ דִי רִיְהָ, אַבָּעָר דָאָר הַאָט פָּוֹן אַיר אַרְוִיְסְגַּעַבָּעַטָן אַרְיָנָהָר, עַכְתָּרָטָן: זַי דָּאָרָךְ טַאָקָע וּוּעֲרַטָּר... אָפְשָׂר וּוּלָן זַיְבָּי אַיר אַיְסְלִיְיָטָהָר עַפְעַם אָזָן אָפְשָׂר פָּאָרְטִיפָּן דִי וּוּנְדָר

אוֹוִי וּוּיָטָם, אָזָן זַיְבָּי נִישְׁתָּ קַעַנָּעַן אָזָן נָאָנֵצָע פָּאָרְגָּעָסָן? אַיְן אַיר אַנְבָּלִיק פָּאָרְלִיּוֹט עַר זַיְבָּיְלָעָן קָעַן נִישְׁתָּ דָעָרְגָּיָן וּוּאָסָן זַיְבָּיָנָמָן. בְּלִיוֹן אָזָן הַאָרֶץ הַאָט עַר אַיְינְגָּעָשְׂטִימָט פָּאָר אַיר צָו שְׁרִיּוֹבָן, פָּאָרְלִיּוֹעָנָעָן... עַר הַאָט צְוָנְעַשְׂקָלָט וּוּאַרְטָלָאָזָן קָאָפְּ. זַי אָזָן גַּעַוְואָרָן פְּרִיְלָעָה, גַּעַשְׁמִיכְלָט אָזָן גַּעַשְׁפִּילָט זַיְבָּיְלָעָן עַמְּשָׂדָרָוק אָזָן דִי אָוִוָּן. עַרְשָׁת וּוֹעֵן זַי אָזָן אוּוּקְגַּעְגַּנְגָּעָן, הַאָט מַעְבָּעָלָעָה בְּיַיְן אַגְּנָעָפּוֹקָט פְּרִוְּדָלָאָנָדָן, וּזַי עַר וּוּאַלְטָ אִים דָא הַיְנָט אַרְיָנָהָר פִּרְטָ אָזָן אַ מַוְּרָאְדוֹן קָעַסְלָ אַרְיָוָן...

III

די אַמְּאַלְיָקָע פְּרִעְרוֹזָשׁ הַאָט וּוּידָע אַוְפְּגָעָוָאָכָט פָּוֹן שְׁלָאָה. אָט הַאָט זַי אַגְּנָעָטְרָאָפָּן אַיְנָגָל אָזָן דָעָר הַאָלָע, אַפְּאָרְלִיּוֹרָעָנָה, אַהְלָפְּ לְאַזְעָעָר וּוּאָס בְּלִיוֹן אָזָן אַוְמְדָעְרָטְרָעְלָעְבָּעָ מְאַמְּעַנְמָעָן בְּיוֹלָט עַר אַ פְּוִיסָט אָזָן וּוּעַדְתָּ דָעְרָנָאָךְ צְוָרִיק שְׁטִילָזָן זַיְבָּיְלָעָה... אַזְעָלְכָעָהָבָן זַי קִיְנָה מַאְלָ נִישְׁתָּ אַינְטָעְרָעְסָרָט. עַר הַאָט אַבָּעָר גַּעַנוּמָעָן בְּאוֹוִיּוֹן פָּוֹן דָעָר עַרְשָׁתְרָדְמִינְוֹת אָזָן אַמְּדָעָנָע שְׁרָעָס אָזָן וּוּידָעְרָוּיְלָן זַי אַיר. וּוּפְלָ שְׁמִיּוֹכְּ לְאָזָן אַירָעָ, וּוּלְכָעָ זַי הַאָט צָו אִים אַרְיָבְגָּעָוְאָרָפָּן, זַעַנְעָן שְׁוִין פָּאָרָדָן גַּעַנְגָּנָעָן, וּוּיְלָ עַר הַאָט זַיְבָּיְנָשָׂט אַוְפְּגָעָאָפְּטָ? פָּאָרְוָאָס זַי הַאָט גַּעַשְׁמִיכְלָט צָו אִים? גַּרְנָיִשָּׂט. זַי הַאָט זַיְבָּיְלָט בְּאַדְרָאָט אָזָן אַיר רִויִין: קָעַן זַיְבָּיְנָאָוּ זַיְבָּיְנָאָוּ יְוִינָגָל נִישְׁתָּ צְוִיזְעָן? אַוְיָב עַר הַאָט זַיְבָּיְנָאָוּ כָּה, מַזְוּ עַפְעַם אָזָן אַיר אַפְּשָׂטוּבְנָדִיק וּוּיָן, מַיאָוָס... וּזַי אַזְוָי וּשְׁעָן מַעַן עַס בְּיַי אִים דָעְגָיִוָּן? זַי, וּזַי עַר מִידָּט זַי אַוְיָס! די גַּרְעַסְטָעָ

שטראה פאר אים וואלט געווען אים אנטזושטעהן מיט א בענקשאפט און שפער אים אפצעאלן מיט דער זעלבער מאס... נאך ווי איזו מאכט מען עס, איז עס האט אים נאך נישט קיון ריר געטן?

האט זי אנטזעהובן זוכן צו זיין גענטער צו אים, דורך אלע ווען אים אנטזינדן מיט אילזוייס און — זאל ער שפער וויסן! באלאד אבער האט זי באמערכט ווי אט דער בחור וואס שוויגט איזויפיל, איז אומד פרוינטעלעך און מיסטריאיש צו אלעמען, און דאך האט ער באקומען אן מאדרגע טימפאטיע בי אלען וואס זען זוי איז דעם דאזוקן יונגען? איז זי אליען איז נישט פארקאפט פון דער דאזוקער אומדרקלערלעכבר ציעניש, באטש זי דערקלערט זיך עס מיט א ווילן אים אויסצושפאנן, אים צעטומלען?

זוי מוו וווען גענטער מיט אים און דערניין, פארוואס ער בליקט אפילו נישט אויף איר, פארוואס עטעלבע פאליציזיליות באציען זיך צו אים מיט דורך-ארץ; פארוואס איזויפיל מענטשן איזן לאנער ווייזן אים נאך ליבעפל מיט די פונגער און פארוואס הייבט מען אן זארגן פון ער בעכע זויטן אים לייכטער צו מאבן, הוג ער בעט עס נישט בי קיינעם און רעדט איזו וויניק, איזו וויניק?

אייז צונגקומווע נאך א סוד דערצ'ו: ער שרוייבט, דער בחור! ווען און וו — זעט נישט קיינעה, אבער מען זאגט... און פרערושא שפרט איינסטינקטיוו איז מיט יונגען איז נישט איזו פשוט; ווען ער וויל — האט ער דא שווין איינפלוס... ער קען דא וווען אנטגעוען און זיכערער זיוו ווי אנדרער, ווער וויסט? מיט איז נישט-אננוועודיקער סונגסטיע קען ער אפילו אויפצווינגען דעם גורל און זיך אדרוכשלאן ביז א באפריט ערבען! וויסט זיך? איז אליען זעט נישט אים ספצעיעלען, וואס זאל זי ציען, ווי איר געווינהייט און דאך שפירת זיך, איז עס וואלט געוען, ווען זי קען שמײן נעבן אים, רעדן מיט אים און אים הערן... בײנאכט, ווען זי האט איינמאַל שפאנציגרט מיט מאַנייען, דעם פאַ לוייאנט, אייז ער פֿלוֹצִים ערנסט גווארן און אַ�ן געטן... — וויסטו וואס? מיר וועלן נאך אריינגען איז צווויטן באראק און זען מעכעלען! זי אייז רזיט געוואָרֶן און מאַנייעק האט זיך פארקאפט:

— אַנְטְשָׁוְלְדִיק... בְּחָאָב פָּאָרְגָּעָסָן... אֶבְעָר עַס וּוַילְט זִיךְ אָזְוִי אִים
פְּרָעָן עַפְעָם... בָּאָטְשׁ — עַר שָׁלְקָפֶט שָׁוֹן זַיְכָעָר...

וּוֹעֵן זַי הָאָט אַיִינְמָאֵל גַּעַשְׁתִּיפֶט אָוָן גַּעַשְׁפָאֶסֶט מִיט דֻּעַם גְּרָאָכָן,
אוֹיְסְגַּעַרְעַסְעַנְעָם נְגָלְדָה עַנְדָלְעָר רַעַדְמָאָן, אַ מְעַנְטָש מִיט אַלְעָרְלִי
נְיוֹגְנְגָעָן אָוָן תָּאָוָת, הָאָט עַר אִיר אַ זָּאָג גַּעַטְוָן:

— דָו וּוֹיְסָט, אִיךְ וּוֹאָלְטָ פָּאָרְבָּרָעָנָט אַלְעָ אַיְנָטְעַלְיָגָעָנָט, נָאָר וּוֹעֵן
אִיךְ רַעַד אַ וּוֹאָרָט מִיט דֻּעַם שְׁרִיְבָעָרָל, בֵּין אִיךְ יַעַנְעָם טָאנְ אָזְוִי צָוָר
פְּרִידְוָן — אָזְ דַּעַר רֹוח נַעַמְתָ מִיקְ...

נִישְׁטָ אַיְנָעָר אָזְוִי. הָאָט זַי בָּאַשְׁלָאָסָן מִיט אַיְרָע אַלְעָ מַעְלָעָכְיָ...

קִיְימָן צָו בָּאַקְעָנָעָן אִים, אַרְיִינְדְּרִינְגָּעָן אַיְן דֻּעַם כָּחָ, וּוֹאָס הַיְיָבָט זִיךְ
עוֹרְשָׁת אָן אַרְיִיסְצְׁוּוֹיְקָלָעָן אָוָן אָפְשָׁר קָעָן זַי גַּאָר עַפְעָם לְעַרְגָּעָן דַּעְרָפְוָן?
וּוֹאָס אָן אָמָת הָאָט זַי נָאָר דֻּעַם טְרָעָפָן זִיךְ נִישְׁטָ אַרְיִיסְגַּעַשְׁפָרָט
עַפְעָם אָזְוָיָנָם, וּוֹאָס זָאָל זַי אַוְמָרוֹאֵק מַאֲכָן בֵּין נָאָר. אַיְינְסָ נָאָר: זַי
שְׁפִירָט אַ גְּנוּוֹיְסָט, דַּיְנָעָ בְּעַנְקָשָׁאָפָט אִים וּוֹידָעָר זַי זָעָן, סְתָמָ אָזְוִי זָעָן!
הָאָט זַי גְּנוּוֹאָרָט אָוָן גַּעַפְלָט דַּעְרָבִי אַ גַּאָנְצָן טָאנְ, אָזְ זַי וּוֹ אַ רְט ...
אֶבְעָר מַעְכָּלָעָן הָאָט זִיךְ נִישְׁטָ גַּעַגְלָוָסָט זַו עַפְעָנָעָן דַּי קַמְאָרָעָז פָּוָן
זַיְינְ גַּעַשְׁרִיְבָעָנָעָם צָאָרָן. פָּאָר זִיךְ אַלְיָוָן הָאָט עַר אַוִּיךְ נִישְׁטָ גַּעַשְׁרִיבָן,
בֵּין עַס הָאָט אִים נִישְׁטָ אַ רְיָם גַּעַטְוָן. צְוָוִיב וּוֹעַמְעָן שְׁרִיבָן?
פָּאָר וּוֹעֵד
מַעְן?
וּוֹיְל עַר דַּוְרָק דַּי אָוֹתִיּוֹת אַרְיִיסְנִיסָן זַיְינְ צָעָר, דֻּעַם אַרְיִיסְגַּעַשְׁפָרָטָן
צָאָרָן פָּוָן אַלְעָ דַי, וּוֹאָס פָּאָלָן יְעַדוֹן טָאנְ, פִּינְיָינְקָן זִיךְ אָוָס אָוָן לְאָוָן
זַוְרָ טְרָאָנָן שְׁפָעָטָעָר אָזְוִי גַּלְוִיכְוִילְטִיק צָום מִיסְטִיקָסְטָן?
אַדְרָעָר וּוֹיְל עַר
טָאָקָע דַא אַרְאָפְרִיּוֹסָן דַי שָׁאָרְבָּנָס פָּוָן דַי אָוֹגָן בֵּין דַי, וּוֹאָס פְּרָעָסָן דַא,
חוֹלְטָאִיעָוָעָן אָוָן בָּאָפְעָלָן?
פָּאָרְוּאָס זָאָלָן זַיְיָ דַא זִיךְ אַרְמוֹדְרִיְעָן בָּאָזְוִי—
פְּעָנָע, מִיט גַּעַלְט אָוָן שְׁלַעְגָּרְכָּחָ, טְרָעָטָנְדִיק מִיט דַי גַּלְאָנְצִיקָע שְׁמִיטְיוֹל
אוֹיְפָן רְוָוָן פָּוָן דַי אַוְמָגִיְעָנְדִיקָע אָוָן שְׁטָאָרְבָּעְנְדִיקָע?
... מַעְכָּלָעָ פְּוִילָט,
אָזְ אִיצְטָ וּוֹעַט עַר פְּוֹנְדָעָטָוָעָן יָא עַפְעָם אַרְיִיסְבָּרָעָנָעָן פָּוָן זִיךְ לְוִוְוָן!
אוֹן פָּאָרְלִיְעָנָעָן... מַעְן דַּאָרָף עַס!

פָּאָרְוּאָס הָאָט עַר דַי גַּאָנְצָע צִוְיט וּוֹאָס עַר גַּעַפְינְט זִיךְ אַיְן וּוֹעָרָק
צָע, אָזְוִי וּוֹיְנִיק גַּעַלְעָרָט פָּוָן שְׁרִיבָן אָוָן וּוֹעָקָן?
וּוֹ אָזְ בֵּין אִיצְטָ בֵּין

אַיִם גָּעוּעַן יְעַנֵּעַ טְרִיבִיךְ-קְרָאָפֶט, וּוֹאָס זָאָל בַּיִ אַיִם אֲרוֹסְרִיּוֹסֶן דַּי גַּעַד
שְׁרִיבָעַנָּעַ בְּלָעַטְלָעַךְ? אַזְוֹאָפֶלְעַן הָאָט זִיךְ עַמְבַּי אַיִם אַיִצְטַעַט צְעַפְּבִיעָרֶט אָזְן דַּי פִּינַּ
גַּעַר צִיטָעָרֶן אָזְשַׁ פָּונְ דָּעַרְוָאָרְטָוָנֶג, צְזַוְפְּאַלְעַן צָוְ שְׁטִיקָל בְּלִיְוָן אָזְן
אֲרוֹסְרִיּוֹאָרְפָּן פָּונְ זִיךְ, דָּאָס וּוֹאָס הָאָט אַ שְׁפָאָר גַּעַטְוֹן? הָאָט נִישְׁתַּ
גַּעַוּוֹרְקָטְ דָּעַרְבִּיְוָן דָּאָס, וּוֹאָס זַי שְׁטִוְיָט אָזְן בְּעַט אַיִם מִיטַּ אַ וּוֹאָרְעַמְּ
פִּיכְטָן בְּלִיְקָ? הָעַלְפָט אַיִם אָפְשָׁר אָנוֹנְטָעַרְטְּרִיבָן יְעַנֵּעַ קְלִיְונָעַ פָּאָרָה
דְּרָעַנְגָּטָעַ טְרָאָכְטָעַלָּע, וּוֹאָס הָאָט אַיִין אַ רְוָדָעָר גַּעַנְעַבְוָן? אַיִן עַמְבַּי
נִישְׁתַּ דָּעַר שְׁטִילְעָר צַי צַו יְעַנֵּעַ מִינְוָטָן, וְעַן עַר וּוּעַט זִיךְ זַעַצְנַיְמַט
אַיִר, זַיךְ אֲרוֹבְּעַרְבָּוָגָן אַיִבָּר דַּי פָּאָפִירָן אָזְן פָּאָרְלִיְעָנָעַן, אַיִנְחָזָרָן מִיטַּ
אַיִר?

עַר וּוֹלָעַס נִישְׁתַּ דְּרָעַזָּן, פָּוָנְקָט וּוֹיְרָ וּוֹלָיְזָיְן דְּרָאָנָג נִישְׁתַּ
אֲרוֹסְרִיּוֹקָלָעַן פָּונְ אַלְעַעַטְלָעַךְ. עַר וּוֹלָעַס וּוֹסָטָן אָזְן וּוֹיְסָטָן, אַזְדַּיְיָ
בְּאַגְּנָעַנְיָנִישָׁ וּוּעַט אַיִם אַ שְׁטִוְיָטָן צַוְּ פָּאָרְטְּרִיבָן זִיךְ פְּוּלָעַ רְעוּזָגָן-
נָאָצִיעָ; אֲרוֹסְצְּזָוְרִיּוֹעַן דָּאָס, וּוֹאָס לִינְגָט בַּיִ אַיִם אַיִן גַּעַדְאָנָל... אַיִן עַמְבַּי
טָאָקָעַ נָאָר צְוָלִיב אַיִר? הָעַנְכָּס אַיִינְעַקְוּרְטְּשָׁעַנָּעַ גַּעַשְׁתָּאָלָט גַּטְטַ אַ
שְׁוּעָבָ פָּאָרְבָּיָ. עַר קוֹטָט אַוְיָה אַיִם אָזְן דְּרָאָטָה, וּוֹאָרְפָּט אַיִם צַוְּ זִיְינָעַ
נִישְׁטָאָרוֹיָס גַּעַבְּרָעַנְגָּטָעַ קְרָעָכָן. מַעֲכָלָעַלְעַ כָּאָפָט זִיךְ אַלְיָיָן בַּיִ
הָאָנָטָם, וּוֹי אַגְּבָ, אָזְן וּוֹלָיְזָיְן אַלְיָיָן פָּאָרְשָׁרְיוֹעָן — דַו טָאָרָסָט נִישְׁתַּ
קְלָעָרָן אָזְוָי! דָאָרָפָסָט עַמְבַּי נִישְׁתַּ טָוָן, בְּלִיְוָן דָעַרְפָּאָר דַו זָאָלָסָט מִיטַּ אַיִר
נִיְשָׁטָ טְנָטָעָר וּוּרָן, נִישְׁתַּ פְּלִין אַוְיָה זִיךְ אַיִר שְׁמִיכְיָלָ, אַיִר
קוֹלָ, אַיִר אָטָעָם... זַי שְׁטִוְיָט אַבָּעָר אַיִם אָזְן יְעַנְעַר אַיִן אָזְוָי וּוּיָט
אָזְן פָּאָרְפָּלוֹיָגָן, אָזְן כָּה אַוְיָה אַיִם זִיךְ אֲרוֹפְּצְׂדוֹרִיקָן... עַס אַיִן גּוֹטָ,
בָּאָטָשָׁ עַר וּוֹלָגְלִיבָן, אָזְן עַר אַיִן עַמְבַּי שְׁוִוָּסָן... אָט בָּאָלָד וּוּעַט עַר
אַיִר זָאָגָן אָזְן, נִיְיָן, עַר וּוּעַט נִישְׁתַּ שְׁרִיבָן, נִישְׁתַּ אַיִינְשְׁטוּדָרָן מִיטַּ אַיִר!

גַּאֲרָנִישָׁטָם, עַר וּוֹלָיְזָיְן נִישְׁתַּ מִישְׁנָן אַיִן דַי זָאָכָן...

עַר צְעַקְרִיבְטָ אַבָּעָרָ; עַר, דָעַר אַוְיָסְגַּעְפְּרָוּוּטָעָר אָזְן הָאָטָעָר 23-
יְעַרְקָעָר נְזָהָר, אָוְנְטָעָר אַיִר בְּעַטְנְדִּיקָן וּוֹלָיְן וּוֹי אַ וּוֹיְהָ, צְעַלְאָזָט שְׁטִיקָל
מַאֲסָעָ. עַר קָעָן נָאָר אֲרוֹסְכְּרָעַנְגָּעָן פָּונְ זִיךְ אַיִן וּוֹאָרָטָ, וּוֹאָס קוֹמָט
אֲרוֹסָס נִישְׁתַּ אַיִינְגָּאָנָצָן מִיטַּ זִיךְ וּוֹלָיְן אָזְן וּוֹיְסָן:

— זונטיך...

אזווי ווי זי וואלט עם ארויסגעזנט פון אים ארוים.
באלך כאפט ער זיך אן אין זיון שווערער בושה, וואס באפאלאט אים
און ער נעמט אוזעקלויפן מיט ואקלדייקע טרייט, ווי די ער וואלט גע-
ברענט אונטער אים. דערפאר אבער פרויט זיך עמעצער אין אים און
דעראמאנט מיט זיסער צופרידנקייט:
— זונטיך וועלן מיר זיך טראפען.

קָאָפִיטֵל דְּרִיכְצָן

I

אין די מוסר-ספרים האט מעכעלע אמאָל געלערנט וועגן דער טאָק-
טיך פון יצרהָרָע. ער שטאָפֿט אָן דעם מענטש מיט עברות, ביז ער
ווערט זאט און אייבערגעפֿולָט. ס'בּוֹיְבָּט מער נישט קיין אָרט פֿאָר סִיּוֹן
עֲבָרוֹת. וואס וּשְׁעַטְוֹת דַּעַר יָצַרְהָרָע? ער נעמט פֿלוֹצִים קָאנְקוֹרְוִין מִיטָּן
יצְרָ-טוֹב אָן נעמט צוֹרָעָן דעם רְשָׁע צָוּמָצּוֹת אָן גּוֹטָעָן מעשִׁים. נָאָר ער
קעַן עַם בעסְעָר ווי דער יצְרָ-טוֹב אָן ווי אַלְעָגָעָן מְלָאָכִים צְזֹאָמָעָן.
אַיִּם פֿאָלָגָטָן מען. הַיְבָּט עַמְּאָן צָו וועָרָן אִינְעָם רְשָׁע אַבְּיִסְלָלְיִידְּרָיָן
קָעָר. די נְשָׁמָה האָט שְׂוִין אַנְיִי זַעַקְלָן, אָן וועָלְכָן מְזַאַל קָעָנָעָן שְׁטָאָפֿן
פְּרִישָׁע עֲבָרוֹת. דָּאָן קָומְטָן צְרוּקָן דַּעַר שְׂטָן אָן פֿירְט אִים אָווּקָן אַיִּיף
זַיִן פֿרִיעָרְדִּיקָן וועָגָן.

אַמְשֵׁל ווערט דערבי געגעבן פון אָן אַרְעַנְדָּאָר וואס דַּאָרָף האָבָן אָ
געשטע אַפְּטָע גַּאנְדָּז אַוִּיף פֿסְחָ אָן ווי אַיִּז שְׂוִין גַּאֲרָפְּט צָו חֲנוֹכָה-צִיּוֹן.
וואס אָזָן די עַזָּה דַּעַרְצָן? ער נעמט זַי בִּסְלָעְכְּבוֹיוֹן אַוִּיסְמָאָגָעָן אָן
עֲרִשְׁתָּמָן צָו פּוֹרִים הַוִּיבְּט ער זַי צְרוּקָן צָו שְׁטָאָפֿן, זַי זַאְל פֿעַט
וועָרָן אוּפְּפָן פֿסְחָ. אַזְוִי אַיִּז מִוּטָן שְׂטָן: ער דַּאָרָף דעם מענטש, אָן אַנְדָּר
געשטע אַפְּטָן מיט עֲבָרוֹת צָוּמָן פון זַיִן טְוִוִּיט. וועָט ער זַיִן צְוִרְפִּי
אַנְשְׁטָאָפָן אַזְוִוִּיל, אָן סְזַעַט אִים נְמָאָס וועָרָן בָּאַצְּיָוָנָס — קעַן ער

נאר פריצייטוק תשובה טו... מאכט ער אים אליין א קליען לאבעלע אין
דעך שלעכטס-אנגעפראפעטער נשמה; גיט ארויס א היבש ביסל רשות
און עס בלוייבט ארט פאר וויטעדרייך נבלות.

טאקע דערפאר טרעדט זיך אמאָל אֶז דער גראטער ריש און רוצח
ווערט פֿלוֹצִים גוט און נאָכְנִיבִּיק, אוֹוֹפּ מִינּוֹתָן אֲדָעָר טָעַג. די חוקרים
און פֿילְאָזָאָפּן ווַיְלֵן דָּעָרְמִיט בָּאוּוֹיְזָן, אֶז דער מענטש אַיז גוט אַיז עס
וועקט אַמאָל אוֹוֹפּ אַיז אַים דער נִיצּוֹחַ אַלְקִים, דָּאָס פֿינְטָעַלְעַ פֿוֹן מענטש
לעכּן גּוֹוֹיְסָן. אֲבָעָר באַמְּתָה אַיז עס נִישְׁתָּאָמְּנָאָל די אַרְכְּבָּעַטְּ פֿוֹן שְׁטָן,
וועס ווַיְלֵן דָּעָרְמִיט מַאֲכָן אַן אַטְּמָעַם-פֿוֹיוֹזָ אַיז אַ פֿלְאָזְ פֿאָר נִיעַ עֲבָרוֹת...
נִמְצָא, אֶז דָּאָס גּוֹטָע בְּיֻם שלעכּטן אַיז נִישְׁתָּגָט בָּתְּחִילָה, ווַיְלֵן ווען
ער ווַאלְטָ כְּסֶדֶר גּוֹוֹעַן שלעכּט — ווַאלְטָ עַס אַים אַמאָל דָּעָרְפִּירְט בְּיֻם
צָוּם אַיבְּעָרְרִיְּסָן דָּעָרְמִיט...

ווען מעבעלע האָט גַּעַטְאָכְטָ שְׁפָעַטָּר פֿוֹן נִיהְנוּם, ווּן מעַן פֿיוֹנִיקָּט
אַ גַּאנְצָע ווַאֲךָ אַיז שְׁבַּת לְאַזְוֹת מַעַן אַלְעַ צְרוֹן, האָט דָּאָס פֿינְקָעַלְעַ
אָפִיקְוָרָסָות אַיז אַים גַּעַטְאָכְטָ, אֶז דָּאָס ווערט אַוְיךָ נִאָכְנְעַמְּאָכְטָ דָעַם
שְׁטָנָס מַעַטָּאָרָן, אֶז אוֹירָק אַיז דָעַם טָאגּ פֿוֹן גּוֹבְּן אַפְּרָוּ לִינְטָ אַ בָּאוֹנָן
דָּעָרְעַ פֿיְזָן. אַט בְּרַעַנְטָ מַעַן ווַיְיַיְסָרָאָן אַיז אוֹוֹפְּהָעָר אַיז דִּי נִשְׁמָוֹת זְעַנְעָן
שְׁוִין צְוֹנוּוֹוִוִינְטָ דָעָרָצָן, פֿוֹנְקָטָ ווַיְיַיְסָרָאָן נִישְׁתָּגָט זְיַוְּן אַנְּ
דָעָרָשָׁן. די פֿיְנָן נִיְוָת שְׁוִין אַיְוָנְטָאָנִיק אַיז מַאֲנָאָטָאָן, סִיְּ פֿאָר דִּי נִשְׁמָוֹת
אוֹן סִיְּ פֿאָר דִּי מַלְאַכְיְהָבָּהָה, בֵּין עַס ווערט לְאַגְּנוּוֹוִילִיק. קָומָט אַפְּרִיְּ
טִילְ פֿאָרְנָאָכְטָ, ווען עַס גִּיט זִיךְ אַ צְעָקוּלָעָר אֲבוֹעָר אַלְעַ אוֹוֹבְּעָרְשָׁטָע
וועלְטָן: אַפְּשָׁטָעַלְעַן! אַיז דִּי קָעַסְלָעַן סְמָאָלָעָן אַיז דִּי בָּרָאָנְדְּ-בִּיעָרָן ווערָן
אַיְינְגְּנָעַלְאָסָן. עַס בלוייבָּט אַ מַיְלָעָד ווֹאָרָעָם אַיז רְוַיְקָעָ שְׁלָוָה, וועס
קִינְגָּרָעָן זַיְיַיְנָעָר קָעָן זַיְיַיְנָעָר פֿיְלָעָן אַזְוִי, ווַיְיַיְסָרָאָן רְוַיְקָעָ שְׁלָוָה, וועס
זַיְיַיְנָעָר קָעָן זַיְיַיְנָעָר זַיְיַיְנָעָר, ווַיְיַיְסָרָאָן זַיְיַיְנָעָר בְּרָאָנָה.
ערשטע מִינּוֹתָן נְחָת, בָּאָגְרוּפִּין זַיְיַיְנָעָר עַס גְּרָאָס עַס אַיז זַיְיַיְרָ פֿיְזָן,
ווען זַיְיַיְנָעָר נִישְׁתָּאָמְּנָאָל מַנְחָה... אַיז דָעַם גַּאנְצָן טָאגּ גְּלִיק בָּאָגְלִיּוֹת זַיְיַיְנָעָר
די גְּרוֹסָעָ שְׁרוּעָק, בְּיִם דָעְרָמָאָגָעָן זַיְיַיְנָעָר, אֶז בָּאָלָד וועלְעַן זַיְיַיְנָעָר גְּבָעָן אַ
צְעָפָרָאָל די שְׁוֹוֹאָרְצָעָ, זַיְיַיְרָקָעָ טְוִיעָרָן אַיז מַיוּעָט גְּבָעָן אַ גְּשָׁרְיוֹיָ
רְשָׁעָיָם! צְוִירָק אַיז גְּרוּבָּ אַרְיוֹן! עַרְשָׁת דָוָרָק דָעַם טָאגּ רְוַיְקָעָן מַעַן שְׁפִּירָן

דען גיהנום, ווי עם באדארף צו זיין. גיט מען זוי די שבתדריךע מנוחה, בקדוי די פיין צו פארגראטערן און פארטיפן...

ערשת אין ווערך צע האט מעכעלע געקנט ארויסרוף זייןע אמאָר

ליך-יינגלויישע מחשבות און זוי אויפסני דערזען און פארטיפן...

פארכואס ווערט עפֿעס אויה אמאָל אזוּוּ רואיך אין לאגנער? עס מאכט זיך אַטְּאגַן, ווען מײַעַט נישט קיין דיטש; די יידישע פֿאַלִּיצַּיוֹ דריינט זיך אַרְוָם שטיַּיל, ווי אַירְבִּיקָּע, אַיבָּערְן הַוִּיפָּאַט דְּרִיעֵין זיך די מענטשן אַרְוָם, פֿאַרְגָּעֵס אַין אַלְּאַ, פֿוֹלְדָּעָן אַון האַנְדָּלָען. וואָס אַין געשען? זענען דָּאָרְטָן די הַעֲרָצָעָר מִיד גַּעֲוָאָרָן פֿוֹן רְצִיחָה? האט אַ פִּינְ-טַּעַלְעַע מענטש אַין זוי דערוואָאָכָט, בֵּין זוי האָבָּן פֿאַרְשָׁתָאָנָעָן, אַז זוי אלְּיאָן קענען שווין כָּאַטְּש אַבְּוּסָל צְרוּדְלָאָזָן די אַוְיסְגָּעָמָטָעָרָטָע; אַז זוי אלְּיאָן קענען שווין מעַר נישט פֿוֹינִיקָּן?

ניין, ניכער אַין עס אַטְּיַל פֿוֹן אַטְּיַפָּן רְצִיחָה-פֿלָאָזָן. אַפְּשָׂר דָּאָרְפָּן זוי דָּאָ אַרְוִיסְרָוָפָּן דָּעַם טַוִּיט צַו אַ באַשְׁטִימָטָן טַעַרְמָין. דָּעַרְוַוִּיל מַז זַעַר זיך פֿאַרְהָאָלָטָן אַין וועג. מַזְזַעַן אַוִּיך גַּעַבְנָעַן קְלִינְעָן אַטְּעַמְ-פֿוֹזָן די יַעֲנִיקָּע, וואָס קענען דָּאַס לְעַבְנָעַן אַזְזַע וַיּוֹיט נִישְׁט דָּעַרְטָרָאָן. מעַן דָּאָרָאָפָּאָז זיך אלְּיאָן אַיְינְשָׁאָפָּן עַמְּאָצִיעָם, אַין דָּעַר וּוּלְטָפָּן וּוּסְטָן, טַעַמְפָּן טַוִּיל.

טַרְעַטָּט אַמְּאָל אַטְּאגַן, ווען דָּעַר לאָגָנָר שְׁלָאָפָּט אַזְזַע אַיְינָעָם שְׁוִים פֿוֹן אַמְּאָדָנָרָה, וואָס קְיַינְגָּר וּוּיסְטָט נִישְׁט וּוּסָט קָאָסָטָן אַוְן ווּפְלָן.

איָן דָּעַם זַונְטִיךְ, וועַלְכֵן מעכְּלַע האט זיך באַשְׁטִימָט, האט זיך אַבעָר אַין לאָגָנָר גַּעַרְדָּרָט פֿוֹן פְּרִימָאָרָגָן אָן. די בוּיְ-אַרְבָּעָטָן האָבָּן זיך רַאַפְּטוּם צְרוּקָאָנְגַּעַהְיוֹבָן מִיט אַגְּוּוֹאַלְדִּיקָּן טַעַמְפָּאָ, נִישְׁט אַפְּצָוּשְׁטָעָלָן זיך פֿאַר דָּעַר זַוְּנְטִיךְ-רוֹ. עַס זענען ווּידָעָר אַגְּגָנָעָקָומָעָן די גַּאנְצָע מְחַנָּה פֿוֹלְיַוִּישָׁע אַרְבָּעָטָר אַון פֿאַר-אַרְבָּעָטָר. מִהָּאָט גַּעַנוּמָעָן פֿלְאַסְטָעָרָן די וועַגָּן, אַיְינְטִיאָלָן דָּעַם לאָגָנָר אַין נַאֲסָן אַון מעַן האט גַּעַשְׁמוּסָט, אַז מעַן נִוּט אַפְּיוֹלוֹ בְּרֻעְנָגָעָן אַין לאָגָנָר אַרְיָין דָּעַקָּן אַון מאַטְּרָאָצָן.

די סְעַלְעַקְצִיעָם האָבָּן זיך אַפְּגַּעַשְׁטָעָלָט שְׁוִין עַטְלַעְכָּע וּוּאָכָּן. די ערְשָׁטָע צִוְּיטָן האָבָּן די מענטשָׁן דָּאַס מַוְרָא גַּעהָטָ קְרָאנָק צַו

זיוון, ביז עם האבן זיך געפונגען די ערשותע פאר דרייסטער, וואם האבן באשלאַסן צו ריזייפרין און בליבין אין לאגער. דאס מאָל אַבער האט מען אויפגעהערט אַזוי שטרענְג צו זיוון מיט זיו. פון מאַידאנעך זענען מיט געקוּמען עטלַעכָע מעדייצינְגער. האט מען זוי פֿלוֹזִים אַרוֹף געטן אין דער פֿאָמענדָע אַריַין אָן זוי האבן באָקָומָען אַ מִיטְטוּלָונְג, אָן פון אַיזַּט קיון מעידיקאמענטן זענען גוועוּן. עפָעַס האָן זיך געטראָן קָלָאנְג גען, אָן קָרָאָקָע האָט אוּפָעַטְוִיכָט דער אַמָּאָל-בָּאָקָאנְטָעָר יִדְיִישָׁעָר רֻעוֹזִיסְעָר, דֶּר מִיכָּאֵל וּוּבִיכָּרֶט אָן עָר אַיְזָן אַגְּנָצָעָר הַשּׁוֹב בַּיִם גַּעֲנָעָרָאַל-גַּעֲנָעָרָאַל דֶּר האָנס פרָאָנָק. עָר טְרָאָגָט נִישְׁתְּקָרְבָּן פְּרִין יִדְזָן אַפְּצִיכְעָנוּנְג אָן לְעַבְתָּן זיך פְּרִי אַיְן יִזְּרְעִילְיָהָעָם קָרָאָקָע. דֶּר דָּאַיְקָעָר וּוּבִיכָּרֶט האָט עָם גַּעַשְׁפָּנְג אַ הַלְּפָסְקָאַקְמִיטָעָט פָּאָר יִדְזָן אָן עָם אַיְזָן אַיְם דָּרְלַיְבָּט גַּוּוֹאָרָן צו בָּאַצְּעִין גַּעַלְתָּן אָן מַעֲדִיקָאַמְעָנְטָן פְּרִין אַוְיסָט לְאָנָה, בְּכָדִי עָם צַו פָּאָרְטִיְּלָן אַיְן דִּי לאָגָעָר. מען האָט גַּעַשְׁמָוּעָט, אָן עָם וּוּלְן קִיּוֹן סְפָּאָרוֹשִׁיסְקָאַא אַנְקָוּמָעָן אַיְן קָרְצִין גַּאנְצָע וּוּגַנְגָנָעָם מִיט שְׁפִיּוֹן אָן רְפּוֹאָות, וּוּסָם וּוּלְן דָּעַם גַּאנְצָן לאָגָעָר זָאת מַאֲכָן אָן אלָעָ קָרָאָנְקָע אַוְסְהִילָּן. אַזְוִי האָט וּוּבִיכָּרֶט אַלְיָין גַּעַנְגָּבָן צַו וּוּסָט.

הָאָט מען באַצְּיִיטָנָם, פון דער דִּיְטִישָׁר זַוִּיט, גַּעהַיִין צָוְגִּירִיטָן דָּאַקְטִוִּירִים. דָּרְרוֹיְלָאַבָּר אַיְזָן גַּרְנִישָׁט גַּוּוּעָן צַו טָוָן. זוי האָן באָטָרָאָקָט די קָרָאָנְקָע אָן נָאָר גַּעַקְעָנְט זוי פָּאָרְשְׁרִיבִּין אַיְין רְפּוֹאָה: אַיְין טָאג „שְׁאַנְנוֹנָג“ (אַרְבָּעָטָס-פְּרִי), צַוְוִי טָעָג, פִּינְגָּטָעָג... אָן אַפְּלִילָו די דִּיְטִישָׁרְפְּטָן אָן נִישְׁתְּגָעָן נְעַפְּדָאַלְעָט די פָּאָרְשְׁרִיבָּעָנָעָן צַו דֶּר אַרְבָּעָט. דָאס פָּאָרְשְׁרִיבָּטָן אָן גַּעַנְמָעָן דָּעַכְעָנְעָן מִיט די דָאַקְטִוִּירִים הָאָט גַּרְיוֹצָט די, וּוּלְכָע זעַנְעָן אַיְזָן גַּעַנְגָּנָעָן אַרְבָּעָטָן אָן די צָאָל קָרָאָנְקָע שָׁע אָן זּוּכָּר פָּוּן שְׁוִינְגְּסְ-צְעַטְלָעָן אַיְזָן גַּעַוּאָקָסָן, צָוְנִילִיךְ מִיט די צִיר פָּעָרָן פָּוּן די נִישְׁטָאַרְבָּעָטָנְדִּיקָע. אַיְן די בָּאָרָאָקָן האָן גַּעַנְמָעָן בלִיבִּין צְוָרִישָׁט צָעַנְדְּלִיְּקָעָר אָן שְׁפָעַטָּעָר — הַוְּנָדָעָטָר. גַּוּוּעָן אַזְוּלְכָע, וּוּסָט האָן סְחָם זיך גַּעַוּאָלָט אַוְסְרוּעָן אַ טָּאג אַדְרָעָר צַוְוִי. זוי האָן דָּרָעָט פָּאָר גַּעַוּכָט אַ קָּאנְטְשָׁאָפָט מִיטָן דָּאַקְטָאָר פָּוּן זּוּיְעָר בָּאָרָאָק. די יִרְדִּי שָׁע פָּאַלְיִצְיָה האָט זיך מִיט אַזָּא דָאַקְטָאָר-צְעַטָּל גַּעַמוֹת רָעַכְעָנְעָן אָן

דער מענטש האט זיך געקבענט פריי אַרוֹמְדְּרֵיַען, אַפְּילּוּ מאָכְן אַ גַע-
שְׁעַפְתֵל... אָזָן דֵי דִיּוֹתְזָן האָכְן עַם מִיטָאָמָלְ אַוְיפְּנָהָעָרטָ צָו בְּאַמְּרָקָן.
מען האט אַפְּילּוּ אוֹיפְּנָן נִיּוּם פְּלָאָן פָּוּן דֵי בָּאַרְאָקָן בְּאַשְׁטִימָטָן, אָז
דער לְעַצְמָעָר בָּאַרְאָקָן, צָום וּוְאָלָד אַרְיוֹפְּצָן, וּוְעַט זְיוֹן סְפָעַצְיָעָלְ פָּאָר
קְרָאָנְקָעָ. דָּאָרָט וּוְעַט אַוְיךְ זְיוֹן אַסְפָעַצְיָעָלְ פָּעָרְסָאָנָאָלְ פָּוּן דְּקָאָטְ�וִיָּה
רִים אָזָן סָאָנִיטָאָרָן. וּוְאָסָס קְומָת דָאַ פָּאָרָ? וּוְלִי מַעַן נִישְׁתָּאָמָלְ אַרְיָינָ-
נָאָרָן דָעַם גַּאנְצָן עַולְמָסָ? עַס לְיְוִינָן אַרְדוֹרָק גַּאנְצָעָ וְאָכְן אָזָן דָעַם, עַס זָאָלָ-
נְעַשְׁעַן עַפְעָם וּוְיכְטִיקָם. אָזָן אָזָן עַס קְוֻמָעָן נִישְׁתָּאָמָלְ פָּאָר קִין אַיְינְצָלְנָעָ-
דָעַרְשִׁוּנְגָעָן אַפְּילּוּ, וּוְעַרְטָט דָעַרְשָׁוּלָם נָאָךְ מַעַן אַוְמְרוֹאִיקָ: מִיְנְטָטָן
נִישְׁתָּאָמָלְ אַלְעַמְעָן אַוְיפְּאָמָלְ? אַוְיךְ אִין דֵי הָאָלָעָם שְׁלָאָגָט דָאָרָט
מַעַנטָשָׁן שְׁטָאָרָבָן פָּוּן הָנוּגָעָר וּוְ גַּעֲוָעָלְנָעָ, אַבְּעָר זְיוֹ שְׁטָאָרָבָן דָאָרָט
דָעַרְשְׁוּטָעָר נָאָטוֹרָ פָּוּן וּוְעַרְקְ-צָעָנִיקָעָם אָזָן נִישְׁתָּאָמָלְ לְוֹוָט אַבְּאָפְעָלָ, וּוְאָסָס
רִיסְטָטָ פָּוּן זְיוֹ אַרְיוֹסָ דָאָסָ לְעָבָן... אָזָן עַס טִיוֹוָלָןְאַנְיָשָׁעָרָ שְׁפִילָ, אַדְרָעָרָ אָזָן
עַנְדְּרָוָנָגָ? קִין עַנְטָפָעָר קָעָן קִיְינָעָר נִישְׁתָּגָעָבָן. קוֹלָטָטָמָעָ בְּלוֹוָזָ וּוְיָ דָעַרְ
לְאָגָעָרָ וּוְעַרְטָט אַוְיסְגָּשְׁלִיעָרָטָ, רִיאָנָעָר אָזָן דֵי זְוַנְטִיקָדוֹ, צְוַוְישָׁן טִוְיבָעָ-
קְלָעָפָ פָּוּן הָאָמָרָם, וּוְעַרְטָט אָזָן אַוְמְרוֹאִיקָ אָזָן פָּוּל מִיטָּ דָעַרְוָאָרָטָןָגָן.

II

דער סְוַּרְזָזָעָרָ פָּוּן 1943 האָט זיך אַרְאָפְגָעָלְאָזָטָ אַ צְוַרְדִּינָעָרָ. אַ
צְשָׁשְׁמִיכְלָטָעָר אָזָן אַרְוָמְגָעָרְיוֹזָטָ מִיטָּ זְיוֹנָעָ גַּלְדָעָנָעָ לְאָקָן דֵי בָּאַרְאָקָן.
אַפְּילּוּ דֵי אָלְטָעָ, כְּמוֹרָעָן בְּיִמְעָרָהָאָכְן זְיךָ גַּעֲנָוָמָעָן אָנָטָן גַּלְדָעָנָעָ רִינָ-
גָעָן אַיוֹחָדָ דֵי שְׁוֹאָרָצָעָ פְּנִינָעָר אָזָן גַּאנְצָעָ טָעָגָ אַרְוָמְגָעָקָוָתָ קָאָעָטָיָשָׁ-
צָום בְּלָוּעָם הַיְמָלָ. וּוְעַט מַעַן האָט אָזָן דֵי פְּרִימָאָרָגָנסָ שְׁטִילָ אַרְוָסָגָ-
טָרָאָגָן דֵי טְוִוָּעָרָ פָּוּן דֵי בָּאַרְאָקָן, האָכְן זְיךָ שְׁטָמָ אַוְעָקָנְקָוָטָ, זְיךָ
זָאָלָן עַס נִישְׁתָּאָמָלְ זָעָן אָזָן נִישְׁתָּאָמָלְ צְעַשְׁטָעָרָן דֵי זְוַמְעָרְ-פְּרָאָכָטָ פָּוּן דֵי לְעַצְמָטָ
טָעָגָ.

די פּוֹיְלִישָׁע אַינְזָוִינִירָן אָזָן טְעַבְנִיקָעָרָהָאָכְן גַּעֲנָוָמָעָן אַוְיסְפְּלָעָרָ
אַלְעָרְלָיָי פְּלָעָנָעָר וּוְ אַזְוִי צָוָ פְּאָרְשָׁעָנָעָרָן דָעַם וּוְעָרָקָ צָעָ. די דִיּוֹשָׁע
מִיּוֹסְטָעָרָםְ האָכְן דֵי אַלְעָ פְּרָאִיעָקָטָן אַפְּילּוּ נִישְׁתָּאָמָלְ בְּאַטְרָאָכָטָ, נָאָרָ נִיךְ

אַפְנָעֲבָרָומֶט וַיּוֹעֵר הַסְכָמָה אָזֶן דִי פָּאַרְשָׁעַנְעַרְוָנוֹנֶס-אַרְבָּעַט הָאָט זַיְד גַע-
צְיוֹינָן אָזֶן גַעַצְיוֹנָן. פָוָן דִי פָּאַבְּרִיקָן חָאָט מַעַן אַרְוִיסְגַעַשְׁלָעַפֶט אַ גַּרְוִיסְע-
צָאָל יַיְדָן צַו דִי חַוּוֹפָ-אַרְבָּעַט אָזֶן עַס אַיְזָן מַיְתָן בָּעַסְטָן שְׁכָל נִישָׁת גַע-
וּוֹעֵן צַו פָּאַרְשָׁטְמִין, וַיִּזְוַי דִי מַיִּיסְטָעָר קַעַנְעָן עַס דָּעַרְלוֹבוֹן, וַיַּעַן דִי
הַאַלְעָם פָּאַרְמָאנָן אַלְעָז וַיַּיְנִיקָעָר הַעַנְטָ — אָזֶן דָּאַרְפָּן אַלְעָז מַעַר. סְאַיְזָן
אוֹיךְ נִישָׁת גַעַוּעַן צָוּם בָּאַגְּרוֹפָן, וַיִּזְוַי זַיְדָן מַסְכִּים זַיְן אַוִיסְ-
צְוָגָעָבָן גַעַלְט אָזֶן מַאְטָעָרִיאָלֶן פָּאַר יַעַדְן מַשְׁוֹגָעָנָם פָּרָאַיעָקָט, וַיַּאַס עַס
קָעָן וַיַּעַמְעַן אַיִּינְפָּאָלֶן.

יַעַדְן וַיַּוְיַסְן אַלְעָז. הָאָט מַעַן אוֹיךְ נִשְׁמָעוֹסְט דָעַרְפָּוָן, אָז דָא דָאַרְפָּ-
קוּמוֹעָן אַ קָּאַמְּיסְיָעָ פָוָן נַאֲרָ וַיַּוְיַסְן צָוְלִיב אַיר מַאְכָט מַעַן דֻּעָם גַּנְאַנְצָן
טוּמָל. הָאָט מַעַן בָּאַקְוּמוֹעָן אַ הַאַפְעָנָנוֹנוֹ: מַעַן אַינְטָפָאַרְגָּעָמָעָנָעָם וּוְאַלְדָּ אַיְזָן מַעַן
נוֹנְדוֹן! הַיִּסְטָ דָאַרְ אָז אַיְזָן דָאַזְוַיָּן פָוָן נַאֲטָפָאַרְגָּעָמָעָנָעָם וּוְאַלְדָּ אַיְזָן מַעַן
נוֹנְדוֹן אוֹיךְ נִשְׁתָט פָּאַרְלוֹוִרְן! הַיִּסְטָ דָאַרְ אָז דָא רְטָן טְרָאַכָּט
מַעַן וַיַּעַן אַוְנְדוֹן וַיַּוְעַגְעַבָּא בָּאַשְׁעָפָעָנִישָׁן, וַיַּאַס מַעַן קָעָן נִשְׁתָט
סְתָמָ אַזְוַיְזָן אַזְוַן אַוִיסְגִּיּוֹן...

צָוְלִיב דָעָר בּוּ-אַרְבָּעַט הָאָט מַעַן אַוִיפְגְּנָרִיסְן אַיְן אַיְזָן זַיְיט דִי
דָרָאָטָן. דָאָס זַאְמָר מִיט דִי בָּרְעַטָּר הָאָט מַעַן דָעַרְפִּירָט בֵּין צַו דָעָר
עַפְעָנָנוֹג מִיט וּוְאַגְּאַנְעָס אָזֶן זַיְדָן אַרְיוֹנָגְנָעָשָׁמִיסְן אַיְן לְאַגְּנָעָר אַרְיוֹן. דָוָרָךְ
יַעַנְעָם וּוְעָגָחָבָן דִי פָּאַלְיָאָקָן גַעַנוּמָעָן שְׁמוֹנָלָעָן פָּאַרְשִׁידָעָנָעָ זַאָכָן. אַיְיָ
נַעַר פָוָן אַוִיסְן הָאָט זַיְד אַוּוְקָגְנָעַשְׁטָעָלֶט אַוְיָפָן וּוְאַלְדִּיסְן בָּעָרְגָּל אָזֶן פָוָן
דָאַרְטָן אַרְיוֹנָגְנָעַשְׁלִיְוָרָט אַיְבָעָר דִי דָרָאָטָן אַ פָּעַקְלָ שְׁנָאַפְּסָ-פָּלְעָשָׁעָר אָזֶן
וּוּרָשָׁט. דָעַרְפָּאָר הָאָבָן דִי פָּאַלְיָאָקָן פָוָן אַיְנָעָוְוִוִינִיךְ אַרְיוֹנָגְנָעָשָׁמִיסְן אַיְ-
אַנְצָוֹג, אַמְּאַנְטָל אָזֶן אַנְדָרָעָ זַאָכָן, וַיַּאַס זַיְדָן הָאָבָן גַעַפְוִיפָּט בַּיִּטְמָאַנָּאָ-
זַיְנָעָר אַדְעָר בַּיִּטְמָאַנָּאָרָט. דִי פָּאַרְדָּעָבְטִיקָעָ טִיפָּן הָאָבָן
עַס אַוּוְקָגְנָעַטְרָאָגָן אַיְן שְׁטָאָט אַרְיוֹן צַו פָּאַרְהָאַנְדָלָעָן אָזֶן זַעַנְעָן דָעַרְנָאָד
וּוּדָעָר גַעַקְמָעָן. אַזְוַיְזָן זַיְד גַעַנוּמָעָן דָעָר לְאַגְּנָעָרְהָאַנְדָלָ אַרְיוֹסְטָרָאָגָן
אַיְבָעָר דִי גַרְעָנָעָצָן.

הַוְנְדָעָטָרָטָרָט מַעַנְטָשָׁן הָאָבָן זַיְד גַעַנוּמָעָן דָרְיוּעָן אַרְוֹם דִי דָרָאָטָן,
גַעַסְדָעָט זַיְד מִיט דִי אַרְבָּעַטָּר אָזֶן נַעַמְיָט זַיְד בַּיִּזְיָעָר מַסְחָהִים
אַוּוְקָצְוָכָאָפָן אַ שְׁטִילְלָ בְּרוּוֹת. נַיְדָא מִיט קָאַפְּעָרָנִיךְ הָאָבָן דָאָס אַלְעָז

ארויינבאקיומען אין די הענט. זיין האבן שווין געהאט זייערע מעקלערט, וואס האבן זיין צונעשאנסט אלעלריי "סחרות", האבן זיין זיך פרויליך געריבן איין האנט אין דער צוועיטער. זיין האבן שווין געהאט אידיעה ווענן א ריזנרגויסן טראנספֿאַרט יידן, וואס דארפֿן געקלאָפֿט זיין. דערפֿאָר פֿאָרגֿרָעָסְטֿרָט מען דעם לאגֿער. האט טאָקָע נוירא געקלאָפֿט זיין שותפֿ קאָפֿערנִיק, מיט אַכְּטָרָע אָונְטָרְוּוֹינְקָעָן, אַיבָּעָר דער פֿלְיִיצָען — הערטסְטָו, ווועט דאס שווין איין מאָל זיין אַגְּשָׁעָפְּטָל! זיין נאָט איז מיר לֵיבָן אָוֹן קאָפֿערנִיק האט אָונְטָרְגֿעָבְּרוּמַט צּוּפְּרִידָן.

די קאָמענדאָנטָן איז דערביי אויפֿגֿנְעָלְעָט גּוּוֹאוֹרָן. דאס נײַע איין אַיר לאָגֿער האט זיין אויפֿגֿנְעָוּעָט פֿון אַיר משׂוֹגְעָנָעָר פֿלְעָמָאָטִישָׁקִיםַט. זיין האט ווֹידָעָר גּעַנוּמָעָן אַרְמוֹלְוָפָן מיט אַיר גּוֹיִיסָן, לאָדְרָעָנָעָם שְׁלָאָגָג, זידְלָעָן די פֿרְוַיְעָן מיט די עֲרָגְמָטָו ווֹעָרְטָעָר אָוֹן כְּסֶדֶר שְׁרִיְעָן מיט אַיר אַדוֹרְכְּגֿנְעָפְּרָעָםָן, פֿוּוִיטְשָׁק אָוֹן דָּאָךְ מְעַלְאָדְרִישׁ קָוָל:

— שנעלעָר, דאס בּוּיט אַיר אַיְצָט פֿאָר אַיְעָרְטוּוֹעָן!

פֿון עֲרָגְמָטָו האט זיין באָקְוּמָעָן אַבְּאָפְּעָל דעם לאָגֿער וואָס שְׁעָנָעָר צּוּ מַאְכָּן — אָוֹן נָאָר שְׁנָעָל. האט זיין זיך דעם זוֹנְטִיךְ אַרְמוֹנְגֿעָדְרִיט, גַּעַד שְׁרִיְגָן, גַּעַדְיוֹסָן דער פֿאָלְצִיךְיָו אַרְמוֹנְגֿעָמָעָן די מַעְנָשָׁן צּוּ דער אַרְבָּעָט אָוֹן פֿאָרְפּוֹלָט דעם הוּוֹף מיט גַּעַדְיוֹזָן. זיין האט אַוְיְגַּעַזְבָּט אַכְּבָּסָל אָוֹנְדָּטָרָאַיְזָעָר פֿון די לאָגֿער-מַעְנָשָׁן, אַוְיְגַּעַזְבָּן נֵיעַ פֿרְאַיְעָקָטָן, זיין אַזְוִיְּוָה ווֹעָרָס צּעַזְעָאָד פֿאָלְרִוָּן די גַּעַלְעָא בְּלָאָטְמִיקִיט אָוֹן די פֿאָרְלִימְטָעָא צּוּרָה, וואָס אָוֹן גַּעַוְעָן אַוְיְגַּעַזְבָּסָן אַוְיְפָאָסָלָעָא ווֹעָנָט. מען האט אַפְּיוֹן גַּעַרְעָנָגָט פֿון שְׁטָאָט בְּלָוּמְעָן-זְיוּיָמָעָן אָוֹן זיין פֿאָרְזָעָט אָוֹן די ווֹינְקָלָעָן. באָלְדָּה האָבָּן זיין אַוְיְגַּעַזְפְּרָאָצָט מיט רְוִוָּתָאָזָן בְּלָזְיָעָן קָלְיוֹן. ווֹעָרָס צּעַזְעָא האט באָקְוּמָעָן אַפְּנִים פֿון אָוֹסְטָנְדָּאָרָט, חַוְשְׁכִּיךְ לְהַמִּידָּה, וואָס האט נִישְׁטָמָע קִיּוֹן שְׁיוֹן קָלְיוֹן, אַבָּעָר דַּרְפְּפָאָר האט מעַן אַיר פֿאָרְזָעָט אַרְזָעָט בְּלָזְיָעָן אָוֹן די הָאָרָ, סְיָאָל זיין פֿאָרְשָׁעָנָעָרָן.

איין די ווֹינְקָלָעָן פֿון לאָגֿער, בַּיְיַי די דָּרָאָטָן האט מעַן צּוֹתְעַשְׁטָעַלְטָקָלְיָוּנָעָה, ווֹו צּוּ בְּאַהֲלָלָטָן די כְּלִים נָאָךְ דער אַרְבָּעָט. דָּאָרָט האט זיך גַּוְיָדָא מיט זְיוֹנָעָה לְיִיט גַּעַמְאָכָט דאס זְיוֹדָאָרָט. אַהֲיָן האט מעַן גַּעַד טְרָאָמָן זְיוֹטִיךְ אלְעָרְלִיְּיָו סְחָרוֹת אָוֹן "מְסָחָרִים", אַפְּגַּנְעָנוּמָעָן דעם גַּעַד

שמנוגטן שנאפט און פרעסעריויען פאר דרייכערע און ניידא מיט זייןע
שותפים זענען גזועסן און געשיכורט צווארען מיט זיינער יידישע צוֹ
העלפער.

אלע הונגעריך אונין האבן זיך איהן געריסן מיט קנהה. פאנטשַׁן,
ניידאנס פאר-ארבעטער, האט אלעמאָל געמוֹת אַרוֹיסְנִין אָזֶן. זיך אַפְּזִ
טרוייבָּן טִימָט אַשְׁטַעַן אָזֶן גַּעַוְאַרְנֵן:
— טָמֵעַר זיך אַיך דָּא נָאָך אַיִּין מָאָל — וּזְעַט אַיך
קַיְיָן לְעַבְּדִיקָע נִישְׁתָּאָזְעַגְּנִין!

דרעפָּאָר האט מען אין די פָּאָרָנָאָכָּטָן דָּאָרָט גַּעַזְעַן אַרְוּמְשָׁלִיכָּן אָנֶר
דרערע מִינִים שָׁאָטָּנָס. שְׁבָּעַטְעָרָה האָבָּן עַס עַרְשָׁתָּאָלָע גַּעַוְוָסָסָה. דָּאָס האָט
ניידא, אַיְבָּעָר דָּעָר צִוְּיטָ פָּוּן זַיִּין אַרְוּמָהָאוּעָן אַיְבָּעָרָן לְאָגָּעָר, גַּעַוְאַרְפָּן
אָזֶן אוֹיְגָא אוֹיְגָעָטָלְעָכָעָ מִיְּדָלָעָךְ. עַר האָט שְׂוִין אַזְּעַלְעָכָע אַפְּגָּנוּוֹאָרָם, גַּעַזְעַן
דְּרִיְיט זיך אַרְוּמָזָיִּין, קַיְיָנָעָר זָאָל נִישְׁתָּאָזְעַגְּנִין אָזֶן זיך גַּעַנוּמָעָן זַיִּין
וּזְעַט אַפְּרִיְוִינְטָלְעָכָעָר טּוּבָּהָ-טּוּעָר. אַיְיָנָעָ פָּוּן זַיִּין, אַחְוָה, דִּישָׁ מִידָּל טִימָט
אַפְּלָ פְּנִים האָט עַר מִיטָּגָּרְעָפָּן צָו זיך בִּידָּל אַרְיָין. סָאָזָן גַּעַזְעַן
גַּעַוְוָעָן אָזֶן עַר זָאָל אַיך זָאָנָן: דָּו, וּוֹלְסָט אַפְּשָׁר פָּאָרָוָן עַפְּעָם גַּוְטָּמָן,
גַּאָר גַּוְטָּס?

די פָּאָרָנָאָכָּטָן צַוְּיִי נַאֲשָׁ-צִיּוֹן אִירָעָ אִין צְעַפְּנָטָן מַוְיל האָבָּן אַיך
בְּעַרְאָשָׁט גַּעַנְגָּפָט אוֹיְפָאָם. זיך האָט אַיִּם אַגְּנָעָקָטָן מִיט אַרְיָעָ גַּוְרָיִּין
סָע, גַּדְיָנָע אָוָגָן אָזֶן נִישְׁתָּאָזְעַגְּנִין בְּאָנְגִּירְיָוָן, וּזְאָס עַר וּוֹלִיך אַיך דָּא
גַּעַבָּן. זיך גַּעַזְעַן אַגְּנָעָמָן, שִׁיְיָן אַבָּעָר פְּרָאָסָט מִידָּלָ פָּוּן אַסְלִיאָן
שְׁטָעָטָן, וּזְאָס האָט אַמְּאָל גַּעַנְגָּסָן, אַסְך גַּעַנְגָּסָן... אָזֶן דָּא האָט זיך אַס
סָךְ גַּעַאָרְבָּט אָזֶן אַשְׁוּעָרָדָרָה האָלָע אָזֶן גַּעַהְגָּנְגָּעָרט, אַס וּוּרְקִידְ-צָעָ-חָוָןִ
גַּעַר, וּזְאָס זיך האָט עַס נָאָך שְׁטָאָרְקָעָר גַּעַמְאָטָעָרט... אַיִּצְתָּ, וּזְעַן גַּיְידָא
הָאָט אַיך גַּעַזְעָגָט, אָזֶן עַר הָאָט עַפְּעָם גַּוְטָּס... גַּוְטָּס... אָזֶן אַיך דָּאָס עַרְשָׁ-
טוּ גַּעַנְגָּמָעָן אוֹיְפָן זַיִּעָן: עַסְך ! זיך האָט זיך בְּלִינְדָ גַּעַנוּמָעָן צִיּוֹן
צָו אַים. עַס האָט זיך גַּאָר גַּעַוְוָנְדָרָטָ פָּאָרְוָאָס עַר גַּיִּט אַיך עַס נִישְׁתָּאָ
דָּא, גַּאָר רְוָפָט. זיך אָהָיָן, צָוּם בִּידָּל זַיִּינָעָם... עַר לְאָכָט אַכְּבָעָר מִיט זַיִּין
מְנוּשָׁמְדִיק פְּנִים, דָעַר פָּאָרָנָאָכָטָן נָאָך אַיך מִיט טָאָגִיכָן שִׁיְיָן אָזֶן
בִּי אַיך אָזֶן גַּעַדְאָנָק לְאָכָט עַס אוֹוְךָ: עַסְך ... אָזֶן דָעַר גַּוְיִּין, זָאָגָט מעַן,

האָט ווֹרְשָׁטָן, ווֹיסְעַ חַלָּה אָוֹן פְּלוּיְמָעָן... גִּיטַּזְיַי אִים נָאָר, ווֹי גַּעֲזִוְּגַן
פָּוֹן אַ פְּלוּיְשִׁיקָּן שְׁטוּרִיךְ אָוֹן יַעֲדָר טְרָאָט אַיְלָרָר ווּרְטָר גַּהְוִיבָּן פָּוֹן אַ
פִּבְּכָר זָךְ אַנְצּוּשְׁטָאָפָּן אַ פּוֹל מּוֹיל אָוֹן עַסְן, קִיּוּן אָוֹן זָאָט ווּרְטָר פָּאָר
אַלְעָ צִיּוּטָן...

איָזְזַי גַּעֲוָעַן פָּוֹן דֵּי עַרְשָׁטָע, ווֹאָסְ הָאָט גַּעֲנוּמָעַן פָּאַרְגָּאַכְּטָאָצְוָו זָיךְ
שָׁאוֹרָן צָו דֵּי חַבְּרָה-לְלִוְּת אִין בִּירְדָּל. דָּעַרְנָאָךְ זַעֲנָעַן שְׁוִין גַּעֲוָעַן נָאָר עַטְּ
לְעַכְּבָּע. עַל פִּי רָוב איָזְזַי עַס פָּאַרְגָּאַקְּוּמָעַן אִין דָּעַר צִיּוּט צְוּוִישָׁן בִּידָּע
שִׁיכְּטָן. גִּירָּא איָזְזַי אַוְיָיךְ זַוְּנִיטָקְ גַּעֲקוּמָעַן אָוֹן גַּעֲזָעָן, אָזְזַי זָאלְן אִין מִיטָּן
טָאָג גַּעֲפִינָעַן אָחִין דָּעַם ווּגְנָגָע. עַס איָזְזַי שְׁוִין גַּעֲשְׁטָאַנָּעַן ווּרְטָר אָוֹן אַכְּטָוָנָג
גַּעֲנָבָּן, אָזְקִיּוֹן זַיְטִיקָעָן זָאלְן זָיךְ נִשְׁתָּמָט דָּעַרְגָּעָנְטָעָרָן. פָּוֹן דָּאָרָט הָאָט
מַעַן נָאָר גַּעֲקָעַנְט אַוְיְפָכָאָפָּן אַ דִּין, שִׁיכְּבָּר גַּעֲלָעְכָּטָעָר, אַזְזַי ווֹי שְׁדִים
וּוְאַלְטָן גַּעֲהָולִיעָט אִין אַ חַרְבָּתָ...

III

זַוְּנִיטָק. אַלְעָ רָאִיּוֹן אַרוּם, טְרָעָטָן אַיְינָעָר אַוְיָפָן צְוּוִיטָן אָוֹן זַוְּנִ
זָיךְ אַדְרָכָצּוּשָׁפָּאָרָן אַ ווּגְנָצּוּשָׁן דֵּי אַנְדָּרָע, ווֹאָסְ שְׁפָאָרָן זָיךְ אִין אַ
פָּאַרְקָעְרָטָעָר רִיבְּטוֹנָג. דָּא ווּלְזָן אַלְעָ אַנְזָעְוּרִישָׁר ווּרְטָר. דָּעַר שִׁינָעָר
טָאָג ווּקְטָט צָו לְעָבָן, צָומָה הנָאָה הָאָבָן. אַבְּעָר דָּעַרְצָוּ מַעַן זָאָט זַיִן
אָוֹן אַוְיְסָגְּקָלִיוֹרָט. דָּעַרְבִּי זִידָט עַפְּעָם סִוְּיָוִי אַוְיָפָן דָּעַר נִשְׁמָה: זַוְּנִיטָק
אִין לְאָגָעָר! ווּגְנָעָן עַס דָּרְיוּעָן זָיךְ אַוְיְסָגְּעַצְּאַקְּעָטָעָר פָּאַלְיִצְּיאַנְטָלְעָר אָוֹן
גַּוְמָבָּאָקְּלִיְּדָעָטָע הָעַנְדָּלָעָר אָוֹן פָּאָ-אַרְבָּעָטָעָר, פִּילְזָן עַרְשָׁטָאָסְרָקְ זָיִעָר
גַּפְּאָלְגָּנִיקִיט אָוֹן דֵּי נִשְׁתָּקִילָטָן פָּוֹן זַיִן דָּא אַ וּוּרָעָם — פָּוֹן אַלְעָמָעָן
גַּעֲטָרָעָטָן צָו ווּרְטָר. ווֹאָקְסָטָ אַרְוִוָּסָ אַ צְוּוּיָּט גַּעֲפִילָן בָּוּנְמָעוֹוָן זָיךְ
קָעָגָן דָּעַר אַיְינָעָר מַאֲכָלָאָזִיקִיט, אַנְטָלְיָוָפָן פָּוֹן דָּעַר הָנָגָעָרִישָׁר אַפְּ-
גַּעֲרִיסָנִקִּיט מִיטָּאָלְעָ מִיטָּלָעָן, פָּאָר אַלְעָ פְּרִיּוֹן... נִשְׁתָּמָט אַיְינָעָן פָּוֹן דֵּי
לְאָגָעָר-מִידָּלָעָר ווּרְטָר נָאָךְ אַ זַּוְּנִיטִיקְ-שְׁפָאָצִיר אַיְבָּעָגָבִיטָן; גַּעֲרִיזָט,
טְרוּוּרִיסָק אַדְרָר אַיְבָּעָגָטְרוּבָּן-פְּרִילְעָד... אִין אַ זַּוְּנִיטִיקְ-דִּיקָּן טָאָג שְׁפִּירָט
יַעֲדָר אַיְינָעָר אִין ווּרְקָעָצָע, אָזְזַי עַס קְוָמָט אַוְיָפָן אִים אַ דָּרְרוֹאָרָ-
טָוָנָג צָו עַפְּעָם, ווֹאָסְ עַר קָעָן קָלָאָר נִשְׁתָּמָט דָּעַרְקָעָנָן.

דאם חזרת זיך איבער שוין וואכן און חדשים. נישט אינגעַר האט שווין געפונען וועגן איין וועלכע ער האט אלע פאַרלוירן אָדרער געווונגען. איזוי — די בחורוים און איזוי — די מידלעַר. אָבר אויך דאס ווערט נמאס. נישטאָ קיין גרויסע וועלט אַרום, איין וועלכער מען זאל אלעמאָל געפינען נייעס — מוֹזְמָן עַס זָכְן אִינְגָם קְלִינְיָעָם, עַנְגָּן קְרִיּוֹן. דער-פָּאָר רענט יעדעם אַנטְפְּלָקְטָעַ, זוכט מען צו אַנטְפְּלָקְעַן נִיעָסֶן אָן מען וויל אָפְּלַיוּ די אַלְטָעַ פָּאָרָאַנְשָׁקִיטָן אַיבְּרָעַנְדָּרָעַן, זַיְן זָלֵן אַרְוִיסְקָומָעַן אַנדְרָשָׁעַטָּלָטָן, אַבְּיָהָן זָלֵן אַלְיָהָן אַפְּנָאָרָן מִיטָּאִי-לְזָוִיעָס אָן דָּא זַעַט מען אָן מען געפינט עַפְּעַטְמָן פָּאָר דָּעַם אַיְבִּיקְ-נִינְגָּעָן רִיקָּן אַינְטָעַרְעָם.

אוֹוָה אַזְאָז זָנְטִיקְדִּיקָן טָאגּ הָאָבָּן בְּאַשְׁטִימָט אַ פָּאָר מַעֲנְטָשָׁן מִיט אַינְטָעַלְגָּעָנִי זַיְן צְוֹזָעַמְעַנְצָקָומָעַן אָן שָׁאָפָּן אַ גַּהְיָיְמָעַן קָאַמְּטָעַט פָּאָר הַלְּפָן די מַעֲנְטָשָׁן אָין ווּרְקָעָצָע.

איין דער שְׁמוֹצִיקָעַר וּוּשְׁעָרִיָּי האט זַיְךְ דָּעַר עַרְשְׁטָעַר אַרְיוֹנָנָעָי שָׁאָרָט בְּאַרְטָמָאָן. עַס אַיְזָן אַזְאָד גַּעֲקוּמָעַן דָּעַר דֶּר וּוּאַסְעָרְשְׁטִיָּן, אַ גּוֹטָד מּוֹטִיק, נִישְׁטָן גַּאֲרָדְפְּקָחְדִּיק מַעֲנְטָשָׁלָן, דָּעַר מַעֲלָאַנְכָּאַלְיָשָׁר סְטָאַרְאַבְּיָנָסְקִי אָן דָּעַר וּוּצְעִיקָּאַמְעַנְדָּאָנָט פְּעַלְמָאָן. צַו זַיְן צְוֹגְעַקְוּמָעַן מַעֲנְדָּל רֹדֶבֶן, בְּרוֹךְ שָׁאָפְּרִיאָר אָן דָּעַר צִיְּנָקְעָר פָּוֹן לְאַגְּנָעָר אָן שָׁאָרְפָּעָר מָה — אַיְנוֹשְׁנִיעָר קוֹרֵץ. די מַעֲנְטָשָׁן הָאָבָּן לְאַגְּנָגָר אַרְזִיסְגַּעַקְוּטָן דָּוָרָךְ די שִׁיְּבָדָעָה, גַּעֲזָעָן די מַעֲנְטָשָׁן וּוּזְיָה וּוּמִילָעָן אַרוֹם; וּוּדָר עַס גַּיִיט נַאֲךְ שְׁטָאַלְזָן, גַּלְיָיךְ אָן זַאת אָן וּוּדָר עַס קְרִיכְטָן שְׁוִין כּוּחָלָאָז אַוְתָּהָלָעָ פִּיר... הָאָבָּן זַיְן גַּעֲקוּסָט, גַּעֲקוּסָט אָן גַּעַזְעָן, אָז עַס מוֹזְדָּא עַפְּעַט אַנְדְּרָעַשׁ וּוּרְעָן. מעַן מוֹזְדָּא הַלְּפָן! וּוּמְעַן? וּוּאַזְאָוִי? דָּאָס דָּאָרָךְ מַעְן בְּאַטְרָאָכָּטָן. די עַרְשְׁטָעַן גַּעֲנוֹיָעָ עַצָּה אַיְזָן גַּעֲנוֹעָן: צַו מַאֲכָן קָאַנְצָעָרָטָן, פָּאַרְלָעַזְוָנָגָעָן אָין אַנְפָּעָעָלָעָן לְעַגְעָנָעָם בְּאַרְאָק אָן גַּעֲמָעָן אַיְ�ְטָרִיטָ-גַּעַלְמָת. אָז עַס זַעַט זַיְן מִיט וּוּסָס אַנְצָוְהִיּוּבָן — וּוּזַעַט דָּעַר קָאַמְּטָעַט קַעְנָעָן טַעַטְיָק זַיְן. דָּרְצָוּ מוֹזְדָּא מַעְן הָאָבָּן אַלְעָרְלִיָּי מִיטָּלָעָן אָן בְּאַוּוּאַרְעָנִישָׁן. דָּאָס עַרְשְׁטָעַן מוֹזְדָּא די קָאַמְּעָנָה דָּאָנָטִין דָּעַרְלִוְיָהָן אַזְעַלְכָּבָעָ זָאָכָן. צְוֹוִיְּתָנָס, מוֹזְדָּא גַּעֲפִינָעָן כּוּחוֹת, וּוּסָס זָלֵן דָּעַם פְּרָאָנְרָאָס אַוְיְסְפִּירָן. דָּרְטָנָס מוֹזְדָּא זַיְן מַעֲנְטָשָׁן, וּוּסָס זָלֵן צְוֹזָעַמְעַנְשְׁטָעַלְן אַזְאָז פְּרָאָנְרָאָס, וּוּסָס די וּוּרְטָעָר זָלֵן רָעָדָן אָן ווּרְקָן

לכובת דעם געשטעטלען ציל. לאנג האט מען זיך געאמפערט, געוזכט מיט דינגענישן צו באזוייטיקן אלע ספיקות וועגן דער צוועקמעסיקיות פון דער זאך. דערנאך האט מען צעטילט די ראלן צוישן זיך; ווער עס זאל זי באזויירקן, או נישט נאך, זי זאל נישט שטערן נאך אויך מיטהעלבן.

די אנדערע דארפֿן זען איז עס „זאל זיין וועמען און וואס צו הערן“. בארטמאן האט אויף זיך געונמען צוואמענצעופֿן אלע קראפטן, וואס פענען דא בייווירקן צו דער פֿאַרטעטלונג, קורץ. האט אויף זיך גען נומען די אויפֿנְגְּבָּעָּן צו „באָרְבָּעָּן“ די קאנטערנְדְּאַנטְּן. ער איז געונען דער אַיְנְצְּקָּעָּר מענטש, פֿאָר וועמענס בִּיסְּקָּעָּר צוֹנְגָּן זי האט געצי' טערט. די אַיְבָּרְקָּעָּר האָבָּן ערְשָׁת גַּעֲוָאָרְטָּאָוָּזָּקָּעָּר טַעַטְּקִיט. אַזְוִי אַרְוָם אִיז גַּעַשְׁפָּן גַּעַוּאָרְן דַּעַר עַרְשְׁטָעָר פְּרוּוּוּ פָּוּן אַרְגָּאַנְזִירָּן עַפְּעָם אִין לאָגָּעָר.

בָּאַלְד אִיז דַּעַר שְׁטִילְעָר באָרטמאן אַרְמָגְּנָלְאָפָּן אַיבָּעָר דַּעַם פְּלָאָז אָוּן וּוּלְדָלֶל, גַּעַוְכְּט אָוּן צְוֹאַמְעַנְגְּשָׁלְעָפֶט וּוּמְעַנְעָפֶט עַלְמָנְטָמָן: מְעַכְּלָעָן, פֿרְעָזְשָׁאָן, דַּעַם פְּאַלְיִצְּיאָנָט מִיטָּן זִינְגְּרָדְטָאָלָאָנָט אָוּן נָאָך אַ פֿאָר מִידְלָעֶן, וּוּאָס האָבָּן גַּעַדְעָנְקָט עַפְּעָם פָּוּן אַמְּאַלְיָעָן צִוְּיָהָן. מַעַן האַט גַּעַפְּלָאָנָט, גַּעַטְרָאָכָט אָוּן באַשְׁלָאָסָן אַרְיִיסְצּוּבְּרָעָנְגָּעָן אַלְז וּוּאָס מַעַן קָעָן אַוְיָפָן פְּאָפִיר. די עַרְגָּסְטָעָר צְרָה אִיז גַּעַוְעָן מִיטָּן מְעַכְּלָעָן. ער האַט גַּעַהָאָט עַטְלָעְכָּעָר לְאַגְּעָר אָוּן סָاطִירָעָם, וּוּאָס וּוּלְעָן אַוְיָפְּרָוְעָרְדָּרְעָן די קָאָדְ-לְעָפָל פָּוּן לאָגָּעָר! וּוּאָס וּוּט זִוְּיָּה? מַעַן קָעָן דָּאָך צְוָלִיב דַּעַם פֿאָרָה באָטָן אלע אַונְטָעָרָנְעָמְנוּנָעָן! אַבָּעָר ער האָלָט זִיך בַּי זִוְּנָעָם: קַיְן אַנְּרָעָע קָעָן ער נִישְׁטָּה... בְּלִיְבָּט עַמְּבָּי דַּעַם, אַז מַעַן וּוּט פְּרוּוּוּ, זַעַן זִוְּיָּה אַזְוִי עַמְּבָּי וּוּט וּוּרְקָן... אַפְּשָׁר וּוּט עַמְּבָּי נִישְׁט זִוְּיָּה טְרָאָנִישׁ.

שְׁפָעָטָעָר האַט מען זִיך אַזְוָעָנְעָזָעָט אִין אַ וּוּנְקָל אַזְּאָנְגָּלְאָנְג אַיְנְשְׁטוּדִירְט די שְׁרִיפְּטָן. פֿרְעָזְשָׁאָה האַט גַּעַנְמָעָן אַוְיָף זִיך די הוּוּפְּטָרָאָל פָּוּן אַ רְעִצְיָתְאָרְזָן, וּוּלְכָעָר וּוּט פְּאַרְלִיְיָעָנָעָן אלע בִּיסְּקָּעָּרְפָּעָר אָוּן שְׁטָרָאָפְּנְדִּיקָּעָר סָاطִירָעָם. זִיך שְׁרָעָט זִיך נִישְׁט! דַּעַר פְּאַלְיִצְּיאָנָט האַט גַּעַקְעָנְט לְיִודָּעָר אָוּן אַזְוִי אַרְוָם אִיז מַעַן גְּרִיּוּת גַּעַוְעָן צִוְּיָּה-בָּאַשְׁטִימָעָן דַּעַם אַוְונָט. פֿרְעָזְשָׁאָה האַט גַּעַפְּיָבָּרְט פָּוּן אַוְמָגְּדָלָה. זִיך האַט זִיך שְׁוִין נִישְׁט גַּעַקְעָנְט דָּעְרוּוֹאָרְטָן אַוְיָפָן טָאָג, זַעַן זִיך וּוּט אַרְיִיסְטָרְעָטָן אָוּן שְׁרִיעָעָן,

אויסשריינן פון זיך מעכעלעם גאל און צארן. עפעם האט זיך דארט אַפְּאַק געטן און פֿאַרְכֿאָפְּט. אַיז זיך עטְלַעַכְעַ פֿאַרְנַאָכְטַן נִישְׁתַּחַווֹ אַרְוִוִּים אַרְוִוִּים שְׂטוּפִין, נַאֲרַגְעָזֶסֶן אַגְּבוּגְעָנָעַ אַיבְּרָעַ דַּי טַונְקַעַלְעַ פֿאַפְּרַילְעַד אַונְן אַלְעַמְּאַל גַּעַלְמַעַן אַצְּרוּדְרַעַטַּע אַונְן פֿאַרְפְּלַאָמְטַע זַו מַעַכְעַלְעַן:

— הערט מיך אויס, איך בעט איה, נאך איין מאָל... נאך איין מאָל...

און מעכעלע האט געזען, איז איין דער דָּזְוִיקָעַר רָאֵל איז זיך אַיְינְגַעַשְׁלַׁוְנְגַעַן גַּעַוְאָרָן.

איין לאָגָעַר האט דערזויל פֿרְיךְלַאָנְדַּר מִיט נַאֲרַע עטְלַעַכְעַ מַעַנְטַשְׁן פֿאַרְשְׁפְּרִוִּיט אַלְאָגָג, פָּוֹן מוֹיְלַץ זַו מוֹיְלַץ, אַיז דֻּעַם קּוֹמְעַנְדָּיִקְעַן וּנוֹנְטִיךְ וּוּעַט פֿאַרְקְוּמַעַן איין לאָגָעַר עפְּעַם אַזְוִינָם וּוָאָס „קִיְּנְעַר האט נַאֲרַע זַעַבְנַע נִשְׁתַּחַווֹת“... דַּי מַעַנְטַשְׁן זַעַנְעַן גַּעַוְאָרָן גַּעַרְעוֹזָן, גַּעַשְׁפָּאָנָט אַונְן נִיְּיָרָק. אַפְּיוֹלוֹ דַּי, וּוָאָס האָבָן מַעַר וּוּ עַסְּן נִשְׁתַּחַווֹ אַיז זַעַנְעַן גַּעַהְאָט, זַעַנְעַן מַיטְנְגָעָרִיסָן גַּעַוְאָרָן מִיט דֻּעַם פֿסְיכָאָזָן פָּוֹן אַפְּוּוֹאָרָטָן אַגְּשַׁעַנְיִישָׁ אַונְן אַלְעַמְּאַל נִיְּגָעָרִיךְ אַפְּגַעַשְׁטַעַט אַיְינָעַם, אַצְוֹוִיטָן:

— זַעַנְעַן וּוּעַט עַס פֿאַרְקְוּמַעַן? וּוָאָס וּוּעַט מַעַן דָּאָרָט פֿאַרְשְׁטַעַלְעַן?

עפְּעַם אַשְׁיְינְעַר פֿרְאַנְגָּט? דַּי וּוָאָס באַשְׁפְּטִיקָן זַיךְ דָּרְמִימָט שְׁוֹוִיגָן אַבעָר. זַיְוָעַן נַאֲר אַסְדוֹתְדִּיקָן שְׁמִיּוֹלָן אַונְן וּוּאָרְפָּן זַו אַפְּאַר גַּעַד צַוְּילְטָעַן וּוּעַדְתָּעָר:

— זַיְוָעַר וּוּכְּטִיךְ... אַיבְּרָעַרְאַשְׁנִיךְ...

וּוְעַרְטַּדְעַר עַולְמַן נַאֲר מַעַר גַּעַשְׁפָּאָנָט. דַּי קָאַמְעַנְדָּאָנְטַן אַלְיַוְן וּוְעַרְטַּא אַיז מַיטְנְעַצְוִוָּגָן מַטְן פֿיבָעָה. דָּרְזְוּוֹיל וּוּוִיסְטַקְעַן קִיְּנְעַר נִשְׁתַּחַווֹ, אַיז מַעַכְעַלְעַ אַיז דַּי חַוְּפְּטַהְאָנָט. אַיז עַר וּוּוּיְטָעַר דָּאָס אַפְּגַעַשְׁטַעַנְעַ יְוָנְגָל, וּוָאָס קָעַן אַרְוִמְגִינְיָן צְוִוִּישָׁן דַּי חַרְבָּעַ מַעַנְטַשְׁן אַיז זַיךְ אַיְינְהָרָגָן וּוּ זַיךְ דָּעַרְצִיּוֹן אַיְינְעַר דֻּעַם צְוֹוִיטָן:

— מַעַן זַאנְט, אַיז דַּא באַחַאלְטַן זַיךְ אַוִּיס עַפְּעַם אַגְּרוֹיסְטַר מַעַנְטַשְׁ... עַר האָט דַּא אַיז אַנְדָּעַר נַאֲמָעָן... אַיז אַנְגָּעָשְׁרִיבָן האָט עַר דַּא אַזְּעַלְכָעַ זַאֲכָן — וּוָאָס דַּי וּוּלְטַה האָט נִשְׁתַּחַווֹת גַּעַהְאָט... זַוְנִיךְ אַוִּיפָן קָאַנְצָעָרט וּוּעַט דַּי פְּרוֹי גַּלְאֹז זַיךְ פֿאַרְלִיְיַעַנְעַן...

אוֹיךְ בַּיְיַיְמַעְלָעַן אַיז באַראָאָק אַיז דַּעַר קּוֹמְעַנְדִּיקָעַר קָאַנְצָעָרט גַּעַד

ווארן דער שמוועם פון גאנצע אונטן. מעכעלע אויז דערבי געשטען אונ
אוינו געשווינן. בלויו אוין הענער אוין געלען אוין ווינקל און מיט בייזן
טרייער געקקט אויפן סופיט, ווי שטעהנדיק, און גארנישט געהרט פון
דען וואם דא קומט פאר...

קַאֲפִיטֵל פֻּעָרֶצְן

I

אין יונע מעג האט זיך אroiסגעוויזן, או אלע זווערט דא לייכטער.
די מענטישן, וואם האבן אויסגעהאלטן די פאר וואכן, האבן זיך אroiטנע
ווען, אונגעחויבן אויסצונגעפנעם מעגלעכויותן, ווי אויז אויסצוזהאלטן א
וויטערדיין טאג. מיידלעך האבן זיך אונגעחויבן אויסצופוץן אין פאר
שידענע קלויידלעך, צווזמגעגעשטעלט פון פארשידענע לאטעם. די
וואם האבן זיך נישט אויסגעוכט קיין קוונגען, וואם פארזאָרגן זוי, האבן
גענווען זוכן מיט וואם אונטערצווהאנדרלען און זיך אדרוכשלאנן. עס
האט אויסגעוען, או דא וועט מיט דער צייט זיך אלע זונען גער
דאָס לְעֵבֶן וּוְעַט זיך דא אַיְבִּיךְ אַזְוִי צִיּוֹן. אַיִן דָּעַר פָּאַרְכִּיךְ זַעֲנָעַן גַּעַר
ווען זעללעך מיט פארשידענע פארבן, האט מען געגעבעט וויפל עס האט
זיך געלאָזט און די מיידלעך האבן די ערשות זוי געברענט און לאנער
ארײַן. דאן האט מען גענווען אַנְשָׁלְעָפָן אַלְעָרְלִי שְׁמָאַטָּעַם, זוי צוֹאָז
מענטשייעווען און אייבערקָאָן אַיִן דָּעַר פָּאַרְבָּ, עס זאָל אויסזען זוי א
מלכוש פון אוין קָאָלִיר. אויך אוין די שמאָטָעַם האט איינע געוואָלַט אַיִן
בערטשטיינן די צוֹוִיטָעַ אַוְן עס זענען אroiסגעקָומָעַן פארשידענע מאָד
דען. בַּיּוֹם גַּעַגְּנִיגְּ אַרְוִיְּסָגְּעָזָעַן צָו וּוְעַן מִיט דָּעַר שְׁעַנְעָרָרָקְּ קָלְיְּוָדָגְּן האט
איַן אַסְּטָמְדָעַ אַוְיְּפָגְּעָזָעַט אַבְּאַזְוָנְדָעַר מִין דָּרְפִּינְדָּעַרְשִׁיקְּיַת
אוֹן פְּעַאיְקִיּוֹתָן.

אַפְּטָמָאָל האט זיך אroiסגעוויזן, או די גאנצע טעארוּסָפָן די לְוקָד
סְּסִימָאָדָעַ אַיִן דָּעַר וּוְעַלְתָּ זענען גַּעַגְּנִיגְּ הוַיְלָעָר שְׂוִינְדָל. די פָּרוּיְּ דָּאָרָף

נאר האבן א קליה, וואס ואל שענער זיין פאר דער צוויטערם. אויב אלע גיעו אין אפנערקרכבענע זיך און בי אינער איז דער זאך אדרער די שמאט בעסער אפנערפארבט און זעם אום שענער — איז זי שון צופרידן, גליקלעך און פאראדירט דערמיט פאר אלע.

פארנאכט, ווען מאיז אהיינגעאנגען פון דער ארבעט, האט זיך אונגעהיין הערן אין די מידישע ריינן א געזאג. צערשת איזעס גע-
ווען פראיאינצלט. שפטערדצו האט עם אבער פארכאטט גאנצע ריינן.
אייז זי געווען פרילעך אויפן הארץ? זיכער נישט. עם זענען אבער געד-
גאנגען בי דער זויט צוויי פאלצייאנט, וואס האבן געפרט די גראבן.
דארכ מעת נאר אינעם בעסער געפעלן און ער וועט שווין באחאנדלען
אנדרש, נישט אנטריבן איזו. האט איני גענומען שטוףן איר שיטים
העכער פאר דער אנדרער, מאל זי ספעציגל הערן. איזו זיך לאיד איז
אויפגעכאטט געווארן פון מערערע מירלעך און אלע האבן עם געזאג-
גען, אייז באילד דער אינטערעם דערצו פאלוריין גענאנגען. דערביי קען
זיך שווין א זי נישט אroiסוויזן ספעציגל און ציען אויף זיך
אויפמערקייט, האט זיך באילד ארייסגעכאטט א צווייטע, וואס קען
א צווייט ליך, א שענערם, אבער אוזאם, וואס נאר זי אינע קען. דא
האט זיך דער גאנער אינטערעם אויף א מאמענט אפנערוונרט פון
אלע אין איר זויט אריין. זי האט דאס שנעל אויפגעכאטט און דער-
פילט, איז די שעה אייז איצט אירע, און זי מז זי אויסנוצן. דאס האט
טיולמל פארכאטט אויך די אנדרער מירלעך. א נישט-געהרט ליך
האט אויך זי גענבן א שטיך נייעם אינחהלאט אין דער מאנטאנקיט.
אייז איני גאר שטארק געפעלן — האבן די באנגלייטער-פאלייזיאן-
טען עם תיבת אפנעראן דער קאמעראן-אנטן. אין די אנהייב-אונט האט
זיך שרעקלעך געלאנגווייליקט און האט דערביי משוגע געמאכט אלע,
וואס האבן זיך געררייט ארום איר. דאס בעט איז דאן געווען, ווען
איינער האט גענבן א שיס אריין:
— אווי, האט היינט א מייד אין דער ריינ גענגען א לוי! איז
דאס געווען א לוי! דאס הארץ קען אויסגין...

סְרִדְכִּי שְׁרִיגֶלָעַר

ביי דער וואָרְקָאָוִוִיטְשָׁן האָבָן זיך די אוֹיגַן גענְגַּבָּן גְּרוּין אַ צָּעַלְאַנְצָן
מייט אָן אוֹיפְּגַּעַוּוּפְּטָעָר לְעַבְּדִיסְקִיטָּה:
— אַ שִּׁין לֵיה, זָאנְסְטוֹ? וּוּעַסְטָ אָפְּשָׁר דַּעֲרַקְעַנְצָן די זִינְגְּרַעְקָע?
אוֹיף דעם צְוַוִּיתָן אָוֹונְטָ האָט מַעַן זַי שְׂוִין גַּעֲרַבְעַנְטָ אַיְן קָאָמְעַנְדָּ
דַּעֲבָּאָרָאָק. אַלְעַ האָבָן זַי אַרְמוֹגָעַרְינְגָּלָט אָוֹן גַּעַוְאָרָט. די קָאָמְעַנְדָּאָנְטָן
איַז גַּעַוְעַסְטָ שְׁטִיףָ אָוֹן בִּיוֹזָן... גַּעַרְפָּעָסְטָ דַּאַס מִידָּל מִיטָּן בְּלִיקָּ:

— זַי נָּגָ!

איַז בַּיּוֹם מִידָּל האָט דַּאַס הָאָרֶץ גַּעַנוּמָעַן קְלָאָפָּן שְׁטָאָרְקָעָר. אַלְעָרָ
ליַיְהַאְפְּעַנוּנְגַּעַנְעָן זַעַנְעָן אִיר גַּעַקוּמָעַן אוֹיפְּפָן רְעִיוֹן: אָט האָט זַי דַּאָּרָ די
גַּאנְצָעָ „עַלְיטָעָ“ פָּוּן לְאַגְּרָעָ! אַמְּאָל קָעָן זַי גַּעַפְּלָן וּוּרְעָן... זַי אַלְיָוָן
זִיצְטָ דַּאָּרָ אַוְצְטָ דַּאָּרָ! אָפְּשָׁר וּוּטָן זַי וּוּיְכָעָרָן וּוּרָן, באַשְׁטִימָעָן אִיר אַ
בְּעַסְעַרְעָ אַרְבָּעָט. אַמְּאָל קָעָן זַי זַי קָאָמְעַנְדָּאָנְטָן גַּאְרָ אַרְיְינְגַּעַנְעָמָעָן צַוְּ
זַיְךְ אַיְזָ שְׁטוּבָ אַרְיָוָן פָּאָרָ אַדְיָסְטָ... אַ גַּלְיְקָלְעָבָעָר צְוְפָאָל פָּאָרָ אַ שָׁאָנָס
— איַז עַס זִיכְעָרָ... קָעָן אַמְּאָל גַּעַלְגְּגָעָן וּוּיְטָעָר...

איַז מַעְרְסְטָעָ פָּאָלָן האָט זַיְךְ עַס אַבְּעָר גַּעַעְנְדָּאָקְטָ דְּעַרְמִיטָן, וּוּאָס
דַּאַס מִידָּל האָט אִיר נִישְׁתְּגַהְעָרָטָ לְיִדְוַיְהַרְגְּעַוְוּנְגָעָן אַיְינְמָאָל אַזְּן
נַאֲכָמָאָל. זַי האָט גַּעַקְעַנְטָ גַּעַרְופָּן וּוּרְעָן אַ צְוַוִּיתָן אָוֹונְטָ — בֵּין דַּעַרְ
וּוּאָרְקָאָוִוִיטָשָׁן אַיְזָ אַוְיךְ דַּאַס נַמָּס גַּעַוְאָרָן. דַּאַס מִידָּל האָט בְּאַקְוּמָעָן
אַ שְׁטִיקָל בְּרוּוּטָ, אַמְּאָל — אַוְיךְ אַ צְעַטָּל אַיְזָ מַאֲגָנָאָזָן אַרְיָוָן אוֹיףָ אַ
קְלִיְיָדָל אַזְּן דְּעַרְמִיטָ האָט זַיְךְ עַס גַּעְעַנְדִּיקָטָ. בֵּין „זַיְךְ“ האָט אַנְגְּזָעָנְטָ
דַּעַר פָּאָלִיצִיָּ, אַזְּן מַעַן זַאְל זַי צְרוּזָן לְאַזְּן מִיטָּן די זִינְגְּרַעְקָעָן. זַי וּוּלָן זַיְךְ
מַעַר נִישְׁתְּ האָבָן. וּוּנְעַס אַיְזָ אַבְּעָר וּוּידָעָר אַיְינָעָ אַנְטְּדָעָטָ גַּעַוְאָרָן,
הָאָט זַי וּוּידָעָר זַי גַּעַהְיָסָן רְוּפָן. אַזְּן אַזְּוּי עַס גַּעַנְגַּעַנְעָן כְּסָדרָ.

סְאַיְזָ גַּעַוְוָעָן אַ צְיוּטָ, וּוּנְעַזְּן זַי הָאָט נַאְרָ גַּעַזְוָכָטָ, מְזַאְלָ אִיר בְּרַעְנָ
גַּעַנְעָן טְרוּוּרִיעְקָעָ לְיִדְעָרָ, פָּוּן „אַקְצִיעָם“, שְׁחוּטוֹת אַזְּן פְּאַרְרָאָטָעָנָעָ גַּעַנְ
לְיִבְּטָעָ, וּוּאָס וּוּיְנָעָן זַיְךְ אָוָס די יָאָרָן. זַי אַזְּן דְּעַרְבִּי גַּעַזְוָסָן טְרוּוּרָ
רִיךְ אַזְּן די אַוְיָוָן האָבָן בֵּין אִיר פְּיוֹכָטָ גַּעַלְאָנְצָטָ. שְׁפָעָטָעָר אַיְזָ זַי גַּעַנְ
וּאָרָן גַּעַרְוָעָן אַזְּן זַיְךְ גַּעַהְלָאָלְטָן אַיְזָ אַיְזָ וּוּאָרָפָטָן: עַפְסָ פְּרִילְעָכָםָ, גַּאְרָ
פְּרִילְעָכָם וְאַלְעָן זַיְךְ גַּעַנְגָּעָן דַּאַס טְרוּוּרִיעְקָעָ האָט אַיְךְ פָּאָרָ די אַוְיָוָן. וְאַלְעָן
זַיְךְ בְּרַעְנָגָעָן אַזְּוּלְכָעָם, אַזְּן די פִּים וְאַלְעָן זַיְךְ הַיְבָנָן פָּוּן זַיְךְ אַלְיָוָן. אַיְךְ

קען שווין מערד נישט פארטראן די טריינעריך קאוזאלעם, וואס פרעטן אויף דאס הארץ...

אייר זענען אלע און אלץ שנעל נמאס געווארן. די מײידלעך אבער, וואס זענען אויבגעישוועמען אויף אַטאג אַנדער צויף, האבן זיינער יומס טוב נישט געקנט אָזוי שנעל פֿאָרגעטען. אין יענער נאכט, ווען מ'האט זוי גערופן צו דער קָאמְעָנְדָאַנְטִין, האבן זוי עס צום וויפלטן מאָל אַיבּער-דערכיזילט פֿאָר אַלְעָ מײידלעך מיט נְיַקְלָעְנָאַיְוֹן שטאלץ. און שפער טער, ווען זוי זענען צוּרִיקְגַּעֲמָעָן, האבן זוי דערץילט טויזנט ווונדרער, וואס זוי האבן דארט געווען און געהרטן; ווי אָזוי "זֶה" האט זוי געלובט, גערירט געווען פֿוֹן זוי... און דֵי אַנְדָּרָעָמְדָּן אַיְן באָר ראָק זענען דערביי געלעגן מיט קָנָאָה-אַנְגְּשָׁפִּיצָּת אַוְין אַיְן געהרט... דערפֿאָר האבן מְוִיל נִישְׁטְפָּאָרְגְּנִינְעָרִין געהאט אַטְקִיל נְקָמָה, פֿאָר יונערם שטאלץ אַיְן דֵי פֿאָר אַילְזָעָנְדָּנְקָעָט טעג... מען האט זיך אַיבּערנוויאָרְפּּן מיט ווועטלעך, וואס זענען אָזוי אויסגערטען געווען, אָז זוי זיך צוקיילען בְּיוֹן זוי יענען:

— וואס דען? ביי „אייר“ דוייערט קיין זיך נישט אייבּוק. זי רופט אָרְיוֹן, זוי הערט — בְּיוֹן זוי קען עס שווין פֿוֹן אויסנוויניק... זוי האט שווין געהרט אַזעלכּע גְּרוּסָע אַרטִיסְטִינְס... אַיְן אַיבּערצְוָנָעָמָן זיך אַיְן נישטּאָ מיט וואס...

אָז מײידל האט זיך אַבער געפֿילט שטארק געלענטקט. אין דעם לִיד וואס זוי האט געזונגען, האט זוי אַיְנָמָל אַנטְדָּקָט אַכְות, וואס האט זוי געפֿענט אַרְיוֹסְהָוּבִּין, שטעלן זוי אַיְן אַנְדָּר רִיְּ. האט זיך אייר אויסגעוויזן, אָז זוי האט עס נישט אויסגענְצָט זוי געהרטיך אַיְן זוי האט זיך געללאָמְעָרט אַיְן דעם לִידְל, געפֿרוּוט עס זונגען אַיְן לאָגָנָר אַיְן אַרְ... מְעֻטָּם. זוי האט זיך מְמִיש גְּבָעָטָן מען זאל עס אַרְיוֹסְהָעָרִין, אַיְן דְּאנְקְבָּאָר געווען פֿאָר יעדן צוּהָעָגְדִּים אַוְועָר... עס האט זיך אייר אויסגעוויזן אָג, ווען מען הערט אַיְס אַילְדָּל, מְגַעְדָּנְקָט עס — דערמְאָנט מען זיך אַיְר, אָז זוי אַיְן מיט עפּעָס אַנְדָּרָשׂ זוי אלע; זוי אַיְן אויסגעטּוּלְטָע פּוֹנָעָם דְּאָיִקְנָמְעָנְשָׁנִים...

אָז נישט קיין ווונדר געווען, וואס דער דְּאָזְיָקָעָר דְּרָאָגָג האט

אֲרוֹיִסְגָּעוֹרֶפֶן אַלְץ מַעַר אָוָן מַעַר פְּרִישָׁע פְּרֻעַטְעַנְדְּעַנְטְּקָעַס צֹ פְּאַפְּלוֹאַז-
רִיטָעַט. עַס זָעַנְעַן דָּעַרְשִׁינְעַן אַלְעָרְלִי שְׁטָעָרֶנֶס, וּוֹאָס זָעַנְעַן בָּאַלְדְּ פָּאָרֶז-
גָּעָסְנָן גָּעָוָאָרֶן. הָאָט דֵי קָנָהּ זִיךְ גַּעֲצִוְינָן פָּוּן אַיְינָעָרָ צֹ דָעַר צְוּוֹיְטָעָר.

II

אַיְינָעָ פָּוּן דֵי, וּוֹאָס זָעַנְעַן פְּאַפְּלוֹעָר גָּעָוָאָרֶן, אַיְזְ גָּעָוָעָן הָאַלְנָסָע,
אַ גָּעָוָעָנָעָ טָעַנְצָעָרִין אַיְזְ גָּעַרְטָנְעָרָם וּוֹאַרְשָׁעַוּעָר גָּעַטְאָרְטָמְטָאָרֶן. זִיךְ
הָאָט גָּעַחָאָט פָּאָר אַ פְּרָאַטְעַקְטָאָר דָעַם סְעַרְעַטָּאָרָ פָּוּן דָעַר בִּירָאָ, מָאָרָעָקָן.
טָאָקָע עַר הָאָט מִיטְגָּעָהָלְפָן, זִיךְ וּאַלְחָבָן אַ קָּאנְצָעָרָט, וּוּלְכָן מַעְכָּלָעָ
הָאָט דָאָזְ דָאָס עַרְשָׁטָע מָאָל גָּעָזָעָן. נִישְׁתְּ אַלְעָזְ הָאָבָן אַבְּעָרָ דָאַ גָּעַחָאָט אַ
מַעְגְּלָעָקָיָה אַוְיְצָוְטָרָעָטָן אַוְיָפְּ אַ בִּינְעַ מִימְטָאָלָעָ אַיְינְרָכְטוֹנָגָעָן. הָאָט מַעַן
גָּעָזָעָטָ פָּאַרְשִׁידָעָנָעָ וּוּגָעָן, וּוֹי אַזְוִי אַרְיוֹצְקוּמָעָן פָּאָר דָעַר לִיכְטִיקָעָלָ שִׁיָּן.
פְּרָעָדוֹשָׁא הָאָט עַס גָּעַמְאָכָט מִימְטָאָסָפָן אַסְפָּאַנְטָאָנָעָם אַוְיְסָבָרָקָן אַיְזְ וּוּלְכָלְ אָוָן
אַנְדָּעָרָעָ הָאָבָן עַס גָּעַזְוָעָט צֹ דָעַרְגָּרְיוֹכָן, אַוְמָקְעָרְנְדִּיקָן זִיךְ אַיְן לְאָגָעָרָ פָּוּן
דָעַר פָּאָבָרִיק, אַיְזְ דֵי מָאָרְשִׁירְנְדִּיקָעָ רִיְּיעָן.

צְוּוִישָׁן דֵי, וּוֹאָס הָאָבָן זִיךְ דֵי עַרְשָׁטָע אֲרוֹיִסְגָּעוֹרֶקֶט, זָעַנְעַן גָּעָוָעָן צְוּוִיִּ
שְׁוּוּעַסְטָעָרָ פָּוּן אַ וּוֹאַרְשָׁעַוּעָר אַוְנְטָעַרְגָּעָסָפֶן. דֵי עַלְטָעָרָע אַיְזְ גָּעָוָעָן אַ דִּיקָ
פָּלְ מִיּוֹדְלָ, מִימְטָאַרְקָדוֹיְטָעָ לְיְפָן אַיְזְ אַ גָּעַזְוָנְטָעָ סָפְּאַרְאָזְ-שָׁטוֹמָעָ. אַיְרָ
שְׁוּוּעַסְטָעָר אַיְזְ גָּעָוָעָן הָעַבְרָרָ פָּאָר אַיְרָ, נָאָר דָעַרְעָרָ, מִימְטָאָ אַיְינְגָּעָזָיָן
פְּנִים אַוְיָפְּ וּוּלְכָן סִיְעָנָעָן גָּעָוָעָן צְעַשְׁוִיטָ קְלִיּוֹנָעָ, בְּלִיּוֹעָ פְּרִישְׁטָשִׁיקָעָלָ.
גַּיְעַנְדִּיקָ אַיְונְמָאָלָ אַיְזְ דָעַר רִיְיָ, וּוֹעָן דֵי גַּאֲנְצָעָ שְׁרוּנָגָעָ הָאָט גַּעֲזָיָן
אַ דִּיטְשָׁסָפָלָאָדָטָן-לְיִידָ צָוָם וּוֹיפְלָטָן מָאָלָ, הָאָט דֵי עַלְטָעָרָ אַ שְׁטוֹרָקָ גָּעָ-
מָוָן דָעַר צְוּוֹיְטָעָר אַוְיָפְּ שְׁטוֹמָ-לְשׂוֹן: נָוָ...
דֵי שְׁוּוּסְטָעָר הָאָט שְׁוֹן פָּאַרְשָׁטָאָנָעָן, אַיְזְ וּוֹאָס דָאַ גִּוְתָּ אָוָן גַּעֲוָאָרָט
אַוְיָפְּ דָעַר עַלְטָעָרָרָ. דֵי דִּיקָעָרָעָ הָאָט גַּעֲנָבָן אַ שִּׁים אַרְיוֹסָ פָּוּנָעָמָגָנָצָן,
בְּרִיּוֹתָן הָאָרֶץ, מִימְטָאָ פָּוּן, מַעְכְּטִים גַּלְאָקְזְ-קָוָלָ:

— מִיּוֹן לִיבָעָ מָאָרִיאָן — —

אַיְרָ שִׁתִּים אַיְזְ גַּעֲקָוָמָעָן אַזְוִי אַיְבָעָרָאָשָׁנְדִּיקָ, אַזְ אַלְעָזָהָבָן אַוְיָפְּ אַ

ווויל אפגעשטעלט דאס זונגען זיערט. דא האט שוין די צוועיטה געפונגען
אייר צויט אויפצוצטרעטען:

מיין ליבע מאריין

טרעפן וועלן מיר זיך —

באים ראנד פון קאנאן...

דאם נוי ע פונעם ליד האט אלע מיידעלט פאראינטראינרט. איין
שטייל געווואָר. צו די צוויי מיידעלט האט זיך איזט נישט געפֿילט קיין שומ
קנאה. אלע אויגן, איין די זיטן, האבן זיך אויף זי אַנגגעשטעלט איין געד
בעט. עפעס הייבן זי אַזָּאָ מאַנדנע לֵיד, וואָס ווּרט טרוּעריס באַלְד
ביי די ערשות טענער, פונקט ווי עס וואַלט געקומען אלעמען דאָ באָווּיד
גען... די שוערטער האבן דערפֿאָר באַלְד גענומען באָראָל ציען ווּוִיטער:
אוֹן אַיְידָעָר ווּאַסְדוֹעָן — נַעַם אַ שָׁעֵר

שער אָפֶן דִּינְנָע צַעַף

טו אָז אַ מאַנטָּל מִיט סָלְדָּאָטָן-קְנָעָפֶן

נַעַם אַרְוּם, נַיב אַ קְשָׁוָה —

אוֹן קוֹם...

אַ צַּיְעַנְדִּיקָע פָּאָרְבְּלִיפְּטָקִיָּט האט אַרְוֹמְגַעְכָּאָפֶט די מיידעלט. בֵּי אלע
האָבָן זיך געשטעלט טרען איין די אַוְיגַן. אַט דָּא, ערשות נישט לְאַנְגָּג, האט
דאָר עס מִיט אלעמען פּוֹן זַיִ פָּאָסְרָטָה: ער האט גַּעֲמוֹזָת גַּיְזָן... זי
בלְיִבְּן... אַוְיב ער האט אַזְוִי נישט גַּעֲזָגָט, ווּוִוְוִזְט אַבְּעָר דָּאָס לֵיד, ווי
אַזְוִי ער האט גַּעֲדָרָפֶט רְעָדָן אָזָן בָּאַשְׁטִימָעָן, ווּ זַיִ ווּלְעָן זיך באַגְּנָעָנָעָן...
וואָס זי זָאָל טָן, בְּכָדִי זַיִ זָאָלן ווּוִיטער קַעַנְעָן זַיִן צַוְאָמָעָן... אלע האָבָן
דאָרְיַעַר גענומען מִיטְזָוָנָעָן, מִיטְוּוּיָנָעָן:

מיין ליבע מאריין

טרעפן ווּמִיר זיך —

באים ראנד פון קאנאן...

זַיִ אַ תְּפִלָּה, זַיִ אַ צְוֹאָה ווּאָס יַעֲדָע אַיְוָנָע האט ערשות אַיצְט, אַזְוִי
שְׁפָעַט זַי גַּעֲפָנָט. די צְוֹוִי שוערטער האָבָן דָּרְשְׁפִּירָט זַיִעָר זַיִג. האָבָן
זַיִ זיך דָּרְעָפָאָר אַ דִּים גַּעֲטָן מִיט די שְׁטָאָרְקָסְטָעָ טָעָנָר:
אוֹן ווּעָן דָו ווּעָסְט —

טרעפן מוך א טויטן אין שניי...
איינזאם. באדרקט —

מייט אביסעלע היי

ニישט מאכן זאלסטע קוין וויבעריש געשריי

נאר נעמען א צווויטן — פון אונדזער ארכמיי...

אויב ביוי די ערשטער סטראָפֿן האט דער טרויער אלעמען אַרומגעַ
בָּאַפְּפָט, אַרְיוֹנְגָּעֵצְוִין זַיִ אַיִן ווּלְטָן פָּוּן אַוְיכְּבָּרְסְּטִישְׂטָאָרְקָן, נִישְׁטָ צָוָם
בָּאַהֲרָשָׁן, כּוֹחַ פָּוּן טוּוּט — הָאָט אַבְּדָר די לְעַצְּטָעַ סְטְּרָאָפָּ אַ קְלוֹנָגָ גַּעַטָּוּן
מייט אַ רְוָפָּ צַוְּ שְׁטָאָרְקָן זַיִ אַיְבָּרְ דיַ רְעוֹלְטָאָטָן פָּוּן טוּט, אַוְיפְּנָעָמָעָן
דאָס לְעַבְּן פִּינְדָּאָסְנִי, זַיִ אַזְוִי עַס לְאָזָטָן זַיִ, נִישְׁטָ בְּלִינְדִּיךְ אַוְיפְּ דָעַם
טוּיְטָנְבָּאָרְגָּ פָּוּן הִינְטָעָרְ זַיִ...
אייז דָּאָס לְיִדְּ גַּעַוָּאָרְן אַ שְׁטִיקְ צִוְּיטְ דיַ טְעַגְּלָעָבָעְ תְּפָהָ פָּוּן דיַ מִיְּקָדָ...

לְעַד אַיִן ווּרְקָ צָעַ.

לְידָעָר אַיִן לְאָגָנָר בָּאַקְוּמָעָן — דָוָרְךָ דָעַר לְוָפְטָ אַיִן ווּלְמָעָרָ מעָן
זַיְגַּנְטָ זַיִ — אַ צְוֹוִיטָן אָזָן טָאָפְּלָטָן בָּאַדְיוּט. קְוָרְצָעָ, פְּשָׁוּטָעָ ווּרְטָעָר בָּאָזָן
קוּמָעָן אָזָן אַנְדָעָר זַיִן אָזָן תִּיקְוָן: מַעַן הָעָרָתָן זַיִ אַנְדָעָרָשָׁן, מַעַן פִּילְטָן זַיִן,
לְוִוְוִיטָ דָעַם טָעַם ווּאָסָם דָאָס הָאָרְץָ נִיְּטָן. זַיִ נִיְּעָן אָרוּסָם פָּוּן דָעַם רְשָׁוֹתָן,
וּוּאָסָם האָטָן זַיִ גַּעַלְאָזָטָן נִאָקְעָטָעָ אָזָן דָעַרְ ווּלְטָ אַרְיוּן. דָאָטָן יַעֲדָרָ מַוְילָן
אוֹזָן הָאָרְץָ זַיִ צְוֹעַנְעָבָן זַיִן אִיְינָן מַעַנְטָעָלָעָ פָּוּן ווּאַרְעָמְקָיָהָ אָזָן גַּעַוְוִין...
זַיִ קוּמָעָן, גַּרְאָבָן זַיִ אִיְינָן אַיִן דיַ הָעָרְצָעָר אָזָן ווּעָן זַיִ בְּגַעַן אַזְוִוָּיָן פָּוּן
דָאָרָט צְוֹרִיךְ — רְיוִיסָן זַיִ פָּוּן אַיְנוּוֹיָנָקָ אָרוּסָם אַ שְׁטִיקְ הָאָרְץָ אָזָן נִשְׁמָה.
זַיִ קוּמָעָן אָרוּסָם אַנְגָּעָלָדָן מִיטָּ דיַ אַיְנוּנָעָן סְפִּיקָותָ אָזָן מַאְטָעָרָנוּשָׁן; מִיטָּ
נוּיָעָם פְּלִוִישָׁ אַוְיפָּ זַיִ אָזָן נִיְּעָם נִשְׁטָדְעָרָזָגָטָן אָזָן נִשְׁטָגָעָמָיָוָן, אָזָן
דוּ ווּרְטָעָר, באַדְיוּרָ...

אייז מַעַן זַיִ דָאָנְקָבָאָר גַּעַוְוָן, דיַ שְׁוּעָטָעָר, ווּאָסָם זַיִ הָאָבָן גַּעַבְרָעָנָגָט
אָטָ דָעַם שְׁלַלְלָ מִיטָּ ווּרְטָעָר, ווּאָסָם זַיְגַּנְטָן זַיִ אַזְוִי, ווּאָסָם מַקְעָן אַזְוִי זַיְגַּנְטָן...
איַן אַלְעָ ווּוִינְקָלָעָן האָטָן מַעַן זַיִ צָוָם ווּיפְלָטָן מַאְלָ גַּעַהְזָרָתָן:

— אַוְיפָּ דיַ קָּאנְגָּעָן ווּלְלָן מִירְ זַיִ בָּאַגְּעָנָגָעָן

אַונְטָעָר דיַ קָּאנְגָּעָן ווּלְלָן מִירְ זַיִ גַּעַוְוָנָגָעָן

בַּיְקָסָ צַוְּ בַּיְקָסָ אָזָן פִּיעָרָ צַוְּ פִּיעָרָ

אויף די קאנאָנען, אונטער די קאנאָנען

איינס, צוויי, דריי...

דאָס לֵיד האָט פֿאַרְכֿאָפֶט די גַּעֲמִיטָעָר. עַם האָבָן עַם גַּעֲזָנָגָעָן די
סְקָעַלְעָטָן, די פֿאַלְיִיצִי, די מִיְּדָלְעָךְ אָנוֹ די קָאָמְעַנְדָּאָנְטִין האָט עַם גַּאֲרָ
ニישט גַּעֲוָאָלָט אַפְּלָאָזָן. די וּוּרְטָעָרָה האָבָן זִיךְ אַיְן אַיר אַיְינְגָּעָסָן מִוּט אַ
משׂוֹנְהָדִיקָן אָוּמְרוֹ:

— אויף די קאנאָנען, אונטער די קאנאָנען... איינס, צוויי, דריי...

דאָס לֵיד אַיז גַּעֲוָאָרָן דָּעַר לְאַגְּנָדְפּֿסִיכָן. די שׁוּעַטְמָעָר זַעַנְעָן נִישְׁתָּ
מִיד גַּעֲוָאָרָן עַם אַיבְּרָעָצְחָזָרָן מִוּט אַלְעָ. די פֿאַלְיִיצִי האָט גַּעֲרָעָנָגָט בְּרוּוּט
אָנוֹ זָוֶף די "צּוּוִי קָאָנָגָעָן" — זּוּי זּוּי האָבָן גַּעֲרָבָן די מִיְּדָלְעָךְ — אָנוֹ
אַפְּלָיו די אַנְדָּעָרָעָ מִיְּדָלְעָךְ האָבָן זּוּי אַוְפְּגָעָנוּמָעָן לְאַלְעָכָר אַוּן וּאַרְעָאָ
מָעָר, זּוּי אַזְּעָלָכָע, וּוּאָסָה האָבָן זּוּי גַּעֲרָעָנָגָט אַ מִין באַפְּלָי אַין לְעָבָן, אַ
בְּשָׁוְרָה:

...גַּאֲרָ נְעָמָעָן אַ צּוּוִיָּטָן — פָּנָ אַונְדוּעָר אַרְמִי — — —

III

עַטְלָעָכָע וּוּאָכָן האָט דָּאָס לְיָדָל גַּעֲלָעָפֶט אַיְן אַלְעָ צִינְגָּעָר. די מִיְּדָלְ
רִיְעָן זַעַנְעָן נִישְׁתָּמִיד גַּעֲוָאָרָן דָּעַרְפָּוּן דָּעַם גַּאֲנָצָן וּוּגָן. דָּאָס קָוָל זַיְעָרָט
הָאָט זִיךְ גַּעֲטָרָאָן הַוִּידְהִוִּיךְ, בֵּין צּוּי מַעֲנָדְרִיְעָן אָנוֹ יָעַנְעָה האָבָן עַם
אוֹפְּגָעָנָכָאָפֶט מִוּט אַ צִּיטָּרָ...

דָּעַרְפָּאָר אַיז דָּאָס צּוּוִיָּטָן לְיָדָל, וּוּאָס אַיז זִיךְ גַּעֲקָוּמָעָן פֿאַרְמָעָטָן
דָּעַרְמִיט, אַרְיִינְגָּעָשְׁפָּרָוּנָעָן אַזְּוִי אַוְמָנְדָּרְכָּט, אַזְּוִי שָׁאָרָת, אַזְּוִי
עַרְשָׁטָעָמָיָן אַזְּוִי וּוּי פֿאַרְלְיוֹזָן דָּאָס לְשָׁוֹן. צִי עַם האָט וּוּרְ מִקְנָא
גַּעֲוָעָן דָּעַם כּוֹחַ פָּוֹן די עַרְשָׁטָעָמָיָן אָנוֹ דָּעַם בְּיַוְשָׁפָקָ פָּוֹן יָעָנָם לִיהְיָה,
אַדְעָר עַם אַיז שְׁוִין וּוּמָעָן נְמָאָס גַּעֲוָאָרָן דָּעַר אַוְמָעָט פָּוֹן גַּעֲלִיבָטָן, וּוּאָס
רוֹפֶט די גַּעֲלִיבָטָעָ צּוּי קָאָנָגָעָן אָנוֹ נְרוּוֹט זּוּי צּי, אַז עַד זּוּעָט עַגְעָז וּזּוּ

פֿאַלְעָן? קִוְינָעָר דָּעַרְצִיּוֹלָט נִישְׁתָּמְעָט אַזְּעָלָכָע וּוּאָכָן.

עַם אַיז גַּעֲקָוּמָעָן אַזְּוִי וּיהְ, וּוּעַן אַלְעָ זַעַנְעָן אַבְּיסָל מִוד גַּעֲוָאָרָן פָּוֹן

זַיְנָגָעָן, האָט אַ קְלִיּוֹן, בְּלָאָגְדָּ מִיְּדָל, מִוט טְרוּוּיְרִיקָע אַיְינָן גַּאֲרָ אַגְּנָהָהִיבָּן:

בָּאָטָשׁ מִיר לְעָבָן דָּא אוֹיפָחָרָות —

ווילט זיך ליעבּן דאָך!
באָטשבי ביז צום סוף
אייז גענונג וווײַיט נאָך...

דרער מאָטוּן, אַ פְּרִילְעַד דְּזַשְּׂאַזְפּוּקְעַרְיִי, האָט זיך אַרוּינְגְּעַרְיִיטּוֹן אֵין
יענעַם פְּאַרְבְּעַנְקְּטָן טְרוּוּעַרְמְאַטְיוֹו, וְאַסְמָהָאָט צום סוף בְּלֹוִו גַּעֲלֹונְגְּעַן
מייט אָזָא טְרִיאָוּמָאָך, וְוי בִּי אַ פְּאַרְוּוֹנְדְּעַטְעַחְיִה. דְּאַסְמָהָאָט
קיין שיינָעַ וְועָרְטָעַר נִישְׁטָמָעַהָמָעַ, נִישְׁטָמָעַ גַּעֲרָאָכְּן בְּאַלְדָּן הָאָרְצָאָרְיִין.
דְּעַרְפָּאָר אַבְּכָעַר האָט עַס גַּעֲהָאָט דְּעַמְּסָכְּה פְּוֹן הַפְּקָרְדִּיקְעַר פְּרִילְעַכְּסִיטּוֹ
פְּוֹן מְאַלְוִן אָזָא גּוֹטָן „דָּרְגָּנָאָך“, אָזָא מְזֻוּעַטָּד דְּעַרְלְעַבְּן, אָזָן עַס האָט דְּעַרְרָ
צְיוּילְטּ אַיבָּעַר וְאַס עַס פְּאַנְטָאַזְיִירָן אַעד אָזָן אָזָן וְאַס קַעַנְעַן זְויִי
דעַן נִישְׁטָמָעַ דְּעַרְגְּרִיכְּן אֵין זְוִיעָרְלְמָסְפּוֹן שְׁפַעְטְּעַרְעַעְן צִוְּיטְן!
הַיּוּעָרְלְמָסְפּוֹן וְעוֹלָן זְויִי הַאָבָּן, אַיבָּעַר בְּרִיְּטָעַ גַּאְסָן וְעוֹלָן זְויִי, גַּיְינָן
פְּרִיְּיָ שְׁפָאַצְיִירָן צְזֹזָאַמְּעַן... אֵין גַּרְוִיסְטָרְעַנְגָּן וְעוֹלָן זְויִי גַּיְינָן אָזָן עַסְעַן
דְּאָס שְׁעַנְסָטָעַ, דְּאָס בְּעַסְטָעַ אָזָן עַס וְעוֹלָן דְּעַרְבִּי שְׁפִילְן סְאַקְסָפְּאַגְּנָעַן...
וּוּטָמָדָאָך זְיַין אָזָוִי גּוֹט —

צְוִיְּנָן צְזֹזָאַמְּעַן

אֵין דִּי רַעַטְאַרְאַנְגָּן...

וּוּעָן דַּו בִּזְוּט אַ וּוּוּלְעָרְבָּאִי

אוֹן כְּהַאָבָּדָר — לִיבָּאָזְוּי...

נִישְׁטָמָעַ נָאָר אַרְזְמָגְּיָין וְעוֹלָן זְויִי, נָאָר שְׁוּעָבָן, אַרְזְמָפְּלִיעָן בַּיּוֹם נְאַנְגָּן

אוֹן בַּיּוֹם שְׁפִילְן פְּוֹן מְוֹזָס. דִּי אַרְעָמָס וְעוֹלָן זְיךָ גַּלְיְקְלָעְדָּהָיָבָן —

וּוּי פְּלִינְגָּעָן צְזֹוִי —

פְּוֹן אַעֲרָפְּלָאַנְגָּן

וּוּי גּוֹט וּוּטָמָדָאָך...

וּוּי גּוֹט וּוּטָמָדָאָך!

...סְזֹוּעַטָּמָדָאָך זְיַין! שְׁטוּסָטָט דְּעַרְנְגָּלְעַד נִיְּעָרְלְמָסְפּוֹן יְעַנְעַם אַוּוּקָעָק אֵין
שְׁאַטָּן. פְּרוּוּוּטָמָדָאָך יְעַנְעָרְלְמָסְפּוֹן אַרְאַנְגָּלְטָוּן דְּרוֹכְּנָן מְוּלָּיָפְּוֹן דִּי אָזְוּוּי שְׁוּעָסָטָ
טָעָר. זְויִי פְּיַיְּן, אָזָא דָאָסְטָמָט דִּי גַּעֲפָאָר אָזָן זְויִי נִעְמָעַן אַים זְיַינְגָּעַן מִיטָּאָ
נִיְּדָעַרְוּוֹאַכְּטָן פְּיַבָּעָר אָזָן אַיְמָעָר, אָזָוִי וּוּי זְויִי וְאַלְטָן עַס גַּעַטְבָּן צּוֹם
עַרְשָׁטָן מְאַלְ... אַ כְּוֹאַלְיָעָ שְׁטִימָעַן טָוּן אַבָּעָר זְוִיעָר קָוָל אַוּוּקָשְׁלִיְּדָעָרָן

אין א זיימט. מען הערט זוי קיומ; ווער דארף מער די קאנאנגען, די טויטמע אין שנייע! דאס איז דאך דער היינט, דער חיינט! און דא זוננט שווין דער מארגן! און עס נעט ארטום צוויות ליעבעדיקע, פלאטערדייך וועזנס... ניין איזן די רעטמאראנגן! די וואט זונגען גענצעלעך אויסנעהונגערט פילן שווין נישט איזוי דעם רייזו דערפּון. עס איזו שווין צורויטט פון זוי און איזא אלגעמיין ווארט ווי, "רעטמאראנגן" בישופט נישט מער און לדערט נישט אויפּ די ריעצונג איזן זוי. פֿאָר זוי מזיך שווין אלע איסטן איז נאך עט ע ווערטער. דאס שארפּאַנטיקע פונעם וארטט "בְּ רֵ וִ טֵּ" האט דעם כוח ווילך א שלעפּ צו טוין בייז די פֿאַרויומטעה שטיקעלעך נישט-דרישטיקטן ווילך. דערפּאָר אַבער האט די פֿאַליציז דעם נאקלעטן הונגער מיט וואט צו באדרען. בייז זוי איזו ער אַגענטן איז ברוייזאָק. ער האט אַמְּאָל אַוְיך אַ פֿאַרשפּאָרט מויל מיט פּלייש. דאס מאכט זוי בלינד צו זען, איז עס פֿעלט זוי עפּעם, איז זוי זונגען געפּאנגענע בי אַן אַומְשָׁטָאָנד, וואט האט זוייער מאנגען נישט באָרויבּטן; דערפּאָר אַבער שטייען זוי ווי ליידיקע תכרייכים וואט זונגענְרִיט פֿאָר אַ מְתָ, וועלכּן מְהָאָט שווין לאָנג באָנְגָּרָאָבן אַן לְיִוּונְט אַן אַ קָּאָסְטָן...

ווען עס קומט אַבער די ווייזע פּון ניין צוֹאַמְעָן אַיבּער ליעבעדיקע נאָסֶן, אַיבּער אַפְּעָנָע, סָאָקְסָאָפָּאָזְן-צָעָרוּישָׁטָעָן רַעֲטָמָאָרָאָנגָן — בְּרוּמְט עַס אַוְיףּ אַיז זוי, יערט עס אַז שְׂרִירָת אַרְוִוָּת פּון זוי דורךן פרעם-צָוְעַשְׁטָאָפְּטָן מויל אַיז זוי דערשפּוּן די בענְקָשָׁפְּט... דאס נוּט זוי אַוְיך אַ נוּיעָם לוּסְטָן, צו וואָרָפּן זיך מיט דער תָּאוּחוֹזָאָטָעָר, אַיבּער גְּרָעָפּּרָעָטָעָנָעָר גְּלִיכְיָגְלִיטָיָקָיט צום נוּיעָם זוכּן מִידְלָן-נְאָעָטָקִיט, בְּכָדִי כָּאָטָש מִיט עַפְּעָם דעם טִיפּן בְּלוּזָן אַיז זיך צו פֿאַרְשָׁטְעָן... די בענְקָשָׁפְּט קומט אַז נוּט זוי אַ נוּיעָם טָאָן, אַ נוּעָמָע גְּרִיעִצְטִיקִיט וואט פְּלִיט אַרְיָבּער, אַיבּערן בְּלוּזָן, גְּרָאָבָן שְׂוּרָעָר צו וואָרָעָם-פּוּכָּעָ לְיִיבָּ. דערפּאָר ווערט אַזְאָל לִיד זְיוּעָרָ רִיאָז אַז לְיִידָּנָה שָׁאָפְּטָן.

האָבָן זיך צוּוִי לְיִדְעָר גְּרָאָנְגָּלָט, ווער עס וועט דאס אַנְדָּרָעָ אַיבּער-شمְאָרָקָן. אַיְוֹן גְּרוּפָעָ האָט גְּעוּוֹלָט זיך אַיְנְקָלָאָמָרָן אַיז דעם ערְשָׁטָן, אַנְדָּרָע — אַיז צוּוִייטָן. בְּיוֹן מען האָט גְּעוּנְגָּעָן בְּיוּדָע אַז ס'חָאָט אַוְיסְגָּעָן-זען אַזְוִי זוי וואָלְטָן גְּעהָאָט אַז אַפְּמָאָך שְׁטוּמָרָהִיטָן צוּוִישָׁן זיך, וועל-

כעם ס'זאל איז זיין באשטייטער שעה האטן וואך איז די הערצעה. און איינס האט דעם צווויטן אפונגגעבן דאס בייסנדייק-ציענדיקע געווער, ווען די שעה פון וואך-בייט האט געשלאגן.

אפילו די אוקראינישע וואכלייט האט עם מיטנעריסן. זוי האבן שווין עקענט די לידער און איז מיטן שלאגן מיט די קאלבעם האט זיך ווער פון זוי א שטעל געטונג:

— און איצט... זינגעט די "קאנאנען"!

און די ריויען האבן געונגגען. אפילו די, בי וועלכע עם איז געלען אויפֿ דער צנג דער צווויטער פאל פון א נינוין, גרייט א שפֿרונֶג צו טוּן. עם איז אבער געונג געווען דער וואכמאן זאל זיך אפקערן, איז דער גרעטטער טיל פון דער פֿאַרטֿיעַ זאל זיך א ריס טוּן איז — ווי צולחכעיט זיך אליאן און דער גאנצער היינטיקער וועלט — זיך א ריז טוּן מיטן כמורנעם וואילד איז דער זוּטן:
ווי גוט ס'זועט זוּן!
ווי גוט וועט זיין...

הע, מענטשן, מענטשן! ווען איר קענט פֿאַרשטיין, פֿאַרְוֹאַס יידן
אין ווערך צע האבן געונגגען לידער פון טרייעריקס און פרילעכטן!

קָאַפִּיטֵּל פּוֹטֵאַן

I

א ליד איז וועלק צע האט א גרויסע ראל געשפֿילט. עם זענען געווען זיוויניק לידער איז לאנגער. דערפֿאַר האט יעדעס ליד גענאַנדערטט פון מײַל צו מײַל, בי זען האט עם שנעל געקענט איזן עם איז צונגגעטען געווארן. דערפֿאַר האט מען דערוואָרט, איז די נײַע קאנצערטן וועלן אַרְיִינְבְּרָעְנְגָּעָן פרישע און לידער צומ דערמוֹנְטָרָן. עם זענען פֿאַראָן אַוְיך אַזעלכּע, ווער מען עם פֿעַלְתַּס פֿרְיַילְעַד שְׁפִּיל, דער קָאַבָּאָרָעָט, ווּאַס זָאַל זַוְּיִיל טָאַנְצָן זַיְעָר צָאַטְן מָאָג. זַוְּיִיל וְאַלְמָן זַוְּיִיל גַּעֲדָוְנְגָּעָן אַלְעַז, ווּאַס זָאַל פְּאַר זַוְּיִיל טָאַנְצָן, שְׁפִּרְיָנִין.

גען און ארוייניאן איז זוי א ניע מאמ פַּרְיוֹלֶעֱכִיָּמֶן, וואט זאל זיך שטארקן איבער די טענֶלעכָע בילדער פון דעם אַרוֹמִיךְן גַּרְוִיל. בליזו זונע איז לאגנער ווערט שמאָלער מיט מענטשן, זוי שטארבן אוים אַדער ווערן סעלעפְּצִיאַנִירֶט — הייבן עס אַן די בעסער-סיטומאַירטָע צו באָז ערפן. די פַּאֲבָרִיךְ האָט גענות שועערע און וויכטיקע אויפֿנְגָּאָבָן, צו וועלכָע מען דראָךְ האָבָן וואָט מעָר יידֶן. וועט מען אַוִיפְּ דַּי לִיכְבָּטָע פְּלָעָצָר שיקן די פַּאֲלִיאָקָן אַן די יַדְעָן אַרְיוּבְּרוֹאָרָפָן נַאֲרָ צָו פִּיקְרָן אַן טְרָאָטְיל. דָּאָרָט וועט גַּאנְגָּ נִישְׁתְּ דְּזִוְּעָרָן אַן די גַּוְּסְּטְּאָוִיסְּזְּעַנְּדִירָקָעָ וְוּלְּעָן באָקְוּמָעָן די וועלבע מְרָאָה, וואָט יַעֲנָע. זוי טְרָאָכָטָן אַבָּעָר נִישְׁתְּ צְוִיפְּ אַרְיָין. עס וווען זיך שוֹין גַּעֲפִינְגָּן פְּרִישְׁעָ קְרִבָּוֹת! אַן טְאָמָעָר נִישְׁתְּ טְאָמָעָר זְעָנָעָ דָּאָם שווֹין די לִעְצָטָע יַדְעָן אַן אַיְוֹנָעָרָ נָאָכָן צְיוּוֹיָטָן וועט מְוֹזָן אַיְבָּרָנָעָמָעָן דָּעָם סְמִ'יְּקָן גַּוְּלָ אַן דָּעָרָ קָאַיּוּטָעָ?

דאָס זְעָנָעָ נִישְׁתְּ אַן ווּלְּן נִישְׁתְּ זְעָנָעָ די, וואָט גַּוְּיָעָן נַאֲרָ לִיְוִיטִישָׂ אַן גַּעַטְוָן, אַרְבָּעָטָן לִיְכָטָן אַן עַסְּן גּוֹט. זַיְעָרָעָ רָאוֹזָוּעָ פְּנִימָעָרָ לִיְכָטָן פָּוָן צְוְפִּידְנָקִיּוֹת. קָוָמָט זְיִי אָוִיסָּ פַּאֲרָבִּיצְזָוִיָּן אַ גַּעַפְּלָעָנָעָם, אַ גַּעַפְּלָאָצָטָן פָּוָן גַּשְׁוֹאָלְנִיקִיּוֹת — טְרָעָטָן וְיֵי פַּאֲרָבִּיָּ, וְיֵי אַבָּעָרָ אַשְׁטִיכָּ וְאַלְעָזָ, וְיֵי אַבָּעָרָ אַ וְאָרָעָמָ וְאָסָּהָאָזְיָ בְּאַדְאָרָפָטָן עַנְדִּיקָן אַן נִישְׁתְּ אַנְדָּעָרָשָׂ... וְיֵי עָסָ וְאַלְטָ גַּעַוְּעָן די נַאֲטוּלָעְכִּיּוֹתָאָלִין. וְיֵילָ וְיֵי אַזְיָ זְאַל דָּעָן אַזְוּלָעָבָר לְעָבָן, וְעָנָעָ דָּעָרָ קָעְרָפָעָר אַיז שְׁוֹין קִיְּוָן קָעְרָפָעָר נִישְׁתְּ נַאֲרָ אַ קְוִיטִישָׂ שְׁטָמִי בְּיֻ�ְנָרְקָנוּדָרָ, אַז עָרָ שָׁאָרָט זְיִי שְׁוֹין מַעַרְ אַוִּיפְּ אַלְעָ פִּירָ וְיֵי עָרָ גַּיּוֹט אַן די דָּאָרָעָ אַכְּבָּרָגְּנָעְפָּלְעָכְּטָן וְעָנָעָן אַרְמוֹגְעָנָאָרָטָלָט מִיטָּ שְׁמוֹצִיקָעָ שְׁטִיָּ קָעָרָ פָּאָפִירָ? דָּוְכָּט זְיִי אָוִיסָּ, אַז דָּאָ וְאַלְגָּעָרָן זְיִקְ פָּאָפְּעָצָטָעָ שְׁטִיָּ קָעָרָ שְׁמָאָטָעָ, וְאָסָּהָאָזְיָ לְעָבָן נַאֲרָן קִוְּן אַוִּיפְּ די נַלְיְיךְ-גַּיְעָנָדָקָעָ, שְׁטָעָנִי דִּיקָמִיט אַזְוּלָבָעָ חִיהְשָׁאָוִיסְגָּהָוָנָגָרָטָעָ אָוִיגָן, וְאָרָפָטָן זְיִקְ אַין בְּרוֹדִיקָסָטָן מִיסְטָ אַרְיָין, כָּפָן אַין שְׁוֹאָרָצָן מַוְיל אַרְיָין פְּוַיְלָעְכָּ, קִוְּטָ, עָרָד... וְאָסָ זְשָׁעָ וְיֵילָן זְיִקְ נַאֲרָ פָּוָן דָּעָרָ וְאַלְטָ אַן פָּוָן לְעָבָן?

ניִין, זְיִי וְאָסָ טְרָאָנָן די שְׁטִיוּוּלָעָרָ מִיטָּ די שְׁיַיְן-צְוֹנְעַשְׁנִיטָעָנָעָ הַוּוֹן זְעָנָעָ זַיְכָעָרָ אַנְדָּעָרָ מַעַנְטָשָׁן, זְיִי קָוָמָט זַיְכָעָרָ אַנְדָּעָרָ גַּוְּלָ אַן זְיִי הָאָבָן פְּאַרְדִּינָטָ אַנְדָּעָרָשָׂ אַוְיסְצּוּזָעָן... זְיִי — דָּאָס זְעָנָעָן די פַּאֲלִיצִיָּ, די קָמָעָנָדָאָנָטָן, די פְּרָאָטָעָזְשָׁרָטָעָ... אַ בָּאָזָנָדָעָרָ קָאָסְטָעָ! זְיִי זְעָנָעָ העִי

בערעד ליויט, ווי למשל, די דיביטשן צו וועמענעם שטיולע עם מוז זיך איצט בוקן גאנץ איראפע, אויסנגיין צויליב זויער באקוועטלעכקייט ביי זויערע פיס... אין ווערטצע קומט עם פאר, ווי א קליגנער טראפֿן פון א גרויטן ים. דער אומקוריין זונגען א פאר טוויזנט פארשקלאפע און דא ווערט נאכ' שאפירט דעם הארט שטיול און קנאפל. מסתמא וויל עס איזו דער האר און איז צופרידן, וואס זינגע אונטערלעךער מאכַן אים נאך און — ער איז דערפֿאָר נישט דער אינציקער.

וואכט אמאָל אויה דער רחמנות ביי זוי? מענְגַּעַד אָזִיא, שטייל אַין זיך. אָזָא אַיְינְגַּעַד מֵזָה עַמְּקָדָעַד דַּעֲרַשְׁטִיקָן. מיטן מאָמָעַט וווען עַמְּעַז פָּזָן זַיְהָ זַאֲלָזַיך לְאָזָן בַּאֲהָרְשָׁן פָּזָן מִיטְגַּעַפְּל — אַיז אָוִים מִיטְגַּעַפְּלָטָם! מֵזָה מען אַלְיוֹן אַיְבָּעָרָנָעָמָן דַּי לְאָסְטָן אָזָן ווּאָרְטָן אָזָן זַאֲלָזַיך אָזִיא אַיְם רַחֲמָנוֹת הַאָבָּן. מען קען עַס אָוִיך נִישְׁטָם. ווּוִיל רַחֲמָנוֹת בַּאֲדִידִיטָם: נִישְׁטָטְרִיבָּן מַעַרְדָּה דַּי סְקָעַלְעַטָּן אַין דַּעַר פָּאָברִיךְ, גַּעֲרַנְקָעַן אָזִיא גַּיְעַן דָּאָרָט אָוִים, בַּרְעַנְעַן אָוִים... אָזָן דָּאָזָן מֵזָה ווּי טַרְיוּבָן עַס זַאֲלָזַיך טַרְיוּטָן, קְלָאָפְּן אָפָּאָברִיךְ. צויליב דַּעַט אַיז נִיטְיָיך אָזָן קְלָאָגָּנָר, פָּאָלִיצִי, קָאָמְעָנְדָאָגָּנָן אָזָן ווּעַרְשָׁטָעַן ווּי מען קען הַאָבָּן לִיכְטָעָר, פָּאָרְדִּינָעָן זַיְתִּיך גַּעַלְטָן אָזָן אַדְעָקָונְג פָּאָרְן יוֹדִישָׂן לְעָבָן, אַיְבָּעָר ווּעַלְכָן סָאַיז שְׁוִין אַרְיוּסְגַּעַטְרָאָן גַּעַר ווּאָרָן דַּעַר פְּסָק אַוְיסְגַּעַלְאָשָׁן צו זַוְעָרָן...

עם קען ביי זוי נישט זיון רַחֲמָנוֹת, ווּוִיל דָּאָס בַּאֲדָאָת הַיּוֹמָן: גַּיְין אָוִיפָּה יַעֲנַעַם פְּלָאָזָן, ווּוִיל מְאַיז גַּעַזְנְטָעָר אַדְעָר — אַלְעָזָלָן ווּוְרָן, "אַוְמָנִינִיטָּקָה"... קען מען צו זוי קְסָמָעָן אָזָן פָּאָרְלָאָגָּנָעָן זַיְהָ זַאֲלָזַיך וּזְעַנְעַן אָזָן הַעֲרָן — ווי דָּאָזָן נַאֲךְ מַעְנְטָשָׁן אָזָן אוּינְעַן זַעַנְעַן דַּי זַעַלְבָּעָה לְעַבְנָס ווּאָס זַיְהָ אַוְמָעְנְגַּעַד! זַיְהָ דַּאָּרָף מען בְּלִזְוֹן ווּאַרְעַנְעָן, באַוּעָן צו הַעֲלָפָן דַּי אַנְדָּרָעָ אָוִיפָּה אָגָּנָצָן אַנְדָּרָעָן שְׁטִיגָּעָר: אַגְּוִיטָן זַיְהָ צָום שְׁטִיצָן דַּי הַוְּנָגָעָרִיךְ, ווּוִיל מען מַוּן הַאָבָּן דַּי הַוְּנָגָעָרִיךְ! אַוְיָבָן נִישְׁטָם ווּעַלְכָן זַיְהָ אָוִיסְדָּשָׁטָרָבָן אָזָן דַּי זַאֲטָעָ ווּעַלְכָן מַוּן גַּיְין אָוִיפָּה פְּלָאָזָן; פָּאָרְשָׁטוּבָט אָזָן פָּאָרְגָּנְעָלָט ווּעַרְן... דַּי מַאְשָׁין ווּוִיסְטָ נִישְׁטָ פָּזָן קַיְין חַכְמָהָת. אַל עָזָעַנְעַן פָּאָר אִיר יַי דָּן. אָזָן אָזָעָס ווּעַלְכָן קַיְין "עַרְגָּעָר" נִישְׁטָ זַיְהָ — ווּעַלְכָן אָוִיךְ נִישְׁטָ זַיְהָ קַיְין מַעְגְּלָעָכְקִיְּטָן צַוְּן זַיְהָ בַּעֲסָרָעָ... סָאַיז גַּרְאָבָּה, סָאַיז צִינְיָישָׁר חַשְׁבָּן — אַבְּעָר נַאֲךְ דָּאָס אַיְינְצִיקָּעָ, ווּאָס קען יַעַנְעַ בַּאֲוּעָן...

ווען מעכעלע וויל שרייבן פארו געפלאנטן קאנצערט, קען ער נישט אויסטמיזן זיעערם א פארזען, נישט צופירן דעם גאנצון הונגער און פיין צו זיעער זאט אויג. ער ציילט אויף די אויסגעשטארבענע, מאכט א רעכנגונג ווי לאנג די האלעס וועלן אזו קעננע געדולדיס פארטראָן די שטאָרבֿעַ ריווען — בייז זי וועלן א רעווע טוֹן, אויסטשרעטען די פארנויכטונטס-אָראָעטס נאָר די, וואָס דריינען זיך אזו זיכער אָרוּם... וואָס דערוואָרט זי? דאס זעלבע וואָס די פְּרִיעַרְ-פְּאַרְהַונְגְּעַדְתָּעַ! בייז זי וועט עס אָפֶשֶׂר צוֹגִין נאָך ערנער, וויל זי זענען שיין אָפְּגַּעַוּוּינְט דערפּוֹן. זי מוזן זען אָז די אָרְעַדְתָּעַ מַעַטְלָעַטָּן זאָלָן באָקְומָעַן פְּלוּישָׂ אָוִיפָׂ זיך אָן זיך האָלָטָן — נישט צוֹלֵיב רחמנות, נאָר אָן זיעער אַינְטְּרַעְטָן!

בייז מעכעלען פְּאַרְצִיט זיך די פְּאַעַמְעַ. שורות קומען אָפֶרְטָּפָּן זיך אלְיאָן. די ווערטער זענען שיין לאָנג געלעגן אָונְטָרָר די פְּינְגְּנָרָר נְאָר בְּיֵי אָים נאָר בְּיֵי אָלְעַד אָן, די פְּוֹן די האָלְעַס, פְּוֹן די פְּאַרְטָּמְטָעַ בוּיְעַדְקָאָס-וּטָעַס — טאָ זאָלָכָאָטָשָׂ דָּעַר סְפָּם פְּוֹן די העַצְעָר אַיְינְמָאָל נאָר אָ ברָעַן טוֹן די באָפְּעַלְעָר אָן פְּאַרְשָׂאָפְּטָעַר זְיוּעָרָעַ... מִיט אַיִּין וואָרט באָטָשָׂ אָוּבָּעַ דָּעַם רְעַאלָן גְּרָל אַיִּז זְיוּ גְּלִונְגָּעַן אָוּטְעַצְקָוִינְפָּן!... מְרִיפְּטָעַס בְּיֵי מַעַבָּעַן מִיט גְּיֻפָּעַן, גְּאַל אָן שְׂוִימָן... ער שְׂרִוְתָּדָא אָ מְבוֹלְכָּלָעָר. ער באָ-שְׂוֹלְדִּיקָּט די זָאָטָעָ, שיין בְּלִוּזָּעָ דָּעַרְפָּאָר וואָס זְיוּ קְעַנְעַן דָּא זָאָט זְיוּן. פְּאַרְ-וּסָמָקָט זְיוּן זְיוּ זְאוּיָה זְאוּיָה זְיוּ אַיְינְאָרְדָּעָנָעָן הוּלְיאָנָקָעָם, מִיט שְׂנָאָפָט אָן פְּרוּעָן, ווען אָנְדָרָעָ נְעַבָּן זְיוּ שְׂטָאָרְבָּן? ווער האָט גְּעַנְבָּן דָּעַם באָ-בָּעֵל, אָז גְּרָאָד יְעַנְעַ מְזָוָן עַס שְׂטָאָרְבָּן? זְיוּ האָט מְעַן דָּאָך נְיִשְׁטָעַ גְּעַפְּרִיט צָום פְּאַרְגָּזָן. די דִּיטְיְשָׂן האָבָּן זְיוּ גְּעַרְבָּנָגָן אַהֲרָר צָוְעַן אָ שְׂטִיקָל צִוְּיט — אָז זְיוּ זְוָאָלָטָן עַס אָזִיך באָזְוִוִּין. עַס דָּאָרָפָט נְאָר אָרְאָפְּטָרִיפָן צָו זְיוּ אָ טְרָאָפָן פְּוֹן די אָנְדָרָעָם זָעַם... ווער אַיִּין זְיוּ עַר מְעַרְדָּעָר? דָּעַר וואָס פְּרָעָטָט אַיְבָּעָר דָּעַר מָאָס אַיִּן לְאַגְּנָעָר. ער פְּרָעָטָט נְיִשְׁטָעַ קִיְּין בְּרוּוּת — נאָר דָּאָס פְּלוּישָׂ פְּוֹן אָ צְוּוֹיָטָן! ער טְרִינְקָט נְיִשְׁטָעַ קִיְּין שְׂנָאָפָט — נאָר דָּאָס בְּלָוֶת פְּוֹן יְעַנְעַם וואָס מְהָאָט נְעַכְתָּן אָוּטְעַגְּנָעָפְּרִיט מִיטָּן מִיסְטִיזְוָאָגָּן...

זאָלָן וְשַׁעַדְתִּי צִינְגְּנָעָר צָום גְּוֹמָעָן בְּיֵי אִיךְ זְיךָ קְלָעָפָן!

אִיר זְיוֹפְּטָט נְיִשְׁטָט אלְיאָן — אִיר לְעַשְׂתָּה דְעַבְּדִי לְעַבְּנָסֶן!

ווען מעכעלע שְׂרִיבְּטָט, וועט ער נְיִשְׁטָט קִיְּינָם פְּאַרְזָךְ. ער פְּרִיט מִיט

דעך האנט, ווארכט ארטיס פון זיך דאס וואס עם באפעלט אים אינגעוויניק. ער קלערט אפלו נישט וועגן די זואס וועלן נאכדעם קענען באפעלן איבער זיין גורל און נקמה-געמען... שוין ציט זיך אויס אַאנגעֶר געשרי, אַאנגעֶר געבעט און קלחה וואס דארף דא מארגן געשלויידערט יערן איבער די קעפֿ... זאלן זי הערן די קויפמאנס און ווייזנברגט! וועט זי, די פרעה דושא זיך נישט שרעבן?

II

מעבעלע זיצט און הערט ווי פְּרַדְּזִשָּׁא גְּרוּיט זיך פְּאַרְצּוּלְיוּעָנָן. זיצט ער און קען נישט גְּלוּבָן זיינע אַיְגָעָנָן אויען. אליע וואס שטוייסט אַפְּ פָּזָן אַיר, אַיְזָן אַיְצָט אַזְוִי ווֹיִיט אַון פְּאַרְגָּעָסָן — אַיְן קְלִיּוּנָם, אַפְּגָעָזּוּנוּרָטָן באַראָקָל אַיְזָן בְּלוּזָן דָּא אַיר צִיטָעָרְדִּיקָסָל, וואס נַעֲמָת אַיְזָן אַון באַהֲרָשָׁט. זי לְיוּעָנָט — אַון יְעֻדָּס וְאַרטָּס פָּזָן אַירְעָה האַלְבְּ-קִינְדִּישָׁעָ לִיפָּן אַיְזָן אַזְוִי כָּאָפָט פָּזָן זיינע אַיְגָעָנָן ווּרטָעָר. ער אַיְזָן מִיטְגָּרְזִיסָּן גַּעַוָּאָרָן. זי אַוְיך... קען ער נישט פְּאַרְשְׁטִיּוֹן, מעבעלע: ווי קומט עס צו אַזָּא... גַּו, צו אַזָּא אַרְמוֹן פְּלָאַטְעָרְנְדִּיקָס לְיוֹכְטְזִוְּנִיךְ ווּוּבְּעַלְעָן, אַט אַזָּא מֵין אַיבָּרְנָעָמָן זַאֲכָן? ער קוּקָט אַוְיךְ אַירְעָה האַלְבְּ-אַרְאָפְּגָעָאָזְטָעָ ברַעְמָן, אַיר פְּאַרְדוּוּלָטָן, אַיְגָעָנָעָ טְדִיזְיָעָרְטָן פָּנִים אַון זַעַט ווי עס טָאנְצָן דָּי ווּרטָעָר אַוְיךְ אַירְעָה רְוִוְוָעָט לִיפָּן, אַזְוִי ווי זַיְוִוְוָאָן זַיְוִוְוָאָן עס אַנְגָּנְגִּילִּיט זַיְוִוְוָאָן קָאַלְטָעָ פְּאַפְּרִיזְוּוּרְטָעָר... ער הערט ווי עס צִיטָעָרְטָן דִּי שְׁטָמִים, בְּרַעַכְתָּן זיך אַיְזָן אַפְּטָמָלָן אַונְטָעָרְן? לאַסְטָן פָּזָן אַון קלְאָנְגָּן, גְּלִיְיךְ ווי אַינְגָּעוּוּיָּנִיךְ אַון אַיר ווּאלְטָט עַפְעָם אַיְצָט גַּעַשְׁלָאָנָן גַּעַוָּאָרָן, גַּעַקְלָאַפְּט גַּעַוָּאָרָן מִיטְ האַמְּרָעָם, ווּעַלְכָּעָן זַיְוִוְוָאָן האַט פָּזָן עַרְגְּנָצָוֹו גַּעַר בְּרַעַנְגָּט צו טְרָאָגָן מִיטְ זַיְךְ. זַיְ שְׁמִיּוּסָט זַיְךְ אַלְיָוִן מִיטְ דִּי שְׁוּפְרִוְתָּעָ ווּערְ טָעָר, ווי אַפְּאַרְשְׁטָעַלְטָעָרָל-חַטָּא, פָּזָן ווּאלְכָן זַיְ אַלְיָוִן פִּינְיָקָט זַיְךְ אַון האַט דֻּרְבִּי הַנָּאָה, וואס זַיְ לְעַזְתָּן זַיְךְ דֻּרְבִּי אַוְיךְ פָּזָן אַגְּרָנָאָר זַיְנָ... דִּיקָס אַון נַמְאָסְדִּיקָס, ווּלְכָבָעָם שְׁלַעַפְטָזַיְךְ אַיר מִיטְ — ווּוּלְנָדִיךְ אַון דָּאָרָן אַן אַיר ווּוּלְזָ... אַסְעָלְנָדָעָ נַאֲרָה האַט אַים אַזְוְרָכְנָעָנוּמָן אַפְּאַרְשְׁטָעַלְטָעָ פְּרִיָּה, אַ בלְיָנְדָעָ, טִיקְפְּאַרְבָּאַרְגָּנָעָן צּוּפְרִידְנָקִיטָן דֻּרְפָּוֹן, וואס ער האַט דָּא גַּעֲפָרָ

גען א זאך, פון וועלכער ער האט זיך שווין מיאש געווען... און אט, נישט... זוכנדיק, אומגערכט, איז זי דא! באָלד האט איר צווייט בילד זיך אַנגגען זעצט אויף איר; נישט גערופן פון קיינעם האט זיך עס נראָד אַיצט באָ זוייז, ווען סאָדוֹא ליגט אַרוֹפּ זיין האנט אויף איר אַקטֶל און — זי שמייכלט, לאָקטֶט... צו אִים? צום פֿעְקָלָע, וואָס ער דערלאָגָנט אִיר?... שאָ, און אט ניבָן אַ צעריר זיך הענְכָּס פֿאָרגְּלִיעָוּרטָע אָוָגָן... אַז עס ווילט זיך אַיס אַוִיסְשָׁרְיוּן פון בחושׁ-דעָרְפְּלִיטָן ווַיְיטִיק...

פרעדזשא האט עס דערשפֿרט און זיך פֿלוֹצִים אַפְּגָעְשְׁטָעלָט. זי האט אַוְיְגָעְזָעָן ווֵי אַיְנָעָן, וואָס גַּעֲפִינְט זיך אַין עַקְסְּפָּטְאִישָׁן אַיבָּרְגָּאנְגָּן פון אַיְן וועלט אַין דער צוּוִיטָר. נאָר אַין מִוְּתָן אַנְגָּשְׁטָרְעָנְגָּן נַאנְגָּה האט אִיר פֿאָרְפָּלָט אַטָּעַם. זי האט אַנְגָּשְׁטָעָלָט אִיר בְּלִיך ווֵי אַ רְיִזְוְנְדִּישְׁקָעָר אַין מִוְּתָן וועג: ווער קומְט מִיט? ווער מאָקט אַוְיך מִיט דָעַם זעלְבָּן וועג?

דער פֿאָלִיכְיָאנְט, וואָס אַין מִיט זיך גַּעֲזָעָן, אַין אַרְוִים אוֹפּ אַ ווַיְיָ. אַין באָראָק אַיְזָפּ סְפָּסְט גַּעֲוָאָרָן אַין טְרוּיְעָרָק. מעכְּבָּלָע אַיְזָגָעָס אַין דער אַוְמָהיַיְמָלְעָקִיט אַין גַּעֲטָרָכְט פון עַפְּעָם. זי האט אִים, אַזְוֵי ווֵי פֿלוֹצִים, אַוְיְפָּסְנִי באָמְעָרְקָט אַון עַפְּעָם זיך נַעֲשָׂת צוֹגְלִיבָּן. האט זיך ווַיְידָר אַמְּאָל אַרְיִינְגְּנְעָבְּלִיקָט אַין טְעָקְסָט, גַּעֲנְשָׁטָרָט אַין דִּי שָׁוֹרוֹת אַון ווַיְידָר אַמְּאָל מִיט אַן אַוְיְגָעְזָעָה עַקְטָר דְּרוּיְסְטִיקָט זיך אַיְנְגָעְנְגָעָן מִוְּתָן בְּלִיך אַין מעכְּלָעָם פֿאָרְשָׁעָמָטָן בְּנִים. זי האט נִכְּבָּר שְׁנָעָל אַרְיִינְגְּנְעָזָגָט אַין זיך...

וואָזָעָמָעָן:

— אַיְזָוֵי אַיְזָדָם מענְלָעָה, האָ? דָו בִּזְטָהָאָךְ עַלְטָעָר פָּאָר מִיר, וואָס? טָאָ ווֵי אַזְוֵי זְשָׁע האָסְטוּ עַמְּאָקָט, דָו!

בָּאָלָד האט זיך פֿאָרְכָּאָפְּטָן:

— נִיְּן, אַיך קָעָן קִיְּן קַאְמְפְּלִימְעָנָטָן נִישְׁט זָאנְגָּן... בְּפָרְטָן, וואָס אַיְזָ — דָא שִׁיך צוֹ זָאנְגָּן? אַיך קָעָן זיך עַס נִאָר נִישְׁט צוֹגְלִיבָּן... הָע, אַט זָעָנָט אַיר נִאָר אַ יְיָנְגָּל אַון דָאָר האט אִיר מִיר גַּעֲנָבָן אַ דָּעְלָאָגָּן אַוְעַלְכָּעָ שָׁוָּרָה, פון וועלכָּע אַיך בֵּין צְעַשְׁרוֹפָט גַּעֲוָאָרָן, אַדוֹרְכְּגָעְנוּמָעָן... אַיך האָב דָאָר עַפְּעָם מִוְּתָגְמָאָכָט דִּי לְעַצְמָעָ צִוְּיָת אַון בֵּין נִישְׁט אַזְאָ ווַיְיכָע... נִאָר פְּלִיאָ, אַז עַס האָט מִיד אַ רְוּדָר גַּעֲטָוָן, ווער ווַיְיסָט אוֹפּ ווֵי לְאָנְגָּן... אִיר ווַיְיסָט, — אַיך האָב מַוְרָא... בְּשָׁרָעָק זיך פָּאָר אַיך...

ז' האט זיך צעלאכט. דאמ מאָל איז עם אַבער נישט געוווען אַיר קינדיש-קלאָר געלעכטער, מיט דער נאטוריילעכער ואַפְּטיקיט. ס'חאָט ווער פון דאָרט באָגראָבָּן-היסטערויש געצייטערט. ז' איז ווֹידער ערנַסְט געווואָרֶן: — אַיר ווֹיסְט, עַמְּ אַיז מֵיר אַ שאָה... נָוָו, יָאַ אַיר קענט אַים נישט... הענער...

ז' האט פֿאָרְלוֹוָן גַּעֲשְׁטִיקָט זִיךְ מִיט דִי זָצְזָן אָוָן אַפְּגַּעַה אָקָט, וְוַיְיַעַר נָאָמָעָן ווֹאָלָט אַיר אַ ברְּיַיְינְט אַין צוֹנְגָּן...

דער עַלְקְטְּרִישָׁעָר פֿרְיַיְידְּ-שְׁיוֹידָעָר, ווֹאָס מַעֲכָלָעָה האט גַּעֲשְׁפִּירָט בַּיּוֹ אַירְעָ רַיְיד אַיז פֿאָרְבָּיּוֹ. עַר האט אַוְיְפָאָמָּל זִיךְ גַּעַזְעָן, וְוַיְיַעַר ווֹאָלָט אַים צוֹנְגָּוֹוָאָרְפָּן אַ רְעַטְוָנְגָּס-שְׁטָרְיךָ, ווֹאָס פָּעָן אַים אַרְוִוְצִיעָן פָּוֹן דער מאָכָט-אָזְקִיָּיט ווֹאָס אַירְעָ רַיְיד אַזְוֹן בְּלִיְלָה האָבָּן אוֹתָהּ פֿאָרְוָוָאָרְפָּן... הענער! אָזְוָאָמָעָן זִיךְ מִיט אַ מַאְזְאָכִיסְטִישָׁעָר הַנָּאָה זִיךְ אַ וְוַאֲרָהָה גַּעַטְוֹן אַוְיָף דַּעַם אַיְינָעָם ווֹאָרטָן, זִיךְ גַּעַלְמָאָטָרָט, זִיךְ אַלְיוֹן צוֹלהָכָעָם, דָּרְעָן אַזְוָאָמָעָן גַּעַנְעָנוּמָעָן וְוַיְיַעַר אַיְוִטָּשָׁ אַוְיָונָן גַּעַדְאָנָק — צָו ווֹאָרְעָנָעָן עַמְּעַצְּן דָּרְמָאִיט... עַר האט אַנְגָּעָנוּמָעָן אַ גְּלִיכְנִיגְלִיטִיקָן טָאָן, וְוַיְיַעַר צָו פֿאָרְטִיְידִיקָן זִיךְ מִיטָּן שָׁאָרְפְּטָן גַּעַוּעָר אַין אַזְוָלְכָעָ מִינְטוֹן:

— אָךְ יָאָ, אַיְיָר מָאָן... עַר אַיז דָּאָךְ מִינְזָן שְׁבָן אַין באָראָקָ... עַר זָאנְטָן עַמְּ אַזְוָיְיָוָו, קָאָלְטָבָּוָטִיק, הַגָּם עַר זָעַט וְוַיְיַעַר צָאָפְּלָ, אַ וְוַאֲרָפָ זִיךְ, וְוַיְיַעַר צָוָמָ אַוְיָוְשִׁירִיעָן, אַ גַּעַטְרָאָפְּעָנָעָן פָּוֹן אַ וְוַיְיָטָן. אַין דער לְעַצְטָרָר רְגָעָה האט זִיךְ זִיךְ אַבעָר צוֹרִיכָנָה אָלְטָן, אַרְאָפְּשָׁלִינְגָנָעָנָדָיקָן רָאָס גַּעַהָעָרטָע...

מעַכְּלָעָן! זָוכְסָטוֹ נִישְׁטָט אַמָּאָל דָאָסִין נִקְמָה? קָוָמָט נִישְׁטָט אַמָּאָל בַּיּוֹ דַרְזָ צָוָמָ אַוְיָסְדוּרָק אַ באָהָאלָטָן פֿינְקְעָלָעָ סָאָדִים, אַן אַיְפְּעוּרָזָכְטָן? זִיךְ וְוַיְצַטְּ דָאָ קָעָנָאָיְבָּעָר דִּירָ, הַאָסָטָט גַּעֲזָוָתָאָרָן נָאָעָנְטָקִיטָן אַן דַו וְוַעַסְטָזָן זִיךְ קִיְוָנָה מָאָל נִישְׁטָט האָבָּן, אָפְּלִיְיָוָן דָאָן וְוַעַסְטָזָן זִיךְ קָעָנָעָן דָרְגָּרִיכָּן... דִיְוָן אַיְינְגָּעָבוּרָוָן גַּעַפְּיָלָפָאָר זָאָכָן, וְוַעַלְכָעָן דַו צִוְּרָסָט נָאָךְ אַלְיאָ אַוְיָס מִיטָמָאָל, וְוַעַלְזָן עַמְּ דַרְזָ נִישְׁטָט דָרְלָאָזָן — בִּיסְטָוּ בַּיּוֹ אַן גַּעַמְסָט נִקְמָה אַין אַירָ, פֿאָרוֹוָאָס זִיךְ הַיְבָטָן אַן באָהָרָשָׁן דִיְוָן גַּעַדְאָנָק... פֿאָרוֹוָאָס זִיךְ אַיז גַּעַעַגְעָן אַזְוָיְיָוָו שְׁפָעָט זִיךְ דִיְוָן בְּלִיקָן, וְוַעַן זִיךְ אַיז אַן אַוְמָעָנְלָעָכָעָ פֿאָרָ דִירָ, הַגָּם זִיךְ וְוַיְיָסְטָט נִישְׁטָט, פֿאָרוֹוָאָס דַו בִּיסְטָ בְּיִוְיסְקָן, נִישְׁטָט צוֹטְרִיטְלָעָךְ... דָעָרָ...

קען, מעכעלע, די ניינונג ווי צו טון מענטשן אויך איז דיר אליאן —
וועסטו אפשר זיין ווינציקער שטטעס און ווינויקער זוכן צו פרעדיקן מאָ
דאָל פאָר די, וואָס טראָנגן זײַעֶר זונֶר מיט אָפָעֶנֶר נאָקעטקייט... דערקען
בְּאַטְשָׁ, אָז דָו בִּיסְטָ נָאָר אַ גַּעֲפָאָנָגָעָנָה, גַּעֲקִיטָנָט פָּוּן דִּין מַאֲרָאָל... טָאַ
בָּאָרוּוֹאָס חָאָסְטוּ אִיר צָוּם ווּפְלָלְתָן מָאָל אַרְיוֹנָגָעָאָנָט דִּין שָׁאָרָה וּאָרָטָה:
אַ יֵּהָרֶם אָז ! ?

מעכעלע דָזָאָקָע גַּעֲדָאָנָקָען זַעַנָּעָן אֶבְעָר אָפָגָעָשְׁלִיּוֹדָעָט פָּוּן אַיִּם.
ער דַעַנְקָט זַיִּן אַזְיִּין, זַיִּין אַ צְוַיּוֹתָעָר נַעֲבָן אַיִּם וּאַלְתָן זַיִּין גַּעֲטָרָאָכָט. ער
אליאן זִיצָט שְׂוִין אַוְוָךְ די שְׁמִינִיסְנְדִיקָע פְּלִינְגָלָעָן פָּוּן זַיִּינָעָן וּוּרְטָעָר, וְאָסָם
טְרָאָנָגָן אַוּוָעָס וּוּיְטָעָר פָּוּן יְעַנְעָם גַּעֲדָאָנָקָעָלָעָן, וְאָסָם הָאָט אַ פִּיק גַּעַטָּוּן אַוּן
ニישט באָוּוֹן אוּפְצּוּפְרָעָסן זַיִּין גַּאֲלִיקִיּוֹן:
— ער קָוָמָט עַפְעָם אַזְוִי דָעָרְשָׁלָאָגָן פָּוּן דַעַר אָרְבָּעָט... סְפִּינִיקְט אַיִּם
אַזְאָקָבָאָלְטָעָנָה גַּעֲדָאָנָק... וְאָסָם אַיִּם אַיִּם ?
פרָעָדוֹשָׁא הָאָט נִישְׁתָּה דָעְכָּאָפָט אַיְנָגָאנָצָן זַיִּינָעָן וּוּרְטָעָר, זַיִּין נָאָר
ニישט פָּאָרְדִּיוּעָט:

— מַיִּין מַאָן ? ער אַוּוֹעָס קִיְּנָמָל נִישְׁתָּה גַּעַוּוֹן... אַחֲר — יָא... נָאָר
איַצְטָעָר אַיִּזְמָר אַ שָּׁאָד, וְאָסָם ער קָעָן נִישְׁתָּה מִיטְלִיעָנָה מִיר... עַס
איַז מִיטָּאִים גַּוְטָמָעָן צַוְּלִיּוֹנָעָן זַאֲכָן דָּאָס עַרְשָׁטָעָמָל, שְׁטָאָרָק גַּוְטָמָעָן
גַּעַוּוֹן ! ער הָאָט דָאָן אַרְיוֹנָגָעָלִיגָט זַיִּין גַּאֲנָצָן אַיְנָגָעָנָה פָּאָטָאָס, דָעַם
וּוְילָן אליאן צַוְּשָׁאָפָן — אַיִּין יְעַנְעָם וּוּרְטָעָר אַרְיוֹן... אַיִּין אַזְוּלְכָבָעָמִינָוּטָן
בֵּין אַיךְ שְׁטָעָנְדָרִים פָּוּן אַיִּם בָּאֲגִינִּיסְטָעָרָט גַּעַוּוֹאָרָן. טִיְּמָמָל הָאָט ער עַס גַּעַד
וּוּסְטָ אַיִּין גַּעַוּבָט אַוְיָף מִיר אַ דָּזָאָקָע בָּאֲגִינִּיסְטָעָרָגָן אַוְיָסְצּוּוֹרִיקָן. ער
הָאָט אַיִּין מִיר אַזְוִי צְעִמִּשָּׁט דִי גַּעֲפִילָן, אַז אַיךְ הָאָב נִשְׁתָּה גַּעַוּוֹסְטָ, אַוְיָב
נָאָר זַיִּין טָאָן בָּאֲגִינִּיסְטָעָרָט מִיד אַדְעָר עַר אליאן... כְּזֹוִים נִישְׁתָּה,
אָפְשָׁר אַיִּזְמָר דָאָס מִינָנָס אַ מִיאָוָסָעָר חָשָׁה, וּוְיָלָאָפְשָׁר הָאָב אַיךְ אַיִּם
מִמְשָׁ פִּינְנָט — וּוְיָלָאָפְשָׁר אַפְּוּוֹאָרָפָן פָּוּן זַרְקָאָלִין וְאָסָם עַס לִיְכָט נָאָר פָּוּן
אַיִּם אַיִּין מַיִּין וּכְרוֹן ? בָּאָמָת, וּאַיךְ הָאָב זַיִּיךְ נִשְׁתָּה דָעְרָטָאָכָט בֵּין צָוּם
סּוֹף...

פָּאָר מַעכְעָלָעָן הָאָט זַיִּיךְ אַנְטְּפָלָעָקָט אַ פָּאָרְשָׁטָעָלָט הָאָרֶץ, וְאָסָם
הָאָט זַיִּיךְ אַלְיָוּן פָּאָרְאָטָן, אָפְשָׁר אַיִּין דַעַר פָּאָרְדָּאָט גַּעַוּוֹן נָאָר דָאָן, מִינָן

פָּאָרְבִּיְנְדָן זִיךְ מֵיט אָמָּה. אִזְכָּת אַיְזָן זַי נָאָר לְיוֹן גְּעוּוֹאָרָן פָּוּן עֲפָעָם. נִישְׁתְּ דָּאָם מֵאָוָס עַ, וּוֹאָס אַלְעַ זַעַן — אַיְזָן דַּי אַמְתָּע אַזְּרַנְשְׁטַעַט צָוָם בָּאַרְגָּעָבָן, נָאָר דָּאָם וּוֹאָס אַלְעַ זַעַן אַזְּנָאָלְטָן עַם פָּאָר אַזְּנָאָלְטָן נָאָטְרַלְעַךְ. אַבְּעָר גְּרָאָר אַיְזָן דַּעַם, לִינְגַּט דַּעַר מַוְּרָאַרְקִיסְּקָעָר אַנְהָנוּבָּי. דַּי אַוְּיְפִּלְיוּזְוֹנָג פָּוּן אַזְּאָק פָּאַרְוּוּקְלַטְעַ אַזְּנָאָלְטָן קָאַמְפְּלִיזְרַטְעַ פָּאַסְּרָעָנִישָׁ אַיְזָן אַפְּשָׁר פָּאָר מַעַנְטַשְׁלַעַבָּע אַוְּגָן נִישְׁתְּ שִׁיןָן, זַי אַיְזָן אַבְּעָר דָּאָם זַוְּבָּרְסָטָע פָּוּן אַלְעַ פָּאַרְבָּאַרְגָּעָנִישָׁן.

אַבְּעָר עַטְוֹאָס פָּוּן יְעַנְעָמָס וּוֹעָזָן אַיְזָן נָאָר שְׁטַעְפָּן גְּעַבְּלִיבָּן אַיְזָן אַיר. דַּעְרַפְּאָר וּוְיָל זַי עַס אַפְּטַרְיוּבָן מִוְּטָן אַוְּנַטְרַשְׁטַרְיוּבָן בַּיְּ יְעַדְעָר גַּעַדְעָר לְעַנְהָהִיטָּמָה, אַזְּזַי בִּינְדָטָן נָאַרְנִישָׁתָן צַו אַיְם, מִמְּשָׁנָאַרְנִישָׁתָן... וּוְיָל עַד אַיְזָן פָּאַרְאָן בַּיְּ אַיר אַוְּנַטְרָע אַלְעַ שְׁלִיוּעָרָן. אַטְפָּאַרְאָט זַי זַיךְ אַלְיָיָן, זַעַן זַי טָוָט אַזְּפִּיצָן:

— אַזְּנָאָר וּוְעָטָן נִשְׁתְּ קְוֹמָעָן, נִשְׁתְּ הָרָדוֹן וּזַעַן אַיךְ וּוְעָל עַס רַעַץ צִיטְרָן... אַיךְ קָעָן זַיְוָן עַשְׁנָוֹתָן...

זַי זַוְּכָּטָן נָאָר אַזְּוֹנָם, וּוֹאָס זַאְל זַי פִּירָן, דַּעְרַנְעַנְטָרָעָן צַו אַיְם; דַּעַר־בַּיְּ וּוְעָרָטָן זַי זַיךְ, זַוְּכָּטָן הַיְּקָאָר אַיְזָן שְׁנָאָה — עַס זַאְל זַי נִשְׁתְּ פָּעָנָה טָעָן... זַי אַיְזָן נְרִיּוֹת אַפְּצָוֹתָן אַלְעַ צְוַלְחָבָעִיס־שְׁפִּיצְלָעַךְ אַט דַּעַם נִשְׁטָיקָן רַעַשְׁטָלָן זְכָרוֹנוֹתָן, זַי וּוְעָטָן אַוְּיְפָכָאָפָן דָּאָס מַיְנַדְסָטָע בְּרַעַלְלָן גְּלַאְנָץ בַּיְּ עַמְעָצָן, אַבְּיָי עַס זַאְל זַי אַפְּצִיעָן פָּוּן דַּאָרָט, דַּעְרַוְוִוְוִיטָעָן... אַזְּנָאָר מַעַכְּלָעָן נָעָמָת זַי בָּאַגְּרִיּוֹבָן. פָּאַרְשְׁטִיּוֹן? נִיְּוָן, שְׁפַעְטָעָר עַרְשָׁתָן וּוְעָטָן עַרְאַפְּנִידָעָרָן צַו דַּי קָעְלָעָרָן פָּוּן הַוְּנַדְעַטְרָעָר וּזַי זַעַן זַעַן וּזַי אַזְּזַי גְּיַעַן אַרְוָם מֵיט בַּיְּקָעָ פִּים אַוְּיָפָן וּוְעָקָ צָעָן.

III

צְוַעַרְשָׁתָן הַאָבָן זַיְרָן דַּי דְּרַיְוָן מַעַנְטָשָׁן צְוַונְגָּרִיּוֹת צַו דַּעַם גַּאנְצָן עַנְיָן מֵיט דַּעַם בְּרַעַן פָּוּן קָאַנְסְּפָרְאָטִיוּוּזָאָבָן. בָּאַרְטָמָאָן הַאָט נִשְׁתְּ גְּעוּוֹאָלָטָן, אַזְּזַי קָאַמְעַנְדָּאַנְטָיָן זַאְל וּוְיָסָן פְּרִיאָר, וּוֹאָס עַס וּוְעָטָן דַּאָרָט פָּאַרְגָּעַשְׁטָלָט וּוְעָרָן. זַי קָעָן בָּאַלְדָּר זַיְרָן נָעָמָעָן צְעַנוּוֹרָן, זַי וּוְעָטָן פְּסָלָעָן דַּי „טְרוּוּעְרִיקָּעָ זַאְכָן“, וּזַי זַי הַאָט גַּעֲרוֹפָן דַּי אַלְעַ גַּעְטָאַ-לִיְּדָעָר, וּוֹאָס

מ'האט פון אלע זויטן געלברענט צו טראָגן, "ס'אל זיין פרויילעך!" איז געווארן איר ליעטן משוגעת. וואָס קען זי אַזוינַס זאָן אויף מעכעלעט געשריי צו די הונגעראַיקע און צו די זאטע? איז דען די דראָגונג צו די זאטע נישט אין דער ערשותער רֵי צו אַיר געציילַט? איז דען די הונגעראַיקע, די בליכע און טויטע וועלכע ער רופט צו רעוואַלט — איז עס נישט לעגנַ אַיר? און דָא — הערטט די פֿאַלְיצִיזּוֹן.

דער פֿאַלְיצִיאַנט, בּֿימְיאָן, וואָס נְרוּיטַז צו זוינַ גומערן, האָט אַ פֿאַר פֿוֹלוּישׁ קְוֹפְּלָעַטָּן, וואָס דְּאָרְפָּן בְּאָרְאוֹאַקְּן אַיר צָאָר, יעדנְפָּאַלְס זוֹצֶט עֶר אָזָן זְכַבְּטַ צְזֻצְפְּאָסָן, צְזֻצְפְּיָלָן סְטְרָאָפָּן, וואָס פְּעָלָן אַים אַוְיךָ אָוִים, אַרְדָּר בְּאָחָלָטָן זִיךְ אַזְוִי אָוִים אָזָן זְכָרָן, אָזָן זִיךְ נִשְׁתַּחַת לִיכְכַּט אָרוּוּסָ צְפָאַנְגָּעָן. ער ווֹלְזִיךְ אַוְיךְ גַּעֲבָן אָזָן אַקְטוּלְעַן לְאַגְּנָעַרְאַינְגָּהָלָט. אָזָן אָים שְׂוּעָרָה, פְּאַרְהָאַלְטָן ער זִיךְ אָזָן חַזְרָת אַבְּכָר אַוְיָפָן קְוָל דָּאָס שְׂוִינְ-פֿאַרְאָזָן גַּעֲבָן. ער דָּאָרָף אִין פֿוֹלוּישׁ אַוְיסְזְוֹנְגָּעָן, ווֹי אַזְוִי דִי מִידְלָעַט פָּוָן לְזָבָן. ער נְגַעַרְסָן. האָבָן אַרְיוּנְגַּשְׁטָרָעָט אִין זָוִי, זָוִי עַרְשִׁינְקִיט אָזָן פֿרְיוּ-לְעַכְקִוִּיט. ער קען אַבְּכָר ווֹיְטָעָר נִשְׁתַּחַת קְוּמָן אָזָן זְיַנְגָּט צָוָם ווּוּפְלָטָן

מאָלָן:

קְאַעַלְאַנְקָעַט!

אַיר רְעַנְיָעָם, לְוַלְקָעָם אָזָן אַיר דָּאַנְקָעָם

וּוֹי נְאָר אַיר זְעַנְטָ אַוְיךְ דָּעָר שְׂוּעָל גַּעֲקָמָעָן

הָאָט אַיר דִי הַעַצְעָר בִּי אַונְדוֹ גַּעֲנוּמָעָן

אַיר קְאַעַלְאַנְקָעָט!

ער קְלָעָרְתָּ הַוִּיךְ אַוְיָפָן קְוָל אַפְּגָנְעַרְיִסְטָעָן בְּרַעְלָעָךְ צָו ווּוּטְעַרְדִּיךְעָ פְּרָזָן אָזָן קען קְיָין גְּרָאַמְעָן נִשְׁתַּחַת גַּעֲפָנָעָן. די בעטְלָעָךְ מִיטָּן פְּאַרְשִׁימְלָטָן שְׁטוּרָיו שְׁווֹוִיגָּן צָו. זִיךְ ווֹלְזִיךְ זִיךְ נִשְׁתַּחַת אַרְיוּנְמִישָׁן. עַמְּ דְּכַבְּטַ זִיךְ, אָז סִיְּדָן נְעָר אָזָן נִשְׁתַּחַת דָאָ, קְיַיְנָר... פְּלֹזִים טָוָט זִיךְ אַבְּכָר אִין בְּעָרְגָּל אָזָה אַכְּבָל אַצְּפָל ווֹי אִין קְאַנוּוֹלְסִיעָ. בְּאַלְדָּ שְׁטָעָטָן זִיךְ אַרוּוּס אַסְקָעָדָן קָאָפָּ. פָּוָן זְיַנְגָּט פִּיבְּעָרְדִּיאָוִינָן אִין קְעַנְטָיקָ, אָז ער צְאַנְקָט. מְעַנְלָעָן, אָז בְּאַלְדָּ ווּעָט ער אַוְיסְגִּיָּן, עַמְּ זְעַנְטָ שְׂוִין זְיַנְגָּט לְעַצְטָע מִינְגָּטָן. ווּשְׁר קְוּמָט דָעָן אַרְיוּן אִין די בְּאָרְאָקָן, צָו זָעָן ווּעָר עַס גּוֹסְטָט, ווּעָר עַס ווּעָט

דא אויסנניין? גענונג איז ער ווועט שפערטער אַרוֹיסַנְגָּעַטְרָאָגָן ווועַרְן אַ פָּאָרָה שטייפטער, אַ פָּאָרְגְּלוּוּעַרטָּעָר. אַ סְּךָ אֲזֻעַלְכָּעָ פָּאָרָאָזָן אֵין יַעֲדָן בָּאָרָאָק. דָּאָס מָאָל אֲבָעָר בָּאַמְּעָרָקָן עַס אַלְעַ אַרְיִי אַינְסְטִינְקְטִיוֹ אָזָן עַס שְׁמִידָת זַיִוְצָו צַו זַיִוְאָס עַפְעָם. ער רַופָּט זַיִוְאָס אַוְיָף עַפְעָם, ער האָט דָא אַ תְּבִיעָה, אַ גַּעַשְׂרִי צַו זַיִוְאָס עַס אַיזָּ נִישְׁתָּמְעָגְלָעָר אֵין דָעַר עַרְשְׁטָעָר מִינְנוֹתָן צַו ווַיסְן, ווַאסְס?

מען באַמְּעָרָקָט נִישְׁתָּמְעָט אַפְּילָו דָעַם לְיוֹזְגָּעָרְוִי, דָעַם גַּעַשְׁטָאנְסָק, ווַאסְס טְרָאָגָט זַיִךְ פָּוּן דָאָרָט. עַפְעָם רַופָּט עַס צּוֹם בָּעָרְגָּל אַנְגְּעָשְׂוָאַלְעָנָע אַבָּרִים. ער קוֹקָט זַיִךְ אַרְוָם ווַיִּזְאָ אַבָּטוּבְטָעָר, ווַאסְס הַעֲרָט עַפְעָם פְּלוֹצִים, אַיְוֹנְגָּעָר קְנוֹיְדָעָרָט אֵין זַיִוְן בָּאַרְגָּן שְׁמָאָטָעָם, שְׁטָרוֹי אָזָן פָּאָפְרִין. ער אַיזָּ דָעַר אַיְיָנְסָק צַיקָּעָר אַיְצָט דָאַ פָּוּן דִּי בָּאַרְאָק-אַיְיָנוֹוִוָּנָעָר. בֵּין אַיְצָט אֵין ער גַּעַלְעָנָן אַוְמְבָאָוּעוּגְלָעָר, ווַיִּזְאָנְעָרָפָן אַלְעַ טְוִיטָעָחְפִּים דָא. נַאֲרָ בִּימָאָנס פָּעָרְזְּן-דָעָקְלָאַמְּאַצְיָעָהָט אַיִם אַטְרִיסְלָגָעָט. זַיִוְן צְעַשְׁוִיבְעָרְטָעָר קָאָפָה הַאָרָה האָט זַיִךְ קוֹיְדָקִוָּם אַהֲוִיבָגָעָט, אַזְוִי ווַיִּאָמֶר ווְאַלְטָג. דָרְיִיסְטָמָט, אַוְיִסְגְּעָשְׁפִּירָט אֵין אַרְיִיסְגָּנָגָגָעָט הַחֲוָם אַרְוָוִים. אֵין דִּי פָּאָרָד לְאַשְׁעָנָע אַוְיָנָן זַיִנְעָה האָט זַיִךְ אַצְינְד גַּעַנְגָּבָן אַ פִּוְיעָרָל אָזָן דִּי לְיִפְּנָן הַאָבָן גַּעַצְיָטָרָט. בָּאַלְדָּר אַיזָּ ער צְוִירְקָעְפָּאָלָן, נַאֲרָ מִות אַמְּאָל ווַיִּזְאָהָס טִיק אַוְיִפְּגָעְזָעָט, ווַיִּאָמַת מַעֲכְטִיקָעָר כָּה ווְאַלְטָג אֵין אַיִם אַ שְׁפָאָר גַּעַטְוָן:

— פָּאָנִיּוּ בִּימָאָן!

אַלְעַ ערְיִיּוּ הַאָבָן זַיִךְ דָעְרָשָׁרָקָן אַנְגְּלָקָוּטָן. עַס האָט אַוְיִסְגָּעָזָעָן ווַיִּזְאָנְעָרָפָן אַשְׁד ווְאַלְטָג דָא אַרְיִינְגָּנוּוֹאָרְפָּן זַיִוְן סְוִי. אֵין זַיִוְן שְׁטִים האָט זַיִךְ גַּעַד פִּילְטָדִי אַדוּרְכְּגָעְרִיסְעָנָע שְׁטָאָרְקִיּוֹת, ווַאסְס אֵין בְּלֹוּוּ שְׁטָאָרָק פָּאָר זַיִךְ אַלְיָין, אֵין צַו צְיִינְהָפָן דִּי יַנְחָהָפָן אַ לְעַבְדִּיקָן אַבָּרָה:

— פָּאָנִיּוּ בִּימָאָן, זַאֲגָט מִיר, ווַאסְס ווַיְלָט אַיר דָא אַוְיִסְגָּעָזָעָן? זַיִוְן פְּנִים אֵין הוֹלִילָר שְׁמוֹז אָזָן קוּיטָמָט, שְׁוֹוָאָרְץ אָזָן אַיְוֹנְגָּעָשְׁמִירָט מִיטָּא פְּלִיסְקִיּוֹת, ווַאסְס שְׁטָעָקָט אַרְוָוִים פָּוּן בָּעָרְגָּל שְׁמָאָטָעָם — אֵין זַיִוְעָז בְּלָאָטָעָ, מִות שְׁוֹוָאָרְצָעָ פִּינְגָּנָר אָזָן נַעַגְלָ. אֵין אַוְיִפְּגָעְזָעָט, צְעַרְוַדְעָרְטָעָר עַיְפָוָשָׁגָט זַיִךְ אַצְלָאָז אַזְוִירָה, ווַיִּפְּלִינְגָּן ווְעַן מְרוּרָת אַוְיָאָד דִּי נַעַטְמָ... בְּיוּ יַעַנְעָם האָט אֲבָעָר אַוְיִפְּגָעְפְּלָאָמָט אַ מַאֲדָנָגָר באָ-

גער. אין אַ רְיִנְעָם, ווֹיְכַן פּוֹלִישׁ האַט עַר זִיךְ גַּעֲנוּמָעַן בעטֵן סְתֵּם:
 — אַיךְ בעט אַיְיךְ, קּוֹמֶט צַו אָוֹרָא ווֹיְלָעַ צָוּם בעטֵל...
 אַלְעַ ווֹעֲרַן שְׁטוּמָה. אַוְיָף בִּימָאנָס פְּנִים הַעֲנָגָט אַ פֿרָאָגְעָצִיכְן. מעַד
 בְּעַלְעַ זָאָגַט שְׁטוּלָה:
 — מעַן דָּאָרָפּ צָוְגִּין...

און שווין שטייען זוי נעבן זיין געלגעער. דער סְקָעַלְעַט פְּרִוִּיט זִיךְ
 קענטיק דערמייט. זיין פְּנִים אַיְזָן שווין אָזְוִי ווֹיְטַבְּאָגְרָאָבָן אַין שְׁמוֹץ. אַז
 מְקֻעַּן אָפְּלַיו דָּאָס צְוִיפְּרַעְנָעַ קְוִימְדְּשְׁמִיכְבָּעַלְעַ נִישְׁתָּאָגְזָעַן דְּעַרְוַיָּה. בְּלוֹזָ
 זיין קוֹל אַיְזָן רְיֵוּן. דער קּוֹיָט אָזְוִוָּרְהָאַט נָאָךְ דְּעַרְוַיָּה נִישְׁתָּאָגְזָעַן
 גַּעֲוָוָן. וּזְאָס מַעַר עַר דְּעַדְטָמָה, אַלְיָזָן מַעַר שְׁאָפְּטָזִיךְ דָּעַר אַיְנְדְּרוֹתָה, אַז מעַן
 האַט דָּא פְּאָר זִיךְ אַז אָוּמְגָעוּוּנְלְעַדְעָ-אַיְנְטְּלְיְ�גָעָנָטָן מַעֲנָשָׂה. מִיטָּזִינָן
 רְיִיד טְרִיבְּטָט עַר אָזְוָעָק דָּעַם גַּאנְצָן עַקְלָפּוֹן זִיךְ אָזְוָעָק וּוּרְטָט לְוַוְוָעָה,
 דְּרָכְוִיכְטָיק וּזְאָס צְעַהְעַלְמָעַט בְּלוֹזָפּוֹן וּזְיָן אַוְיָג, עַר הַעֲשָׂעָמָה:

— פְּאָנָאָזְוִיָּעָ, אַיךְ האַבָּגְעָהָרְטָט, וּזְאָיר גְּרִוִּיט דָּא עַפְּעַמָּצָן. אַיךְ
 פְּאָרְשְׁטָטִי נִישְׁתָּאָגְזָעַט גּוֹטְסִין יְוִידָהָשׁ, אַבְּכָר דָּאָךְ פְּאָרְשְׁטָטִי אַיךְ, אַז אָיר גְּרִוִּיט
 צַו אַקְאַנְצְּעָרָטָה פָּאָרָן לְאַגְּנָעָר... גַּאטְמִינְעָרָן! אַקְאַנְצְּעָרָט... אָז אַיךְ וּוּלְ
 אָפְּלַיו נִישְׁתָּאָגְזָעַט קְעַנְעַן נִיְּזָן אָזְוָעָן... שְׁווֵין אִיצְטָהָבָא אַיךְ גַּעְהָרְטָט אַיְוּעָ-
 רָעָרְיָה, וּזְיָן חִינְעָרְפָּלְמָעָט; גַּעוֹאָלָט אַרְדְּוִיסְבְּרָעְגָּעָן פּוֹן זִיךְ אַז וּוּאָרָט
 אָזְוָעָן נִישְׁתָּאָגְזָעַט, בְּזָוּסְאָס הַאַט פְּלָוָצִים אַיְזָן מִיר אַוְיְסְגָּעְבָּרָאָכָן. בָּאַלְדָּר
 וּוּלְ אַיךְ וּוּדְעָרְטָט נִישְׁתָּאָגְזָעַט קְעַנְעַן רְעַדְןָן... כְּבִין אַלְיָוָן אַפְּאָעָט, אַ פּוֹלִישָׂעָר
 פְּאָעָט... פְּרָעָנָט נִישְׁתָּאָגְזָעַט אִיצְטָמִין נַאֲמָעָן... כְּבִעַט אַיךְ לְאָזָט מִירָקְ שְׁנָעָל
 אַזְמְפָרָאָזְוִיזָרָן אַוְיָף דָּעַר טְמָעָה, וּזְאָס אַיר, בִּימָאנָס וּכְמָ... שְׁנָעָלָעָר! חַבָּר
 בִּימָאנָן, בְּרוֹמָט שְׁנָעָלָיְ דָּי מַעְלָאְדִּיעָ... בְּלוֹזָן אַיְנְמָאָלָ... אַיךְ זָאָל זִיךְ קְעַנְעָן!
 כָּפְּנָן... אָזְוָעָן דָּאָן שְׁרִיבְּטָט שְׁנָעָלָיְ דָּי וּוּעְרָטָרָ, שְׁנָעָלָ!

זִיךְ הַאָבָן זִיךְ צְוָגְלָקָוֶט נַעֲנָטָעָר אָזְוָעָן בָּאַמְּעָרָקָט אַ גַּעְפָּל אַוְיָף זִיךְ
 בְּלוֹזָה. מַעְגְּלָעָה, אַז עַר הַאַט שְׁווֵין גַּאֲרְנִישְׁטָט גַּעֲזָעָן נָאָר דְּעַרְקָעָנָט בִּימָאנָ-
 נָעָן לְוִיטָן קוֹל. דְּעַרְפָּאָרְהָאַט עַר אַבְּכָר גַּעֲנוּמָעָן וּוּאָרְפָּן פּוֹן זִיךְ גַּלְיָאִיךְ
 פְּאָרְבָּעָנְקָטָעָ פְּעָרְזָן, מִיטָּאָסְמָאָנְגָּעָר אַיְנְסְפְּרָאָצִיעָ, גַּלְיָיךְ וּזִיךְ וּוּאָלְטָן
 שְׁווֵין לְגַנְגָּ אָזְוִי גַּעֲלָגָן מִיטָּאָסְמָאָנְגָּעָר אַוְיָפָן בעטֵל. עַר וּוּלְ דְּעַדְ-
 פְּאָר כָּאָטָש זִיךְ רַאֲטָעוּוֹעָן פּוֹן טְוִיְּטָם הַעֲנָטָה, וּוּלְכָבָעָ שְׁטִיקָן אַים שְׁווֵין.

ב' יומאן האט קוים באוויזע צו פארציזיכענען יונגעס טרויעריך-לעכאנז-
דיין ראמאנס, דאס ריין זיך צו יוננט, פרויד און גענום, האט ער זיך
ערוואויל געהאלטן איז איבערחויזן דעם רעדפערין מיט א צערודערט קוֹלְן:
— קאעלאנקעס, אך קאעלאנקעס!

רעניעס, לוייקעס און איר דאנקעס...

ווער וויסט צו ווועלכער רעניע, לוייקא אדרער דאנקא דער סקעלעט
דא איז אמאָל געווען צונגבענדוֹן און ער רופט זיך איזט אָרוֹס אַין זַיִן
לעצעטער וויזיעע? קען דען נישט אָטְדָעָר שָׁאָטָן אוֹפֶּן טוֹיטָן-בָּעָטָט דָּעָרָה
זען נאָך דאס געשטאָלָט פֿוֹן אַ שיִין מִיְּדָלָ, בָּגָניּוֹסְטוּרָן זַיִן, שְׁטָרָבָּן
אַון בענקען צו אַירָן? זַיִן אָרוֹסָהָט נאָך גַּעֲקָעָנָט אָזְעָלְכָעָר — מִיט גַּעַר
צַיְלָטָעָה דְּשָׁׂדִים פְּרִיעָר — אָוִיסְזָעָן? אַין זַיִן פֻּרְזָן האט זַיִן אַנְגָּעָר
וְאָמָּלָט דַּי נָאָנָצָע פָּאָרוֹיְנָטָעָה בענשאָפָט, דער פָּאָרְמָעָסָט נאָך אַיִן מַאָּלָן
אנְזָוָכָאָפָן דַּי פָּאָרְלָוְוָרָעָנָה וְוָעָלָט מִיט אַ וְאָרָט בָּאָטָשָׁ, מִיט אַ קְרָעָכָּן...
בַּיִּי דַּי לְעַצְטָעָה פֻּרְזָן האט ער שַׁוִּין גַּעֲוִוִּינָט, גַּעֲוִוִּינָט הַגָּם אַין טְרָעָרָן...
וְוַיִּיל זַיִן אַזְוִי זַיִן נאָך אַ וְעַלְּ אַיִּינְגָּעָטְרִיקָנָטָעָה בַּיִּינָעָר אָרוֹיְסְבָּרָעָנָעָן
פֿוֹן זַיִן אַ פִּיכְתָּן גְּלָאָנָעָן?

פלוצ'ים האט ער איבערנעריסָן:

— פָּאנִיעָה ביּוֹמָאָן, אַ ש אַ דַּזְאַן אַיך אַיְיך... אַיר זַעַנְתָּ בַּיִּי מִיר
איַן דַּי אַוִּינָן גַּעֲוָעָן נאָך אַ פָּאָלִיצְיאָנָט... אַיצְט אַיִן עַס מִיר גַּעֲוָעָן אַ
שָׁאָד. כְּהָאָב אַיִּיך גַּעֲקָעָנָט אַיְבָּרְגָּעָבָן אַ סְּךָ מִינָּעָה לְדָעָר — וּוְאָלָטָן זַיִן
אָפְשָׁר ווּוִיטָעָר זַיִן אָרוֹמְגָעְדָּרִיטָאָ אַיְבָּרְגָּעָה דָּעָר וְוָעָלָטָה. אַיצְט אַיִן שַׁוִּין צַיִן
שְׁפָעָטָה. בְּזֹועַל אַפְּיוֹן נִישְׁתְּ קַעַנְעָן הָעָרָן זַיְגָּעָן דַּי פָּאָרְשָׁוָרָתָה
שְׁוִידָן עַס זַיִן מִיר ווּרְאָרָהָן טְרָאָגָן... אַבָּרְגָּעָה ווּרְאָרְגָּעָה וְוָעָלְנָן מִיר
שְׁלָעָפָן אַיִן אַזָּא פָּאָרְפּוֹלִיטָן מַצְבָּה? אַון מַעְנָלָעָךְ אַוְיך, אַז מִיר ווּטָמָן...

פרײַער טְרָאָגָן אַוְיך אַז אַנְדָּעָר אַרְטָמָן...

ער האט נאָך עַפְעָם גַּעֲוָאָלָט זַאָגָן, נאָך דַּא האט זַיִן זַיִן בִּיחָ-אָנָּן
שְׁטָרָעָנָג אַוְסְגָּעָלְאָזָט אַון ער אַיִן גַּעֲלַיְבָּן לְיִגְּזָעָן אַזְוִי, מִיט פָּאָרְשָׁטָטָאָרָט
אוֹפֶּנְגָּעָרִים עַנְעָן אַוְיך עַמְעָצָן. זַיְגָּעָן לְיִפְּנָן האָבָן זַיִן נאָך אַלְיָזָבָּאָן
זַיִן. אַבָּרְגָּעָה קִיְּנָעָר האט מָעָר נִישְׁתְּ קַעַנְעָטָה כָּאָפָן וְוָאָס ער זַאָגָן. זַיִן
דָּאָבָן אַפְּיוֹן פָּאָרְגָּעָסָן צו פְּרָעָנָן זַיִן נִאָמָעָן אַון שְׁפָעָטָר אַיִן עַס שַׁוִּין

נישט מעגלעך געווען. ער איז צוריך געלביבן פארגאנלאווערט און וואנגזיניק ווי פריער.

וואען ביימאן האט באקומען די נייטיקע פערזון, האט די גערירטקייט נישט געקענט איזעהפעמען די פליכט פון וווײטער איינשטודרין די נוי טיקע לילדיעך. דאס אײַגעגערכרטשעט געשטאַלט איז דערביי געלען און נאָרנישט מיער געהערט. נאָר מיט אָפָּאָר טאג שפערטר, וווען דער גאנצעער לאָגנער האט שיין געברומט זיין ווערטער, וועלכע וענען געוואָז. דער שלאגעה, האבן זיך די דריי דערמאָנט אין נאָמענַלְאָזֶן מוחבר און אָוּאָק אַים זען אִין יונעם באָראָק. ער איז אָבָּעָד שיין דאן געלען אָוּנְטָעָר אַ געדיבטן, ערדענעס צודע און אָפָּאָר מיט די געציילטָע פֿוֹגָל געקומען הערן אַיבָּעָזְזִינְגָעָן זיַּין לְעַצְמָן נְשֵׁמָה־אָוּיסְגַּעַשְׁרוּיּוּ...

זענען זוי געשתאָנען אָיבָּעָד דעם לְיִדְיקָן בעטָל, ווי אָיבָּעָד אַ קְבָּר, וואָם ווַיְגַת אָוִים דאס גַּזְאָנָג פָּאָרָן ווערך צָע. בַּיְ אַלְעָה האט זיך פָּאָרָה האקט דאס לְשָׁוֹן. נאָר פְּרֻעָדְשָׁא האט נאָר גַּעֲפָנוּן אִין זיך בָּוּחָה, זיך אַ שאָקל צוֹ טוֹן אָיבָּעָד די פָּאָרָשְׁמִירָטָע פָּאָר בְּרֻעְטָלָע אָוֹן אַ זְיַּן צוֹ טוֹן: — ווּעָר ווַיְסַט, אָפָּאָר זענען מִיר אַלְעָ אָזְוִי? מִיר זענען אָוִים אָונְדוּעָר לְעַצְט בִּיסְל גַּעֲפִילָּ... עַם טְרִיבְט אָונְדוֹז, שְׁפָאָרָט פָּוּן אָונְדוֹז אָרוֹוִים — ווַיְלַל מָאָרָן ווַעֲלֵן מִיר שיין לִינוּן פָּאָרָשְׁטָוּמָטָע אָוֹהָ אַיְוּבָּק... אָונְדוּעָר קָאנְצָעָרְטָן!

אוֹן זוּעָר קָלְיִינָעָר שְׂוִידָעָר האט זיך גַּעֲלִינְגָט אוֹוָף דעם פָּאָדְשָׁוּנוֹן דענעָם אָרָט אִין פָּאָרָוּאָרְלָאָזָטָן בעטָל...

(פּוֹף פָּוּן בָּאָנָּז אַיְינְגָט)

ראַס פִּיאָלְשֶׁנְיַיְדְּגָשָׂוּת

ביבער-סעריע פון דעם צענטראל-פארבאנד פון פולישע יהן

אין ארגענטינע

редактар: מאָרָק טּוֹרְקָאָו

בֵּין אִיצְטַן וּעֲנָנוּ דֻּעָרְשִׁנְעָנוּ

- (1) מאָרָק טּוֹרְקָאָו: מלכה אוושיאני דערציילט...
ה. ד. נאָחָבָּוָג: י. 5. פרץ
ו. גְּרָאַסְמָחָן-וִוְוְרְזִיךְ: טְרָבְּלִינְקָע
פרץ גְּרוֹאוֹאַטְשָׁטִין: מֵין חָרָוב שְׁטָעָטָל סְאָקָאַלְאָוָו
ישראל טְאַבָּאַסְטָלְבָּטָשׁ: חָרְבָּן לאַדוֹש
זְוּבְּבָּל: בָּאָרְגָּן חָרְבָּן (קָאַפְּטִילְעָן פּוֹלוּן)
אַלְחָנוּ צִיטְלָיָן: אין אַ לִיטְעָרָרִישָׁעָר שְׁטוּב
דִּיר. ז. שָׁאַשְׁקָעָס: פּוֹלוּן — 1946
ז. טְעַגְּלָאָזְוִיטָשׁ: טְלָאָמָאַצָּקָע 13
ז. נְזָעַמָּאָן: נְעַלְעַכְּטָעָר דּוֹרָךְ טְרָעָן
דִּיר מָזָר בָּאַלְאָבָּאָזָן: די יְזָרְן-שְׁטָאָט לְוּבְּלִין
ישראל אַפְּרָהָת: חַיְמָלָאָוָע יְזָרְן
דִּיר יְעָקָב שָׁאָצָקִי: אין שָׁאָטָן פּוֹן עַבְּר
דָּוד פְּלִינְקָעָר: אַ הוֹיְן אַוְיָף גְּזִוְיָבָאָו
דִּיר הָלָן זְיוֹמָאָן: טָאָנְבָּוך פּוֹן וְאַרְשָׁעוּעָר גַּעַטָּא
קִינְדָּנוּ-מְאַרְטִידָאַלְאָגָנִיעָ (וְאַמְלָנוּן פּוֹן דָאָקוּמָעָנָן)
חוּיִם גּוֹזָעָ: פְּלִיטָם
ש. קָאַטְשָׁעָרְגָּוִינְסִיקִי: פָּאַרְטִּיזְבָּעָנוּנָעָר נְיֻעָן!...
פרִידְעָן זְוּבְּבָּל: נָעַן דְּנָדָבָּאָזָן פּוֹן אַ פְּלִיטָה
מוֹרְדִּיכִי שְׁטוּרְגִּיגָּלָר: מָאִידָאָנָע
יעָקָב לְעַשְׁצִינְטִיקִי: אַוִיְפָן רָאָנָד פּוֹן אַפְּגָרָוָנָט
ז. טְעַגְּלָאָזְוִיטָשׁ: נְעַבְּרָעָנָטָע טְוִוִּיט
אַבְּרָהָם טְוִיטְלָבוּוּס: וְאַרְשָׁעוּעָר הַיְּפָאָך
טְאַנְיָץ פּוֹקָס: אַ וְאַנְדָעָרָנוּן אַיבָּעָר אַקְוּפִּירָטָע גַּעַבְּיָטָן
ש. ל. שְׁנוֹיְידָוָמָאָן: צְוִוִּישָׁן שְׁרָעָך אַוְן האָפָעָנוּנָן
לְעָאָ פְּיוֹקְלָשְׁטִין: מְגַנְּתָה פּוֹלוּן
יאָנוֹגָס טּוֹרְקָאָוָו: אַזְוִי אַיְזָעָס גַּעַוְעָן... (חָרְבָּן וְאַרְשָׁעָ)
ש. אַיזְבָּאָזָן: "אַוְמָלְעָנָאָלָע" יְזָרְן שְׁפָאָלָטָן יְמָעָן
יעָקָב פָּאָטָ: הָעָנָעָר

- (30) וויר י. קערמייש: דער אויפשטיינד אין ווארטעווער געטא
 (31) שמחה פאליאקיעויטש: אַ טאג אַין טראבלינגע
 (32) מודכי שטריגלער: אַין די פֿאָבריךן פֿון טויט
 (33) אַברָהָס נְחַתּוֹתִי: אַין שָׁאָטָן פֿון דּוֹרוֹת
 (34) יהיאל לערו: מײַן הַיִם
 (35) יוסף וואלף: לְיִעַנְדֵּד פֿרְצֶן...
 (36) צפורה קאצענועלטָן וואָסָמָאָו: יְצָחָק קָאַצְעַנְעַלְמָאָן
 (37) י. היְרְשָׁהִוִּיט: פֿינְצָטְעָרָע נְעַכְתָּאַין פֿאָווֹיאָק
 (38) וְחוּם סָקָאַלָּאָוּוּ: פֿערְזָעַנְלְעַכְּפִּיטִין
 (39) רְזָגָל ה. קָאָרוֹן: הַיִם אַן הַיְמָלָאָקִיטִיט.
 (40) אַלְנִיזִי: מָאָמָעַנְטָן פֿון אַ לְעָבָן
 (41) מְנֻשָּׂה אָוְנְגָטָר: פֿשְׁוִיכָע אָוּן קָאַצָּ
 (42) ח. בּוֹרְשְׁטִין: אַיְבָּעָר דִּי חַוְּבָותִ פֿון פְּלוֹינְגָע
 (43) ח. קִיפְּנִיסִּיט: הַוְּנְדָרְטָר פֿאַלְקָסְטְּלִידְעָר
 (44) ז. סְעַגְּאַלָּאָוּיטִשִּׁ: מִיְּנָעַ זִיבָּן יְאָרָ אַין תְּלָאָבִיב
 (45) דִּיְוָרְ חַיִּים שָׁאַקְעָסִ: אַ וּוֹלְטָ וּוֹסָם אַיְזָן פֿאָרְבִּי...
 (46) לְסָלְמָה וְוָגָגִ: חַוְּבָן טְשָׁעַנְסְּטָאַקָּאָוּ
 (47) אַבְּוֹהָם זָקִ: יְאָרָן אַין וְוָאנְדְּרָעָר
 (48) ש. אַיְזְבָּאָן: פֿאַמְּלִילָעַ לְאָרָפַ (רְאָמָאָן) בְּאַנְדָּ אַיִּינָס
 (49) ש. אַיְזְבָּאָן: פֿאַמְּלִילָעַ קָאָרָפַ (רְאָמָאָן) בְּאַנְדָּ צּוּוִי
 (50) דִּיְרָ א. מְזָקְדוֹנוִי: מִיְּנָעַ בְּאַנְגְּעַנְעַנְישָׁן (זְכָרוֹנוֹת)
 (51) ג. שְׁוֹשָׁנָה-קָאַחָאָן: אַין פֿיְעָר אָוּן פֿלָאָמָעָן (טְאַנְ-בּוֹרְ)
 (52) י. טְרוֹנוֹנָקִ: דִּי יְדִוְישָׁע בְּרָאָוּ אַין פְּוּלִין
 (53) יְאָנוֹאָס טְרוֹקָאָוּ: אַין קָאָמָךְ פֿאָרָן לְעָבָן (זְכָרוֹנוֹת)
 (54) יְצָחָק פְּטוֹלָאָהָן: דִּי מְעַנְשָׁתָן פֿון "עֲקוֹדָרָם 1947" (רְאָמָאָן)
 (55) פֿוֹחָס בְּיוֹגָעָג: שְׁבָת יוֹמְטוּבְדִּיקָע יְידָן
 (56) שְׁלוֹם אָשָׁ: פֿעַטְעַרְבּוֹרָג
 (57) שְׁלוֹם אָשָׁ: וְוָאָרְשָׁע
 (58) שְׁלוֹם אָשָׁ: מְאַסְּקָוָע
 (59) דִּיְרָ פְּיִילִיפְ פְּרִידְזְטָן: אַשְׁוּוֹיְעַנְטָשִׁים
 (60) בָּנָעָר י. רָאָזָעָן: טְלָאַמְּאַצְּקָע 13
 (61) דָּוד פְּלִינְקָעָר: אַין שְׁטוֹרָעָם (רְאָמָאָן) עַרְשְׁטָעָר בְּאַנְדָּ
 (62) דָּוד פְּלִינְקָעָר: אַין שְׁטוֹרָעָם (רְאָמָאָן) צְוּוִיְטָעָר בְּאַנְדָּ
 (63) יְאָנוֹשָׁ קָאָרְטְּשָׁאָקִ: מְשָׁהְלָעָךְ, יְאָסְעָלָעָךְ, יְשָׁרָאַלְיְקָלָעָךְ
 (64) מְרָדָכִי שְׁטְרִיגְלָעָר: וּוּרְקָ "צָעָ", עַרְשְׁטָעָר בְּאַנְדָּ

פֿרִיעַס-שְׂמִימָעַן וּוֹעֲנֵן דָּעַר בִּיכְעָר-סְעִירִיעַ

דָּאַס פִּילִישָׁן יִזְגְּבָּזֶבֶּס

שְׁגַגְעָלֶס שְׂרוּבוּט וּוֹעֲנֵן מְרַדְכִי שְׂטוּרִינְגָלְעָרָם בּוֹך "איַן דַי פָּאַבְּרִיקָן פּוֹן טְוִוִיט" ("דָעַר טָאנַג"), נְיוֹיָאַרְק, אַקְטָאַבָּעַר 1948:

שער „שםועס פּוֹן מְחַבֵּר מִיט אַיְינָעַר פּוֹן וַיְיַען הַוִּיפְּטָה הַעֲלָדִינְטָן“... אַיְנָה מִיטָן כָּאָפָן זַיְד אַרְיוֹן עַכְתְּלִירִישָׁע אַוְיסְגָּנוֹט... אָזָן אַיְן הַוִּיפְּשָׁע עַטְלַעְכָּע קַאַפְּיַטְלַעְכָּע וּזְעַנְעַן דַי אַלְעַ פָּאַרְשִׁידְעָנָע עַלְעַמְעַנְטָן אַזְוִי בַּאַהֲעָפָט אָזָן צָוְנִיףָ גַּעֲגָסָן, אָזָ מַעַן קָאָן זַיְד אַיְינָס פּוֹרָ גַּעֲגָסָן.

אַבְּבָעַר אַלְעַ אַיְינָס וּוּאַס אָזָן וּוּי שְׂטוּרִינְגָלְעָר זַאַל אַוְנדָן נִישְׁתָּרְבִּילְעָן אַדְרָעָר בַּאַשְׁרִיבִּין, טָוָט עַר עַס, וּוּי עַר אַלְיָין אַזְגָּט דָעַם "אַרְיִינְפִּיר" נָאָךְ וּוּעָלְכָן עַם קוֹמָט, אַנְבָּ, אַ "נְאָכְ-וּוּאָרָט פּוֹן מְחַבָּר", וּוּי אַוְיךָ אַ "פְּרָאָרָלָגָן" — "אַיְוָפָן גְּרוֹנְטָן פּוֹן מְחַבָּרִים פְּרַעְזָעַלְעָכָע אַיְבָּרְלַעְבָּעַנְישָׁן" (ז').

נוּן, "פְּרַעְזָעַלְעָכָע אַיְבָּרְלַעְבָּעַנְישָׁן" פּוֹן דַי גַּעַטָּס אָזָן דַי לְאַגְּנָרָן הַאָבָן אַוְנדָן גַּעַנְבָּן שַׁוִּין הַוִּיפְּשָׁע עַטְלַעְכָּע פְּאַרְפָּאַסְעָרָם, אַבְּרָעָר זַעַלְטָן וּעַר פּוֹן זַיְד אַהֲט אַוְנדָן גַּעַנְבָּן אַזְוִי פִּיל — אָזָן אַזְוִי אַוְיסְפִּירְלַעְכָּר גַּעַשְׁוְלְדַעְרָטָע פְּרָטִים פְּנוּנָם טָאָגְ-טָעַלְגָּלְעָכָן לְעָבָן — אָזָן פְּנוּנָם טָאָגְ-טָעַלְגָּלְעָכָן אַפְּשָׁטָאָרָבָן. דָאָס אַיְזָן — עַרְשָׁמָנָם. צְוִוִּימָנָס אַיְזָן דָעַר עַצְמָמָה מַעְטָאָר פּוֹן שְׂרוּבִּין דָעַר עַצְמָמָה צְוָאנָגָן צַוְּדַי אַלְעַ גַּעַשְׁעַנְישָׁן אַנְדָעָרָשׁ בַּיְ שְׂטוּרִינְגָלְעָר, וּוּי שִׁירָה נִישְׁתָּרְבִּין בַּיְ יְעָרָן פּוֹן וַיְיַעַן אַחֲוָם לְצָרָה.

יעַדְעַם בּוֹך שְׂטוּרִינְגָלְעָרָם, אַפְּיָלוּ וּיְדרָר נְיוּיָרְט טִילְעָן זְיַעַנְמָס אַ בּוֹך, בְּרַעְנָגָט אַוְנדָן עַפְּעָם אַ נְיִיעַ פָּאַרְמָם, דָעַרְהַוִּיפְּט עַפְּעָם אַ נְיִיעַ קַאַמְפָאַזְיִיצְיָעָפָרָם. זַי וּוּוּרְטָט גַּעַבְוִוָּן פּוֹן אַ לְעָ-בְּזָאָזְ-טָוִוָּת שְׁטָטָאָפָר, וּוּאַס אַזְזָא אַיְזָן אַחֲהָעָר נָאָךְ נִישְׁתָּגְעַוְעַן אָזָן וּוּעַט (לְאַמְיוֹר הַאָפָן) נִישְׁתָּמְעַר זַיְן. זַי קְוָמָט, אַט דַי נְיוּקִיָּט פְּנוּנָם אַוְפָן שְׂרוּבִּין, אַוְיךָ פּוֹן דָעַם שְׂרוּבִּיבָר אַלְיָין, עַר הַאֲט אָזָן וּזְיָן אַ דַּאְרִינְגְּנַעְזָאָפָט אַזְוִיְנָעַד עַדְפָּאַרְוָנוֹנָעָן, וּוּאַס אַיְזָן דַי אַלְטָטָע פְּוּרָעָם אַיְזָן שְׁוּוֹר — זַיְ אַרְיִינְגְּזָוִוִּיסָן. אַוְיךָ אַיְזָן נְיִיעַ — אַזְוִי עַמְיָנְטָט אַזְוִי לְזִיכְטָצָוְתָן. נְיִי גַּעַפְּן פְּאַסְיִיקָע אַוְיסְדָּרִיקִיְמִיטָּלָעָן פָּאָר דָעַם תָּחוֹ וּבָהּוּ וּוּאַס אַיְזָן גַּעַוְוָאָרָן פּוֹן דָעַר וּוּעַלְטָט אַיְזָן "די פָּאַבְּרִיקָן פּוֹן טְוִוִיט".

עַסְפָּעַרְיָמָעַנְטִירָט מְרַדְכִי שְׂטוּרִינְגָ-לָעָר אַיְזָן זַיְן נִיעַם בּוֹך מִיט אַשְׂרוּבָר פָּאַרְמָם, וּוּאַס אַיְזָן אַ גַּעַמְיִישָׁ פּוֹן עַטְלַעְכָּע פָּאַרְמָעָן — אַ גַּעַמְיִישָׁ פּוֹן כְּרָאָד נִיקָע, גַּעַשְׁיכְטָע, בְּעַלְעַטְרִיסְטִיק, לִירְוקָן. אַט דְּרַצְיִילָט עַר אַוְנדָן, וּוּאַס עַר הַאֲט אַלְיָין גַּעַזְעָן, נִעהָרָט אָזָן קְוִים מִיט צְרוֹת אַיְבָּרְגָּלְעָכָטָם. אַט אַיְזָן עַר צְוִוָּת אַיְבָּרְגָּלְעָכָטָם, זַיְ סְמָךְ אַזְוִי גַּבְּתָעָרָת, אַנְרוּפָן-דִּים דַי עַדְותָמִיט זְיוּעָרָעָנָעָן. אַוְזָא אַט קְוָמָט נָאָךְ אַ רְיוּזְ-בְּעַלְעַטְרִיסְטִירָה

גיהנומישע רוויכן און גיהנומישע פלאַז-
מען אָרוּוּס שְׁרֵפָת נְשָׁמָה וְגֹוף קִים —
מייט אַגְּנֶנְצָן גּוֹת, בעת פָּן דָּעַר נְשָׁמָה
אייז גּוּווֹאָרֶן אָש אָון דָּוָךְ.

שְׁטוֹרְגָּלְעָר בְּאַחֲאַלְטָפָן אָונְדָּז —
אוֹן פָּוּן זַד אַלְיַין — נִשְׁתְּ קִין שֻׁם
זַד — נִשְׁתְּ אַין דָּעַם עֲרַשְׁתָּן אָון
נִשְׁתְּ אַין דָּעַם צְוּיְיטָן טִילְפָן דָּעַם
אוֹן מִיר דָּרְעוֹעָן פָּאָר זַד פְּנִימָעַר
איינְפָּעָרָן-וּוּוֹרָק, וּוּאָס עָרְ דָּרְפָּטָן
„אַוְוּסְגָּעָרְבָּרְעָנְטָן לִיכְטָן“.

ער סּוּקָּט טִיף אָון דָּרְיוּסְט אָרוּס
איין דִּי נַאֲקָעַטָּע אָון זַד אַלְיַין מִיאָס
גּוּווֹאָרְעָנָע נְשָׁמוֹת, — איין דִּי נְשָׁמוֹת
וּוּאָס האָבָן זַד אַזְּוִי לְאָגָג גַּעַשְׁטִיקָט
איין דִּי פָּאָרְאָוְרְיָינְקִיסְטָע אָון אוּסְגָּעָעַ
מַאְטָמָעָרְטָע סְקָעַלְעָטָן.

דָּאָס אַוְוּסְבָּרְעָנָעָן פּוֹנוּסְטָן לִיכְטָן אָיִז
נעַם מַעַנְטָשָׁן אַנְגָּעוּוֹיִינִיךְ מַאְטָמָעָרְטָע
איַסְטָן נַאֲדָר מָהָר, וּוּ דָעַר אַוְוּסְגָּעָרְבָּרְעָנָע
טָעַר נַוְמָעָר אוֹיְה זַיְן הַוִּיט. צִוְּלָט עָד
נִשְׁתְּ דִּי קְרָבָנָות, עָר וּוּגָט זַיְן אָוּן
מַעַסְטָן זַיְן; עָר וּוּלְוִיסְטָן צִי אָיִז אָוּן
זַיְן נַאֲרָע עַפְּסָם גַּעַלְיָיבָן פּוֹנוּסְטָן צְלָם
אלְחָהִים.

ער שאַנְגָּעוּסְטָן זַד אַלְיַין אוּיךְ נִיטָן.
איין דָּעַם פְּרָאָלָגְן, וּוּאָס הַיִּיטָּט „אַ
שְׁמוּסָם פָּוּן מַחְבָּר מִיטָּ אַיְינְנָעָרְטָן פָּוּן
זַיְעַנְעַה הַוִּיפְּטָה הַעַלְדִּינָס“, הַעֲרָן מִיר יְוִי
זַיְעַנְעַה זַוְּגָט צַוְּאִים: „בַּיִּי דָרְ טִיף
הַאָסְטָן אַלְיַין גַּעַבְנָקָט צָום דָוִישׁ פָּוּן
חַפְּקָרָה, הַאָסְטָן בְּלִוְיָן פָּוּן גַּעַוּוֹנָהִיט
זַיְן אַיְינְגָעְבָּסָן מִיטָּ דִּי צִיְּוָן אָזְּנִי
גַּעַנְעָסָם וּוּלְוִיָּן; הַאָסְטָן מִיּוֹן שָׁאָטָן, זַאנְטָן
זַיְן, גַּעַטְרִיבָן צַוְּאָמָעָן מִיטָּ דִּי לְעַצְטָע
רַעַשְׁתָּן פָּוּן דִּיְוִן יַוְגָּנְטָלְעָבָן אַיְנְסָ-
טִינְקָט, פָּוּנְקָט וּוּ דָוּ פָּאָרְטְּרִוִּיבָסָט
גַּעַרְיוֹנִיקָט אָון גַּעַלְיִיטָרָט. דָאָס דָּובָ
זַיְיָן דִּי נְשָׁמָה, נִשְׁתְּ נַאֲרָע דָעַר גּוֹפָגְעָ-
שְׁעַנְדָּעָט אָון גַּעַשְׁדִּיקָט גּוֹוֹאָרָן, אָון
פָּאָר אַיְינְקָעָפָן זַיְן אַיְזָן גַּעַוְעָן אָוּמָ-
פָּאָרְמִיּוֹדְלָעָךְ, אָזְּזַיְן זַאלְן פָּוּן דִּי

עם אויך מיט אויבן, מיט יעדן אויבן, גובר זיין, — פאלאנגע עם אבער נישט פון אלעמען" (ז' 65).

ער פאלאנגע עם איין דער אמרתן פון קיינעם נישט,

זיך אויס מיט זיך אליין, זיין "שטעס מיט איינער פון זיין הוייפט-העל-דינס" איין איין דער אמרתן אויך א-שטעס מיט זיך אליין, א-שטייך וידו. ער אויך אליין, וויס ער, פול מיט סתירות: איין נישט פאראחוילן פון אים אויך דעם אנדרטן אינגעוויז ניקסער געראנגע... אויך דעם קדוש לויערט בוי אים פון אלע זייןן און אויך פון זיין איגענע פאראבראנגע נישן דער רוח התומאה. נאר אומגע ריבכטער איין, וואס אפיקו טמאים זע-נען דא בוי אים, וואס אונטער דעם שומיצקן אש תליעט נאר בוי זיין האלב-פאלאשענער פונק רינקיט. צוועישן אלע אינגעוויזקסט דיאץ לאגן, וואס שטרינגלער הערט פון זיך ארויים, הערט ער אויך ווי עם טענחת זיך אויס איין אים אינגעוויזק דער קינסטלער מיטן בראניסער... דער בראניסער איין זיך סומך אויף דער טראדייציע פון אונדווערע אלטער, דור-דורותדייע, מגילת אייכה, — אווּ דער טראדייציע, וואס פילט זיך בא-רעלטיקט צו זאגן, אז איין פרגלייך מיט די רישעים גמורים גמורים... אווּ זיירען קרבנות צדיקים גמורים... דעם ענטפערט דער קינסטלער: קיינו רישע איין (ליך אונדווערע. יידייש און לוייט אלעמענס קינסטלעריש השנות) נישט קיין רישע גמור, אפיקו דער נשח חדרמוני, דער שטן, וואס זיצט איין אים און הערט איבער ער מיט איזוּנע פויליש אדרער דיבּ אים, איין גאטס שליח; מילא זענען פון פאר אונדוּ נאר מאַט, נישט פאלאנקיט, רשות, אדרער עסטען אלע נ' שערי טומאה... און צוּי איין

ספר פארשידענע געתטאלטן און האבן
בליערליי פנימער. מיר דערויסן זיך,
או דאס איז ריבטייך סיינזונען,
ג ע ז ע נ ע מענטשן, וואס
טרעטן אנדערע מיט די פים, סיינזונען
וועגן די אפט אויך געוועזענע מענען
טישן, וואס ווערן צערטאטן פון זיין....
„את האט מ ע ב ע (או דאס
איין מאטעלע — מרדכי שטרינגלער
פון דריי פארשידענע מיט דריי גורלוות
פון דריי טויזנטער אויסגעברענטער מענען
טישן-ליבטן, וואס האבן די ערישטע
גאנצע טעג געאנקנט נבען אים... זיין
דרייא האבן אים געוויין דאס פנים פון
ווערכן צע — די פארשידענע איינגען-
ארטיקע פסיכאלאגניע, וואס האט זיך
איין יעדן באזונדרער אויסגעפרעם.
און מענטשן זענען דא פאראן, זאנט
ער, איין די טויזנטער, און יעדער איין-
נער לערט און קומט אום אויף און
אנדרער פארם און שטיינגר" (ז' 269)
האט ער געפילט, או זיין חוב איין
אויסצומאלן נישט דעם מאסן-לעבן
און דעם מאטן-אומקסום פון די טויזן-
טער, נאך די באזונדרער פארם און
עם באזונדרער שטיינגר פון י ע-
דן א יי נ ע מ ס לעבן, פון
יע ד נ א יי נ ע מ ס. פאלן איין
אט דעם נישט גליוכן קאמפ מיטן
זענען פאך זיך געווען וווכטיך נאך זיין
א מיט רידיך צו ווערטן... יעדן פון זיין
ווייזט אונדו שטרינגלער און זיין פון
לער מענטשלעכער אווממענטשלעכער
געשטאלט, און מיר זען וועראן-
וואס זיין זענען, נישט נאך וואס זיין
טווען.

אונדו ווערט קלאר, ווען מיר לוייע-
גען שטרינגלערם בראניקען, דערצייז
קאנז געגען נאך און אומנייך — און
פון דער גראטער טראגעדיין אין דער
געשיכטן וועט ווערן א שטיקל „קלידי-

סאדיזם, זיך דעם פאליאק גיידיא,
וואס דער עיקר בי אים איז שנעל
רידיך צו ווערטן — אלץ איזנס אויף
וועמענס חשבון און דורך וואס פאר א
מייטלען (ז' 319-313). אדרער דער
גרויזאמער „פאלקסידוייטש" אטלאען-
גא (ז' 145) אדרער זיין געהילט, דער
אויסוואר פאנטשן, א ייד (דארט),
אדער דער 81-יערpicער דיטישט פאן
העכט (ז' 185). אדרער קויפמאן, א
געוועזענער שומטער פון קיעלען, וואס
אמאל האט זיך איז אים אויפגען-
וועקט דאס געפוי פון מייטליך, וואס
אבער באאל האט אים אונגעאכט און
עלז צו דעם געבעבדיקן אבעיקט,
וועלכן ער אויז נאַרדְזּוֹאָס גִּרְיִיט גַּעֲוָעָן
אלץ פון זיך אַפְּצָוְגָּעָבָן — און דאס
האט זיך איבערגענאנסן איזן א ספאנ-
טאַנְעָם אויפְּרוּזִין, וועלכן ער האט
אַפְּלְיוּ נִישְׁתְּגָּעָה אַטְּאַכְּטָן צַוְּזִיְּזִיְּן" (ז' 192), אדרער פינאנס, דער
לאַדְזְּשָׂעֶר דיטישט, וואס האט הנאה
געחאַט פון רעדן או עכטן לאַדְזְּשָׂעֶר
יידיש — מיט זיין קרבנות די זיין
און — נאך מער הנאה געהאַט פון
אַרְיָסְטְּרִינוּן זִוְּעָרָע פָּאַרְבָּאַהָאַטְּמָנָעָן
פָּאַרְמָעָנָהָן (ז' 23), אדרער דער שכור
בייעלסקי און זיין געהילט שעטהשק א
(ז' 239), וואס מענטשלעכע לעבען
זענען פאך זיך געווען וווכטיך נאך זיין
א מיט רידיך צו ווערטן... יעדן פון זיין
ווייזט אונדו שטרינגלער און זיין פון
לער מענטשלעכער אווממענטשלעכער
געשטאלט, און מיר זען וועראן-
וואס זיין זענען, נישט נאך וואס זיין
טווען.

אויפגענערענטר און גלייבציגיטיך איזו
מיילדער, נשמהיגונטער חסידישער יונד
גערמאן פון פראמפאל.

און א זייט זיצט דער הויכער קארנו-
מאן, משה, פארטפעלד, ואנקל... איז
בערנ אַפְגָעָשִׁינְטָעָנָעָם שטאמ זיצט
דער געלאָסְעָנָר און מִוּשְׁבְּרוּקָעָר
אברהם איסר... "(ז' 307). זוי אלע
זענען שוין נישט מער וו רעדטלער
פון זיך אלין, צעפָלְעָגָעָשְׁטָאָפָּאָר
דיין פ אַבְרִיךְן פון טו י. מ.
אבער ניין, מעכְבָּעָ — מאָטְעָלָע
שטריגלער — האָט זיז פָּאָרְצִיכְוָנָט
און אַפְגָעָהִיט אַין זיינ אַיְבְּקוֹדוֹאָכָּן
זברון — און זוי לְעָבָן נָאָכָן
טוּוִוֶּט...

ער האָט געטן זיינ פְּלוֹיכְטַץ צו זוי,
צו זיך אלין — און צו אונדוֹאָלְעֵי
מען. ער האָט געטן מער ווֹ דָאָם,
ער האָט זיינע — און דער ווֹעַלְטָם
זעקם יאָר געטָאָדוֹן לאַגְעָרְמָשָׁגָעָת,
אַשְׁטֵיט צִוְּיט, ווֹאָס אַיז אָזְזִי ווֹי
אַרְוִיסְגָּרִיסְן גָּעוֹאָרְן פָּוּנָעָם הַוִּסְטָאָר
ריישן המשך, פָּוּנָעָם קָאנְטָעָקָסְטַט פָּוּנָעָם
דער געשבְּטָעָ, פָּוּנָעָם מענטְשָׁלְעָבָן
סְדָר הַעוֹלָם, אַ צִוְּיט אַפְשָׁנִים, ווֹאָס
איין, אַיז אַיְינָעָם מִיט פָּוּנָעָם
פָּאָרְבָּרְעָנָטָעָ מִילְיאָנָעָן מענטְשָׁן, גַּעַנְעָן
בְּלִיבָן הַעֲנָנָעָן אַיז דער לְפָטָן, אַיְינָעָם
ליידְיקָן חַלְלָה, אַן אַן אַנְהָאָלָטָם, אַן אַ
זַיַּן, — ער האָט אַט דָאָס שְׂטִיק הַפְּקָרָר,
אַט דָעַם ווֹילְדָן אָוּמוֹן, דָעַט תְּחִיר
וּבָחוֹ צְוִירָק אַיְינָעָפָאָסְט אַין דָעַט
רָאָס פָּוּנָעָם אַונְדוֹזָר אַלְעָמָעָנָס נָאָךְ שְׂוִיר
דֻּעְרְלָעְדְּרוּיָר אַיז נִישְׁט אַוְיְסָגָעָמָעָנָר
טַשְׁלָטָעָר, שְׁוֹנְדִירָשָׁר מַעֲנְטָשָׁעָכְקִיָּט.

גע" אַרְיְפָמְעָטִיךְ אַדְעָר — נָאָךְ מַעַר
אַבְסְטְּרָאָקְטָעָ — אַלְגָעָרָעָ. הָאָט עָר
כָּסְדָר גַּעַלְבָּט מִיט דָעַט גַּעַדְאָנָק, אַז
עָר וּוּעַט דָאָס אַלְזִי אַיְבָּרְלָעָבָן — אַז
נִישְׁט לְאַזְזָן דָעַט גְּרוֹיסְן צָעַר וּוּרְן אַ
קְלִיְינָעָ צִיפְעָר..." "... גַּעַט דָאָס אַלְזִי"
הָאָט עָר גַּעַזְאָגָט צו זיך אַלְיָוִן, וּוּעַן
איין נִישְׁט זְכָרָעָר גַּעַוּעָן, אַז אִים וּוּעַט
גַּעַלְיָנָעָן אַוְיְפָצָהִיטָן זְיָינָעָ אַלְעָ
שְׁרִיפְטָן, — "... גַּעַט דָאָס אַלְזִי, פְּרָעָם
עַם אִיּוֹן אַיְינָעָם קְלִיְינָעָם וּוּנְקָעָלָעָ פָּוּנָעָ
דִּיּוֹן מוֹת — אַז אַמְּאָל, אַז וּוּסְטָט
לְעָבָן, בָּאָוְיְוִוִּין!"

ער לְעָבָט, דָאָנְקָעָן גַּטָּט — אַז
בָּאַז וּזְיָט, וּוֹאָס עָר הָאָט
דָאַרְטָן אַיְינָגְעָפְרָעָסְט אַיְינָעָם
קְלִיְינָעָם וּוּנְקָעָלָעָ פָּוּנָעָ גְּרוֹיסְן מוֹת.

ער הָאָט "אַיְינָגְעָפְרָעָסְט" אַז
אויפְגָעָהִיט מַעַט שָׁן, נִימָט
נָאָר גַּעַשְׁעָנִישָׁן... מַעֲנְטָשָׁן אַיִן אַ
סְבִּיבָה, וּוּקִין מַעֲנְטָשָׁן זְעָנָעָן מַעַר
נִישְׁט גַּעַוּוֹעָן, — אַפְּיָלוֹ נִישְׁט קִיּוֹן
אַוְמְמַעְנְטָשָׁן, אַפְּיָלוֹ נִישְׁט קִיּוֹן חִיה
רְעָהָם, נָאָר צְוּוֹיִיְפִּיסְקָעָ סְקָעַלְעָטָן
(אַוְיךְ נִיְסְטִיךְ — סְקָעַלְעָטָן), פָּוּנָעָ
איַין וּוּיַם, אַז פָּוּנָעָ דָעַר אַנְדָעָר זְוִיט —
עַפְעָם וּוּלְדָרְגָעָוּאָרָעָנָעָ הַפְּקָרְבָּאָשָׁעָ
פְּעָנִישָׁן, שְׁדִים, רֹוחָות, זָאוּוּרְכָּבָעָם
פָּוּנָעָן עוֹלָם הַתוֹהָוּ... אַיִן אַט אֹזָא מִין
מַלְוָם הָאָט דָעַר קוּם צְוֹאָנְצִיקִיָּאִיר
רְיִקְעָר מַאָטְעָלָעָ אַוְיְגָעָוּכָט מַעֲנְטָשָׁן,
מַעֲנְטָשָׁן מִיט שְׁעַנְדְּלָעָכָבָ אַיִוכְן... אַט
זִיְאָט שְׁלֹמְהָלָעָ דָעַר בָּעֵל גַּנְלָה פָּוּנָעָ
קָאָמָאָרָאָוָ, וּוּמְעָמָן מַעֲכָלָעָ (מַאָטָעָ
לְעָ) באָגָעָנָט שְׁוִין דָאָס פְּרָעָטָ יָאָר
איַין פָּאָרְשִׁידָעָנָעָ לְאָגָעָן. דָאַז אַז פָּאָרְ
רָאָן מַעֲנְדָלָ, דָעַר הַיְצִיקָר, שְׁמַעְנְדִיָּס

וּוּעַן אַלְעָעָנָיָנִים, וּוֹאָס הָאָבָן אַ שְ׀יוֹכָה צו דָעַר בִּיכְעָרְסְטָרְעָ, זְיךָ וּוּעַנדָן:

UNION ISRAELITA POLACA

